

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
lica odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-04-84-T
Datum: 3. april 2008.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM I

U sastavu: sudija Alphons Orie, predsjedavajući
Sudija Frank Höpfel
sudija Ole Bjørn Støle

Sekretar: g. Hans Holthuis

Presuda od: 3. aprila 2008.

TUŽILAC

protiv

**RAMUSHA HARADINAJA
IDRIZA BALAJA
LAHIJA BRAHIMAJA**

JAVNO

PRESUDA

Tužilaštvo

g. David Re
g. Gramsci di Fazio
g. Gilles Dutertre
g. Philip Kearney

Obrana Ramusha Haradinaja

g. Ben Emmerson, QC
g. Rodney Dixon
gđa Susan L. Park

Obrana Idriza Balaja

g. Gregor Guy-Smith
gđa Colleen Rohan

Obrana Lahija Brahimaja

g. Richard Harvey
g. Paul Troop

Sadržaj

Uobičajene skraćenice.....	4
1. Uvod.....	5
2. Pitanja vezana za dokaze.....	7
2.1 Izvori i korišćenje dokaza.....	7
2.2 Poteškoće u pribavljanju svedočenja svedoka.....	12
2.3 Dokazi kojima se vrši identifikacija.....	16
3. Opšti elementi iz člana 3 Statuta.....	18
3.1 Pravo u vezi s opštim elementima.....	18
3.2 Zaključci u postojanju oružanog sukoba.....	31
3.2.1 <i>Organizovanost OVK</i>	31
3.2.2 <i>Intenzitet</i>	48
3.2.3 <i>Zaključak</i>	55
4. Opšti elementi i uslov nadležnosti u svrhu primene člana 5 Statuta.....	57
4.1 Pravo u vezi s opštim elementima i uslovu nadležnosti.....	57
4.2 Zaključci.....	59
5. Pravo u vezi sa zločinima prema članu 3 Statuta i individualnom odgovornosti.....	67
5.1 Zločini.....	67
5.1.1 <i>Ubistvo</i>	67
5.1.2 <i>Mučenje i okrutno postupanje</i>	67
5.1.3 <i>Silovanje</i>	68
5.1.4 <i>Povrede ličnog dostojanstva</i>	69
5.2 Odgovornost za zločine.....	69
5.2.1 <i>Udruženi zločinački poduhvat</i>	69
5.2.2 <i>Počinjene, planiranje, podsticanje, naređivanje ili pomaganje i podržavanje</i>	73
6. Zaključci po tačkama Optužnice.....	76
6.1 Opšti zaključci u vezi s područjem kanala Radonjičkog jezera.....	76
6.2 Okrutno postupanje, mučenje i napadi na lično dostojanstvo u vezi sa svedokinjom 38 i njenom porodicom (tačka 2).....	85
6.3 Okrutno postupanje i mučenje Dragoslava Stojanovića i drugih (tačka 4).....	90
6.4 Okrutno postupanje i mučenje Staniše Radoševića i Novaka Stijovića (tačka 6).....	101
6.5 Ubistvo Vukosave Marković i Darinke Kovač (tačka 8).....	107
6.6 Ubistvo Milovana i Milke Vlahović (tačka 10).....	112
6.7 Ubistvo Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića (tačka 12).....	116
6.8 Okrutno postupanje i ubistvo članova porodice svedoka 4 i svedoka 19 (tačka 14).....	124
6.9 Okrutno postupanje i ubistvo Hajrullaha Gashija i Isufa Hoxhe (tačka 16).....	138
6.10 Okrutno postupanje i ubistvo Ilire i Tusha Frrokaja (tačka 18).....	141
6.11 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Zenuna Gashija i Misina i Salija Berishe (tačka 20).....	148
6.12 Ubistva u vezi s područjem kanala Radonjičkog jezera (tačka 22).....	155
6.12.1 <i>Ubistvo Afrima Sylejmanija</i>	155
6.12.2 <i>Ubistvo Radeta Popadića</i>	157
6.12.3 <i>Ubistvo Ilije Antića</i>	162
6.12.4 <i>Ubistvo Idriza Hotija</i>	165
6.12.5 <i>Ubistvo Kujtima Imeraja</i>	168
6.12.6 <i>Ubistvo Nurije i Istrefa Krasniqija</i>	171

6.12.7 Ubistvo Zdravka Radunovića	176
6.12.8 Ubistvo Velizara Stošića	179
6.12.9 Ubistvo Malusha Shefkija Mehe	181
6.12.10 Ubistvo Xhevata Berishe	182
6.12.11 Ubistvo Qemajla Gashija	184
6.12.12 Ubistvo Sanije Balaj	186
6.12.13 Ubistvo Sejda Nocija	202
6.12.14 Ubistvo petoro neidentifikovanih ljudi	205
6.13 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Ivana Zarića i drugih (tačka 24)	208
6.14 Okrutno postupanje i ubistvo Ukëa Rexhepaja i Nesreta Alijaja (tačka 26)	210
6.15 Okrutno postupanje i mučenje svedoka 6 (tačka 28)	211
6.16 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Nenada Remištara i četvero neidentifikovanih ljudi (tačka 30)	223
6.17 Štab OVK u Jablanici (tačka 32)	227
6.17.1 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Pala Krasniqija	227
6.17.2 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Skendera Kuqija	235
6.17.3 Okrutno postupanje i mučenje svedoka 3 i još dvojice ljudi	242
6.18 Okrutno postupanje i mučenje Namera Like i drugih (tačka 34)	248
6.19 Silovanje svedokinje 61 i okrutno postupanje i mučenje svedoka 1 i svedokinje 61 (tačke 36 i 37)	252
7. Učešće optuženih u udruženom zločinačkom poduhvatu	260
8. Kumulativne osuđujuće presude	265
9. Odmeravanje kazne	267
9.1 Odredbe o odmeravanju kazne	267
9.2 Svrha kažnjavanja	268
9.3 Faktori kod odmeravanja kazne	269
9.3.1 Težina krivičnih dela i ukupnost kašnjenog ponašanja	269
9.3.2 Lične prilike Lahija Brahimaja	272
9.3.3 Opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije	274
9.3.4 Uračunavanje trajanja pritvora	275
9.4 Određivanje kazne	275
10. Dispozitiv	276
11. Delimično suprotno mišljenje sudijske Höpfela po tački 14	277
Dodaci	279
A. Istorijat postupka	279
B. Spisak predmeta* sa skraćenicama	292

Uobičajene skraćenice

PMEZ	Posmatračka misija Evropske zajednice
FARK	<i>Forcat e Armatousa të Republikës së Kosovës</i> – Oružane snage Republike Kosovo
SRJ	Savezna Republika Jugoslavija
FHP	Fond za humanitarno pravo
MKNL	Međunarodna komisija za nestala lica
JNA	Jugoslovenska narodna armija
JSO	Jedinica za specijalne operacije, poznata kao Crvene beretke ili frenkijevci
OVK	Oslobodilačka vojska Kosova – <i>Ushtria Çlirimtare e Kosovës</i> (UÇK)
DLK	<i>Lidhja Demokratike e Kosovës</i> Demokratska liga Kosova
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
NATO	Severnoatlantski pakt
OMPF	UNMIK-ova Služba za nestala lica i sudsku medicinu
PJP	Posebne jedinice policije
RDB	Resor državne bezbednosti
SFRJ	Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija
SAJ	Specijalna antiteroristička jedinica
T.	transkripti u predmetu <i>Tužilac protiv Ramusha Haradinaja i drugih</i>
TO	Teritorijalna odbrana
UNMIK	Privremena administrativna misija Ujedinjenih nacija na Kosovu
VJ	Vojska Jugoslavije, prethodno JNA, vojska SRJ

1. Uvod

1. Optuženi Ramush Haradinaj, Idriz Balaj i Lahi Brahimaž zajedno se terete u Četvrtoj izmenjenoj optužnici (u daljem tekstu: Optužnica) za zločine koji su u periodu od 1. marta 1998. do 30. septembra 1998. godine navodno počinjeni nad civilima srpske i romske/egipatske nacionalnosti, kao i civilima kosovskim Albancima za koje se smatralo da kolaboriraju sa srpskim snagama, na području Dukađina/Dukagjin na Kosovu/Kosova.¹ Prema navodima, OVK je tokom tog perioda vršila progon i otmice žrtava navedenih u Optužnici, kako bi ostvarila potpunu kontrolu nad područjem Dukađina. U Optužnici se tvrdi da je OVK u tom cilju koristila područje kanala Radonjičkog jezera/Radoniq da bi vršila pogubljenja i tamo bacila tela 30 žrtava. Dalje se navodi da je OVK osnovala improvizovani zatočenički objekat na jednom imanju u Jablanici/Jabllanicë, opština Đakovica/Gjakovë, gde su zatočenici redovno premlaćivani i podvrgavani drugim vidovima fizičkog maltretiranja.

2. Tužilaštvo navodi da je Ramush Haradinaj najmanje od 1. marta do sredine juna 1998. godine bio *de facto* komandant OVK i da je od sredine juna postao *de jure* komandant. Prema Optužnici, svaka operativna zona OVK na Kosovu, kao što je bila zona Dukađin na zapadu Kosova, čiji je komandant navodno bio Ramush Haradinaj, delovala je nezavisno od nadređene komande. Usled toga, Ramush Haradinaj je imao sveukupnu komandu nad snagama OVK u zoni Dukađin. Ta zona je pokrivala veliku površinu i obuhvatala je opštine Peć/Pejë, Dečani/Dečan, Đakovica i delove opština Istok/Istog i Klina/Klinë.

3. Tužilaštvo navodi da je Idriz Balaj sve vreme na koje se odnosi Optužnica komandovao jedinicom u sastavu OVK poznatom pod nazivom "Crni orlovi", koja je delovala širom zone Dukađin kao specijalna jedinica za brze intervencije. Prema Optužnici, kao komandant Crnih orlova, Idriz Balaj je bio direktno podređen Ramushu Haradinaju i tesno je sarađivao s njim.

4. Tužilaštvo navodi da je Lahi Brahimaž sve vreme na koje se odnosi Optužnica bio pripadnik OVK, stacioniran u štabu u Jablanici. Prema Optužnici, on je 23. juna 1998. godine postavljen za zamenika komandanta zone Dukađin i na tom položaju je ostao do 5. jula 1998. godine, kad je smenjen s tog položaja. Iako je smenjen, on je i

¹ U celoj verziji Presude na engleskom jeziku Pretresno veće navodi varijante imena lokacija na Kosovu na bosanskom/hrvatskom/srpskom i na albanskom jeziku. Prema tome, imena svih lokacija u engleskoj verziji teksta navedena su na B/H/S i albanskom jeziku.

dalje radio kao načelnik finansija Generalštaba OVK. Tužilaštvo navodi da je tokom celog perioda na koji se odnosi Optužnica Lahi Brahimaj bio podređen Ramushu Haradinaju i da je tesno sarađivao s njim.

5. Sva trojica optuženih se po svim tačkama Optužnice terete za zločine kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Navedena zajednička zločinačka namera bilo je da se, putem protivzakonitog uklanjanja i maltretiranja gorepomenutih kategorija civila, ostvari potpuna kontrola OVK nad zonom Dukadin. Prema Optužnici, to je obuhvatalo činjenje zločina protiv čovečnosti prema članu 5. Statuta i kršenje zakona i običaja ratovanja prema članu 3 Statuta, uključujući ubistvo, mučenje i okrutno postupanje. Alternativno, sva trojica optuženih se, u vezi s nekoliko tih zločina, terete individualnom krivičnom odgovornošću prema članu 7(1) Statuta zato što su navodno počinili te zločine ili zato što su planirali, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način pomagali i podržavali njihovo činjenje. Timovi odbrane sve trojice optuženih izneli su tvrdnju da optuženi nisu krivi i da ih stoga treba osloboditi optužbi.

6. Pretresno veće je saslušalo ukupno 81 svedoka *viva voce*, a iskazi 16 svedoka predloženi su mu na osnovu pravila 92*bis* i 92*quater* Pravilnika o postupku i dokazima (u daljem tekstu: Pravilnik). Odbrana je odlučila da ne iznosi argumentaciju u skladu s pravilom 98*bis* i da ne poziva svedoke. Pretresno veće se stoga, tokom odlučivanja u predmetu protiv ove trojice optuženih, oslonilo na dokaze dobijene tokom izvođenja dokaza tužilaštva i unakrsnog ispitivanja od strane odbrane, kao i na iskaz jednog svedoka Pretresnog veća. Tokom celog suđenja Pretresno veće je imalo znatnih poteškoća da obezbedi svedočenje velikog broja svedoka, o čemu će biti reči u odeljku 2.2 dole. Mnogi svedoci su naveli strah kao bitan razlog iz kojeg ne žele da pristupe Pretresnom veću i svedoče. Pretresno veće je steklo snažan utisak da je suđenje vođeno u atmosferi u kojoj se svedoci nisu osećali bezbednim. Uzrok tome je niz faktora koji su tipični za Kosovo, na primer, male zajednice na Kosovu i tesne veze u okviru porodice i zajednice zbog kojih je bilo teško garantovati anonimnost.² Same strane u postupku su se složile da na Kosovu vlada nestabilna bezbednosna situacija koja je posebno nepovoljna za svedoke.³ S obzirom na te okolnosti, Pretresno veće je primenilo sva svoja ovlašćenja predviđena Pravilnikom da obezbedi pravično i ekspeditivno vođenje postupka, kao i zaštitu i dobrobit svedoka koji su mu pristupili.

² V. Odluku po zahtevu Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 20. jul 2007. godine.

³ T. 3955-3956.

2. Pitanja vezana za dokaze

2.1 Izvori i korišćenje dokaza

7. U skladu sa članom 21(3) Statuta, optuženi imaju pravo na prezumpciju nevinosti. Kriterijum propisan pravilom 87(A) nalaže da se krivica dokaže van svake razumne sumnje. Shodno tome, svi elementi krivičnih dela za koje se neki optuženi tereti moraju se dokazati van svake razumne sumnje. Teret takvog dokazivanja tokom celog suđenja snosi tužilaštvo.⁴ Optuženi se mora osloboditi optužbi ako se na osnovu tih dokaza može doći do još nekog razumnog zaključka koji ne ukazuje na krivicu optuženog.⁵

8. U ovom predmetu, izvori dokaza uključivali su, između ostalog, *viva voce* svedočenja o činjeničnom stanju i iskaze veštaka koji su pristupili Pretresnom veću na poziv tužilaštva ili, u slučaju jednog svedoka, na poziv Pretresnog veća;⁶ pismene izjave uvrštene u spis na osnovu pravila 92*bis*, 92*ter* i 92*quater* Pravilnika, uključujući transkripte svedočenja svedoka koje su saslušala druga pretresna veća ovog Međunarodnog suda; usaglašene činjenice; i predočene dokumente kao što su izveštaji o ekshumacijama, naredbe, fotografije i mape, koji su uvršteni u dokazni spis u vezi sa svedočenjem svedoka, ili su uvršteni bez posredstva svedoka u skladu s pravilom 89(C) Pravilnika.⁷

9. Prema pravilu 89(C), strana u postupku koja predočava dokaze mora da pokaže da su oni relevantni i da imaju dokaznu vrednost. Pouzdanost dokaza je obično faktor koji je od značaja za težinu, a ne za prihvatljivost dokaza.

10. Od ukupno 81 svedoka *viva voce*, Pretresno veće je u dokazni spis uvrstilo iskaze 38 svedoka, predočene na osnovu pravila 92*ter*. Pretresno veće je u spis uvrstilo i svedočenje 16 svedoka na osnovu pravila 92*bis*. Pravilo 92*ter* omogućava uvrštavanje u spis dokaza kojima se dokazuju dela i ponašanje nekog optuženog.⁸ Bez obzira na to, Pretresno veće je izjavilo da bi bilo znatno bolje da se takvi dokazi, kao i dokazi koji su od ključnog i presudnog značaja za tezu, izvedu usmenim putem, putem svedoka koji će

⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 22.

⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 458.

⁶ Pretresno veće je tokom izvođenja dokaza tužilaštva pozvalo jednog svedoka, Maklena Mishu. Odbrana nije pozvala nijednog svedoka.

⁷ V. Odluku po zahtevu tužilaštva da doda dokumente na svoj spisak dokaznih predmeta na osnovu pravila 65*ter*, 30. novembar 2007. godine.

⁸ Pravilo 92*ter*(B).

biti prisutni u sudnici.⁹ Pravilo 92*quater* takođe omogućava da se u spis uvrste dokazi kojima se dokazuju dela i ponašanje nekog optuženog, mada to može biti faktor koji ne ide u prilog uvrštavanju.¹⁰ Pretresno veće je, u skladu s tim pravilom, uvrstilo u spis izjave dva preminula svedoka.¹¹ Što se tiče delova izjava koji su dokazivali dela i ponašanje jednog od optuženih ili su bili od ključnog značaja za tezu tužilaštva, Pretresno veće je odlučilo da ih uvrsti u spis samo ako se uveri da su pouzdani.¹² Vršeci tu procenu, Pretresno veće je uzimalo u obzir da li su te izjave potkrepljene drugim dokazima i da li u njemu ima nedoslednosti.¹³

11. Što se tiče uvrštavanja u spis dokumentarnih dokaza, Pretresno veće je istaklo da je tužilaštvo bilo dužno da brižljivo odabere dokaze koje će Pretresnom veću predložiti na najrazumljiviji i najefikasniji način.¹⁴ U slučajevima kad su po nekom pitanju već bili prihvaćeni bolji dokazi, Pretresno veće povremeno nije uvrštavalo dokaze vezane za dato pitanje koji su se ponavljali, a koji su bili manjeg kvaliteta.¹⁵

12. Pretresno veće je razmotrilo optužbe protiv optuženih u svetlu svih dokaza koje je prihvatilo tokom suđenja. Ono je procenilo dokaze u skladu sa Statutom, Pravilnikom i praksom Međunarodnog suda. U slučajevima kad u tim izvorima ne bi našlo smernice, Pretresno veće je pitanja vezana za dokaze rešavalo na način koji najviše pogoduje pravičnom rešavanju predmeta, u duhu Statuta i opštih pravnih načela.¹⁶

13. Pri oceni iskaza koji su predloženi *viva voce*, Pretresno veće je uzimalo u obzir ponašanje svedoka. Takođe je uzimalo u obzir lične prilike svedoka, uključujući njegovo eventualno učešće u događajima i strah od inkriminisanja samog sebe, odnos svedoka s nekim od optuženih, kao i to da li svedok ima neki razlog iz kojeg želi da iznese određenu verziju događaja. Pretresno veće je takođe procenjivalo da li u

⁹ T. 5085; Odluka o uvrštavanju u spis izjave Zorana Stijovića na osnovu pravila 92*ter*, s dodacima, 29. novembar 2007. godine, par. 11.

¹⁰ Pravilo 92*quater*(B).

¹¹ Odluka po zahtevu tužilaštva za uvrštavanje u spis dokaza na osnovu pravila 92*quater* i 13. zahtevu za zaštitne mere u vezi sa suđenjem, 7. septembar 2007. godine; Odluka po zahtevu tužilaštva da se pet izjava svedoka 1 uvrsti u spis na osnovu pravila 92*quater*, s poverljivim Dodatkom, 28. novembar 2007. godine.

¹² Odluka po zahtevu tužilaštva da se pet izjava svedoka 1 uvrsti u spis na osnovu pravila 92*quater*, s poverljivim Dodatkom, 28. novembar 2007. godine, par. 11.

¹³ *Ibid.*, par. 11-20.

¹⁴ Odluka o uvrštavanju u spis dokumenata predloženih tokom svedočenja Achilleasa Pappasa, 17. septembar 2007. godine, par. 6.

¹⁵ Odluka o uvrštavanju u spis dokumenata predloženih tokom svedočenja Bislima Zyrapija, 15. oktobar 2007. godine, par. 12; Odluka o uvrštavanju u spis dokumenata predloženih tokom svedočenja svedoka 69, 28. novembar 2007. godine, par. 9; Odluka o uvrštavanju u spis izjave Zorana Stijovića u skladu s pravilom 92*ter*, s dodacima, 29. novembar 2007. godine, par. 12.

svedočenjima svakog od svedoka ima nedoslednosti i druge karakteristike njegovog iskaza, kao i da li postoje potkrepljujući dokazi. Dokazi izvedeni u ovom predmetu odnose se na događaje iz 1998. godine, pa Pretresno veće stoga nije smatralo da manja neslaganja među iskazima svedoka ili između iskaza nekog svedoka u sudnici i njegove ranije izjave diskredituju te dokaze ukoliko su svedoci ipak dovoljno detaljno opisali suštinu nekog događaja za koji se optuženi terete i nisu doveli u pitanje suštinske karakteristike svog iskaza.¹⁷ Neki od svedoka koji su prethodno bili pripadnici zaraćenih strana izbegavali su da odgovore ili nisu bili potpuno iskreni govoreći o svojoj ulozi u događajima na Kosovu 1998. godine. Mada je bilo svesno toga, Pretresno veće se ipak ponekad oslanjalo na druge aspekte svedočenja tih svedoka. To je u skladu s praksom Međunarodnog suda prema kojoj nije nerazborito ako pretresno veće izvesne delove svedočenja nekog svedoka prihvati, a neke odbaci.¹⁸

14. U nekoliko prilika je samo jedan svedok svedočio o nekom incidentu za koji se optuženi terete. Žalbeno veće je bilo mišljenja da svedočenje samo jednog svedoka o nekoj pravno relevantnoj činjenici, pravno gledano, ne zahteva potkrepljivanje.¹⁹ U takvim situacijama je Pretresno veće naročito oprezno postupalo i uzimalo u obzir sve okolnosti koje su relevantne za svedočenje tog svedoka, uključujući moguće razloge za takvo njegovo svedočenje i druge pomenute faktore.

15. Pretresno veće je odlučilo da ne uzme u obzir svedočenje jednog svedoka, svedoka 8. Ono je smatralo da je taj svedok u toj meri nepouzdan i neuverljiv da se na osnovu njegovog svedočenja ne mogu doneti nikakvi zaključci o činjenicama koje su navedene u Optužnici.²⁰ Kao što je navedeno u odeljku 6.12.11 dole, Pretresno veće je zaključilo da je svedočenje Medina Gashija veoma nepouzdan i stoga je samo jedan mali deo tog svedočenja prihvatilo kao činjenično tačan.

16. Pri ocenjivanju i odmeravanju težine svedočenja veštaka, Pretresno veće je uzelo u obzir faktore kao što su stručnost tog veštaka, primenjene metode, uverljivost zaključaka donetih u svetlu tih faktora i ostalih dokaza, funkciju ili funkcije koje je

¹⁶ Pravilo 89(B) Pravidnika.

¹⁷ V. Drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 484-485, 496-498; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 31.

¹⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 333; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, par. 82.

¹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 65; Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 62; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 492; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 33.

obavljao taj ekspert, opseg stručnosti svakog svedoka i relevantnost i pouzdanost njegovog iskaza.

17. Strane u postupku su 26. i 30. novembra 2007. godine, nakon što je saslušan poslednji svedok tužilaštva, podnele zajedničke zahteve o usaglašenim činjenicama. Pretresno veće je razmotrilo te usaglašene činjenice zajedno sa svim ostalim dokazima izvedenim u ovom predmetu.

18. Pri ocenjivanju dokumentarnih dokaza, Pretresno veće je uzelo u obzir poreklo dokumenta, autora i njegovu ulogu u relevantnim događajima, evidenciju o nadzoru tog dokumenta ukoliko je poznata, izvor informacija sadržanih u dokumentu, kao i to da li neki svedok ili drugi dokumenti potkrepljuju te informacije. Pretresno veće nije smatralo da su nepotpisani, nedatirani ili nepečatirani dokumenti *a priori* neautentični. Ukoliko se Pretresno veće uverilo u autentičnost nekog konkretnog dokumenta, ono nije automatski prihvatilo da izjave koje on sadrži predstavljaju tačan prikaz činjeničnog stanja. Shodno tome, moglo je da se dogodi da Pretresno veće neki dokument uvrsti u spis jer se činilo da je autentičan i relevantan za predmet, ali da na kraju zaključi da je značaj tog dokumenta u kontekstu svih ostalih dokaza i dalje nejasan i da mu zbog toga prida malu ili nikakvu težinu.²¹ Načelno govoreći, što je manje Pretresno veće znalo o nekom dokumentu, okolnostima njegovog nastanka i korišćenja, manja je bila težina koju mu je pridalo.²²

19. Pored direktnih dokaza, Pretresno veće je prihvatilo i dokaze iz druge ruke ili indirektno dokaze. Pri ocenjivanju dokazne vrednosti dokaza iz druge ruke, Pretresno veće je brižljivo razmatralo sve indicije o njenoj pouzdanosti, uključujući to da li je iskaz istinit, verodostojan i potiče od izvora koji ga je dobrovoljno dao, da li se radi o direktnim ili indirektnim dokazima iz druge ruke, odsustvo mogućnosti unakrsnog ispitivanja lica od kojeg je dobijena ta izjava i okolnosti u kojima su nastali ti dokazi iz druge ruke.²³ Najčešće objašnjenje Pretresnog veća bilo je da neobrazloženim mišljenjima i neproverenim dokazima iz druge ruke treba pridati malu ili nikakvu težinu

²⁰ Za više pojedinosti v. Odluku u vezi s pitanjem da li nastaviti svedočenje svedoka 8 i pozvati svedoka Veća, 20. jun 2007. godine.

²¹ Odluka o uvrštavanju u spis dokumenata predloženih tokom svedočenja Bislima Zyrapija, 15. oktobar 2007. godine, par.9.

²² Odluka o uvrštavanju u spis dokumenata predloženih tokom svedočenja Bislima Zyrapija, 15. oktobar 2007. godine, par. 8.

²³ V. predmet *Tužilac protiv Aleksovskog*, Odluka po žalbi tužitelja u vezi s prihvatljivošću dokaza, 16. februar 1999. godine, par. 15.

i da takvi dokazi ne postaju jači ukoliko ih ima više.²⁴ Pretresno veće je odbilo da uvrsti u spis mnoge dokumente koji su sadržali izjave u vezi s delima i ponašanjem optuženih, dobijenih od lica koja nisu bila na raspolaganju za unakrsno ispitivanje od strane odbrane.²⁵ To nisu bile izjave koje su predočene na osnovu pravila 92bis, 92ter ili 92quater Pravilnika, već dokumenti kao što su zapisnici sa saslušanja koja su vodili policija ili obaveštajne službe. S tim u vezi, Pretresnom veću su predočeni dokazi o tome da su neka lica koja je saslušala srpska policija možda bila premlaćivana.²⁶ Pretresno veće je takođe saslušalo iskaz o tome da je RDB dobijao informacije od doušnika koji su nagrađivani u zavisnosti od značaja i vrste dostavljene informacije.²⁷ Motivi tih doušnika bili su materijalni ili politički, a dešavalo se i da ih je RDB ucenjivao.²⁸ Primer dokumenata koje je Pretresno veće odlučilo da ne uvrsti u spis jesu dve izjave koje su za MUP Srbije dali Krist i Lëk Pervorfi u oktobru 1998. godine, koje je tužilaštvo tražilo da uvrsti putem Zorana Stijovića. One su se ticale navodne umešanosti Pjetëra Shale, svedoka u ovom predmetu, u nestanak Zdravka Radunovića. Zoran Stijović nije bio u poziciji da objasni okolnosti u kojima su te dve izjave date, već je samo potvrdio da su date MUP-u.²⁹ Pjetër Shala nije ispitivan o nestanku Zdravka Radunovića. Pored toga, odbrana je tvrdila, a tužilaštvo prihvatilo, da je Lëk Pervorfi kasnije rekao da taj iskaz nije tačan i dodao da izjava nije data dobrovoljno.³⁰ Iz tih razloga, Pretresno veće je odbilo da ih uvrsti u spis jer je smatralo da je sumnja u njihovu pouzdanost tolika da ti dokumenti nemaju dokaznu vrednost.³¹

20. Što se tiče indirektnih dokaza, Pretresno veće je bilo mišljenja da sami takvi dokazi mogu da budu dovoljni za izricanje osuđujuće presude ili utvrđivanje činjeničnog stanja van razumne sumnje.³² Međutim, zaključak izveden na osnovu indirektnih dokaza mora da bude jedini mogući razumni zaključak.³³

²⁴ Odluka o uvrštavanju u spis dokumenata predočenih tokom svedočenja Achilleasa Pappasa, 17. septembar 2007. godine, par. 6.

²⁵ V., na primer, Odluku o uvrštavanju u spis dokumenata predočenih tokom svedočenja svedoka 69, 28. novembar 2007. godine, par. 13; Odluku o uvrštavanju u spis izjave Zorana Stijovića na osnovu pravila 92ter, s dodacima, 29. novembar 2007. godine, par. 11.

²⁶ Nebojša Avramović, T. 6626-6627.

²⁷ Zoran Stijović, T. 8884, 8891, 8893-8894.

²⁸ Zoran Stijović, T. 8884-8886.

²⁹ T. 9093-9094.

³⁰ V. Odluku o uvrštavanju u spis izjave Zorana Stijovića na osnovu pravila 92ter, s dodacima, 29. novembar 2007. godine, par. 13.

³¹ Odluka o uvrštavanju u spis izjave Zorana Stijovića na osnovu pravila 92ter, s dodacima, 29. novembar 2007. godine, par. 13.

³² V. Drugostepenu presudu u predmetu *Kupreškić*, par. 303.

³³ V. Drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 458.

21. Član 21(4)(g) Statuta predviđa da nijedan optuženi ne sme biti prisiljen da svedoči protiv sebe. U ovom predmetu, svi optuženi su iskoristili svoje pravo da ne svedoče. Iz te činjenice nisu izvedeni nikakvi negativni zaključci.

2.2 Poteškoće u pribavljanju svedočenja svedoka

22. Veliki deo svedoka tužilaštva u ovom predmetu izjavio je da se boji da dođe da svedoči pred Pretresnim većem. Za 34 svedoka tužilaštva odobrene su zaštitne mere, čiji je cilj bio da se identitet svedoka sakrije od javnosti. Kriterijum koji je Pretresno veće primenjivalo prilikom određivanja zaštitnih mera bio je da se dokaže postojanje objektivno utemeljene opasnosti po bezbednost ili dobrobit svedoka ili svedokove porodice ukoliko se sazna da je on svedočio na Međunarodnom sudu.³⁴ Za 18 svedoka tužilaštva izdati su nalozi *subpoena*. Glavni razlog iz kojeg je traženo izdavanje naloga *subpoena* bilo je to što mogućnost određivanja zaštitnih mera nije uvek bila dovoljna da se otkloni strah svedoka. Od svedoka za koje je izdat nalog *subpoena*, njih 13 je naposljetku pristalo da postupi po nalogu i pristupi Pretresnom veću radi svedočenja. Izjava jednog od njih uvrštena je u spis u skladu s pravilom 92bis.³⁵ Jedan od svedoka za koje je izdat nalog *subpoena*, svedok 55, počeo je da svedoči, ali je izjavio da je pod velikim stresom, da strahuje za svoju bezbednost i da stoga nije u stanju da završi svedočenje. Pretresno veće je primetilo da svedok očito nije dobrog zdravlja, pa je Služba za žrtve i svedoke Međunarodnog suda obavestila Pretresno veće da je svedok odveden kod lekara i da mu je prepisan lek. Svedok tada nije bio završio svoj glavni iskaz i usled toga nije bio podvrgnut unakrsnom ispitivanju od strane odbrane. Pretresno veće je zaključilo da nije u interesu pravde da se ispitivanje svedoka 55 nastavi.³⁶ Svedok nije ponovo pozvan i njegovo svedočenje je izuzeto iz dokaznog spisa.³⁷

³⁴ V., na primer, T. 694-695; Odluku o uvrštavanju u spis izjave svedoka tužilaštva na osnovu pravila 92bis i po 17. zahtevu tužilaštva za zaštitne mere, 29. oktobar 2007. godine, par. 3; Odluku po 30. i 31. zahtevu tužilaštva za zaštitne mere u vezi sa suđenjem, 6. novembar 2007. godine, par. 2; Odluku o četvrtoj grupi svedoka na osnovu pravila 92bis i zaštitnim merama za jednog od tih svedoka, 6. novembar 2007. godine.

³⁵ V. Odluku o uvrštavanju u spis izjave svedoka tužilaštva na osnovu pravila 92bis i po 17. zahtevu tužilaštva za zaštitne mere, 29. oktobar 2007. godine.

³⁶ T. 9820-9822.

³⁷ T. 10118, 10652, 10655; Obrazloženje odluke Pretresnog veća da ne pozove [svedoka 55] da završi svoje svedočenje, 6. novembar 2007. godine; Obrazloženje odluke Pretresnog veća o izuzimanju iskaza svedoka 55 na osnovu pravila 89(D) i o neprihvatanju njegovog svedočenja na osnovu pravila 92quater, 14. decembar 2007. godine.

23. Dva svedoka za koje je izdat nalog *subpoena*, Ramo Jollaj i svedok 65, izjavili su da zbog kombinacije ličnih, porodičnih i bezbednosnih problema nisu voljni da putuju u Hag da svedoče. Ti svedoci su živeli u izuzetno teškim ekonomskim i društvenim uslovima u izbegličkom logoru i njihove mnogočlane porodice zavisile su isključivo ili prvenstveno od njih kad je reč o sredstvima za život i bezbednosti. Pretresno veće je prihvatilo činjenicu da neke od bojazni koje su svedoci izrazili mogu eventualno da se reše zahtevima za zaštitne mere, a neke ne. Pretresno veće je zaključilo da opisani uslovi predstavljaju opravdan razlog za nespremnost svedoka da putuju u Hag i svedoče i odlučilo je da te svedoke sasluša putem video-konferencijske veze.³⁸

24. Četiri naloga *subpoena* koje je izdalo Pretresno veće nisu izvršena.³⁹ Oni su izdati Naseru Liki, Qerimu Kuqiju, Avniju Krasniqiju i Sadriju Selci. U vezi s Qerimom Kuqijem i Sadrijem Selcom Pretresno veće je, umesto da izda nalog umesto optužnice i sâmo pokrene krivični postupak po toj stvari, pozvalo tužilaštvo da iznese svoje mišljenje o tome da li je tužilaštvo to koje treba da pokrene istragu o nepoštovanju suda. Pretresno veće je s tim u vezi smatralo da je tužilaštvo instanca koja će najbolje razmotriti sve okolnosti vezane za svedoke, uključujući vrednost njihovog svedočenja, eventualni uticaj koji bi njihovo nepostupanje po nalogu moglo da ima na druge potencijalne svedoke i resurse potrebne za pokretanje istrage o nepoštovanju suda.⁴⁰ Tužilaštvo je u vezi s oba svedoka preporučilo da mu Pretresno veće izda nalog za pokretanje istrage u toj stvari kako bi se pripremila i podnela optužnica za nepoštovanje suda. Ono je takođe preporučilo da se takav nalog izda i u vezi s nepostupanjem po nalogu *subpoena* izdatom Avniju Krasniqiju. Pretresno veće je prihvatilo preporuke tužilaštva i naložilo mu da protiv tih lica pokrene istragu kako bi se pripremila i podnela optužnica za nepoštovanje suda.⁴¹ Dana 31. oktobra 2007. godine Qerim Kuqi je

³⁸ Odluka o video-konferencijskoj vezi u vezi sa svedokom 10, 28. avgust 2007. godine; Odluka o video-konferencijskoj vezi u vezi sa svedokom broj 48 u okviru privremenog redosleda svedočenja, 28. avgust 2007. godine.

³⁹ Kompletan istorijat postupka u vezi s Naserom Likom, Avnijem Krasniqijem i Sadrijem Selcom naveden je u Dodatku A.

⁴⁰ Poziv tužilaštvu da razmotri mogućnost pokretanja postupka za nepoštovanje suda protiv Qerima Kuqija, 16. jul 2007. godine; Poziv tužilaštvu da razmotri mogućnost pokretanja postupka za nepoštovanje suda protiv Sadrija Selce, 23. avgust 2007. godine. Pretresno veće je izdalo takve pozive u vezi s još dva svedoka (v. Poziv tužilaštvu da razmotri mogućnost pokretanja postupka za nepoštovanje suda [protiv svedoka 55], 20. jul 2007. godine; Poziv tužilaštvu da razmotri mogućnost pokretanja postupka za nepoštovanje suda [protiv svedoka 69], 26. septembar 2007. godine).

⁴¹ Nalog tužilaštvu za pokretanje istrage u cilju pripreme i podnošenja optužnice za nepoštovanje suda, 7. septembar 2007. godine; Nalog na osnovu pravila 77(C)(i) u vezi sa svedokom 18, 31. oktobar 2007. godine; Nalog tužilaštvu za pokretanje istrage u cilju pripreme i podnošenja optužnice za nepoštovanje suda, 31. oktobar 2007. godine.

svedočio putem video-konferencijske veze. Protiv njega nije podignuta optužnica za nepoštovanje suda. Što se tiče Avnija Krasniqija i Sadrija Selce, tužilaštvo je podnelo optužnice za nepoštovanje Međunarodnog suda. Pretresno veće je potvrdilo te optužnice.⁴² Avni Krasniqi i Sadri Selca su potom uhapšeni i prebačeni u Hag. Pre nego što su prvi put stupili pred sud u postupcima za nepoštovanje suda, njih dvojica su odlučili da svedoče. Avni Krasniqi je svedočio 14. i 15. novembra 2007, a Sadri Selca 15. novembra 2007. godine. Nakon što su svedočili, tužilaštvo je tražilo odobrenje da povuče optužnicu za nepoštovanje suda. Pretresno veće koje je postupalo u predmetu za nepoštovanje suda dalo je to odobrenje.⁴³

25. Što se tiče Nasera Like, četvrtog svedoka koji se oglašio o nalog *subpoena*, Pretresno veće je preduzelo razne mere da bi došlo do njegovog svedočenja. Dana 14. septembra 2007. godine ono je odlučilo da tog svedoka sasluša putem video-konferencijske veze, pošto je na osnovu dokaza o njegovom zdravstvenom stanju zaključilo da on nije u stanju da putuje u Hag da bi svedočio.⁴⁴ Međutim, na dan kad je planirano svedočenje, svedok nije pristupio Pretresnom veću putem video-konferencijske veze. Pretresno veće je zakazalo novi datum pretresa, ali je tog dana obavešteno da je svedok smešten u bolnicu.⁴⁵ Pretresno veće nije saslušalo svedočenje Nasera Like.

26. Tri zahteva tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena* su odbijena. U prvom slučaju, Pretresno veće je bilo mišljenja da je svedočenje koje se očekivalo od svedoka male dokazne vrednosti, pa je stoga odbilo zahtev za izdavanje naloga *subpoena*.⁴⁶ Što se tiče Vere Kovačević, Pretresno veće je zaključilo da je svedočenje koje se od nje očekivalo od ograničenog značaja i da ne iziskuje izdavanje naloga *subpoena*. Međutim, svedočenje ovog svedoka je uvršteno u spis u skladu s pravilom 92bis.⁴⁷ Treći odbijeni zahtev odnosio se na svedoka koji je zbog svedočenja pred Međunarodnim sudom zapadao u teška emotivna stanja. Služba za žrtve i svedoke Međunarodnog suda

⁴² Odluka o pregledu Optužnice, 5. novembar 2007. godine; Odluka o pregledu Optužnice, 7. novembar 2007. godine; Ukidanje poverljivosti, 9. novembar 2007. godine; Nalog o ukidanju poverljivosti, 13. novembar 2007. godine.

⁴³ T. 10850, 10891; Odluka kojom se odobrava zahtev tužilaštva za povlačenje optužnice za nepoštovanje suda podignute protiv Avnija Krasniqija, 5. decembar 2007. godine; Odluka kojom se odobrava zahtev tužilaštva za povlačenje optužnice za nepoštovanje suda podignute protiv Sadrija Selce, 5. decembar 2007. godine.

⁴⁴ Odluka po zahtevu za video-vezu (svedok 30), 14. septembar 2007. godine.

⁴⁵ T. 10621-10647, 10975.

⁴⁶ T. 4766-4767.

upozorila je tužilaštvo na to da bi korišćenje ovog lica kao svedoka moglo biti rizično, osim ako se ne izvrši ocena pretnje, kao i druge ocene. Tužilaštvo nije preduzelo nikakve korake da izvrši takve procene. U takvim okolnostima, Pretresno veće je smatralo da nije mudro silom dolaziti do svedočenja svedoka.⁴⁸

27. Dva svedoka došla su na Međunarodni sud bez izdavanja naloga *subpoena*, ali su odbila da svedoče kad je to od njih traženo. Jedan svedok je odbio da uđe u sudnicu. Nakon što je saslušalo predstavnika Službe za žrtve i svedoke Međunarodnog suda, Pretresno veće je odlučilo da ništa ne preduzima po toj stvari. Tužilaštvo je obavestilo Pretresno veće da se taj svedok, iz praktičnih razloga, briše sa spiska svedoka, osim ako se ne predomisli kad je reč o svedočenju.⁴⁹ Jedan drugi svedok, Shefqet Kabashi, ušao je u sudnicu. Nakon što je potvrdio svoje lične podatke, on je odbio da odgovara na pitanja vezana za predmet koja su mu postavljali tužilaštvo i Pretresno veće.⁵⁰ Usled toga, Pretresno veće je izdalo Nalog umesto optužnice za nepoštovanje suda.⁵¹ Međutim, pre nego što je počelo suđenje za nepoštovanje suda, Kabashi je otišao iz Holandije i vratio se u svoje prebivalište u Sjedinjenim Državama. Pretresno veće je razmotrilo i preduzelo razne korake kako bi došlo do njegovog iskaza.⁵² Dana 1. novembra 2007. godine Pretresno veće je odlučilo da sasluša Shefqeta Kabashija putem video-konferencijske veze.⁵³ Dana 20. novembra 2007. godine taj svedok je ponovo odbio da svedoči. Dana 18. februara 2008. godine Pretresno veće je odobrilo tužilaštvu da izmeni optužnicu protiv Kabashija i naložilo mu da tu optužnicu učini javnom.⁵⁴ U predmetu protiv Shefqeta Kabashija zbog nepoštovanja suda još uvek se čeka njegovo hapšenje i prebacivanje u Hag.

28. Ovo suđenje su u velikoj meri karakterisale poteškoće u pribavljanju iskaza i nekoliko svedoka od kojih se očekivao iskaz o centralnim aspektima predmeta nikad nije saslušano. Kao što je opisano, Pretresno veće je upotrebilo sva svoja ovlašćenja

⁴⁷ Odluka kojom se odbija izdavanje naloga *subpoena ad testificandum* za svedoka 15 i umesto toga uslovno prihvataju izjave svedoka na osnovu pravila 92bis, 2. novembar 2007. godine.

⁴⁸ Odluka po zahtevu tužilaštva da se svedoku 25 izda nalog *subpoena* za svedočenje, 30. oktobar 2007. godine.

⁴⁹ T. 1810-1820.

⁵⁰ Kompletan istorijat postupka opisan je u Dodatku A.

⁵¹ Nalog umesto optužnice za nepoštovanje suda u vezi sa Shefqetom Kabashijem, 5. jun 2007. godine.

⁵² Radi objašnjenja v. T. 10977; Odluka po zahtevu tužilaštva za odobrenje za ulaganje žalbe na Odluku Pretresnog veća u vezi sa Shefqetom Kabashijem, 5. decembar 2007. godine; Odluka po zahtevu tužilaštva za ponovno izvođenje dokaza radi ispitivanja Shefqeta Kabashija i za ulaganje sudske žalbe vlastima Sjedinjenih Američkih Država, 21. decembar 2007. godine.

⁵³ T. 10118.

⁵⁴ Odluka kojom se odobrava izmena Optužnice, 18. februar 2008. godine.

predviđena Parvilnikom kako bi omogućilo dobijanje iskaza, a da pritom ne izađe iz okvira svoje uloge kao nepristrasne instance koja utvrđuje činjenice. Usled toga, Pretresno veće je saslušalo iskaze više od 90 svedoka.

2.3 Dokazi kojima se vrši identifikacija

29. U nekoliko navrata Pretresno veće je, da bi utvrdilo da je neki optuženi bio prisutan u dato vreme na datom mestu, moralo da se osloni na iskaz samo jednog svedoka kojim se identifikuje taj optuženi. Prema shvatanju Pretresnog veća, dokazi kojima se vrši identifikacija podrazumevaju i dokaze kojima se vrši identifikacija *stricto sensu* i dokaze kojima se vrši prepoznavanje. Ono je bilo svesno razlike između ta dva pojma. Dokazi kojima se vrši identifikacija *stricto sensu* podrazumevaju da svedok identifikuje lice koje prethodno nije poznavao kao lice koje je bilo prisutno na relevantnom mestu u relevantno vreme. Dokazi kojima se vrši prepoznavanje podrazumevaju da je u relevantno vreme na relevantnom mestu bilo lice koje je svedok prethodno poznavao. U oba slučaja, s dokazima kojima se vrši identifikacija mora se oprezno postupati jer njihov kvalitet može da zavisi od mnogih varijabli, kao što je nestalnost ljudske percepcije i sećanja. Pretresno veće je brižljivo razmotrilo sve dokaze kojima se vrši identifikacija, naročito ako su oni bili jedini ili ključni dokazi u vezi s incidentom obuhvaćenim nekom od optužbi.⁵⁵ Pri toj proceni, Pretresno veće je imalo na umu smernice Žalbenog veća iz predmeta *Kupreškić i drugi*. Žalbeno veće je istaklo nekoliko faktora koje treba uzeti u obzir pri proceni dokaza kojima se vrši identifikacija, kao što su identifikacija optuženog od strane svedoka koji su optuženog samo letimično videli ili koji ga nisu mogli dobro videti zbog neke prepreke; identifikacija u tami; identifikacija nakon traumatičnog događaja koji je svedok doživeo; nepodudarnosti ili netačnosti u iskazu o fizičkim karakteristikama optuženog u vreme događaja; i naknadna izjava svedoka da se seća optuženog u okolnostima koje upućuju na očiglednu mogućnost da je svedok bio pod uticajem sugestija drugih.⁵⁶ Kad je razmatralo dokaze kojima se vrši prepoznavanje, a ne dokaze kojima se vrši identifikacija *stricto sensu*, Pretresno veće je uzimalo u obzir i mogućnost pristrasnosti i vreme koje je proteklo od onda kada je svedok poslednji put video to lice do onda kad ga je prepoznao.

⁵⁵ V. Drugostepenu presudu u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 34.

⁵⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 40; Drugostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 30.

30. Ponekad je tužilaštvo za dobijanje dokaza kojima se vrši identifikacija koristilo foto-panele. Pretresno veće je najčešće bilo uvereno da su ti foto-paneli pravljeni u nastojanju da se izbegne uticanje na svedoke kojima se oni pokazuju. To je podrazumevalo korišćenje fotografija koje su slične veličine, boje i svetla u pozadini i prikazivanje lica koja liče na optužene.⁵⁷

31. Tužilaštvo je izdalo uputstva za vršenje identifikacije putem foto-panela.⁵⁸ Iz dokaza se vidi da se ta uputstva često nisu sledila. Na primer, u nekim slučajevima istražitelji tužilaštva su zaboravljali da najpre utvrde da li je svedok već video slike optuženog na televiziji ili u novinama, ili da li je pamćenje tog svedoka možda izmenjeno usled komunikacije s drugim svedocima.⁵⁹ U nekim slučajevima svedoku nije rečeno da optuženi može, ali ne mora da bude na nekom od foto-panela.⁶⁰ Istražitelji ponekad nisu beležili konkretne odgovore svedoka.⁶¹ Pri ocenjivanu težine dokaza dobijenih putem identifikacije na osnovu foto-panela, Pretresno veće je uzelo u obzir to što ona često nije izvršena u skladu s uputstvom.

⁵⁷ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5864-5865, 5909-5912; dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 3; Pekka Haverinen, T. 6314-6315, 6326-6327, 6351. V. takođe dok. pr. br. D119 (Tužilaštvo MKSJ, Uputstva za identifikaciju putem foto-panela, procedure u vezi s fotografijama).

⁵⁸ Dok. pr. br. D119 (Tužilaštvo MKSJ, Uputstvo za identifikaciju putem foto-panela, procedure u vezi s fotografijama); dok. pr. br. D120 (Tužilaštvo MKSJ, Izveštaj o identifikaciji putem foto-panela).

⁵⁹ Pekka Haverinen, T. 6327-6328, 6333-6334, 6351.

⁶⁰ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5948-5949; dok. pr. br. D120 (Tužilaštvo MKSJ, Izveštaj o identifikaciji putem foto-panela), str. 1.

⁶¹ Pekka Haverinen, T. 6330; Barney Kelly, T. 6101-6102.

3. Opšti elementi iz člana 3 Statuta

3.1 Pravo u vezi s opštim elementima

32. Optuženi se u Optužnici terete po 19 tačaka za kršenje zakona i običaja ratovanja prema članu 3 Statuta, od kojih je 18 u skladu sa članom 3, zajedničkim za sve četiri Ženevske konvencije iz 1949. godine (u daljem tekstu: Zajednički član 3).⁶² Član 3 Statuta predviđa sledeće: “Međunarodni sud je ovlašćen da krivično goni lica koja su prekršila zakone i običaje ratovanja”. Dole u tekstu biće reči o uslovima vezanim za nadležnost i opštim elementima.

33. Član 3 Statuta je “rezidualna klauzula” koja Međunarodnom sudu daje nadležnost nad svim teškim kršenjima međunarodnog humanitarnog prava koja nisu obuhvaćena članovima 2, 4 ili 5 Statuta.⁶³ Da bi krivično delo kojim se neki optuženi tereti spadalo u ovu rezidualnu nadležnost, ono mora da ispuni četiri uslova: (i) mora da predstavlja povredu pravila međunarodnog humanitarnog prava; (ii) to pravilo mora da bude obavezujuće za strane u vreme kad je počinjeno navodno krivično delo; (iii) tim pravilom se moraju štititi važne vrednosti i njegova povreda mora imati teške posledice po žrtvu; i (iv) takvo kršenje mora uključivati individualnu krivičnu odgovornost počinioca.⁶⁴

34. U praksi ovog Međunarodnog suda je uvreženo da kršenja Zajedničkog člana 3 spadaju u delokrug člana 3 Statuta.⁶⁵ U ovom predmetu se optužbe za ubistvo, okrutno postupanje i mučenje kao kršenja zakona i običaja ratovanja temelje na Zajedničkom članu 3(1)(a). Optužbe za napade na dostojanstvo ličnosti temelje se na zajedničkom članu 3(1)(c). Sve ove optužbe očito uspunjavaju četiri gorenavedena uslova vezana za nadležnost. Pravila sadržana u Zajedničkom članu 3 čine deo međunarodnog običajnog prava koje se primenjuje u nemeđunarodnim oružanim sukobima.⁶⁶ Zločinima koje zabranjuje Zajednički član 3 nesumnjivo se krše pravila koja štite važne vrednosti i oni

⁶² U tačkama 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36 i 37 Optužnice optuženi se terete za kršenje zakona i običaja ratovanja prema članu 3 Statuta, od kojih se samo tačka 36 ne temelji na Zajedničkom članu 3.

⁶³ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 89-93; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 125, 131, 133.

⁶⁴ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 94, 143.

⁶⁵ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 89; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 125, 133-136; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 68.

⁶⁶ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 89, 98; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 138-139, 147.

imaju teške posledice po žrtve. Oni takođe uključuju individualnu krivičnu odgovornost.⁶⁷ Prema tome, Veće je nadležno da postupa u vezi s takvim kršenjima.

35. Član 3 Statuta obuhvata i druga pravila međunarodnog običajnog prava koja se primenjuju na nemeđunarodne oružane sukobe.⁶⁸ Jedno takvo pravilo čini osnov optužbe za silovanje u tački 36 Optužnice. Žalbena veće je zaključilo da silovanje predstavlja ratni zločin prema međunarodnom običajnom pravu koje se primenjuje na nemeđunarodne oružane sukobe i obuhvaćeno je članom 3 Statuta.⁶⁹

36. Nakon što se utvrdi nadležnost, postoje tri opšta uslova koje treba ispuniti da bi se primenio član 3 Statuta: kao prvo, mora da postoji oružani sukob; kao drugo, mora da postoji neksus između navodnog krivičnog dela i tog oružanog sukoba;⁷⁰ i kao treće, za optužbe utemeljene na Zajedničkom članu 3, žrtva ne sme da bude aktivni učesnik u neprijateljstvima u vreme kad je počinjeno navodno krivično delo.⁷¹

37. *Oružani sukob*: Kriterijum za utvrđivanje postojanja oružanog sukoba izložilo je Žalbena veće u Odluci o nadležnosti u predmetu *Tadić*:

[O]ružani sukob postoji svuda gde se pribeglo oružanoj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili pak između takvih grupa unutar jedne države. Međunarodno humanitarno pravo primenjuje se od početka takvih oružanih sukoba sve do posle prestanka neprijateljstava, odnosno sve do zaključenja mira ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, sve dok se ne pronade mirno rešenje. Sve do tog trenutka, međunarodno humanitarno pravo primenjuje se na celokupnoj teritoriji zaraćenih država ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, na celokupnoj teritoriji pod kontrolom strane u sukobu, bez obzira vode li se tamo borbe ili ne.⁷²

38. Svrha ovog kriterijuma je da se napravi razlika između nemeđunarodnih oružanih sukoba i odmetništva, pobuna, pojedinačnih terorističkih dela i sličnih

⁶⁷ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 134; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 173-174.

⁶⁸ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 89; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 125, 133.

⁶⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 187-195.

⁷⁰ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 70; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 55; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 342.

⁷¹ Zajednički član 3(1); Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 420; Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 847.

⁷² Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 70. V. takođe Drugostepenu presudu u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 56-57; Drugostepenu presudu u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 319, 336.

situacija.⁷³ Pretresno veće mora da utvrdi sledeće: (i) da li se radi o produženom oružanom nasilju i (ii) da li su sukobljene strane organizovane. Pretresno veće će sada analizirati kako su ti kriterijumi tumačeni u ranijim predmetima na Međunarodnom sudu.

39. Pretresno veće će najpre razmotriti kako je u praksi tumačen uslov “produženog oružanog nasilja”.

40. U predmetu *Tadić*, Žalbeno veće je, primenjujući sopstveni kriterijum, zaključilo da intenzitet borbi između različitih entiteta u bivšoj Jugoslaviji od 1991. godine nadalje “prevazilazi prag” potreban da se konstatuje postojanje oružanog sukoba.⁷⁴ Shodno tome, Pretresno veće je zaključilo da se pojam “produženi oružani sukob” odnosi na “intenzitet sukoba”.⁷⁵ Ono se suočilo s pitanjem da li je u Bosni i Hercegovini vođen oružani sukob između vlade Bosne i Hercegovine i snaga bosanskih Srba tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, počev od 23. maja 1992. do približno 31. decembra 1992. godine.⁷⁶ Dana 23. maja 1992. godine oružane snage bosanskih Srba napale su selo Hambarine, granatirale ga nekoliko sati i potom ušle u njega uz podršku tenkova, nakon čega su usledile kratke sporadične borbe.⁷⁷ Mnogi meštani su pobjegli.⁷⁸ Dana 24. maja 1992. godine snage bosanskih Srba su napale Kozarac i okolna sela.⁷⁹ Napad je počeo žestokim granatiranjem koje je trajalo do 26. maja 1992. godine, nakon čega je usledio prodor tenkova i pešadije.⁸⁰ Do 28. maja 1992. godine, razorene su mnoge kuće.⁸¹ Tokom napada na Kozarac ubijeno je oko 800 ljudi a 1.200 ih je zarobljeno, dok su na strani koja je izvršila napad četiri vojnika poginula a 15 ih je povređeno.⁸² Pešadija bosanskih Srba primorala je preostalo civilno stanovništvo da napusti to mesto i okolna sela.⁸³ Dana 14. juna 1992. godine naoružani bosanski Srbi napali su još dva sela sa sličnim posledicama.⁸⁴ Kozarac je pljačkan i dalje razaran u periodu od juna do avgusta

⁷³ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 341; Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 562; Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 184; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 84, 89. V. takođe član 8(2)(d) i (f) Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda.

⁷⁴ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 70.

⁷⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 562.

⁷⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 560, 563; Druga izmenjena optužnica u predmetu *Tadić*, 14. decembar 1995. godine, par. 1.

⁷⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 140.

⁷⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 141.

⁷⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 143, 565.

⁸⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 143, 565.

⁸¹ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 143, 565.

⁸² Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 145, 565.

⁸³ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 143, 146, 565.

⁸⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 565.

1992. godine.⁸⁵ Pretresno veće je zaključilo da su se borbe među sukobljenim stranama nastavile širom Bosne i Hercegovine, sve do zaključenja Dejtonskog mirovnog sporazuma.⁸⁶ Pretresno veće je zaključilo da se intenzitet sukoba ogledao i u stalnom angažovanju Saveta bezbednosti UN, koji je postupao u skladu sa Glavom VII Povelje UN.⁸⁷ Pretresno veće je na kraju konstatovalo da je zadovoljen uslov intenziteta.⁸⁸

41. U predmetu *Čelebići*, Pretresno veće je primenilo kriterijum iz predmeta *Tadić* kako bi utvrdilo da li je u periodu od maja do decembra 1992. godine u Bosni i Hercegovini postojao oružani sukob u kojem su učestvovali JNA, bosanski TO, bosanski MUP, Hrvatsko vijeće obrane i vojska bosanskih Srba.⁸⁹ Ono je zaključilo da je u Bosni i Hercegovini u celini oružano nasilje trajalo najmanje od proglašenja nezavisnosti 6. marta 1992. godine pa do potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma u novembru 1995. godine.⁹⁰ Srpske snage su napale i granatirale mnoga sela u opštini Konjic, dok su bosanski TO, bosanski MUP i Hrvatsko vijeće obrane organizovali vojne operacije u drugim selima.⁹¹ Granatiranje Konjica, koje je počelo 4. maja 1992. godine, svakodnevno je trajalo više od tri godine, prouzrokovalo je veliku štetu i dovelo do gubitka mnogih života.⁹² Veliki broj ljudi je usled sukoba pobjegao iz svojih domova.⁹³ Pretresno veće je zaključilo da su borbe u Bosni i Hercegovini u celini, kao i u samom Konjicu, “očigledno bile žestoke” i stoga su privukle pažnju međunarodnih organizacija, uključujući Savet bezbednosti UN, koji je postupio u skladu s Glavom VII Povelje UN.⁹⁴ Stoga je taj sukob bio dovoljno intenzivan da zadovolji kriterijum iz predmeta *Tadić*.⁹⁵

42. U predmetu protiv *Slobodana Miloševića*, Pretresno veće je moralo da utvrdi da li, u smislu pravila 98bis, ima dovoljno dokaza o tome da je od 1. januara 1999. godine, što je početak perioda na koji se odnosi dotična optužnica, do 24. marta 1999. godine,

⁸⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 143, 146.

⁸⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 566.

⁸⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 567.

⁸⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 568.

⁸⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 182-187; Prvobitna optužnica u predmetu *Čelebići*, 21. mart 1996. godine, par. 2.

⁹⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 186.

⁹¹ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 134, 138-139, 189.

⁹² Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 134.

⁹³ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 129-130, 133, 139.

⁹⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 190.

⁹⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 192.

kad je počela kampanja NATO granatiranja, na Kosovu postojao oružani sukob.⁹⁶ Pozivajući se na uslov “produženog oružanog nasilja” iz predmeta *Tadić*, Pretresno veće je razmotrilo pitanje “intenziteta” sukoba.⁹⁷ Razmatrajući najpre period pre onog na koji se odnosi optužnica, Pretresno veće je zaključilo da je OVK tokom 1996. i 1997. godine izveo mnoge operacije protiv policije i da je tokom 1997. godine ubio oko 20 ljudi koji su radili za policiju ili su sarađivali s njom.⁹⁸ OVK je bio naoružan puškama, pištoljima i minobacačima i do marta 1997. godine je dobio veliku količinu oružja iz Albanije.⁹⁹ Pretresno veće je uzelo u obzir “napad velikih razmera” srpskih snaga na nekoliko sela 23. avgusta 1998. godine, nekoliko oružanih okršaja u periodu od 1998. do marta 1999. godine, i “žestok napad” srpskih snaga otprilike 10. januara 1999. godine na mnoga sela, koja su dva dana žestoko granatirana.¹⁰⁰ Ono je takođe istaklo veliki napad srpskih snaga u periodu od 24. septembra do 4. oktobra 1998. godine, uz “masovno” učešće srpskih snaga i specijalnih vojnih i paravojnih grupa.¹⁰¹ Okršaja je bilo u mnogim opštinama širom Kosova.¹⁰² Pretresno veće se uverilo da sukob na Kosovu tokom gorenavedenog perioda zadovoljava uslov kriterijuma iz predmeta *Tadić* vezan za intenzitet, u smislu pravila 98bis.¹⁰³

43. U predmetu *Kordić i Čerkez*, u kojem je optužnica obuhvatala period od novembra 1991. do marta 1994. godine, Žalbeno veće je moralo da donese odluku po žalbenom osnovu prema kojem Pretresno veće nije došlo do činjeničnog zaključka da je u centralnoj Bosni pre 15. aprila 1993. godine, postojao produženi oružani sukob između Hrvatskog vijeća obrane i bosanske armije u centralnoj Bosni.¹⁰⁴ Žalbeno veće je primetilo da je Hrvatsko vijeće obrane naišlo na “ozbiljniji otpor” prilikom preuzimanja kontrole u Novom Travniku i Ahmićima u oktobru 1992. godine.¹⁰⁵ Tokom nedelju dana borbi u Novom Travniku, civilni objekti su paljeni i uništavani.¹⁰⁶ U januaru 1993. godine Hrvatsko vijeće obrane je napalo muslimanski deo Busovače

⁹⁶ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 14, 22; Druga izmenjena optužnica (za Kosovo) u predmetu *Slobodan Milošević*, 29. oktobar 2001. godine, par. 17, 53.

⁹⁷ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 17.

⁹⁸ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 28.

⁹⁹ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 31.

¹⁰⁰ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 28.

¹⁰¹ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 30.

¹⁰² Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 29.

¹⁰³ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 17, 27, 32, 40.

¹⁰⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 334.

¹⁰⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 338.

¹⁰⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 337-338.

gađajući ga s okolnih brda, usled čega je poginulo najmanje 27 ljudi.¹⁰⁷ Borbe su se proširile po celoj opštini, što je dovelo do uništavanja zgrada u jednom selu i evakuacije stanovništva.¹⁰⁸ Borbe u opštini Busovača trajale su najmanje tri dana.¹⁰⁹ Istakavši da su od oktobra 1992. godine “vođene ozbiljne borbe u dužem trajanju”, Žalbeno veće je potvrdilo zaključak Pretresnog veća da je oružani sukob postojao pre aprila 1993. godine.¹¹⁰

44. U predmetu *Halilović*, Pretresno veće je primenilo kriterijum iz predmeta *Tadić* kako bi utvrdilo da li je u periodu od 8. do 14. septembra 1993. godine na teritoriji Bosne i Hercegovine postojao sukob između Hrvatskog vijeća obrane, bosanske armije i vojske bosanskih Srba.¹¹¹ Pretresno veće je razmotrilo činjenice koje su relevantne za pitanje intenziteta na raznim područjima u Bosni i Hercegovini. Ono je uzelo u obzir mnogobrojne oružane sukobe tokom proleća i leta 1993. godine,¹¹² koji su ponekad uključivali žestoko granatiranje mesta i civilne žrtve,¹¹³ kao i praktično prekidanje linija komunikacije i saobraćaja.¹¹⁴ Ono je uzelo u obzir višemesečne blokade ili opsade mesta,¹¹⁵ angažovanje desetina hiljada vojnika,¹¹⁶ kao i pomeranje linija fronta.¹¹⁷ Pretresno veće je zaključilo da je intenzitet tog sukoba bio dovoljan da zadovolji kriterijum iz predmeta *Tadić* i da je u relevantno vreme postojao oružani sukob.¹¹⁸

45. U predmetu *Limaj i drugi*, Pretresno veće je trebalo da razmotri pitanje da li je na Kosovu od maja 1998. godine pa do avgusta 1998. godine postojao oružani sukob između srpskih snaga i OVK.¹¹⁹ Primenivši kriterijum “produženog oružanog nasilja” iz predmeta *Tadić*, Pretresno veće je razmotrilo pitanje intenziteta sukoba.¹²⁰ Ono je zaključilo da je u periodu od početka marta do jula 1998. godine na širem području Kosovo bilo mnogo okršaja, borbenih dejstava i većih napada, koji su uključivali napade na sela i policijske stanice, desetine žrtava, teška vojna vozila (kao što su

¹⁰⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 339.

¹⁰⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 340.

¹⁰⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 339-340.

¹¹⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 336, 341.

¹¹¹ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 6, 8, 24, 160, 173.

¹¹² Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 161, 163-166, 169.

¹¹³ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 164-165, 168.

¹¹⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 164-165.

¹¹⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 166-168.

¹¹⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 168.

¹¹⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 161-162, 164-165, 169, 172.

¹¹⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 173.

¹¹⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 83, 93; Druga izmenjena optužnica u predmetu *Limaj i drugi*, 12. februar 2004. godine, par. 7.

¹²⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 84, 93.

oklopni transporteri i tenkovi) i teško naoružanje (kao što su mitraljezi, minobacači, raketni bacači, artiljerija i mine), uništavanje velikog broja zgrada i odlazak hiljada civila.¹²¹ Pretresno veće je zaključilo da je od kraja maja pa najmanje do 26. jula 1998. godine na velikom, i sve većem, geografskom području bilo oružanih okršaja u prosečnim intervalima od tri do sedam dana.¹²² Suočen sa srpskim snagama koje su bile nadmoćne po broju, obučenosti i opremi, OVK je ipak pružao snažan otpor i primenjivao efikasnu gerilsku taktiku, izbegavajući duže i postojane borbe sa srpskim snagama.¹²³ Pri donošenju zaključka da je stepen intenziteta koji je potreban da bi se utvrdilo postojanje oružanog sukoba dostignut pre kraja maja 1998. godine, Pretresno veće je istaklo istrajnost i teritorijalnu rasprostranjenost oružanih okršaja, vojnu moć srpskih snaga, prisilni odlazak civila i broj žrtava.¹²⁴

46. U predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, Pretresno veće je primenilo kriterijum iz predmeta *Tadić* da bi utvrdilo da li ima dovoljno dokaza o tome da je u centralnoj Bosni i Hercegovini od 1993. do 18. marta 1994. godine, kad su sukobljene strane potpisale Vašingtonski mirovni sporazum, postojao oružani sukob između Hrvatskog vijeća obrane i Armije BiH.¹²⁵ Veće je uzelo u obzir brojne sukobe između te dve vojske u mnogim opštinama u centralnoj Bosni i Hercegovini u periodu od kraja 1992. do januara 1993. godine, uključujući izbijanje “otvoren[ih] neprijateljst[ava]” krajem januara 1993. godine.¹²⁶ U nekoliko opština nastavile su se “manje ili više intenzivne” borbe, koje su potom eskalirale u junu 1993. godine i nastavile se do jeseni 1993. godine.¹²⁷ Pretresno veće je zaključilo da je zadovoljen uslov vezan za intenzitet i da je oružani sukob postojao sve do zaključenja Vašingtonskog mirovnog sporazuma.¹²⁸

47. U predmetu *Martić*, Pretresno veće je primenilo kriterijum iz predmeta *Tadić* da bi utvrdilo da li je na teritoriji Hrvatske u periodu od avgusta 1991. do avgusta 1995. godine postojao oružani sukob između srpskih i hrvatskih snaga.¹²⁹ U vezi s intenzitetom, Pretresno veće je primetilo da su oružani okršaji u kojima su učestvovali policija i lokalno stanovništvo obe strane izbili već u aprilu 1991. godine, usled čega je

¹²¹ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 135-167.

¹²² Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 168.

¹²³ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 169-170.

¹²⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 134, 171-173.

¹²⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 7, 14, 25, Dodatak I.

¹²⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 20-21.

¹²⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 22.

¹²⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 20, 25.

¹²⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 41, 343; Završni podnesak tužilaštva u predmetu *Martić*, 17. januar 2007. godine, par. 356.

JNA formirala tampon-zone između sukobljenih strana.¹³⁰ Neprijateljstva su se intenzivirala u avgustu 1991. godine, kad su JNA, srpski TO i jedna jedinica MUP Srbije izveli brojne napade na sela s većinskim hrvatskim stanovništvom.¹³¹ U neprijateljstvima je učestvovao i hrvatski Zbor narodne garde.¹³² Sukob se nastavio i tokom 1995. godine, s više napada i upada koje su izvele obe strane.¹³³ Pretresno veće je zaključilo da su borbe bile dovoljno intenzivne i da je oružani sukob postojao tokom celog relevantnog perioda.¹³⁴

48. U predmetu *Mrkšić i drugi*, Pretresno veće je primenilo kriterijum iz predmeta *Tadić* kako bi utvrdilo da je u periodu od 18. do 21. novembra 1991. godine, ili približno tih datuma, u Vukovaru postojao oružani sukob između srpskih snaga, uključujući JNA, srpski TO i dobrovoljačke ili paravojne jedinice, s jedne strane, i hrvatskih snaga, uključujući MUP Hrvatske, Zbor narodne garde i druge lokalne dobrovoljačke odbrambene grupe, s druge strane.¹³⁵ Pretresno veće je zaključilo da je intenzitet borbenih dejstava u Vukovaru rastao tokom avgusta i septembra 1991. godine.¹³⁶ U periodu od 2. oktobra do 18. novembra 1991. godine borbeni dejstva su izvođena svakodnevno, pri čemu su obično korišćeni artiljerija, minobacači, oklopna vozila, uključujući tenkove, oruđa poput višecevnih bacača raketa i protivavionskih oruđa, kao i pešadijsko naoružanje, uz povremeno angažovanje snaga ratnog vazduhoplovstva i mornarice.¹³⁷ Posle opšte predaje hrvatskih snaga 18. novembra 1991. godine, izolovana borbeni dejstva manjeg intenziteta nastavila su se 19. i 20. novembra 1991. godine.¹³⁸ Ti događaji su privukli pažnju međunarodnih organizacija, uključujući Savet bezbednosti UN.¹³⁹ Pretresno veće se uverilo da je sukob bio dovoljno intenzivan da zadovolji uslove kriterijuma iz predmeta *Tadić*.¹⁴⁰

49. Prema tome, kriterijum produženog oružanog nasilja u praksi je tumačen tako da se više odnosi na intenzitet nego na trajanje oružanog nasilja, kako ga je tumačilo i samo Pretresno veće u predmetu *Tadić*. Pretresna veća su se oslanjala na indikativne

¹³⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 344.

¹³¹ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 135, 344.

¹³² Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 344.

¹³³ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 345.

¹³⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 347.

¹³⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 1, 39-40, 407-408.

¹³⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 419.

¹³⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 419.

¹³⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 419.

¹³⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 420-421.

¹⁴⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 422.

faktore koji su relevantni za utvrđivanje da li je zadovoljen kriterijum “intenziteta”, od kojih nijedan sam po sebi nije od ključnog značaja za utvrđivanje da li je taj kriterijum zadovoljen. Ti indikativni faktori uključuju broj, trajanje i intenzitet pojedinačnih sukoba, vrstu korišćenog oružja i druge vojne opreme, količinu i kalibar ispaljene municije, brojnost i vrstu snaga koje su učestvovala u borbama, broj žrtava, razmere materijalnog razaranja i broj civila koji su pobjegli iz zone zahvaćene borbama. Angažovanost Saveta bezbednosti UN takođe može da bude odraz intenzitet sukoba.

50. Pretresno veće će sada razmotriti kako je kriterijum organizovanosti sukobljenih strana tumačen u praksi.

51. U predmetu *Tadić*, Pretresno veće je moralo da utvrdi da li su vlada Bosne i Hercegovine i snage bosanskih Srba posedovale traženi stepen organizovanosti.¹⁴¹ Ono je zaključilo da je Republika Bosna i Hercegovina bila organizovan politički entitet, da je imala institucije koje su posvećene odbrani i da je 22. maja 1992. godine postala država *de jure*.¹⁴² Bosanski Srbi posedovali su “organizovanu vojnu snagu”, vojsku bosanskih Srba, u čijem sastavu su bile snage koje su nekad bile deo JNA, koja je bila pod komandom rukovodstva bosanskih Srba na Palama.¹⁴³ One su okupirale znatan deo Bosne i Hercegovine.¹⁴⁴ Razmotrivši i faktore koji su relevantni za intenzitet, Pretresno veće je zaključilo da je postojao oružani sukob.¹⁴⁵

52. U predmetu *Čelebići*, Pretresno veće je moralo da utvrdi da li JNA, bosanski TO, bosanski MUP, Hrvatsko vijeće obrane i vojska bosanskih Srba zadovoljavaju uslov “organizovanosti” iz kriterijuma iz predmeta *Tadić*.¹⁴⁶ Pretresno veće je istaklo da je JNA bila zvanična vojska SFRJ, koja je potom, u SRJ, postala VJ, i da je bila pod kontrolom Beograda.¹⁴⁷ Vojsku bosanskih Srba, u čijem su sastavu bile jedinice koje su nekad pripadale JNA, kontrolisalo je rukovodstvo bosanskih Srba i ona je okupirala znatne delove Bosne i Hercegovine.¹⁴⁸ Slično tome, samoproglášena država bosanskih Hrvata formirala je svoju vojsku, Hrvatsko vijeće obrane, koja je dejstvovala s teritorije pod svojom kontrolom.¹⁴⁹ Hrvatsko vijeće obrane je oružje, obuku i nešto ljudstva

¹⁴¹ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 562-563.

¹⁴² Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 563.

¹⁴³ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 564.

¹⁴⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 564, 566.

¹⁴⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 568.

¹⁴⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 182-187.

¹⁴⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 110, 112, 187.

¹⁴⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 117, 187.

¹⁴⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 118, 187.

dobijalo od Hrvatske vojske.¹⁵⁰ Što se tiče bosanskog TO i MUP, Pretresno veće je istaklo da su oni postepeno transformisani u bosansku armiju, koja je zvanično osnovana 15. aprila 1992. godine i bila pod vrhovnom komandom predsednika Predsedništva Bosne i Glavnog štaba čije je sedište bilo u Sarajevu.¹⁵¹ Skupština opštine Konjic je formirala “Ratno predsjedništvo” koje je bilo zaduženo za organizovanje lokalne odbrane.¹⁵² Štaviše, lokalni TO i Hrvatsko vijeće obrane formirali su zajedničku komandu.¹⁵³ Pretresno veće je zaključilo da su strane u sukobu predstavljale “vladine organe” ili “organizovane oružane grupe” u smislu kriterijuma iz predmeta *Tadić*.¹⁵⁴

53. Pretresno veće u predmetu *Slobodan Milošević* je razmatralo pitanje da li je OVK od 1. januara 1999. godine ili približno tog datuma, predstavljao “organizovanu oružanu grupu”.¹⁵⁵ Ono je zaključilo da je OVK predstavljao organizovanu vojnu silu sa zvaničnom strukturom zajedničke komande, štabom, utvrđenim operativnim zonama i sposobnošću za nabavku, prevoz i raspodelu oružja.¹⁵⁶ Na tom osnovu, Pretresno veće je zaključilo da je uslov “organizovanosti” iz kriterijuma u predmetu *Tadić* zadovoljen u smislu pravila 98bis.¹⁵⁷

54. U predmetu *Halilović*, Pretresno veće je razmotrilo činjenice koje su relevantne za utvrđivanje da li Hrvatsko vijeće obrane, vojska bosanskih Srba i bosanska armija zadovoljavaju uslov “organizovanosti”. Sukobljene strane su raspolagale vojnim strukturama.¹⁵⁸ One su pribegavale vojnoj taktici radi postizanja vojnih ciljeva.¹⁵⁹ Takođe su kontrolisale različite delove teritorije.¹⁶⁰ Vojska bosanskih Srba i Hrvatsko vijeće obrane su pregovorima postigli sporazum o prekidu vatre.¹⁶¹ Pretresno veće je uzelo u obzir i to što je komanda ABiH izdavala naređenja, reorganizovala vojsku i angažovala oficire i jedinice.¹⁶² Uzevši u obzir i faktore koji su relevantni za pitanje

¹⁵⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 118.

¹⁵¹ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 109, 136, 186-187.

¹⁵² Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 125-126, 131, 188.

¹⁵³ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 135, 137, 140, 191.

¹⁵⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 191-192.

¹⁵⁵ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 14, 22f.

¹⁵⁶ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 23-24.

¹⁵⁷ Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu *Slobodan Milošević*, par. 17, 25, 40.

¹⁵⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 162, 165-166, 168-172.

¹⁵⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 161, 163, 166, 168-169, 172.

¹⁶⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 162-164, 169.

¹⁶¹ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 164.

¹⁶² Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 170-172.

intenziteta oružanog sukoba, Pretresno veće je zaključilo da je tokom perioda na koji se odnosi optužnica u Bosni i Hercegovini postojao oružani sukob.¹⁶³

55. U predmetu *Limaj i drugi*, Pretresno veće je zaključilo da su srpske snage koje su 1998. godine bile angažovane na Kosovu predstavljale “vlasti” u smislu kriterijuma iz predmeta *Tadić* i potom razmotrilo pitanje da li se OVK može okvalifikovati kao organizovana oružana grupa.¹⁶⁴ Rezimirajući zaključke koje je smatralo najbitnijim za ovo pitanje, Pretresno veće je zaključilo da je krajem maja 1998. godine:

OVK [...] već imao Generalštab, koji je imenovao komandante zona, davao uputstva raznim već formiranim jedinicama ili jedinicama u formiranju, i izdavao saopštenja za javnost u ime OVK. Komandanti jedinica izdavali su borbena naređenja, a podređene jedinice i vojnici uglavnom su postupali u skladu s tim naređenjima. Preduzete su mere za uvođenje disciplinskih pravila i vojne policije, kao i za regrutovanje, obuku i opremanje novih pripadnika. Premda su, uopšteno govoreći, bili lošije opremljeni od VJ i MUP-a, vojnici OVK imali su oružje, uključujući artiljerijske minobacače i raketne bacače. Već u julu 1998, OVK je bio prihvaćen kao nužan i legitiman učesnik u pregovorima s međunarodnim vladama i telima za iznalaženje rešenja za kosovsku krizu i definisanje uslova za obustavljanje vojnih dejstava.¹⁶⁵

56. Pored toga, Pretresno veće je sposobnost OVK da stupa u borbena dejstva širom Kosova protumačilo kao dodatni pokazatelj stepena njegove organizovanosti.¹⁶⁶ To što je OVK imao disciplinska pravila i vojnu policiju ono je protumačilo kao dokaz da je organizaciona struktura postajala sve formalnija i efikasnija i da se radilo na tome da se u OVK uspostave disciplina i koordinacija, mada iz dokaza nije bilo jasno u kom stepenu su se takve mere zapravo sprovodile.¹⁶⁷ Pretresno veće je primetilo da se Generalštab nije redovno sastajao i da nije imao stalno sedište,¹⁶⁸ kao i da je OVK imao mahom lako naoružanje i neadekvatnu opremu za vezu.¹⁶⁹ Pretresno veće je napomenulo da pitanje uniformi nije od značaja jer ono “ima malo uticaja na funkcionisanje OVK”.¹⁷⁰ Činjenicu da je OVK postao ključni partner u pregovorima, čime je stekao priznato pravo i ubedljiv autoritet da govori u ime svih svojih pripadnika, Pretresno veće je smatralo potvrdom njegove “organizacione stabilnosti i

¹⁶³ Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 173.

¹⁶⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 83, 93.

¹⁶⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 171 (bez fusnota koje upućuju na ranije detaljne zaključke po tom pitanju).

¹⁶⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 172.

¹⁶⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 98, 110-117.

¹⁶⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 104, 132.

¹⁶⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 121-122, 124.

¹⁷⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 123.

efikasnosti”.¹⁷¹ Pretresno veće je takođe utvrdilo da ima dokaza da je u OVK postojala utvrđena hijerarhija.¹⁷² Ono je zaključilo da je OVK bio sposoban da koordiniše vojno planiranje i aktivnosti i da utvrdi jedinstvenu vojnu strategiju, kao i da je bio sposoban da izvodi vojne operacije širih razmera.¹⁷³ Pretresno veće je zaključilo da je pre kraja maja 1998. godine “OVK u dovoljnoj meri posedovao karakteristike organizovane oružane grupe da je mogla učestvovati u unutrašnjem oružanom sukobu”.¹⁷⁴

57. U predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, Pretresno veće je moralo da utvrdi ima li dovoljno dokaza o tome da Hrvatsko vijeće obrane i Armija BiH ispunjavaju uslov “organizovanosti”.¹⁷⁵ Pretresno veće se oslonilo na naredbe o prekidu vatre koje su izdavali štabovi i političke vođe sukobljenih strana, kao i sporazume o prekidu vatre između dveju strana koje su nastojali da postignu i sprovedu predstavnici međunarodnih organizacija.¹⁷⁶ Ono je takođe zaključilo da to što je “u više navrata došlo do neuspjeha u formiranju zajedničke komande” dveju sukobljenih strana ukazuje na postojanje oružanog sukoba.¹⁷⁷ Pretresno veće se i na osnovu procene intenziteta uverilo da su zadovoljeni uslovi za postojanje oružanog sukoba.¹⁷⁸

58. U predmetu *Martić*, Pretresno veće je moralo da utvrdi da li se suprotstavljene srpske i hrvatske snage mogu okvalifikovati kao organizovane, u smislu kriterijuma iz predmeta *Tadić*.¹⁷⁹ Ono je uzelo u obzir da su u avgustu 1991. godine JNA i oružane snage rukovodstva hrvatskih Srba, koje su se sastojale od srpskog TO i jedne jedinice srpskog MUP, direktno učestvovala u neprijateljstvima i da su sarađivale u organizovanju dejstava na terenu.¹⁸⁰ Rukovodstvo hrvatskih Srba je dobijalo vojnu pomoć iz Srbije i učestvovalo u formiranju logora za obuku jedinica koje su kasnije učestvovala u neprijateljstvima.¹⁸¹ Hrvatske vlasti su takođe formirale Hrvatsku vojsku.¹⁸² Pretresno veće je uzelo u obzir i to što su sukobljene strane sklapale

¹⁷¹ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 129.

¹⁷² Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 129.

¹⁷³ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 129.

¹⁷⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*, par. 134, 173.

¹⁷⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 14, 20.

¹⁷⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 20, 23.

¹⁷⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 23.

¹⁷⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*, par. 20, 25.

¹⁷⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 41, 343; Završni podnesak tužilaštva u predmetu *Martić*, 17. januar 2007. godine, par. 356.

¹⁸⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 135, 344.

¹⁸¹ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 344.

¹⁸² Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 344.

sporazume.¹⁸³ Pretresno veće je zaključilo da je kriterijum “organizovanosti” zadovoljen.¹⁸⁴

59. U predmetu *Mrkšić i drugi*, Pretresno veće je moralo da utvrdi da li sukobljene srpske i hrvatske snage zadovoljavaju uslov “organizovanosti” iz kriterijuma u predmetu *Tadić*.¹⁸⁵ Srpske snage su se sastojale iz JNA, srpskog TO i srpskih dobrovoljačkih ili paravojnih jedinica.¹⁸⁶ Sve one su delovale pod privremenom vojnom strukturom koju je osnovala Komanda 1. vojne oblasti JNA.¹⁸⁷ Pretresno veće je zaključilo da su te srpske snage predstavljale vlasti u smislu kriterijuma iz predmeta *Tadić*.¹⁸⁸ Hrvatske snage su se sastojale iz hrvatskog MUP, Zbora narodne garde i lokalnih dobrovoljačkih grupa odbrane.¹⁸⁹ Hrvatski MUP je raspolagao redovnim i rezervnim policijskim sastavom s ukupno 20.000 pripadnika raspoređenih širom Hrvatske.¹⁹⁰ Zbor narodne garde je formiran 28. maja 1991. godine i bio je deo MUP.¹⁹¹ Na početku su njegovi pripadnici mahom bili dobrovoljci i pripadnici rezervnog sastava MUP.¹⁹² Bili su naoružani naoružanjem MUP, mada je ono bilo neadekvatno.¹⁹³ Pre novembra 1991. godine, Zbor narodne garde u Hrvatskoj sastojao se od četiri brigade, s 8.000-9.000 ljudi.¹⁹⁴ U jesen 1991. godine, snage hrvatskog MUP, Zbora narodne garde i lokalnih dobrovoljačkih grupa odbrane u Vukovaru su brojale otprilike 1.500-1.800 ljudi.¹⁹⁵ One su bile pod jedinstvenom komandom, čiji je štab bio smešten u Vukovaru.¹⁹⁶ Pretresno veće je zaključilo da su hrvatske snage predstavljale organizovanu oružanu grupu u smislu kriterijuma iz predmeta *Tadić*.¹⁹⁷

60. Ovi primeri potvrđuju načelo da oružani sukob može postojati samo između strana koje su u dovoljnoj meri organizovane da bi se sukobile vojnim sredstvima. Pretpostavlja se da su državni organi vlasti ti koji raspolažu oružanim snagama koje zadovoljavaju taj uslov. Što se tiče oružanih grupa, Pretresno veće se oslonilo na

¹⁸³ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 345.

¹⁸⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 347.

¹⁸⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 39-40, 407-408.

¹⁸⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 409.

¹⁸⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 409.

¹⁸⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 409.

¹⁸⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 410.

¹⁹⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 411.

¹⁹¹ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 413.

¹⁹² Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 413-414.

¹⁹³ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 413-414.

¹⁹⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 414.

¹⁹⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 410, 412, 414, 415.

¹⁹⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 410, 417.

¹⁹⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, par. 418.

nekoliko indikativnih faktora od kojih nijedan sam po sebi nije dovoljan da se utvrdi da li je zadovoljen kriterijum “organizovanosti”. U takve indikativne faktore spadaju postojanje komandne strukture i disciplinskih propisa i mehanizama unutar grupe, postojanje štaba, činjenica da ta grupa kontroliše izvesnu teritoriju, sposobnost grupe da obezbedi naoružanje, drugu vojnu opremu, regrute i vojnu obuku, sposobnost da planira, koordiniše i izvodi vojne operacije, uključujući kretanje jedinica i logistiku, sposobnost da utvrdi jedinstvenu vojnu strategiju i primenjuje vojnu taktiku i sposobnost da govori jednim glasom, vodi pregovore i sklapa sporazume kao što su sporazumi o prekidu vatre ili mirovni sporazumi.

61. *Nexus*. Nije nužno da se navedeni zločin odigra u vreme i na mestu konkretnih borbi, dok god postoji “tesna veza” između počiniočevih dela i neprijateljstava na teritoriji koja je bila pod kontrolom sukobljenih strana.¹⁹⁸ Postojanje takve tesne veze između zločina i oružanog sukoba potvrđena je ako se može pokazati da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj meri uticalo na sposobnost počinioaca da počinu zločin, njegovu odluku da ga počinu, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen.¹⁹⁹

62. *Status žrtava*. Poslednji uslov za podnošenje optužbe prema članu 3 utemeljene na Zajedničkom članu 3 jeste da žrtva nije aktivno učestovala u neprijateljstvima u vreme kad je krivično delo počinjeno.²⁰⁰ Među takva lica, između ostalog, spadaju pripadnici oružanih snaga koji su položili oružje i lica koja su izvan borbenog stroja usled bolesti, rane, lišenja slobode ili iz kojeg bilo drugog uzroka.²⁰¹ Počinilac mora da zna ili je bilo razloga da zna da žrtve imaju status lica koja nisu aktivni učesnici u neprijateljstvima.²⁰²

3.2 Zaključci u postojanju oružanog sukoba

3.2.1 Organizovanost OVK

63. Dokazi predloženi Pretresnom veću pokazuju da je tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, od marta do septembra 1998. godine, na Kosovu postojao oružani

¹⁹⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 57; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 342.

¹⁹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 58.

²⁰⁰ Zajednički član 3(1); Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 420; Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 847.

²⁰¹ Zajednički član 3(1).

sukob između oružanih snaga vlade SRJ, sačinjenih od VJ, PJP, JSO, SAJ i snaga MUP (u daljem tekstu: srpske snage) i OVK. Mada se većina dokaza predloženih Pretresnom veću odnosi na događaje koji su se odigrali otprilike na području između Peći, Đakovice i Grabanice/Grabanicë, opština Klina (u daljem tekstu: područje Dukadin), Pretresno veće svoju pravnu analizu nije ograničilo na taj deo Kosova. Da bi utvrdilo da li je i kada na Kosovu nastao oružani sukob, Pretresno veće mora da razmotri pitanje da li je OVK predstavljao “organizovanu oružanu grupu” i da li je intenzitet sukoba dostigao stepen koji se traži u okviru kriterijuma iz predmeta *Tadić*.

64. U svetlu konkretnih karakteristika ovog predmeta, Pretresno veće je identifikovalo i ispitaće sledeće indikativne faktore vezane za stepen organizovanosti OVK: postojanje štaba OVK i komandne strukture; postojanje disciplinskih propisa i mehanizama; teritorijalnu kontrolu od strane OVK; sposobnost OVK da dođe do oružja i druge vojne opreme, da regrutuje pripadnike; da im pruži vojnu obuku; da izvodi vojne operacije i primenjuje taktiku i strategiju; i da govori jednim glasom.

65. *Štab i komandna struktura.* Prvi štab OVK na području Dukadin osnovan je u Jablanici, opština Đakovica, i Glođanu/Gllogjan, opština Dečani. Cufë Krasniqi je u svom svedočenju rekao da je OVK u februaru 1998. godine imao štab u Jablanici i Glođanu.²⁰³ Štab u Jablanici, kojim je, po shvatanju svedoka, komandovao Lahi Brahimaj, bio je najstariji štab OVK na zapadnom Kosovu.²⁰⁴ Posle napada na porodični kompleks porodice Haradinaj u Glođanu marta 1998. godine, to selo je postalo baza štaba OVK koji je bio drugi po važnosti posle Jablanice.²⁰⁵ Pripadnici OVK su odlazili u Glođane da uče kako da zaštite svoja sela i da dobiju oružje.²⁰⁶ Zoran Stijović i svedok 69 potvrdili su da je već početkom 1998. godine OVK bio prisutan u Glođanu i Jablanici, kao i da je Lahi Brahimaj bio na čelu štaba u Jablanici.²⁰⁷ Pjeter Shala je u svom svedočenju rekao da je sa još dvadeset ili trideset drugih muškaraca početkom

²⁰² Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 36; Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 847.

²⁰³ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 33, 35; Cufë Krasniqi, T. 5756-5757.

²⁰⁴ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 33, 35, 62; Cufë Krasniqi, T. 5732, 5753-5754, 5846, 5855; dok. pr. br. P357 (fotografija zgrade u Jablanici u kojoj je 1998. godine bio smešten štab OVK).

²⁰⁵ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 38, 40, 42; Cufë Krasniqi, T. 5706.

²⁰⁶ Cufë Krasniqi, T. 5708.

²⁰⁷ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 23, 49; Zoran Stijović, T. 9000-9001; dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 11, 27; svedok 69, T. 9846, 9850-9853.

proleća 1998. godine prešao iz Albanije na Kosovo i otišao u Jablanicu.²⁰⁸ Taj svedok je posvedočio da su se starešine OVK sastajale u kući Lahija Brahimaja u centru Jablanice.²⁰⁹ On je takođe izjavio da se na ulazu u selo nalazila kasarna.²¹⁰ Nazmi Brahimaj je bio starešina sela i on je određivao ko će da prikuplja oružje a ko da ide na konkretne zadatke.²¹¹

66. U martu i aprilu 1998. godine, stanovnici mnogih sela na području Dukadžin počeli su da se organizuju kao podrška OVK. Rustem Tetaj je u svom svedočenju rekao da su meštani u nekim selima u okolini Glođana, kao što su Dubrava/Dubravë, Babaloć/Baballoq, Gramočelj/Gramaqel i Šaptelj/Shaptej, sva u opštini Dečani, počela da formiraju štabove OVK krajem marta i početkom aprila 1998. godine.²¹² Otprilike u isto vreme, on je video štab OVK u Ljumbardi/Lumbardh, opština Dečani.²¹³ Komandant štaba u Gramočelju u to vreme je bio Ali Avdija zvani Baraba, a komandant štaba u Ljumbardi bio je Deli Lekaj.²¹⁴ Prema izjavi Rustema Tetaja, seljani su se samoinicijativno organizovali, što je dovelo do ekspanzije OVK na području Dukadžin.²¹⁵ Tu organizaciju su sačinjavali mahom obični ljudi koji su određivali noćnu stražu i postavljali kontrolne punktove na ulazima u sela.²¹⁶ Pretresnom veću je predloženo još doslednih dokaza o organizaciji OVK na nivou sela na području Dukadžin od kraja marta 1998. godine, i to putem Ismeta Kadrijaja,²¹⁷ Ahmeta Ukaja,²¹⁸ Zymera Hasanaja,²¹⁹ svedoka 29²²⁰ i Shemsedina Cekaja.²²¹

67. Pretresnom veću su predloženi i dokazi o ulozi Ramusha Haradinaja u organizovanju OVK, počev od aprila 1998. godine. Prema rečima Zorana Stijovića, krajem marta, tokom aprila i početkom maja, Haradinaj bi sa svojom pratnjom došao u neko selo i sazvaio sastanak uglednih meštana, tokom kojeg bi razgovarali o formiranju

²⁰⁸ Pjeter Shala, T. 9938–9939, 9943–9947.

²⁰⁹ Pjeter Shala, T. 9946–9948.

²¹⁰ Pjeter Shala, T. 9948–9950; dok. pr. br. P1185 (nacrt kasarne u Jablanici); dok. pr. br. P1186 (fotografija koju je označio Pjeter Shala).

²¹¹ Pjeter Shala, T. 9947, 9954.

²¹² Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 20.

²¹³ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 20.

²¹⁴ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 20.

²¹⁵ Rustem Tetaj, T. 3625–3626, 3628, 3707, 3709, 3800–3801.

²¹⁶ Rustem Tetaj, T. 3626, 3707.

²¹⁷ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadrijaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 7–9.

²¹⁸ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 1.

²¹⁹ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 2; Zymer Hasanaj, T. 8720.

²²⁰ Svedok 29, T. 3483–3484, 3586.

²²¹ Dok. pr. br. P317 (Shemsedin Cekaj, izjava svedoka, 14. maj 2007. godine), par. 6; Shemsedin Cekaj, T. 4390, 4398–4399, 4401–4403.

štaba OVK u tom selu i uticao na izbor čelnika i osoblja.²²² Haradinaj bi od seljana tražio da prikupljaju novac za kupovinu oružja.²²³ Otprilike sredinom aprila 1998. godine, Rustem Tetaj je otišao u Glođane da se priključi OVK i razgovara o organizaciji i pripremama u selu Donja Luka/Lluka ë Ultë, opština Dečani.²²⁴ Sastao se s Haradinajem, koji je rekao svedoku da se vrati u svoje selo i tamo organizuje ljude, da okupi mlađe ljude koji će ići u Glođane i odatle u Albaniju po oružje.²²⁵ Zymer Hasanaj je u svom svedočenju rekao da je Haradinaj sredinom aprila 1998. godine otišao u Veliki Vranovac/Vranoc e Madhe, opština Peć, da objavi imenovanje Dina Krasniqija na mesto komandanta OVK za region koji se sastojao od 25 sela, uključujući Veliki Vranovac.²²⁶ Haradinaj je bio naoružan i na sebi je imao uniformu OVK.²²⁷ Hasanaj je izjavio da su “ljudi” prihvatili nadležnost Haradinaja da izvrši takvo imenovanje i da su ga smatrali nadređenim svima u tom regionu.²²⁸ Cufë Krasniqi je posvedočio da je posle okršaja kod kompleksa porodice Haradinaj, Haradinaj postao “narodni komandant” snaga OVK na području Dukadin.²²⁹ Iako u aprilu 1998. godine Haradinaj zvanično nije bio komandant, vojnici OVK su ga smatrali *de facto* komandantom tog područja.²³⁰

68. Sudeći po postojećim dokazima, čini se da je “Generalštab OVK” bio veoma malo umešan u gorepomenuta zbivanja na terenu početkom 1998. godine. Jakup Krasniqi, član Generalštaba od kraja 1996. ili početka 1997. godine,²³¹ potvrdio je da su se seljani, počev od marta ili aprila 1998. godine, naročito na područjima Drenica/Drenicë i Dukadin, spontano organizovali u jedinice odbrane i da su često birali starešine sela.²³² On je u svom svedočenju rekao da je Generalštab OVK želeo da ti seljani postanu deo organizovanije strukture, predvođene Generalšabom OVK.²³³

²²² Zoran Stijović, T. 9073-9074.

²²³ Zoran Stijović, T. 9074-9076.

²²⁴ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 20, 22; Rustem Tetaj, T. 3613, 3709-3710.

²²⁵ Rustem Tetaj, T. 3621, 3840-3841.

²²⁶ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 4-6; Zymer Hasanaj, T. 8743.

²²⁷ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 5.

²²⁸ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 5.

²²⁹ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 43. V. takode dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 45-46.

²³⁰ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 41, 61, 65.

²³¹ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 4; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3296, 3298, 3307, 3427-3429; Jakup Krasniqi, T. 4989, 5022, 5024, 5075, 5078.

²³² Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 8; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3330, 3378-3379, 3415, 3450-3452, 3470-3471; Jakup Krasniqi, T. 5007-5009; 5046-5049.

²³³ Jakup Krasniqi, T. 5007-5008, 5047-5048.

Najmanje do juna 1998. godine, Generalštab OVK nije imao stalno sedište, a neki njegovi članovi bili su na Kosovu, neki u Albaniji, a neki u zapadnoevropskim zemljama.²³⁴ Prema svedočenju Jakupa Krasniqija, sve do avgusta 1998. godine OVK nije imao strogu hijerarhijsku strukturu već horizontalnu komandnu strukturu, a komunikacija između grupa u sastavu OVK je bila ograničena.²³⁵

69. *Disciplinska pravila i mehanizmi.* Po svemu sudeći, disciplina vojnika OVK nije bila prioritet tokom prvih meseci 1998. godine. Jakup Krasniqi je u svom svedočenju rekao da od marta do septembra 1998. godine OVK nije imao sudove, sudije ili zatvore.²³⁶ Tokom 1998. godine, Generalštab OVK nije imao sistem za disciplinsko kažnjavanje vojnika OVK, a disciplinsko kažnjavanje od strane zonskih komandanata je, prema rečima Jakupa Krasniqija, bilo teško ili nemoguće usled nedostatka organizovanosti i redovne komunikacije.²³⁷ Dana 29. aprila 1998. godine, Generalštab OVK je izdao političko saopštenje, u skladu s kojim je OVK priznavao i pridržavao se međunarodnih sporazuma Ujedinjenih nacija i konvencija o ratovanju.²³⁸ OVK je takođe distribuirao dokumente koji su sadržali te konvencije, koji su poticali od Međunarodnog Crvenog krsta.²³⁹ Zbog problema u organizaciji, te dokumente nije bilo moguće uputiti svakom vojniku OVK, te je stoga svrha tog političkog saopštenja OVK bila informisanje vojnika OVK.²⁴⁰

70. *Kontrola teritorije.* Srpska kontrola nad izvesnim delovima područja Dukadin oslabila je još pre 1998. godine. Zoran Stijović je u svom svedočenju rekao da se, počev od 1996. godine, MUP klonio nekoliko područja na Kosovu, uključujući područje oko Jablanice, kako bi izbegao sukobe s OVK.²⁴¹ Nebojša Avramović je u svom svedočenju rekao da policija čak ni pre sukoba nije mogla da ide u Jablanicu, jer su seljani bili

²³⁴ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3306, 3311, 3401-3402; Jakup Krasniqi, T. 4951, 4990, 5012, 5027-5029, 5072.

²³⁵ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3350-3351, 3454-3455.

²³⁶ Jakup Krasniqi, T. 5089, 5153.

²³⁷ Jakup Krasniqi, T. 4970-4971.

²³⁸ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), Dodatak 12 (političko saopštenje OVK, 29. april 1998. godine), str. 1, 2; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3371.

²³⁹ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3387-3388.

²⁴⁰ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 6; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3387-3388.

²⁴¹ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 23; Zoran Stijović, T. 9000.

naoružani i jer je bilo napada na policajce i druge državne službenike.²⁴² U januaru 1998. godine, Branko Gajić je dobio informaciju da jedno područje u opštini Đakovica, površine 90 kvadratnih kilometara, već nekoliko godina nije pod srpskom kontrolom i da je krajem 1997. godine palo u ruke OVK.²⁴³

71. OVK je kontrolisao teritoriju tako što je na putevima na području Dukadin postavljalo kontrolne punktove sa ljudstvom. Branko Gajić je izjavio da je, nakon operacije MUP u porodičnom kompleksu Adema Jasharija 5. marta 1998. godine, porastao broj kontrolnih punktova OVK.²⁴⁴ Pretresnom veću su predloženi konkretni dokazi o tome da je u martu 1998. godine bilo kontrolnih punktova OVK. Dragoslav Stojanović je u svom svedočenju rekao da su ga jedne večeri, otprilike početkom marta 1998. godine, četvorica vojnika OVK zaustavila na ulazu u Glođane, tražila mu isprave i pretresla i njega i njegov automobil.²⁴⁵ John Crosland je u svom svedočenju rekao da je u periodu od marta do jula 1998. godine na području Rznića/Irznici, Prilepa/Prelep i na periferiji Đakovice zapazio grupice od po 10-15 vojnika OVK, većinom u uniformama s oznakama OVK.²⁴⁶ Od oružja su imali puške, pištolje, nekoliko lakih mitraljeza i ručnih bombi.²⁴⁷ Ti vojnici su ponekad pokušavali da spreče Crosslanda da prođe.²⁴⁸

72. Već krajem aprila 1998. godine na području Dukadin nalazio se znatan broj kontrolnih punktova OVK. Shemsedin Cekaj je posvedočio da je otprilike 20. aprila 1998. godine išao u Rznić da se po prvi put sastane s Ramushem Haradinajem.²⁴⁹ Prošao je kolima kroz sela Ljubenić/Lybeniq, opština Peć, Donji Streoc/Strellci i Ultë, Požar/Pozhare i Kodralija/Kodrali, opština Dečani.²⁵⁰ U nekoliko sela tokom tog puta naišao je na kontrolne punktove na kojima su stražarili vojnici OVK, od kojih su neki bili u uniformama.²⁵¹ Shemsedinu Cekaju nisu bili potrebni nikakvi dokumenti da bi prošao kroz te kontrolne punktove jer su ga poznavali ljudi koji su na njima stražarili.²⁵²

²⁴² Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 10.

²⁴³ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 13; dok. pr. br. P1142 (izveštaj Komande 549. motorizovane brigade o stanju u opštini Đakovica početkom 1998. godine, 23. februar 1998. godine), str. 1.

²⁴⁴ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 17.

²⁴⁵ Dragoslav Stojanović, T. 1854-1857, 1880, 1941-1942, 1983.

²⁴⁶ John Crosland, T. 2949, 2951-2952.

²⁴⁷ John Crosland, T. 2951-2952.

²⁴⁸ John Crosland, T. 2951.

²⁴⁹ Shemsedin Cekaj, T. 4390, 4460-4461.

²⁵⁰ Shemsedin Cekaj, T. 4390-4391.

²⁵¹ Shemsedin Cekaj, T. 4391.

²⁵² Shemsedin Cekaj, T. 4392.

Tada nije bilo potrebno imati dozvolu lokalnog OVK za prolaz kroz njihove kontrolne punktove.²⁵³ Shemsedin Cekaj je u svom svedočenju rekao da je posle 22. aprila 1998. godine OVK postavio kontrolne punktove sa zapadne strane Rznića, u pravcu Prilepa.²⁵⁴ Shaban Balaj je rekao da je u Rasiću/Rasiq, opština Peć, krajem aprila 1998. godine postojao jedan kontrolni punkt OVK.²⁵⁵ Nebojša Avramović je u svom svedočenju rekao da je već 21-22. aprila 1998. godine OVK imao kontrolne punktove, bunkere i rovove s obe strane puta Đakovica-Peć.²⁵⁶ Miloica Vlahović²⁵⁷ i Staniša Radošević²⁵⁸ su potvrdili da je u opštini Dečani već 22-24. aprila bilo kontrolnih punktova OVK. U odeljcima 6.4 i 6.7 dole, Pretresno veće će razmotriti dalje dokaze o tome da je 22. aprila 1998. godine kontrolnih punktova OVK bilo u opštini Dečani, oko Dašinovca/Dashinoc, Glođana, Požara/Pozhare i Rznića.

73. Usled toga, kako je objasnio Cufë Krasniqi, u periodu od aprila do kraja avgusta 1998. godine područje Dukadin je uglavnom bilo pod kontrolom OVK.²⁵⁹ Prema rečima tog svedoka, to područje je smatrano “slobodnom zonom”, jer je bilo oslobođeno od srpske “okupacije” i jer je OVK mogao da se kreće unutar tog područja.²⁶⁰ Međutim, zbog svoje vojne nadmoći, srpske snage su i dalje bile u stanju da ulaze na to područje, što su često i činile.²⁶¹ Svedoci Ylber Haskaj,²⁶² Shemsedin Cekaj,²⁶³ Zymer Hasanaj,²⁶⁴ Žarko Bajčetić²⁶⁵ i svedokinja 28²⁶⁶ su u svojim iskazima dalje potvrdili da je OVK otprilike od aprila 1998. godine imao kontrolu nad područjem Dukadin, koja je, doduše,

²⁵³ Shemsedin Cekaj, T. 4392.

²⁵⁴ Shemsedin Cekaj, T. 4404; P1156 (Operativni izveštaj Isturenog komandnog mesta Komande Prištinskog korpusa, 22. april 1998. godine), par. 8.

²⁵⁵ Dok. pr. br. P922 (Shaban Balaj, izjava svedoka, 2. jun 2007. godine), par. 16; Shaban Balaj, T. 8648.

²⁵⁶ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 13, 15; V. takođe dok. pr. br. P385 (mapa područja koje nije bezbedno za Srbe, prema Nebojši Avramoviću).

²⁵⁷ Miloica Vlahović, T. 1583-1584.

²⁵⁸ V. odeljak 6.15 dole.

²⁵⁹ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 90; Cufë Krasniqi, T. 5815; P355 (mapa na kojoj je svedok označio srpske položaje i područje koje je kontrolisao OVK).

²⁶⁰ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 90; Cufë Krasniqi, T. 5751.

²⁶¹ Cufë Krasniqi, T. 5751, 5815, 5820.

²⁶² Dok. pr. br. P1213 (Ylber Haskaj, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 34; Ylber Haskaj, T. 10330-10332.

²⁶³ Shemsedin Cekaj, T. 4403-4406, 4419-4422, 4427-4428, 4478-4481; P318 (mapa koju je označio Shemsedin Cekaj).

²⁶⁴ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 10 i Dodatak A izjavi, u kojem su prikazana sela koja su, prema Hasanajevim rečima, bila deo “slobodne zone”.

²⁶⁵ Dok. pr. br. P377 (Žarko Bajčetić, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 19, 31-32; Žarko Bajčetić, T. 6405-6406, 6408-6412, 6533-6534; dok. pr. br. P379 (mapa na kojoj je Žarko Bajčetić označio jedno nepristupačno područje).

²⁶⁶ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 51, 72; svedokinja 28, T. 10178-10179.

narušavana upadima srpskih snaga. Dokazi razmotreni u odeljcima 6.5, 6.6 i 6.7 dole pokazuju da je OVK preuzeo kontrolu nad Gornjim Ratišem/Ratishë ë Eperm i Dašinovcem, opština Dečani, 21-22. aprila 1998. godine.

74. Kako je OVK preuzimao sve veću kontrolu nad područjem Dukađin, srpske snage su se povlačile sa svojih stalnih položaja. Nebojša Avramović je u svom svedočenju rekao da su policijske stanice u Rzniću i Juniku zatvorene u aprilu 1998. godine, pošto su putevi ka tim stanicama bili blokirani a policajci neprestano napadani.²⁶⁷ Tokom noći između 21. i 22. aprila 1998. godine evakuisana je policijska stanica u Rzniću.²⁶⁸ Zoran Stijović je posvedočio da je posle povlačenja policije iz stanice u Rzniću, koja je bila poslednji srpski položaj u blizini Glođana, kontrola nad teritorijom oko glavnog puta praktično prepuštena OVK.²⁶⁹

75. Dokazi ukazuju na to da su početkom 1998. godine glavne saobraćajnice uglavnom bile pod srpskom kontrolom, koju je od aprila OVK sve više ugrožavala. Dragan Živanović je u svom svedočenju rekao da je MUP, nakon intenziviranja aktivnosti OVK, tokom prve polovine 1998. godine postavio stalne kontrolne punktove duž glavnih saobraćajnica na zapadnom Kosovu.²⁷⁰ Do juna 1998. godine napadi OVK na te kontrolne punktove postali su učestaliji.²⁷¹ Nebojša Avramović je u svom svedočenju rekao da je OVK između aprila i septembra 1998. godine, potpuno blokirao deo puta Đakovica-Priština, na potezu između Rakovine/Rakovine, opština Đakovica, i Dolca, opština Klina.²⁷² John Crosland i Cufë Krasniqi su u svojim svedočenjima rekli da su od februara ili marta 1998. godine Srbi kontrolisali glavni put Peć-Đakovica, mada ga je OVK otprilike u aprilu 1998. godine na neko vreme blokirao kod Prilepa.²⁷³ Dana 22. aprila 1998. godine, pukovnik Vladimir Lazarević je naredio da su za kretanje vojnih vozila putem Đakovica-Dečani-Peć potrebni prethodno odobrenje i maksimalne

²⁶⁷ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 18.

²⁶⁸ Dok. pr. br. P1156 (Operativni izveštaj Isturenog komandnog mesta Komande Prištinskog korpusa, 22. april 1998. godine), par. 8. V. takođe dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 48; Cufë Krasniqi, T. 5814; dok. pr. br. P1213 (Ylber Haskaj, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 34; Shemsedin Cekaj, T. 4403, 4470.

²⁶⁹ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 41-43; Zoran Stijović, T. 8992.

²⁷⁰ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 30-31.

²⁷¹ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 31.

²⁷² Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 17; dok. pr. br. P386 (mapa na kojoj je Nebojša Avramović označio bezbedni deo puta Đakovica-Priština).

²⁷³ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 47-48; Cufë Krasniqi, T. 5746, 5813; John Crosland, T. 2961-2962.

mere bezbednosti.²⁷⁴ Svedokinja 28 je u svom svedočenju rekla da već krajem aprila 1998. godine zbog okršaja između OVK i srpskih vojnih snaga nije bilo autobuskih linija na putu Priština-Peć-Đakovica.²⁷⁵ Srpski policajci su rekli tom svedoku da OVK na tom putu napada srpsku policiju i da pokušava da preuzme kontrolu nad njim.²⁷⁶ Svedok je primetio da je na putu bilo više kontrolnih punktova i da je prisustvo policije bilo приметnije.²⁷⁷

76. *Naoružanje i druga vojna oprema.* Kao što je objasnio Jakup Krasniqi, OVK je dobijao finansijsku podršku iz dva izvora.²⁷⁸ Bukoshijev fond, osnovan krajem 1991. ili početkom 1992. godine, donirao je za OVK oko 4 miliona nemačkih maraka tokom 1998. i 1999. godine.²⁷⁹ Fond Domovina zove, osnovan 1995. godine, bio je pod kontrolom Generalštaba OVK.²⁸⁰ On je korišćen za finansiranje prevoza oružja i materijalnih sredstava iz Albanije na Kosovo.²⁸¹ Prilozi su dobijani od albanske dijaspole, što je podsticano u zvaničnim saopštenjima OVK.²⁸² Svedok 17 je potvrdio te dokaze.²⁸³ Cufë Krasniqi i Dragan Živanović su posvedočili da je novac kojim je OVK kupovala oružje poticao od donacija albanske dijaspole i sredstava prikupljenih po selima.²⁸⁴

77. Iako su dva svedoka izjavila da je OVK početkom 1997. godine počeo s krijumčarenjem oružja većih razmera, Pretresnom veću su predloženi konkretni dokazi koji potvrđuju da se to događalo tek od marta 1998. godine. Zoran Stijović je u svom svedočenju rekao da je početkom 1997. godine pala albanska vlada i da su albanske

²⁷⁴ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 61; dok. pr. br. P1022 (Naredenje pukovnika Vladimira Lazarevića, 22. april 1998. godine).

²⁷⁵ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 55; svedokinja 28, T. 10197.

²⁷⁶ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 57-58.

²⁷⁷ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 63; svedokinja 28, T. 10197.

²⁷⁸ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 5.

²⁷⁹ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 5.

²⁸⁰ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 5, Dodatak 17 (intervju Jakupa Krasniqija u listu *Koha Ditore*, 11. jul 1998. godine), str. 6, Dodatak 18 (intervju Jakupa Krasniqija u listu *Koha Ditore*, 12. jul 1998. godine), str. 2.

²⁸¹ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 5.

²⁸² Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 5, Dodatak 12 (političko saopštenje OVK, 29. april 1998. godine), str. 3; V. takođe Dodatak 14 (političko saopštenje OVK u listu *Bujku*, 12. jun 1998. godine), Dodatak 16 (saopštenje OVK u listu *Koha Ditore*, 13. jul 1998. godine).

²⁸³ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 2, 5-6.

²⁸⁴ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 45; Cufë Krasniqi, T. 5712, 5798; Dragan Živanović, T. 9294.

kasarne opljačkane.²⁸⁵ Prema rečima tog svedoka, OVK je početkom proleća 1997. godine počeo da iz Albanije na Kosovo krijumčari velike količine oružja i druge vojne opreme.²⁸⁶ Dragan Živanović je potvrdio te dokaze.²⁸⁷ Bislim Zyrapu je posvedočio da je bio u Albaniji od druge polovine marta do 28. maja 1998. godine.²⁸⁸ Njega su često posećivali članovi Generalštaba OVK obraćajući mu se za savet u vezi s nabavkom oružja i snabdevanja Kosova oružjem.²⁸⁹ Svedok je odlazio u privatne objekte kako bi pregledao oružje koje je trebalo kupiti i svaki put bi pregledao od 50 do 100 komada oružja, od kojih su mnogi bili stari na desetine godina, a neki više nisu funkcionisali.²⁹⁰ Oružje koje je dobijeno na taj način OVK je prenosio na Kosovo.²⁹¹

78. Početkom 1998. godine, povećao se broj ilegalnih prelazaka granice između Kosova, Crne Gore i Albanije.²⁹² Prema rečima Branka Gajića, posle operacije MUP u porodičnom kompleksu Adema Jasharija 5. marta 1998. godine, OVK je intenzivirao operacije krijumčarenja oružja iz Albanije, Crne Gore i Makedonije.²⁹³ John Crosland je posvedočio da je do 24. marta 1998. godine OVK materijalna sredstva nabavljao preko albanske granice a kasnije i preko makedonske granice.²⁹⁴ Kako je izjavio Cufë Krasniqi, otprilike u martu 1998. godine oružje je donošeno iz Albanije, Srbije i Crne Gore.²⁹⁵ Posle marta 1998. godine, starešine sela su slale mladiće kod Ramusha Haradinaja, koji bi ih potom upućivao kod saradnika u Albaniji po oružje.²⁹⁶ Ti nenaoružani mladići su obično išli u pratnji dva do tri naoružana vojnika OVK i preko planina donosili oružje nazad u svoja sela.²⁹⁷ Dragan Živanović je posvedočio da su do aprila 1998. godine grupe do 200 ljudi preko granice krijumčarile oružje na Kosovo za

²⁸⁵ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 24; Zoran Stijović, T. 9009-9010.

²⁸⁶ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 24; Zoran Stijović, T. 9010-9011.

²⁸⁷ Dragan Živanović, T. 9294.

²⁸⁸ Dok. pr. br. P118 (Bislim Zyrapu, izjava svedoka, 25. novembar 2005), par. 17; Bislim Zyrapu, T. 3186, 3188-3190, 3257, 3396.

²⁸⁹ Bislim Zyrapu, T. 3188-3191, 3197, 3259, 3263.

²⁹⁰ Bislim Zyrapu, T. 3197, 3267-3271, 3427-3428.

²⁹¹ Bislim Zyrapu, T. 3198, 3415-3416.

²⁹² Dragan Živanović, T. 9293.

²⁹³ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 17.

²⁹⁴ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1960.

²⁹⁵ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 45; Cufë Krasniqi, T. 5711-5712.

²⁹⁶ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 45; Cufë Krasniqi, T. 5709.

²⁹⁷ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 45; Cufë Krasniqi, T. 5848-5849.

OVK.²⁹⁸ Vodiči, koji su dobro poznavali sistem pogranične kontrole, predvodili su kolone pešaka ili mazgi koje su prelazile granicu.²⁹⁹

79. Pretresnom veću su predloženi konkretni dokazi o akcijama krijumčarenja iz Albanije u martu i aprilu 1998. godine. Početkom marta, Avdullah Avdija je s trojicom prijatelja otišao po oružje u Tropoju/Tropojë, Albanija.³⁰⁰ Svedok je izjavio da tada nije bio pripadnik OVK, već dobrovoljac.³⁰¹ Distribuciju i izdavanje oružja u Albaniji nadzirali su ljudi koje Avdija nije poznao.³⁰² On i još oko 420 drugih ljudi vratili su se nekoliko noći kasnije, noseći kalašnjikove i ostalo oružje natovarene na konje.³⁰³ Neki od njih su bili u uniformama.³⁰⁴ Ismet Kadrijaj je u svom svedočenju rekao da je, posle napada Srba na porodični kompleks porodice Haradinaj u martu 1998. godine, otišao s drugim seljanima u Albaniju da kupi oružje.³⁰⁵ Ylber Haskaj je sredinom aprila 1998. godine otišao u Albaniju da kupi oružje zajedno s većim brojem drugih stanovnika Rznića.³⁰⁶ Išli su pešice i on je za sebe doneo oružje, municiju i uniformu.³⁰⁷ Krajem aprila 1998. godine, Shaban Balaj je s grupom od oko 500 ljudi iz raznih sela otišao u Tropojë po oružje i materijalna sredstva.³⁰⁸ Dok se ta grupa vraćala na Kosovo, noseći kupljeno oružje (mitraljeze kalibra 15mm s trokrakim postoljem, dalekometne minobacače, puškomitraljeze i puške), pratila su je otprilike petorica vojnika OVK.³⁰⁹ Svedok je znao da su s Kosova u Albaniju u tom periodu odlazili brojni konvoji.³¹⁰

80. Oružje je transportovano ustaljenim putevima. Prema rečima Zorana Stijovića, oni su prolazili kroz Jablanicu i Glođane.³¹¹ Branko Gajić je potvrdio da su već u martu 1998. godine postojali ilegalni kanali kojima su iz Albanije unošene velike količine

²⁹⁸ Dragan Živanović, T. 9293.

²⁹⁹ Dragan Živanović, T. 9294, 9296-9297.

³⁰⁰ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 1; Avdullah Avdija, T. 10572-10573.

³⁰¹ Avdullah Avdija, T. 10579-10580.

³⁰² Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 1; Avdullah Avdija, T. 10574.

³⁰³ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 1; Avdullah Avdija, T. 10572-10573.

³⁰⁴ Avdullah Avdija, T. 10573, 10580.

³⁰⁵ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadrijaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004 godine), par. 7-8.

³⁰⁶ Dok. pr. br. P1213 (Ylber Haskaj, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 6.

³⁰⁷ Dok. pr. br. P1213 (Ylber Haskaj, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 6.

³⁰⁸ Dok. pr. br. P922 (Shaban Balaj, izjava svedoka, 2. jun 2007. godine), par. 5-6; Shaban Balaj, T. 8648.

³⁰⁹ Dok. pr. br. P922 (Shaban Balaj, izjava svedoka, 2. jun 2007. godine), par. 6-7.

³¹⁰ Dok. pr. br. P922 (Shaban Balaj, izjava svedoka, 2. jun 2007. godine), par. 8-9.

³¹¹ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 25; Zoran Stijović, T. 9004, 9011-9015, 9028.

oružja.³¹² John Crosland je posvedočio da je oružje krijumčareno putevima koji su vodili preko jugoslovensko-albanske granice i da je velika količina preko područja Dukadin odlazila ka području Drenice ili u Kosovsku Mitrovicu.³¹³ Već 24. aprila 1998. godine OVK je pokušao da napravi koridor od Albanije preko zapadnog Kosova, područja Jablanice pa do područja Drenice, duž kojeg su se nalazili neki od važnijih štabova OVK.³¹⁴ Branko Gajić je potvrdio taj iskaz.³¹⁵ Dragan Živanović je u svom svedočenju rekao da je oružje dopremano u seoske štabove na Kosovu, koji su ga distribuirali dobrovoljcima OVK.³¹⁶

81. U poređenju s naoružanjem srpskih snaga, naoružanje koje je OVK nabavljao početkom 1998. godine bilo je lako. Tokom prve polovine 1998. godine, VJ je zaplenjivao prvenstveno oružje kineske proizvodnje, koje je ranije pripadalo albanskoj vojsci.³¹⁷ To naoružanje uključivalo je poluautomatske i automatske puške, mitraljeze, ručne bacače, minobacače, protivpešadijske mine, bestrajne topove i municiju.³¹⁸ Branko Gajić je u svom svedočenju rekao da je tokom istog tog perioda VJ otkrio otprilike 25.000 komada oružja raznih kalibara i vrsta, 500.000 metaka i granata raznih kalibara, 10.000 ručnih bombi, veće količine ručnih bacača i minobacača i nekoliko tona vojne opreme, koje su pripadnici OVK očito bili ostavili pri pokušaju da iz Albanije pređu na Kosovo.³¹⁹ Žarko Bajčetić³²⁰ i svedok 69³²¹ pružili su dodatne i mahom dosledne dokaze o tome da je OVK krijumčario oružje iz Albanije.

82. Transport naoružanja preko granice izazvao je kontra-mere srpske strane u martu i aprilu 1998. godine. Branko Gajić je posvedočio da je u martu 1998. godine pukovnik

³¹² Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 19; dok. pr. br. P1150 (Izveštaj Komande 549. motorizovane brigade, 5. mart 1998. godine), str. 2-3.

³¹³ John Crosland, T. 2953, 2955-2959; dok. pr. br. P71 (mapa na kojoj je John Crosland označio staze preko jugoslovensko-albanske granice).

³¹⁴ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1897; dok. pr. br. P829 (Izveštaj o situaciji, 24. april 1998. godine), par. 5.

³¹⁵ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 33; dok. pr. br. P1142 (Izveštaj Komande 549. motorizovane brigade o stanju u opštini Đakovica početkom 1998. godine, 23. februar 1998. godine), str. 3; dok. pr. br. P1166 (Redovni borbeni izveštaj Komande Prištinskog korpusa, 13. maj 1998. godine), str. 2-3.

³¹⁶ Dragan Živanović, T. 9297.

³¹⁷ Dragan Živanović, T. 9295.

³¹⁸ Dragan Živanović, T. 9295-9296.

³¹⁹ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 15; Branko Gajić, T. 9699-9700; V. takođe dok. pr. br. P1143 (Izveštaj 549. motorizovane brigade koji je potpisao Ljubiša Lojanica, 2. mart 1998. godine).

³²⁰ Dok. pr. br. P377 (Žarko Bajčetić, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 23-26, 28; Žarko Bajčetić, T. 6381, 6414.

³²¹ Dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 20-21, 27; svedok 69, T. 9846.

Delić tražio odobrenje za izvođenje operacija u cilju sprečavanja krijumčarenja oružja od strane OVK i obezbeđivanja granice.³²² Prema rečima Dragana Živanovića, počev od otprilike aprila 1998. godine, VJ je poslao pojačanje na pogranične karaule kao odgovor na sve veći broj prelazaka preko granice.³²³ Branko Gajić je u svom svedočenju rekao da je Vlada SRJ, u nastojanju da spreči krijumčarenje oružja, 23. aprila 1998. godine odlučila da proširi granični pojas prema Albaniji, i vojsci dala nadležnost nad pojasom od pet kilometara od granične linije s Albanijom.³²⁴

83. *Regruti.* Prvo javno pojavljivanje OVK bilo je 28. novembra 1997. godine, na sahrani Halita Gecija, kad su trojica ljudi u uniformama OVK održala govor pozivajući kosovski narod na borbu.³²⁵ Bislim Zyrapi, oficir koji je školovan u JNA,³²⁶ posvedočio je da su od kraja 1997. godine pa nadalje, predstavnici OVK posećivali albanske klubove širom Evrope, prikupljajući priloge i regrutujući ljude za OVK.³²⁷ Jednom takvom prilikom, početkom 1998. godine, dvojica pripadnika OVK, koji su znali da je Zyrapi bio vojno lice, pozvali su ga da se priključi OVK.³²⁸ Bislim Zyrapi je u svom svedočenju rekao da se u drugoj polovini marta 1998. godine preselio u Albaniju.³²⁹ Od tada pa do 28. maja 1998. godine, kad je taj svedok prešao na Kosovo, on je stanovao jednom u stanu u Tirani zajedno s drugim regrutima OVK, uključujući još trojicu bivših oficira JNA.³³⁰ Branko Gajić je u svom svedočenju rekao da je postojala međunarodna mreža podrške OVK, čije su baze bile pre svega u Nemačkoj, Švedskoj, Švajcarskoj i Albaniji.³³¹ Ta mreža je obezbeđivala finansijska sredstva za OVK, regrutovala nove

³²² Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 20; na primer, dok. pr. br. P1151 (Izveštaj Komande 549. motorizovane brigade, 17. mart 1998. godine); dok. pr. br. P1152 (Izveštaj Komande 549. motorizovane brigade, 23. mart 1998. godine).

³²³ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 28, 65, 70; Dragan Živanović, T. 9299-9302, 9328; P1021 (Naređenje general-majora Nebojše Pavkovića, 18. mart 1998. godine); dok. pr. br. P1024 (Naređenje general-majora Nebojše Pavkovića, 25. april 1998. godine); dok. pr. br. P1026 (Odluka pukovnika Dragana Živanovića, 27. april 1998. godine); dok. pr. br. P1027 (Odluka pukovnika Vladimira Lazarevića, 27. april 1998. godine); dok. pr. br. P1029 (Odluka pukovnika Vladimira Lazarevića, 1. maj 1998. godine); dok. pr. br. P1030 (Odluka pukovnika Vladimira Lazarevića, 2. maj 1998. godine).

³²⁴ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 28; Branko Gajić, T. 9688-9689; dok. pr. br. P1174 (Proglas o proširenju graničnog pojasa, 18. maj 1998. godine).

³²⁵ Dok. pr. br. P265 (Rrustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 5-6; dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 4; dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 28.

³²⁶ Dok. pr. br. P118 (Bislim Zyrapi, izjava svedoka, 25. novembar 2005. godine), par. 2; Bislim Zyrapi, T. 3187.

³²⁷ Bislim Zyrapi, T. 3181-3183, 3201.

³²⁸ Bislim Zyrapi, T. 3181, 3185, 3188, 3201.

³²⁹ Bislim Zyrapi, T. 3186.

³³⁰ Dok. pr. br. P118 (Bislim Zyrapi, izjava svedoka, 25. novembar 2005. godine), par. 17; Bislim Zyrapi, T. 3188-3190, 3257, 3396.

³³¹ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 16.

pripadnike, organizovala njihov prevoz do Albanije i obuku u njoj, da bi ih potom ilegalno prebacivala preko granice na Kosovo.³³²

84. Pretresnom veću su predložene različite procene broja regruta OVK početkom 1998. godine. Branko Gajić je u svom svedočenju rekao da je, sudeći po razgovorima s pritvorenim pripadnicima OVK i licima koja su bila u kontaktu s OVK, OVK u januaru, februaru i martu 1998. godine na Kosovu imao do 3.000 ljudi, naoružanih i organizovanih u jedinice, kao i još od 6.000 do 8.000 ljudi koji su imali oružje i povremeno učestvovali u operacijama.³³³ U izveštaju VJ od 23. februara 1998. godine procenjeno je, da je krajem 1997. i početkom 1998. godine, u Đakovici bilo 200 vojnika OVK i da su, uz to, mnogi danju radili kao poljoprivrednici, a noću kao vojnici OVK.³³⁴ Zoran Stijović je u svom svedočenju rekao da je 30. marta 1998. godine RDB procenio da OVK na području Jablanice ima između 50 i 150 vojno obučanih i dobro opremljenih pripadnika.³³⁵ Pored te osnovne grupe pripadnika, OVK je, kao organizacija širokih narodnih masa, imala pristalice u selima gde je bila aktivna.³³⁶ Prema rečima Jakupa Krasniqija, pre marta 1998. godine OVK je imala manje od hiljadu vojnika.³³⁷ John Crosland je na osnovu svojih zapažanja na terenu zaključio da je u periodu od marta do maja 1998. godine OVK činilo jezgro od 400-500 prekaljenih boraca.³³⁸

85. Druga kategorija regruta OVK, odnosno seljana koji su se dobrovoljno javljali kako bi pomogli OVK, počela je značajno da raste u martu i aprilu 1998. godine. Jakup Krasniqi je posvedočio da je od aprila do avgusta OVK postala “narodna vojska”, s ogromnim porastom broja dobrovoljaca.³³⁹ Broj dobrovoljaca je bio tako veliki da Generalštab OVK nije mogao sve da ih naoruža i disciplinuje.³⁴⁰ Potvrda ovog porasta

³³² Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 16; na primer, dok. pr. br. P1144 (informacija 14. kontraobaveštajne grupe, 6. mart 1998. godine); dok. pr. br. P1145 (Informacija 14. kontraobaveštajne grupe, 11. mart 1998. godine); dok. pr. br. P1146 (Informacija 14. kontraobaveštajne grupe, 18. mart 1998. godine); dok. pr. br. P1147 (Informacija 14. kontraobaveštajne grupe, 8. april 1998. godine).

³³³ Branko Gajić, T. 9684-9685, 9746-9749, 9807-9808.

³³⁴ Branko Gajić, T. 9750-9753, 9807-9810; P1142 (Izveštaj Komande 549. motorizovane brigade o stanju u opštini Đakovica početkom 1998. godine, 23. februar 1998. godine), str. 2.

³³⁵ Zoran Stijović, T. 9065-9068.

³³⁶ Zoran Stijović, T. 9066.

³³⁷ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 8.

³³⁸ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1919; John Crosland, T. 2963-2964, 3016-3017; dok. pr. br. P115 (Specijalni izveštaj PMEŽ, 9. april 1998. godine), par. 3.

³³⁹ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 8; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3330, 3378-3379, 3415, 3450-3452, 3470-3471; Jakup Krasniqi, T. 5007-5009.

³⁴⁰ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 8, Dodatak 18 (intervju Jakupa Krasniqija u listu *Koha Ditore*, 12. jul 1998. godine), str. 3.

regruta OVK dobijena je od Branka Gajića, Zorana Stijovića i svedoka 17, koji su posvedočili da je on počeo već 5. ili 6. marta 1998. godine.³⁴¹ Svedokinja 28 je u svom svedočenju rekla da je OVK još krajem aprila mobilisao seljane.³⁴² Dokazi koji su razmotreni ranije u ovom odeljku Presude pokazuju da su se Avdullah Avdija, Ylber Haskaj, Ismet Kadrijaj, Pjeter Shala, Rustem Tetaj i Bislim Zyrapi priključili OVK u martu ili aprilu 1998. godine. Drugi svedoci koji su se priključili OVK u istom tom periodu su Zymer Hasanaj,³⁴³ Shaban Balaj³⁴⁴ i Ahmet Ukaj.³⁴⁵ Dokazi koji će biti razmotreni u odeljku 6.4 dole ukazuju na to da je 22. aprila 1998. godine u opštini Dečani bio prisutan veliki broj vojnika OVK.

86. *Vojna obuka.* Kao bivši policajac, Cufë Krasniqi je u februaru 1998. godine počeo da obučava vojnike OVK u Vranovcu/Vranoc, opština Peć.³⁴⁶ U to vreme, većina mladića koja je posedovala oružje nije bila prošla nikakvu obuku.³⁴⁷ On je najpre obučio 21 vojnika, ali je s vremenom taj broj znatno porastao.³⁴⁸ Cufë Krasniqi ih je učio kako da koriste oružje, kako da postupaju s ratnim zarobljenicima, s onima koji se predaju i sa civilima.³⁴⁹ Ylber Haskaj je posvedočio da je otprilike sredinom aprila 1998. godine u Rzniću prošao osnovnu obuku i da se zatim priključio seoskoj straži.³⁵⁰ Dragan Živanović je posvedočio da je od izvora VJ, MUP i RDB povremeno dobijao informacije o tome da su od 28. februara 1998. godine profesionalci vršili vojnu obuku vojnika OVK u nekoliko sela u opštini Dečani.³⁵¹ Bislim Zyrapi, koji je, kao što je već pomenuto, od druge polovine marta do 28. maja 1998. godine bio u Albaniji, posvedočio je da su ga često posećivali pripadnici Generalštaba OVK tražeći savete u

³⁴¹ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 7; dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 38; dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 17; dok. pr. br. P970 (Službena beleška RDB, 10. mart 1998. godine).

³⁴² Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 72.

³⁴³ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 1-2; Zymer Hasanaj, T. 8720.

³⁴⁴ Dok. pr. br. P922 (Shaban Balaj, izjava svedoka, 2. jun 2007. godine), par. 4, 17; Shaban Balaj, T. 8649, 8703.

³⁴⁵ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 1.

³⁴⁶ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 24, 30-31; Cufë Krasniqi, T. 5715, 5795, 5851.

³⁴⁷ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 28.

³⁴⁸ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 34; Cufë Krasniqi, T. 5715.

³⁴⁹ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 34; Cufë Krasniqi, T. 5715, 5721.

³⁵⁰ Dok. pr. br. P1213 (Ylber Haskaj, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 1, 6.

³⁵¹ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 26; Dragan Živanović, T. 9318-9319, 9321-9323, 9414-9415.

vezi s vojnom obukom.³⁵² On je takođe tajno učestvovao u obuci oko 300 regruta OVK u vojnoj taktici i korišćenju oružja.³⁵³ Obuka regruta trajala je u proseku dve nedelje.³⁵⁴ Troškove je pokrivalo odeljenje za logistiku Generalštaba OVK iz sredstava prikupljenih u inostranstvu.³⁵⁵

87. *Vojne operacije, strategija i taktika.* Taktika OVK na početku je bila postavljanje zaseda srpskim snagama, kao što ilustruje napad na policijski konvoj u Lauši/Llaushe, opština Srbica/Skenderaj, 26. novembra 1997. godine.³⁵⁶ Još jedan napad iz zasede izveden je 28. februara 1998. godine u Likošanu/Likoshan, opština Glogovac, tokom kojeg su četiri policajca poginula, a dvojica su ranjena.³⁵⁷ Prema Zoranu Stijoviću, već u januaru-februaru 1998. godine OVK je napadao policijske kontrolne punktove taktikom “pucaj i beži” i pritom pokušavao da izbegne da stupi u otvoreni sukob sa srpskim snagama.³⁵⁸ Nastojali su da što više razvuku policijske snage i da im odvrte pažnju s mesta na kojem bi oni onda izveli napad.³⁵⁹ John Crosland je posvedočio da su oni, posle napada na porodični kompleks porodice Jashari u martu 1998. godine, uvideli da ne treba da se sukobljavaju sa srpskim snagama na otvorenom prostoru, kao što je selo Drenica, jer je to išlo na ruku bolje naoružanim i bolje opremljenim srpskim snagama.³⁶⁰ Dana 9. aprila 1998. godine, Crosland je u izveštaju naveo da su vojnici OVK raštrkani širom pokrajine, s ciljem da što šire razvuku redove policije i na taj način stvore niz slabih tačaka koje je OVK mogao lakše da napadne.³⁶¹ On je takođe naveo da je OVK u ranoj fazi standardnog pobunjeničkog pokreta i da mahom primenjuje taktiku iznenadnih prepada.³⁶² Prema rečima Jakupa Krasniqija, otprilike u

³⁵² Bislim Zyrapi, T. 3188-3191, 3197, 3259, 3263.

³⁵³ Bislim Zyrapi, T. 3191-3193, 3411, 3430.

³⁵⁴ Bislim Zyrapi, T. 3194.

³⁵⁵ Bislim Zyrapi, T. 3193, 3265.

³⁵⁶ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 27, 37; Zoran Stijović, T. 8939-8940, 9015-9016, 9054-9055.

³⁵⁷ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 37; Zoran Stijović, T. 9031, 9054-9057; dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 24; Dragan Živanović, T. 9314-9315.

³⁵⁸ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 32; Zoran Stijović, T. 9020-9023, 9029-9031, 9055.

³⁵⁹ Zoran Stijović, T. 9058-9059.

³⁶⁰ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1879, 1881; John Crosland, T. 2931-2932.

³⁶¹ John Crosland, T. 3016-3017; dok. pr. br. P115 (Specijalni izveštaj PMEŽ, 9. april 1998. godine), par. 3-4.

³⁶² John Crosland, T. 3016-3017; P115 (Specijalni izveštaj PMEŽ, 9. april 1998. godine), par. 3-4.

to vreme OVK je bio gerilska vojska koja je tajno operisala i primenjivala taktiku iznenadnih prepada.³⁶³

88. *Sposobnost da govori jednim glasom.* Jakup Krasniqi u svom svedočenju je rekao da je tokom 1997. pa sve do 1998. godine učestvovao u izdavanju političkih saopštenja u ime OVK.³⁶⁴ Do 11. juna 1998. godine, saopštenja OVK su izdavale jedinice OVK u ime Generalštaba OVK.³⁶⁵ Cilj tih saopštenja OVK bio je da se javnost informiše o aktivnostima OVK, ali su korišćeni i kao sredstvo propagande, u kojem su preuveličavani uspesi i stepen organizovanosti OVK i ublažavani porazi i gubici, kako bi se podigli moral i ugled OVK i podstaklo regrutovanje.³⁶⁶ Pretresno veće je u dokazni spis uvrstilo zvanična saopštenja OVK iz perioda od juna 1995. do avgusta 1998. godine.³⁶⁷

89. Gorenavedeni dokazi pokazuju da je OVK, pored toga što je početkom 1998. godine imao više stotina, ako ne i hiljada vojnika u pravom smislu reči, u aprilu i martu doživeo veliki porast priliva dobrovoljaca. To je doprinelo razvoju mahom spontane i rudimentarne vojne organizacije na nivou sela. Dokazi pokazuju da je u aprilu počela centralizacija komandne strukture nad raznim seoskim komandama, naročito zahvaljujući nastojanjima Ramusha Haradinaja, koji je učvršćivao *de facto* vlast. Dotada je OVK putem kontrolnih punktova i naoružanih vojnika uspostavio kontrolu i nad znatnim delom teritorije područja Dukadin. OVK je uspostavio logistički sistem putem kojeg je moglo da se dođe do značajne količine oružja, mada ono možda nije bila dovoljno da se naoružaju svi novi regruti. Pored toga, dokazi pokazuju da su vojnici OVK prolazili u najmanju ruku osnovnu vojnu obuku i da su primenjivali gerilsku taktiku. Naposletku, OVK je izdavao saopštenja u svoje ime. Na temelju tih dokaza i u svetlu zaključka Pretresnog veća iz odeljka 3.2.2 dole, Pretresno veće se uverilo da se

³⁶³ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 8; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3330, 3378, 3450-3451; Jakup Krasniqi, T. 4949, 5007.

³⁶⁴ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3230, 3430; Jakup Krasniqi, T. 4949, 4952, 5010-5011, 5015-5016, 5032-5033.

³⁶⁵ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3314-3315, 3317-3318, 3320, 3430; Jakup Krasniqi, T. 4948-4949, 4965, 5032-5034, 5122.

³⁶⁶ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3321-3327, 3339-3341, 3346, 3350-3351, 3353-3354, 3377, 3419-3420; Jakup Krasniqi, T. 4953-4954, 4967-4968, 4978-4980, 5011-5012, 5035, 5038, 5044.

³⁶⁷ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), dodaci 1-10, 13, 15-18; dok. pr. br. P937; P938; P940; P943; P944; P945; P947; P948; P951; P952; P953; P954; P958; P963; P964 i P966.

već 22. aprila 1998. OVK mogao okvalifikovati kao “organizovana oružana grupa” prema kriterijumu iz predmeta *Tadić*.

3.2.2 Intenzitet

90. Pretresno veće će hronološki ispitati dokaze koji su relevantni za intenzitet sukoba između OVK i sprskih snaga na Kosovu i pritom uzeti razmotriti sve indikativne faktore opisane u paragrafu 49.

91. Pretresnom veću su predloženi izvesni statistički pokazatelji o napadima OVK od početka do sredine 90-ih godina, na koje se ono oslanja samo kao na rane znake aktivnosti OVK. Koristeći izveštaje sredstava javnog informisanja i podatke MUP, Zoran Stijović je izračunao da je broj napada OVK porastao od devet, koliko ih je bilo 1995. godine, na 1.486, koliko ih je bilo 1998. godine (ne uključujući decembar 1998. godine).³⁶⁸ Pod “napadima” Zoran Stijović je podrazumevao incidente tokom kojih su protiv civila, pripadnika MUP ili VJ korišćeni vatreno oružje, ručne bombe i ostale eksplozivne naprave.³⁶⁹ Od kraja 1994. godine OVK je izdavao saopštenja u kojima je preuzimao odgovornost za takve napade.³⁷⁰ Branko Gajić je u svom svedočenju rekao da je OVK 1996. godine počeo da napada VJ duž granice s Albanijom.³⁷¹ Prema Gajićevoj definiciji, “napad” podrazumeva organizovanu grupu od najmanje tri lica koja imaju neki konkretan cilj.³⁷² Gajić je u svom svedočenju rekao da je 1997. godine OVK izvršio 55 napada na VJ duž granice s Albanijom i još 51 u drugim delovima Kosova.³⁷³ Prema Gajićevim rečima, u srpskim kontraobaveštajnim izveštajima je navedeno da je taj broj 1998. godine porastao na 196 napada duž granice s Albanijom i 191 napad u drugim delovima Kosova.³⁷⁴

92. Pretresnom veću su predloženi dokazi iz druge ruke o dva glavna okršaja OVK i srpskih snaga krajem februara i početkom marta 1998. godine, koji mu služe samo kao

³⁶⁸ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 20, 62; Zoran Stijović, T. 8933-8940, 8943-8947, 9058.

³⁶⁹ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 20, 62; Zoran Stijović, T. 8934-8936.

³⁷⁰ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 19-20, 33, 55; Zoran Stijović, T. 8940, 8987-8988.

³⁷¹ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 11.

³⁷² Branko Gajić, T. 9683.

³⁷³ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 11; Branko Gajić, T. 9681-9683.

³⁷⁴ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 11; Branko Gajić, T. 9682-9684.

osnov za zaključak da su se ti okršaji odigrali. John Crosland je u svom svedočenju rekao da su 28. februara i 1. ili 5. marta 1998. godine srpske snage bezbednosti napale kompleks porodice Ahmeti u Likošanima i kompleks porodice Jashari u Donjem Prekazu/Prekazi-i-Poshtem, opština Srbica.³⁷⁵ Tom prilikom je u Likošanima ubijeno 26 ljudi.³⁷⁶ Taj napad, koji je trajao oko 36 časova, bio je odgovor na napad na stanicu MUP u Rudniku/Runik, opština Srbica, tokom kojeg su ubijena trojica ili četvorica srpskih policajaca.³⁷⁷ Prilikom napada na kompleks porodice Jashari došlo je do žestokih borbi tokom kojih su srpske snage bezbednosti, koje su brojale 1.500 do 2.000 ljudi, koristile oklopna vozila i teško naoružanje.³⁷⁸ Prema Croslandovim rečima, srpske snage su prilikom tog događaja, koji je bio pretežno MUP-ova operacija, koristile izuzetnu silu.³⁷⁹ Kompleks porodice Jashari teško oštećen, a na strani kosovskih Albanaca pale su 54 žrtve.³⁸⁰ Crosland je dva-tri dana posle tog okršaja video njihova tela i primetio da je među njima bilo vojno sposobnih muškaraca, ali i starih, žena i dece, da niko nije bio u uniformi i da su mnogi bili ubijeni vatrenim oružjem iz neposredne blizine.³⁸¹ Pretresnom veću su takođe predloženi dosledni dokazi iz druge ruke o okršajima kod kompleksa porodica Ahmeti i Jashari putem Rustema Tetaja,³⁸² svedoka 28,³⁸³ svedoka 17³⁸⁴ i Zorana Stijovića.³⁸⁵

93. Zoran Stijović i Branko Gajić su posvedočili da je OVK, posle operacije u porodičnom kompleksu Adema Jasharija 5. marta 1998. godine, sve češće napadao srpske snage.³⁸⁶ Konkretni dokazi koji su predloženi Pretresnom veću ne potkrepljuju tu

³⁷⁵ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1858-1860; John Crosland, T. 2932, 3098; dok. pr. br. P819 (Izveštaj o situaciji, 2. mart 1998. godine), par. 1, 3.

³⁷⁶ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1863; John Crosland, T. 3098-3099.

³⁷⁷ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1861, 1863, 1866; John Crosland, T. 2931.

³⁷⁸ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1863, 1865; John Crosland, T. 2932-2933.

³⁷⁹ John Crosland, T. 2932, 2934-2935, 3100.

³⁸⁰ John Crosland, T. 2932-2933.

³⁸¹ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1863-1864; John Crosland, T. 2932-2933, 2935-2936.

³⁸² Rustem Tetaj, T. 3701.

³⁸³ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 17-20; svedokinja 28, T. 10169-10170, 10172-10174, 10205, 10295; V. takođe dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom" br. 26 i 27).

³⁸⁴ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 7.

³⁸⁵ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 38; Zoran Stijović, T. 9173-9174.

³⁸⁶ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 37; Zoran Stijović, T. 9246; P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 17. V. takođe dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 56.

tvrdnju. Ono je stoga odlučilo da se, kad je reč o periodu od 6. do 23. marta 1998. godine, osloni na iskaz Johna Croslanda, koji je situaciju opisao kao relativno mirnu, uz stanje povišene pripravnosti srpskih snaga. Dana 8. marta 1998. godine, britanski ambasador Brian Donnelly, oslanjajući se na zapažanja Johna Croslanda na terenu, izvestio je da se situacija u Prekazu smirila, ali da su u delovima područja Drenice ostale znatne policijske snage i policijske barikade na putevima.³⁸⁷ On je dalje izvestio da nema znakova da se VJ angažovala, osim što je dala na korišćenje svoja transportna vozila.³⁸⁸ On je takođe izvestio da je veliki broj žena i dece pobjegao s tog područja.³⁸⁹ Dana 9. marta 1998. godine, Donnelly je izvestio da se na području Lauše nastavljaju operacije policije.³⁹⁰ Dana 13. marta 1998. godine, specijalna policija ostala je na svojim položajima u Prekazu, dok je područje Drenice i dalje bilo uglavnom mirno, ali je VJ bila u stanju povišene pripravnosti na području Peći i Đakovice.³⁹¹ Dana 17. marta 1998. godine Crosland je obišao područje Drenice i primetio veliki broj pripadnika PJP na putu Lauša-Klina, uključujući kontrolne punktove i položaje PJP.³⁹² On je konstatovao da to što je na području površine deset kvadratnih kilometara bilo prisutno oko 150 pripadnika PJP i 50 redovnih policajaca ukazivalo na činjenicu da operacija i dalje traje.³⁹³ Dana 23. marta 1998. godine, Donnelly se pozvao na navod iz Croslandovog izveštaja o tome da se specijalna policija još uvek nalazi na području Drenice, mada u manjem broju, ali da postavlja infrastrukturu za duži boravak.³⁹⁴ Dana 24. marta 1998. godine, Donnelly je izvestio da ga je Crosland obavestio o tome da se na području Drenice i dalje nalazi znatan broj policijaca, njih 100-200, kao i oklopni transporter i kontrolni punktovi, i da se specijalne snage VJ na području Dečana i Đakovice nalaze u stanju povišene pripravnosti.³⁹⁵

94. Pretresnom veću su predloženi mnogobrojni dokazi o okršaju u kompleksu porodice Haradinaj 24. marta 1998. godine. Ono se posebno oslonilo na iskaz Radovana Zlatkovića, koji je 24. marta 1998. godine oko 11:00 časova otišao u Glodane da izvrši uviđaj u vezi sa smrću policajca Miodraga Otovića, načelnika MUP Rznić, koji je

³⁸⁷ John Crosland, T. 2928; P73 (Izveštaj o situaciji, 8. mart 1998. godine), par. 2-4.

³⁸⁸ Dok. pr. br. P73 (Izveštaj o situaciji, 8. mart 1998. godine), par. 5.

³⁸⁹ Dok. pr. br. P73 (Izveštaj o situaciji, 8. mart 1998. godine), par. 7.

³⁹⁰ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1864-1866; P820 (Izveštaj o situaciji, 9. mart 1998. godine), par. 2.

³⁹¹ Dok. pr. br. P74 (Izveštaj o situaciji, 13. mart 1998. godine), par. 4.

³⁹² Dok. pr. br. P76 (Izveštaj o situaciji, 18. mart 1998. godine), par. 3.

³⁹³ Dok. pr. br. P76 (Izveštaj o situaciji, 18. mart 1998. godine), par. 3.

³⁹⁴ Dok. pr. br. P77 (Izveštaj o situaciji, 23. mart 1998. godine), par. 3, 8.

³⁹⁵ John Crosland, T. 3000-3001; P78 (Izveštaj o situaciji, 24. mart 1998. godine), par. 3.

poginuo u razmeni vatre.³⁹⁶ Kad je svedok došao u selo, borba između pripadnika MUP i pristalica OVK i dalje je trajala.³⁹⁷ Zlatković je s kolegama izvršio uviđaj na putu gde je Otović pao kad je pogođen iz vatrenog oružja, kao i u dvoruštu kuće Ramusha Haradinaja nedaleko odatle.³⁹⁸ U kompleksu Haradinajeve kuće pronašli su ručne bombe, protivtenkovske mine i jedan puškomitraljez.³⁹⁹ Pošto su se borbe u međuvremenu intenzivirale, sklonili su se u jednu kuću udaljenu oko 150 metara od Haradinajeve kuće, u kojoj su ostali do kraja dana.⁴⁰⁰ Odatle je Zlatković mogao da vidi borbe i čuje pucnje i eksplozije ručnih bombi koji su dopirali sa svih strana.⁴⁰¹ Prema rečima tog svedoka, obe strane su koristile ručne bombe, poluautomatske i automatske puške.⁴⁰² Prema njegovoj proceni, na strani OVK bilo je oko 40 ljudi.⁴⁰³ Tokom dana, pripadnici MUP-a su dobili pojačanje; najpre su u Glođane došli policajci iz Dečana kako bi pomogli policijskoj patroli kojoj je pripadao Otović; zatim su stigli policajci iz Đakovice, a na kraju je stigla antiteroristička jedinica MUP koja se nije uključila u borbe.⁴⁰⁴ Razmena vatre trajala je otprilike do 20:00 časova, kad su se snage MUP povukle iz Glođana.⁴⁰⁵ Zlatković procenjuje da su na strani MUP, osim Otovića koji je poginuo, ranjena još četiri policajca, a da su na strani OVK ubijena dvojica mladića.⁴⁰⁶ Pretresno veće je o tom sukobu saslušalo mahom dosledne iskaze Rame Jollaja,⁴⁰⁷ Rrustema Tetaja,⁴⁰⁸ Zorana Stijovića,⁴⁰⁹ Branka Gajića,⁴¹⁰ Dragoslava Stojanovića⁴¹¹ i Mijata Stojanovića.⁴¹² Poslednja dva svedoka su takođe izjavila da su posle tog dana iz

³⁹⁶ Radovan Zlatković, T. 6865, 6867.

³⁹⁷ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 23; Radovan Zlatković, T. 6865.

³⁹⁸ Radovan Zlatković, T. 6868, 6875.

³⁹⁹ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 24.

⁴⁰⁰ Radovan Zlatković, T. 6868-6869, 6900-6902, 7007; P818 (fotografija područja oko kompleksa porodice Haradinaj snimljeno iz vazduha, sa svedokovim oznakama).

⁴⁰¹ Radovan Zlatković, T. 6869-6870, 6879.

⁴⁰² Radovan Zlatković, T. 6867-6868, 6877.

⁴⁰³ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 23; Radovan Zlatković, T. 6877, 6899-6900.

⁴⁰⁴ Radovan Zlatković, T. 6866.

⁴⁰⁵ Radovan Zlatković, T. 6865-6866.

⁴⁰⁶ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 26-27; Radovan Zlatković, T. 6867.

⁴⁰⁷ Ramo Jollaj, T. 8193-8194, 8197-8204, 8207, 8215-8218, 8222-8225, 8227-8229.

⁴⁰⁸ Dok. pr. br. P265 (Rrustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 8-10, 13; Rrustem Tetaj, T. 3702-3704, 3797.

⁴⁰⁹ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 41; Zoran Stijović, T. 8992, 9253-9254.

⁴¹⁰ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 21; dok. pr. br. P1153 (Izveštaj 549. motorizovane brigade koji je potpisao Božidar Delić, 30. mart 1998. godine), str. 1-2.

⁴¹¹ Dragoslav Stojanović, T. 1858-1860, 1968-1973, 1977.

⁴¹² Mijat Stojanović, T. 2005-2010, 2103-2104.

bezbednosnih razloga napustili svoje domove u Dubravi.⁴¹³ Dana 24. marta 1998. godine, John Crosland je izvestio o razmeni vatre u nekoliko sela između Dečana i Đakovice, kao i u Jošanici/Jashanicë, na području Drenice.⁴¹⁴ Srpska specijalna policija je na tom području koristila teško naoružanje, uključujući sistem za protivvazдушnu odbranu PRAGA i jedan oklopni transporter BOV-3 s trocevnim topom.⁴¹⁵

95. Pretresnom veću je predložen mali broj konkretnih dokaza o okršajima između OVK i srpskih snaga u periodu od 25. marta do 21. aprila 1998. godine. Dana 1. aprila 1998. godine, Donnelly je izvestio da je, prema Croslandovim rečima, situacija širom Kosova i dalje mirna, da je broj specijalnih policajaca nepromenjen, mada se čini da je snižen nivo njihove pripravnosti.⁴¹⁶ Dana 9. aprila 1998. godine, Donnelly je izvestio o manjim incidentima na području Drenice i Dečana, uključujući napad na jedan policijski kontrolni punkt od strane nepoznatih lica.⁴¹⁷ Dana 13. aprila 1998. godine, nepoznata lica napala su i oštetila policijsku stanicu u jednom prištinskom predgrađu kojom prilikom je ranjen jedan policajac.⁴¹⁸ Dana 15. aprila 1998. godine situacija na Kosovu bila je relativno mirna, osim nekoliko incidenata prilikom kojih su nepoznata lica otvarala vatru na policiju.⁴¹⁹

96. Srpske snage su bar od kraja aprila počele da granatiraju područje Dukadin. Shemsedin Cekaj je u svom svedočenju rekao da je najkasnije od 21. aprila pa do kraja maja 1998. godine iz svoje kuće u Peći i iz Rznića, gde je ponekad odlazio, mogao skoro svakodnevno da čuje granatiranje nekoliko sela u pravcu juga.⁴²⁰ Rustem Tetaj je u svom svedočenju rekao da je Glodane neprestano granatirano od aprila do septembra 1998. godine.⁴²¹ Cufë Krasniqi je u svom svedočenju rekao da je srpska artiljerija od aprila do kraja avgusta 1998. godine granatirala sela na području Dukadin, zbog čega su

⁴¹³ Dragoslav Stojanović, T. 1844-1845, 1860-1861, 1881-1882, 1940, 1973; Mijat Stojanović, T. 1985, 2011-2012.

⁴¹⁴ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1867, 1869-1873; John Crosland, T. 3001-3002, 3104-3106; dok. pr. br. P822 (Izveštaj o situaciji, 24. mart 1998. godine), par. 2-3.

⁴¹⁵ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1873; P822 (Izveštaj o situaciji, 24. mart 1998. godine), par. 4.

⁴¹⁶ Dok. pr. br. P79 (Izveštaj o situaciji, 1. april 1998. godine), par. 6.

⁴¹⁷ Dok. pr. br. P81 (Izveštaj o situaciji, 9. april 1998. godine), par. 6.

⁴¹⁸ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1882-1884; dok. pr. br. P826 (Izveštaj o situaciji, 15. april 1998. godine), par. 2.

⁴¹⁹ Dok. pr. br. P83 (Izveštaj o situaciji, 16. april 1998. godine), par. 2.

⁴²⁰ Shemsedin Cekaj, T. 4387-4390, 4471-4474.

⁴²¹ Rustem Tetaj, T. 3724-3725, 3730, 3831-3832, 3844, 3847-3848; dok. pr. br. D38 (mapa zone Dukadin, u koju je Rustem Tetaj uneo crvene i plave oznake); dok. pr. br. P268 (mapa područja kanala Radonjičkog jezera, s oznakama Rustema Tetaja).

ljudi u maju 1998. godine napustili svoja sela.⁴²² Svedokinja 28 je posvedočila da je već 22. aprila 1998. godine od albanskih izbeglica čula da je srpska policija žestoko granatirala opštinu Dečani.⁴²³ PMEZ je izvestio da su srpske snage 23. aprila 1998. godine otvarale vatru na sela u opštini Dečani.⁴²⁴

97. Iz dokaza se vidi da su krajem aprila civili nestajali ili bežali iz zona borbenih dejstava u opštini Dečani. Pretresno veće će ispitati takve dokaze u odeljcima 4.2, 6.5, 6.6, 6.7 i 6.12.3 dole. Uz to, Zvonko Marković je u svom svedočenju rekao da su Albanci prolazili kroz Ljumbardu pucajući, usled čega su svi Srbi iz oko šest domaćinstava u tom selu otprilike u to vreme prebegli u Dečane.⁴²⁵ Cufë Krasniqi je potvrdio da su srpske porodice u aprilu i maju 1998. godine otišle iz opštine Dečani.⁴²⁶

98. Pretresnom veću su predloženi pouzdani dokazi iz predmetnog perioda koji ukazuju na to da su se okršaji između OVK i srpskih snaga nastavili 22. aprila 1998. godine. Ujutro 22. aprila 1998. godine, 20-30 ljudi je s brda zvanog Suka e Vogelj napalo 52. bataljon vojne policije, na šta su srpske snage uzvratile paljbom iz dvocevnog protivavionskog topa i haubice kalibra 155 milimetara.⁴²⁷ U ranim popodnevним časovima, s brda Suka e Vogelj izvršen je još jedan napad na 52. bataljon vojne policije.⁴²⁸ Istog dana je došlo do razmene vatre između pripadnika 53. pograničnog bataljona i lica na barikadama u Babaloću, opština Dečani.⁴²⁹ Pukovnik Delić je naredio da se angažuju gotove snage u znak odgovora na dejstva OVK.⁴³⁰ John Crosland je istakao da je 23. aprila 1998. godine situacija u Dečanima i Đakovici i dalje

⁴²² Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 56, 90.

⁴²³ Svedokinja 28, T. 10264-10265.

⁴²⁴ Dok. pr. br. P290 (Dnevni izveštaj upućen štabu PMEZ, 24. april 1998. godine), str. 2.

⁴²⁵ Zvonko Marković, T. 2327-2328, 2341-2343.

⁴²⁶ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 74.

⁴²⁷ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 62; dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 23; dok. pr. br. P1022 (Naređenje pukovnika Vladimira Lazarevića, 22. april 1998. godine), str. 1; dok. pr. br. P1091 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića o napadima OVK na VJ, 1. septembar 1998. godine), str. 1; dok. pr. br. P1155 (Borbeni izveštaj Isturenog komandnog mesta Komande Prištinskog korpusa, 22. april 1998. godine), par. 1-2; dok. pr. br. P1156 (Operativni izveštaj Isturenog komandnog mesta Komande Prištinskog korpusa, 22. april 1998. godine), par. 8.

⁴²⁸ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 23; dok. pr. br. P1156 (Operativni izveštaj Isturenog komandnog mesta Komande Prištinskog korpusa, 22. april 1998. godine), par. 8.

⁴²⁹ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 23; dok. pr. br. P1155 (Borbeni izveštaj Isturenog komandnog mesta Komande Prištinskog korpusa, 22. april 1998. godine), par. 4; dok. pr. br. P1156 (Operativni izveštaj Isturenog komandnog mesta Komande Prištinskog korpusa, 22. april 1998. godine), par. 8. V. takođe John Crosland, T. 3006-3007; dok. pr. br. P84 (Izveštaj o situaciji, 22. april 1998. godine).

⁴³⁰ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 24; Branko Gajić, T. 9702-9704; P1157 (Zapovest za angažovanje gotovih snaga, 22. april 1998. godine), str. 1-6.

bila izuzetno napeta nakon intenzivne pucnjave na tom području prethodnog dana, zbog koje je veliki broj civila, kako Srba tako i kosovskih Albanaca, otišao s najugroženijih područja.⁴³¹ Prema njegovim rečima, ti okršaji, koji su počeli na području Drenice, premestili su se na područje Dečana.⁴³² Crosland je tog dana bio na području Dečana, gde je zapazio “nezapamćeno” prisustvo ljudstva i materijalno-tehničkih sredstava VJ, uključujući teške mitraljeze koji su bili ukopani na strateškim mestima u blizini jugoslovensko-albanske granice, konvoje kamiona punih vojnika, a u vazduhu helikoptere marke “Gazela” i jedan lovac bombarder “Orao”.⁴³³ On je takođe izvestio da je srpski izbeglički centar kod Babaloća čuvalo do 100 pripadnika MUP⁴³⁴ i da se život u većim mestima, kao što su Peć i Đakovica, nastavio normalnim tokom.⁴³⁵ Istog dana su se snage VJ s karaule Košare/Koshare sukobile s OVK na jugoslovensko-albanskoj granici, kojom prilikom je ubijeno 16 njegovih pripadnika.⁴³⁶ Tokom te noći 52. bataljon vojne policije bio je na udaru dugotrajne vatre iz automatskih pušaka i minobacača.⁴³⁷ Ujutro 24. aprila 1998. godine, neidentifikovana lica su napala policijski kontrolni punkt u Turićevcu/Turiceve, opština Srbica, kojom prilikom je jedan policajac poginuo, a jedan teško povređen.⁴³⁸ Oko podneva je napadnuta policijska stanica u Klinčini/Kliqinë, opština Peć.⁴³⁹ Uveče 25. aprila 1998. godine, OVK je izvršio pešadijski napad na 52. bataljon vojne policije kod brane na Radonjičkom jezeru.⁴⁴⁰ Dana 27. aprila 1998. godine, došlo je do tri odvojena okršaja između OVK i VJ na jugoslovensko-albanskoj granici.⁴⁴¹ Sutradan, Crosland je primetio pokrete povećanog broja pripadnika i materijalno-tehničkih sredstava VJ, uključujući artiljeriju, koju je tada

⁴³¹ Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1887; dok. pr. br. P828 (Izveštaj o situaciji, 23. april 1998. godine), par. 2.

⁴³² Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1887-1889; dok. pr. br. P828 (Izveštaj o situaciji, 23. april 1998. godine), par. 3.

⁴³³ John Crosland, T. 3008-3009; dok. pr. br. P85 (Izveštaj o situaciji, 23. april 1998. godine), par. 2.

⁴³⁴ Dok. pr. br. P85 (Izveštaj o situaciji, 23. april 1998. godine), par. 2.

⁴³⁵ Dok. pr. br. P85 (Izveštaj o situaciji, 23. april 1998. godine), par. 3.

⁴³⁶ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 25; dok. pr. br. P1091 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića, 1. septembar 1998. godine), str. 1; dok. pr. br. P1158 (Operativni izveštaj Komande Prištinskog korpusa, 23. april 1998. godine), str. 1.

⁴³⁷ Dok. pr. br. P1023 (Redovni borbeni izveštaj Isturenog komandnog mesta Prištinskog korpusa, 24. april 1998. godine), str. 2.

⁴³⁸ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 31; dok. pr. br. P284 (Dnevni izveštaj štabu PMEŽ, 25. april 1998. godine), str. 2; dok. pr. br. P1023 (Redovni borbeni izveštaj Isturenog komandnog mesta Prištinskog korpusa, 24. april 1998. godine), str. 2.

⁴³⁹ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 31; dok. pr. br. P284 (Dnevni izveštaj štabu PMEŽ, 25. april 1998. godine), str. 2; dok. pr. br. P1023 (Redovni borbeni izveštaj Isturenog komandnog mesta Prištinskog korpusa, 24. april 1998. godine), str. 2.

⁴⁴⁰ Dok. pr. br. P1025 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića, 26. april 1998. godine), str. 3; dok. pr. br. P1091 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića, 1. septembar 1998. godine), str. 2.

⁴⁴¹ Dok. pr. br. P1091 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića, 1. septembar 1998. godine), str. 2.

prvi put video u sadejstvu s MUP.⁴⁴² Prema njegovoj proceni, snage policije i VJ na Kosovu bile su brojnije nego ikad ranije tokom krize, ojačane snagama koje su stigle s područja izvan te pokrajine.⁴⁴³

99. Napadi na komplekse porodica Ahmeti, Jashari i Haradinaj u periodu od kraja februara do kraja marta 1998. godine bili su znak velike eskalacije sukoba između OVK i srpskih snaga. Međutim, to su bili izolovani događaji, nakon kojih su usledili relativno mirni periodi. Sukob se intenzivirao 22. aprila 1998. godine. Imajući naročito u vidu često granatiranje u opštini Dečani, beg civila sa sela, svakodnevnih okršaja OVK i srpskih snaga, kao i nezapamćene razmere angažovanja snaga VJ na terenu i njihovog učešća u borbenim dejstvima, Pretresno veće, na temelju dokaza koji su mu predloženi, zaključuje da je intenzitet datog sukoba 22. aprila 1998. godine dostigao stepen intenziteta koji zadovoljava uslov u okviru kriterijuma iz predmeta *Tadić*.

3.2.3 Zaključak

100. Uzevši u obzir dokaze i svoje zaključke u vezi s oba dela kriterijuma iz predmeta *Tadić*, Pretresno veće se uverilo da je na Kosovu postojao oružani sukob počev od 22. aprila 1998. godine nadalje. Pretresnom veću je predložena velika količina dokaza koji su relevantni za oružani sukob u periodu od maja do septembra 1998. godine. Organizacija OVK se dalje razvijala tokom perioda na koji se odnosi Optužnica. Borbena dejstva su se nastavila i dostigla visok stepen intenziteta tokom velikih operacija srpskih snaga na području Dukadin krajem maja, početkom i sredinom avgusta i početkom septembra 1998. godine.⁴⁴⁴ Međutim, pošto unutrašnji oružani

⁴⁴² Dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1897, 1899-1900; dok. pr. br. P830 (Izveštaj o situaciji, 28. april 1998. godine), par. 3.

⁴⁴³ John Crosland, T. 3012-3013; dok. pr. br. P89 (Izveštaj o situaciji, 28. april 1998. godine), par. 2.

⁴⁴⁴ U vezi s krajem maja v., na primer, dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1925-1927; John Crosland, T. 4608, 4611, 4616; dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 34, 81, 84-86; Rustem Tetaj, T. 3661, 3714-3717; dok. pr. br. P94 (telegram Ujedinjenog Kraljevstva, 28. maj 1998. godine); dok. pr. br. P836 (telegram Ujedinjenog Kraljevstva, 27. maj 2007. godine), par. 8-9; dok. pr. br. P1047 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića, 22. maj 1998. godine), str. 2-3; dok. pr. br. P1049 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića, 23. maj 1998. godine); dok. pr. br. P1091 (Izveštaj pukovnika Vladimira Lazarevića, 1. septembar 1998. godine); dok. pr. br. D71 (telegram Ujedinjenog Kraljevstva, 28. maj 1998. godine). U vezi s početkom i sredinom avgusta v., na primer, dok. pr. br. P69 (John Crosland, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 13. januar 2007. godine), str. 1966-1967; John Crosland, T. 4654-4655, 4735-4738; dok. pr. br. P317 (Shemsedin Cekaj, izjava svedoka, 14. maj 2007. godine), par. 28; Shemsedin Cekaj, T. 4427-4428, 4487, 4516, 4493-4496; dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 86-88, 90, 93-94; dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 96, 98-120; dok. pr. br. P324 (mapa koju je označio John Crosland); dok. pr. br. D81 (Izveštaj pukovnika Mladena Ćirkovića, 7. avgust 1998. godine). U vezi s početkom septembra

sukob, prema kriterijumu iz predmeta *Tadić*, traje dok se ne postigne mirno rešenje i pošto nema dokaza o tome da je takvo rešenje postignuto tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, nema potrebe da Pretresno veće razmatra oscilacije u intenzitetu oružanog sukoba tokom preostalog perioda na koji se odnosi Optužnica.

v., na primer, dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 121; dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 130-138; John Crosland, T. 2970-2971; Shemsedin Cekaj, T. 4422, 4464-4465.

4. Opšti elementi i uslov nadležnosti u svrhu primene člana 5 Statuta

4.1 Pravo u vezi s opštim elementima i uslovu nadležnosti

101. Optuženi se u Optužnici terete po 18 tačaka za zločine protiv čovečnosti prema članu 5 Statuta.⁴⁴⁵ Član 5 predviđa sledeće: “Međunarodni sud je ovlašćen da krivično goni lica odgovorna za sledeća krivična dela kada su počinjena u oružanom sukobu, bilo međunarodnog bilo unutrašnjeg karaktera, i usmerena protiv civilnog stanovništva.” Uslov nadležnosti i opšti elementi analizirani su dole u tekstu.

102. *Počinjena u oružanom sukobu.* Krivična dela moraju biti počinjena u oružanom sukobu, bilo međunarodnog bilo unutrašnjeg karaktera. Ovaj uslov nije deo definicije zločina protiv čovečnosti prema običajnom pravu.⁴⁴⁶ On predstavlja uslov nadležnosti,⁴⁴⁷ koji podrazumeva da je potrebno dokazati da je u relevantno vreme i na relevantnom mestu postojao oružani sukob.⁴⁴⁸ Definicija oružanog sukoba je izložena u odeljku 3.1 gore.

103. *Rasprostranjeni ili sistematski napad usmeren protiv civilnog stanovništva.* Opšti elementi potrebni da bi se primenio član 5 Statuta jesu sledeći:

- (i) mora postojati napad;
- (ii) napad mora biti rasprostranjen ili sistematski;
- (iii) napad mora biti usmeren protiv civilnog stanovništva;
- (iv) dela počinioaca moraju biti deo tog napada;
- (v) počinilac mora znati da je u vreme kad su dela počinjena, postojao rasprostranjen ili sistematski napad usmeren protiv civilnog stanovništva i da su ta njegova dela deo tog napada.⁴⁴⁹

104. *Napad.* Pojam napada na civilno stanovništvo je zaseban i različit od pojma oružanog sukoba.⁴⁵⁰ Napad nije ograničen na upotrebu sile, već obuhvata i svako maltretiranje civilnog stanovništva, a može da počne pre, da traje posle ili tokom

⁴⁴⁵ U tačkama 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33 i 35 Optužnice optuženi se terete za zločine protiv čovečnosti prema članu 5 Statuta.

⁴⁴⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 249.

⁴⁴⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 249; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 83.

⁴⁴⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 249, 251; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 83.

⁴⁴⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 85.

oružanog sukoba.⁴⁵¹ Napad čine postupci kojima se nanose telesne ili duševne povrede, kao i pripremne radnje za takve postupke.⁴⁵²

105. *Rasprostranjen i sistematski.* Pojam “rasprostranjen” govori o tome da je napad velikih razmera i o broju lica protiv kojih je usmeren.⁴⁵³ Pojam “sistematski” odnosi se na “organizovanu prirodu djela nasilja”.⁴⁵⁴ Postojanje plana ili politike može da bude pokazatelj sistematskog karaktera napada, ali ono ne predstavlja zaseban pravni element.⁴⁵⁵

106. *Usmeren protiv civilnog stanovništva.* Pojam “usmeren protiv” ukazuje na to da je civilno stanovništvo primarni objekat napada.⁴⁵⁶ Napad ne mora da bude usmeren protiv civilnog stanovništva na celom području na koje se odnosi optužnica.⁴⁵⁷ Dovoljno je pokazati da je napad bio usmeren protiv dovoljnog broja pojedinaca, odnosno da je bio usmeren protiv njih na takav način da je Pretresno veće uvereno da je napad za cilj zaista imao civilno “stanovništvo”, a ne ograničeni i nasumice odabrani broj pojedinaca.⁴⁵⁸

107. Zajednički član 3 Ženevskih konvencija iz 1949. godine i član 50 Dopunskog protokola I tih Konvencija daju smernice za definiciju “civila” za potrebe člana 5 Statuta. Dopunski protokol I definiše “civila” kao “lice koje ne pripada oružanim snagama i ne učestvuje u borbama na neki drugi način”.⁴⁵⁹ Zajednički član 3 odražava odredbe međunarodnog običajnog prava u vezi s minimalnim stepenom zaštite lica koja ne učestvuju aktivno u neprijateljstvima.⁴⁶⁰ Žalbeno veće je za potrebe člana 5 prihvatilo široko tumačenje pojma “civila”, koje prevazilazi definiciju iz Dopunskog

⁴⁵⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 251.

⁴⁵¹ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 251; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 86.

⁴⁵² Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 706.

⁴⁵³ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 94; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 101; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 94.

⁴⁵⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 94.

⁴⁵⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 98, 101; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 120.

⁴⁵⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 91.

⁴⁵⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 90.

⁴⁵⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 90; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 105; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 95; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 247.

⁴⁵⁹ Dopunski protokol I, Član 50(2).

⁴⁶⁰ Odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*, par. 102.

protokola I.⁴⁶¹ Civilno stanovništvo stoga može uključivati ne samo civile u užem smislu te reči, već i lica koja ne učestvuju aktivno u neprijateljstvima.

108. *Dela počinioaca moraju biti deo tog napada.* Dela za koja se razumno ne može reći da objektivno čine deo napada ne ispunjavaju ovaj uslov.⁴⁶²

109. *Znanje počinioaca.* Počinilac mora znati da postoji rasprostranjeni ili sistematski napad na civilno stanovništvo i da njegova dela čine deo tog napada.⁴⁶³ Nije potrebno da počinilac ima podrobna saznanja o napadu ili da deli njegov cilj.⁴⁶⁴

4.2 Zaključci

110. Kao što je zaključeno u odeljku 3 gore, Pretresno veće se uverilo da je na Kosovu počev od 22. aprila 1998. godine nadalje postojao oružani sukob. Prema tome, zadovoljen je uslov nadležnosti u vezi sa zločinima protiv čovečnosti počinjenim počev od tog datuma. Pretresno veće će se sada pozabaviti opštim elementima zločina protiv čovečnosti.

111. Tužilaštvo navodi da je postojao “rasprostranjen[i] ili sistematsk[i] napa[d] [OVK] usmere[n] protiv [dela] [...] civilnog stanovništva [...] u opštinama Dečani, Peć, Đakovica, Istok i Klina [na] Kosovu”.⁴⁶⁵ Taj deo civilnog stanovništva uključivao je, kako navodi tužilaštvo, “srpsk[o] civiln[o] stanovništv[o] u tim opštinama, kao i [civile] za koje se smatralo da su kolaboracionisti ili ne podržavaju OVK”.⁴⁶⁶ Prema proceni tužilaštva, u gorepomenutim opštinama je 1998. godine bilo otprilike 60.000 lica nealbanske nacionalnosti (14% ukupnog stanovništva).⁴⁶⁷ Od tog broja, oko 30.000 bili su Srbi (7% ukupnog stanovništva).⁴⁶⁸

112. Prema navodima, napad na civilno stanovništvo sastojao se od vojne “kampanj[e] [...] kako bi Srbe isteral[i] iz sela u kojima su živeli”.⁴⁶⁹ Prema navodima

⁴⁶¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 421, 570, 580.

⁴⁶² Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 100.

⁴⁶³ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 99; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 124; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 99-100.

⁴⁶⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, paras. 248, 252; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 102-3; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 124; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 99.

⁴⁶⁵ Optužnica, par. 15.

⁴⁶⁶ Optužnica, par. 15.

⁴⁶⁷ Optužnica, par. 34.

⁴⁶⁸ Optužnica, par. 34.

⁴⁶⁹ Optužnica, par. 37.

tužilaštva, OVK je takođe maltretirao, premlaćivao i ubio veliki broj srpskih i romskih civila.⁴⁷⁰ Naposljetku, tužilaštvo navodi da je u gorenavedenim opštinama OVK izvršio otmicu više od 60 srpskih i romskih civila, kao i kosovskih Albanaca za koje se smatralo da su kolaboracionisti ili da ne podržavaju OVK, a mnoge od njih je ubio.⁴⁷¹ Te žrtve nisu one iste koje su navedene u okviru pojedinačnih tačaka Optužnice.⁴⁷² Prema navodima, napad je takođe uključivao zatočenje i zlostavljanje ljudi u štabu OVK u Jablanici.⁴⁷³

113. Pored dokaza koje će Pretresno veće analizirati dalje u ovom odeljku, dokazi o incidentima kojima se optuženi terete kao pojedinačnim tačkama Optužnice relevantni su za donošenje zaključaka o opštim elementima zločina protiv čovečnosti. Dokazi koje je tužilaštvo izvelo u vezi s kosovskim Albancima za koje se smatralo da su kolaboracionisti ili da ne podržavaju OVK tiču se samo onih incidenata za koje se optuženi terete kao pojedinačnim tačkama. Incidenti iz tih tačaka odnose se na ubistva 17 muškaraca i žena, kosovskih Albanaca, u tri opštine, u periodu od aprila do avgusta 1998. godine, kao i zatočenja i zlostavljanja četvorice muškaraca u štabu u Jablanici. Osim navedenih, nisu izvedeni dokazi u vezi s drugim incidentima, čija su meta bili kosovski Albanci za koje se smatralo da su kolaboracionisti ili da ne podržavaju OVK. Što se tiče nealbanskog civilnog stanovništva, tačke se odnose na navodno ubistvo 21 muškarca i žene srpske, crnogorske i romske nacionalnosti u četiri opštine, tokom perioda od aprila do jula 1998. godine. One se takođe bave navodnim zatočenjem, zlostavljanjem i progonom oko 14 muškaraca i žena srpske, crnogorske i romske nacionalnosti tokom približno istog perioda.

114. Pretresno veće će te tačke detaljnije razmotriti u odeljku 6 dole. Zasad je dovoljno konstatovati da dokazi u vezi s mnogim od njih ne omogućavaju Pretresnom veću da zaključi da li je zločin počinjen ili da li je OVK umešan u njega kako se navodi. Dokazi o nekim drugim tačkama ukazuju na to da su žrtve možda uzete za metu prvenstveno kao pojedinci, a ne zbog toga što pripadaju ciljnom civilnom stanovništvu.⁴⁷⁴ Stoga se te tačke u ovom odeljku ne mogu valjano uzeti u obzir pri utvrđivanju da li je postojao napad na civilno stanovništvo.

⁴⁷⁰ Optužnica, par. 38.

⁴⁷¹ Optužnica, par. 40.

⁴⁷² Optužnica, par. 40.

⁴⁷³ Optužnica, par. 43.

⁴⁷⁴ V. odeljke 6.4, 6.12.6 i 6.12.12 dole.

115. Pretresnom veću su predloženi izvesni dodatni dokazi u vezi s tim da li je u opštinama navedenim u Optužnici izvršen napad protiv civilnog stanovništva. U tim dokazima se opisuju razni napadi na Srbe koji su, zajedno s incidentima kojima se optuženi terete kao pojedinačnim tačkama, navodno nagnali srpske civile da napuste svoje domove. Nebojša Avramović, kriminalistički tehničar u MUP Đakovica,⁴⁷⁵ rekao je u svom svedočenju je da je tokom januara i februara 1998. godine OVK napao desetak, pa i više srpskih civilnih vozila koja su noću prolazila putem Đakovica-Peć.⁴⁷⁶ On je dalje rekao da su, u periodu od kraja aprila ili početka maja 1998. pa do septembra 1998. godine, takvi napadi učestali i da su počeli da se vrše i tokom dana.⁴⁷⁷ Avramović je od svojih kolega čuo da su albanski civili, kad bi vozili noću, držali upaljeno svetlo u automobilima, kako bi OVK stavili do znanja da taj automobil pripada Albancu, a ne Srbini.⁴⁷⁸ Automobil kojim je Avramović išao putem Đakovica-Peć, koji nije bio ni na koji način obeležen kao automobil MUP, bio je napadan više puta.⁴⁷⁹ Treba napraviti razliku između tih napada koje je opisao Avramović i napada na srpsku policiju, o kojima su takođe izvedeni dokazi i o kojima je bilo reči u odeljku 3.2 gore.

116. Pretresnom veću su predloženi i izvesni dokazi o navodnom napadu na izbegličko naselje kod Babaloća, opština Dečani. Svedokinja 28 je u svom svedočenju rekla da su joj srpske izbeglice iz Albanije koje su živele u tom izbegličkom naselju rekle da je OVK, počev od 1997. godine, povremeno napadao to naselje i da je ponekad koristio raketne bacače.⁴⁸⁰ Ti napadi su počeli da dobijaju na intenzitetu, počev od 18. aprila 1998. godine, kad su snage OVK iz sela Babaloć i s okolnih brda svakodnevno otvarale vatru na izbegličko naselje.⁴⁸¹ Međutim, svedokinja 28 je od Albanaca čula da je, počev od 20. aprila 1998. godine, srpska policija pucala na njih iz izbegličkog naselja u Babaloću i s okolnih brda (Suka Babaloć i Suka Crmljane) i da je otprilike 22. aprila 1998. godine granatirala selo Babaloć.⁴⁸² Krajem aprila 1998. godine, srpske izbeglice

⁴⁷⁵ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 4.

⁴⁷⁶ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 11; Nebojša Avramović, T. 6597.

⁴⁷⁷ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 11.

⁴⁷⁸ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 11; Nebojša Avramović, T. 6598.

⁴⁷⁹ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 14.

⁴⁸⁰ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 37, 39; svedokinja 28, T. 10181.

⁴⁸¹ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 40-42; svedokinja 28, T. 10181-10183, 10243.

⁴⁸² Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 42; svedokinja 28, T. 10182-10183, 10239-10241, 10244, 10264.

su otišle iz tog izbegličkog naselja, u koje se potom smestio VJ i tamo na liniji fronte postavio odbrambeni položaj.⁴⁸³

117. U vezi s napadima na srpske kuće, Marijana Anđelković je posvedočila da je krajem marta 1998. godine u Ratišu, opština Dečani, razgovarala s Jelom Ćulafić i njenim mužem Nastadinom.⁴⁸⁴ Taj bračni par joj je pokazao rupe na krovu i zidovima svoje kuće, za koje su rekli da su nastali dejstvima iz ručnih raketnih bacača i automatskog oružja.⁴⁸⁵ Pretresno veće je saslušalo i iskaze drugih svedoka o napadu na kuću porodice Ćulafić.⁴⁸⁶ Nijedan svedok nije naveo nikakve pojedinosti o tome ko je i zašto napadao tu kuću, mada je svedok 60 u svom svedočenju rekao da je porodica Ćulafić prva napustila to područje, što su potom učinili svi drugi Srbi.⁴⁸⁷ Pretresno veće je takođe saslušalo iskaz Miloice Vlahovića u vezi s jednim drugim napadom na srpsku imovinu. On je posvedočio da je od svoje mlađe sestre Natalije, koja je živela u selu Crmljane, opština Đakovica, čuo da je nekoliko ljudi s automatskim oružjem krajem februara ili početkom marta 1998. godine napalo sva tri domaćinstva braće Babović u tom selu.⁴⁸⁸ Svedok je lično video rupe od metaka na zidovima kuće, kao i čaure od metaka.⁴⁸⁹ Pretresnom veću su predloženi manje detaljni dokazi o još osam do deset napada u opštinama Đakovica i Klina prvih dana marta 1998. godine.⁴⁹⁰

118. U zaključku, Pretresnom veću su predloženi dokazi o relativno malom broju incidenata. Štaviše, ti dokazi su često bili nedovoljno precizni da bi se zaključilo ko je bio odgovoran za te incidente i da li su oni činili deo šireg napada na civilno stanovništvo. Predloženi dokazi u vezi s navodom iz Optužnice da je OVK oteo 60 civila i potom ubio mnoge od njih nisu ni približno dovoljni da se ustanovi da je oteto upravo toliko civila, da su mnogi od njih ubijeni i da je OVK odgovoran za navedena dela. Dokazi govore o tome da je veliki broj ljudi s tog područja čuo za gorepomenute pojedinačne incidente, pri čemu je moguće da je to dovelo do širenja straha među

⁴⁸³ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 43; svedokinja 28, T. 10179.

⁴⁸⁴ Marijana Anđelković, T. 476, 479, 482, 484-486; dok. pr. br. P3 (beležnica svedokinje Anđelković, sveska 1), str. 32.

⁴⁸⁵ Marijana Anđelković, T. 484; P3 (beležnica svedokinje Anđelković, sveska 1), str. 32.

⁴⁸⁶ Miloica Vlahović, T. 1550-1551, 1638; svedok 60, T. 2221-2222. V. takođe dok. pr. br. P855 (Krivična prijava MUP, 4. mart 1998. godine).

⁴⁸⁷ Svedok 60, T. 2223.

⁴⁸⁸ Miloica Vlahović, T. 1552-1553.

⁴⁸⁹ Miloica Vlahović, T. 1553.

⁴⁹⁰ V. dok. pr. br. P857 (Krivična prijava MUP, 10. mart 1998. godine); dok. pr. br. P1143 (Izveštaj 549. motorizovane brigade koji je potpisao Ljubiša Lojanica, 2. mart 1998. godine); dok. pr. br. P967

srpskim stanovništvom i tako doprinelo da se ljudi oseće primoranim da napuste svoje domove. Svedok 60 je u svom svedočenju rekao da je početkom 1998. godine u Dašinovcu, opština Dečani, bilo devet srpskih domaćinstava, ali da su početkom marta 1998. godine Srbi iz tog i okolnih sela počeli da odlaze, u strahu od OVK.⁴⁹¹ Komšije srpske nacionalnosti pokušavale su da uvere svedoka da je bezbednije otići negde drugde nego ostati tu.⁴⁹² Svedok 60 je u svom svedočenju rekao da se približno 17-18. aprila 1998. godine vozio automobilom ka Peći, kad je u Ljumbardi jedan muškarac iz grupe od desetak ljudi, odevenih u crno, koji su stajali na poljani s leve strane puta, potegao pištolj i pucao u pravcu automobila.⁴⁹³ Zbog tog incidenta svedok je počeo da strahuje za svoju i bezbednost svoje porodice.⁴⁹⁴ Svedok 60 je dalje rekao da su on i njegova porodica napustili selo uz pomoć dvojice muškaraca iz sela, od kojih je jedan, po shvatanju svedoka, bio pripadnik OVK.⁴⁹⁵ S porodicom se smestio u jednom odmaralištu kod Dečana, zajedno s ostalim Srbima koji su napustili svoje domove.⁴⁹⁶ Svedok je rekao da je bilo ljudi iz Papračana/Prapacan, Donjeg Ratiša/Ratishë ë Ultë, Gornjeg Ratiša, Dašinovca i Ljumbarde, opština Dečani.⁴⁹⁷ Kad se svedok u septembru ili oktobru 1998. godine vratio svojoj kući, zatekao ju je praznu i razorenu.⁴⁹⁸ Obišao je i kuće Raduna Dabetića i Novaka Stijovića, koje su takođe bile razorene i skoro ispražnjene.⁴⁹⁹ Video je i nekoliko spaljenih albanskih kuća.⁵⁰⁰

119. Svedokinja 28, koja je radila kao istraživač za jednu humanitarnu organizaciju,⁵⁰¹ rekla je u svom svedočenju da je tokom poslednje nedelje aprila 1998. godine izbrojala da su 34 srpske porodice napustile svoja sela na “području Dukadžin” i da su živele u Dečanima kao izbeglice.⁵⁰² Prema rečima te svedokinje, početkom 1998. godine na

(Službena beleška RDB, 3. mart 1998. godine); dok. pr. br. P968 (Službena beleška RDB, 4. mart 1998. godine).

⁴⁹¹ Svedok 60, T. 2216, 2220, 2250-2255; dok. pr. br. P38 (mapa s označenim srpskim kućama u Dašinovcu).

⁴⁹² Svedok 60, T. 2223-2224.

⁴⁹³ Svedok 60, T. 2225-2226.

⁴⁹⁴ Svedok 60, T. 2228.

⁴⁹⁵ Svedok 60, T. 2229-2237, 2247-2249, 2251, 2267-2268, 2272-2273, 2275-2277, 2288-2289.

⁴⁹⁶ Svedok 60, T. 2237-2238, 2277-2278.

⁴⁹⁷ Svedok 60, T. 2238.

⁴⁹⁸ Svedok 60, T. 2238-2241.

⁴⁹⁹ Svedok 60, T. 2242.

⁵⁰⁰ Svedok 60, T. 2268.

⁵⁰¹ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 2, 9, 11, 14; svedokinja 28, T. 10172.

⁵⁰² Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 44-45; svedokinja 28, T. 10185-10186.

“području Dečana” živele su 123 srpske porodice.⁵⁰³ Teško je praviti poređenje između tih brojki, pošto su 34 porodice došle iz sela širom “područja Dukačina”, dok su druge 123 srpske porodice došle s “područja Dečana”. Bilo da se to odnosi na mesto ili na opštinu Dečani, svakako se radi o području manjem od “područja Dukačina”. Čak i kad bi Pretresno veće moglo da se osloni na statističke podatke kao što su oni dobijeni od svedokinje 28, oni ne bi dali odgovor na pitanje zašto su ti Srbi napustili svoje domove. Srbi u Dečanima su rekli svedoku da su neki Srbi otišli već do 19. aprila 1998. godine, strahujući od napada,⁵⁰⁴ baš kao što je učinio svedok 60. Međutim, Momčilo Antić je posvedočio da su on i nekoliko članova njegove porodice prešli iz Ločana/Lločan u Peć u aprilu 1998. godine, nakon što su otprilike iz pravca Prilepa čuli pucnjavu i videli kako lete svetleći meci.⁵⁰⁵ Svedok je objasnio da im niko nije rekao da idu.⁵⁰⁶ Druge srpske porodice iz sela takođe su se tih dana odselile i za sobom ostavile nešto starijih ljudi.⁵⁰⁷ Isto tako, svedokinja 61 je posvedočila da je u avgustu 1998. godine s porodicom napustila svoje selo u opštini Dečani zbog žestokih borbi između OVK i srpskih snaga.⁵⁰⁸ Dragoslav Stojanović je u svom svedočenju rekao da je uveče 24. marta 1998. godine, nakon napada na kompleks porodice Haradinaj, jedan starešina policije došao njegovoj kući i rekao mu da su Ramush Haradinaj i njegova grupa naoružani i da svašta može da se desi, pa da stoga svedok i njegova porodica treba da odu.⁵⁰⁹ To je potvrdio Dragoslavov brat Mijat Stojanović, koji je posvedočio da je 24. marta 1998. godine uveče jedan policajac naredio njemu i njegovoj porodici da napuste svoj dom iz bezbednosnih razloga.⁵¹⁰ Pretresnom veću su predloženi i drugi dokazi o tome da su Srbi zbog sukoba koji su tada vođeni između srpskih snaga i OVK napuštali svoje domove, bilo samoinicijativno bilo uz pomoć, ohrabrenje ili naređenje srpske policije.⁵¹¹ Svedokinja 28 je posvedočila da su porodice kosovskih Albanaca tokom tog perioda takođe bežale iz svojih domova zbog opasnosti od napada srpskih snaga ili

⁵⁰³ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 45.

⁵⁰⁴ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 46; svedokinja 28, T. 10201, 10223.

⁵⁰⁵ Momčilo Antić, T. 2409-2415, 2417.

⁵⁰⁶ Momčilo Antić, T. 2435.

⁵⁰⁷ Momčilo Antić, T. 2412-2417.

⁵⁰⁸ Svedokinja 61, T. 3999, 4006.

⁵⁰⁹ Dragoslav Stojanović, T. 1860.

⁵¹⁰ Mijat Stojanović, T. 2011.

⁵¹¹ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 74; Zvonko Marković, T. 2327-2328, 2341-2343; Goran Vlahović, T. 1737-1742.

sukoba između srpskih snaga i OVK.⁵¹² Drugi svedoci su takođe svedočili o tome da su kosovski Albanci napuštali svoje domove usled napada srpskih vojnih snaga ili opasnosti od takvih napada.⁵¹³

120. U zaključku, mnogi Srbi su napustili svoje domove iz straha, osnovanog ili ne, od hotimičnih napada OVK, ali je bilo i onih koji su pobjegli zbog opšte bojazni da će ih zahvatiti oružani sukob između srpskih snaga i OVK. To dalje potvrđuje činjenica da su i kosovski Albanci bežali iz svojih domova tokom perioda na koji se odnosi Optužnica. Usled toga, Pretresno veće nije u stanju da, samo na osnovu činjenice da su mnogi Srbi tokom tog perioda napuštali svoje domove, izvede bilo kakav opšti zaključak o navodnom napadu protiv civilnog stanovništva.

121. Pretresnom veću je predloženo mnoštvo dokaza o napetoj situaciji na Kosovu za period koji znatno prethodi onom na koji se odnosi Optužnica, tokom kojeg su neprijateljske strane bili, s jedne strane, srpske vlasti i pripadnici srpske manjine na Kosovu, a s druge strane, kosovski Albanci. Ta situacija nalaže oprez pri utvrđivanju ko je izazvao nasilje nad žrtvama koje su pripadale određenoj nacionalnoj ili nekoj drugoj grupi. U nedostatku dokaza o suprotnom, Pretresno veće dopušta mogućnost da je netrpeljivost među stranama mogla da dovede do toga da pojedinci, pripadnici jedne strane, nasilno postupaju prema pojedincima druge strane, i to zbog ličnog gneva, a ne na strukturisan ili organizovan način.

122. Pretresno veće zaključuje da, sudeći po predloženim dokazima, zlostavljanje, prisilno premeštanje i ubijanje srpskih i romskih civila, kao i civila kosovskih Albanaca za koje se smatralo da su kolaboracionisti ili da ne podržavaju OVK (posmatrani bilo kao zasebne grupe bilo zajedno) nisu bili takvih razmera ili učestalosti da bi moglo da se zaključi da je postojao napad na civilno stanovništvo. Pretresno veće takođe zaključuje da su neke od žrtava odabrane prvenstveno iz razloga koji se odnose na njih kao pojedince, kao što su stvarna ili pretpostavljena veza sa srpskim vlastima ili neki drugi razlozi, a ne zato što su pripadali civilnom stanovništvu. Pretresno veće se ne bavi drugim elementima zločina protiv čovečnosti, tj. uslovom da oni budu “rasprostranjeni i

⁵¹² Svedokinja 28, T. 10195-10196; dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 50.

⁵¹³ Dok. pr. br. P317 (Shemsedin Cekaj, izjava svedoka, 14. maj 2007. godine), par. 28; Shemsedin Cekaj, T. 4487, 4495; dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 56, 81-82; Zymer Hasanaj, T. 8723; Avni Krasniqi, T. 10716-10717; dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 5-6; dok. pr. br. P270 (Achilleas Pappas, izjava svedoka, 9. maj 2007. godine), par. 9, 14; Achilleas Pappas, T. 4083, 4264, 4282, 4306-4308.

sistematski”, pošto se oni mogu razmatrati samo u vezi s napadom na civilno stanovništvo. Pretresno veće zaključuje da se optuženi mogu osloboditi optužbi po tačkama 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33 i 35 Optužnice.

5. Pravo u vezi sa zločinima prema članu 3 Statuta i individualnom odgovornosti

5.1 Zločini

5.1.1 Ubistvo

123. U tačkama 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 30 i 32 Optužnice optuženi se terete za ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja prema članu 3. O opštim elementima iz člana 3 bilo je reči u odeljku 3.1 gore.

124. Zločin ubistva čine sledeći elementi:

- (a) žrtva je mrtva;
- (b) smrt žrtve je posledica nekog počiniočevog dela ili propusta; i
- (c) to delo ili propust je počinjeno s namerom da se žrtva ubije ili da joj se hotimično nanese teška telesna povreda, za koju je počinilac razumno trebalo da zna da može dovesti do smrti.⁵¹⁴

5.1.2 Mučenje i okrutno postupanje

125. U tačkama 2, 4, 6, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 30, 32, 34 i 37 Optužnice optuženi se terete za okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo prema članu 3 Statuta. U tačkama 2, 4, 6, 20, 24, 28, 30, 32, 34 i 37 Optužnice optuženi se terete za mučenje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo prema članu 3 Statuta. O opštim elementima tih zločina kao kršenja zakona i običaja ratovanja bilo je reči u odeljku 3.1 gore.

126. *Okrutno postupanje.* U vezi s okrutnim postupanjem moraju se dokazati sledeći elementi:

- (a) delo ili propust je prouzrokovalo tešku duševnu ili fizičku patnju ili povredu, ili predstavlja ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo;⁵¹⁵ i
- (b) to delo ili propust je počinjeno s namerom, ili, alternativno, sa svešću da će verovatno prouzrokovati tešku duševnu ili fizičku patnju ili ozbiljan napad na ljudsko

⁵¹⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 261.

⁵¹⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, para 424; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 595.

dostojanstvo, a počinilac se indiferentno odnosio prema mogućnosti da njegovo delo ili propust imaju takvu posledicu.⁵¹⁶

127. *Mučenje*. Zločin mučenja sastoji se iz sledećih elemenata:

- (a) delo ili propust su naneli težak bol ili fizičku ili duševnu patnju;
- (b) to delo ili propust su počinjeni s namerom; i
- (c) cilj tog dela ili propusta je bilo iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treće lice, ili diskriminacija, iz bilo kog razloga, žrtve ili trećeg lica.⁵¹⁷

128. Ne postoji uslov da taj težak bol ili patnja budu naneti isključivo zbog jednog ili više navedenih ciljeva, već samo da taj cilj ili ciljevi budu deo motivacije na kojoj se temelji takvo postupanje.⁵¹⁸

5.1.3 Silovanje

129. U tački 36 Optužnice optuženi se terete za silovanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo prema članu 3 Statuta. O opštim elementima silovanja iz člana 3 bilo je reči u odeljku 3.1 gore.

130. Zločin silovanja sastoji se iz sledećih elemenata:

- (a) seksualna penetracija, bez obzira koliko neznatna: (i) vagine ili anusa žrtve penisom počinioaca ili bilo kojim drugim predmetom kojim se počinilac poslužio; ili (ii) usta žrtve penisom počinioaca;
- (b) do takve seksualne penetracije je došlo bez pristanka žrtve. Pristanak u ove svrhe mora biti dat dobrovoljno; i
- (c) ta seksualna penetracija je počinjena s namerom i sa svešću da je do nje došlo bez pristanka žrtve.⁵¹⁹

⁵¹⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 132.

⁵¹⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 142, 144.

⁵¹⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 155.

⁵¹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 127-128.

5.1.4 Povrede ličnog dostojanstva

131. U tački 2 Optužnice optuženi se terete za povrede ličnog dostojanstva kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo prema članu 3 Statuta. O opštim elementima povreda ličnog dostojanstva iz člana 3 bilo je reči u odeljku 3.1 gore.

132. Zločin povrede ličnog dostojanstva sastoji se iz sledećih elemenata:

(a) delo ili propust koje, objektivno gledano, ima za posledicu teško poniženje ili degradaciju, ili na neki drugi način predstavlja ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo; i

(b) to delo ili propust je počinjeno s namerom i sa svešću da bi moglo da ima takve posledice.⁵²⁰

5.2 Odgovornost za zločine

5.2.1 Udruženi zločinački poduhvat

133. Teza tužilaštva jeste da svaki od optuženih, prema članu 7(1) Statuta, snosi odgovornost za zločine kojima se terete u Optužnici, a posebno da snose odgovornost kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu.⁵²¹ U Optužnici se navodi da je svaki zločin za koji se oni terete bio deo zajedničke zločinačke namere UZP i da su svi optuženi s drugim saizvršiocima delili nameru da poćine te zloćine. Alternativno, ukoliko neki zloćini za koje se optuženi terete nisu bili deo UZP, oni jesu bili njegova prirodna i predvidiva posledica i svaki od optuženih je bio svestan da su oni prirodna i predvidiva posledica sprovođenja UZP.⁵²²

134. U Optužnici se dalje konkretno navodi da svaki od optuženih, usled ućešća u UZP, snosi individualnu odgovornost za dela svojih saoptuženih i drugih učesnika u UZP, u meri u kojoj su ta dela doprinosila ostvarenju zajednićke zloćinaćke namere i bila ili deo cilja UZP ili prirodna i predvidiva posledica njegovog sprovođenja.⁵²³ Štaviše, navodi se da svaki optuženi takode snosi individualnu odgovornost za dela lica koja nisu bila učesnici u UZP, ali su ih učesnici u UZP iskoristili za izvršavanje zloćina

⁵²⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 161-163.

⁵²¹ Optužnica, par. 17, 25.

⁵²² Optužnica, par. 25.

⁵²³ Optužnica, par. 28.

počinjenih u cilju ostvarenja zajedničke zločinačke namere, koji su spadali u delokrug UZP ili su bili prirodna i predvidiva posledica njegovog sprovođenja.⁵²⁴

135. U kontekstu prakse ovog Međunarodnog suda, doktrina UZP je prvi put detaljno obrađena u Drugostepenoj presudi u predmetu *Tadić*.⁵²⁵ Žalbeno veće u predmetu *Tadić* je u opštn crtama zaključilo da se onaj ko, u izvršenju zajedničke kriminalne namere, doprinosi počinjenju zločina od strane neke grupe lica može smatrati krivično odgovornim, uz izvesne uslove.⁵²⁶ Žalbeno veće je analiziralo međunarodno običajno pravo, pri čemu je identifikovalo i definisalo tri oblika odgovornosti za UZP. Prvi oblik UZP podrazumeva sledeće:

svi saoptuženi, djelujući u skladu sa zajedničkim planom, posjeduju istu zločinačku namjeru; na primjer, formulisanje plana među saizvršiocima da se ubije, kada, sprovodeći u život taj zajednički plan (čak i ako svaki od saizvršilaca izvršava različitu ulogu u okviru plana), oni svi ipak imaju namjeru da ubiju.

Objektivni i subjektivni preduslovi za pripisivanje krivične odgovornosti učesniku koji nije, ili se ne može dokazati da je, izvršio ubistvo su sljedeći:

(i) optuženi mora dobrovoljno učestvovati u jednom aspektu zajedničkog plana (na primjer, izvršiti nefatalni nasilni čin nad žrtvom, ili pružiti presudnu pomoć saizvršiocima ili pomagati njihove aktivnosti); i

(ii) optuženi, čak i ako osobno ne izvrši ubistvo, mora ipak namjeravati taj rezultat.⁵²⁷

136. Zaključeno je da je drugi oblik UZP, koji je opisan kao varijanta prvog oblika, primenjivan u slučajevima gde se teretilo za krivična dela koja su navodno počinili pripadnici vojnih ili administrativnih jedinica, poput onih koje su upravljale koncentracionim logorima i sličnim “sistemima”.⁵²⁸

137. Za treći oblik UZP tipičan je zajednički zločinački plan da se sledi jedan način ponašanja gde jedan ili više saizvršilaca čine delo koje je, iako ne spada u zajednički plan, ipak prirodna i predvidiva posledica izvršenja tog plana.⁵²⁹ Ovaj oblik

⁵²⁴ Optužnica, par. 29.

⁵²⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 172-185.

⁵²⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 190.

⁵²⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 196.

⁵²⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 202-203. U vezi s pojmom “sistem”, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Krnojelac*, par. 89 i Drugostepenu presudu u predmetu *Vasiljević*, par. 105.

⁵²⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 204.

podrazumeva još dva uslova, jedan objektivni i jedan subjektivni.⁵³⁰ Objektivni element ne zavisi od stanja svesti optuženog. Radi se o uslovu da je zločin koji je počinjen usled izvršenja UZP bio njegova prirodna i predvidiva posledica. Treba ga razlikovati od subjektivnog stanja svesti, naime, svesti optuženog da je zločin koji je počinjen usled izvršenja UZP bio njegova moguća posledica i da je on u tome učestvovao s tom svesću.⁵³¹

138. Sledi pregled elemenata prvog i trećeg oblika UZP:

(i) *Više lica*. Udruženi zločinački poduhvat postoji kad u ostvarenju zajedničkog zločinačkog cilja učestvuje više lica.⁵³² Lica koja učestvuju u tom zločinačkom poduhvatu ne moraju da budu organizovana u neku vojnu, političku ili administrativnu strukturu.⁵³³

(ii) *Zajednički cilj koji predstavlja ili uključuje činjenje zločina sankcionisanih Statutom*. Prvi oblik UZP postoji ukoliko zajednički cilj predstavlja ili uključuje činjenje nekog zločina sankcionisanog Statutom. Tražena *mens rea* za prvi oblik jeste da učesnici u UZP, uključujući optuženog, poseduju isto stanje svesti, naime, svest o tome da treba izvršiti zločin(e) sankcionisane Statutom koji čine deo cilja.⁵³⁴

Treći oblik UZP zavisi od toga da li je bilo prirodno i predvidivo da izvršenje prvog oblika UZP dovede do činjenja jednog ili više drugih zločina sankcionisanih Statutom. Osim namere koju iziskuje prvi oblik, u okviru trećeg oblika je potrebno dokazati da je optuženi prihvatio rizik da će biti počinjen neki drugi zločin sankcionisan Statutom, koji nije deo zajedničkog zločinačkog cilja, ali je ipak njegova prirodna i predvidiva posledica.⁵³⁵

Prema mišljenju Žalbenog veća, zajednički zločinački cilj ne mora da bude prethodno dogovoren ili formulisan.⁵³⁶ To znači da drugi element UZP ne podrazumeva

⁵³⁰ *Tužilac protiv Radoslava Brđanina i Momira Talića*, Odluka o formi dodatno izmijenjene optužnice i zahtjevu tužilaštva za izmjenu optužnice, 26. jun 2001. godine, par. 28-30.

⁵³¹ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 33.

⁵³² Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 307.

⁵³³ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227.

⁵³⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227-228.

⁵³⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227-228; *Tužilac protiv Radoslava Brđanina i Momira Talića*, Odluka o formi dodatno izmijenjene optužnice i zahtjevu tužilaštva za izmjenu optužnice, 26. jun 2001. godine, par. 31; Prvostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 613; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 33.

⁵³⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227.

pripremno planiranje ili eksplicitni dogovor između učesnika UZP, ili između učesnika UZP i trećih lica.⁵³⁷

Štaviše, UZP može da postoji čak i ako nijedan od glavnih izvršilaca zločina nije učesnik u UZP ili su to samo neki od njih. Na primer, UZP može da postoji ako nijedan od glavnih izvršilaca ne zna za UZP ili njegov cilj, ali ih jedan ili više učesnika u UZP navedu da počinje zločine koji doprinose ostvarenju tog cilja. Prema tome, “kako bi se učesniku nekog UZP-a mogla pripisati odgovornost za zločine koje su počinile osobe koje nisu učesnici tog poduhvata, mora da se dokaže da se dotični zločin može pripisati jednom učesniku udruženog zločinačkog poduhvata i da je taj učesnik – kada se poslužio glavnim izvršiocom – postupao u skladu sa zajedničkim planom”.⁵³⁸

(iii) *Učešće optuženog u ostvarenju cilja.* Ovo se postiže tako što optuženi čini zločin koji predstavlja deo zajedničkog cilja (i koji je sankcionisan Statutom). Alternativno, umesto da počinji nameravani zločin kao glavni izvršilac, optuženi svojim ponašanjem može da zadovolji ovaj element ako je ono uključivalo pribavljanje ili pružanje pomoći izvršenju zločina koji čini deo zajedničkog cilja.⁵³⁹ Doprinos nekog optuženog ostvarenju UZP, pravno gledano, ne mora da bude ni značajan⁵⁴⁰ ni nužan za postizanje cilja UZP.⁵⁴¹ Međutim, “[to] mora biti u najmanju ruku značajan doprinos zločinima, za koje se odgovornost pripisuje optuženom.”⁵⁴²

139. U vezi s prva dva elementa odgovornosti za UZP, usled postojanja zajedničkog cilja više lica postaju grupa, odnosno poduhvat, jer ono što je u tom slučaju zajedničko tom većem broju lica jeste konkretan cilj. Međutim, očigledno je da sam zajednički cilj nije uvek dovoljan da bi se utvrdilo postojanje grupe, budući da može da se dogodi da različite i međusobno nezavisne grupe imaju identične ciljeve. Stoga je, pored zajedničkog cilja, upravo interakcija ili saradnja lica - njihovo zajedničko delovanje – ono što samo više lica transformiše u grupu.⁵⁴³ Drugim rečima, da bi se utvrdilo da neka lica dele odgovornost za zločine počinjene putem UZP, mora se pokazati da su ta lica u

⁵³⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 115-119; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 418.

⁵³⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 413.

⁵³⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227; *Tužilac protiv Milorada Krnojelca*, Odluka o formi Druge izmjenjene optužnice, 11. maj 2000. godine, par. 15.

⁵⁴⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 97.

⁵⁴¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 98.

⁵⁴² Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 430.

⁵⁴³ Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 884.

zločinačkom poduhvatu delovala zajedno ili u dogovoru u ostvarenju zajedničkog cilja.⁵⁴⁴

5.2.2 Počinjenje, planiranje, podsticanje, naređivanje ili pomaganje i podržavanje

140. Kao alternativa za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu, u Optužnici se svaki od optuženih tereti individualnom krivičnom odgovornošću prema članu 7(1) za vidove odgovornosti za počinjenje, planiranje, podsticanje, naređivanje ili pomaganje i podržavanje. Ramush Haradinaj se tereti za počinjenje u tačkama 4, 16 i 24; za planiranje u tački 16; za podsticanje ili naređivanje u tačkama 2 i 34; i za pomaganje i podržavanje u tačkama 2, 4, 16, 24, 32 i 34. Idriz Balaj se tereti za počinjenje u tačkama 8, 14, 18, 20, 24, 32, 34, 36 i 37; za planiranje u tačkama 14, 32, 34, 36 i 37; za podsticanje u tačkama 14 i 32; i za pomaganje i podržavanje u tačkama 8, 14, 18, 20, 24, 32 i 34. Lahi Brahimaj se tereti za počinjenje u tačkama 28, 32 i 34; za planiranje u tačkama 32 i 34; za podsticanje u tačkama 24, 26 i 32; za naređivanje u tačkama 24 i 26; i za pomaganje i podržavanje u tačkama 24, 26, 28, 32 i 34.

141. Član 7 (1) obuhvata prvo i pre svega fizičko izvršenje zločina ili kažnjivi propust da se postupi onako kako to obavezuje zakon.⁵⁴⁵ Član 7(1) takođe odražava načelo da krivičnoj odgovornosti za neki zločin iz članova od 2 do 5 Statuta ne podležu samo lica koja čine zločine, već da se ona može proširiti na lica koja doprinose zločinima na druge načine, o čemu je bilo reči gore. Da bi se neki optuženi smatrao odgovornim za činjenje zločina po nekom od navedenih vidova, predmetni zločin mora zaista biti počinjen.⁵⁴⁶ Uz to, njegovi postupci moraju da znatno doprinesu počinjenju zločina.⁵⁴⁷ Odgovornost može da se pripiše i zbog propusta, ukoliko je postojala obaveza da se deluje.⁵⁴⁸

⁵⁴⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 410, 430.

⁵⁴⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 188.

⁵⁴⁶ U vezi s planiranjem, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 26. U vezi s podsticanjem, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 27. U vezi s naređivanjem, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Kamuhanda*, par. 75. U vezi s pomaganjem i podržavanjem, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Simić i drugi*, par. 85.

⁵⁴⁷ U vezi s planiranjem, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 26. U vezi s podsticanjem, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 27. U vezi s naređivanjem, v. Drugostepenu presudu u predmetu *Kayishema i Ruzindana*, par. 186; Drugostepena presuda u predmetu *Kamuhanda*, par. 75. U vezi s pomaganjem i podržavanjem, v. Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 229; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 352; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 102; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 45-46, 48; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 89; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 85; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, par. 127.

⁵⁴⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 663; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 175; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 274.

142. *Planiranje*. Odgovornost može proisteći iz planiranja zločina koji će kasnije počiniti glavni izvršilac.⁵⁴⁹ Onaj ko planira mora imati nameru da zločin bude počinjen ili da plan bude ostvaren, uz svest o velikoj verovatnoći da će to dovesti do počinjenja zločina.⁵⁵⁰

143. *Podsticanje*. Odgovornost može proisteći iz podsticanja glavnog izvršioca da počinji zločin.⁵⁵¹ Onaj ko podstiče mora imati nameru da zločin bude počinjen ili biti svestan velike verovatnoće da će njegovi postupci dovesti do počinjenja zločina.⁵⁵²

144. *Naređivanje*. Odgovornost može proisteći iz naređivanja glavnom izvršiocu da počinji zločin ili da postupi na način koji za posledicu ima počinjenje zločina.⁵⁵³ Onaj ko daje naređenje mora u tom trenutku da bude formalno ili neformalno na položaju vlasti u odnosu na počinioца zločina.⁵⁵⁴ Onaj ko daje naređenje mora imati nameru da zločin bude počinjen ili biti svestan velike verovatnoće da će izvršenje njegovog naređenja za posledicu imati počinjenje zločina.⁵⁵⁵

145. *Pomaganje i podržavanje*. Odgovornost može proisteći iz izvršavanja dela čiji je cilj da se činjenje zločina pomogne, ohrabri ili da mu se pruži moralna podrška.⁵⁵⁶ Takvo ohrabrenje može da se sastoji od prećutnog odobravanja od strane pomagača i podržavaoca koji se nalazi na položaju vlasti i fizički je prisutan na mestu zločina, čak i ako nije obavezan da deluje.⁵⁵⁷ Do pomaganja i podržavanja može da dođe pre, tokom ili posle počinjenja glavnog zločina.⁵⁵⁸ Pomaganje i podržavanje posle počinjenja zločina je moguće ukoliko je izvršilac počinio zločin znajući da će pomagač i podržavalac pružiti praktičnu pomoć.⁵⁵⁹ Pomagač i podržavalac mora znati da njegova

⁵⁴⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 26.

⁵⁵⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 29, 31.

⁵⁵¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 27.

⁵⁵² Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 29, 32.

⁵⁵³ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 28; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 176.

⁵⁵⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 28; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 176.

⁵⁵⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 42; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 29-30.

⁵⁵⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 229; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 352; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 102; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 45-46, 48; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 89; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 85; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, par. 127.

⁵⁵⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 273, 277.

⁵⁵⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 48; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 85; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, par. 127.

⁵⁵⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, par. 731.

dela pomažu glavnom izvršiocu da poćini zloćin.⁵⁶⁰ Pomagać i podržavalac takode mora znati za kaŹnjiva dela glavnog izvršioca, ali ne i za njihova pravna obeleŹja ili kaŹnjivo stanje svesti izvršioca.⁵⁶¹ Međutim, pomagać i podržavalac ne mora znati za taćan zloćin koji je bio nameravan ili za onaj koji je zaista poćinjen; dovoljno je da zna da će jedan u nizu zloćina verovatno biti poćinjen, ako se jedan od tih zloćina i poćini.⁵⁶²

⁵⁶⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 102; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 45-46; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 484, 488; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*, par. 127.

⁵⁶¹ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 162; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 484, 487-488.

⁵⁶² Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 50; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 86.

6. Zaključci po tačkama Optužnice

6.1 Opšti zaključci u vezi s područjem kanala Radonjičkog jezera

146. U odeljcima od 6.2 do 6.19 dole, Pretresno veće će razmotriti 30 navedenih ubistava čiji je najupadljiviji zajednički element to što su žrtve pronađene na području od kanala Radonjičkog jezera do samog Radonjičkog jezera, opština Dečani.⁵⁶³ Sistem kanala i Radonjičkog jezera sastojao se od mesta napajanja vodom na reci Bistrici, u Gornjoj Luci/Lluka e Epërme, opština Dečani; sedam kilometara dugačkog betonskog kanala na čijem se kraju nalazio prirodni kanjon, kojim je voda sprovedena do rezervoara/jezera; samog jezera i pogona za prečišćavanje vode i vodosnabdevanje na južnom kraju jezera.⁵⁶⁴ Optuženi se za navedena ubistva terete u tačkama 8, 10, 14, 16, 18, 20, 22 i 32 Optužnice. Tužilaštvo tvrdi da su sve žrtve navedene u tim tačkama ubijene dok su bile “u nadležnosti OVK”.⁵⁶⁵ Po shvatanju Pretresnog veća, sudeći po navodima tužilaštva, znači da je u tom ubijanju učestvovao OVK, a ne neka druga organizacija ili entitet, odnosno da to ubijanje nisu izvršila lica koja nisu pripadala OVK ili vojnici OVK koji su postupali isključivo kao privatna lica, a ne prema uputstvima ili sledeći politiku OVK.

147. Dokazi koji su predloženi Pretresnom veću u vezi s izvršiocima i okolnostima mnogih navedenih ubistava su neprecizni, neuverljivi ili ih jednostavno nema. Često dokaza ima za period do nestanka nekog lica pod sumnjivim okolnostima i potom od trenutka kad je pronađeno i identifikovano telo tog lica, sa znacima nasilne smrti. Obično ostaje nejasno šta se s tim licem dešavalo u međuvremenu. Međutim, u vezi s malim brojem navedenih ubistava Pretresnom veću su predloženi obimni dokazi. Stoga je Pretresno veće suočeno s pitanjem da li se na osnovu tih obimnih dokaza mogu izvesti zaključci samo u vezi s konkretnim navedenim ubistvima na koja se oni odnose ili i u vezi s drugim navedenim ubistvima koja su počinjena dok je žrtva bila u nadležnosti OVK.

148. Kontrola koju je OVK imao nad područjem oko kanala Radonjičkog jezera i samog Radonjičkog jezera bila je prilično velika, ali ne u svakom pogledu i potpuna

⁵⁶³ O dva tela koja su pronađena kod Dašinovca biće reči u odeljku 6.7 dole.

⁵⁶⁴ Dok. pr. br. P367 (Faton Sefa, izjava svedoka, 29. maj 2007. godine), par. 11, 33-35, 80-81; Faton Sefa, T. 5999. Pretresno veće će dva glavna područja na kojima su nađena tela nazivati “kanalom Radonjičkog jezera” i “kanjonom nizvodno od kanala Radonjičkog jezera”. Pod pojmom “područje kanala Radonjičkog jezera” Pretresno veće podrazumeva oba područja na kojima su nađena tela.

⁵⁶⁵ Ovaj izraz se u Optužnici koristi za sva navedena ubistva, osim za ubistvo Sanije Balaj iz tačke 22.

tokom perioda na koji se odnosi Optužnica (vidi i odeljak 3.2.1 gore).⁵⁶⁶ Bar tokom jednog dela tog perioda, na Suki Babaloć, Suki Biteš/Bitesh i Suki Crmljane bile su stacionirane srpske snage.⁵⁶⁷ Srpske snage bile su stacionirane i na južnom kraju Radonjičkog jezera.⁵⁶⁸ Srpske snage mogle su da ulaze na to područje samo privremeno, da bi izvodile borbena dejstva.⁵⁶⁹ Svedok 69, srpski policajac koji je tokom perioda na koji se odnosi Optužnica bio raspoređen u MUP Đakovica,⁵⁷⁰ posvedočio je da su ga policajci obavestili da su policijske patrole sve do sredine 1998. godine imale pristup severnom delu Radonjičkog jezera, bilo putem kroz Ratiš, bilo kroz Crmljane, opština Đakovica, ali da su retko odlazile na područje oko jezera i to samo ako su to područje obezbeđivale policija ili vojska.⁵⁷¹ Svedok 69 je od policajaca takođe saznao da je od sredine 1998. godine do septembra iste godine policija zalazila na područje pod kontrolom OVK samo pri izvođenju neke operacije, otprilike između Požara, opština Dečani, Jablanice i Dujka/Dujakë, opština Đakovica.⁵⁷²

149. Pretresnom veću su predloženi obimni dokazi o broju tela koja je srpska policija našla na području kanala Radonjičkog jezera u septembru 1998. godine, ekshumaciji tih tela i identifikaciji žrtava koja je usledila. Dana 3. septembra 1998. godine, snage MUP su lišile slobode dva pripadnika OVK, Bekima Kalimashija i Zenela Aliju.⁵⁷³ Ti ljudi su odvedeni u policijsku stanicu u Đakovici i tamo saslušani.⁵⁷⁴ Nekoliko svedoka je posvedočilo da su Kalimashi i Alija dali podatke o telima koja su se mogla naći u kanalu

⁵⁶⁶ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 28-36; Radovan Zlatković, T. 6925-6939; Shemsedin Cekaj, T. 4486, 4488-4489; Žarko Bajčetić, T. 6533-6534.

⁵⁶⁷ Svedok 21, T. 2716, 2789-2790, 2792, 2794, 2804-2807, 2814-2815.

⁵⁶⁸ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 8; Dragan Živanović, T. 9394-9396; dok. pr. br. D83 (Naredenje generala Nebojše Pavkovića, 18. avgust 1998. godine), str. 2.

⁵⁶⁹ Achilleas Pappas, T. 4284-4286, 4288-4290; dok. pr. br. P309 (Dnevni pregled upućen štabu PMEZ, 13. avgust 1998. godine).

⁵⁷⁰ Dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 1-2; svedok 69, T. 9832-9833, 9846, 9848, 9892.

⁵⁷¹ Dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 30-31; svedok 69, T. 9846, 9876-9879, 9904.

⁵⁷² Dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 31-32; svedok 69, T. 9846, 9864-9865, 9878-9880; dok. pr. br. P1179 (mapa koju je označio svedok 69).

⁵⁷³ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 47; Radovan Zlatković, T. 6940, 7012, 7014-7016, 7018; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 23, 25; Nebojša Avramović, T. 6625; dok. pr. br. P388 (MUP-PJP Službena beleška o zarobljavanju pripadnika OVK); dok. pr. br. P395 (Rešenje o pritvaranju Zenela Alije, 6. septembar 1998. godine).

⁵⁷⁴ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 50-52; Radovan Zlatković, T. 6940-6941, 6955-6956; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 28, 30; dok. pr. br. P371 (Bogdan Tomaš, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 22-23; Bogdan Tomaš, T. 6134-6135; dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 33-34; svedok 69, T. 9846, 9888.

Radonjićkog jezera.⁵⁷⁵ Dana 8. i 9. septembra 1998. godine, pripadnici MUP i službenici RDB su, zajedno s Bekimom Kalimashijem, otišli do kraja kanala Radonjićkog jezera.⁵⁷⁶ Tamo je Kalimashi pokazao gde se mogu naći tela.⁵⁷⁷

150. Po svemu sudeći, i OVK i srpske vlasti su pre septembra 1998. godine bili upoznati s činjenicom da se kod kanala Radonjićkog jezera nalaze tela. Svedok 17 je posvedočio da je 20. avgusta 1998. godine 68 predstavnika sela prisustvovalo sastanku u kantini štaba u Papračanu, kojem je predsedavao Tahir Zemaj.⁵⁷⁸ Tokom tog sastanka Ramush Haradinaj je izjavio da ne može da predvodi snage na području Dukadin zato što je tokom srpskih napada u avgustu izgubio izvestan broj sela, pa je dogovoreno da Tahir Zemaj bude komandant operativnog štaba za dolinu Dukadin, a Haradinaj njegov zamenik.⁵⁷⁹ Na sastanku je jedna osoba govorila o neprimerenom ponašanju izvesnih ljudi, zbog kojeg se “riba u Radonjićkom jezeru tovi od ljudskog mesa”.⁵⁸⁰ Ta osoba je tražila da ti ljudi “budu disciplinovani, da se ponašaju kako treba i da prestanu s takvim zločinima”.⁵⁸¹ Svedok 17 se ne seća da li je neko na sastanku reagovao na tu tvrdnju.⁵⁸² Svedok se seća da je Idriz Balaj došao na sastanak, ali misli da je on ostao napolju kao obezbeđenje.⁵⁸³ Informacija o tome da u kanalu Radonjićkog jezera ima ljudskih ostataka stigla je i do srpske obaveštajne službe.⁵⁸⁴ Činjenica da su srpske vlasti imale takva saznanja pre nego što su ih Kalimashi i Alija obavestili o telima i da su možda manipulisle njihovim izjavama nije od suštinskog značaja za odluku koju Pretresno veće treba da donese u ovom odeljku. Pretresno veće ne prihvata impliciranu sugestiju

⁵⁷⁵ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 53, 55; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 31; dok. pr. br. P371 (Bogdan Tomaš, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 24-25; dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 34, 59, 65.

⁵⁷⁶ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 64-65, 68-73; Radovan Zlatković, T. 6972-6973, 6975; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 43-45; Nebojša Avramović, T. 6649-6658; dok. pr. br. P371 (Bogdan Tomaš, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 29-34; Bogdan Tomaš, T. 6227, 6232; dok. pr. br. P377 (Žarko Bajčetić, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 32, 41-43, 48-51, 91; Žarko Bajčetić, T. 6414, 6455-6456.

⁵⁷⁷ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 74, 80; Radovan Zlatković, T. 6974.

⁵⁷⁸ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 100; svedok 17, T. 7592-7593.

⁵⁷⁹ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 100, 107; svedok 17, T. 7592, 7600; dok. pr. br. D161 (Saopštenje koje je potpisao Tahir Zemaj, 22. avgust 1998. godine).

⁵⁸⁰ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 101; svedok 17, T. 7593-7597.

⁵⁸¹ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 101; svedok 17, T. 7597.

⁵⁸² Svedok 17, T. 7750.

⁵⁸³ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 106.

⁵⁸⁴ Dok. pr. br. D153 (Službena beleška, 20. avgust 1998. godine).

da su srpska policija ili vojska “podmetnule” ta tela na području kanala Radonjičkog jezera. Nema pouzdanih dokaza u prilog verziji događaja prema kojoj je jedno ili više tela obuhvaćenih tačkama Optužnice bilo doneto na to područje i tamo pronađeno nakon što su srpske snage uspostavile kontrolu koja im je bila neophodna da izvrše uviđaj početkom septembra.

151. Istražni sudija Okružnog suda u Peći Radomir Gojković obavešten je o telima 9. septembra 1998. godine.⁵⁸⁵ On je istog dana otišao do kanala Radonjičkog jezera i pokrenuo istragu koja je vođena tokom sledećih nekoliko dana.⁵⁸⁶ Članovi njegovog istražnog tima bili su on, zamenik javnog tužioca Zoran Babić i izvestan broj pripadnika MUP, uključujući Nebojšu Avramovića i Radovana Zlatkovića.⁵⁸⁷ Gojković je tražio da se na Kosovo pošalju predstavnici Instituta za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Beogradu i izvrše ekshumaciju pronađenih tela.⁵⁸⁸ Taj tim je stigao na lice mesta 11. septembra i radio do 16. septembra 1998. godine, kad je završena ekshumacija tela.⁵⁸⁹ Članovi tima bili su profesor Dušan Dunjić, koji je predvodio taj forenzički tim, i profesor Branimir Aleksandrić.⁵⁹⁰ Dana 12. septembra 1998. godine forenzički tim se podelio na dva: prvi, u kojem je bio profesor Aleksandrić, bavio se izvlačenjem tela, a drugi, u kojem je bio profesor Dušan Dunjić, vršio je forenzički pregled ostataka.⁵⁹¹

152. Taj tim forenzičara ekshumirao je 17 tela na zapadnoj obali kanala.⁵⁹² Istražni i forenzički tim pronašli su jedan prevrnut automobil u kanjonu nizvodno od kraja kanala.⁵⁹³ Kad su članovi forenzičkog tima pokušali da pomere taj automobil, iz

⁵⁸⁵ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 15, 21; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 68; Nebojša Avramović, T. 6721.

⁵⁸⁶ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 24, 26, 32, 36-37, 43, 58, 60, 62, 66, 68.

⁵⁸⁷ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 35.

⁵⁸⁸ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 33; dok. pr. br. P409 (Zahtev koji je poslao Radomir Gojković, 9. septembar 1998. godine).

⁵⁸⁹ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 44, 66, 70; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 110; Nebojša Avramović, T. 6607; dok. pr. br. P411 (dopis Radomira Gojkovića, 17. septembar 1998. godine); dok. pr. br. P412 (Izveštaj forenzičkog tima, 16. septembar 1998. godine).

⁵⁹⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 23, 40, 151; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 4, 9; Branimir Aleksandrić, T. 6737; dok. pr. br. P1113 (*curriculum vitae* Branimira Aleksandrića), str. 1.

⁵⁹¹ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 56; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 33, 45; dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 72, 91.

⁵⁹² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 271; dok. pr. br. P1116 (fotografije iz vazduha koje je označio Branimir Aleksandrić).

⁵⁹³ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 27; Radomir Gojković, T. 10112; dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 88;

prtljažnika je ispalo telo jedne žene (vidi odeljak 6.10 dole).⁵⁹⁴ Veći broj lica koja su učestvovala u istrazi i ekshumaciji primetio je rupe od metaka na zidovima kanala.⁵⁹⁵ Pretresno veće prihvata da su lica koja su pronađena na toj konkretnoj lokaciji možda tamo pogubljena. Međutim, ono nije moglo da izvede opsežnije zaključke, naročito u vezi s telima koja su pronađena na izvesnoj udaljenosti od te lokacije. Dana 15. septembra 1998. godine, srpski policajac Slobodan Panić i još nekoliko ronilaca pretražili su kanal i delove terena oko njega i javili da su pronašli još nekoliko tela ili delova tela na potezu udaljenom od 700 do 2.500 metara od kraja kanala.⁵⁹⁶ Još nekoliko tela pronađeno je na obližnjem poljoprivrednom dobru Ekonomija.⁵⁹⁷ Istražni tim je tamo pronašao i bodljikavu žicu na kojoj su bili ostaci, po svemu sudeći, ljudske kose, kao i kablove koji su bili privezani za metalne pregrade za stoku.⁵⁹⁸ Kad bi neko telo bilo pronađeno, forenzički tim bi ga obeležio brojem i oznakom područja na kojem je pronađeno ("R" za Rznicić, to jest kanal Radonjičkog jezera, i "Re" za poljoprivredno dobro Ekonomija).⁵⁹⁹

dok. pr. br. P377 (Žarko Bajčetić, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 62-63; Žarko Bajčetić, T. 6526-6527; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 31, 151, 153-156, 212; Branimir Aleksandrić, T. 9605.

⁵⁹⁴ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 88; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 63-64; Nebojša Avramović, T. 6621-6622, 6663-6665.

⁵⁹⁵ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 76; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 59; dok. pr. br. P377 (Žarko Bajčetić, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 59; dok. pr. br. P270 (Achilleas Pappas, izjava svedoka, 9. maj 2007. godine), par. 21; Achilleas Pappas, T. 4151-4158; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 17-18, 22-23, 62, 67, 79; Branimir Aleksandrić, T. 6739, 9570-9571; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:03'41"- 0:04'20", 0:23'38".

⁵⁹⁶ Dok. pr. br. D131 (Izveštaj Slobodana Panića, 16. septembar 1998. godine).

⁵⁹⁷ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 42; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 91-95, 181-182; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 54, 56; Branimir Aleksandrić, T. 6741; dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 28, 57, 147-149, 153-155, 160, 180, 601, 611-612, 623, 635, 650, 661, 673; Dušan Dunjić, T. 7296-7297, 7383-7385; dok. pr. br. P630 (Zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 1; dok. pr. br. P643 (pregled operacija u vezi s telima nađenim na poljoprivrednom dobru Ekonomija), str. 1-2; Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 138.

⁵⁹⁸ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 42; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 97; Nebojša Avramović, T. 6619; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 55, 57-58; Branimir Aleksandrić, T. 6743-6744, 6750; dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 59; dok. pr. br. P630 (Zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 1.

⁵⁹⁹ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 117; dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 41; svedok 69, T. 9846; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 40; Branimir Aleksandrić, T. 6741-6742; dok. pr. br. P1181 (Krivična prijava Odeljenja kriminalističke policije MUP Đakovica), str. 28-33.

153. U hotelu "Paštrik" u Đakovici napravljena je improvizovana mrtvačnica u koju su donošeni ljudski ostaci s područja kanala.⁶⁰⁰ Postupak obdukcije počeo je 12. septembra i završen je 19. septembra 1998. godine.⁶⁰¹ Članovi porodica nestalih lica pozvani su da od 17. do 19. septembra 1998. godine dođu u hotel "Paštrik" i pokušaju da identifikuju tela na tradicionalni način.⁶⁰² U okviru tog postupka članovi porodice su veštacima za sudsku medicinu davali podatke o nestalim licima, nakon čega su im pokazivani odeća i lični predmeti i od njih tražene fotografije ili zdravstveni podaci vezani za to nestalo lice.⁶⁰³ Ukoliko bi neki član porodice prepoznao odeću ili predmete, veštaci bi evidentirali dokaze kao što su starosna dob žrtve, pol, visina, težina, ranije povrede, podatke o zdravstvenom stanju i stanju zuba, i potom pokušali da ih dovedu u vezu s telima.⁶⁰⁴ Ukoliko su se podaci poklapali, telo se smatralo identifikovanim.⁶⁰⁵ Tim postupkom je identifikovano deset žrtava: Velizar Stošić, Ilira i Tush Frrokaj, Ilija Antić, Vukosava Vukošević, Darinka Kovač, Milovan Vlahović, Isuf Hodža, Agžija Seferaj i Hajrullah Gaši.⁶⁰⁶ Identifikovana tela su stavljena u kovčege, koji su zapečaćeni i predati članovima porodice.⁶⁰⁷ Neidentifikovana tela su 19. septembra 1998. godine predata načelniku MUP Đakovica Milanu Stanojeviću, kako bi bile pokopane na groblju u Piskotama/Piskotë u Đakovici.⁶⁰⁸

⁶⁰⁰ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23 oktobar 2007. godine), par. 42, 54-55; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 122, 133; dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 42, 46; svedok 69, T. 9846; dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 41, 62; dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 50, 62; Dušan Dunjić, T. 7376.

⁶⁰¹ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 136-137; dok. pr. br. P420 (Zapisnik o ekspertizi posmrtnih ostataka od 12. septembra 1998. godine).

⁶⁰² Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 71-72; Radomir Gojković, T. 10067; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 137.

⁶⁰³ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 73.

⁶⁰⁴ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 73.

⁶⁰⁵ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 73.

⁶⁰⁶ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 78-81; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 170; dok. pr. br. P368 (Barney Kelly, izjava svedoka, 21. jun 2007. godine), par. 5; Barney Kelly T. 6085-6086; dok. pr. br. P423 (Zapisnik o identifikaciji od 19. septembra 1998. godine), str. 1; dok. pr. br. P1198 (dokumenti vezani za istragu kod Radonjičkog jezera), str. 15-17.

⁶⁰⁷ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 75-77; dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 169; dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 133; Dušan Dunjić, T. 6850, 7377.

⁶⁰⁸ Dok. pr. br. P1193 (Radomir Gojković, izjava svedoka, 23. oktobar 2007. godine), par. 83-86; dok. pr. br. P423 (Izveštaj o identifikaciji od 19. septembra 1998. godine); dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), paras. 142-168; dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 136; Dušan Dunjić, T. 6850-6851, 7377; dok. pr. br. P423 (Izveštaj o identifikaciji od 19. septembra 1998. godine); dok. pr. br. P641 (Zapisnik sudije Gojkovića), str. 2.

154. Barney Kelly je bio jedan od istražitelja tužilaštva koji su dobili zadatak da analizom DNK utvrde da li je identifikacija od strane članova porodice tačna.⁶⁰⁹ Pri obavljanju tog zadatka, Kelly je od članova porodice žrtava tražio da pomognu pri pronalaženju njihovih grobova i da daju uzorke krvi koji su potrebni za vršenje analize DNK.⁶¹⁰ Od deset skupova ostataka nađenih na lokaciji kod Radonjičkog jezera koji su identifikovani na tradicionalan način, analizom DNK potvrđen je samo identitet Velizara Stošića (označenog kao “R-8”), Ilira Frrokaja (“R-18”) i Ilije Antića (“R-20”).⁶¹¹ U vezi s nekim drugim telima donetim radi identifikacije putem DNK nije bilo moguće ustanoviti poklapanje s rezultatima identifikacije na tradicionalan način.⁶¹²

155. Na temelju svjedočenja Milutina Višnjića, veštaka za balistiku, i izveštaja koji je on sastavio 2. decembra 1998. godine,⁶¹³ tužilaštvo je iznelo tvrdnju da je oružje koje je OVK koristio na području kanala Radonjičkog jezera za “ubijanje protivnika” isto ono koje je prethodno koristio protiv MUP 7. marta 1998. godine u Pljančoru/Plançar i tokom okršaja u kompleksu porodice Haradinaj 24. marta 1998. godine.⁶¹⁴ Višnjić je u svom izveštaju uporedio čaure nađene na području kanala Radonjičkog jezera početkom septembra 1998. s čaurama nađenim u Pljančoru 7. marta 1998. i s onima iz kompleksa porodice Haradinaj nađenim 24. marta 1998. godine.⁶¹⁵ Na temelju komparativne mikroskopske analize značajnijih pojedinačnih karakteristika tih čaura, Višnjić je zaključio da je 14 čaura s područja kanala Radonjičkog jezera potpuno isto kao 29 čaura nađenih u Pljančoru i 29 čaura nađenih u kompleksu porodice Haradinaj.⁶¹⁶

156. Pretresno veće je zaključilo da je Milutin Višnjić verodostojan svedok. Tokom bombardovanja od strane NATO 1999. godine pogodeno je odeljenje za sudsku medicinu, a originalni materijal koji je Višnjić pregledao, kao i njegove lične beleške u

⁶⁰⁹ Dok. pr. br. P368 (Barney Kelly, izjava svedoka, 21. jun 2007. godine), par. 8; Barney Kelly, T. 6086.

⁶¹⁰ Dok. pr. br. P368 (Barney Kelly, izjava svedoka, 21. jun 2007. godine), par. 7-10, 34, 36.

⁶¹¹ Barney Kelly, T. 6087-6090.

⁶¹² O kasnijoj identifikaciji na osnovu DNK za žrtve nađene na području kanala Radonjičkog jezera biće reči u relevantnim odeljcima dole.

⁶¹³ V. svjedočenje Milutina Višnjića, T. 8317-8357, i dok. pr. br. P916 (Balističko veštačenje Milutina Višnjića).

⁶¹⁴ Završni podnesak tužilaštva, par. 676.

⁶¹⁵ Dok. pr. br. P916 (Balističko veštačenje Milutina Višnjića). U Višnjićevom izveštaju se navodi Gramočelj kao mesto gde su 24. marta 1998. godine nađene čaure. Prema shvatanju Pretresnog veća, to se odnosi na kompleks porodice Haradinaj, koji se nalazi između sela Glođane i Gramočelj, opština Dečani. V. takođe dok. pr. br. P446 (dokumentacija MUP u vezi s incidentom od 24. marta 1998. u Glođanu); dok. pr. br. P448 (Službena beleška Nebojše Avramovića, 4. decembar 1998. godine) u kojem se navodi gde su pronađene čaure.

⁶¹⁶ Dok. pr. br. P916 (Balističko veštačenje Milutina Višnjića); V. takođe dok. pr. br. P446 (dokumentacija MUP u vezi s incidentom od 24. marta 1998. u Glođanu) i dok. pr. br. P448 (Službena beleška Nebojše Avramovića, 4. decembar 1998. godine).

vezi s tim pregledom su izgubljeni, te stoga nisu bili na raspolaganju veštacima odbrane.⁶¹⁷ Pored toga, nije bilo moguće proveriti tačnost Višnjićevih zaključaka jer nisu sačinjene fotografije njegovih pregleda.⁶¹⁸ Uz to, Višnjić u svom izveštaju nije naveo pojedinosti o obrascima na osnovu kojih je zaključio da čaure odgovaraju jedne drugima.⁶¹⁹ Izveštaj sadrži podatke o tome gde su pronađene relevantne grupe čaura koje je pregledao, kratak opis primenjene metode i njegove zaključke zasnovane na broju poklapanja i mestu pronalaženja čaura.⁶²⁰ Pretresno veće je razmotrilo pitanje broja čaura koje je Višnjić primio s raznih lokacija, nakon čega je postalo jasno da nisu sve čaure uzete u obzir. Višnjić nije bio u stanju da adekvatno objasni neslaganje između ukupnog broja čaura primljenih radi poređenja i ukupnog broja pregledanih čaura.⁶²¹ Zbog toga i nemogućnosti da proveri Višnjićeve zaključke, Pretresno veće je zaključilo da ne može da se pouzda u njegove dokaze. Čak da je Pretresno veće moglo da zaključi da se na dotične tri lokacije pucalo iz istog oružja, to i dalje ne bi dalo odgovor na važna pitanja kao što su ko je pucao iz tog oružja, kad je iz njega pucano na području kanala Radonjičkog jezera i kakav je bio kontinuitet nadzora nad tim oružjem.

157. Dokazi koji su predloženi Pretresnom veću u vezi s 30 navodnih ubistava nisu podjednako detaljni, što će biti detaljnije razmotreno u odeljcima 6.5, 6.6, od 6.8 do 6.12 i 6.16 dole. Za veliki broj njih ne postoje dokazi vezani za identitet izvršilaca i okolnosti smrti. Pretresno veće će u pomenutim odeljcima razmotriti dokaze vezane za sledeće: identitet žrtve; pitanje da li je c oteta ili je samo prijavljen njen nestanak; ako je žrtva oteta, ko ju je oteo i kojoj je grupi pripadao taj koji ju je oteo; ako je prijavljen nestanak žrtve, na koji način je mogla da završi u rukama onih koji su izvršili ubistvo ili se rešili tela; mesto gde se to oteto ili nestalo lice nalazilo od svog nestanka do smrti; uzrok smrti i da li to lice namerno ubijeno; ko je ubio žrtvu ili kojoj je grupi pripadao; i kako je telo završilo na području kanala Radonjičkog jezera gde je na kraju pronađeno.

158. Pretresnom veću nisu predloženi celoviti dokazi u vezi s navedenim pitanjima ni za jednu od žrtava pronađenih na području kanala Radonjičkog jezera. U vezi s većinom žrtava, Pretresnom veću su predloženi samo dokazi o tome gde su i kada one poslednji put viđene žive i o tome da su nađene mrtve na području kanala Radonjičkog jezera.

⁶¹⁷ Milutin Višnjić, T. 8331-8332.

⁶¹⁸ Milutin Višnjić, T. 8351.

⁶¹⁹ Milutin Višnjić, T. 8346-8347, 8349.

⁶²⁰ Dok. pr. br. P916 (Balističko veštačenje Milutina Višnjića).

⁶²¹ T. 8338-8341; V. takođe dok. pr. br. P445 (Zahtev za balističko veštačenje, 21. septembar 1998. godine) i dok. pr. br. P916 (Balističko veštačenje Milutina Višnjića).

Žrtve su poslednji put viđene žive na različitim lokacijama u tri opštine, tokom perioda od pet meseci. Veliki broj njih je poslednji put viđen na područjima koja su tada bila pod kontrolom OVK. Kao što je gore navedeno, tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, područje kanala Radonjičkog jezera gde su pronađena tela mahom je bilo pod kontrolom OVK. Zbog toga je verovatnije da je OVK oteo žrtve i potom ih ili ubio i njihova tela ostavio na području kanala Radonjičkog jezera ili odveo žrtve na to područje i tamo ih ubio.

159. Pretresnom veću su predloženi opsežni dokazi, naročito o izvršiocima i okolnostima smrti, samo u vezi s ubistvom jedne žrtve, a to je Sanije Balaj. Slučaj ove žrtve ukazuje na to u kojoj meri Pretresno veće treba da oprezno razmatra zaključke o odgovornosti koji se temelje samo na tome što je neko lice nestalo ili je oteto, i što je njegovo telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera. Razumna alternativna pretpostavka bi bila da u navedenom ubistvu nije učestvovao OVK, već da je Sanije Balaj bila na meti ljudi koji nisu postupali po direktivi OVK ili u nameri da sprovedu politiku OVK i da stoga nije ubijena dok je bila u nadležnosti OVK, o čemu će Pretresno veće detaljno govoriti u odeljku 6.12.12 dole.

160. Pretresnom veću je predloženo i izvestan broj dokaza u vezi s otmicom, a potom i smrću nekih drugih žrtava. U jednom takvom slučaju, naime navodnom ubistvu Nuriye i Istrefa Krasniqi, o kojem će biti reči u odeljku 6.12.6 dole, Pretresno veće ne može da prenebregne razumnu alternativu da je navodno ubistvo počinjeno u kontekstu porodične svađe ili lične osvete.

161. Da Pretresnom veću nisu predloženi detaljniji dokazi o navodnom ubistvu Sanije Balaj, ono bi na osnovu tog incidenta steklo utisak da je ubistvo počinjeno “u nadležnosti OVK”, kako je gore definisano. Čini se da su prisutni svi elementi: hapšenje od strane vojnika OVK; stavljanje Sanije Balaj na neku vrstu spiska lica za koja je raspisana poternica koji su koristili ti vojnici; prebacivanje do štaba OVK, gde je ispitivana; pronalaženje posmrtnih ostataka na području kanala Radonjičkog jezera; i sudskomedicinski dokazi o nasilnoj smrti. Na prvi pogled, bio bi to jedan od najuverljivijih slučajeva za koje je tužilaštvo tražilo od Pretresnog veća da donese zaključak o ubistvu počinjenom “u nadležnosti OVK”. Međutim, u ovom slučaju, u kojem su izvedeni detaljni dokazi o okolnostima smrti Sanije Balaj, taj očigledni zaključak bi bio pogrešan. Kao što je već rečeno, u vezi s većinom drugih navedenih

ubistava Pretresnom veću je predloženo manje dokaza. Dokazi koji su Pretresnom veću predloženi u vezi s navodnim ubistvom Sanije Balaj nalažu izuzetan oprez. Oni pokazuju koliko može da bude varljiv prvi utisak, utemeljen na nepotpunoj priči.

162. U zaključku, u slučaju samo nekoliko navedenih ubistava moguće je na osnovu dokaza utvrditi identitet izvršioca, odnosno izvršilaca. Čak i u tih nekoliko slučajeva, nema doslednih dokaza o učešću OVK kako je navedeno. Prema tome, u vezi sa žrtvama pronađenim na području kanala Radonjićkog jezera, Pretresno veće na osnovu dokaza ne može da izvede opšti zaključak o tome ko je počinio ubijanje i s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. S tim u vezi, Pretresno veće ne može da se značajnije osloni na to što su žrtve pronađene na toj lokaciji umesto na konkretne dokaze o njihovom nestanku i smrti. Međutim, to ne sprečava Pretresno veće da za svaku tačku posebno zaključi da je određena žrtva ubijena dok je bila “u nadležnosti OVK”. Pretresno veće će sada ispitati svaku tačku posebno.

6.2 Okrutno postupanje, mučenje i napadi na lično dostojanstvo u vezi sa svedokinjom 38 i njenom porodicom (tačka 2)

163. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje, mučenje i napade na lično dostojanstvo svedokinje 38 i njene porodice, čime su prekršeni zakoni i običaji ratovanja. Alternativno, Ramush Haradinaj se tereti za naređivanje, podsticanje ili pomaganje i podržavanje počinjenja zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze svedokinje 38, svedokinje 58 i Dragana Živanovića.

164. Svedokinja 38, Romkinja iz Junika, opština Dečani,⁶²² rekla je u svom svedočenju da je jedne noći početkom maja 1998. godine videla kako neki ljudi jednoj grupi muškaraca dele oružje na putu u njenom selu.⁶²³ Svedokinja je videla da su dvojica njih Albanci iz Junika.⁶²⁴ Sutradan je Qemalj Shalja, koji je bio naoružan i na sebi imao zelenu maskirnu uniformu s oznakama OVK, održao govor u Juniku.⁶²⁵ Svedokinja 38 je videla kako posle tog govora romske porodice odlaze iz Junika.⁶²⁶ Prema rečima te svedokinje, odlazili su iz straha.⁶²⁷ Tada iz sela nisu otišli pripadnici

⁶²² Svedokinja 38, T. 704, 750.

⁶²³ Svedokinja 38, T. 705-707.

⁶²⁴ Svedokinja 38, T. 706.

⁶²⁵ Svedokinja 38, T. 709, 711.

⁶²⁶ Svedokinja 38, T. 714.

⁶²⁷ Svedokinja 38, T. 715.

nijedne druge nacionalnosti.⁶²⁸ Svedokinja je ostala u Juniku, ali se bojala da se vrati u stan svoje porodice, pa je prenoćila kod komšija.⁶²⁹ Svedokinja je posvedočila da su te noći i sutradan ujutro izbile žestoke borbe između policije i OVK.⁶³⁰ Svedokinjin stan i komšijska kuća bili su uzeti za metu.⁶³¹ Svedokinja 38 je s porodicom otišla iz komšijske kuće i vratila se u stan svoje porodice.⁶³² Ubrzo nakon toga su u stan došla četvorica naoružanih ljudi, dvojica u maskirnim uniformama s crnim fantomkama preko lica i dvojica u civilu.⁶³³ Ljudi u maskirnim uniformama naredili su svedokinji i njenoj porodici da napuste stan i priključe se konvoju civila, što su oni i učinili.⁶³⁴ Taj konvoj je krenuo ka Mahali Gaciferi, naselju nadomak Junika.⁶³⁵ Neki od ljudi u civilu koji su bili u pratnji konvoja bili su naoružani.⁶³⁶ Prema rečima svedokinje, pripadnici OVK sprečili su nju i njenu porodicu da odu iz konvoja.⁶³⁷ Svedokinja je posvedočila da su ljudi u maskirnim uniformama s oznakama OVK i naoružani ljudi u civilu bili pripadnici OVK.⁶³⁸

165. U jednom trenutku, dvojica pripadnika OVK naredila su svedokinji 38 i njenoj porodici da izađu iz konvoja i odu do kuće Qazima Gaciferija.⁶³⁹ I drugim Romima je naređeno da izađu iz konvoja.⁶⁴⁰ Svedokinja 38 je u svom svedočenju rekla da je s porodicom došla do Gaciferijeve kuće i da su odatle odvedeni do jednog mlina, udaljenog oko pola kilometra od te kuće.⁶⁴¹ Jedan od pripadnika OVK, Aslan Luluni, rekao je svedokinji i njenom ocu da skinu odeću, naterao je svedokinja da pojede čekovnu knjižicu i njenom ocu iščupao pola brkova.⁶⁴² Svedokinjinom ocu je dopušteno da se nakon pretresa obuče, ali je ona ostala gola.⁶⁴³ Luluni je svedokinji i njenom ocu vezao ruke bodljikavom žicom.⁶⁴⁴ Tada je pred mlin stiglo crno vozilo marke

⁶²⁸ Svedokinja 38, T. 715.

⁶²⁹ Svedokinja 38, T. 715, 718.

⁶³⁰ Svedokinja 38, T. 718.

⁶³¹ Svedokinja 38, T. 718, 802.

⁶³² Svedokinja 38, T. 719.

⁶³³ Svedokinja 38, T. 719-720.

⁶³⁴ Svedokinja 38, T. 720-722, 725, 802-803.

⁶³⁵ Svedokinja 38, T. 725, 758.

⁶³⁶ Svedokinja 38, T. 725, 834.

⁶³⁷ Svedokinja 38, T. 725.

⁶³⁸ Svedokinja 38, T. 833-834.

⁶³⁹ Svedokinja 38, T. 726-727.

⁶⁴⁰ Svedokinja 38, T. 727.

⁶⁴¹ Svedokinja 38, T. 729, 819.

⁶⁴² Svedokinja 38, T. 731, 792.

⁶⁴³ Svedokinja 38, T. 731-732, 739, 792-795.

⁶⁴⁴ Svedokinja 38, T. 731-733.

"Suzuki".⁶⁴⁵ Svedokinja je u njemu prepoznala dvojicu ljudi, Muharema Knushija i Ramusha Haradinaja; ovaj drugi je na sebi imao kapu i maskirnu uniformu s dve oznake u obliku slova V, i nosio je voki-toki.⁶⁴⁶ Svedokinja 38 je sedela na zemlji, otprilike 20-30 metara od te dvojice ljudi, i s jedne strane je videla čoveka kojeg je kasnije identifikovala kao Ramusha Haradinaja.⁶⁴⁷ Između svedokinje i tih ljudi nalazilo se žbunje.⁶⁴⁸ Svedokinja nije tada prepoznala Haradinaja, već ga je tri do četiri meseca kasnije videla na televiziji i shvatila da je to bio on.⁶⁴⁹ U toj emisiji je Ramush Haradinaj nazivan komandantom.⁶⁵⁰ Svedokinja 38 je rekla da je, po dolasku vozila, prestalo maltretiranje nje i njenog oca.⁶⁵¹ Ljudi iz vozila i Aslan Luluni su razgovarali i svedokinja je čula da se jednom od dvojice iz vozila obraćaju s "komandante".⁶⁵² Svedokinja nije čula ništa drugo od onog što su oni govorili.⁶⁵³ To vozilo se zadržalo kod mlina 10 do 15 minuta.⁶⁵⁴ Za to vreme svedokinja i njen otac nisu maltretirani.⁶⁵⁵ Svedokinja potvrđuje da je moguće da je čovek kojeg je kasnije identifikovala kao Ramusha Haradinaja nije primetio.⁶⁵⁶ Kad je vozilo otišlo, maltretiranje je ponovo počelo.⁶⁵⁷ Otprilike dva sata kasnije, svedokinja 38 i njena porodica vratili su se u konvoj koji se kretao ka albanskoj granici.⁶⁵⁸ Prema rečima svedokinje, ona je i dalje bila gola, a i njoj i njenom ocu ruke su i dalje bile vezane.⁶⁵⁹ U jednom trenutku, jedan pripadnik OVK iz pratnje, odeven u civilnu odeću, izdvojio je iz konvoja svedokinju i njenu porodicu.⁶⁶⁰ Taj pripadnik OVK ih je te noći zadržao u šumi.⁶⁶¹ Neidentifikovani muškarci pokušali su da siluju svedokinjinu sestru, ali ih je taj pripadnik OVK sprečio.⁶⁶² Prema rečima svedokinje, tada je još uvek bila gola i vezanih ruku, ali joj je druge noći dopušteno da se obuče.⁶⁶³ Međutim, u izjavi koju je dala za MUP,

⁶⁴⁵ Svedokinja 38, T. 729, 731, 785, 789. 830-831.

⁶⁴⁶ Svedokinja 38, T. 733-734.

⁶⁴⁷ Svedokinja 38, T. 734, 755-758, 822.

⁶⁴⁸ Svedokinja 38, T. 756-757.

⁶⁴⁹ Svedokinja 38, T. 734, 736-737, 752, 760.

⁶⁵⁰ Svedokinja 38, T. 823.

⁶⁵¹ Svedokinja 38, T. 736, 740, 754.

⁶⁵² Svedokinja 38, T. 733, 749, 755, 787, 821, 823.

⁶⁵³ Svedokinja 38, T. 754-755, 820-821.

⁶⁵⁴ Svedokinja 38, T. 756.

⁶⁵⁵ Svedokinja 38, T. 740, 756.

⁶⁵⁶ Svedokinja 38, T. 757.

⁶⁵⁷ Svedokinja 38, T. 740, 748, 754, 825.

⁶⁵⁸ Svedokinja 38, T. 740-741, 793.

⁶⁵⁹ Svedokinja 38, T. 740-741.

⁶⁶⁰ Svedokinja 38, T. 741-742.

⁶⁶¹ Svedokinja 38, T. 742.

⁶⁶² Svedokinja 38, T. 742.

⁶⁶³ Svedokinja 38, T. 742-743.

svedokinja je navela da joj je bilo dopušteno da se obuče posle pola sata.⁶⁶⁴ Pripadnici OVK su naredili svedokinji i njenoj porodici da odu u kuću Aslana Djocija u selu Jasić/Jasiq, koju je opisala kao štab OVK.⁶⁶⁵ Tamo je svedokinji i njenoj porodici rečeno da se postroje na ivici jednog brda ili jaruge, a jedan vojnik je naredio jednom mladiću da ih pogubi.⁶⁶⁶ Tada je neko intervenisao i u toj zbrci svedokinja i njena porodica su uspeali da pobegnu i stignu do Batuš/Batusha, opština Đakovica, gde su im vojnici VJ ponudili pomoć.⁶⁶⁷

166. Svedokinja 58, Romkinja iz sela Ponoševac/Ponoshec, opština Đakovica,⁶⁶⁸ posvedočila je da su početkom maja 1998. godine vojnici OVK rekli njoj i njenoj porodici da napuste svoju kuću, nakon čega se ona preselila u kuću svedokinje 38 u Juniku, opština Dečani.⁶⁶⁹ Jednog jutra, dve ili tri nedelje nakon što je svedokinja 58 došla u kuću svedokinje 38, napolju je počela pucnjava i nekoliko metaka je pogodilo kuću.⁶⁷⁰ U kuću su došli naoružani ljudi u uniformama OVK s crvenim amblemima na rukavima i na albanskom rekli prisutnima da je svedokinja 38 ubijala ljude i da moraju da idu odatle.⁶⁷¹ Svedokinja 58 je pokupila svoju decu i oni su krenuli ka Tofaju, gde su zaustavljeni kod jednog mlina.⁶⁷² Tamo su ih opkolili naoružani vojnici u zelenim uniformama OVK, među kojima je bio Aslan Luluni kojeg je svedokinja znala od ranije.⁶⁷³ Luluni im je rekao da mora da ih pretrese u potrazi za oružjem i da ih sve treba poubijati jer je svedokinja 38 radila sa Srbima.⁶⁷⁴ Svedokinja 58 je posvedočila da je Luluni tada počeo da maltretira njenu zaovu/jetrvu i njenog svekra.⁶⁷⁵ Svedokinja ne može da se seti šta je Luluni uradio njenom svekru, ali je u svom svedočenju rekla da je pretresao torbu njene zaove/jetrvu i zatim pokušao da je siluje.⁶⁷⁶ U tome ga je sprečila svedokinja 58 svojim preklinjanjem.⁶⁷⁷ Svedokinja 58 nije zapazila da li su svedokinja 38 ili drugi rođaci bili goli.⁶⁷⁸ Svedokinja 58 i njena porodica su uspeali da odu iz mlina i

⁶⁶⁴ Dok. pr. br. D1 (izjava koju je svedokinja 38 dala za MUP), str. 2.

⁶⁶⁵ Svedokinja 38, T. 743.

⁶⁶⁶ Svedokinja 38, T. 746-747.

⁶⁶⁷ Svedokinja 38, T. 747.

⁶⁶⁸ Svedokinja 58, T. 869.

⁶⁶⁹ Svedokinja 58, T. 870-871, 939.

⁶⁷⁰ Svedokinja 58, T. 871-872.

⁶⁷¹ Svedokinja 58, T. 872, 876-877, 931.

⁶⁷² Svedokinja 58, T. 881-882, 931-932.

⁶⁷³ Svedokinja 58, T. 882-883, 898-899.

⁶⁷⁴ Svedokinja 58, T. 884, 899.

⁶⁷⁵ Svedokinja 58, T. 883, 906.

⁶⁷⁶ Svedokinja 58, T. 883-884, 901, 907.

⁶⁷⁷ Svedokinja 58, T. 903-904.

⁶⁷⁸ Svedokinja 58, T. 933-936.

krenu ka Jasićkoj kosi/Jasiq.⁶⁷⁹ Sutradan su svedokinja 58 i njena porodica stigli u Đocaj/Gjocaj.⁶⁸⁰ I na Jasićkoj kosi i u Đocaju bilo je mnogo vojnika OVK.⁶⁸¹ Nekoliko vojnika je naredilo svedokinji 58 i njenoj porodici da se postroje, a zatim su uperili puške u njih.⁶⁸² Vojnici samo što nisu otvorili vatru kad je neko intervenisao i to sprečio.⁶⁸³ Svedokinja 58 i njena porodica su potom pobjegli, dok su vojnici pucali za njima.⁶⁸⁴ Stigli su u Batušu, opština Đakovica, gde su naišli na srpske snage koje su ih odvele do Đakovice.⁶⁸⁵

167. Dragan Živanović je u svom svedočenju rekao da se početkom juna 1998. godine svedokinja 38, civil romske nacionalnosti, obratila njegovim ljudima i jednom od oficira rekla da je OVK bio zarobio nju i njenu porodicu.⁶⁸⁶ Živanović se ne seća da li je pominjala da je bila maltretirana od strane lica koja su ih zarobila, ali je video da na licu ima modrice.⁶⁸⁷

168. Na temelju tih dokaza Pretresno veće zaključuje da su negde u maju 1998. godine vojnici OVK primorali svedokinju 38 i njenu porodicu da se priključe konvoju ljudi. U jednom trenutku bili su izvedeni iz konvoja i odvedeni do mlina u Juniku. Ona i njen otac bili su primorani da skinu odeću. Ona je u svom svedočenju dalje rekla da je tokom dužeg perioda držana gola i da je bila primorana da se vrati u konvoj dok je i dalje bila bez odeće. Svedokinja 38 je u svom svedočenju takođe rekla da ju je vojnik naterao da jede čekovnu knjižicu, da je njenom ocu iščupao pola brkova i da je oboma vezao ruke bodljikavom žicom. Svedokinja 38 je navela da je na lokaciju gde je bila držana stiglo vozilo s najmanje dvojicom ljudi i da je, dok je sedela na zemlji, videla te ljude na udaljenosti od 20-30 metara. Prema rečima svedokinje 38, između nje i tih ljudi nalazilo se žbunje. Svedokinja 38 je čula da se pominje reč "komandant", ali nije bila sigurna na koga se to odnosilo. Tri do četiri meseca kasnije svedokinja je shvatila da je jedan od tih ljudi bio Ramush Haradinaj jer ga je videla na televiziji. U toj emisiji se Ramush Haradinaj pominjao kao komandant.

⁶⁷⁹ Svedokinja 58, T. 908, 933.

⁶⁸⁰ Svedokinja 58, T. 909.

⁶⁸¹ Svedokinja 58, T. 908-909, 912.

⁶⁸² Svedokinja 58, T. 912, 917-921.

⁶⁸³ Svedokinja 58, T. 909, 911, 916-921, 936-938.

⁶⁸⁴ Svedokinja 58, T. 920, 938.

⁶⁸⁵ Svedokinja 58, T. 923, 939.

⁶⁸⁶ Dok. pr. br. 7 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 50-51.

⁶⁸⁷ Dok. pr. br. P1017 (Dragan Živanović, izjava svedoka, 9. avgust 2007. godine), par. 58.

169. Iako se Pretresno veće uverilo da su svedokinje 38 i 58 odvedene iz svojih kuća, ono smatra da njihovo svedočenje nije koherentno i konkretno kad je reč o značajnim pojedinostima. U izjavi koju je 2002. godine dala za MUP Srbije, svedokinja 38 je navela da joj je posle pola sata bilo dopušteno da se obuče, dok je na Sudu rekla da je bila gola oko dva dana. Svedokinja 58 je potvrdila da je jedan vojnik OVK maltretirao svedokinja 38 i njenog oca, ali nije navela nikakve pojedinosti o tome na koji su način šikanirani. Štaviše, iako je svedokinja 58 skoro sve vreme bila sa svedokinjom 38, ona je u svom svedočenju rekla da nije primetila da je svedokinja 38 bila gola. Svedokinja 58 takođe nije potvrdila iskaz svedokinje 38 o dolasku vozila s dvojicom ljudi. Pretresno veće dalje smatra da je, u nedostatku bilo kakvih potkrepljujućih dokaza, moguće da je svedokinja 38, kad je naknadno identifikovala Ramusha Haradinaja, bila pod sugestivnim uticajem televizijske emisije.

170. Zbog značajnih nedoslednosti i nepotkrepljenosti u vezi s važnim pojedinostima, Pretresno veće se nije uverilo izvan razumne sumnje da su svedokinja 38 ili njena porodica bili podvrgnuti teškoj duševnoj ili fizičkoj patnji, povredi ili delu koje predstavlja ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo. Pretresno veće takođe ne može da zaključi da su svedokinja 38 ili njena porodica bili podvrgnuti delima koja su bila krajnje ponižavajuća ili degradirajuća. Pretresno veće dalje zaključuje da dokazi koji su mu predloženi nisu dovoljni da bi zaključilo da je Ramush Haradinaj bio na lokaciji na kojoj su navodno maltretirani svedokinja 38 i njen otac. Ako se čini da neki svedok ima poteškoća pri davanju tačnog opisa onog što je iskusio, Pretresno veće neće automatski zaključiti da je njegovo svedočenje nepouzđano. Mada je Pretresno veće steklo utisak da su i svedokinja 38 i svedokinja 58 imale takvih poteškoća, ono njihova svedočenja smatra nepouzđanim prvenstveno zbog toga što su ona objektivno nekoherentna, nedosledna i što nisu dovoljno konkretna kad je reč o važnim pojedinostima. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi po ovoj tački.

6.3 Okrutno postupanje i mučenje Dragoslava Stojanovića i drugih (tačka 4)

171. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i mučenje Dragoslava Stojanovića i drugih, čime su prekršeni zakoni i običaji ratovanja. Alternativno, Ramush Haradinaj se tereti za počinjenje ili pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Pretresno veće je

saslušalo relevantne iskaze Dragoslava Stojanovića, Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića.

172. Dragoslav Stojanović, Srbin iz sela Dubrava/Dubravë, opština Dečani,⁶⁸⁸ u svom svedočenju je rekao da se njegova kuća nalazi na oko 150 metara od porodične kuće Ramusha Haradinaja i da je Ramusha Haradinaja poznavao od detinjstva.⁶⁸⁹ Pre aprila 1998. godine Dragoslav Stojanović desetak godina nije video Ramusha Haradinaja.⁶⁹⁰ Ujutro 18. aprila 1998. godine svedok je, zajedno sa svojim bratom Mijatom Stojanovićem i rođakom Veselinom Stijovićem krenuo da obiđe svoju kuću i stoku.⁶⁹¹ Pretresnom veću su predloženi dokazi da je, prilikom napada na kompleks porodice Haradinaj izvedenog nakon ubistva policajca Otovića, srpska policija 24. marta 1998. godine zauzela položaje u dvorištu Stojanovićeve kuće ili pored njega. U to vreme, ova su braća živela kao izbeglice u Dečanima.⁶⁹² U jednom momentu su na njih ispaljeni hici iz Haradinajeve kuće i svedokovoj kući su sa svih strana počeli da prilaze naoružani ljudi.⁶⁹³ Oni su na albanskom vikali ljudima koji su bili unutra da izađu iz kuće i predaju se.⁶⁹⁴ Na krov su bacali ručne bombe, a kroz prozor je uleteo jedan metak.⁶⁹⁵ Kad je svedok otvorio vrata, ušli su Zecir Nimonaj, Daut Haradinaj i još 20 do 30 njih obučeni u maskirne uniforme, i počeli da pretresaju kuću, i pritom tu trojicu ljudi udaraju nogama i kundacima.⁶⁹⁶ Zbog tog maltretiranja svedoku je na dva mesta pukao pankreas i zadobio je i niz drugih povreda.⁶⁹⁷ Posle izvesnog vremena stigao je Nasim Haradinaj i rekao tim ljudima da prestanu da udaraju svedoka i da njih trojicu odvedu u štab.⁶⁹⁸ Na putu do tamo, naoružani meštani su ih udarali i pucali im pored glava.⁶⁹⁹ Njih trojica su odvedeni u kuću Smajla Haradinaja.⁷⁰⁰ Kad su ušli, Daut Haradinaj, Zecir Nimonaj i Besnik Haradinaj odveli su svedoka na ispitivanje u jednu malu prostoriju na gornjem spratu, dok su Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića ostavili u hodniku ispred te prostorije.⁷⁰¹ Ljudi koji su bili tamo bili su naoružani i imali su crnu odeću i kape s

⁶⁸⁸ Dragoslav Stojanović, T. 1844-1845, 1940.

⁶⁸⁹ Dragoslav Stojanović, T. 1846-1847, 1853, 1915.

⁶⁹⁰ Dragoslav Stojanović, T. 1915.

⁶⁹¹ Dragoslav Stojanović, T. 1846, 1863-1864.

⁶⁹² Dragoslav Stojanović, T. 1858-1861, 1865.

⁶⁹³ Dragoslav Stojanović, T. 1864.

⁶⁹⁴ Dragoslav Stojanović, T. 1865, 1868.

⁶⁹⁵ Dragoslav Stojanović, T. 1865.

⁶⁹⁶ Dragoslav Stojanović, T. 1865-1867.

⁶⁹⁷ Dragoslav Stojanović, T. 1873.

⁶⁹⁸ Dragoslav Stojanović, T. 1866, 1904.

⁶⁹⁹ Dragoslav Stojanović, T. 1866, 1869.

⁷⁰⁰ Dragoslav Stojanović, T. 1868.

⁷⁰¹ Dragoslav Stojanović, T. 1871-1872, 1884, 1918.

dvoglavim orlom i natpisom “Oslobodilačka vojska Kosova” ispisanim žutim.⁷⁰² Besnik Haradinaj je ispitivao svedoka u vezi s policijom, time šta radi u Dubravi bez njihovog odobrenja i zašto se nije priključio “njima”.⁷⁰³ U jednom trenutku, nakon što je popio gutljaj kafe iz šoljice, svedok je počeo da se guši i izbačen je u hodnik, gde se onesvestio.⁷⁰⁴ Svedok se osvestio kad su ga povratili Mijat Stojanović i Veselin Stijović, mada se i posle toga još nekoliko puta onesvestio.⁷⁰⁵ Ubrzo su Veselin Stijović, a potom i Mijat Stojanović, odvedeni u tu prostoriju i svedok je čuo kako jauču dok ih maltretiraju.⁷⁰⁶

173. Dok je Dragoslav Stojanović ležao u hodniku, tuda je s pet-šest vojnika prošao čovek kojeg je on identifikovao kao Ramusha Haradinaja.⁷⁰⁷ Svedok veruje da je taj čovek bio komandant, jer su ga vojnici koji su stražarili pozdravili prislonivši desnu pesnicu uz čelo.⁷⁰⁸ On je na sebi imao maskirne pantalone i džemper, a u desnoj ruci je nosio automatsku pušku.⁷⁰⁹ Gurnuo je svedoka nogom i rekao “Komšijo, je l’ me poznaješ?”.⁷¹⁰ Svedok je rekao da ga ne poznaje, na šta ga je taj čovek, kojeg je svedok identifikovao kao Ramusha Haradinaja, snažno udario nogom u leđa i rekao da će ga uskoro prepoznati.⁷¹¹ Svedok je zbog premlaćivanja već bio zadobio teške povrede unutrašnjih organa, imao je od žestoke bolove i lice mu je bilo krvavo.⁷¹² Čovek kojeg je svedok identifikovao kao Ramusha Haradinaja ostao je u hodniku bar pet-šest minuta.⁷¹³ Dragoslav Stojanović je izjavio da ga je, dok je bio u tom hodniku, još najmanje tri lica udaralo nogama i pitalo da li ih poznaje.⁷¹⁴ Dragoslav Stojanović nije bio u stanju da prepozna ljude koji su bili s Ramushem Haradinajem, tvrdeći da je do toga došlo zato što se više puta onesvestio i zato što je i samo gledanje unaokolo bilo bolno.⁷¹⁵ Ubrzo nakon što je taj čovek otišao, stigao je čovek kojeg su zvali “Rus” i počeo da nemilosrdno udara svedoka metalnom cevi dugačkom jedan metar, govoreći mu da to što mu on radi nije ništa u poređenju s onim što njihovim ljudima radi

⁷⁰² Dragoslav Stojanović, T. 1873-1875; dok. pr. br. P9 (oznake OVK).

⁷⁰³ Dragoslav Stojanović, T. 1872-1873, 1881-1882.

⁷⁰⁴ Dragoslav Stojanović, T. 1872, 1882-1883.

⁷⁰⁵ Dragoslav Stojanović, T. 1885-1886, 1916, 1918.

⁷⁰⁶ Dragoslav Stojanović, T. 1890, 1918-1919, 1928.

⁷⁰⁷ Dragoslav Stojanović, T. 1886.

⁷⁰⁸ Dragoslav Stojanović, T. 1886-1887, 1920-1921, 1935.

⁷⁰⁹ Dragoslav Stojanović, T. 1886.

⁷¹⁰ Dragoslav Stojanović, T. 1886, 1920.

⁷¹¹ Dragoslav Stojanović, T. 1886, 1888, 1920, 1932.

⁷¹² Dragoslav Stojanović, T. 1889-1890.

⁷¹³ Dragoslav Stojanović, T. 1922.

⁷¹⁴ Dragoslav Stojanović, T. 1921.

⁷¹⁵ Dragoslav Stojanović, T. 1885-1886, 1931-1933.

policija.⁷¹⁶ Svedok je gubio svest i dolazio k sebi, a u jednom trenutku je počeo da povraća krv.⁷¹⁷ Svedoka i Veselina Stijovića su naposljetku pustili da izađu u dvorište i umiju se na česmi.⁷¹⁸ Kad su se vratili u kuću, Hilmi Haradinaj je ponudio svedoku da nešto popije.⁷¹⁹ Posle dvadesetak minuta Nasim Haradinaj i još jedan vojnik odveli su svedoka, Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića do svedokove kuće i rekli im da sklone slamu koja je stajala oko drveta jedne smokve kako bi videli da li je tamo sakriveno neko oružje.⁷²⁰ Nakon što su to učinili, njima trojici su stavili poveze na oči i odvezli ih u Babaloć, opština Dečani, i zaustavili se blizu jednog izbegličkog logora.⁷²¹ Tamo je Nasim Haradinaj njima trojici rekao da idu pravo napred i da će pucati u njih ako se budu osvrтали.⁷²² Mijat Stojanović je otišao da dovede pomoć za svedoka i jedan od izbeglica je došao automobilom i odveo ga u dom zdravlja u Dečanima.⁷²³ Odatle je svedok odveden u bolnicu u Peći, a zatim kolima hitne pomoći u prištinsku bolnicu, gde je ležao 28 dana i bio operisan zbog zadobijenih povreda.⁷²⁴

174. Mijat Stojanović, iz sela Dubrava, opština Dečani,⁷²⁵ rekao je u svom svedočenju da je od svoje 12. do 15. godine išao u školu s Ramushem Haradinajem, mada je Ramush Haradinaj bio otprilike četiri i po godine mlađi.⁷²⁶ Svedok je dalje rekao da se 1982. godine preselio iz Dubrave u Beograd, a da se vratio za stalno 1995. godine.⁷²⁷ Mada je u periodu od 1982. do 1995. godine dolazio kući za godišnji odmor, on se ne seća kad je pre 18. aprila 1998. godine poslednji put video Ramusha Haradinaja.⁷²⁸ Mijat Stojanović je takođe naveo da je 18. aprila 1998. godine oko 08:30 časova otišao svojoj kući u Dubravu, zajedno sa svojim bratom Dragoslavom Stojanovićem i rođakom Veselinom Stijovićem.⁷²⁹ Nakon kraćeg vremena, začuo je pucanj iz pravca Dubrave, a zatim još nekoliko pucnjeva iz pravca Glodana, usled čega su se njih trojica sklonila u

⁷¹⁶ Dragoslav Stojanović, T. 1891-1892.

⁷¹⁷ Dragoslav Stojanović, T. 1891-1892.

⁷¹⁸ Dragoslav Stojanović, T. 1893-1894, 1935.

⁷¹⁹ Dragoslav Stojanović, T. 1894, 1935.

⁷²⁰ Dragoslav Stojanović, T. 1894-1895.

⁷²¹ Dragoslav Stojanović, T. 1895-1896.

⁷²² Dragoslav Stojanović, T. 1896.

⁷²³ Dragoslav Stojanović, T. 1896.

⁷²⁴ Dragoslav Stojanović, T. 1898-1900, 1903; dok. pr. br. P33 (otpusna lista iz prištinske bolnice, 6. oktobar 2005. godine); dok. pr. br. P34 (snimak vesti o premlaćivanju Dragoslava Stojanovića, Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića).

⁷²⁵ Mijat Stojanović, T. 1985.

⁷²⁶ Mijat Stojanović, T. 2046.

⁷²⁷ Mijat Stojanović, T. 2047.

⁷²⁸ Mijat Stojanović, T. 2050.

⁷²⁹ Mijat Stojanović, T. 2019-2020.

kuću.⁷³⁰ Pucnjava je trajala otprilike 40 minuta.⁷³¹ Pucnjima su razbijeni prozori na kući, a automobil koji je bio parkiran ispred kuće oštećen je sa svih strana.⁷³² Njih trojica su bila nenaoružana.⁷³³ Ljudi koji su prilazili kući bili su šaroliko odeveni u maskirne uniforme i civilnu odeću s oznakama OVK, i bili su naoružani lakim naoružanjem.⁷³⁴ Na vrata je prvi ušao Daut Haradinaj, brat Ramusha Haradinaja, a za njim Xhavit Nimonaj.⁷³⁵ Ti naoružani ljudi naredili su njima trojici da legnu potrbuške, a onda počeli da ih tuku, udaraju nogama i kundacima.⁷³⁶ Takođe su ih vređali, pominjali su to što su Srbi i psovali im srpsku majku.⁷³⁷ Nasim Haradinaj je došao posle dvadesetak minuta i rekao ljudima da prestanu da ih tuku.⁷³⁸

175. Prema rečima Mijata Stojanovića, on, Dragoslav Stojanović i Veselin Stijović odvedeni su iz kuće u takozvani “štab Glođane”, što je zapravo bila kuća Smajla Haradinaja.⁷³⁹ Dok su išli pešice prema toj kući, oni ljudi su ih i dalje vređali, udarali ih i pucali oko njih.⁷⁴⁰ Mijat Stojanović je izjavio da im je rečeno da ne gledaju ni desno ni levo, već samo da idu oborenih glava.⁷⁴¹ Svedok je u svom svedočenju rekao da je usput video Ramusha Haradinaja u zelenoj maskirnoj uniformi i s crnom beretkom kako stoji ispred svoje kuće zajedno s još dva ili tri čoveka.⁷⁴² Svedok je tada bio na udaljenosti od oko 70 metara od lica za koje je smatrao da je Ramush Haradinaj.⁷⁴³ U kući Smajla Haradinaja, Dragoslav Stojanović je odveden u jednu malu prostoriju na gornjem spratu, dok su druga dvojica čekala u hodniku.⁷⁴⁴ Svedok je čuo kako Dragoslav Stojanović jauče dok ga tuku.⁷⁴⁵ Ubrzo zatim, Dragoslav Stojanović je izbačen nazad u hodnik.⁷⁴⁶ Držao se za stomak, lice mu je bilo krvavo, ležao je sklupčan na betonskom podu i nije bio u stanju da govori.⁷⁴⁷ Tada je u prostoriju uveden Veselin Stijović i

⁷³⁰ Mijat Stojanović, T. 2021, 2051.

⁷³¹ Mijat Stojanović, T. 2021.

⁷³² Mijat Stojanović, T. 2021.

⁷³³ Mijat Stojanović, T. 2022.

⁷³⁴ Mijat Stojanović, T. 2022-2023; dok. pr. br. P9 (oznake OVK).

⁷³⁵ Mijat Stojanović, T. 2023.

⁷³⁶ Mijat Stojanović, T. 2023-2025.

⁷³⁷ Mijat Stojanović, T. 2024.

⁷³⁸ Mijat Stojanović, T. 2024-2025, 2076, 2088.

⁷³⁹ Mijat Stojanović, T. 2025.

⁷⁴⁰ Mijat Stojanović, T. 2025, 2091.

⁷⁴¹ Mijat Stojanović, T. 2026, 2062-2063.

⁷⁴² Mijat Stojanović, T. 2026, 2052-2058, 2062-2067, 2070-2071; dok. pr. br. D27 (fotografija Haradinajeve kuće s oznakama); dok. pr. br. D28 (fotografija Haradinajeve kuće s oznakama).

⁷⁴³ Zajednički zahtev u vezi s dodatnim usaglašenim činjenicama, 30. novembar 2007. godine, par. 2.

⁷⁴⁴ Mijat Stojanović, T. 2028.

⁷⁴⁵ Mijat Stojanović, T. 2029.

⁷⁴⁶ Mijat Stojanović, T. 2029-2030.

⁷⁴⁷ Mijat Stojanović, T. 2030, 2094.

svedok je čuo njegove jauke i krike.⁷⁴⁸ Ti ljudi su zatim uveli svedoka u tu prostoriju, u kojoj je video Veselina Stijovića kako go od pojasa stoji u uglu, okrenut ka zidu.⁷⁴⁹ U prostoriji su bili Zeqir Nimonaj, Nasim Haradinaj i Besnik Haradinaj, rođak Ramusha Haradinaja, kao i još dvojica ljudi koje svedok nije poznavao.⁷⁵⁰ Zeqir Nimonaj, koji je na sebi imao maskirnu uniformu, naredio je svedoku da se skine do pojasa, što je on učinio.⁷⁵¹ Svi ljudi u toj prostoriji nosili su oznake OVK.⁷⁵² Svedoka i Veselina Stijovića su ispitivali i tukli svi prisutni.⁷⁵³ Ti ljudi su optužili svedoka da je špijun.⁷⁵⁴ Posle dugotrajnog premlaćivanja, njih dvojica su izbačena nazad u hodnik.⁷⁵⁵ Svedok nije bio krvav, ali je Veselin Stijović imao jake bolove i krv oko ušiju.⁷⁵⁶ Dragoslav Stojanović je tu ležao u lokvi krvi.⁷⁵⁷ Bili su mu povređeni glava i nos i povraćao je krv.⁷⁵⁸ Njegovo stanje se bilo pogoršalo od onda kad je svedok uveden u prostoriju.⁷⁵⁹ Gubio bi svest i dolazio k sebi.⁷⁶⁰ Tu je bio i neki čovek kojeg su zvali "Rus" i on je udarao Dragoslava Stojanovića iako je ovaj bio u nesvesti.⁷⁶¹ U jednom trenutku, Nasim Haradinaj je prišao njima trojici u hodniku i rekao im da će biti pušteni.⁷⁶² Takođe je pitao svedoka zašto se nisu "priklonili njima".⁷⁶³ Svedok je smatrao da je Nasim Haradinaj jedan od nadređenih, jer su mu drugi vojnici salutirali.⁷⁶⁴ Nasim Haradinaj i jedno treće lice izveli su svedoka iz kuće da bi dovezao svoj automobil.⁷⁶⁵ On je posvedočio da je usput u dvorištu kuće Smajla Haradinaja video Hilmija i Ramusha Haradinaja i druge vojnike kako stoje u grupama po dvoje - troje.⁷⁶⁶ Mijat Stojanović je u svom svedočenju rekao da je u dvorištu bio kratko.⁷⁶⁷ Kad je svedok uvideo da mu auto nije u voznom stanju, Nasim Haradinaj i onaj treći čovek su ga vratili u kuću

⁷⁴⁸ Mijat Stojanović, T. 2029.

⁷⁴⁹ Mijat Stojanović, T. 2030.

⁷⁵⁰ Mijat Stojanović, T. 2030-2031, 2087-2088.

⁷⁵¹ Mijat Stojanović, T. 2030-2031.

⁷⁵² Mijat Stojanović, T. 2031.

⁷⁵³ Mijat Stojanović, T. 2031-2032, 2088.

⁷⁵⁴ Mijat Stojanović, T. 2039-2040, 2091.

⁷⁵⁵ Mijat Stojanović, T. 2032.

⁷⁵⁶ Mijat Stojanović, T. 2032.

⁷⁵⁷ Mijat Stojanović, T. 2032.

⁷⁵⁸ Mijat Stojanović, T. 2032-2033, 2096.

⁷⁵⁹ Mijat Stojanović, T. 2095-2096.

⁷⁶⁰ Mijat Stojanović, T. 2033-2034, 2092-2096.

⁷⁶¹ Mijat Stojanović, T. 2033.

⁷⁶² Mijat Stojanović, T. 2034, 2096.

⁷⁶³ Mijat Stojanović, T. 2034.

⁷⁶⁴ Mijat Stojanović, T. 2071-2072.

⁷⁶⁵ Mijat Stojanović, T. 2034-2035.

⁷⁶⁶ Mijat Stojanović, T. 2034-2036, 2067-2069, 2098.

⁷⁶⁷ Mijat Stojanović, T. 2069.

Smajla Haradinaja.⁷⁶⁸ Nakon što je zatražio dozvolu Nasima Haradinaja, svedok je otišao gore po Dragoslava Stojanovića, a onda su njih dvojica i Veselin Stijović pešice krenuli nazad ka Dubravi.⁷⁶⁹ Dragoslava Stojanovića su vozili u traktoru.⁷⁷⁰ Kad su stigli do svedokove kuće, Nasim Haradinaj i jedan drugi čovek su pretresli baštu i kuću u potrazi za oružjem, ali ništa nisu našli.⁷⁷¹ Nasim Haradinaj je zatim isekao zavese da bi vezao oči njima trojici.⁷⁷² Posle toga se tu zaustavio jedan automobil i njih trojica su odvedeni u Babaloć.⁷⁷³ Tamo im je Nasim Haradinaj skinuo poveze s očiju i naredio im da idu i da se ne okreću, jer će u protivnom pucati na njih.⁷⁷⁴ Srbi u Babaloću su došli i odveli njih trojicu u dom zdravlja u Dečanima, odakle su odmah prebačeni u Peć.⁷⁷⁵ Mijat Stojanoviću je ukazana lekarska pomoć u bolnici u Peći.⁷⁷⁶ On je odbio da ostane na lečenju, ali je s Veselinom Stijovićem svaki dan tamo odlazio na lečenje.⁷⁷⁷ Mijat Stojanović je 25. aprila 1998. godine dao intervju za jedan srpski časopis, u kojem je izjavio da je Nasim Haradinaj verovatno bio “šef” onima koji su ga tukli.⁷⁷⁸ On je naveo imena onih koji su bili prisutni i učestvovali u premlaćivanju, ali nije pominjao Ramusha Haradinaja.⁷⁷⁹ Mijat Stojanović je 25. aprila 1998. godine o tom incidentu govorio Fondu za humanitarno pravo, ali nije naveo da je Ramush Haradinaj bio prisutan.⁷⁸⁰

176. Veselin Stijović, Srbin iz sela Dašinovac, opština Dečani,⁷⁸¹ u svom svedočenju je rekao da se, dan pre pravoslavnog Uskrsa u aprilu 1998. godine, sa svojim rođacima Dragoslavom i Mijat Stojanovićem vraćao njihovoj kući u Dubravu, opština Dečani.⁷⁸² Ti njegovi rođaci su svoju kuću, zbog bezbednosti, napustili prethodnog dana.⁷⁸³ Dok su njih trojica bila u kući, na njih je otvorena vatra iz automatskog oružja i

⁷⁶⁸ Mijat Stojanović, T. 2036-2037.

⁷⁶⁹ Mijat Stojanović, T. 2037.

⁷⁷⁰ Mijat Stojanović, T. 2037-2038.

⁷⁷¹ Mijat Stojanović, T. 2038, 2041.

⁷⁷² Mijat Stojanović, T. 2041.

⁷⁷³ Mijat Stojanović, T. 2041.

⁷⁷⁴ Mijat Stojanović, T. 2041, 2043.

⁷⁷⁵ Mijat Stojanović, T. 2042-2043.

⁷⁷⁶ Mijat Stojanović, T. 2043.

⁷⁷⁷ Mijat Stojanović, T. 2043.

⁷⁷⁸ Dok. pr. br. D25 (članak iz *Ilustrovane politike*, 25. april 1998. godine).

⁷⁷⁹ Dok. pr. br. D25 (članak iz *Ilustrovane politike*, 25. april 1998. godine); Mijat Stojanović, T. 2070.

⁷⁸⁰ Dok. pr. br. D29 (izveštaj o incidentu, Fond za humanitarno pravo, 25. april 1998. godine); Mijat Stojanović, T. 2085-2086; Marijana Anđelković, T. 657-661.

⁷⁸¹ Veselin Stijović, T. 2119.

⁷⁸² Veselin Stijović, T. 2124-2126, 2177.

⁷⁸³ Veselin Stijović, T. 2125, 2172.

ručnih bacača iz pravca Glođana “i iz svih pravaca”.⁷⁸⁴ Pucnjava je trajala oko 45 minuta.⁷⁸⁵ Oni nisu uzvratili vatrom jer nisu imali nikakvo oružje.⁷⁸⁶ Kad je pucnjava prestala, njih trojica su čuli kako neko napolju viče na albanskom i traži izađu.⁷⁸⁷ Ispred kuće je bilo 20 do 30 naoružanih ljudi, od kojih je većina bila u maskirnim uniformama s oznakama OVK, a neki su bili u civilu.⁷⁸⁸ Svedok je opisao oznaku OVK kao crnog dvoglavog orla na crvenoj pozadini i natpisom “Oslobodilačka vojska Kosova”.⁷⁸⁹ Kad je Dragoslav Stojanović otvorio vrata, ti ljudi su jurnuli unutra.⁷⁹⁰ Dragoslava Stojanovića su tukli i svoj trojici su naredili da legnu.⁷⁹¹ U kuću je ušlo još ljudi i njih trojicu su, dok su tako ležali, tukli, udarali nogama i kundacima.⁷⁹² Svedok je u svom svedočenju rekao da je čovek po imenu Nasim (svedok veruje da se preziva Haradinaj, ali nije siguran) pokušavao da zaštiti njih trojicu.⁷⁹³ Posle izvesnog vremena, ljudi koji su ušli u kuću odveli su svedoka, Dragoslava i Mijata Stojanovića u Glođane.⁷⁹⁴ Svedok je naveo da je duž puta bilo mnogo vojnika i civila, koji su svi bili naoružani i koji su udarali njih trojicu.⁷⁹⁵ Neki od vojnika su na sebi imali oznake OVK.⁷⁹⁶ Ti vojnici su psovali njih trojicu govoreći da Kosovo pripada Albancima, a pritom su ih i dalje udarali.⁷⁹⁷ Njih trojica su trpela bol, bili su krvavi, a Dragoslav Stojanović je jedva mogao da hoda.⁷⁹⁸ Kad su stigli u Glođane, njih trojica su odvedena u kuću za koju je svedok verovao da je štab jer je u njoj bilo mnoštvo vojnika.⁷⁹⁹ Svedok i Mijat Stojanović su ostali u hodniku, a Dragoslav Stojanović je uveden u jednu malu prostoriju.⁸⁰⁰ Kad je pola sata kasnije izbačen iz te prostorije bio je u veoma teškom stanju, povraćao je krv i stalno gubio svest i dolazio k sebi.⁸⁰¹ Potom je u tu prostoriju uveden Mijat Stojanović i svedok je čuo kako ga tuku.⁸⁰² Otprilike pola sata kasnije on

⁷⁸⁴ Veselin Stijović, T. 2125-2127.

⁷⁸⁵ Veselin Stijović, T. 2125-2127.

⁷⁸⁶ Veselin Stijović, T. 2127.

⁷⁸⁷ Veselin Stijović, T. 2126-2128.

⁷⁸⁸ Veselin Stijović, T. 2128.

⁷⁸⁹ Veselin Stijović, T. 2128.

⁷⁹⁰ Veselin Stijović, T. 2126-2127.

⁷⁹¹ Veselin Stijović, T. 2126-2129.

⁷⁹² Veselin Stijović, T. 2126-2129.

⁷⁹³ Veselin Stijović, T. 2132, 2162-2164.

⁷⁹⁴ Veselin Stijović, T. 2129, 2132.

⁷⁹⁵ Veselin Stijović, T. 2129-2130, 2132-2134, 2174-2175.

⁷⁹⁶ Veselin Stijović, T. 2133-2134.

⁷⁹⁷ Veselin Stijović, T. 2130-2131, 2133, 2182.

⁷⁹⁸ Veselin Stijović, T. 2134, 2167.

⁷⁹⁹ Veselin Stijović, T. 2132, 2135.

⁸⁰⁰ Veselin Stijović, T. 2133-2134.

⁸⁰¹ Veselin Stijović, T. 2135-2136, 2139.

⁸⁰² Veselin Stijović, T. 2135, 2137.

je izbačen, a svedok je uveden. U toj prostoriji su bila dvojica ili trojica vojnika.⁸⁰³ Svedoka su, između ostalog, pitali da li ima oružje, mada je on bio uveren da je to ispitivanje bilo samo izgovor da bi vojnici mogli da ga tuku.⁸⁰⁴ Svedok nije nikog prepoznao, ali su mu Dragoslav i Mijat Stojanović kasnije rekli ko su bili neki od njih.⁸⁰⁵ Među vojnicima su bila dvojica ljudi koje su Dragoslav i Mijat Stojanović poznavali, i to Daut Haradinaj i jedan čovek zvani Zeqir.⁸⁰⁶ Svedoka su oko sat vremena žestoko tukli palicom ili pendrekom, pesnicama i kundacima.⁸⁰⁷ Potom je ponovo uveden Mijat Stojanović, pa su ih obojicu ponovo tukli i zatim izbacili iz prostorije.⁸⁰⁸ Svedok je video da neki vojnici tuku Dragoslava Stojanovića koji je ležao u hodniku.⁸⁰⁹ Dok je bio u hodniku, svedok je sreo čoveka kojeg je poznavao, Delija Lekaja, koji je bio naoružan i odeven u civilnu odeću.⁸¹⁰ Lekaj mu je rekao da se, ako iz te kuće izađe živ, ne vraća u Dašinovac, jer je samo pitanje vremena kad će u Požaru, na putu za Dašinovac, biti postavljene barikade, kao i da bi svedok time rizikovao da bude ponovo zatvoren.⁸¹¹ Dragoslav Stojanović i svedok su ubrzo izvedeni u dvorište kuće i primorani da speru krv na jednoj česmi.⁸¹² Uprkos stanju u kojem se nalazio, Dragoslav Stojanović je morao da pumpa vodu za svedoka, i obratno.⁸¹³ Njima trojici je potom naređeno da se pešice vrate u Dubravu, uz pratnju vojnika.⁸¹⁴ Dragoslav Stojanović je bio u tako lošem stanju da su ga Mijat Stojanović i svedok stavili na traktor koji je išao u istom pravcu.⁸¹⁵ Kad su se njih trojica vratili u kuću Dragoslava i Mijata Stojanovića u Dubravi, vojnici koji su ih sprovodili su im stavili poveze na oči, vezali im ruke, stavili ih u jedan automobil i odvezli ih blizu sela Babaloć, opština Dečani.⁸¹⁶ Jedan od ljudi koji su bili u automobilu bio je Nasim.⁸¹⁷ Njih trojicu su potom odvezali i rekli im da idu pravo i da se ne osvrću.⁸¹⁸ Njih trojica su naposljetku uspeli da stignu do bolnice u

⁸⁰³ Veselin Stijović, T. 2135.

⁸⁰⁴ Veselin Stijović, T. 2137.

⁸⁰⁵ Veselin Stijović, T. 2132.

⁸⁰⁶ Veselin Stijović, T. 2132, 2137-2138, 2165-2166.

⁸⁰⁷ Veselin Stijović, T. 2137-2139.

⁸⁰⁸ Veselin Stijović, T. 2137, 2139.

⁸⁰⁹ Veselin Stijović, T. 2139.

⁸¹⁰ Veselin Stijović, T. 2138, 2140.

⁸¹¹ Veselin Stijović, T. 2138, 2140, 2180.

⁸¹² Veselin Stijović, T. 2141-2142.

⁸¹³ Veselin Stijović, T. 2141-2142.

⁸¹⁴ Veselin Stijović, T. 2141, 2143.

⁸¹⁵ Veselin Stijović, T. 2141, 2143-2144.

⁸¹⁶ Veselin Stijović, T. 2143, 2145-2146.

⁸¹⁷ Veselin Stijović, T. 2145.

⁸¹⁸ Veselin Stijović, T. 2143, 2146.

Dečanima.⁸¹⁹ Tamo im je ukazana prva pomoć i rečeno im je da idu u bolnicu u Peći, gde su Dragoslavu Stojanoviću napravili rendgenske snimke i poslali ga kolima hitne pomoći u Prištinu.⁸²⁰ Mijatu Stojanoviću i Veselinu Stijoviću je rečeo da ostanu u bolnici u Peći radi lečenja, što su oni odbili.⁸²¹ Veselin Stijović je imao posekotine na ušima i glavi, modrice na leđima i zadnjici, a imao je bolove još dvadesetak dana.⁸²²

177. Pretresno veće se na temelju dokaza uverilo da su 18. aprila 1998. godine vojnici OVK ušli u porodičnu kuću Stojanovića u Dubravi. Tamo su tukli, udarali nogama i kundacima Dragoslava Stojanovića, Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića. Vojnici OVK su zatim njih trojicu, koji su bili u lošem stanju, odveli u kuću Smajla Haradinaja u Glođanu. Jedan vojnik OVK je ispitivao Dragoslava Stojanovića o policiji, o tome zašto je došao u Dubravu bez dozvole i zašto se nije priključio “njima”. Dragoslav Stojanović je potom izbačen u hodnik, gde su ga dalje tukli dok je ležao na podu u bolovima, povređen, povraćajući krv i gubeći svest. Mijat Stojanović i Veselin Stijović su naizmenično ispitivani. Mijat Stojanović je optužen da je špijun. Veselina Stijovića su pitali ima li oružje. Veselina Stijovića su tukli palicom, pesnicama i kundacima, bio je u bolovima i krvav oko ušiju. Kad je premlaćivanje prestalo, vojnici OVK su odveli Dragoslava Stojanovića, Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića nazad u kuću porodice Stojanović u potrazi za oružjem. Dragoslav Stojanović je bio u tako lošem stanju da su morali da ga prevezu traktorom, dok je Veselin Stijović imao posekotine na glavi i modrice na leđima. Zbog tog zlostavljanja Dragoslav Stojanović je bio operisan i ležao je u bolnici 28 dana. Mijat Stojanović i Veselin Stijović su nekoliko dana leženi u bolnici. Na temelju tih dokaza, Pretresno veće se uverilo da je to zlostavljanje nanelo težak bol i patnju toj trojici ljudi, kao i da je ono bilo namerno i da je imalo za cilj iznuđivanje informacija i kažnjavanje te trojice ljudi.

178. Dragoslav Stojanović je u svom svedočenju rekao da je, dok je ležao u hodniku, stigao Ramush Haradinaj, koji ga je pitao da li ga poznaje i potom ga udario nogom u leđa. Pretresno veće se uverilo da je Dragoslav Stojanović smatrao da je taj čovek Ramush Haradinaj. Međutim, s obzirom na okolnosti tog događaja i nedostatak potkrepljujućih dokaza, Pretresno veće mora da bude izuzetno oprezno pri utvrđivanju da li je lice koje Dragoslav Stojanović smatra da je prepoznao zaista bio Ramush

⁸¹⁹ Veselin Stijović, T. 2144, 2146-2148.

⁸²⁰ Veselin Stijović, T. 2148.

⁸²¹ Veselin Stijović, T. 2148.

⁸²² Veselin Stijović, T. 2148-2149.

Haradinaj. S tim u vezi, Dragoslav Stojanović je rekao da su mu bar još tri lica postavila isto pitanje i udarila ga dok je ležao na podu. Dragoslav Stojanović jeste posvedočio da je Ramush Haradinaj u hodniku proveo pet do šest minuta, ali nije prepoznao nijednog od ljudi koji su bili s Ramushem Haradinajem, i kao razlog naveo to što je bio u tako lošem stanju da nije mogao dobro da ih pogleda. Sva tri svedoka su posvedočila da je Dragoslav Stojanović bio u veoma lošem stanju, kao i da je gubio svest i dolazio k sebi. Dragoslav Stojanović je u svom svedočenju takođe rekao da Ramusha Haradinaja nije video desetak godina. Pretresno veće je takođe razmatralo koliku težinu da prida činjenici da tokom razgovora vođenih u to vreme Ramush Haradinaj nije pominjan kao jedan od onih koji su učestvovali u zlostavljanju Dragoslava Stojanovića. Da je Pretresnom veću kao dokaz predloženo da je u to vreme rekao da je Ramush Haradinaj bio prisutan, Pretresno veće bi moglo isključiti mogućnost da se radi o naknadnom ispoljavanju sećanja Dragoslava Stojanovića. Međutim, u nedostatku takvog dokaza, Pretresno veće ne može da donese takav zaključak. Stoga Pretresno veće ne vidi ništa što bi govorilo u prilog tome da je Dragoslav Stojanović definitivno identifikovao Ramusha Haradinaja. Bez obzira na to, Pretresno veće smatra da to što se Ramush Haradinaj ne pominje ni u jednom prikazu događaja iz tog perioda ne znači da je Dragoslav Stojanović namerno lažno svedočio o prisustvu i učešću Ramusha Haradinaja u njegovom zlostavljanju. Štaviše, Pretresno veće odbacuje argument da je Dragoslav Stojanović možda lažno implicirao Ramusha Haradinaja jer je smatrao Ramusha Haradinaja ili njegovu porodicu odgovornim za to što su Stojanovići ostali bez porodične kuće. Na osnovu razmotrenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da su okolnosti u kojima je Dragoslav Stojanović video lice za koje je verovao da je Ramush Haradinaj bile takve da ne može van razumne sumnje da zaključi da je to zaista bio Ramush Haradinaj. Pretresno veće zaključuje da se u paragrafu 59, tačka 4 Optužnice, Ramush Haradinaj tereti za okrutno postupanje i mučenje samo Dragoslava Stojanovića, a ne i Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića. Uz to, Pretresnom veću nisu predloženi dokazi koji ukazuju na to da je Ramush Haradinaj lično zlostavljao Mijata Stojanovića i Veselina Stijovića.

179. Mijat Stojanović je u svom svedočenju rekao da je video Ramusha Haradinaja kad su Dragoslav Stojanović, Mijat Stojanović i Veselin Stijović odvedeni iz kuće porodice Stojanović ka Glođanu, kao i u dvorištu ispred kuće Smajla Haradinaja posle premlaćivanja. U obe prilike, kad su ga navodno videli, svedoci su bili u teškim i

traumatičnim okolnostima. U vezi s prvom prilikom, Mijat Stojanović je rekao da je prepoznao Ramusha Haradinaja sa znatne udaljenosti, pri čemu mu je bilo rečeno da ide pognute glave, udarali su ga i vređali, a pored njega su leteli meci. Isto tako, Mijat Stojanović je navodno drugi put video Ramusha Haradinaja nakon što je zlostavljan, tokom kratkog boravka u dvorištu. U svetlu svojih zaključaka u vezi s prisustvom Ramusha Haradinaja u hodniku, Pretresno veće ne može smatrati da to što ga je Dragoslav Stojanović navodno video potkrepljuje navode o prva dva slučaja kad je viđen. Čak ako se i pretpostavi da je Mijat Stojanović prepoznao Ramusha Haradinaja, Pretresno veće smatra da predloženi dokazi nisu dovoljni da zaključi da je on na bilo koji način pomogao i pružao moralnu podršku zlostavljanju Mijata Stojanovića, Veselina Stijovića i Dragoslava Stojanovića ili ga ohrabrivao, bilo pre ili nakon što se ono odigralo. Na osnovu tih razmatranja, Pretresno veće se nije van razumne sumnje uverilo da je Ramush Haradinaj bio lično umešan u maltretiranje ove tri žrtve 18. aprila 1998. godine. U odeljku 3.2.3 gore Pretresno veće je zaključilo da je, počev od 22. aprila, uključujući i taj dan, na Kosovu postojao oružani sukob. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi iz tačke 4.

6.4 Okrutno postupanje i mučenje Staniše Radoševića i Novaka Stijovića (tačka 6)

180. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i mučenje Staniše Radoševića i Novaka Stijovića kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze Novaka Stijovića, Staniše Radoševića, Miloice Vlahovića i Marijane Anđelković.

181. Novak Stijović, Srbin,⁸²³ u svom svedočenju je rekao da je 21. aprila 1998. godine radio u noćnoj smeni.⁸²⁴ U Dečanima je sreo Rosandu Radošević⁸²⁵ i njenog sina Stanišu Radoševića iz Dašinovca, opština Dečani, i zajedno su krenuli kući.⁸²⁶ Novak Stijović je vozio svoj crveni jugo, a Rosanda i Staniša Radošević su vozili svoju sivu ladu.⁸²⁷ Kad su stigli do Požara, na kontrolnom punktu su ih zaustavili vojnici OVK, koji su u njih uperili puške.⁸²⁸ Neki od vojnika su nosili uniforme s oznakama OVK, a ostali su bili u civilnoj odeći.⁸²⁹ Novak Stijović je rekao da se seća da je među njima

⁸²³ Novak Stijović, T. 7142-7143, 7162.

⁸²⁴ Novak Stijović, T. 7145-7146.

⁸²⁵ Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da su Rosa i Rosanda Radošević ista osoba.

⁸²⁶ Novak Stijović, T. 7145-7146.

⁸²⁷ Novak Stijović, T. 7146.

⁸²⁸ Novak Stijović, T. 7147, 7160.

⁸²⁹ Novak Stijović, T. 7149, 7168.

video Kujtima Berishu, Albanca iz Požara, i izvesnog Jusufa, čije je prezime zaboravio.⁸³⁰ Pripadnici OVK su ih pitali kuda će, a kad su im Novak Stijović i Rosanda i Staniša Radošević odgovorili da idu kući, ovi su im rekli da kući ne mogu i da tamo više nemaju šta da traže.⁸³¹ Nije se sticao utisak da neko od njih vodi glavnu reč, ali nakon najviše deset minuta Jusuf je izdao naređenje da se Novak Stijović i Rosanda i Staniša Radošević odvedu u Glođane, opština Dečani.⁸³² Stavljeni su pod stražu pripadnika OVK, koji su ih njihovim automobilima povezli u pravcu Glođana.⁸³³

182. Na ulazu u Glođane automobil Novaka Stijovića se pokvario i oni su tu videli oko 30-50 pripadnika OVK, koji su većinom bili naoružani.⁸³⁴ Nije se činilo da je neko od njih glavni.⁸³⁵ Kad su izašli iz automobila, vojnici su Novaka Stijovića i Stanišu Radoševića počeli udarati pesnicama, nogama, metalnim šipkama i kundacima pušaka, što se nastavilo još oko 20-30 minuta.⁸³⁶ Novaka Stijovića su tukli po leđima, ali on tada nije osetio da je povređen.⁸³⁷ On nije krvario, ali Staniša Radošević jeste.⁸³⁸ Novak Stijović je rekao da misli da je Staniša Radošević krvario iz rane koju je zadobio od udarca kundakom puške u potiljak.⁸³⁹ Rosanda Radošević je bila s njima, ali nju nisu tukli.⁸⁴⁰ Vojnici su ih na srpskom ispitivali o razmeštaju i brojnosti policijskih snaga, kao i o konkretnim pripadnicima tih snaga, između ostalog, načelniku policije u Dečanima i komandiru policijske stanice u Rzniću.⁸⁴¹ Ispitivali su ih i o tome da li je neko od njihovih rođaka u policiji, da li među stanovnicima sela Novaka Stijovića ima pripadnika policije i koji su pripadnici policije odgovorni za oružani napad na Albance 24. marta.⁸⁴² Neki ljudi koje Novak Stijović nije poznao rekli su im da se ne vraćaju kući, nego da idu u Srbiju.⁸⁴³ Novak Stijović nije izgubio svest, ali je rekao da misli da se Staniša Radošević nakratko onesvestio.⁸⁴⁴ Vojnici su ih pitali da li poseduju oružje, na šta je Novak Stijović rekao da ima jednu pušku, a isto je odgovorio i Staniša

⁸³⁰ Novak Stijović, T. 7149, 7169.

⁸³¹ Novak Stijović, T. 7150.

⁸³² Novak Stijović, T. 7172-7173, 7188.

⁸³³ Novak Stijović, T. 7149-7150, 7172, 7188.

⁸³⁴ Novak Stijović, T. 7151, 7171-7172.

⁸³⁵ Novak Stijović, T. 7172-7173, 7187-7188.

⁸³⁶ Novak Stijović, T. 7151, 7189.

⁸³⁷ Novak Stijović, T. 7161-7162.

⁸³⁸ Novak Stijović, T. 7153.

⁸³⁹ Novak Stijović, T. 7153.

⁸⁴⁰ Novak Stijović, T. 7153, 7185, 7188.

⁸⁴¹ Novak Stijović, T. 7151-7152, 7157.

⁸⁴² Novak Stijović, T. 7173-7274, 7188, 7191-7192.

⁸⁴³ Novak Stijović, T. 7152-7153.

⁸⁴⁴ Novak Stijović, T. 7153.

Radošević.⁸⁴⁵ Kad su ih vojnici pitali koji od njih može otići po te puške, nijedan se nije javio, pa su vojnici rešili da pošalju Stanišu Radoševića.⁸⁴⁶ Neki ljudi koje Novak Stijović nije poznao dali su Staniši Radoševiću oznaku OVK koja je, po mišljenju Novaka Stijovića, trebalo da služi kao propusnica, i Staniša Radošević je zatim seo u svoj automobil i otišao.⁸⁴⁷

183. Neki ljudi koje Novak Stijović nije poznao odveli su njega i Rosandu Radošević u jednu privatnu dvospratnicu na ulazu u Glođane iz pravca Rznića, prvu kuću od mesta gde je automobil Novaka Stijovića ostao u kvaru.⁸⁴⁸ Ušli su pravo u jednu manju prostoriju s metalnim vratima i prozorom s rešetkama, gde su držani otprilike sat do sat i po vremena.⁸⁴⁹ Tamo je bio jedan vojnik.⁸⁵⁰ Kasnije je ušao jedan čovek i rekao Novaku Stijoviću i Rosandi Radošević da mogu da idu, što su oni i učinili.⁸⁵¹ Kad su pitali vojnike kuda mogu da idu, jedan od njih je odgovorio da idu kud god žele, samo ne kući.⁸⁵² Novak Stijović nije mogao da upali automobil.⁸⁵³ Neki pripadnici OVK su njegov automobil, u kojem su on i Rosanda Radošević sedeli, odveli do sela Prilep, opština Dečani, koje se nalazilo oko sedam-osam kilometara odatle, na glavnom putu između Dečana i Đakovice, i tamo ih ostavili.⁸⁵⁴ Novak Stijović je u svom svedočenju izjavio da su od šest Srba za koje on zna da su bili zaustavljeni na kontrolnom punktu u Požaru, uključujući njegovog oca, samo on i Staniša Radošević pretučeni.⁸⁵⁵ Otprilike tri do pet meseci kasnije, Novak Stijović je počeo da oseća bolove u kičmi, koji su se isprva javljali povremeno i nisu bili suviše jaki.⁸⁵⁶ Marijana Anđelković, koja je 25. aprila 1998. u Dečanima obavila razgovor sa Novakom Stijovićem, uglavnom je potvrdila njegov prikaz događaja od 22. aprila 1998. godine.⁸⁵⁷

⁸⁴⁵ Novak Stijović, T. 7153-7154.

⁸⁴⁶ Novak Stijović, T. 7153-7154.

⁸⁴⁷ Novak Stijović, T. 7156, 7158.

⁸⁴⁸ Novak Stijović, T. 7154, 7161, 7172, 7192-7193.

⁸⁴⁹ Novak Stijović, T. 7154, 7193.

⁸⁵⁰ Novak Stijović, T. 7191.

⁸⁵¹ Novak Stijović, T. 7154-7155.

⁸⁵² Novak Stijović, T. 7155.

⁸⁵³ Novak Stijović, T. 7156.

⁸⁵⁴ Novak Stijović, T. 7155-7157.

⁸⁵⁵ Novak Stijović, T. 7160-7161, 7184-7187.

⁸⁵⁶ Novak Stijović, T. 7161, 7182-7183.

⁸⁵⁷ Marijana Anđelković, T. 463-464, 466, 514, 516-521; dok. pr. br. P4 (beležnica svedokinje Anđelković, sveska 2), str. 13-14; dok. pr. br. P5 (izveštaj o incidentu, Fond za humanitarno pravo, 27. april 1998. godine).

184. Staniša Radošević, Srbin,⁸⁵⁸ posvedočio je da su se u jutarnjim časovima 22. aprila 1998. godine on, njegova majka Rosa Radošević i njegov prijatelj Novak Stijović u dva automobila vozili iz Dečana u pravcu kuće porodice Radošević u Dašinovcu.⁸⁵⁹ Na raskrsnici puteva za Požar i Donju Luku, opština Dečani, njihovim automobilima su prišla petorica naoružanih ljudi.⁸⁶⁰ Trojica su bila u civilnoj odeći, a dvojica u uniformama.⁸⁶¹ Svi su na rukavu imali oznaku OVK: crnog dvoglavog orla sa slovima "OVK".⁸⁶² Ti ljudi su svedoku na albanskom i srpskom naredili da izađe iz automobila.⁸⁶³ Ispitivali su ga da li ima oružja, kuda ide i zatim rekli putnicima da više ne mogu da idu u Dašinovac jer je "to sad njihovo [...] ne mo[gu] više Srbi da dođu u selo da žive".⁸⁶⁴ U tom trenutku je iz jednog betonskog rova pored puta izašlo pedesetak naoružanih ljudi.⁸⁶⁵ Svedok je većinu tih ljudi poznavao jer su bili iz sela Donja Luka, Požar i Ljumbarda.⁸⁶⁶ Bili su naoružani, s tim što su neki nosili uniforme, a neki civilnu odeću s oznakama OVK na rukavu ili kapi.⁸⁶⁷

185. Otprilike pola sata kasnije jedan od tih naoružanih ljudi je seo u automobil Novaka Stijovića i krenuo u pravcu Rznića, opština Dečani, vozeći ispred Staniše Radoševića.⁸⁶⁸ Iza svedoka je sedeo jedan čovek s automatskom puškom.⁸⁶⁹ U tom automobilu su bili i svedokova majka i Novak Stijović.⁸⁷⁰ Svedok je pored puta video rovove i stotinak muškaraca koji su klicali "OVK".⁸⁷¹ Između Rznića i Glodana, kod jednog utvrđenja takođe je video oružje velikog kalibra i dvojicu ljudi u crnim uniformama.⁸⁷² Na desetak metara od tog utvrđenja, koje se nalazilo na 200-300 metara od ulaza u Glodane, automobil Novaka Stijovića se pokvario i njima troma je naređeno da izađu.⁸⁷³ Došlo je još ljudi u uniformama, kao i nekih u civilnoj odeći, nakon čega su

⁸⁵⁸ Staniša Radošević, T. 956; dok. pr. br. D5 (Staniša Radošević, izjava svedoka, 23. avgust 2005. godine), str. 1.

⁸⁵⁹ Staniša Radošević, T. 957, 960-961, 1011, 1020, 1022; dok. pr. br. P5 (izveštaji o incidentima, Fond za humanitarno pravo, 5. maj 1998. godine), str. 15.

⁸⁶⁰ Staniša Radošević, T. 961-962, 965; dok. pr. br. P11 (mapa područja Radonjičkog jezera, s oznakama).

⁸⁶¹ Staniša Radošević, T. 962.

⁸⁶² Staniša Radošević, T. 961-962; dok. pr. br. P9 (oznaka OVK).

⁸⁶³ Staniša Radošević, T. 963.

⁸⁶⁴ Staniša Radošević, T. 963.

⁸⁶⁵ Staniša Radošević, T. 961, 966, 1036.

⁸⁶⁶ Staniša Radošević, T. 966.

⁸⁶⁷ Staniša Radošević, T. 962, 966-967, 1036; dok. pr. br. P9 (oznaka OVK).

⁸⁶⁸ Staniša Radošević, T. 967, 1036-1037.

⁸⁶⁹ Staniša Radošević, T. 967.

⁸⁷⁰ Staniša Radošević, T. 967.

⁸⁷¹ Staniša Radošević, T. 967-968, 1040.

⁸⁷² Staniša Radošević, T. 969-970; dok. pr. br. P12 (mapa područja Radonjičkog jezera, s oznakama).

⁸⁷³ Staniša Radošević, T. 970-971, 1041-1042.

trojica do petorica tih ljudi počela da tuku Novaka Stijovića.⁸⁷⁴ Udarali su ga po glavi, grudima i rebrima a, kad se srušio na zemlju, nastavili su da ga udaraju nogama.⁸⁷⁵ Kad se svedok umešao i pokušao da zaštiti Stijovića, ti ljudi su počeli i njega da tuku i udaraju nogama.⁸⁷⁶ Tukli su ih pesnicama, kundacima pušaka i pištolja.⁸⁷⁷ Dok su ih tukli, psovali su im majku srpsku i govorili da je to njihova zemlja.⁸⁷⁸ Svedokovu majku nisu tukli.⁸⁷⁹ Kod svedoka su pronašli adresar i za svakog čoveka čije je ime bilo u njemu ispitivali ga da li je Srbin ili Rom.⁸⁸⁰ Otprilike pola sata kasnije, jedan čovek koji je, kako se činilo, bio glavni odveo je svedoka, njegovu majku i Novaka Stijovića u jednu manju prostoriju nekoliko metara niže niz put, gde je svedoka ispitivao i istovremeno ga tukao.⁸⁸¹ Kad je svedok izjavio da njegov otac ima dve puške, taj čovek mu je naredio da ode po njih, zapretivši mu da će u protivnom ubiti njegovu majku i Novaka Stijovića.⁸⁸² On je svedoku dao oznaku OVK kako bi je putem koristio da se zaštiti od pripadnika OVK.⁸⁸³ Ostavivši svoju majku i Novaka Stijovića, svedok je zatim krenuo prema kući svoje porodice u Dašinovcu kako bi od svog oca uzeo te dve puške (vidi odeljak 6.7. dole).⁸⁸⁴ Kad je uzeo jednu pušku, svedok je, pretvarajući se da ide po drugu, otišao u Dečane.⁸⁸⁵ U policijskoj stanici u Dečanima, gde je došao da prijavi incident, jedan pripadnik policije ga je obavestio da su njegova majka i Novak Stijović pronađeni kako pešice idu putem nedaleko od Prilepa, opština Dečani, i da su dovedeni u Dečane.⁸⁸⁶

186. Miloica Vlahović, Srbin,⁸⁸⁷ je u svom svedočenju naveo da je 22. aprila 1999. godine od nekih pripadnika policije u policijskoj stanici u Dečanima čuo da su Albanci zarobili Konstantina Stijovića, njegovog sina Novaka Stijovića, kao i Stanišu Radoševića i njegovu snahu (svastiku) Milku Stijović i Stanislavu Popović.⁸⁸⁸ Novak Stijović mu je kasnije ispričao da su oni bili zaustavljeni u Požaru, opština Dečani, i

⁸⁷⁴ Staniša Radošević, T. 971-972.

⁸⁷⁵ Staniša Radošević, T. 971-973.

⁸⁷⁶ Staniša Radošević, T. 972-974, 1050.

⁸⁷⁷ Staniša Radošević, T. 972, 974.

⁸⁷⁸ Staniša Radošević, T. 973.

⁸⁷⁹ Staniša Radošević, T. 982.

⁸⁸⁰ Staniša Radošević, T. 974.

⁸⁸¹ Staniša Radošević, T. 981-983.

⁸⁸² Staniša Radošević, T. 983.

⁸⁸³ Staniša Radošević, T. 984, 987.

⁸⁸⁴ Staniša Radošević, T. 984.

⁸⁸⁵ Staniša Radošević, T. 985-987, 1043, 1060, 1062, 1070-1071, 1073-1074.

⁸⁸⁶ Staniša Radošević, T. 988.

⁸⁸⁷ Miloica Vlahović, T. 1542-1543.

⁸⁸⁸ Miloica Vlahović, T. 1577-1580, 1639-1640.

odatle odvedeni u Glođane, gde su on i Staniša Radošević pretučeni.⁸⁸⁹ Svedok je rekao da ne zna da li su svi oni bili zatočeni zajedno.⁸⁹⁰ Konstantin Stijović mu je rekao da je on pušten na slobodu nakon što je za njega intervenisao Hilmi Haradinaj, otac optuženog Ramusha Haradinaja.⁸⁹¹

187. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da su 22. aprila 1998. godine Rosu Radošević, Novaka Stijovića i Stanišu Radoševića na putu u Požaru ili kod Požara zaustavili naoružani vojnici OVK. Oni su njih troje kasnije automobilom povezli u pravcu Glođana. Na ulazu u Glođane, jedna grupa pripadnika OVK je Novaka Stijovića i Stanišu Radoševića jedno duže vreme tukla nogama, pesnicama, kundacima pušaka i pištolja. Novak Stijović se srušio na zemlju, a Staniša Radošević je krvario. Njih troje je zatim odvedeno u jednu prostoriju u obližnjoj kući, gde je Staniša Radošević bio tučen i ispitivan. On je iz te kuće pušten pod uslovom da ode po dve puške. Rosa Radošević i Novak Stijović su nakon izvesnog vremena pušteni na slobodu. Staniša Radošević je uzeo jednu pušku a onda, pretvarajući se da ide po drugu, otišao u Dečane i, u stvari, pobeo i otišao u lokalnu policijsku stanicu.

188. Pretresno veće se uverilo da je Novaku Stijoviću i Staniši Radoševiću premlaćivajem naneta teška fizička patnja. S obzirom na težinu i trajanje premlaćivanja, Pretresno veće se takođe uverilo da su izvršioci tog premlaćivanja posedovali nameru da njime nanesu takvu patnju. Pretresno veće se, pored toga, uverilo da je postojala tesna veza između tog zločina i oružanog sukoba na Kosovu i da u vreme izvršenja zločina žrtve nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, što su izvršioci znali ili morali da znaju. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK počinili krivično delo okrutnog postupanja nad Novakom Stijovićem i Stanišom Radoševićem.

189. Pripadnici OVK su Novaku Stijoviću i Staniši Radoševiću više puta rekli da se, budući da su Srbi, ne mogu vratiti svojim kućama jer to nije njihova zemlja. Pripadnici OVK su ih, prilikom premlaćivanja, ispitivali o njihovim saznanjima o srpskoj policiji i vezama s njom, postavljajući im pitanja o brojnosti i razmeštaju policijskih snaga, kao i o konkretnim pripadnicima tih snaga. Stanišu Radoševića su takođe ispitivali o nacionalnosti ljudi čija su imena bila zapisana u njegovom adresaru. Jedan vojnik OVK je Staniši Radoševiću zapretio da će, ako ne donese dve puške, ubiti Rosu Radošević i

⁸⁸⁹ Miloica Vlahović, T. 1581-1582, 1639-1640.

⁸⁹⁰ Miloica Vlahović, T. 1581, 1639.

⁸⁹¹ Miloica Vlahović, T. 1581, 1640.

Novaka Stijovića. Stoga Pretresno veće zaključuje da je to premlaćivanje vršeno s ciljem iznuđivanja informacija, zastrašivanja i vršenja pritiska na žrtve, kao i diskriminacije Novaka Stijovića i Stanislava Radoševića na nacionalnoj osnovi. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK počinili mučenje Novaka Stijovića i Staniše Radoševića.

190. Sva trojica optuženih se po tački 6 terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se tim vidom krivične odgovornosti baviti u odeljku 7 dole.

6.5 Ubistvo Vukosave Marković i Darinke Kovač (tačka 8)

191. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Vukosave Marković i Darinke Kovač kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Idriz Balaj se tereti za počinjenje ili pomaganje i podržavanje počinjenja ubistva. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze Miloice Vlahovića i Vere Kovačević, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

192. Miloica Vlahović je u svom svedočenju rekao da su 21. aprila 1998. godine Darinka i Vukosava Vujošević bile među malobrojnima Srbima koji su ostali u Gornjem Ratišu i Dašinovcu.⁸⁹² On je u septembru 1998. od jednog čoveka po imenu Muhamet iz sela Kodralija, opština Dečani, čuo da su Darinka i Vukosava Vujošević krajem jula 1998. godine ubijene i da su njihovi usevi zapaljeni.⁸⁹³ Svedok ne zna da li je Muhamet bio očevidac tog ubijanja.⁸⁹⁴

193. Vera Kovačević, ćerka Darinke Kovač i sestrčina Vukosave Marković,⁸⁹⁵ čula je za nestanak svoje majke, a kasnije je saznala da je ona nestala 21. aprila 1998. godine.⁸⁹⁶ Dana 19. septembra 1998. godine Vera Kovačević je učestvovala u postupku identifikacije Darinke Kovač (posmrtni ostaci označeni sa R-17) i Vukosave Marković (posmrtni ostaci označeni sa R-10) u hotelu "Paštrik" u Đakovici.⁸⁹⁷ Vera Kovačević je

⁸⁹² Miloica Vlahović, T. 1554-1555.

⁸⁹³ Miloica Vlahović, T. 1572-1573.

⁸⁹⁴ Miloica Vlahović, T. 1573.

⁸⁹⁵ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 1

⁸⁹⁶ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 3.

⁸⁹⁷ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 5. V. takođe dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 304, 306-307, 404-408; Dušan Dunjić, T. 7207-7208, 7350, 11027-11028; dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 7-8; dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-

forenzičkim veštacima dala lične podatke o svojoj majci i tetki, uključujući podatke o njihovom fizičkom izgledu i medicinsko-dentalne anamnestičke podatke.⁸⁹⁸ Prema njenim rečima, Darinka Kovač je imala oboljenje kičme, išla je malo pogrbljena i nosila je protezu na gornjoj i donjoj vilici, a Vukosava Marković je povredila glavu i nogu u saobraćajnoj nesreći.⁸⁹⁹ Vera Kovačević je prepoznala plavu haljinu s belim cvetnim dezenom i beli prsluk koji je sama isplela kao odeću koja je pripadala Darinki Kovač.⁹⁰⁰ Tamnodrap suknju i plavu bluzu, koje je sama sašila, kao i tamnoplavu jaknu, prepoznala je kao odeću koja je pripadala Vukosavi Marković.⁹⁰¹ Na osnovu tih podataka veštaci su mogli da izvrše definitivnu identifikaciju.⁹⁰² Kasnije tog dana, posmrtni ostaci Darinke Kovač i Vukosave Marković sahranjeni su na groblju u Piskotama u Đakovici.⁹⁰³ Godine 2005. izvršena su dva zasebna pokušaja pronalaženja njihovih posmrtnih ostataka, ali oni nisu pronađeni.⁹⁰⁴

194. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s posmrtnim ostacima koji su označeni sa R-10 i R-17 i za koje je klasičnim metodima identifikacije utvrđeno da pripadaju Vukosavi Marković i Darinki Kovač. Branimir Aleksandrić⁹⁰⁵ je posvedočio da je telo označeno sa R-10 pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera 12. septembra 1998. godine.⁹⁰⁶ Pronađeno je nakon pažljivog razgrtanja šljunka sa spoljne strane betonskog zida kanala, odmah do zida, sa metalnom žicom prečnika tri milimetra omotanom oko struka.⁹⁰⁷ Aleksandrić je takođe posvedočio da je telo označeno sa R-17 pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera 12. septembra 1998. godine.⁹⁰⁸ Pronađeno je nakon pažljivog otkopavanja, duboko u

17), str. 2, 6-7; dok. pr. br. D66 (video-snimak kanala Radonjičkog jezera i hotela "Paštrik", 12-19. septembar 1998. godine), 1:58'07" – 1:59'47".

⁸⁹⁸ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 5, 9, 10.

⁸⁹⁹ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 1, 9-10.

⁹⁰⁰ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 1, 5-6, 14.

⁹⁰¹ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 1, 5, 7, 14.

⁹⁰² Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 11.

⁹⁰³ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 13.

⁹⁰⁴ Dok. pr. br. P1246 (Vera Kovačević, izjava svedoka, 8. novembar 2007. godine), par. 15.

⁹⁰⁵ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

⁹⁰⁶ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 128-129, 203-204.

⁹⁰⁷ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 129, 132-133; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 2; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:55'38" – 1:04'39".

⁹⁰⁸ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 128-129, 203-204.

zemlji.⁹⁰⁹ Uz glavu tog tela je pronađena kompletna proteza za gornju vilicu.⁹¹⁰ Nakon što je pregledao izveštaj o obdukciji, Aleksandrić se setio da je to telo imalo jako iskrivljenu kičmu.⁹¹¹ Kao što stoji u izveštaju o obdukciji, ćerka Darinke Kovač je, prilikom identifikacije tela označenog sa R-17 u hotelu "Paštrik", izjavila da misli da njena majka nije imala zube, da je nosila parcijalnu protezu u donjoj vilici i totalnu protezu u gornjoj vilici i da je imala dugogodišnje oboljenje koje je dovelo do okoštavanja kičme.⁹¹²

195. Dušan Dunjić⁹¹³ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-10 bilo odeveno u zelenkastu pletenu suknju, crnu platnenu suknju i plavu platnenu bluzu dugih rukava.⁹¹⁴ Pripadalo je osobi ženskog pola, približne starosti između 50 i 60 godina i visine između 156 i 165 centimetara.⁹¹⁵ Obdukcijom je ustanovljen prostrel na levoj polovini karlične kosti, kao i frakture leve ruke, kičme i desne butne kosti.⁹¹⁶ Vera Kovačević je 19. septembra 1998. godine to telo, na osnovu nekoliko odevnih predmeta i tragova povreda kosti desne noge i glave zadobijenih u saobraćajnoj nesreći, identifikovala kao telo Vukosave Marković (rođene Vujošević).⁹¹⁷ Ona je opis bluze u kojoj je telo pronađeno i koja je, kako je navela, bila poklon od žrtvinog brata, dala pre nego što joj je ta bluza pokazana.⁹¹⁸ Vera Kovačević je odeću u kojoj je telo pronađeno prepoznala među svom odećom koja joj je pokazana prilikom identifikacije.⁹¹⁹ Telo

⁹⁰⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 144; Branimir Aleksandrić, T. 6766-6767; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 39; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 1:27'24" – 1:31'05".

⁹¹⁰ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 144, 146; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 1:29'36" – 1:29'46".

⁹¹¹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 150; dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 2, 5.

⁹¹² Dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 6-7.

⁹¹³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

⁹¹⁴ Dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 2.

⁹¹⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 298-299; dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 7.

⁹¹⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 300; dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 2, 7.

⁹¹⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 304, 306-307; Dušan Dunjić, T. 7207, 11027-11028; dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 7-8; dok. pr. br. D66 (video-snimak kanala Radonjičkog jezera i hotela "Paštrik", 12-19. septembar 1998. godine), 1:58'07" – 1:59'47".

⁹¹⁸ Dušan Dunjić, T. 7207.

⁹¹⁹ Dušan Dunjić, T. 7207; dok. pr. br. D66 (video-snimak kanala Radonjičkog jezera i hotela "Paštrik", 12-19. septembar 1998. godine), 1:57'57" – 1:58'38".

označeno sa R-10 je predato rodbini, uz izdavanje potvrde o smrti.⁹²⁰ Telo označeno sa R-17 bilo je odeveno u plavu haljinu s ljubičastim i belim dezenom, ispod koje se nalazio ručno pleteni prsluk.⁹²¹ Pripadalo je osobi ženskog pola, približne starosti između 55 i 65 godina i visine između 156 i 161 centimetara.⁹²² Obdukcijom je ustanovljen prostrel leve polovine karlične kosti nanet projektilom ispaljenim iz ručnog vatrenog oružja koji je, ako je zadobijen zaživotno, mogao dovesti do krvarenja i smrti.⁹²³ Vera Kovačević je 19. septembra 1998. godine to telo, na osnovu odeće, okoštaloosti kičme i tragova prethodnog dugogodišnjeg degenerativnog obolenja kostiju koje je dovelo do tog teškog okoštavanja, identifikovala kao telo Darinke Kovač (rođene Vujošević).⁹²⁴ Ona je članovima tima rekla da su Vukosava Marković i njena sestra Darinka Kovač nestale 21. aprila 1998. godine.⁹²⁵ Tela označena sa R-10 i R-17 predana su rodbini, uz izdavanje potvrde o smrti.⁹²⁶ Zbog specifične prirode identifikacije klasičnim metodima, svedok nije uzeo uzorak DNK s posmrtnih ostataka označenih sa R-17.⁹²⁷

196. Kao što je već rečeno, Pretresno veće je saslušalo iskaz Vere Kovačević iz druge ruke da su Vukosava Marković i Darinka Kovač nestale 21. aprila 1998. godine. U septembru 1998. godine klasičnim metodima identifikacije je utvrđeno da dva skupa posmrtnih ostataka pripadaju tim dvema ženama. Oba skupa posmrtnih ostataka pronađena su kod betonskog zida kanala Radonjičkog jezera. Identifikacija Vukosave Marković je, osim na osnovu opštih fizičkih karakteristika, delom izvršena na osnovu činjenice da su na posmrtnim ostacima zabeležene koštane povrede koje su odgovarale prethodnim povredama žrtve u saobraćajnoj nesreći. Isto tako, identifikacija Darinke Kovač je, osim na osnovu opštih fizičkih karakteristika, delom izvršena na osnovu

⁹²⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 308; dok. pr. br. P635 (potvrde o smrti), str. 5-6; dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 8.

⁹²¹ Dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 3.

⁹²² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 399; dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 5.

⁹²³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 401; dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 2, 6.

⁹²⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 404-408; Dušan Dunjić, T. 7208, 7350; dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 2, 6-7.

⁹²⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 305; dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 7.

⁹²⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 308, 409; Dušan Dunjić, T. 7351; dok. pr. br. P635 (potvrde o smrti), str. 5-6, 9-10; dok. pr. br. P672 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10), str. 8; dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 7.

činjenice da su na posmrtnim ostacima zabeleženi tragovi prethodnog oboljenja kostiju. Pri identifikaciji je takođe uzeta u obzir činjenica da je s posmrtnim ostacima pronađena kompletna proteza za gornju vilicu i podatak da je Darinka Kovač nosila takvu protezu. Uz to, Vera Kovačević je, u vezi s oba skupa posmrtnih ostataka, neke komade odeće prepoznala kao odeću koju je sama napravila. U iskazima Vere Kovačević i Dušana Dunjića ima nekih neslaganja u vezi s identifikacijom odeće Vukosave Marković. Ti iskazi, uprkos međusobnim razlikama, nisu nužno protivrečni, a delovi u kojima postoje neslaganja tiču se teško odredivih pojedinosti kao što je tačna boja odeće. Stoga Pretresno veće smatra da takvim neslaganjima ne treba pridavati značaj i napominje da je identifikacija odeće bila samo od jedan od faktora koji su uzeti u obzir pri identifikaciji posmrtnih ostataka. Pošto posmrtni ostaci nisu mogli biti pronađeni, nije se mogla izvršiti identifikacija putem analize DNK. Pretresnom veću su predloženi dokazi o rezultatima identifikacije nekih drugih skupova posmrtnih ostataka klasičnim metodima koji su kasnije osporeni analizom DNK. Uprkos tome, s obzirom na čvrstu utemeljenost identifikacije ta dva skupa posmrtnih ostataka klasičnim metodima i činjenicu da su oni pronađeni jedan do drugog, Pretresno veće zaključuje da posmrtni ostaci označeni sa R-10 pripadaju Vukosavi Marković i da posmrtni ostaci označeni sa R-17 pripadaju Darinki Kovač. Sudskomedicinski dokazi upućuju na to da su Vukosava Marković i Darinka Kovač ubijene. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi da je ijedna od tih žena bila u nadležnosti OVK. Vukosava Marković i Darinka Kovač su krajem aprila 1998. godine bile su među poslednjim preostalim Srbima u selu Gornji Ratiš, koje je 21. aprila 1998. ili otprilike tog datuma palo u ruke OVK. Uz to, Miloica Vlahović je u svom svedočenju rekao da je od jednog čoveka po imenu Muhamet čuo da su Vukosava Marković i Darinka Kovač u julu 1998. godine ubijene. On nije rekao ništa поближе o izvoru Muhametovih informacija. Prema tome, izvor tih dokaza je nepoznat, a moguće je i da se radi o dokazima iz druge ruke preko više posrednika. Čak i ako su te dve žene nestale s teritorije pod kontrolom OVK i ako su krajem aprila 1998. godine bile među poslednjim preostalim Srbima u svom selu, samo na osnovu te

⁹²⁷ Dušan Dunjić, T. 7350; dok. pr. br. P706 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-17), str. 6-7.

činjenice se ne može razumno isključiti mogućnost da su ubistvo počinile druge snage ili lica, koji nisu bili povezani s OVK.

197. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da su Vukosava Marković i Darinka Kovač ubijene, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van razumne sumnje zaključiti ko je počinio ubistvo te dve žene, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li su ubistva izvršena dok su žrtve bile u nadležnosti OVK. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi o vezi Idriza Balaja sa smrću ijedne od tih dveju žena. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.6 Ubistvo Milovana i Milke Vlahović (tačka 10)

198. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Milovana i Milke Vlahović kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze više svedoka, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

199. Goran Vlahović, Srbin iz većinski albanskog sela Gornji Ratiš, opština Dečani,⁹²⁸ je u svom svedočenju naveo da su 21. aprila 1998. godine on i njegov brat Novak Vlahović iz kuće svojih roditelja otišli na posao u Dečane.⁹²⁹ Prema svedokovim rečima, on je svoje roditelje tada video poslednji put.⁹³⁰ Dva brata su posle posla pokušala da se vrate u roditeljsku kuću, ali nisu uspela jer su i u Dečanima i u Prilepu puteve blokirali pripadnici srpske policije, koji su im rekli "da su tu naoružani ljudi".⁹³¹ Ostala braća Gorana Vlahovića, Miloica i Rade, takođe su pokušala da se vrate u selo, ali nisu uspela.⁹³² Braća su i sledećih dana pokušavala da dođu do Gornjeg Ratiša, ali nisu uspela jer ih policija nije puštala da prođu.⁹³³ Pošto nisu mogli da dođu do Gornjeg Ratiša, brat Gorana Vlahovića, Rade, zamolio je svog prijatelja Nuo Alakaja, Albanca katolika, da ode u selo i obiđe njihove roditelje.⁹³⁴ Kako je Rade Vlahović preneo

⁹²⁸ Goran Vlahović, T. 1730-1731, 1734-1735.

⁹²⁹ Goran Vlahović, T. 1731, 1735, 1736.

⁹³⁰ Goran Vlahović, T. 1737, 1748.

⁹³¹ Goran Vlahović, T. 1737-1741.

⁹³² Goran Vlahović, T. 1742.

⁹³³ Goran Vlahović, T. 1741-1742.

⁹³⁴ Goran Vlahović, T. 1742-1743.

Goranu Vlahoviću, Nuo Alakaj je saznao da njihovi roditelji više nisu tamo.⁹³⁵ Goran Vlahović je rekao da ne zna kada je Alakaj otišao u selo.⁹³⁶

200. Miloica Vlahović, Srbin iz Peći,⁹³⁷ svoje roditelje je poslednji put video u poslepodnevnim časovima 21. aprila 1998. godine, kada je iz njihove kuće u Gornjem Ratišu, opština Dečani, u kojoj je proveo noć, otišao u Đakovicu.⁹³⁸ Svedokove roditelje su tog dana posetili Miloš Radunović i njegova žena Milica, kao i Slobodan Radošević.⁹³⁹ Miloica Vlahović je posvedočio da su 21. aprila 1998. godine njegovi roditelji bili među malobrojnima Srbima koji su ostali da žive u Gornjem Ratišu i Dašinovcu.⁹⁴⁰ Dana 22. aprila 1998. godine svedok je od svog brata čuo da su njegovi roditelji još uvek bili kod kuće kad je njegov brat toga dana oko 06:00 časova iz njihove kuće kretao na posao.⁹⁴¹ Svedok je toga dana hteo da ode po roditelje, ali mu je jedan pripadnik policije u Dečanima rekao da je to suviše opasno.⁹⁴² Svedok je zamolio svog komšiju iz Gornjeg Ratiša Tafila Kuqija da obide njegove roditelje.⁹⁴³ Tafil Kuqi je 24. aprila 1998. godine ili otprilike tog datuma otišao u Gornji Ratiš.⁹⁴⁴ On je kasnije svedoku ispričao da su ga u Prilepu i Prekoluci/Prekolluku, opština Dečani, zaustavili naoružani pripadnici OVK u uniformama, koji su hteli da ga odvedu u Glođane da se priključi OVK.⁹⁴⁵ Kuqi je stigao samo do Prekoluke i nije video svedokove roditelje.⁹⁴⁶ Kasnije je svedok zamolio Mehmeta Gogu iz Dečana, koji je imao imanje blizu kuće njegovih roditelja, da ih obide.⁹⁴⁷ Svedok se nakon tri-četiri dana video s Gogom u Dečanima i ovaj mu je rekao da je video njegove roditelje.⁹⁴⁸ Čuvali su ih naoružani ljudi i nisu smeli da napuštaju kuću.⁹⁴⁹ Kasnije je svedokove roditelje u njihovoj kući videla i Faza Haradinaj, njihova bivša komšinica iz Gornjeg Ratiša.⁹⁵⁰ Ona je svedoku

⁹³⁵ Goran Vlahović, T. 1743, 1762.

⁹³⁶ Goran Vlahović, T. 1744.

⁹³⁷ Miloica Vlahović, T. 1542-1543.

⁹³⁸ Miloica Vlahović, 1544, 1554, 1568, 1574, 1614; dok. pr. br. P28 (fotografija Milovana Vlahovića), dok. pr. br. P29 (fotografija Milke Vlahović).

⁹³⁹ Miloica Vlahović, T. 1573.

⁹⁴⁰ Miloica Vlahović, T. 1554-1555.

⁹⁴¹ Miloica Vlahović, T. 1575.

⁹⁴² Miloica Vlahović, T. 1578.

⁹⁴³ Miloica Vlahović, T. 1583, 1643.

⁹⁴⁴ Miloica Vlahović, T. 1583-1584, 1587, 1643.

⁹⁴⁵ Miloica Vlahović, T. 1584, 1643-1644.

⁹⁴⁶ Miloica Vlahović, T. 1644.

⁹⁴⁷ Miloica Vlahović, T. 1585, 1644.

⁹⁴⁸ Miloica Vlahović, T. 1582-1583, 1644-1645.

⁹⁴⁹ Miloica Vlahović, T. 1584-1585, 1646-1648.

⁹⁵⁰ Miloica Vlahović, T. 1585-1586, 1649-1654. V. takođe Goran Vlahović, T. 1744, 1746, 1748.

potvrdila da oni ne smeju da napuste kuću.⁹⁵¹ Početkom septembra 1998. godine, svedok je od Shabana Sadikaja čuo da su njegovi roditelji bili kod kuće još 10 - 15 dana nakon 21. aprila 1998. godine.⁹⁵² Svedoku je jedan od njegovih komšija iz Gornjeg Ratiša, Maxhun Arifaj, rekao da je na putu između Gornjeg Ratiša i Rznića video kako naoružani ljudi u uniformama vode njegove roditelje i Milicu Radunović u pravcu Rznića.⁹⁵³ Maxhun mu je takođe rekao da je jedan čovek po imenu Bajram ili Imer Ademi rekao tim naoružanim ljudima da svedokove roditelje puste na slobodu i da ih ne diraju, na šta su mu oni zapretili da će ga ubiti.⁹⁵⁴

201. Svedok 60 je u svom svedočenju rekao da je poznavao Milku Vlahović (rođenu Marković) i Miku Radunovića.⁹⁵⁵ Dana 23. aprila 1998. godine Xhevdet Sadikaj mu je rekao da ih je dan pre toga video, da su dobro i da će pokušati da ih izvuče iz sela.⁹⁵⁶ Svedok je izjavio da misli da je Sadikaj bio pripadnik OVK.⁹⁵⁷

202. U izveštaju FHP iz serije "Pod lupom" se kaže da su, nakon što je OVK preuzeo kontrolu nad selom Gornji Ratiš, opština Dečani, srpski stanovnici tog sela 21. aprila 1998. godine izbegli u omladinsko odmaralište u Dečanima.⁹⁵⁸ Vlahovićeva ćerka, koja je 21. aprila sa svojim bratom otišla iz sela, rekla je osoblju FHP da su oni sutradan pokušali da se vrate po roditelje, ali da im pripadnici OVK nisu dozvolili da prođu.⁹⁵⁹

203. Dana 6. septembra 1998. godine, Rade Vlahović, sin Milovana i Milke Vlahović, podneo je prijavu MUP Đakovica, u kojoj je naveo da su 21. aprila 1998. godine, nepoznata lica albanske nacionalnosti upala u kuću njegove porodice i odvela njegove roditelje.⁹⁶⁰

204. Svedokinja 28, koja je radila kao istraživač za jednu humanitarnu organizaciju,⁹⁶¹ rekla je u svom svedočenju je da joj je Nada Vlahović, ćerka Milovana i Milke Vlahović, rekla da je u noći 20. aprila 1998. godine OVK otvarao vatru iz Glodana,

⁹⁵¹ Miloica Vlahović, T. 1585-1586, 1649-1654. V. takođe Goran Vlahović, T. 1744.

⁹⁵² Miloica Vlahović, T. 1588, 1681-1685.

⁹⁵³ Miloica Vlahović, T. 1591-1592, 1597-1598, 1698, 1703-1705.

⁹⁵⁴ Miloica Vlahović, T. 1593, 1598, 1699-1700.

⁹⁵⁵ Svedok 60, T. 2249, 2251.

⁹⁵⁶ Svedok 60, T. 2249-2250.

⁹⁵⁷ Svedok 60, T. 2248-2249, 2288.

⁹⁵⁸ Marijana Anđelković, T. 598; dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom", br. 27, 5. avgust 1998. godine), poglavlje 2.1.

⁹⁵⁹ Marijana Anđelković, T. 598; dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom", br. 27, 5. avgust 1998. godine), poglavlje 2.1.

⁹⁶⁰ Dok. pr. br. P1181 (krivična prijava Odeljenja kriminalističke policije MUP Đakovica), str. 10-11.

⁹⁶¹ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 2, 9, 11, 14; svedokinja 28, T. 10172.

opština Dečani, na srpske kuće u Gornjem Ratišu.⁹⁶² Dana 21. aprila 1998. godine, pripadnici OVK i naoružani civili ušli su traktorima i kamionima u to selo i, naoružani bacačima granata, puškama i minobacačima, pucajući u vazduh ispred srpskih kuća.⁹⁶³ Nada Vlahović je rekla da su neki od tih naoružanih ljudi nosili uniforme.⁹⁶⁴ Takođe je rekla da su Srbi zbog tih napada napustili selo i otišli u Dečane a da je ona selo napustila 21. aprila 1998. godine, zajedno sa svojom braćom.⁹⁶⁵ Dodala je da su njena braća 22. aprila 1998. godine pokušala da se vrate, ali su zaustavljena na kontrolnom punktu srpske policije.⁹⁶⁶ Nada Vlahović je takođe rekla da su žene i deca, Albanci, napustili selo.⁹⁶⁷

205. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Milkom Vlahović (posmrtni ostaci označeni sa R-35). Branimir Aleksandrić⁹⁶⁸ je u svom svedočenju rekao da su ronoci MUP 12. septembra 1998. godine, na mestu gde u jezero utiče reka, pronašli kosti i jednu patiku, koji su kasnije označeni sa R-35, i da su ih predali članovima forenzičkog tima u hotelu "Paštrik".⁹⁶⁹ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-35 pripadaju Milki Vlahović.⁹⁷⁰ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine nisu pronađene traumatske perimortalne povrede.⁹⁷¹ Zaključeno je da se uzrok smrti ne može utvrditi.⁹⁷²

206. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da je 21. aprila 1998. godine OVK preuzeo kontrolu nad Gornjim Ratišem, gde su Milovan i Milka Vlahović bili među poslednjim preostalim Srbima. Pretresnom veću su predloženi dokazi iz druge

⁹⁶² Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 49, svedokinja 28, T. 10229, 10232-10236.

⁹⁶³ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 49, svedokinja 28, T. 10229, 10232-10236.

⁹⁶⁴ Svedokinja 28, T. 10235.

⁹⁶⁵ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 49-51; svedokinja 28, T. 10226-10229, 10235.

⁹⁶⁶ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 49-51; svedokinja 28, T. 10229-10231.

⁹⁶⁷ Dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 50; svedokinja 28, T. 10196.

⁹⁶⁸ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

⁹⁶⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 246-247, 251; dok. pr. br. P773 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R35), str. 2-3; dok. pr. br. P1133 (fotografija kostiju i patike označenih sa R35).

⁹⁷⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 110.

⁹⁷¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 111-112.

ruke da su naoružani ljudi supružnike držali zatočene u njihovoj kući. Pretresnom veću su takođe predloženi dokazi iz druge ruke iz kojih sledi da supružnici nisu bili kod kuće. Hronologija tih dokaza iz druge ruke je nejasna. Posmrtni ostaci Milke Vlahović pronađeni su u kanjonu nizvodno od kanala Radonjićkog jezera. Sudskomedicinskim dokazima nije utvrđen uzrok njene smrti. Posmrtni ostaci Milovana Vlahovića nisu pronađeni. Budući da Milovana Vlahovića niko nije video od kraja aprila ili početka maja 1998. godine, Pretresno veće prihvata da je on, najverovatnije, mrtav. Međutim, Pretresno veće na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van razumne sumnje zaključiti da su bilo Milovan bilo Milka Vlahović ubijeni. Iz tog razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi iz tačke 10.

6.7 Ubistvo Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića (tačka 12)

207. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze više svedoka, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

208. Staniša Radošević, Srbin iz sela Dašinovac, opština Dečani,⁹⁷³ je u svom svedočenju naveo da je, kad je 22. aprila 1998. godine došao u kuću svoje porodice, svom ocu, Slobodanu Radoševiću, ispričao da su Stanišina majka i njegov prijatelj oteti, nakon čega mu je otac dao pušku.⁹⁷⁴ Svedok je upozorio oca da je OVK svuda postavio kontrolne punktove i da čovek ne može slobodno da se kreće.⁹⁷⁵ Otac mu je rekao da će, kad padne mrak, pokušati da kroz šumu ode u Dečane, nakon čega je svedok otišao, ostavivši oca u kući (vidi odeljak 6.4 gore).⁹⁷⁶ Svedok je tada svog oca poslednji put video živog.⁹⁷⁷ Sutradan ujutro svedoku je njegov prijatelj Slaviša Marković ispričao da je bio u Dašinovcu, gde je prošle noći oko 19:00 časova čuo veliku pucnjavu, i kazao mu je da je kuća svedokove porodice sigurno napadnuta i da je Slobodan Radošević verovatno zarobljen ili ubijen.⁹⁷⁸ Svedoku je jedan drugi prijatelj rekao da je video kako

⁹⁷² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 112.

⁹⁷³ Staniša Radošević, T. 956; dok. pr. br. D5 (Staniša Radošević, izjava svedoka, 23. avgust 2005. godine), str. 1.

⁹⁷⁴ Staniša Radošević, T. 984, 1011, 1020, 1022; dok. pr. br. P5 (izveštaji o incidentima, Fond za humanitarno pravo, 5. maj 1998. godine), str. 15.

⁹⁷⁵ Staniša Radošević, T. 985.

⁹⁷⁶ Staniša Radošević, T. 985.

⁹⁷⁷ Staniša Radošević, T. 988.

⁹⁷⁸ Staniša Radošević, T. 988-989.

vojnici OVK automobilom odvoze Slobodana Radoševića, zajedno s Milošem Radunovićem, u pravcu Požara, no, svedok je izjavio da su oni, po njegovom mišljenju, odatle produžili za Glođane.⁹⁷⁹ Taj prijatelj je mogao da vidi da su oni pretučeni.⁹⁸⁰ Svedokov prijatelj je pokušao da zaustavi vojnike, ali je i sam pretučen.⁹⁸¹ On je kasnije čuo da su Slobodan Radošević i Miloš Radunović ubijeni i da su njihova tela bačena pored puta u, kako je svedok to nazvao, "takozvani Linkin put".⁹⁸² Tri ili četiri meseca kasnije taj prijatelj je otišao na to mesto da tela prekrije zemljom.⁹⁸³ Dana 9. septembra 1998. godine, dvojica pripadnika policije iz Dečana, Zoran Nikić i Vule Mirčić, obavestila su svedoka da su pored puta kod Dašinovca, u "Linkinom putu", pronašli telo Slobodana Radoševića.⁹⁸⁴

209. Svedok 60 je u svom svedočenju rekao da je Slobodana Radoševića poslednji put video živog otprilike 15-16. aprila 1998. i da je Miloš Radunović bio živ 22. aprila 1998. godine oko 16:00 časova, kada je iz svedokove kuće biciklom krenuo ka Radoševićевой kući.⁹⁸⁵ Dana 23. aprila 1998. godine, svedoku je Xhevdet Sadikaj ispričao da su dan pre toga neki ljudi "iz Glođana" zarobili Miloša Radunovića dok je biciklom prolazio pored Sadikajeve kuće.⁹⁸⁶ Sadikaj mu je takođe rekao da su se oni odvezli do Radunovićeve kuće, pokazali mu oružje koje su tamo pronašli i onda krenuli prema kući Slobodana Radoševića da i njega zarobe.⁹⁸⁷ Otprilike 10-15 minuta nakon što je Miloš Radunović otišao iz svedokove kuće, svedok je u svom dvorištu, iz pravca kuće Slobodana Radoševića, čuo veliku pucnjavu iz raznog oružja, koja je trajala oko 10-15 minuta.⁹⁸⁸ Sadikaj je svedoku rekao da je 10-15 minuta nakon toga na raskrsnici puteva za Dečane i Glođane video kako ljudi iz Glođana odvoze Miloša Radunovića, koji je bio ranjen u ruku, i Slobodana Radoševića u pravcu Glođana.⁹⁸⁹ Svedok je izjavio da misli da je Sadikaj bio pripadnik OVK.⁹⁹⁰

⁹⁷⁹ Staniša Radošević, T. 996-997, 1001-1003, 1005-1006, 1082.

⁹⁸⁰ Staniša Radošević, T. 1005.

⁹⁸¹ Staniša Radošević, T. 1006.

⁹⁸² Staniša Radošević, T. 1006.

⁹⁸³ Staniša Radošević, T. 998, 1006.

⁹⁸⁴ Staniša Radošević, T. 989-990.

⁹⁸⁵ Svedok 60, T. 2244-2245, 2247, 2251; dok. pr. br. P38 (mapa na kojoj je svedok označio srpske kuće u Dašinovcu).

⁹⁸⁶ Svedok 60, T. 2232-2233, 2246-2247, 2277; dok. pr. br. P38 (mapa na kojoj je svedok označio srpske kuće u Dašinovcu).

⁹⁸⁷ Svedok 60, T. 2247.

⁹⁸⁸ Svedok 60, T. 2247-2248, 2267-2268, 2275-2277; dok. pr. br. P38 (mapa na kojoj je svedok označio srpske kuće u Dašinovcu).

⁹⁸⁹ Svedok 60, T. 2246-2247.

⁹⁹⁰ Svedok 60, T. 2248-2249, 2288.

210. Qaush Sadikaj, kosovski Albanac iz sela Dašinovac, opština Dečani,⁹⁹¹ naveo je u svom svedočenju da su 1998. godine svi Srbi u tom selu bili naoružani.⁹⁹² Takođe je rekao da su Miloš Radunović i Slobodan Radošević, dvojica Srba iz tog sela, bili pripadnici rezervnog sastava policije i da su posedovali nekoliko komada oružja.⁹⁹³ Slobodan Radošević je svoje oružje držao u bunkerima koje je sagradio ispred i iza svoje kuće.⁹⁹⁴ Drveće koje je raslo blizu svedokove kuće u neko doba je spaljeno i svedok je čuo Miloša Radunovića i Slobodana Radoševića kako u jednom svom razgovoru kažu da je to sad "čist teren", što je, po svedokovom shvatanju, značilo da mu ništa nije blokiralo vidik za pucanje.⁹⁹⁵ Jednog dana, svedok je iz svog dvorišta na oko 200-300 metara video jedan beli automobil, pored kojeg su stajala petorica ili šestorica naoružanih ljudi, od kojih su trojica bila u uniformama VJ.⁹⁹⁶ Razgovarali su s Milošem Radunovićem na albanskom i na srpskom.⁹⁹⁷ Oni su prvo pešice otišli prema kući Miloša Radunovića, a onda se vratili i otišli prema kući Slobodana Radoševića, koja je od svedokove kuće bila udaljena 800 metara.⁹⁹⁸ Nakon više od pola sata svedok je iz pravca Radoševićeve kuće čuo pet-šest pucnjeva u roku od tri-četiri minuta.⁹⁹⁹ Zvuk koji je čuo opisao je kao razmenu vatre.¹⁰⁰⁰ Svedok je takođe rekao da se cele sledeće noći iz pravca Dečana čula artiljerijska vatra.¹⁰⁰¹ Dva-tri dana kasnije jedan čovek je ljudima iz svedokovog sela, ali ne i samom svedoku, rekao da je na oko dva kilometra odatle, na području Kodralije, video dva leša, ali da ne zna čiji su to leševi.¹⁰⁰² Svedok je nekoliko nedelja kasnije na televiziji čuo da su to bila tela Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića.¹⁰⁰³

211. Miloica Vlahović je u svom svedočenju rekao da je 22. aprila 1998. godine od pripadnika policije u Đakovici čuo da su Miloša Radunovića i Slobodana Radoševića zarobili Albanci što je, po svedokovom mišljenju, značilo pripadnici OVK.¹⁰⁰⁴

⁹⁹¹ Qaush Sadikaj, T. 2876.

⁹⁹² Qaush Sadikaj, T. 2878-2879.

⁹⁹³ Qaush Sadikaj, T. 2877-2878, 2907-2908.

⁹⁹⁴ Qaush Sadikaj, T. 2908.

⁹⁹⁵ Qaush Sadikaj, T. 2879-2881, 2909.

⁹⁹⁶ Qaush Sadikaj, T. 2890, 2911.

⁹⁹⁷ Qaush Sadikaj, T. 2890.

⁹⁹⁸ Qaush Sadikaj, T. 2890-2891, 2911.

⁹⁹⁹ Qaush Sadikaj, T. 2891-2892.

¹⁰⁰⁰ Qaush Sadikaj, T. 2909-2912.

¹⁰⁰¹ Qaush Sadikaj, T. 2904, 2912-2913.

¹⁰⁰² Qaush Sadikaj, T. 2893-2895, 2897, 2904.

¹⁰⁰³ Qaush Sadikaj, T. 2893, 2899-2901.

¹⁰⁰⁴ Miloica Vlahović, T. 1577-1578.

212. Rustem Tetaj je u svom svedočenju rekao da je čuo dve različite verzije o tome šta se krajem aprila ili početkom maja 1998. godine dogodilo sa dvojicom Srba iz Dašinovca, opština Dečani, po imenu Miloš i Slobodan.¹⁰⁰⁵ Prema prvoj verziji, koju je svedok čuo od komandanta OVK za područje Ljumbarde Delija Lekaja, Lekaj i njegovi vojnici (Haxh Lekaj, Zimer Ukaj, Sami Lekaj i drugi) otišli su u Dašinovac, naoružani i u uniformama OVK, i upali u Slobodanovu kuću s namerom da je opljačkaju.¹⁰⁰⁶ Kad je na njih po ulasku otvorena vatra, Deli Lekaj je ranjen, a zatim su vojnici OVK uzvratili vatru i Slobodan je poginuo.¹⁰⁰⁷ Prema drugoj verziji, Lekajeva grupa je otišla u Slobodanovu kuću, a ovaj je otišao po Miloša, koji je tada bio u poseti kod jednog komšije, Albanca.¹⁰⁰⁸ Slobodan i Miloš su zatim otišli u Slobodanovu kuću, gde je Slobodan pucao na Delija Lekaja i ranio ga.¹⁰⁰⁹ Na kraju je pomenuta grupa zarobila Slobodana i Miloša i odvela ih u Glođane.¹⁰¹⁰ Kad je Toger čuo da je Slobodan pucao Lekaju u nogu, potegao je pištolj i pucao Slobodanu u nogu.¹⁰¹¹ Haradinaj je nakon toga izdao naređenje da tu dvojicu odvedu u Prilep, opština Dečani, gde bi se mogli priključiti srpskim snagama.¹⁰¹² Međutim, pripadnici OVK u Prilepu su, plašeći se da bi kad srpski MUP i VJ saznaju da je jedan Srbin ranjen mogla uslediti odmazda, njih vratili u Dašinovac, gde su dva dana kasnije njihova tela pronađena ispred njihovih kuća.¹⁰¹³ Tetaj nije mogao da se seti od koga je čuo tu drugu verziju i nije mogao da navede dalje podatke koji bi je potkrepili.¹⁰¹⁴

213. Ismet Kadriaj je u svom svedočenju rekao da je u aprilu 1998. godine zajedno sa Delijem Lekajem išao u Dašinovac, opština Dečani.¹⁰¹⁵ Svedok je bio u civilnoj odeći, a Deli Lekaj u maskirnoj uniformi OVK; obojica su bila naoružana kalašnjikovima.¹⁰¹⁶ Primitivši da na kontrolnom punktu u Dašinovcu, na putu Požar-Dašinovac, nema stražara, Deli Lekaj je na tri-četiri metra od kontrolnog punkta zaustavio vozilo i

¹⁰⁰⁵ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 31; Rustem Tetaj, T. 3696-3698, 3767.

¹⁰⁰⁶ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 31; Rustem Tetaj, T. 3697-3698, 3767-3769.

¹⁰⁰⁷ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 32; Rustem Tetaj, T. 3697-3698, 3767, 3769.

¹⁰⁰⁸ Rustem Tetaj, T. 3697-3699.

¹⁰⁰⁹ Rustem Tetaj, T. 3697-3699, 3769.

¹⁰¹⁰ Rustem Tetaj, T. 3697-3699.

¹⁰¹¹ Rustem Tetaj, T. 3698-3699.

¹⁰¹² Rustem Tetaj, T. 3698-3699.

¹⁰¹³ Rustem Tetaj, T. 3698-3699.

¹⁰¹⁴ Rustem Tetaj, T. 3699, 3767.

¹⁰¹⁵ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadriaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 16, 18; dopunska izjava svedoka, 19. april 2007, par. 8.

izašao.¹⁰¹⁷ Svedok je u tom trenutku začuo pucnjavu.¹⁰¹⁸ Video je da je Deli Lekaj pogođen u natkolenicu, otpozadi.¹⁰¹⁹ Svedok nije video ko je na njega pucao niti iz kog pravca je ispaljen hitac.¹⁰²⁰ On je odmah otišao odatle i odvezao Delija Lekaja u Požar, opština Dečani, gde mu je ukazana medicinska pomoć.¹⁰²¹

214. Zvonko Marković je u svom svedočenju rekao da je u leto 1998. godine jedan mladi Albanac odveo njega i sedmoricu drugih pripadnika policije na jedno mesto na ulazu u Dašinovac, opština Dečani, koje se zove Vidište. Oni su tamo, pored puta za Dašinovac, pronašli tela Miloša Radunovića i Slobodana Radoševića.¹⁰²² Nakon toga su na lice mesta došli neki ljudi u uniformama koji su, po svedokovom mišljenju, bili kriminalistički tehničari i izvršili uviđaj.¹⁰²³ Svedok je čuo da su Miloša Radunovića i Slobodana Radoševića ubili "teroristi".¹⁰²⁴

215. Prema podacima koje je u razgovorima sa Radunovićevom snahom i drugim stanovnicima sela prikupila Marijana Anđelković, službenica FHP zadužena za praćenje stanja ljudskih prava, OVK je 22. aprila 1998. godine preuzeo kontrolu nad selom Dašinovac, opština Dečani; većina srpskih stanovnika tog sela je dan pre toga pobjegla.¹⁰²⁵ Slobodan Radošević, Milica i Miloš Radunović i porodica Marković su ostali.¹⁰²⁶ Sutradan su Rosa i Staniša Radošević pokušali da se vrate po Slobodana Radoševića, ali su ih na kontrolnom punktu u Požaru, opština Dečani, zaustavili pripadnici OVK; oni su odatle odvedeni u štab OVK u Glođanu, opština Dečani, gde su

¹⁰¹⁶ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadriaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 17.

¹⁰¹⁷ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadriaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 18, 19.

¹⁰¹⁸ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadriaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 19.

¹⁰¹⁹ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadriaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 19, 21.

¹⁰²⁰ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadriaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 19, 24.

¹⁰²¹ Dok. pr. br. P1233 (Ismet Kadriaj, izjava svedoka, 28. oktobar 2004. godine), par. 20-22, 24.

¹⁰²² Zvonko Marković, T. 2329-2331. Vidi i dok. pr. br. P39 (video-snimak koji prikazuje mesta gde su pronađena tela Miloša Radunovića i Slobodana Radoševića). Vidi takođe dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 75; dok. pr. br. P402 (mapa na kojoj je označeno mesto zločina u Banderi).

¹⁰²³ Zvonko Marković, T. 2331.

¹⁰²⁴ Zvonko Marković, T. 2329.

¹⁰²⁵ Marijana Anđelković, T. 598-599; dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom", br. 27, 5. avgust 1998. godine), poglavlje 2.2.

¹⁰²⁶ Marijana Anđelković, T. 598; dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom", br. 27, 5. avgust 1998. godine), poglavlje 2.2. Vidi i dok. pr. br. P1211 (svedokinja 28, izjava svedoka, 28. oktobar 2007. godine), par. 45, 51.

pripadnici OVK Stanišu Radoševića fizički zlostavljali.¹⁰²⁷ Kasnije su pušteni na slobodu, ali im nije dozvoljeno da produže za Dašinovac.¹⁰²⁸

216. Dana 6. septembra 1998. godine, Ljubiša Radunović, sin Miloša i Milice Radunović, podneo je krivičnu prijavu MUP Đakovica, u kojoj je naveo da su 24. aprila 1998. oko 15:00 časova nepoznata lica albanske nacionalnosti upala u kuću njegove porodice i odvela njegove roditelje.¹⁰²⁹

217. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi sa Slobodanom Radoševićem (posmrtni ostaci označeni sa D-2) i Milošem Radunovićem (posmrtni ostaci označeni sa D-1 i nekim drugim posmrtnim ostacima). Dušan Dunjić¹⁰³⁰ je posvedočio da je, po dolasku forenzičkog tima 11. septembra 1998. godine, sudija Gojković članovima tima predao jednu veliku plastičnu vreću u kojoj su se nalazile ljudske kosti, odeća i drugi predmeti.¹⁰³¹ Sudija Gojković je svedoku preneo da su pripadnici MUP te posmrtnne ostatke pronašli negde u selu Dašinovac, opština Dečani, ili blizu tog sela.¹⁰³² Istražitelji su te posmrtnne ostatke odneli iz Dašinovca jer je bilo suviše opasno da forenzički tim radi na tom području.¹⁰³³ Članovi tima su posmrtnne ostatke i neke predmete iz vreće prvo označili sa D-1.¹⁰³⁴ Pošto su se posmrtni ostaci sastojali od fragmenata kostiju najmanje tri osobe, članovi tima su ih označili sa D-1a, D-1b i D-1c.¹⁰³⁵ Te oznake su kasnije promenjene u D-1, D-2 i D-3.¹⁰³⁶ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa D-1 pripadaju Milošu Radunoviću.¹⁰³⁷ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 17. oktobra 2005. godine ustanovljeno je da je jedna od pronađenih kostiju fragment

¹⁰²⁷ Marijana Anđelković, T. 598-599; dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom", br. 27, 5. avgust 1998. godine), poglavlje 2.2.

¹⁰²⁸ Marijana Anđelković, T. 599; dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom", br. 27, 5. avgust 1998. godine), poglavlje 2.2.

¹⁰²⁹ Dok. pr. br. P1181 (krivična prijava Odeljenja kriminalističke policije MUP Đakovica), str. 8-9.

¹⁰³⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁰³¹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 63, 126, 180, 683; Dušan Dunjić, T. 6849-6850; dok. pr. br. P630 (zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 3. Vidi i dok. pr. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 252.

¹⁰³² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 63, 126, 180, 683; dok. pr. br. P636 (fotografije lokaliteta Dašinovac), str. 1-22. Vidi i dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 252.

¹⁰³³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 70.

¹⁰³⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 64, 66, 685-686.

¹⁰³⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 68, 686, 688; dok. pr. br. P817 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka pronađenih na lokalitetu Dašinovac), str. 3-4.

¹⁰³⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 69.

¹⁰³⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 113.

leve polovine čeone kosti.¹⁰³⁸ Zaključeno je da se uzrok smrti ne može utvrditi.¹⁰³⁹ Osoblje MKNL je, na osnovu analize DNK, takođe zaključilo da posmrtni ostaci označeni sa D-2 pripadaju Slobodanu Radoševiću.¹⁰⁴⁰ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljeno je da se na potpuno skeletizovanom delu leve temene kosti nalazi strelna rana.¹⁰⁴¹ Na osnovu obdukcionog pregleda, zaključeno je da je smrt nastupila usled strelne rane glave.¹⁰⁴² Osoblje MKNL je kasnije, na osnovu analize DNK, ustanovilo da i neki drugi posmrtni ostaci verovatno pripadaju Slobodanu Radoševiću.¹⁰⁴³ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka ustanovljen je defekt na nozi koji odgovara strelnoj rani.¹⁰⁴⁴ Kod takve rane smrt ne nastupa trenutno ali, ako se ne leči, žrtva može umreti usled gubitka krvi i drugih komplikacija.¹⁰⁴⁵

218. Pri ocenjivanju dokaza u vezi s tačkom 12, Pretresno veće je bilo suočeno sa znatnim poteškoćama zbog niskog nivoa pouzdanosti i verodostojnosti pojedinih svedočenja. Isto tako, Pretresno veće ima ozbiljne sumnje u vezi s iskrenošću nekih od tih svedočenja. Ta sumnja potiče od činjenice da su neki svedoci izbegavali da odgovore na pitanja u vezi s mogućnošću sopstvene umešanosti u aktivnosti policije i događaje koji su doveli do smrti Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića. Pored toga, u dokazima o okolnostima pod kojima su Slobodan Radošević i Miloš Radunović poslednji put viđeni ima nepodudarnosti. Iz tih razloga, dokazi ne pružaju jasnu sliku o tome šta se dogodilo sa Slobodanom Radoševićem i Milošem Radunovićem.

219. Slobodan Radošević i Miloš Radunović bili su iz Dašinovca. Kad je 21. aprila 1998. godine većina Srba napustila to selo, oni su bili među onima koji su ostali. Dana 22. aprila 1998. godine, OVK je preuzeo kontrolu nad selom. Qaush Sadikaj je u svom svedočenju rekao da je jednom prilikom, nije tačno naveo kog datuma, u selu video petoricu ili šestoricu naoružanih ljudi, od kojih su trojica bila u uniformama VJ, kako razgovaraju s Milošem Radunovićem. Svedok ih je video kako idu pešice prema kući Slobodana Radoševića. Nakon više od pola sata, iz pravca te kuće je čuo da je, kako je rekao, u razmeni vatre, ispaljeno pet-šest hitaca. Svedok 60 je posvedočio da je od Xhevdeta Sadikaja čuo da su 22. aprila 1998. godine ljudi "iz Glođana" prvo odveli

¹⁰³⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 115-116.

¹⁰³⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 116.

¹⁰⁴⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 117.

¹⁰⁴¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 118-119.

¹⁰⁴² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 120.

¹⁰⁴³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 121.

¹⁰⁴⁴ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 123.

¹⁰⁴⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 123.

Miloša Radunovića njegovoj kući, gde su mu pokazali oružje koje su tamo pronašli, a onda se uputili prema kući Slobodana Radoševića. Svedok 60, koji je tog dana bio u Dašinovcu, posvedočio je da je iz pravca kuće Slobodana Radoševića čuo razmenu vatre, koja je trajala oko 10-15 minuta. Staniša Radošević je u svom svedočenju naveo da mu je njegov prijatelj Slaviša Marković ispričao da je u večernjim časovima 22. aprila 1998. godine u selu čuo "veliko pucanje". Rustem Tetaj je u svom svedočenju naveo da mu je komandant OVK za područje Ljumbarde Deli Lekaj rekao da je on u razmeni vatre ranjen, a da je Slobodan Radošević poginuo. Deli Lekaj mu je rekao da su oni u kuću Slobodana Radoševića išli s namerom da je opljačkaju. Kad je na njih po ulasku u kuću otvorena vatra, Deli Lekaj je ranjen, a zatim su vojnici OVK uzvratili vatru i Slobodan Radošević je poginuo. Ismet Kadriaj je posvedočio da je Deli Lekaj ranjen u nogu u aprilu 1998. godine u Dašinovcu, ali on taj događaj nije dovodio u vezu s ubistvom Slobodana Radoševića. Rustem Tetaj je u nastavku svog svedočenja rekao da je čuo i drugu verziju o tome šta se dogodilo s tom dvojicom ljudi, u kojoj se pominju i Ramush Haradinaj i Idriz Balaj. Iako je ta verzija događaja donekle objektivno potkrepljena sudskomedicinskim dokazima, s obzirom na to da Rustem Tetaj nije naveo od koga ju je čuo, Pretresno veće se neće oslanjati na taj deo njegovog svedočenja.

220. Pretresnom veću su predloženi dokazi iz druge ruke da su ta dvojica ljudi odvedena iz sela. Staniša Radošević je u svom svedočenju naveo da mu je jedan prijatelj rekao da je video kako vojnici OVK njih dvojicu odvođe automobilom u pravcu Požara. Taj prijatelj mu je takođe rekao da su njih dvojica bila pretučena. Svedok 60 je posvedočio da mu je Xhevdet Sadikaj rekao da je video kako ljudi iz Glodana odvođe tu dvojicu u pravcu Glodana i da je Miloš Radunović bio ranjen u ruku. Međutim, niko od svedoka koji su 22. aprila bili u Dašinovcu nije posvedočio da je video da su njih dvojica odvedena.

221. U septembru 1998. godine, tela te dvojice ljudi pronađena su pored jednog puta kod Dašinovca. Prema sudskomedicinskim dokazima, smrt Slobodana Radoševića je nastupila usled strelne rane glave, dok se uzrok smrti Miloša Radunovića nije mogao utvrditi. Pretresno veće zaključuje da su ljudi koji su 22. aprila 1998. godine viđeni sa Milošem Radunovićem bili pripadnici OVK ili povezani s OVK. Međutim, ono na osnovu dokaza ne može izvesti nikakav zaključak o tome zašto su ti ljudi tog dana bili u kontaktu sa Slobodanom Radoševićem i Milošem Radunovićem niti pod kojim

okolnostima su ta dvojica Srba ubijena. Stoga Pretresno veće ne može van razumne sumnje da zaključi da su ta dvojica ljudi ubijena ili da isključi mogućnost da su u vreme smrti aktivno učestvovala u neprijateljstvima. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi iz tačke 12.

6.8 Okrutno postupanje i ubistvo članova porodice svedoka 4 i svedoka 19 (tačka 14)

222. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i ubistvo članova porodice svedoka 4 i svedoka 19 kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Idriz Balaj se tereti za počinjenje, planiranje, podsticanje ili pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze svedoka 4, svedoka 19 i više drugih svedoka, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

223. Svedok 19 je u svom svedočenju rekao da su 2. marta 1998. godine na seoskom putu za Donji Ratiš, opština Dečani, kod pravoslavne crkve Svete trojice nepoznata lica ispalila nekoliko hitaca na crveno vozilo marke lada u kojem su se nalazili njegova majka, svedok 4 i Slobodan Praščević, pripadnik srpske policije i prijatelj porodice svedoka 19; Slobodan Praščević je poginuo, majka je povređena, a svedok 4 je prošao bez povreda.¹⁰⁴⁶ Od tog dana, svedok 19 je počeo da viđa naoružane vojnike u crnim ili maskirnim uniformama s oznakama OVK kako pešice ili automobilima prolaze kroz njegovo selo, što se otprilike mesec dana kasnije počelo dešavati sve češće.¹⁰⁴⁷ U njegovu kuću su počeli da dolaze neki ljudi u "crnim uniformama OVK", od kojih je svedok 19 neke naveo poimenice.¹⁰⁴⁸ Te manje grupe su isprva dolazile dva-tri puta nedeljno, za dana, ali nakon otprilike mesec dana počele su dolaziti sve češće.¹⁰⁴⁹ Ti ljudi su članove porodice svedoka 19 ispitivali o njihovim vezama sa Slobodanom Praščevićem.¹⁰⁵⁰ Takođe su tražili da im predaju oružje, ali porodica nije imala oružja.¹⁰⁵¹ Nakon prve dve-tri posete, počeli su da pretresaju kuću, uglavnom noću, što

¹⁰⁴⁶ Svedok 19, T. 1137, 1139-1145; dok. pr. br. P22 (krivična prijava Odeljenja policije Đakovica, 4. mart 1998. godine).

¹⁰⁴⁷ Svedok 19, T. 1146-1149, 1166, 1291; dok. pr. br. P9 (oznaka OVK); dok. pr. br. P22 (krivična prijava Odeljenja policije Đakovica, 4. mart 1998. godine).

¹⁰⁴⁸ Svedok 19, T. 1149-1150, 1291.

¹⁰⁴⁹ Svedok 19, T. 1151.

¹⁰⁵⁰ Svedok 19, T. 1151.

¹⁰⁵¹ Svedok 19, T. 1151-1152.

je svedoka 19 plašilo.¹⁰⁵² Nosili su maske, predstavljali se kao posebna noćna jedinica i govorili da traže oružje.¹⁰⁵³

224. Svedok 19 je u svom svedočenju rekao da mu je jednog jutra u leto 1998. godine njegova majka ispričala da su prethodne noći oko 22:00-23:00 časa, dok je on spavao, u kuću došla trojica do petorica ljudi s maskama.¹⁰⁵⁴ Rekla mu je da je među njima bio jedan čovek koji je nosio masku "na glavi" i predstavio se kao Toger.¹⁰⁵⁵ Prema rečima njegove majke, ljudi s maskama su, odlazeći, sa sobom povelu sestru "S" svedoka 19, uz obrazloženje da se mora priključiti OVK.¹⁰⁵⁶ Otprilike nedelju dana kasnije, svedok 19 je po prvi put video tog čoveka zvanog Toger.¹⁰⁵⁷ Njegova majka mu je rekla da je Togeru pravo ime Idriz Balaj.¹⁰⁵⁸ Toger je došao u njihovu kuću u jednom vozilu crne boje, zajedno s dvojicom - trojicom naoružanih ljudi u crnim uniformama s oznakama OVK.¹⁰⁵⁹ Dovedi su sestru "S" u posetu i zadržali se oko 20-30 minuta.¹⁰⁶⁰ Sestra "S" je nosila istu crnu uniformu i oznake OVK kao i ljudi koji su je doveli.¹⁰⁶¹ Svedok 19 je sve vreme te posete mogao da vidi Togera, koji nije nosio masku, i čuo ga je kako priča i predstavlja se.¹⁰⁶² Toger je stalno bio uz sestru "S", zbog čega njena porodica nije mogla s njom slobodno da razgovara.¹⁰⁶³ Svedok 19 je u svom svedočenju naveo da mu je majka rekla da ju je sestra "S" zamolila da je ne ispituje o tome šta radi jer se plaši da joj odgovori.¹⁰⁶⁴ Sestra "S" je otišla u pratnji istih ljudi i u istom vozilu u kojem je došla.¹⁰⁶⁵ Otprilike nedelju-dve kasnije, svedok 19 je video kako prema kući njegove porodice u belom kabrioletu marke niva idu neki naoružani ljudi i sestra "S".¹⁰⁶⁶ Ti ljudi su je iskricali i odmah produžili dalje, ostavivši je samu sa porodicom u poseti koja je trajala između dva i četiri sata.¹⁰⁶⁷ Sestra "S" je rekla da joj je čovek zvani Toger naložio da se vrati u bazu do određenog vremena.¹⁰⁶⁸ Sestra "S" nije bila naoružana, ali

¹⁰⁵² Svedok 19, T. 1152-1154.

¹⁰⁵³ Svedok 19, T. 1154.

¹⁰⁵⁴ Svedok 19, T. 1137, 1156-1157, 1163.

¹⁰⁵⁵ Svedok 19, T. 1157, 1159-1160.

¹⁰⁵⁶ Svedok 19, T. 1156-1157, 1163.

¹⁰⁵⁷ Svedok 19, T. 1159, 1163.

¹⁰⁵⁸ Svedok 19, T. 1159-1160.

¹⁰⁵⁹ Svedok 19, T. 1158-1159, 1164, 1313.

¹⁰⁶⁰ Svedok 19, T. 1158-1159, 1163-1164, 1313, 1324.

¹⁰⁶¹ Svedok 19, T. 1166.

¹⁰⁶² Svedok 19, T. 1164-1165.

¹⁰⁶³ Svedok 19, T. 1165.

¹⁰⁶⁴ Svedok 19, T. 1166-1167, 1169-1171.

¹⁰⁶⁵ Svedok 19, T. 1167.

¹⁰⁶⁶ Svedok 19, T. 1167-1168, 1172, 1312, 1315-1320.

¹⁰⁶⁷ Svedok 19, T. 1169, 1315.

¹⁰⁶⁸ Svedok 19, T. 1176-1178.

je nosila crnu uniformu s oznakama OVK i lisice o opasaču.¹⁰⁶⁹ Rekla je da je sad pripadnica OVK i da prima naredjenja od Togera.¹⁰⁷⁰ Svedok 19 je rekao da, koliko je njemu poznato, ni sestra "S" ni bilo koji drugi član njegove porodice nikada nisu želeli da se priključe OVK.¹⁰⁷¹ Sestra "S" je nakon te posete pešice krenula nazad u bazu u selu Rznić i svedok 4 ju je otpratio.¹⁰⁷² Nakon što su oni otišli, došla su dvojica - trojica vojnika u belom kabrioletu marke niva i jedan od njih je pitao svedoka 19 i njegovu majku gde je sestra "S".¹⁰⁷³ Oni su odgovorili da ju je svedok 4 otpratio nazad u bazu.¹⁰⁷⁴ Vojnici su se zatim brzo odvezli dalje.¹⁰⁷⁵ Prema rečima svedoka 19, niko iz njegove porodice više nikada nije video sestru "S".¹⁰⁷⁶

225. Nakon druge posete sestre "S", vojnici otprilike mesec dana nisu dolazili u kuću porodice svedoka 19.¹⁰⁷⁷ Onda su ponovo počeli da dolaze, vremenom sve češće, a na kraju otprilike jedanput do četiri puta nedeljno.¹⁰⁷⁸ Ljudi koji su dolazili bili su naoružani, s maskama, i gotovo uvek su nosili crne uniforme s oznakama OVK.¹⁰⁷⁹ Svedok 19 bi među njima povremeno prepoznao Togera, kad bi ovaj podigao masku s lica.¹⁰⁸⁰ Otprilike pet-šest meseci nakon nestanka sestre "S", na njihova vrata su jedne noći, otprilike između ponoći i 01:00 čas, zakucali naoružani ljudi u uniformama, s maskama i baterijskim lampama.¹⁰⁸¹ Svedok 19 je stajao iza svoje majke, koja je otvorila vrata.¹⁰⁸² Ti ljudi su njegovoj majci rekli da imaju naredjenje da je povedu sa sobom kako bi dala izjavu i nešto potpisala.¹⁰⁸³ Svedokova majka je otišla s tim ljudima i svedok 19 i njegova porodica je više nikada nisu videli.¹⁰⁸⁴ Nakon njenog odlaska, posete su prestale, sve do jedne noći u jesen 1998. godine, kad je u njihovu kuću, razvalivši vrata, upalo desetak naoružanih ljudi u crnim uniformama, s maskama i baterijskim lampama.¹⁰⁸⁵ Oni su članovima porodice koji su spavali naredili da ustanu i

¹⁰⁶⁹ Svedok 19, T. 1172.

¹⁰⁷⁰ Svedok 19, T. 1173.

¹⁰⁷¹ Svedok 19, T. 1174.

¹⁰⁷² Svedok 19, T. 1175-1177, 1315, 1320.

¹⁰⁷³ Svedok 19, T. 1178-1179, 1315, 1317. 1320-1323.

¹⁰⁷⁴ Svedok 19, T. 1178-1179, 1317.

¹⁰⁷⁵ Svedok 19, T. 1178-1179, 1317.

¹⁰⁷⁶ Svedok 19, T. 1180.

¹⁰⁷⁷ Svedok 19, T. 1182, 1184-1185.

¹⁰⁷⁸ Svedok 19, T. 1182, 1185.

¹⁰⁷⁹ Svedok 19, T. 1182, 1186-1187.

¹⁰⁸⁰ Svedok 19, T. 1182-1183, 1186-1188.

¹⁰⁸¹ Svedok 19, T. 1189-1192.

¹⁰⁸² Svedok 19, T. 1191.

¹⁰⁸³ Svedok 19, T. 1191.

¹⁰⁸⁴ Svedok 19, T. 1189, 1192.

¹⁰⁸⁵ Svedok 19, T. 1201-1202, 1208.

zatim ih postrojili uza zid.¹⁰⁸⁶ Svedok 19 je uz svetlo baterijske lampe među tim ljudima video Togera, kojem je, kad je ovaj podigao masku, prepoznao lice.¹⁰⁸⁷ U oči mu je posebno upao ožiljak na njegovoj gornjoj usni.¹⁰⁸⁸ Bio je nešto duži od jednog centimetra, širok između pola centimetra i jednog centimetra.¹⁰⁸⁹ Ti ljudi su se zadržali oko 15-20 minuta.¹⁰⁹⁰ Kad su odlazili, sa sobom su povelu sestru "M" svedoka 19, koja je plakala, a ruke su joj bile vezane na leđima dok ju je Toger vodio za desnu ruku.¹⁰⁹¹ Otprilike nedelju dana kasnije, jedan član porodice svedoka 19 i neki drugi ljudi doneli su kući mrtvo telo sestre "M", koje je pronađeno u šumi kod sela Bardonić/Bardhaniqi.¹⁰⁹² Svedok 19 je iza jednog njenog uveta uočio ranu, a na jakni je video rupe i krv.¹⁰⁹³ Članovi porodice su sutradan sahranili sestru "M" i odmah zatim napustili kuću, uplašeni zbog stalnih nestanaka i ubijanja svojih bližnjih.¹⁰⁹⁴

226. Ni iz jednog zvaničnog zapisnika koji je predložen Pretresnom veću ne vidi se da je svedoku 19 ijedan istražitelj Međunarodnog suda ikada pokazao foto-panel kako bi proverio da li on može da prepozna optuženog Idriza Balaja.¹⁰⁹⁵ Međutim, svedok 19 je izjavio da mu je on pokazan, na početku razgovora vođenog u julu 2004. godine u kancelariji u Prištini.¹⁰⁹⁶ Tom razgovoru su prisustvovali jedan istražitelj i jedan prevodilac.¹⁰⁹⁷ Foto-panel se sastojao od desetak manjih fotografija, od ramena na gore, poređanih na jednom komadu papira.¹⁰⁹⁸ Svedok 19 je osobu na jednoj fotografiji prepoznao kao Togera, što je rekao istražitelju.¹⁰⁹⁹ Kad mu je njegova izjava glasno pročitana, svedok 19 nije napomenuo da se u njoj nigde ne pominje foto-panel.¹¹⁰⁰

227. Svedok 4 je u svom svedočenju rekao da su se početkom 1998. godine on i njegova majka vozili u privatnom automobilu, zajedno sa Slobodanom Praševićem, koji je bio pripadnik srpske policije i porodični prijatelj.¹¹⁰¹ Kad su stigli na stotinak metara od svedokove kuće, dvojica ljudi s maskama i u crnoj odeći otvorila su vatru na

¹⁰⁸⁶ Svedok 19, T. 1202.

¹⁰⁸⁷ Svedok 19, T. 1213-1214, 1328.

¹⁰⁸⁸ Svedok 19, T. 1214, 1328.

¹⁰⁸⁹ Svedok 19, T. 1328-1330.

¹⁰⁹⁰ Svedok 19, T. 1328.

¹⁰⁹¹ Svedok 19, T. 1137, 1215.

¹⁰⁹² Svedok 19, T. 1217.

¹⁰⁹³ Svedok 19, T. 1217-1218, 1332-1335.

¹⁰⁹⁴ Svedok 19, T. 1219, 1348-1349.

¹⁰⁹⁵ Svedok 19, T. 1226, 1230-1231, 1236, 1238-1239.

¹⁰⁹⁶ Svedok 19, T. 1229-1230, 1235.

¹⁰⁹⁷ Svedok 19, T. 1245-1246.

¹⁰⁹⁸ Svedok 19, T. 1234-1236.

¹⁰⁹⁹ Svedok 19, T. 1229-1230, 1234-1236.

¹¹⁰⁰ Svedok 19, T. 1236-1237.

vozilo.¹¹⁰² Ti ljudi su bili na oko sedam do deset metara od automobila.¹¹⁰³ Automobil je sleteo s puta i, kad se zaustavio, svedok je uspeo da pobegne.¹¹⁰⁴ On je kasnije čuo da je Prašćević u tom incidentu poginuo, a da je njegova majka povređena, zbog čega je oko dve nedelje bila na lečenju u bolnici u Peći.¹¹⁰⁵ Prema policijskoj prijavi sačinjenoj u to vreme, taj incident se dogodio 2. marta 1998. godine.¹¹⁰⁶ Jedne večeri početkom aprila 1998. godine, u kuću porodice svedoka 4 oko 22:30 časova je došla jedna grupa ljudi.¹¹⁰⁷ Ti ljudi su govorili albanski, nosili su što civilnu, što vojnu odeću i imali ili maske ili obojena lica.¹¹⁰⁸ Svedoku je njegova majka sutradan ispričala da su ti ljudi izvršili pretres tražeći oružje i da su zahtevali da im porodica da novac.¹¹⁰⁹ Nedelju-dve kasnije, oko 22:00 časa, u kuću su došli neki ljudi.¹¹¹⁰ Čovek koji je stražario ispred sobe u kojoj je svedok spavao bio je naoružan i nosio je vojnu odeću i masku.¹¹¹¹ Svedok je čuo kako jedan od ljudi stalno ponavlja ime Togera.¹¹¹² Majka mu je sutradan ispričala da se jedan od tih ljudi predstavio kao Togera.¹¹¹³ Takođe mu je rekla da su ti ljudi odveli jednu od njegovih sestara, sestru "S", i da je Togera rekao da je odvođe zato što svaka porodica mora dati po jednog vojnika u vojsku.¹¹¹⁴ Svedok nije lično prepoznao Togera.¹¹¹⁵ Četiri dana kasnije, sestra "S" se u pratnji Togera vratila kući.¹¹¹⁶ I Togera i ona su nosili crnu vojnu odeću, a sestra je na rukavu imala oznaku OVK.¹¹¹⁷ Ona je članovima porodice rekla da je dovedena da uzme nešto odeće i da je smeštena u staroj školi u Rzniću gde je, kako je rekla, stacioniran OVK.¹¹¹⁸ Svedok je video da je njegova sestra nakon te prve posete porodici, u kojoj se zadržala 30-40 minuta, otišla s Togerom u njegovoj nivi.¹¹¹⁹ Otprilike nedelju-dve kasnije, Togera je sestru "S" ponovo dovezao kući, nakon čega je opet produžio dalje.¹¹²⁰ Sestra je svojoj porodici ispričala

¹¹⁰¹ Svedok 4, T. 1409-1410, 1415.

¹¹⁰² Svedok 4, T. 1411-1412, 1415-1416, 1418, 1420.

¹¹⁰³ Svedok 4, T. 1416.

¹¹⁰⁴ Svedok 4, T. 1417-1419; dok. pr. br. P24 (fotografije slupanog automobila).

¹¹⁰⁵ Svedok 4, T. 1419-1421.

¹¹⁰⁶ Dok. pr. br. P22 (krivična prijava Odeljenja policije Đakovica, 4. mart 1998. godine).

¹¹⁰⁷ Svedok 4, T. 1422.

¹¹⁰⁸ Svedok 4, T. 1422-1424.

¹¹⁰⁹ Svedok 4, T. 1424-1426.

¹¹¹⁰ Svedok 4, T. 1427-1428.

¹¹¹¹ Svedok 4, T. 1429-1430, 1501.

¹¹¹² Svedok 4, T. 1429-1430, 1501.

¹¹¹³ Svedok 4, T. 1431.

¹¹¹⁴ Svedok 4, T. 1430-1432.

¹¹¹⁵ Svedok 4, T. 1503.

¹¹¹⁶ Svedok 4, T. 1432-1433, 1504.

¹¹¹⁷ Svedok 4, T. 1433-1436; dok. pr. br. P9 (oznaka OVK).

¹¹¹⁸ Svedok 4, T. 1435, 1437-1439.

¹¹¹⁹ Svedok 4, T. 1439-1440, 1504.

¹¹²⁰ Svedok 4, T. 1440-1441, 1505.

da u selu Rznić postoji zatvor koji vodi OVK i da je tamo videla zarobljenike.¹¹²¹ Takođe im je rekla da je od Togera dobila naređenje da nekog ubije i da bi je Toger ubio da tog čoveka nije ubila.¹¹²² Kad je sestra "S" odlazila, svedok 4 ju je otrpazio deo puta i išao s njom oko 25 minuta u pravcu Rznića, a oko 10-15 minuta nakon što se vratio kući, automobilom je došao Toger, zajedno s još jednim čovekom.¹¹²³ Toger ga je pitao zašto njegova sestra kasni, na šta mu je svedok odgovorio da je ona već otišla.¹¹²⁴ Bilo je oko 16:00 časova i svedok je mogao jasno videti Togerovo lice dok su razgovarali.¹¹²⁵ Svedok sestru "S" nakon njene druge posete više nikada nije video.¹¹²⁶

228. Svedok 4 je u svom svedočenju rekao da su, otprilike dve-tri nedelje nakon druge posete sestre "S", u kuću njegove porodice došli Toger, Asllan Rexhepi, Sokol Zefi i Arush Islami; Rexhepi je svedokovoj majci rekao da ne može dobiti nikakvu propusnicu za putovanje jer joj je muž ranije radio u srpskoj policiji i da će, ako pokuša negde da ode, biti ubijena.¹¹²⁷ Otprilike nedelju dana kasnije, u svedokovu kuću je došao Toger, zajedno sa troje ili četvero ljudi.¹¹²⁸ Nosio je crnu odeću s oznakama OVK i nije imao masku.¹¹²⁹ Ispitivao je svedokovu majku gde je svedokov brat, koji je tada bio u zatvoru.¹¹³⁰ Ti ljudi su zatim svedokovu majku odveli i on je otada nije video.¹¹³¹ Jedne noći (svedok nije naveo tačan datum) Toger i neki drugi vojnici, uključujući Xhevata Islamija, upali su u svedokovu kuću, razvalivši vrata.¹¹³² Toger je bio u crnoj odeći, a Xhevat Islami u maskirnoj vojnoj uniformi kakvu su, prema svedokovim rečima, nosili pripadnici OVK.¹¹³³ Obojica su bila naoružana, a Islami je nosio masku.¹¹³⁴ Islami se članovima porodice predstavio kao Ramush Haradinaj, u šta oni nisu poverovali jer su znali ko je on.¹¹³⁵ Prema svedokovim rečima, činilo se da je Toger glavni.¹¹³⁶ Toger je otišao po jednu od svedokovih sestara, sestru "M", koja je nosila crnu odeću, između

¹¹²¹ Svedok 4, T. 1441.

¹¹²² Svedok 4, T. 1442.

¹¹²³ Svedok 4, T. 1442-1443, 1506-1507.

¹¹²⁴ Svedok 4, T. 1443-1440, 1507.

¹¹²⁵ Svedok 4, T. 1443-1444.

¹¹²⁶ Svedok 4, T. 1444.

¹¹²⁷ Svedok 4, T. 1445, 1452-1453, 1498, 1508, 1516.

¹¹²⁸ Svedok 4, T. 1453.

¹¹²⁹ Svedok 4, T. 1453-1454.

¹¹³⁰ Svedok 4, T. 1454.

¹¹³¹ Svedok 4, T. 1455.

¹¹³² Svedok 4, T. 1463-1464.

¹¹³³ Svedok 4, T. 1464-1465.

¹¹³⁴ Svedok 4, T. 1465-1466.

¹¹³⁵ Svedok 4, T. 1466, 1531.

¹¹³⁶ Svedok 4, T. 1533-1534.

ostalog, kožnu jaknu, i ti ljudi su je povelili sa sobom.¹¹³⁷ Svedok sestru "M" više nikada nije video živu.¹¹³⁸ Četiri dana kasnije obratio mu se jedan čovek iz opštine Đakovica, rekavši mu da je pronašao telo njegove sestre.¹¹³⁹ Svedok je s tim čovekom otišao po sestrino telo, koje je ležalo u šumi negde između Bardonića i Žabelja/Zhabeli i nije se videlo s puta.¹¹⁴⁰ Njegova sestra je bila bosa i gola do pojasa, a njena jakna je ležala na oko metar-dva od tela.¹¹⁴¹ Jakna je bila izrešetana mecima i na puno mesta prosečena nožem.¹¹⁴² Svedok je na ruci i vratu sestre "M" uočio posekotine od noža, a na resici uveta rupu od metka.¹¹⁴³ Oko rana je bilo krvi.¹¹⁴⁴ Svedok i taj čovek iz Bardonića preneli su telo njegove sestre do jednih seljačkih kola i odvezli ga kući da ga sahrane.¹¹⁴⁵ Ubrzo zatim, svedok i preostali članovi njegove porodice iz straha su otišli iz svoje kuće.¹¹⁴⁶

229. Svedok je posvedočio da je Togera video 2002. godine na televiziji, gde se govorilo o napadu na Togеровu kuću, i da je on tada pominjan i kao Toger i kao Idriz Balaj.¹¹⁴⁷ Svedoku 4 je, prilikom razgovora s predstavnicima Tužilaštva 2004. godine u Prištini, pokazan foto-panel.¹¹⁴⁸ On je prepoznao optuženog Idriza Balaja, zaokružio je njegovu sliku i ispod nje se potpisao.¹¹⁴⁹ Izjave svedoka 19 i svedoka 4 uzete su zasebno, a zasebno su im pokazani i foto-paneli.¹¹⁵⁰ Svedok 4 je izjavio da mu je svedok 19 rekao da mu je pokazan foto-panel, ali da nije mogao nikog da prepozna.¹¹⁵¹

230. José Antonio Lorenzo Quiroz, bivši istražitelj MKSJ,¹¹⁵² posvedočio je da je svedoku 4 prilikom razgovora u oktobru 2004. godine pokazao foto-panel.¹¹⁵³ Kad mu je pokazivao foto-panel, Lorenzo Quiroz je znao da se protiv Idriza Balaja vodi

¹¹³⁷ Svedok 4, T. 1467.

¹¹³⁸ Svedok 4, T. 1468.

¹¹³⁹ Svedok 4, T. 1468-1469.

¹¹⁴⁰ Svedok 4, T. 1469-1470, 1472-1473; dok. pr. br. P25 (fotografija mesta gde je pronađeno telo sestre svedoka 4).

¹¹⁴¹ Svedok 4, T. 1473-1475.

¹¹⁴² Svedok 4, T. 1474.

¹¹⁴³ Svedok 4, T. 1473.

¹¹⁴⁴ Svedok 4, T. 1475-1476.

¹¹⁴⁵ Svedok 4, T. 1475-1476.

¹¹⁴⁶ Svedok 4, T. 1479.

¹¹⁴⁷ Svedok 4, T. 1518-1520.

¹¹⁴⁸ Svedok 4, T. 1479.

¹¹⁴⁹ Svedok 4, T. 1481-1482, 1487; dok. pr. br. P27 (foto-panel koji je pokazan svedoku 4 prilikom razgovora).

¹¹⁵⁰ Svedok 4, T. 1481, 1488-1490.

¹¹⁵¹ Svedok 4, T. 1491.

¹¹⁵² José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5862.

¹¹⁵³ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5873-5874, 5919-5920.

postupak na Kosovu i da je njegova slika objavljena u novinama i na televiziji.¹¹⁵⁴ On je u oktobru 2004. godine takođe vodio razgovor sa svedokom 19, ali ne istog dana kao sa svedokom 4.¹¹⁵⁵ Prilikom razgovora i pokazivanja foto-panela, njih dvojica su uvek bila razdvojena.¹¹⁵⁶ Lorenzo Quiroz je foto-panel, na kojem je, između ostalih, bila slika Idriza Balaja, svedoku 19 pokazao prilikom razgovora u julu 2004. godine, mada taj podatak nije uključio u izjavu.¹¹⁵⁷ Objasnio je da je to bio previd s njegove strane.¹¹⁵⁸ Nije mogao da se seti da li je svedok 19 nekog prepoznao.¹¹⁵⁹ Svedok 19 mu je rekao da je Idriza Balaja video na vestima, kad je javljeno da je proglašen krivim za zločine.¹¹⁶⁰

231. Maklen Misha, koji je radio kao saradnik za jezička pitanja na Međunarodnom sudu, prisustvovao je razgovorima istražitelja Međunarodnog suda sa svedokom 4 i svedokom 19 u svojstvu prevodioca.¹¹⁶¹ On je izjavio da su ti svedoci na razgovore ponekad dolazili zajedno.¹¹⁶² Takođe je posvedočio da je istražitelj Međunarodnog suda foto-panel pokazao svakom svedoku posebno.¹¹⁶³ Međutim, Misha je stalno napominjao da nije siguran da se toga tačno seća.¹¹⁶⁴ Izjavio je da ne može da se seti kako je ijedan od te dvojice svedoka reagovao kad mu je pokazan foto-panel.¹¹⁶⁵ Misha je u svom svedočenju rekao da se foto-paneli obično sastoje od više portretnih fotografija poređanih na horizontalno položenom komadu papira formata A-4, ali nije mogao da se seti da li je tako bilo i u slučaju svedoka 4 i svedoka 19.¹¹⁶⁶ Izjavio je da se ne seća da je ikad video izjavu svedoka u kojoj nije bilo pomenuto da je svedoku pokazan foto-panel, ako mu je on stvarno pokazan.¹¹⁶⁷ Misha je posvedočio da se, kad istražitelj svedoku pokaže foto-panel, taj podatak obično navede u izjavi dotičnog svedoka.¹¹⁶⁸

232. Svedok 63 je izjavio da je jednog dana u leto 1998. godine, kad je otišao u svoju šumu po drva, pronašao mrtvo telo jedne devojke.¹¹⁶⁹ Telo je bilo u fetusnom položaju,

¹¹⁵⁴ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5927.

¹¹⁵⁵ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5875, 5917-5920.

¹¹⁵⁶ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5882-5883.

¹¹⁵⁷ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5877-5879, 5912, 5915-5917, 5920.

¹¹⁵⁸ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5878.

¹¹⁵⁹ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5879, 5920.

¹¹⁶⁰ José Antonio Lorenzo Quiroz, T. 5928-5929.

¹¹⁶¹ Maklen Misha, T. 1250-1251.

¹¹⁶² Maklen Misha, T. 1251.

¹¹⁶³ Maklen Misha, T. 1252.

¹¹⁶⁴ Maklen Misha, T. 1253-1254, 1256.

¹¹⁶⁵ Maklen Misha, T. 1256-1257.

¹¹⁶⁶ Maklen Misha, T. 1252-1253.

¹¹⁶⁷ Maklen Misha, T. 1255.

¹¹⁶⁸ Maklen Misha, T. 1255.

¹¹⁶⁹ Dok. pr. br. P339 (svedok 63, izjava svedoka, 26. april 2006. godine), par. 4, 5.

s lokvom krvi ispod glave.¹¹⁷⁰ Svedok je to prijavio lokalnom komandantu OVK, a od jedne osobe iz svog sela je čuo da se neko iz Ratiša raspituje o svojoj nestaloj sestri.¹¹⁷¹ Svedok je s jednim prijateljem otišao u to selo i na kraju razgovarao s nekim ko je, kako se ispostavilo, bio u srodstvu s mrtvom devojkom.¹¹⁷² Oni su se svi zajedno vratili do tela, koje je taj član devojčine porodice prepoznao i odvezao.¹¹⁷³

233. U izveštaju RDB se navodi da su 2. marta 1998. godine oko 16:00 časova albanski "teroristi" iz automatskog naoružanja pucali na vozilo marke lada i tom prilikom ubili Slobodana Praščevića iz Đakovice, koji je ranije radio kao komandir odeljenja policije u Rzniću.¹¹⁷⁴ U izveštaju se dalje kaže da je u napadu na Praščevića iz zasede učestvovalo više "terorista" i da je jedan od njih, koji je nosio masku i dva pištolja u rukama, posle izvršenog napada prišao vozilu i pucao u pravcu Slobodana Praščevića.¹¹⁷⁵ U tom vozilu su se nalazili i svedok 4 i njegova majka, koja je zadobila teške povrede i nakon tog incidenta je primljena u bolnicu.¹¹⁷⁶ Zoran Stijović, koji je od 1995. do 1999. godine bio načelnik analitičke službe Centra RDB Priština, u svom svedočenju je rekao da RDB raspolaže operativnim saznanjima da su Slobodana Praščevića ubila braća majke svedoka 4, zbog intimne veze koju je on s njom održavao.¹¹⁷⁷ Prema Stijovićevim rečima, taj incident nije imao veze s OVK, iako je OVK kasnije pokušavao da stvari prikaže tako kao da on stoji iza njega.¹¹⁷⁸

234. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi sa sestrom "S" (posmrtni ostaci označeni sa R-12), majkom svedoka 4 (posmrtni ostaci označeni sa R-11) i sestrom "M" (posmrtni ostaci označeni sa ACL02-001B). Branimir Aleksandrić¹¹⁷⁹ je u svom svedočenju rekao da su tela označena sa R-11 i R-12 pronađena 12. septembra 1998. godine.¹¹⁸⁰ Pronađena su s glavama jednom pored

¹¹⁷⁰ Dok. pr. br. P339 (svedok 63, izjava svedoka, 26. april 2006. godine), par. 5.

¹¹⁷¹ Dok. pr. br. P339 (svedok 63, izjava svedoka, 26. april 2006. godine), par. 6, 7.

¹¹⁷² Dok. pr. br. P339 (svedok 63, izjava svedoka, 26. april 2006. godine), par. 7.

¹¹⁷³ Dok. pr. br. P339 (svedok 63, izjava svedoka, 26. april 2006. godine), par. 8.

¹¹⁷⁴ Dok. pr. br. P967 (službena beleška RDB, 3. mart 1998. godine).

¹¹⁷⁵ Dok. pr. br. P967 (službena beleška RDB, 3. mart 1998. godine).

¹¹⁷⁶ Dok. pr. br. P967 (službena beleška RDB, 3. mart 1998. godine).

¹¹⁷⁷ Zoran Stijović, T. 9062-9064.

¹¹⁷⁸ Zoran Stijović, T. 9062-9064.

¹¹⁷⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, dodatak B).

¹¹⁸⁰ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 128-129, 203-204.

druge.¹¹⁸¹ Pored telâ je pronađen komad zardale bodljikave žice dug oko 2,5 metara, koji je na jednom kraju bio vezan u klizajuću omču.¹¹⁸² Nije se moglo utvrditi kojem telu ta bodljikava žica pripada ni da li je bila omotana oko nekog dela tela.¹¹⁸³ Međutim, budući da je pronađena bliže telu označenom sa R-12, stavljena je u vreću s tim telom.¹¹⁸⁴ Oko bodlji žice pronađeni su pramenovi duge crne kose i truležno promenjeno meko tkivo, za koje se nije moglo utvrditi kojem telu pripadaju.¹¹⁸⁵ Dušan Dunjić¹¹⁸⁶ je posvedočio da je pored tela pronađen komad bodljikave žice dug 313 centimetara, koji je na jednom kraju bio vezan u omču.¹¹⁸⁷ Na žici su pronađeni pramenovi tamne kose, koji su po kvalitetu, boji i dužini bili slični pramenovima pronađenim uz lobanju tela.¹¹⁸⁸ Ta sličnost je utvrđena makroskopskim pregledom.¹¹⁸⁹ Prema svedokovim rečima, jedino objašnjenje za prisustvo kose na žici jeste da je žica bila u kontaktu s osobom.¹¹⁹⁰ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL, zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-12 pripadaju sestri "S" svedoka 4.¹¹⁹¹ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljene su moguće strelne rane grudi, frakture kičme, kao i strelne rane na levoj ruci, desnom laktu, u karličnom predelu i na desnoj nozi.¹¹⁹² Zaključeno je da je smrt nastupila usled strelnih rana grudi i /ili strelnih rana u donjem abdominalnom predelu.¹¹⁹³ Dušan Dunjić¹¹⁹⁴ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-12 bilo odeveno u teget

¹¹⁸¹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 72; Branimir Aleksandrić, T. 6759-6761; dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 4.

¹¹⁸² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 72, 83, 86-87; Branimir Aleksandrić, T. 6761, 6764; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:27'25" – 0:30'15", 0:32'26" – 0:33'00"; dok. pr. br. P686 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 2, srednja fotografija, str. 6.

¹¹⁸³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 81; Branimir Aleksandrić, T. 6761-6762.

¹¹⁸⁴ Branimir Aleksandrić, T. 6761, 6764-6765, 6787-6788; dok. pr. br. P686 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 2, srednja fotografija.

¹¹⁸⁵ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 72, 82; dok. pr. br. P686 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 5.

¹¹⁸⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹¹⁸⁷ Dušan Dunjić, T. 6832-6833; dok. pr. br. P630 (zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 2; dok. pr. br. P684 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 3; dok. pr. br. P686 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 2, 5.

¹¹⁸⁸ Dušan Dunjić, T. 6833-6835, 7274-7275; dok. pr. br. P630 (zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 2; dok. pr. br. P684 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 3.

¹¹⁸⁹ Dušan Dunjić, T. 6835, 7274-7275, 7353-7355.

¹¹⁹⁰ Dušan Dunjić, T. 6833-6834.

¹¹⁹¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 66.

¹¹⁹² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 67-68.

¹¹⁹³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 69.

¹¹⁹⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

farmerke i majicu kratkih rukava.¹¹⁹⁵ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljene su višestruke frakture rebara, frakture obe ramene kosti, gornjeg dela desne butne kosti i desne polovine karlične kosti.¹¹⁹⁶ Te frakture su odgovarale povredama nanetim dejstvom tupine snažno zamahnutog mehaničkog oruđa.¹¹⁹⁷ Prema Dunjićevim rečima, ništa nije ukazivalo na to da su one nanete dejstvom projektila.¹¹⁹⁸

235. Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL, zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-11 pripadaju majci svedoka 4.¹¹⁹⁹ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljeno je da je žrtva zadobila višestruke frakture koje odgovaraju višestrukim strelnim ranama u karličnom predelu.¹²⁰⁰ Obdukcijom su ustanovljene i frakture leve lopatične kosti, obe ramene kosti i kostiju leve podlaktice, koje su takođe odgovarale višestrukim strelnim ranama.¹²⁰¹ Zaključeno je da je smrt nastupila usled strelne rane u karličnom predelu.¹²⁰² Dušan Dunjić je posvedočio da je telo označeno sa R-11 bilo odeveno u haljinu tamnoplave boje.¹²⁰³ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljen je prostrel s ulaznim otvorom na levoj strani trbuha i izlaznim otvorom na levoj lopatičnoj kosti, a pored pršljenova su pronađeni fragmenti projektila.¹²⁰⁴ Obdukcijom su ustanovljene višestruke frakture kostiju obe ruke i kostiju leve potkolenice.¹²⁰⁵

236. Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL, zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa ACL02-001B pripadaju sestri "M" svedoka 4.¹²⁰⁶ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 20. oktobra 2005. godine ustanovljen je veliki defekt glave i vilice, uključujući frakture koje odgovaraju prostrelu vilične

¹¹⁹⁵ Dok. pr. br. P684 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 2.

¹¹⁹⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 339; dok. pr. br. P684 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-12), str. 6.

¹¹⁹⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 338.

¹¹⁹⁸ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 338.

¹¹⁹⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 63.

¹²⁰⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 64.

¹²⁰¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 64.

¹²⁰² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 65.

¹²⁰³ Dok. pr. br. P680 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-11), str. 2.

¹²⁰⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 328; dok. pr. br. P680 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-11), str. 6.

¹²⁰⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 328; dok. pr. br. P680 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-11), str. 6.

¹²⁰⁶ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 124.

kosti.¹²⁰⁷ Na desnoj ruci i kičmi su takođe zabeležene frakture koje odgovaraju strelnim ranama.¹²⁰⁸ U izveštaju je zaključeno da je smrt nastupila usled višestrukih strelnih rana.¹²⁰⁹

237. Pretresno veće je mišljenja da su i svedok 4 i svedok 19 verodostojni svedoci. Međutim, ono smatra da je svedok 4 pouzdaniji od svedoka 19 kad je u pitanju hronologija događaja u vezi s ovom tačkom. Otprilike od početka aprila 1998. godine, u kuću dvojice svedoka stalno su dolazili naoružani ljudi. Nosili su civilnu, vojnu ili crnu odeću OVK, a neki od njih su nosili maske. Ispitivali su ih da li poseduju oružje i vršili pretres kuće. Prema rečima svedoka 19, oni su ih takođe ispitivali o vezama njihove porodice s preminulim pripadnikom srpske policije Slobodanom Praščevićem.

238. Nakon jedne posete, kasno uveče, otprilike sredinom aprila 1998. godine, svedoku 4 i svedoku 19 je njihova majka rekla da su naoružani ljudi sa sobom odveli njihovu sestru "S", uz obrazloženje da se mora priključiti OVK. Otprilike četiri dana kasnije, sestra "S" je došla kući u pratnji jednog čoveka kojeg su, kako su svedoci kasnije saznali, zvali Togera. Oboje je bilo u crnim uniformama s oznakama OVK. Prema rečima svedoka 19, s njima su bila još dvojica ili trojica naoružanih ljudi u crnim uniformama s oznakama OVK. Koliko je svedoku 19 poznato, sestra "S" nikada nije želela da se priključi OVK. Prema rečima svedoka 4, otprilike nedelju-dve kasnije Togera je dovezao sestru "S" kući. Svedok 19 je posvedočio da su je dovezli naoružani ljudi i da je ona i tom prilikom nosila crnu uniformu s oznakama OVK. Kako je naveo svedok 19, sestra "S" im je rekla da je sad pripadnica OVK i da prima naređenja od Togera, koji joj je naložio da se vrati u bazu do određenog vremena. Svedok 4 je u svom svedočenju naveo da im je sestra "S" rekla da joj je Togera naredio da nekog ubije i da će je ubiti ako ona to ne učini. Prema rečima svedoka 19, nakon što je sestra "S" tog puta otišla, automobilom su došla dvojica ili trojica vojnika da provere gde je ona. Svedok 4 je izjavio da je Togera došao automobilom, zajedno s još jednom osobom, i pitao zašto sestra "S" kasni. Otprilike tri-četiri nedelje kasnije, u kuću svedoka 4 i svedoka 19 su između ponoći i 01:00 čas došli naoružani ljudi u uniformama i s maskama, rekavši da imaju naređenje da povedu njihovu majku sa sobom da nešto potpiše. Svedok 4 je u svom svedočenju rekao da je jedan od tih ljudi bio Togera, koji je nosio crnu odeću s oznakama OVK i koji je majku ispitivao gde je brat svedoka 4. Ti ljudi su odveli majku.

¹²⁰⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 125-126.

¹²⁰⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 126.

Na osnovu tih dokaza, Pretresno veće se uverilo da su ljudi koji su odveli sestru "S" i majku bili vojnici OVK.

239. U septembru 1998. godine, tela sestre "S" (telo označeno sa R-12) i majke (telo označeno sa R-11) pronađena su na području kanala Radonjičkog jezera, neposredno jedno do drugog. Majka je pronađena s višestrukim frakturama koje su odgovarale višestrukim strelnim ranama i jedna od tih rana je mogla prouzrokovati njenu smrt. Dušan Dunjić je posvedočio da je sestra "S" pronađena u teget farmerkama i majici kratkih rukava. Obdukcijom njenih posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljeno je da je zadobila višestruke frakture rebara, frakture obe ramene kosti, gornjeg dela desne butne kosti i desne polovine karlične kosti. Dušan Dunjić je u svom svedočenju rekao da su te frakture odgovarale povredama nanetim dejstvom tupine snažno zamahnutog mehaničkog oruđa i da ništa nije ukazivalo na to da su nanete dejstvom projektila. Drugom obdukcijom tih posmrtnih ostataka, izvršenom 8. decembra 2003. godine, ustanovljene su moguće strelne rane grudnog koša, frakture kičme, kao i strelne rane na levoj ruci, desnom laktu, u karličnom predelu i na desnoj nozi. Na osnovu tog obdukcionog pregleda je zaključeno da je smrt nastupila usled strelnih rana grudi i/ili donjeg abdominalnog predela. Imajući u vidu sudskomedicinske dokaze, činjenicu da su i majku i sestru "S" iz njihovog doma odveli pripadnici OVK, kao i činjenicu da su, uprkos tome što je od odvođenja jedne do odvođenja druge proteklo dosta vremena, njihova tela pronađena baš na istom mestu na području kanala Radonjičkog jezera, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK majku i sestru "S" ubili. Te okolnosti i očeća u kojoj je sestra "S" pronađena pokazuju da ona nije ubijena u borbi. Iz iskaza svedoka 4 sledi da je njena smrt nastupila najranije krajem aprila 1998. godine. Pretresno veće se, pored toga, uverilo da je postojala tesna veza između tih zločina i oružanog sukoba na Kosovu i da u vreme počinjenja zločina žrtve nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, što su izvršioci znali ili morali da znaju.

240. Neko vreme nakon što su vojnici OVK odveli majku, nekoliko naoružanih ljudi s maskama, obučenih u crne i maskirne uniforme, među kojima je bio i Toger, noću je razvalilo vrata kuće te porodice i odvelo sestru "M". Svedok 19 je posvedočio da je ona plakala, da su joj ruke bile vezane na leđima i da ju je Toger vodio za jednu ruku. Otprilike četiri dana kasnije, njeno telo je pronađeno u šumi kod sela Bardonić. Svedok 63 je izjavio da se to dogodilo u leto 1998. godine. Na osnovu tih dokaza, Pretresno

¹²⁰⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 127.

veće se uverilo da su ljudi koji su došli u kuću bili vojnici OVK i da je sestra "M" umrla u periodu na koji se odnosi Optužnica. Imajući u vidu da je sestra "M" silom odvedena iz svog doma, telesne povrede koje je zadobila i kratki razmak između vremena kad su je vojnici OVK odveli i kad je pronađena mrtva, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK sestru "M" ubili. Pretresno veće se, pored toga, uverilo da je postojala tesna veza između tog zločina i oružanog sukoba na Kosovu i da u vreme počinjenja zločina sestra "M" nije aktivno učestvovala u neprijateljstvima, što su izvršioci znali ili morali da znaju.

241. Po ovoj tački, sva trojica optuženih se terete i za okrutno postupanje. Pretresno veće je mišljenja da se na osnovu dokaza ne može van svake razumne sumnje zaključiti da su počinjena ikakva dela okrutnog postupanja. Stoga ono zaključuje da optužene treba osloboditi ove optužbe. Sva trojica optuženih se po tački 14 terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se tim vidom krivične odgovornosti baviti u odeljku 7 dole. Idriz Balaj se, alternativno, takođe tereti za počinjenje, planiranje, podsticanje ili pomaganje i podržavanje počinjenja zločina opisanih u tački 14.

242. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi da je Idriz Balaj počinio, planirao ili podsticao počinjenje ta tri ubistva. Dokazi pokazuju da je Togger, kako se on predstavljao, u nekoliko navrata pratio sestru "S", prilikom i nakon njenog regrutovanja u OVK, kao i da je bio prisutan prilikom odvođenja njene majke i sestre "M". Kao što je gore rečeno, sestra "S" je svedoku 4 i svedoku 19 rekla da je primila nekoliko naređenja od Toggera. Svedok 19 je od svoje majke čuo da je Toggeru pravo ime Idriz Balaj. Toggera je sa Idrizom Balajem povezalo i nekoliko drugih svedoka u ovom predmetu i njihova svedočenja se podudaraju s dokazima da je Idriz Balaj nosio crnu uniformu i da je bio jedan od nadređenih u OVK.¹²¹⁰ Uprkos tome što reč *togger* na albanskom znači poručnik, u odsustvu bilo kakvih dokaza koji pokazuju da je u periodu na koji se odnosi Optužnica iko drugi na području Dukadina koristio taj naziv ili ime ili da su mu se drugi tako obraćali, Pretresno veće zaključuje da je Togger Idriz Balaj. Njegova uloga u praćenju sestre "S", prilikom i nakon njenog regrutovanja u OVK, i u odvođenju majke i sestre "M" iz njihovog doma, bila je karika u lancu događaja koji su doveli do ubistva

¹²¹⁰ Shemsedin Cekaj, T. 4394; dok. pr. br. P1213 (Ylber Haskaj, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 14; Ylber Haskaj, T. 10339; dok. pr. br. P371 (Bogdan Tomaš, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 26; i drugi dokazi koji se pominju u zaključcima u vezi s ovom tačkom i u odeljku 6.19.

tih žena. One su time dovedene u blizinu izvršilaca i tu zadržane. Pretresno veće ne može nagađati kakva je bila eventualna dalja uloga Idriza Balaja u tim događajima. Ono napominje da između okolnosti u vezi sa ta tri ubistva ima ne samo očiglednih sličnosti, nego i bitnih razlika. Zbog odsustva konkretnih dokaza o sledu događaja nakon što su majka i dve sestre završile u rukama OVK, Pretresno veće, uz suprotno mišljenje sudije Höpfela, smatra da nema dovoljan osnov za dalju ocenu relevantnosti i značaja postupaka Idriza Balaja. Većina je mišljenja da nema dokaza da je Idriz Balaj svesno doprineo počinjenju ili omogućio počinjenje ijednog od tih ubistva, posebno s obzirom na to da nema dokaza da je Idriz Balaj tada znao da su ta ubistva počinjena ili da će biti počinjena. Stoga Pretresno veće zaključuje da Idriza Balaja treba osloboditi optužbe za počinjenje, planiranje i podsticanje počinjenja ta tri ubistva. Većina takođe zaključuje da Idriza Balaja treba osloboditi i optužbe za pomaganje i podržavanje počinjenja tih ubistava.

6.9 Okrutno postupanje i ubistvo Hajrullaha Gashija i Isufa Hoxhe (tačka 16)

243. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i ubistvo Hajrullaha Gashija i Isufa Hoxhe kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Ramush Haradinaj se tereti za počinjenje, planiranje ili pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Kao što je objašnjeno u odeljku 2.1, Pretresno veće je odlučilo da se neće oslanjati na iskaz svedoka 8 i saslušalo je relevantni iskaz Radovana Zlatkovića, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

244. Dana 6. jula 1998. godine, pripadnik MUP Dušan Dragović sačinio je službenu belešku o razgovoru s Vendimom Hoxhom u vezi s nestankom njegovog oca Isufa Hoxhe 26. juna na putnom pravcu Prizren/Prizreni-Suva Reka/Suharekë.¹²¹¹ Radovan Zlatković je posvedočio da ga je sin Isufa Hoxhe obavestio da su njegovog oca negde u junu ili julu 1998. na potezu između Prizrena i Suve Reke oteli "Albanci, [...] teroristička grupa" i da je umro u julu 1998. godine.¹²¹² Radovan Zlatković je izjavio da ne zna kako je Vendim Hoxha došao do tih informacija.¹²¹³

¹²¹¹ Dok. pr. br. P1181 (krivična prijava Odeljenja kriminalističke policije MUP Đakovica), str. 60.

¹²¹² Radovan Zlatković, T. 6882, 6898.

¹²¹³ Radovan Zlatković, T. 6898.

245. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Hajrullahom Gashijem i Isufom Hoxhom. Branimir Aleksandrić¹²¹⁴ je u svom svedočenju rekao da su posmrtni ostaci označeni sa R-22 i R-23 pronađeni 12. septembra 1998. godine.¹²¹⁵ Pronađeni su na oko 650 metara nizvodno od kanala Radonjičkog jezera, jedni blizu drugih (u radijusu od oko četiri metra), na suvom delu kanjona, neposredno iznad površine vode.¹²¹⁶ Dušan Dunjić¹²¹⁷ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-22 pripadalo osobi muškog pola, približne starosti između 40 i 55 godina i visine između 166 i 175 centimetara.¹²¹⁸ Obdukcijom su takođe konstatovane frakture kostiju lobanje i podlaktice.¹²¹⁹ Moguće je, iako malo verovatno, da su te frakture nastale usled pada u kanal.¹²²⁰ Obdukcijom su ustanovljene i povrede koje su verovatno nastale dejstvom tupine zamahnutog mehaničkog oruđa.¹²²¹ Olga Gashi je identifikovala telo Hajrullaha Gashija na osnovu odeće i telesnih karakteristika, uključujući dentalne podatke koji su odgovarali telu: Hajrullah Gashi je zaživotno izgubio veliki broj zuba.¹²²² Ona je svedoku rekla da je Hajrullah Gashi poslednji put viđen 24. juna 1998. godine i da je čula da su ga oteili pripadnici OVK.¹²²³ Telo označeno sa R-23 pripadalo je osobi muškog pola, približne starosti između 50 i 60 godina i visine između 163 i 170 centimetara.¹²²⁴ Obdukcijom su ustanovljene frakture

¹²¹⁴ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹²¹⁵ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 128-129, 203-204.

¹²¹⁶ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 164, 171-172, 175, 177-178, 184; Branimir Aleksandrić, T. 6807-6808, 6810, 9585; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 1:57'46" – 1:57'56", od 1:59'24" do 1:59'33"; dok. pr. br. P1115 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007, Dodatak C: izveštaji od 15. i 16. septembra 1998. godine), str. 4, 10.

¹²¹⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (biografija Dušana Dunjića), str. 2.

¹²¹⁸ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 473; dok. pr. br. P730 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-22), str. 4.

¹²¹⁹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 475; dok. pr. br. P730 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-22), str. 1-2, 4.

¹²²⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 476.

¹²²¹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 477.

¹²²² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 125, 478-483; dok. pr. br. P730 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-22), str. 2, 5.

¹²²³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 125; dok. pr. br. P730 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-22), str. 5.

¹²²⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 490; dok. pr. br. P734 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-23), str. 4.

rebara, leve polovine karlične kosti i kostiju donjih udova.¹²²⁵ Kosti glave, vrata, trupa i gornjih udova su nedostajale.¹²²⁶ Na osnovu odeće, ličnih predmeta, uključujući crni digitalni sat, i telesnih karakteristika, Vendim Hoxha je to telo identifikovao kao telo Isufa Hoxhe.¹²²⁷ Vendim Hoxha je izjavio da je Isuf zaživotno izgubio gotovo sve zube; obdukcijom je konstatovano da na telu označenom sa R-23 nedostaju svi zubi i da su gotovo svi izgubljeni zaživotno.¹²²⁸ Vendim Hoxha je članovima forenzičkog tima rekao da je Isuf Hoxha nestao tri meseca ranije.¹²²⁹ Oba skupa posmrtnih ostataka predana su rodbini, uz izdavanje potvrda o smrti.¹²³⁰

246. Kao što je gore rečeno, Pretresnom veću su predloženi dokazi da je Isuf Hoxha nestao 26. juna 1998. na putnom pravcu Prizren-Suva Reka, kao i dokazi da je Hajrullah Gashi poslednji put viđen 24. juna 1998. godine. Radovan Zlatković je posvedočio da je od Vendima Hoxhe dobio informaciju da je Isuf Hoxha otet, ali je izjavio da ne zna kako je on došao do te informacije. Pored toga, u službenoj belešci o nestanku koju je tada sačinio jedan pripadnik MUP navodi se da je Vendim Hoxha izjavio da se njegovom ocu izgubio svaki trag i da je, budući da je bio član Socijalističke partije Srbije, moguće da je otet. To pokazuje da Vendim Hoxha nije raspolagao konkretnim informacijama o tome šta se desilo s Isufom Hoxhom. Slično tome, izvor informacije Olge Gashi, koja je Dušanu Dunjiću rekla da je čula da je Hajrullah Gashi otet, nije poznat. Pretresno veće se ne može osloniti na te dokaze o navodnoj otmici Isufa Hoxhe i Hajrullaha Gashija, jer su to dokazi iz druge ruke preko više posrednika, potiču iz nepoznatog izvora i nisu potkrepljeni drugim dokazima. Tužilaštvo je, prilikom glavnog ispitivanja svedoka 8, pokušalo da pokaže da su Hajrullah Gashi i Isuf Hoxha u vreme navodne otmice bili zajedno. Međutim, Pretresno veće je u odeljku 2.1 gore objasnilo zašto je odlučilo da se neće oslanjati na iskaz svedoka 8.

247. Posmrtni ostaci koji navodno pripadaju tim dvema osobama, označeni sa R-22 i R-23, identifikovani su klasičnim metodima na osnovu podataka o telesnim

¹²²⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 492; dok. pr. br. P734 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-23), str. 2, 4.

¹²²⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 492; dok. pr. br. P734 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-23), str. 4.

¹²²⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 494-498; dok. pr. br. P734 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-23), str. 2, 4-5; Dušan Dunjić, T. 7210.

¹²²⁸ Dok. pr. br. P734 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-23), str. 2, 4; dok. pr. br. P737 (formular u vezi sa identifikacijom tela označenog sa R-23), str. 10.

¹²²⁹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 494.

karakteristima Hajrullaha Gashija i Isufa Hoxhe dobijenih od članova njihovih porodica, prepoznavanja odeće koja je pronađena na telima, odsustva zuba, kao i na osnovu ličnih predmeta. Ti posmrtni ostaci nisu identifikovani putem analize DNK. Dokazi predloženi Pretresnom veću da su rezultati identifikacije nekih drugih skupova posmrtnih ostataka klasičnim metodima kasnije bili osporeni analizom DNK¹²³¹ nalažu oprez. Telo označeno sa R-22 identifikovala je supruga te žrtve, na osnovu odeće koja je pronađena s tim telom i telesnih karakteristika, kao što su dentalni podaci. Telo označeno sa R-23 identifikovao je Vendim Hoxha, na osnovu odeće koja je pronađena s tim telom, telesnih karakteristika i ličnih predmeta, uključujući crni digitalni sat. Imajući u vidu činjenicu da se pokazalo da rezultati identifikacije klasičnim metodima nisu uvek bili tačni i pažljivo razmotrivši osnove na kojim je izvršena identifikacija ovih tela, Pretresno veće je odlučilo da, u ovom slučaju, neće donositi zaključke o identitetu tela označenih sa R-22 i R-23. S obzirom na činjenicu da Hajrullah Gashi i Isuf Hoxha nisu nikad više viđeni, Pretresno veće prihvata da su njih dvojica, najverovatnije, mrtva. Na osnovu sudskomedicinskih dokaza u vezi s telima označenim sa R-22 i R-23, ne može se van razumne sumnje zaključiti da su ta preminula lica ubijena. Pretresnom veću u ovom slučaju nisu predloženi pouzdani dokazi o navodnom zlostavljanju ili navodnoj umešanosti Ramusha Haradinaja. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi iz ove tačke.

6.10 Okrutno postupanje i ubistvo Ilire i Tusha Frrokaja (tačka 18)

248. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i ubistvo Ilire i Tusha Frrokaja kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Idriz Balaj se tereti za počinjenje ili pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantan iskaz svedoka 21, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

249. Svedok 21 je Tusha Frrokaja, Albanca katolika, i njegovu ženu Iliru Frrokaj poslednji put video u Pljančoru negde krajem avgusta 1998. godine.¹²³² Prema izveštaju

¹²³⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 484, 499; dok. pr. br. P635 (potvrde o smrti), str. 15-18; dok. pr. br. P730 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-22), str. 5; dok. pr. br. P734 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-23), str. 5.

¹²³¹ Vidi odeljak 6.1 gore.

¹²³² Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 2-9; svedok 21, T. 2736-2739, 2748, 2845; dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), Dodatak A (fotografija Ilire i Tusha Frrokaja).

Diplomatske posmatračke misije na Kosovu, supružnici su nestali 26. avgusta 1998. godine.¹²³³ Majka Tusha Frrokaja je svedoku rekla da su oni oko 13:30 ili 14:00 časova svojim automobilom, tamnocrvenim opel kadetom, krenuli iz Pljančora za Napolje/Nepola, opština Peć, gde su, kako je svedoku rekla ćerka Tusha Frrokaja, nameravali da posete sestru Ilire Frrokaj, Shqipe Krasniqi.¹²³⁴ Prema rečima svedoka 21, glavni put od Đakovice do Peći, preko Dečana, bio je pod srpskom kontrolom i stoga se smatralo da je u Napolje sigurnije ići preko područja pod kontrolom OVK.¹²³⁵

250. Tog dana kasno uveče majka Tusha Frrokaja je svedoku 21 rekla da se supružnici nisu vratili.¹²³⁶ Članovi njihove porodice su sutradan prijavili njihov nestanak lokalnoj policiji u Đakovici.¹²³⁷ Svedok 21 je od zeta Tusha Frrokaja čuo da Ilira i Tush Frrokaj nikada nisu stigli u Napolje.¹²³⁸ Kad se njihova porodica dva dana nakon njihovog nestanka okupila, Haxhi Shinari, koji je Tusha Frrokaja poznavao odmalena, rekao je svedoku da je supružnike na dan kad su nestali oko 14:00 časova video kako se putem iz Pljančora voze u pravcu Dujaka.¹²³⁹ Istog dana, svedok 21 se sastao sa dvojicom vojnika OVK, od kojih mu je jedan rekao da je pripadnik jedinice "Crni orlovi" pod komandom Idriza Balaja.¹²⁴⁰ Svedok 21 pre nestanka Ilire i Tusha Frrokaja nije poznavao Idriza Balaja, o kojem je govorio kao o Togeru.¹²⁴¹ Dok je tražio Tusha i Iliru Frrokaj, video ga je dvaput, ali je Idriz Balaj u oba navrata odbio da s njim razgovara.¹²⁴² Pekka Haverinen je posvedočio da je svedoku 21 prilikom razgovora koji je s njim vodio 17. juna 2004. godine pokazao foto-panele i da je svedok prepoznao Idriza Balaja.¹²⁴³

¹²³³ Dok. pr. br. D67 (izveštaj Diplomatske posmatračke misije na Kosovu o nestanku Ilire i Tusha Frrokaja, 8. septembar 1998. godine).

¹²³⁴ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 9-11; svedok 21, T. 2849.

¹²³⁵ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 12-13; svedok 21, T. 2785-2786.

¹²³⁶ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 14.

¹²³⁷ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 17; svedok 21, T. 2740-2741, 2850.

¹²³⁸ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 16.

¹²³⁹ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 18-19, 24-27; svedok 21, T. 2740-2741, 2850; dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), Dodatak G (mapa koju je označio svedok 21).

¹²⁴⁰ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 29, 31, 33, 51; svedok 21, T. 2630-2635, 2641, 2740, 2754, 2802-2803, 2862-2863.

¹²⁴¹ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 32; svedok 21, T. 2720-2722.

¹²⁴² Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 32; svedok 21, T. 2719-2720, 2853.

¹²⁴³ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 47-52, str. 68-71; dok. pr. br. P63 (foto-panel MKSJ na kojem je svedok 21 definitivno identifikovao i označio Idriza Balaja).

251. Dva-tri dana nakon nestanka Ilire i Tusha Frrokaja, svedok 21 je s dvojicom vojnika OVK otišao do kontrolnog punkta OVK južno od Gramočelja.¹²⁴⁴ Tamo su stražarila petorica vojnika u uniformama OVK.¹²⁴⁵ Svedok 21 je trojicu od tih vojnika znao po imenu.¹²⁴⁶ Dvojica od njih su mu rekla da su bila na dužnosti kad su Ilira i Tush Frrokaj prošli kroz njihov kontrolni punkt.¹²⁴⁷ Oni su svedoku rekli da su, kad je Tush Frrokaj zaustavljen, dve od tri žene koje su bile s njim u automobilu izašle na kontrolnom punktu.¹²⁴⁸ Ta ista dvojica vojnika OVK su mu rekla da su Tushu Frrokaju savetovala da ne vozi preko tog područja jer su Srbi tamo dva-tri dana ranije izvršili veliki napad zbog čega još uvek nije dovoljno sigurno ulaziti na tu teritoriju.¹²⁴⁹ Rekli su mu da se sećaju da je Tush Frrokaj kazao "mi smo svi Albanci" i da je insistirao na tome da u Napolje ide preko Gramočelja i Jablanice, opština Đakovica, što su mu oni dozvolili.¹²⁵⁰

252. Jednog od sledećih dana, svedok je od vojnika OVK na kontrolnom punktu na ulazu u Glođane, na putu za Gramočelj, čuo da je Idriz Balaj putnike iz crvenog opel kadeta, koje su vojnici opisali kao nižu gojaznu ženu i krupnog muškarca kovrdžave kose, poveo sa sobom i ispitivao pola sata, nakon čega im je dozvoljeno da prođu.¹²⁵¹ Svedok 21 je od stražara na kontrolnom punktu na ulazu u Glođane, na putu za Rznić, saznao da taj automobil nije prošao kroz njihov kontrolni punkt.¹²⁵² Svedok 21 nije proveravao da li postoji kontrolni punkt OVK na putu za Šaptelj.¹²⁵³

253. Petog dana nakon nestanka Ilire i Tusha Frrokaja ili otprilike tog dana, svedok 21 je od jednog vojnika OVK čuo da se u kanalu Radonjičkog jezera nalaze dva tela.¹²⁵⁴ Svedok 21 i taj vojnik OVK su prvo, bez prethodne najave, otišli u štab OVK u

¹²⁴⁴ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 34-35; svedok 21, T. 2740-2741, 2754.

¹²⁴⁵ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 35-37; dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), Dodatak H (oznaka OVK).

¹²⁴⁶ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 36, 42; svedok 21, T. 2786-2787.

¹²⁴⁷ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 39; svedok 21, T. 2787.

¹²⁴⁸ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 40; svedok 21, T. 2787.

¹²⁴⁹ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 40; svedok 21, T. 2724, 2763-2766, 2773-2775, 2787-2789.

¹²⁵⁰ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 40.

¹²⁵¹ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 44-45, 47, 55-56; svedok 21, T. 2742, 2754-2761, 2768-2769; dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), Dodatak I (mapa koju je označio svedok 21); dok. pr. br. D35 (fotografija Glođana snimljena iz vazduha).

¹²⁵² Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 47; svedok 21, T. 2761.

¹²⁵³ Svedok 21, T. 2777-2780; dok. pr. br. D35 (fotografija Glođana snimljena iz vazduha).

¹²⁵⁴ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 49; svedok 21, T. 2742-2744, 2790.

Glođanu.¹²⁵⁵ Svedok je u kompleks ušao sam.¹²⁵⁶ On je jednom vojniku OVK rekao da želi da se vidi s Ramushem Haradinajem.¹²⁵⁷ Pošto ovaj nije bio slobodan, svedok se sastao s njegovim bratom Shkëlzenom Haradinajem, koji je nosio uniformu OVK.¹²⁵⁸ Shkëlzen Haradinaj mu je rekao da sumnja da je Idriz Balaj zaustavio Iliru i Tusha Frrokaja radi ispitivanja i obećao je svedoku da će ih OVK potražiti i, ako su na teritoriji pod njegovom kontrolom, naći.¹²⁵⁹ Shkëlzen Haradinaj je svedoku rekao da mu donese fotografiju to dvoje nestalih ljudi i u njegovom prisustvu mu je izdao rukom pisani i potpisom overeni dokument s dozvolom za slobodno kretanje na području zone Dukadin.¹²⁶⁰ Svedok 21 je taj dokument koristio za kretanje po teritoriji pod kontrolom OVK.¹²⁶¹ Nakon toga su svedok 21 i vojnik OVK koji mu je rekao za tela otišli do kanala Radonjičkog jezera, gde je taj vojnik svedoku u vodi pokazao dva tela, koja nisu bila tela Ilire i Tusha Frrokaja.¹²⁶² Svedok 21 i taj vojnik OVK su zatim otišli u Papraćane, opština Dečani, da se vide s Tahinom Zemajem, koji je svedoku obećao da će mu, ako je to dvoje ljudi na teritoriji pod kontrolom OVK, pomoći da ih pronađe, žive ili mrtve.¹²⁶³

254. Šestog dana nakon nestanka ili otprilike tog dana, svedok 21 se s tim istim vojnikom vratio u štab OVK u Glođanu kako bi se po drugi put sastao sa Shkëlzenom Haradinajem.¹²⁶⁴ Svedok 21 je Shkëlzenu Haradinaju dao fotografiju nestalih ljudi i tražio je da razgovara s Idrizom Balajem, kojeg je video u kompleksu.¹²⁶⁵ Shkëlzen Haradinaj je zatim poslao po Idriza Balaja, ali ovaj im je poručio da ima posla.¹²⁶⁶ Oni su, nakon tog sastanka, odlučili da se vrate na područje kanala Radonjičkog jezera, zajedno s još jednim vojnikom OVK, kojeg je svedok znao od ranije.¹²⁶⁷ U Ratišu su im

¹²⁵⁵ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 51; svedok 21, T. 2742-2743.

¹²⁵⁶ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 52.

¹²⁵⁷ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 52; svedok 21, T. 2781-2783.

¹²⁵⁸ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 53; svedok 21, T. 2780-2781.

¹²⁵⁹ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 53; svedok 21, T. 2783-2784.

¹²⁶⁰ Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 53; svedok 21, T. 2642, 2747, 2783-2784.

¹²⁶¹ Svedok 21, T. 2641.

¹²⁶² Dok. pr. br. P42 (svedok 21, izjava svedoka, 12. april 2007. godine), par. 54, 57; svedok 21, T. 2616, 2625, 2627, 2745-2646, 2818.

¹²⁶³ Svedok 21, T. 2629, 2637, 2744, 2718-2719, 2855.

¹²⁶⁴ Svedok 21, T. 2641-2642, 2747.

¹²⁶⁵ Svedok 21, T. 2643, 2747, 2720-2722, 2747, 2784-2785, 2853-2854.

¹²⁶⁶ Svedok 21, T. 2643, 2784-2785.

¹²⁶⁷ Svedok 21, T. 2641, 2644, 2802-2803.

se pridružila trojica vojnika OVK obučena u uniforme OVK, od kojih je jedan tvrdio da je pripadnik jedinice Idriza Balaja.¹²⁶⁸ Kad su došli na područje kanala, ta trojica vojnika OVK su ostala na jednom brdu da čuvaju stražu.¹²⁶⁹ Svedok 21 je sa drugom dvojicom vojnika sišao do dva tela u kanalu koja je video ranije.¹²⁷⁰ Produživši odatle s jednim od vojnika, video je više od 30 tela, ali među mrtvima nije pronašao Iliku ili Tusha Frrokaja.¹²⁷¹ Zbog izbijanja borbi između srpskih snaga i OVK na tom području, svedok 21 nije mogao da nastavi da traži Iliku i Tusha Frrokaja.¹²⁷²

255. Pred Pretresnim većem su u vezi s Ilikom Frrokaj (posmrtni ostaci označeni sa R-18) izvedeni i sudskomedicinski dokazi. Branimir Aleksandrić¹²⁷³ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-18 pronađeno 12. septembra 1998. godine.¹²⁷⁴ Crveni automobil marke opel kadet pronađen je, prevrnut na krov, spaljen u zadnjem delu, ispod slapa na mestu gde se betonski deo kanala nastavlja u prirodni kanal, a pored automobila je ležalo telo jedne žene.¹²⁷⁵ Svi pronađeni posmrtni ostaci,

¹²⁶⁸ Svedok 21, T. 2641, 2644-2648, 2802-2803.

¹²⁶⁹ Svedok 21, T. 2647-2648, 2653, 2803-2804.

¹²⁷⁰ Svedok 21, T. 2648, 2651, 2804.

¹²⁷¹ Svedok 21, T. 2648-2651, 2658-2660, 2668-2669, 2672-2678, 2696, 2699, 2701-2715, 2717; dok. pr. br. P45 (fotografija kanala Radonjičkog jezera snimljena iz vazduha); dok. pr. br. P46 (fotografija na kojoj je svedok 21 označio kojim je putem išao); dok. pr. br. P47 (fotografija na kojoj je svedok 21 označio mesta na kojima je pronašao tela); dok. pr. br. P54 (fotografija svedoka 21 ispred poljoprivrednog dobra); dok. pr. br. P55 (fotografija na kojoj je svedok 21 označio gde je ušao u štalu za goveda, a gde je izašao); dok. pr. br. P56 (fotografija s betonskim blokovima na kojoj je svedok 21 označio mesta gde je pronašao tela); dok. pr. br. P57 (fotografija sa stablima leske); dok. pr. br. P58 (fotografija sa stablima leske kod kojih je svedok 21 pronašao telo plavokose žene); dok. pr. br. P59 (fotografija sa stablima leske kod kojih je svedok 21 pronašao telo u džaku za brašno); dok. pr. br. P60 (fotografija sa stablima leske kod kojih je svedok 21 pronašao telo žene u civilnoj odeći); dok. pr. br. P61 (fotografija mesta gde je svedok 21 pronašao tela dvojice muškaraca); dok. pr. br. P62 (fotografija na kojoj je svedok 21 označio mesto gde je video pet-šest tela).

¹²⁷² Svedok 21, T. 2750-2751.

¹²⁷³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹²⁷⁴ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 128-129, 203-204.

¹²⁷⁵ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 31, 151, 153-157, 212; Branimir Aleksandrić, T. 6803, 9605; dok. pr. br. P64 (fotografija automobila u kanjonu); dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 2, 9-10, 13; dok. pr. br. P416 (razne fotografije), str. 6; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 10, 22; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:15'40" – 0:16'13", 1:22'35" – 1:23'02", 1:24'43" – 1:24'55", 1:31'14" – 1:32'06", 1:32'30" – 1:32'40", 1:34'50" – 1:40'06"; dok. pr. br. P714 (razne fotografije), str. 5-7, 9. Vidi i dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 411; Dušan Dunjić, T. 7252-7253; dok. pr. br. P72 (video-snimak lokaliteta kanal Radonjičkog jezera, poljoprivredno dobro Ekonomija i Dašinovac, 8-10. septembar 1998. godine), 14'35" – 15'02", 20'29" – 20'54", 28'05" – 30'00"; dok. pr. br. P630 (zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 4; dok. pr. br. P710 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-18), str. 2-3; dok. pr. br. P714 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-18), str. 2, 4-11; dok. pr. br. D66 (video-snimak kanala Radonjičkog jezera i hotela "Paštrik", 12-19. septembar 1998. godine), 36'24" – 38'03".

kao i vozilo, označeni su sa R-18 i zatim su svi posmrtni ostaci stavljeni u jednu vreću.¹²⁷⁶ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL, zaključeno je da telo označeno sa R-18 pripada Iliri Frrokaj.¹²⁷⁷ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 20. oktobra 2005. godine na čeonj kosti je pronađena rana u obliku ključaonice, iz koje su se preko te kosti širile višestruke zrakaste frakture.¹²⁷⁸ Baza lobanje je bila smrskana.¹²⁷⁹ Sa zadnje strane lobanje videli su se tragovi dejstva plamena.¹²⁸⁰ Pored toga, zabeležene su i povrede pršljenova koje su odgovarale strelnim ranama.¹²⁸¹ Zaključeno je da je smrt nastupila usled višestrukih strelnih rana glave i grudnog koša.¹²⁸² Dušan Dunjić¹²⁸³ je u svom svedočenju naveo da su zbog jake kiše automobil i telo označeno sa R-18 bili delom pod vodom.¹²⁸⁴ Telo je bilo odeveno u narandžastu bluzu, koja je po ivicama bila crnkasta i nagorela.¹²⁸⁵ Obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljene su frakture lobanje, pršljenova, leve lopatične kosti, leve ramene kosti i leve golenjače, kao i plitka ustrelna rana na desnoj potkolenici iz koje je virio projektil.¹²⁸⁶ Projektil nije probio meko tkivo noge, na osnovu čega je svedok zaključio da je morao izgubiti početnu brzinu.¹²⁸⁷ Svedok je rekao da je, po njegovom mišljenju, moguće da je projektil bio usporen prolaskom kroz čvrstu prepreku, što ga je navelo na zaključak da je vrlo verovatno da se telo u trenutku ispaljenja projektila nalazilo u prtljažniku vozila ili unutar vozila.¹²⁸⁸ Automobil je bio izrešetan mecima, a zadnji deo mu je bio spaljen.¹²⁸⁹

¹²⁷⁶ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 152, 158, 231; Branimir Aleksandrić, T. 6804; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 1:37'34" – 1:37'45".

¹²⁷⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 86.

¹²⁷⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 87-88.

¹²⁷⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 88.

¹²⁸⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 88.

¹²⁸¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 88.

¹²⁸² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 89.

¹²⁸³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹²⁸⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 412.

¹²⁸⁵ Dok. pr. br. P711 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-18), str. 3.

¹²⁸⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 418; Dušan Dunjić, T. 7250-7252; dok. pr. br. P711 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-18), str. 3-5.

¹²⁸⁷ Dušan Dunjić, T. 7250-7251; dok. pr. br. P711 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-18), str. 1.

¹²⁸⁸ Dušan Dunjić, T. 7250-7251.

¹²⁸⁹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 419; dok. pr. br. P630 (zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 4.

Na telu su se videli tragovi dejstva plamena i otpozadi je čitavom dužinom bilo nagorelo.¹²⁹⁰

256. Kao što je gore rečeno, svedok 21 je Iliru i Tusha Frrokaja poslednji put video u Pljančoru 26. avgusta 1998. godine ili otprilike toga datuma. Dokazi iz druge ruke pokazuju da su kasnije tog dana vojnici OVK koje svedok nije poznao videli supružnike na kontrolnom punktu, južno od Gramočelja i zatim na jednom drugom kontrolnom punktu na ulazu u Glođane, gde ih je Idriz Balaj pola sata ispitivao, nakon čega im je dozvoljeno da prođu. Njihov automobil i telo Ilire Frrokaj pronađeni su u kanalu Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi pokazuju da je smrt Ilire Frrokaj nastupila usled višestrukih strelnih rana i da je njeno telo delimično izgorelo. To ozbiljno upućuje na zaključak da je ona ubijena. Posmrtni ostaci Tusha Frrokaja nisu pronađeni tako da ne postoje sudskomedicinski dokazi da je on ubijen. S obzirom na to da nema dokaza da je on viđen od kraja avgusta 1998. godine, Pretresno veće prihvata da je Tush Frrokaj, najverovatnije, mrtav. Međutim, iako je Tush Frrokaj poslednji put viđen zajedno s Ilirom Frrokaj, Pretresno veće ne može van svake razumne sumnje zaključiti da je on ubijen.

257. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se, samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera, ne može izvesti zaključak o tome ko je izvršio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Iz dokaza iz druge ruke o kontrolnim punktovima OVK i ispitivanju Ilire i Tusha Frrokaja sledi da su oni poslednji put viđeni na teritoriji pod kontrolom OVK, ali da su iz nadležnosti OVK pušteni na slobodu. S obzirom na pomoć koju su, prilikom istrage o sudbini supružnika, svedoku 21 pružali razni vojnici i oficiri OVK postavlja se pitanje da li su oni u stvari znali da je nad supružnicima počinjen zločin. Pretresno veće na osnovu dokaza ne može razumno isključiti mogućnost da su ubistvo Ilire Frrokaj izvršile druge snage ili lica, koji nisu bili povezani s OVK. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da su ne samo Ilira, nego i Tush Frrokaj ubijeni, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van svake razumne sumnje zaključiti ko je počinio ta ubistva, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li su ubistva izvršena dok su žrtve bile u nadležnosti OVK. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi o navodnoj vezi Idriza Balaja sa smrću Ilire ili Tusha Frrokaja ili

¹²⁹⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 421; Dušan Dunjić, T. 7294-7295; dok. pr. br. P711 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-18), str. 5.

njegovoj umešanosti u navodno okrutno postupanje prema njima. Stoga Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi iz ove tačke.

6.11 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Zenuna Gashija i Misina i Salija Berishe (tačka 20)

258. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Zenuna Gashija i Misina i Salija Berishe kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Idriz Balaj se tereti za počinjenje ili pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze svedoka 52, Vesela Dizdarija, Sadrija Selce, Avnija Krasniqija i svedoka 17, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

259. Svedok 52 je posvedočio da je Zenun Gashi 1998. godine bio penzionisani policajac iz opštine Peć.¹²⁹¹ Krajem juna ili početkom jula 1998. godine, nakon što su čuli da srpska policija odlazi iz jednog susednog sela, svedokova porodica i neke druge porodice takođe su pokušali da odu, ali su se vratili kad su shvatili da odlazi samo policija, a ne i stanovnici tog sela.¹²⁹² Svedokova porodica je odluku da ode donela iz straha od OVK.¹²⁹³ Istog dana, Zenuna Gashija su posetila trojica nepoznatih ljudi, koja su od njega tražila da im preda svoj pištolj i policijsku uniformu.¹²⁹⁴ Dvojica od njih nosila su crne uniforme, a jedan je bio u maskirnoj uniformi.¹²⁹⁵ Zenun Gashi im je predao svoj pištolj i policijsku uniformu.¹²⁹⁶ Dana 29. jula 1998. godine, u kuću su došla dvojica nepoznatih ljudi u crnim uniformama i izvršila pretres tražeći oružje i uniforme, ali nisu ništa pronašla.¹²⁹⁷ Dana 1. avgusta 1998. godine, u svedokovu kuću su oko 11:00 časova automobilom došla trojica ljudi koji su govorili albanski i rekla da su od svog komandanta dobila naređenje da odvedu Zenuna Gashija na dvadesetak minuta i da će ga nakon toga vratiti.¹²⁹⁸ Dvojica od te trojice ljudi bila su isti oni koji su tri dana pre toga izvršili pretres kuće.¹²⁹⁹ Svedok je rekao da je od Zenuna Gashija čuo

¹²⁹¹ Svedok 52, T. 9624-9625.

¹²⁹² Svedok 52, T. 9625-9634.

¹²⁹³ Svedok 52, T. 9629-9634.

¹²⁹⁴ Svedok 52, T. 9636-9638.

¹²⁹⁵ Svedok 52, T. 9637.

¹²⁹⁶ Svedok 52, T. 9636-9638.

¹²⁹⁷ Svedok 52, T. 9639-9641.

¹²⁹⁸ Svedok 52, T. 9635, 9640-9643.

¹²⁹⁹ Svedok 52, T. 9641.

da je jedan od njih bio Vesel Dizdari i izjavio da se drugi zvao komandant Cergashi.¹³⁰⁰ Dvojica od tih ljudi bila su u crnoj odeći, a jedan je nosio maskirnu uniformu.¹³⁰¹ Dva-tri dana kasnije došli su neki ljudi u zelenim maskirnim uniformama s oznakama OVK na rukavu i kapi kako bi uzeli lekove i jaknu Zenuna Gashija.¹³⁰² Oni nisu bili iz svedokovog sela.¹³⁰³ Posle 1. avgusta 1998. godine, svedok i članovi njegove porodice dva-tri puta su odlazili u lokalni štab OVK da se raspitaju o Zenunu Gashiju, ali nisu ništa saznali.¹³⁰⁴

260. Vesel Dizdari, Albanac iz Kosurića/Kosuriqi, opština Peć,¹³⁰⁵ je u svom svedočenju rekao da mu je negde pre 7. septembra 1998. godine Metë Krasniqi, za koga je rekao da je bio komandant vojne policije OVK, naložio da ode u kuću Zenuna Gashija u Kosuriću i da ga dovede u školu u Baranu/Baran, opština Peć.¹³⁰⁶ Vesel Dizdari je tako i postupio i doveo Zenuna Gashija Metëu Krasniqiju.¹³⁰⁷ Krasniqi je zatim svedoku izdao naređenje da izvrši pretres kuće Zenuna Gashija kako bi video da li tamo ima oružja, ali svedok je pronašao samo vojničke čizme.¹³⁰⁸

261. Sadri Selca, oficir za obaveštajne poslove FARK stacioniran u Baranu, opština Peć,¹³⁰⁹ posvedočio je da je Zenun Gashi, Rom, bio njegov bivši kolega u policiji i da je nastavio da radi u policiji nakon što je svedok 1990. godine prestao.¹³¹⁰ Svedok je Zenuna Gashija poslednji put video u Baranu, u jednom automobilu s muškarcima, Albancima, u maskirnim uniformama.¹³¹¹ Zenun Gashi je izgledao loše i bio je pretučen.¹³¹² On je svedoka zamolio da mu dâ vode, što je svedok i učinio.¹³¹³ Svedok je vojnicima rekao da Zenuna Gashija puste na slobodu.¹³¹⁴ Vojnici su na to rekli "evo ti kolege", kazavši mu da će i on tako proći, a onda su otišli zajedno sa Zenunom

¹³⁰⁰ Svedok 52, T. 9634-9636, 9646-9647.

¹³⁰¹ Svedok 52, T. 9642.

¹³⁰² Svedok 52, T. 9644-9645.

¹³⁰³ Svedok 52, T. 9645.

¹³⁰⁴ Svedok 52, T. 9643-9644.

¹³⁰⁵ Dok. pr. br. P366 (Vesel Dizdari, izjava svedoka, 15. april 2007. godine), str. 1; Vesel Dizdari, T. 5954-5955.

¹³⁰⁶ Dok. pr. br. P366 (Vesel Dizdari, izjava svedoka, 15. april 2007. godine), par. 18-19.

¹³⁰⁷ Dok. pr. br. P366 (Vesel Dizdari, izjava svedoka, 15. april 2007. godine), par. 19.

¹³⁰⁸ Dok. pr. br. P366 (Vesel Dizdari, izjava svedoka, 15. april 2007. godine), par. 21.

¹³⁰⁹ Sadri Selca, T. 10858-10860, 10864.

¹³¹⁰ Sadri Selca, T. 10872. Vidi i Avni Krasniqi, T. 10754.

¹³¹¹ Sadri Selca, T. 10873-10875, 10884.

¹³¹² Sadri Selca, T. 10874.

¹³¹³ Sadri Selca, T. 10873-10874, 10884.

¹³¹⁴ Sadri Selca, T. 10875.

Gashijem.¹³¹⁵ Svedok je od žene Zenuna Gashija čuo da je njega rano ujutro onog dana kad ga je svedok video u automobilu u Baranu otela jedna grupa vojnika.¹³¹⁶

262. Svedok 17 je u svom svedočenju rekao da je krajem jula ili početkom avgusta 1998. godine od nekog iz službe bezbednosti 3. brigade dobio informaciju da je Metë Krasniqi iz vojne policije OVK zarobio jednog civila iz Barana, opština Peć, po imenu Zenun.¹³¹⁷ Svedok se u vezi s tim obratio starešini Metëa Krasniqija, Dinu Krasniqiju, koji mu je rekao da je načelnik vojne policije OVK u Glođanu Faton Mehmeti (koji je, u šta se svedok lično uverio, bio direktno podređen Ramushu Haradinaju) izdao naređenje da se Zenun dovede u Glođane.¹³¹⁸ Nakon što su svedok i Din Krasniqi intervenisali za Zenuna, on je, kako je svedok čuo, pušten na slobodu.¹³¹⁹ Svedok 17 je kasnije dobio informaciju da je Zenun ponovo zarobljen. Kad je otišao da se o tome raspita kod Dina Krasniqija, ovaj mu je pokretom ruke pokazao da je Zenun ubijen.¹³²⁰

263. Luan Tetaj je u svom svedočenju rekao da je negde u junu ili julu 1998. godine kod njega došla njegova tetka/ujna Ajmone Berisha iz Glođana, opština Peć.¹³²¹ Ona mu je rekla da su, kad se dan pre toga vratila s pijace, njen muž Misin Berisha i dvojica od njihovih petero sinova, Xhevat i Sali Berisha, bili nestali.¹³²² Čitavu noć je čekala da se vrate, a Luanu Tetaju se obratila jer su blizu njenog sela bile stacionirane srpske paravojne snage zbog čega nije mogla slobodno da se kreće.¹³²³ Luan Tetaj je krenuo da potraži njih trojicu, ali se vratio, kad je na najviše 300-400 metara od svoje kuće čuo vojna vozila.¹³²⁴ Xhevata Berishu i njegovog brata i oca više nije tražio.¹³²⁵ Svedok njih trojicu više nikada nije video.¹³²⁶

264. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi sa Zenunom Gashijem (posmrtni ostaci označeni sa R-4), Misinom Berishom (posmrtni ostaci označeni sa R-3) i Salijem Berishom (posmrtni ostaci označeni sa R-7). Branimir

¹³¹⁵ Sadri Selca, T. 10875.

¹³¹⁶ Sadri Selca, T. 10884.

¹³¹⁷ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 71; svedok 17, T. 7705.

¹³¹⁸ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 71; svedok 17, T. 7707.

¹³¹⁹ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 71; svedok 17, T. 7604.

¹³²⁰ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 72; svedok 17, T. 7707.

¹³²¹ Dok. pr. br. P1236 (Luan Tetaj, izjava svedoka, 6. jun 2007. godine), par. 5, 12-13.

¹³²² Dok. pr. br. P1236 (Luan Tetaj, izjava svedoka, 6. jun 2007. godine), par. 12-14.

¹³²³ Dok. pr. br. P1236 (Luan Tetaj, izjava svedoka, 6. jun 2007. godine), par. 13.

¹³²⁴ Dok. pr. br. P1236 (Luan Tetaj, izjava svedoka, 6. jun 2007. godine), par. 14.

¹³²⁵ Dok. pr. br. P1236 (Luan Tetaj, izjava svedoka, 6. jun 2007. godine), par. 14, 16.

¹³²⁶ Dok. pr. br. P1236 (Luan Tetaj, izjava svedoka, 6. jun 2007. godine), par. 15-16, 20.

Aleksandrić¹³²⁷ je posvedočio da su sva ta tri tela, zajedno sa još šest tela, pronađena 11. septembra 1998. godine na jednom polju pored kanala, uz betonski zid, na mestu gde su na tom zidu sa spoljne strane primećena oštećenja od metaka.¹³²⁸ Telo označeno sa R-4 pronađeno je na površini zemlje blizu betonskog zida.¹³²⁹ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da to telo pripada Zenunu Gashiju.¹³³⁰ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljena je strelna rana glave koja se pruža putanjom zdesna prema levo i odozgo prema dole.¹³³¹ Pored toga, ustanovljene su frakture desne nadlaktice, leve podlaktice, rebra i desnog stopala žrtve, koje su mogle biti prouzrokovane strelnim ranama.¹³³² Zaključeno je da je smrt nastupila usled rane glave od gelera.¹³³³ Dušan Dunjić¹³³⁴ je izjavio da je oko vrata tela označenog sa R-4 pronađen komad žute lepljive trake.¹³³⁵ Članovi forenzičkog tima su po izgledu te trake zaključili da je ona žrtvi bila zalepljena preko usta.¹³³⁶ Obdukcijom je ustanovljena strelna rana s ulaznim otvorom na donjoj levoj strani lobanje i izlaznim otvorom na njenoj gornjoj desnoj strani.¹³³⁷ Obe ruke su bile prelomljene na istom delu podlaktice.¹³³⁸

265. Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-3 pripadaju Misinu Berishi.¹³³⁹ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 14. decembra 2005. godine ustanovljena je najmanje

¹³²⁷ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹³²⁸ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 61-62; dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 20; dok. pr. br. P416 (razne fotografije), str. 3; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 18; dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 2; dok. pr. br. P649 (razne fotografije), str. 2.

¹³²⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 101-102; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 12, 15, broj 85, str. 20; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala, 0:04'44", 0:23'08"); dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 3; dok. pr. br. P648 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-4), str. 2.

¹³³⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 36.

¹³³¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 37-38.

¹³³² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 38.

¹³³³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 39.

¹³³⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹³³⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 228; Dušan Dunjić, T. 6837; dok. pr. br. P646 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-4), str. 2.

¹³³⁶ Dušan Dunjić, T. 6837.

¹³³⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 233; dok. pr. br. P646 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-4), str. 2, 6; dok. pr. br. P648 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-4), str. 3-4.

¹³³⁸ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 233-234; dok. pr. br. P646 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-4), str. 3, 6; Dušan Dunjić, T. 6839.

¹³³⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 32.

jedna strelna rana glave, a ustanovljene su i strelne rane grudi, kičme i leve natkolenice.¹³⁴⁰ U izveštaju je zaključeno da je smrt nastupila usled višestrukih strelnih rana glave, grudi, abdomena i udova.¹³⁴¹ Dušan Dunjić¹³⁴² je izjavio da je pored tela označenog sa R-3 pronađen komad žute lepljive trake, slične traci koja je pronađena pored tela označenog sa R-4.¹³⁴³ Članovi forenzičkog tima su po izgledu te trake zaključili da je ona žrtvi bila zalepljena preko usta.¹³⁴⁴ Obdukcijom su ustanovljene višestruke frakture kostiju lobanje i donje vilice.¹³⁴⁵ Prema Dunjićevim rečima, te frakture lobanje su nastale dejstvom tupine mehaničkog oruđa i nisu mogle nastati usled pada s vrha nasipa.¹³⁴⁶

266. Osoblje Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu /dalje u tekstu OMPF/ je zaključilo da telo označeno sa R-7 pripada Saliju Berishi.¹³⁴⁷ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 5. decembra 2005. godine ustanovljene su frakture leve ramene kosti, obe butne kosti i leve golenjače i zaključeno je da je moguće da one odgovaraju strelnim ranama.¹³⁴⁸ Frakture koje su konstatovane u karličnom predelu odgovarale su strelnim ranama.¹³⁴⁹ Na osnovu obdukcionog pregleda je zaključeno da je smrt najverovatnije nastupila usled višestrukih strelnih rana trupa i udova.¹³⁵⁰ Dušan Dunjić¹³⁵¹ je u svom svedočenju rekao da su obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine pronađene frakture koje su odvajale od skeleta više kostiju koje su nedostajale i, po Dunjićevom mišljenju, te frakture nisu mogle biti posledica pada.¹³⁵²

267. Kao što je gore rečeno, Pretresnom veću su predloženi dokazi da su Misin Berisha i njegova dva sina, Sali i Xhevat Berisha, poslednji put viđeni u selu Glođane,

¹³⁴⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 33-35.

¹³⁴¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 35.

¹³⁴² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹³⁴³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 212; Dušan Dunjić, T. 6837; dok. pr. br. P811 (fotografija lepljive trake), str. 2.

¹³⁴⁴ Dušan Dunjić, T. 6837.

¹³⁴⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 220; dok. pr. br. P812 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-3), str. 2, 5.

¹³⁴⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 220.

¹³⁴⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 44.

¹³⁴⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 45-46.

¹³⁴⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 46.

¹³⁵⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 47.

¹³⁵¹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹³⁵² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 256; dok. pr. br. P655 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-7), str. 2, 6.

opština Peć, u junu ili julu 1998. godine. U septembru 1998. godine, njihova tela su pronađena na području kanala Radonjičkog jezera. O navodnom ubistvu Xhevata Berisha biće reči u odeljku 6.12.10 dole. Pretresnom veću su predloženi dokazi Luana Tetaja da je od svoje tetke/ujne Ajmone Berisha čuo da su njen muž Misin i njena dva sina, Sali i Xhevat Berisha, nestali. Međutim, Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi o okolnostima njihovog nestanka. Prema rečima svedoka 17, ime Misina Berisha bilo je navedeno na spisku koji mu je predat na sastanku održanom 12. jula 1998. godine u kući Dina Krasniqija u Vranovcu. Pretresno veće će o značaju tog spiska govoriti u odeljku 7 dole. Na osnovu tih dokaza, Pretresno veće ne može izvući nikakve zaključke o izvršiocima ubistava. Ono je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je izvršio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan.

268. Sudskomedicinski dokazi ozbiljno upućuju na to da su Misin i Sali Berisha ubijeni. Čak i ako se pretpostavi da je to tako, Pretresno veće smatra da se, na osnovu dokaza koji su mu predloženi, ne može van svake razumne sumnje zaključiti ko je počinio ta ubistva, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li su ubistva izvršena dok su žrtve bile u nadležnosti OVK. Nisu prihvaćeni nikakvi dokazi o navodnom zlostavljanju Misina i Salija Berisha. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da, što se tiče Misina i Salija Berisha, svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi iz ove tačke.

269. Što se tiče Zenuna Gashija, Pretresno veće zaključuje da je on 1. avgusta 1998. godine odveden iz svoje kuće u Kosuriću. Zenun Gashi je bio penzionisani policajac romske nacionalnosti. Vesel Dizdari, jedan od trojice ljudi koji su ga zarobili, posvedočio je da je od Metëa Krasniqija dobio naređenje da Zenuna Gashija zarobi i dovede u školu u Baranu. Sadri Selca je posvedočio da je Zenuna Gashija, na dan kad je ovaj odveden iz svoje kuće video, u jednom automobilu u Baranu s muškarcima u uniformama i da se činilo da je Zenun Gashi pretučen. Ti ljudi u uniformama su se zatim odvezli sa Zenunom Gashijem. Dva-tri dana kasnije neki ljudi u zelenim maskirnim uniformama s oznakama OVK došli su u kuću Zenuna Gashija i uzeli njegove lekove i jaknu. Svedok 17 je u svom iskazu rekao da mu je otprilike u vreme kad je Zenun Gashi odveden iz svoje kuće Din Krasniqi rekao da je neko iz Barana po imenu Zenun zarobljen. Zenun je navodno bio pušten na slobodu. Međutim, svedok 17

je kasnije čuo da je Zenun ponovo zarobljen i odveden u Glođane. Kad se svedok 17 raspitivao o njegovoj sudbini, Din Krasniqi mu je indirektno dao do znanja da je Zenun ubijen. Za razliku od podataka kojiima je raspolagao Din Krasniqi, Zenun Gashi je u stvari bio iz sela Kosurić i, nakon što je 1. avgusta 1998. godine odveden iz svoje kuće, više se nikad nije vratio. Pored toga, iz dokaza sledi da su ljudi koji su odveli Zenuna Gashija rekli da ga vode u Barane, a ne u Glođane. Uprkos tome, Pretresno veće smatra da to ne isključuje mogućnost da je čovek na kojeg je Din Krasniqi mislio kad je razgovarao sa svedokom 17 bio Zenun Gashi. Prema rečima svedoka 17, ime Zenuna Gashija je bilo navedeno na spisku koji mu je predat na sastanku održanom 12. jula 1998. godine u kući Dina Krasniqija u Vranovcu. Pretresno veće će o značaju tog spiska govoriti u odeljku 7 dole.

270. U septembru 1998. godine telo Zenuna Gashija je pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera. Obdukcioni pregledi posmrtnih ostataka Zenuna Gashija vršeni su u prilično velikim intervalima. Jedan je izvršen otprilike šest nedelja nakon njegovog nestanka, a druga dva su izvršena pet, odnosno sedam godina kasnije. Svi sudskomedicinski veštaci su ustanovili prisustvo jedne ili više strelnih rana na glavi, ali kod utvrđivanja uzroka smrti oni se u svojim opisima vrste projektila ili predmeta kojima su nanete povrede lobanje nisu složili u vezi s nekim pojedinostima. Pretresno veće je u poziciji da te sudskomedicinske dokaze razmotri u kontekstu ukupnih dokaza relevantnih za smrt Zenuna Gashija, a to su dokazi u vezi s posetom njegovoj kući, načinom na koji je on odveden iz kuće i zapažanja o tome u kakvom je stanju dok je bio u nadležnosti OVK. Na osnovu onih elemenata sudskomedicinskih zaključaka u vezi s kojima se veštaci slažu i uprkos tome što se njihova mišljenja ne podudaraju u vezi sa svakom pojedinošću, Pretresno veće zaključuje da se prema Zenunu Gashiju, dok je bio u nadležnosti OVK, okrutno postupalo i da je on kasnije ubijen. Pretresno veće se, pored toga, uverilo da je postojala tesna veza između tih zločina i oružanog sukoba na Kosovu i da u vreme počinjenja zločina Zenun Gashi nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima, što su izvršioci znali ili morali da znaju. Dokazima nije pokazano da je Zenun Gashi bio podvrgnut mučenju. Pretresnom veću, u ovom slučaju, nisu predloženi nikakvi dokazi o navodnoj umeštanosti Idriza Balaja. Sva trojica optuženih se po tački 20 terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se tim vidom krivične odgovornosti baviti zasebno, u odeljku 7 dole.

6.12 Ubistva u vezi s područjem kanala Radonjičkog jezera (tačka 22)

6.12.1 Ubistvo Afrima Sylejmanija

271. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Afrima Sylejmanija kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz Agima Sylejmanija, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

272. Agim Sylejmani je u svom svedočenju rekao da su srpske snage bile prisutne u Đakovici tokom cele 1998. godine.¹³⁵³ Svedok u tom gradu 1998. godine nije video nijednog pripadnika OVK.¹³⁵⁴ Izjavio je da su snage OVK bile razmeštene po okolnim selima i brdima.¹³⁵⁵ Dana 26. aprila 1998. godine, kad se već spustio mrak, svedok i Afrim Sylejmani su se Afrimovim automobilom marke opel corsa vozili u Đakovicu.¹³⁵⁶ Bili su zaustavljeni na srpskom kontrolnom punktu na ulazu u Đakovicu, na putu Peć-Đakovica, a nakon toga je Afrim svedoka odvezao kući.¹³⁵⁷ Afrim je svedoku rekao da će i on otići kući, međutim, svedok je izjavio da mu nije poznato kuda je Afrim otišao nakon što ga je ostavio.¹³⁵⁸ Svedok je tada Afrima video poslednji put.¹³⁵⁹ Otprilike nedelju dana kasnije, svedoku je njegova sestra rekla da su se Afrimova žena i deca preselili kod nje jer ih je Afrim napustio.¹³⁶⁰ Sestra mu nije rekla kuda je on otišao.¹³⁶¹ Svedok je, na osnovu toga što je i Afrimov automobil nestao, zaključio da je on otišao automobilom.¹³⁶² Čuo je glasine da se Afrim priključio OVK, iako on svedoku nikada nije rekao da to namerava da učini.¹³⁶³ Kasnije je Afrimova žena svedoku rekla da je Afrim u OVK.¹³⁶⁴

273. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Afrimom Sylejmanijom (posmrtni ostaci označeni sa R-28). Branimir Aleksandrić¹³⁶⁵ je u svom

¹³⁵³ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 5.

¹³⁵⁴ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 5.

¹³⁵⁵ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 5.

¹³⁵⁶ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 3-4, 9, 10.

¹³⁵⁷ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 11-12.

¹³⁵⁸ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 12.

¹³⁵⁹ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 9, 12.

¹³⁶⁰ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 13.

¹³⁶¹ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 13.

¹³⁶² Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 13.

¹³⁶³ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 7, 12, 14.

¹³⁶⁴ Dok. pr. br. P1247 (Agim Sylejmani, izjava svedoka, 13. avgust 2006. godine), par. 16.

¹³⁶⁵ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

svedočenju rekao da je telo označeno sa R-28 pronađeno 15. septembra 1998. godine, zaglavljeno ispod jedne stene u vodi na oko 700 metara nizvodno od početka kanjona.¹³⁶⁶ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-28 pripada Afrimu Sylejmaniju.¹³⁶⁷ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljena je strelna rana glave, a strelne rane su pronađene i na levoj strani grudi i nadlaktici.¹³⁶⁸ Na osnovu obdukcionog pregleda je zaključeno je da je smrt nastupila usled strelne rane glave.¹³⁶⁹ Dušan Dunjić¹³⁷⁰ je u svom svedočenju rekao da je obdukcijom izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljena višestruka fraktura kostiju prednjeg dela lobanje, koja je verovatno bila naneta dejstvom tupine mehaničkog oruđa.¹³⁷¹ Ta povreda je, ako nije lečena, mogla biti smrtonosna.¹³⁷²

274. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da je Agim Sylejmani svog brata Afrima Sylejmanija, kosovskog Albanca, poslednji put video 26. aprila 1998. godine, kada ga je Afrim ostavio ispred njegove kuće u Đakovici. Otprilike nedelju dana kasnije, on je čuo da je Afrim Sylejmani nestao. U septembru 1998. godine posmrtni ostaci Afrima Sylejmanija pronađeni su u kanjonu nizvodno od Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi upućuju na to da je Afrim Sylejmani ubijen. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi da je Afrim Sylejmani bio u nadležnosti OVK ni dokazi o okolnostima ili izvršiocima ubistva. Štaviše, iz dokaza se ne vidi zašto bi OVK Afrima Sylejmanija, kosovskog Albanca, koji se možda i priključio OVK, uzimao na metu.

275. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Afrim Sylejmani ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može zaključiti ko je

¹³⁶⁶ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 206-207, 209, 214; dok. pr. br. P753 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-28), str. 2-3; dok. pr. br. P1121 (fotografija posmrtnih ostataka označenih sa R-28).

¹³⁶⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 102.

¹³⁶⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 104.

¹³⁶⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 105.

¹³⁷⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹³⁷¹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 542; dok. pr. br. P751 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-28), str. 2, 4.

¹³⁷² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 551.

počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.2 Ubistvo Radeta Popadića

276. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Radeta Popadića kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze više svedoka, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

277. Rade Repić, koji je 1998. godine bio komandir jedne čete PJP,¹³⁷³ u svom svedočenju je rekao da je Rade Popadić bio komandir jednog voda PJP i da je Nikola Jovanović bio pripadnik MUP sa činom mlađeg vodnika.¹³⁷⁴ Otprilike 23. maja 1998. godine, Rade Popadić i Nikola Jovanović krenuli su u konfiskovanom civilnom automobilu marke "Opel kadet" iz baze policijske jedinice u Juniku u sekretarijat MUP u Đakovici po hranu za svoju jedinicu za taj dan.¹³⁷⁵ Bili su naoružani pištoljem i automatskom puškom, ali u civilnoj odeći i civilnom automobilu kako ne bi na sebe skretali pažnju.¹³⁷⁶ Kad su uzeli hranu u Đakovici, radio - vezom su se javili svom štabu u Juniku, opština Dečani.¹³⁷⁷ Imali su naređenje da prvo deo hrane odvezu u Babaloć, opština Dečani, i da zatim nastave za Junik.¹³⁷⁸ Kad su bili spremni za polazak na poslednju 10-minutnu deonicu svog puta, od Babaloća do Junika, radio - vezom su se javili svojoj jedinici PJP u Juniku.¹³⁷⁹ U Babaloću su promenili vozilo jer se opel kadet pokvario i prema Juniku su nastavili u zlatnom ili metalik žutom kombiju marke micubiši koji je, po mišljenju svedoka, imao plave tablice Ministarstva unutrašnjih poslova.¹³⁸⁰ Pola sata kasnije, oni još uvek nisu bili stigli u Junik.¹³⁸¹ Rade Repić je stoga iz Junika u Babaloć poslao dva vozila da ih potraže.¹³⁸² Tražili su ih samo uz put, pošto je Rade Repić smatrao da Rade Popadić, kao iskusni policajac, ne bi postupio

¹³⁷³ Rade Repić, T. 8487, 8536-8537.

¹³⁷⁴ Rade Repić, T. 8504, 8509, 8517, 8575.

¹³⁷⁵ Rade Repić, T. 8510-8512; dok. pr. br. P919 (krivična prijava i propratna dokumentacija u vezi s napadom na Radeta Popadića i Miladina Novakovića), str. 6.

¹³⁷⁶ Rade Repić, T. 8512-8513, 8565, 8574; dok. pr. br. P919 (krivična prijava i propratna dokumentacija u vezi s napadom na Radeta Popadića i Miladina Novakovića), str. 6.

¹³⁷⁷ Rade Repić, T. 8513-8514.

¹³⁷⁸ Rade Repić, T. 8513-8514; dok. pr. br. P919 (krivična prijava i propratna dokumentacija u vezi s napadom na Radeta Popadića i Miladina Novakovića), str. 6.

¹³⁷⁹ Rade Repić, T. 8514, 8516.

¹³⁸⁰ Rade Repić, T. 8514-8515.

¹³⁸¹ Rade Repić, T. 8516-8517.

protivno svojim narednjima i skrenuo s puta.¹³⁸³ Nakon toga je poslat helikopter da pretraži šire područje Junika i Babaloća, kao i puteve iz Dečana za Đakovicu, jer je bilo opasno da se taj teren, bez upućivanja jedne jake jedinice i organizovanog upada, pretražuje kopnenim putevima.¹³⁸⁴ U kriminalističko-tehničkom izveštaju MUP od 28. septembra 1998. godine, navodi se da je kombi pronađen pored lokalnog puta u Gornjem Streocu/Strelci i Epërm, opština Dečani.¹³⁸⁵ Dvojica nestalih ljudi više nikada nisu viđena.¹³⁸⁶ Rade Repić je otišao da izvrši pregled vozila, na kojem su se videle rupe od metaka.¹³⁸⁷ Na fotografijama tog vozila iz kriminalističko-tehničkog izveštaja MUP od 28. septembra 1998. godine, vidi se da je vetrobransko staklo i sa vozačeve i sa suvozačeve strane bilo izrešetano mecima.¹³⁸⁸ Sutradan je na istom području gde su Rade Popadić i Nikola Jovanović nestali napadnut i ranjen u nogu Miladin Novaković, komandir jednog policijskog odeljenja, od strane, kako je Novaković rekao, pripadnika OVK.¹³⁸⁹ To se dogodilo na raskrsnici u Rastavici/Rastavicë, na otprilike 500-600 metara od baze PJP u Babaloću, opština Dečani.¹³⁹⁰ Dana 25. maja 2007. godine, zbog ta dva incidenta je organizovana akcija "pretresa terena" s ciljem pronalaženja dvojice nestalih pripadnika policije i njihovog vozila, koja je izvedena s obe strane puta od Junika i Rastavice prema Dečanima.¹³⁹¹

278. Prema informacijama do kojih je RDB došao putem četiri informativna razgovora, Radeta Popadića i Nikolu Jovanovića su zarobili pripadnici OVK pod komandom Ramusha Haradinaja, Nazima Haradinaja i Idriza Balaja.¹³⁹² Kako su navela četiri osumnjičena lica s kojima su obavljani ti razgovori, oni su odvedeni u štab OVK u

¹³⁸² Rade Repić, T. 8516-8517.

¹³⁸³ Rade Repić, T. 8517.

¹³⁸⁴ Rade Repić, T. 8518.

¹³⁸⁵ Dok. pr. br. P919 (krivična prijava i propratna dokumentacija u vezi s napadom na Radeta Popadića i Miladina Novakovića - fotografije vozila izrešetnog mecima), str. 21.

¹³⁸⁶ Rade Repić, T. 8520-8521.

¹³⁸⁷ Rade Repić, T. 8521-8522, 8529-8530; dok. pr. br. P919 (krivična prijava i propratna dokumentacija u vezi s napadom na Radeta Popadića i Miladina Novakovića - fotografije vozila izrešetnog mecima).

¹³⁸⁸ Dok. pr. br. P919 (krivična prijava i propratna dokumentacija u vezi s napadom na Radeta Popadića i Miladina Novakovića - fotografije vozila izrešetnog mecima), str. 19, fotografije 3, 4, 5.

¹³⁸⁹ Rade Repić, T. 8518-8519.

¹³⁹⁰ Rade Repić, T. 8518-8519.

¹³⁹¹ Rade Repić, T. 8518, 8527, 8557-8558, 8560-8561.

¹³⁹² Rade Repić, T. 8531-8533; dok. pr. br. P921 (izjave u vezi s nestankom Radeta Popadića i Miladina Novakovića).

Glođanu, gde su ispitivani i mučeni.¹³⁹³ Nakon toga su odvedeni do kanala Radonjićkog jezera i tamo pogubljeni.¹³⁹⁴

279. U borbenom izveštaju Komande Prištinskog korpusa od 25. maja 1998. godine, kaže se da su 24. maja 1998. godine, oko 14:30 časova Rade Popadić i Nikola Radović oteti na putu Đakovica-Junik, dok su vozili hranu na kontrolni punkt u Juniku.¹³⁹⁵

280. Radovan Zlatković je u svom svedočenju rekao da je sproveo istragu o nestanku Radeta Popadića i da je o tom incidentu sačinio izveštaj, u kojem je zaključio da je Radeta Popadića i Nikolu Jovanovića otela jedna albanska "teroristička" grupa na raskrsnici u Rastavici, opština Dečani.¹³⁹⁶ Radovan Zlatković je izjavio da je do tih saznanja došao putem informativnih razgovora s Albancima.¹³⁹⁷ On je dalje rekao da je u toku informativnog razgovora s jednim Albancem, Nexhatom Dervishajem, napravljen i službeni snimak prikaza tog incidenta.¹³⁹⁸ U krivičnoj prijavi koja je u vezi s tim incidentom podneta 26. maja 1998. godine, navodi se da su Rade Popadić i Nikola Jovanović 24. maja 1998. iz Odeljenja policije u Juniku u 07:30 časova civilnim automobilom marke opel kadet karavan, u civilnoj odeći i s naoružanjem, krenuli po hranu u Đakovicu, a odatle u Babaloć.¹³⁹⁹ U izveštaju se dalje navodi da su oni u 10:30 časova u vozilu marke micubiši, bez registarskih oznaka, otišli iz Odeljenja policije u Babaloću i da su ih, blizu skretanja za Junik, napala nepoznata lica albanske nacionalnosti, koja su ih otela i odvela u nepoznatom pravcu.¹⁴⁰⁰

281. U izveštaju MUP od 4. juna 1998. godine, navodi se da je u kući Ismaila i Nasima Haradinaja u Glođanu, opština Dečani, postojao sud časti, koji je licima privedenim pod sumnjom da su srpski špijuni sudio po kratkom postupku i izricao

¹³⁹³ Rade Repić, T. 8531-8533; dok. pr. br. P921 (izjave u vezi s nestankom Radeta Popadića i Miladina Novakovića).

¹³⁹⁴ Rade Repić, T. 8531-8533; dok. pr. br. P921 (izjave u vezi s nestankom Radeta Popadića i Miladina Novakovića).

¹³⁹⁵ Dok. pr. br. P858 (krivična prijava u vezi s nestankom Radeta Popadića i Nikole Jovanovića, 26. maj 1998. godine).

¹³⁹⁶ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 13; Radovan Zlatković, T. 6885-6888; dok. pr. br. P858 (krivična prijava u vezi s nestankom Radeta Popadića i Nikole Jovanovića, 26. maj 1998. godine).

¹³⁹⁷ Radovan Zlatković, T. 6885-6888; dok. pr. br. P858 (krivična prijava u vezi s nestankom Radeta Popadića i Nikole Jovanovića, 26. maj 1998. godine).

¹³⁹⁸ Dok. pr. br. P854 (Radovan Zlatković, izjava svedoka, 25. jun 2007. godine), par. 13.

¹³⁹⁹ Dok. pr. br. P858 (krivična prijava u vezi s nestankom Radeta Popadića i Nikole Jovanovića, 26. maj 1998. godine).

¹⁴⁰⁰ Dok. pr. br. P858 (krivična prijava u vezi s nestankom Radeta Popadića i Nikole Jovanovića, 26. maj 1998. godine).

smrtne kazne, koje su u nekoliko slučajeva i izvršene.¹⁴⁰¹ Prema tom izveštaju, kazne streljanja su izrečene i dvojici zarobljenih policajaca, i zatim izvršene.¹⁴⁰² Zoran Stijović je u svom svedočenju rekao da su dvojica policajaca za koje se u izveštaju MUP od 6. avgusta kaže da su zarobljeni u Dečanima i držani u zatočeništvu u Jablanici bila Rade Popadić i Nikola Jovanović.¹⁴⁰³

282. Svedok 69, srpski policajac koji je u periodu na koji se odnosi Optužnica bio stacioniran u MUP Đakovica,¹⁴⁰⁴ posvedočio je da su dvojicu njegovih kolega, Radeta Popadića i Nikolu Jovanovića, na putu Đakovica-Dečani otela nepoznata lica.¹⁴⁰⁵

283. U izveštaju FHP se u vezi s nestankom Radeta Popadića i Nikole Jovanovića kaže da je beogradski dnevni list *Danas* u izdanju od 29. maja 1998. godine, preneo saopštenje policijskih izvora na Kosovu da je OVK zarobio dva pripadnika policije i da je između OVK i policije ostvaren kontakt u vezi s njihovim vraćanjem u zamenu za zalihe hrane.¹⁴⁰⁶

284. Svedok 74 je posvedočio da je Rade Popadić 14. maja 1998. godine, u okviru svojih redovnih dužnosti poslat na Kosovo, zajedno s nekoliko svojih kolega iz MUP Šabac, Srbija.¹⁴⁰⁷ Svedok 74 je s Radetom Popadićem poslednji put razgovarao 23. maja 1998. godine, i izjavio da je ovaj tada bio u Juniku.¹⁴⁰⁸ Dana 25. maja 1998. godine, predstavnici MUP Šabac su svedoku 74 saopštili da su Rade Popadić i njegov kolega Nikola Jovanović 24. maja 1998. godine, nestali, dok su u sivom kombiju prevozili hranu iz Babaloća u Junik.¹⁴⁰⁹ Takođe mu je saopšteno da MUP nije uspeo da uđe u trag ni kombiju ni toj dvojici ljudi.¹⁴¹⁰ Krajem septembra ili početkom oktobra 1998. godine, jedan predstavnik MUP Dečani je svedoku 74 saopštio da je sivi kombi pronađen u jarku pored zemljanog puta u Streocu/Strellci, opština Dečani.¹⁴¹¹

¹⁴⁰¹ Dok. pr. br. P981 (izveštaj o kriminalnim aktivnostima, 4. jun 1998. godine), stranica 4.

¹⁴⁰² Dok. pr. br. P981 (izveštaj o kriminalnim aktivnostima, 4. jun 1998. godine), stranica 4.

¹⁴⁰³ Dok. pr. br. P931 (izjava Zorana Stijovića, 27. septembar 2007. godine), par. 55; dok. pr. br. P1003 (izveštaj o kriminalnim aktivnostima, 6. avgust 1998. godine), stranica 1.

¹⁴⁰⁴ Dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 1-2; svedok 69, T. 9832-9833, 9846, 9848, 9892.

¹⁴⁰⁵ Dok. pr. br. P1231 (svedok 69, izjava svedoka, 20. jun 2007. godine), par. 29; svedok 69, T. 9846.

¹⁴⁰⁶ Dok. pr. br. P6 (izveštaj iz serije "Pod lupom", br. 27, 5. avgust 1998. godine), stranica 31.

¹⁴⁰⁷ Dok. pr. br. P1243 (svedok 74, izjava svedoka, 14. novembar 2007. godine), par. 2.

¹⁴⁰⁸ Dok. pr. br. P1243 (svedok 74, izjava svedoka, 14. novembar 2007. godine), par. 4.

¹⁴⁰⁹ Dok. pr. br. P1243 (svedok 74, izjava svedoka, 14. novembar 2007. godine), par. 5.

¹⁴¹⁰ Dok. pr. br. P1243 (svedok 74, izjava svedoka, 14. novembar 2007. godine), par. 5.

¹⁴¹¹ Dok. pr. br. P1243 (svedok 74, izjava svedoka, 14. novembar 2007. godine), par. 11.

285. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Radetom Popadićem (posmrtni ostaci označeni sa R-31). Branimir Aleksandrić¹⁴¹² je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-31 pronađeno 15. septembra 1998. godine.¹⁴¹³ Pronađeno je na oko 800 metara nizvodno od vodopada, zaglavljeno ispod jedne stene, u vodi.¹⁴¹⁴ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-31 pripada Radetu Popadiću.¹⁴¹⁵ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljena je strelna rana grudi, s mogućim ulaznim otvorom s desne strane lateralno.¹⁴¹⁶ Jedna strelna rana je zabeležena i u predelu ramena.¹⁴¹⁷ Takođe su zabeležene frakture desne strane lica i velike frakture zadnje strane lobanje, s gubitkom kostiju, koje su odgovarale potencijalno smrtonosnoj strelnoj rani glave.¹⁴¹⁸ Zaključeno je da je smrt nastupila usled strelna rane grudi.¹⁴¹⁹ Dušan Dunjić¹⁴²⁰ je u svom svedočenju rekao da su obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom 1998. godine, ustanovljene frakture desne butne kosti, lobanje i rebra sa desne strane.¹⁴²¹ Frakture rebra su bile serijske i verovatno su nastale dejstvom tupine mehaničkog oruđa.¹⁴²²

286. Kao što je gore rečeno, Pretresnom veću su predloženi dokazi da su komandir PJP Rade Popadić i mlađi vodnik MUP Nikola Jovanović 23. ili 24. maja 1998. godine, nestali na putu Babaloć-Junik, dok su bili na dužnosti u PJP/MUP. U septembru 1998. godine, telo Radeta Popadića je pronađeno u kanjonu nizvodno od kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinskim dokazima je pokazano da je Rade Popadić zadobio strelne rane grudi, kao i frakture lica i lobanje koje su odgovarale strelnoj rani glave. Dok je Dušan Dunjić izjavio da su frakture na desnoj strani rebra bile nanete dejstvom tupine

¹⁴¹² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁴¹³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 206-207, 240, 242; dok. pr. br. P762 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-31), str. 2-3.

¹⁴¹⁴ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 225, 228, 267; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 59-60; dok. pr. br. P1115 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007, Dodatak C: izveštaji od 15. i 16. septembra 1998. godine), str. 5, 12.

¹⁴¹⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 106.

¹⁴¹⁶ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 108.

¹⁴¹⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 108.

¹⁴¹⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 108.

¹⁴¹⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 109.

¹⁴²⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁴²¹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 568; dok. pr. br. P760 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-31), str. 2, 4.

mehaničkog oruđa, u izveštaju o obdukciji iz 2005. godine se govori o strelnim ranama grudi s ulaznim otvorom na desnoj strani. Zaključeno je da je smrt nastupila usled strelne rane grudi. Kombi kojim je Rade Popadić putovao na kraju je pronađen u Gornjem Streocu. Na fotografijama vozila kojim su ta dvojica ljudi putovala vidi se da je vetrobransko staklo i sa vozačeve i sa suvozačeve strane izrešetano mecima. Postoje tri dokumenta MUP u kojima se navodi da je Rade Popadić otet. Prvi je krivična prijava koju je u vreme tog događaja, 26. maja 1998. godine, sačinio Radovan Zlatković. Međutim, izvor i pouzdanost informacija o otmici iznetih u tom dokumentu nije moguće proveriti. Radovan Zlatković je u svom svedočenju rekao da su te informacije pribavljene putem informativnog razgovora s "Albancima", od kojih je poimenično naveo Nexhata Dervishaja. Zapisnik o tom informativnom razgovoru nije u spisu. Druga dva izveštaja MUP, zasnovana na informacijama iz nepoznatog izvora, međusobno su oprečna. U izveštaju od 4. juna 1998. godine se navodi da je Rade Popadić zarobljen i kasnije pogubljen u Glodanu, dok se u drugom izveštaju, od 6. avgusta 1998. godine, kaže da su dvojica policajaca zatočena u Jablanici. Zoran Stijović je posvedočio da se ta informacija odnosi na Radeta Popadića i Nikolu Jovanovića. Pretresno veće se stoga neće oslanjati na te dokumente pri donošenju činjeničnih zaključaka. Pretresnom veću su predloženi dokazi da je OVK otprilike u vreme nestanka Radeta Popadića duž glavnih puteva redovno postavljao zasede za pripadnike MUP.¹⁴²³ Rade Popadić je bio pripadnik srpske policije, naoružan i na dužnosti. S obzirom na to da ne postoje nikakvi dokazi koji nepobitno pokazuju da se radilo o otmici i ubistvu lica van borbenog stroja, kao i na oštećenja od metaka na vetrobranskom staklu kombija i sudskomedicinske izveštaje o zadobijenim povredama, Pretresno veće ne može van razumne sumnje zaključiti da je Rade Popadić ubijen ili isključiti mogućnost da je on u vreme smrti aktivno učestvovao u neprijateljstvima. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.3 Ubistvo Ilije Antića

287. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Ilije Antića kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je

¹⁴²² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 568; izveštaj o obdukciji, str. 4.

¹⁴²³ Vidi odeljke 3.2 i 4.2 gore.

saslušalo relevantne iskaze Momčila i Jovanke Antić, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

288. Momčilo Antić, sin Ilije Antića, u svom svedočenju je rekao da je živio u Ločanu/Lločan, opština Dečani, i da je početkom 1998. godine bio stalno zaposlen u MUP Dečani.¹⁴²⁴ U aprilu 1998. godine, dan nakon pravoslavnog Uskrsa, nakon što su čuli pucnjavu i videli svetleće metke negde u pravcu Prilepa, svedok i nekoliko članova njegove porodice odselili su se iz Ločana u Peć, a svedokov otac Ilija je ostao.¹⁴²⁵ Svedok je pojasnio da im niko nije rekao da moraju da odu.¹⁴²⁶ Tih dana su se odselile i druge srpske porodice iz tog sela, a neki stariji članovi tih porodica su ostali.¹⁴²⁷ Antić je povremeno odlazio kod oca da mu donese potrepštine.¹⁴²⁸ Svedok je za nestanak svog oca saznao od svog brata krajem jula 1998. godine.¹⁴²⁹ Objasnio je da mu je brat rekao da su njegovog oca u noći 28. maja 1998. godine, dok je ovaj bio ispred svoje kuće, odveli "Albanci" (koje je svedok kasnije opisao kao "komšije" Ilije Antića).¹⁴³⁰ Njegov brat je to čuo od svoje sestre, koja je to, sa svoje strane, čula od jednog njihovog drugog rođaka, a njemu su to ispričali svedokov stric i strina iz Ločana, Đorđe i Milosava Antić.¹⁴³¹ Nijedan od tih ljudi nije bio očevidac tog događaja.¹⁴³² Svedok je dodao da se, s obzirom na tadašnje okolnosti, za neke delove tog prikaza događaja, na primer, podatak o tome ko je zarobio njegovog oca, može pretpostaviti da su tačni.¹⁴³³ Antiću su predloženi dokumentarni dokazi da su na dan kad je njegov otac nestao snage VJ dobile naređenje da u ranim jutarnjim časovima 29. maja izvrše napad na Ločane i okolna područja.¹⁴³⁴ Svedok je porekao da je takav napad izvršen; međutim, on se tada nalazio u bolnici u Beogradu.¹⁴³⁵

289. Jovanka Antić je u svom svedočenju navela da joj je njena rođaka Milosava Antić rekla da je Iliju Antića poslednji put videla 28. maja 1998. godine, uveče, kad je

¹⁴²⁴ Momčilo Antić, T. 2402-2404, 2432.

¹⁴²⁵ Momčilo Antić, T. 2409-2415, 2417.

¹⁴²⁶ Momčilo Antić, T. 2435.

¹⁴²⁷ Momčilo Antić, T. 2412-2417.

¹⁴²⁸ Momčilo Antić, T. 2411.

¹⁴²⁹ Momčilo Antić, T. 2424-2425, 2440-2441.

¹⁴³⁰ Momčilo Antić, T. 2424-2425, 2428, 2443-2444.

¹⁴³¹ Momčilo Antić, T. 2425-2428, 2440-2443.

¹⁴³² Momčilo Antić, T. 2428.

¹⁴³³ Momčilo Antić, T. 2428-2429.

¹⁴³⁴ Momčilo Antić, T. 2473-2475; dok. pr. br. D34 (Odluka za angažovanje, overena potpisom generala Nebojše Pavkovića, u kojoj se među ostalim ciljevima pominje Ločane, 28. maj 1998. godine).

¹⁴³⁵ Momčilo Antić, T. 2475.

odlazio iz njene kuće u Loćanu, gde je bio u poseti.¹⁴³⁶ Ona joj je takođe rekla da se te noći u selu puno pucalo.¹⁴³⁷ Milosava je sutradan otišla do Ilijine kuće, ali ju je zatekla praznu, zaključanu i s upaljenim svetlima i televizorom.¹⁴³⁸

290. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Ilijom Antićem (posmrtni ostaci označeni sa R-20). Branimir Aleksandrić¹⁴³⁹ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-20 pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera, 500 metara nizvodno od početka prirodnog kanjona, iza jednog jezerca, na suvom delu kanjona, na jedan metar iznad površine vode.¹⁴⁴⁰ Bilo je delom prekriveno muljem, a delom velikim komadima stvrdnute gline.¹⁴⁴¹ Osoblje MKNL je na osnovu analize DNK zaključilo da telo označeno sa R-20 pripada Iliji Antiću.¹⁴⁴² Na osnovu obdukcionog pregleda izvršenog 20. oktobra 2005. godine zaključeno je da je smrt žrtve nastupila usled višestrukih strelnih rana.¹⁴⁴³ Dušan Dunjić¹⁴⁴⁴ je u svom svedočenju rekao da su obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljene frakture kostiju lobanje, donje vilice, rebara na levoj strani, vrata, obe golenjače i kostiju leve šake.¹⁴⁴⁵ Te frakture nisu mogle biti posledica pada ili plutanja tela niz reku.¹⁴⁴⁶

291. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da je Ilija Antić poslednji put viđen 28. maja 1998. godine, u Loćanu. U septembru 1998. godine njegovo telo je pronađeno u kanjonu nizvodno od kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi upućuju na to da je Ilija Antić ubijen. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog

¹⁴³⁶ Dok. pr. br. P337 (Jovanka Antić, izjava svedoka, 17. jul 2004. godine), str. 1, par. 2, 4.

¹⁴³⁷ Dok. pr. br. P337 (Jovanka Antić, izjava svedoka, 17. jul 2004. godine), par. 5.

¹⁴³⁸ Dok. pr. br. P337 (Jovanka Antić, izjava svedoka, 17. jul 2004. godine), par. 4.

¹⁴³⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁴⁴⁰ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 164-165; Branimir Aleksandrić, T. 6790-6791; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 1:46'17" – 1:46'19".

¹⁴⁴¹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 164, 166-167, 170; Branimir Aleksandrić, T. 6789-6790; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 1:45'22" – 1:46'04", od 1:46'28" do 1:53'30"; dok. pr. br. P724 (razne fotografije), str. 2-3.

¹⁴⁴² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 90.

¹⁴⁴³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 93.

¹⁴⁴⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁴⁴⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 449; dok. pr. br. P722 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-20), str. 5.

¹⁴⁴⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 449.

jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Pretresno veće je saslušalo iskaz Momčila Antića o tome ko je odgovoran za smrt Ilije Antića. Međutim, njegov iskaz da su Iliju Antića oteli "Albanci" ili "komšije" je neodređen i nedovoljan za utvrđivanje identiteta izvršilaca ili njihove povezanosti s nekom grupom. Štaviše, radi se o dokazima iz druge ruke, a Đorđe i Milosava Antić, od kojih su ti dokazi prvobitno potekli, nisu bili očevici navodne otmice. Milosava Antić je to potvrdila kad je Jovanke Antić rekla za taj incident. Prema tome, Pretresno veće se ne može osloniti na iskaz Momčila Antića u vezi s tim ko je odgovoran za to ubistvo ili da li je Ilija Antić u vreme smrti bio u nadležnosti OVK. Iskaz Jovanke Antić nije od pomoći pri utvrđivanju identiteta izvršilaca. Prema tvrdnji tužilaštva, činjenica da je Ilija Antić bio jedan od nekoliko Srba koji su tada ostali u Loćanu i da je njegov sin bio pripadnik policije u Dečanima pokazuje koji je bio motiv OVK da ga uzme na metu.¹⁴⁴⁷ Međutim, taj motiv ne može da nadoknadi odsustvo dokaza o tome šta se dogodilo s Ilijom Antićem. Pored toga, Pretresnom veću su predloženi dokumentarni dokazi da su snage VJ dobile naređenje da izvrše napad na selo otprilike u vreme kad je on posledni put viđen živ, kao i dokazi Jovanke Antić da se u noći između 28. i 29. maja 1998. godine, u selu čula velika pucnjava.

292. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Ilija Antić ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van razumne sumnje zaključiti ko je počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.4 Ubistvo Idriza Hotija

293. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Idriza Hotija kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz Hajdara Hotija, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

294. Hajdar Hoti iz Danjana/Dejna, opština Orahovac/Rahovec, posvedočio je da se u maju 1998. godine priključio OVK.¹⁴⁴⁸ U junu ili julu 1998. godine, njegov stric Idriz

¹⁴⁴⁷ Završni pretresni podnesak tužilaštva, par. 492, 496.

¹⁴⁴⁸ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 1-2.

Hoti došao je u Danjane da ga poseti.¹⁴⁴⁹ Idrizu Hotiju su u proleće 1998. godine bile otprilike 63 godine.¹⁴⁵⁰ Bio je oženjen bosanskom Muslimankom i 1998. godine je podržavao i DLK i OVK.¹⁴⁵¹ On je rekao da su ga na jednom kontrolnom punktu upravo pretukli i opljačkali pripadnici srpske vojne policije.¹⁴⁵² Optužili su ga da nosi novac i cigarete za OVK i zapretili mu da će, ako se sutra ne vrati, pobiti njegovu porodicu.¹⁴⁵³ Svedok je takođe čuo Idriza Hotija kako njegovom ocu kaže da bi želeo da se priključi OVK.¹⁴⁵⁴ Idriz Hoti je prenoćio u svedokovoj kući, a sutradan oko podneva je otišao biciklom.¹⁴⁵⁵ On je svedoku rekao da ide u "zonu Ramusha Haradinaja" da se priključi OVK.¹⁴⁵⁶ Nakon toga, otišao je u pravcu Jablanice.¹⁴⁵⁷ Prema svedokovim rečima, područje između Crmljana, opština Đakovica, i Jablanice tada su kontrolisale snage OVK pod komandom Ramusha Haradinaja.¹⁴⁵⁸ Na dan kad je Idriz Hoti otišao, svedok je video da se negde između Suka e Čermjanit i Suka e Bekteshit vode borbe između srpskih snaga i vojnika OVK.¹⁴⁵⁹ Nakon rata, 1999. godine, svedoku je njegov bliski rođak Ali Hoti rekao da je Idriza Hotija poslednji put video u julu 1998. godine, u Crmljanu, i da je ovaj išao u pravcu Jablanice.¹⁴⁶⁰

295. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Idrizom Hotijem (posmrtni ostaci označeni sa R-13). Branimir Aleksandrić¹⁴⁶¹ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-13 pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera 12. septembra 1998. godine, i to tek po uklanjanju tela označenog sa R-3, koje se nalazilo uz zid.¹⁴⁶² Pored tela označenog sa R-13 pronađeni su komadi kabla sa crnom plastičnom izolacijom, slični onima koji su pronađeni na poljoprivrednom dobru Ekonomija, kao i komad upredenog alpinističkog kanapa,

¹⁴⁴⁹ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 3, 6.

¹⁴⁵⁰ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 3.

¹⁴⁵¹ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 3, 5.

¹⁴⁵² Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 7-8.

¹⁴⁵³ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 8.

¹⁴⁵⁴ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 9.

¹⁴⁵⁵ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 9-10.

¹⁴⁵⁶ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 11.

¹⁴⁵⁷ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 11.

¹⁴⁵⁸ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 12.

¹⁴⁵⁹ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2004. godine), par. 12.

¹⁴⁶⁰ Dok. pr. br. P1232 (Hajdar Hoti, izjava svedoka, 24. oktobar 2007. godine), par. 14.

¹⁴⁶¹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁴⁶² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 94, 97, 100, 128-129, 203-204; Branimir Aleksandrić, T. 6766-6767; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:39'12" – 0:40'58".

debljine oko jedan centimetar, koji je na jednom kraju bio vezan u klizajuću omču.¹⁴⁶³ Osoblje MKNL je na osnovu analize DNK zaključilo da posmrtni ostaci označeni sa R-13 pripadaju Idrizu Hotiju.¹⁴⁶⁴ Na osnovu obdukcionog pregleda tih posmrtnih ostataka izvršenog 8. decembra 2003. godine zaključeno je da je smrt nastupila usled strelne rane glave/lica.¹⁴⁶⁵ Dušan Dunjić¹⁴⁶⁶ je u svom svedočenju rekao da su obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljeni nedostatak i frakture nekih rebara koji su odgovarali traumatskoj povredi u predelu grudi, a dve velike frakture su pronađene i na lobanji, gde su uočene i rupe, verovatno od metaka.¹⁴⁶⁷

296. Kao što je gore rečeno, Pretresnom veću su predloženi direktni dokazi i dokazi iz druge ruke da je Idriz Hoti poslednji put viđen u junu ili julu 1998. godine na području između Danjana i Crmljana i da je navodno išao u pravcu Jablanice (za koju Pretresno veće zaključuje da je Jablanica u opštini Đakovica). U septembru 1998. godine, telo Idriza Hotija je pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi ozbiljno upućuju na to da je on ubijen. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi da je Idriz Hoti bio u nadležnosti OVK ni dokazi o okolnostima ili izvršiocima ubistva. Idriz Hoti je bio oženjen bosanskom Muslimankom i podržavao je DLK. Međutim, on je takođe podržavao OVK i, pre nego što je poslednji put viđen, izneo je nameru da se priključi OVK. Pretresnom veću su predloženi dokazi da je otprilike u vreme kad je Idriz Hoti poslednji put viđen Crmljane bilo pod kontrolom OVK i da su na tom području vođene borbe između OVK i srpskih snaga.¹⁴⁶⁸ Nedugo pre nego što je

¹⁴⁶³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 97-98, 100; Branimir Aleksandrić, T. 6743-6744, 6749-6750, 6769; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 32; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 33; dok. pr. br. P690 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-13), str. 7. Vidi i dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 352; dok. pr. br. P630 (zapisnik o ekshumaciji, 16. septembar 1998. godine), str. 2.

¹⁴⁶⁴ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 70.

¹⁴⁶⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 73.

¹⁴⁶⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁴⁶⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 349; dok. pr. br. P688 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-13), str. 2, 6; dok. pr. br. P690 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-13), str. 4-5.

¹⁴⁶⁸ Dok. pr. br. P1138 (Branko Gajić, izjava svedoka, 2. oktobar 2007. godine), par. 13; dok. pr. br. P1142 (izveštaj Komande 549. motorizovane brigade o stanju na teritoriji opštine Đakovica početkom 1998. godine, 23. februar 1998. godine), str. 1.

on poslednji put viđen, pripadnici srpske vojne policije su mu pretili i pretukli ga. Čak i da je Idriz Hoti poslednji put viđen na teritoriji pod kontrolom OVK, Pretresno veće na osnovu dokaza ne može razumno isključiti mogućnost da su ubistvo počinile druge snage ili lica, koji nisu bili povezani s OVK.

297. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Idriz Hoti ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van razumne sumnje zaključiti ko je počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Stoga Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.5 Ubistvo Kujtima Imeraja

298. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Kujtima Imeraja kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantan iskaz svedoka 65, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

299. Svedok 65 je u svom iskazu rekao da mu je u proleće 1998. godine jedan čovek po imenu Binak rekao da su u Paljabardu/Palabardhe, opština Đakovica, došli neki Albanci iz Glođana, opština Dečani.¹⁴⁶⁹ Bili su u civilnoj odeći i pitali su ga zašto svedoku 65 i Kujtimu Imeraju, Romu, nije rekao da se priključe OVK.¹⁴⁷⁰ Binak je odgovorio da nije mogao to da uradi.¹⁴⁷¹ Svedok, Binak i Kujtim Imeraj su istog dana oko 13:00 ili 14:00 časova otišli iz Paljabarde u Donje Novo Selo/Novosella, opština Đakovica.¹⁴⁷² Iz Paljabarde su otišli zbog toga što su srpske snage nadirale iz pravca Đakovice.¹⁴⁷³ Dok su odlazili, svedok je video kako prema Paljabardi ide četiri - pet tenkova s vojnicima.¹⁴⁷⁴ On je u svom svedočenju rekao da je dve nedelje kasnije, kako mu je Binak rekao, oko podneva 4. jula 1998. godine, video kako prema Donjem Novom Selu iz pravca Dujaka i Glođana dolazi jedna grupa ljudi u sedam ili osam automobila.¹⁴⁷⁵ Jedan čovek iz te grupe je nosio crnu odeću i crnu fantomku preko lica, a ostali su bili u civilnoj odeći.¹⁴⁷⁶ Bili su naoružani automatskim puškama i govorili su

¹⁴⁶⁹ Svedok 65, T. 8239-8240, 8242-8243, 8245.

¹⁴⁷⁰ Svedok 65, T. 8240, 8243-8245.

¹⁴⁷¹ Svedok 65, T. 8244.

¹⁴⁷² Svedok 65, T. 8242-8243, 8246-8247, 8302-8303.

¹⁴⁷³ Svedok 65, T. 8305.

¹⁴⁷⁴ Svedok 65, T. 8305-8307.

¹⁴⁷⁵ Svedok 65, T. 8247, 8249, 8251, 8296.

¹⁴⁷⁶ Svedok 65, T. 8251-8252, 8296-8297.

albanski.¹⁴⁷⁷ Kad su oni došli, svedok 65 i Binak su bili u dvorištu, a Kujtim je izašao na ulicu da kupi cigarete.¹⁴⁷⁸ Ljudi iz te grupe su pitali svedoka gde je jedan čovek po imenu Bashkim.¹⁴⁷⁹ Svedok je odgovorio da ne zna, na šta su vojnici počeli da ga tuku.¹⁴⁸⁰ Okružili su ga i vikali: "Šta ćete vi ovde? Stali ste na stranu Srba. Vi ste Madžupi, Cigani."¹⁴⁸¹ Pokupili su Kujtima s ulice.¹⁴⁸² Svedok je video kako ga udaraju kundakom puške i stavljaju u automobil.¹⁴⁸³ Svedok im je rekao da ne odvođe Kujtima, ali oni su svedoka nastavili da tuku dok nije izgubio svest.¹⁴⁸⁴ Prema njegovim rečima, ta grupa se zatim odvezla s Kujtimom u pravcu iz kojeg je došla.¹⁴⁸⁵ Kasnije tog dana, Binak je svedoku rekao da ih je čuo kako govore: "Kad pronađete Bashkima i dovedete ga, pustićemo Kujtima."¹⁴⁸⁶ Svedoku se od tog dana Kujtim više nije javljao.¹⁴⁸⁷

300. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Kujtimom Imerajem (posmrtni ostaci označeni sa R-26 i R-27A). Branimir Aleksandrić¹⁴⁸⁸ je u svom svedočenju rekao da su 12. septembra 1998. godine, na oko 660 metara nizvodno od kanala Radonjičkog jezera pronađene jedne pantalone s nožnim kostima u nogavicama, kao i jedna crna jakna, i da je to označeno sa R-26.¹⁴⁸⁹ Dana 12. septembra 1998. godine, na oko 50 metara nizvodno od tela označenog sa R-26 pronađeni su jedna crna jakna, dve golenjače, leva lopatična kost i deo kičmenog stuba, verovatno s delom rebara uz kičmeni stub, i to je označeno sa R-27.¹⁴⁹⁰ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-26 i R-27A (deo

¹⁴⁷⁷ Svedok 65, T. 8297.

¹⁴⁷⁸ Svedok 65, T. 8249-8251, 8300.

¹⁴⁷⁹ Svedok 65, T. 8249, 8251-8252, 8298.

¹⁴⁸⁰ Svedok 65, T. 8249, 8298.

¹⁴⁸¹ Svedok 65, T. 8299.

¹⁴⁸² Svedok 65, T. 8248-8251.

¹⁴⁸³ Svedok 65, T. 8299-8300.

¹⁴⁸⁴ Svedok 65, T. 8248, 8251, 8298.

¹⁴⁸⁵ Svedok 65, T. 8248, 8299-8300, 8303-8305.

¹⁴⁸⁶ Svedok 65, T. 8300-8301.

¹⁴⁸⁷ Svedok 65, T. 8301.

¹⁴⁸⁸ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, dodatak B).

¹⁴⁸⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 128, 164, 171, 197-198, 203-204; Branimir Aleksandrić, T. 9602; dok. pr. br. P415 (razne fotografije), str. 6; dok. pr. br. P744 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-26), str. 2-3.

¹⁴⁹⁰ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 128, 200, 201-204; Branimir Aleksandrić, T. 9602-9603, 9613-9614; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 52, donja fotografija, str. 53; dok. pr. br. P747 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-27), str. 1-2; dok. pr. br. P749 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-27), str. 2-3; dok. pr. br. P1115 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007, dodatak C: izveštaji od 15. i 16. septembra 1998. godine), str. 5, 11.

posmrtnih ostataka označenih sa R-27) pripadaju Kujtimu Imeraju.¹⁴⁹¹ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 20. oktobra 2005. godine nisu pronađeni vidni tragovi zaživotnih povreda.¹⁴⁹² Stoga je zaključeno da se uzrok smrti ne može utvrditi.¹⁴⁹³ Dušan Dunjić¹⁴⁹⁴ je u svom svedočenju rekao da je obdukcijom izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljena fraktura kostiju lobanje.¹⁴⁹⁵

301. Kao što je gore rečeno, Pretresno veće je saslušalo verodostojan iskaz svedoka 65 da je 4. jula 1998. godine, jedna grupa naoružanih ljudi odvela Kujtima Imeraja iz jedne ulice u Novom Selu, pretukla ga, prisilila da uđe u automobil i zatim odvezla. Kujtim Imeraj se nije vratio svojoj porodici i niko ga nije video sve dok njegovi posmrtni ostaci nisu otkriveni u kanjonu nizvodno od kanala Radonjičkog jezera. Prema sudskomedicinskim dokazima, uzrok smrti Kujtima Imeraja se nije mogao utvrditi. S obzirom na dokaze o njegovoj otmici, verovatno je da je on ubijen i, dalje, da je ubijen od strane ljudi koji su ga oteli ili dok je bio u njihovoj nadležnosti. Svedok 65 nije naveo da su ti naoružani ljudi pripadali nekoj određenoj grupi ili organizaciji. Pored toga, on je u svom svedočenju rekao da niko od njih nije nosio vojnu uniformu ili oznake OVK. Iako je svedok 65 naveo da je ta grupa naoružanih ljudi došla iz pravca Dujaka i Glođana, to nije dovoljno da se dokaže da su otmičari bili stacionirani u Glođanu. Uz to, činjenica da su izvršiocu govorili albanski i da su bili naoružani automatskim puškama nije dovoljna za utvrđivanje njihove pripadnosti OVK ili povezanosti s OVK, kao uostalom ni s bilo kojom drugom grupom. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Svedok 65 je u svom iskazu pomenuo incident koji se dogodio u proleće 1998. godine, kad su se neki Albanci obratili jednom čoveku po imenu Binak i pitali ga zašto nije rekao svedoku 65 i Kujtimu Imeraju da se priključe OVK. Svedok 65 je za taj incident čuo od Binaka. Međutim, ne postoji dovoljno dokaza da su ti Albanci bili povezani s naoružanim ljudima koji su oteli Kujtima Imeraja.

¹⁴⁹¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 98.

¹⁴⁹² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 99-100.

¹⁴⁹³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 101.

¹⁴⁹⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁴⁹⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 518; dok. pr. br. P742 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-26), str. 2, 4.

302. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Kujtim Imeraj ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može zaključiti ko je izvršio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.6 Ubistvo Nurije i Istrefa Krasniqija

303. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Nurije i Istrefa Krasniqija kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze svedoka 62, Sadrija Selce, Rustema Tetaja i Cufëa Krasniqija, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

304. Svedok 62 je posvedočio da su 9. ili 10. jula 1998. godine Rustem Tetaj, komandant OVK koji se predstavio kao zamenik Ramusha Haradinaja, i Hazir Gjoci, dalji rođak Muharrema Gjocija (vidi dole), zajedno sa sedam ili osam naoružanih vojnika u crnim uniformama došli u kuću Istrefa i Nurije Krasniqi u Turjaku/Turjakë, opština Peć, kako bi obišli ranjenog Muhameta Krasniqija i kao "posrednici za umir krvi" pokušali da prekinu zavadu u koju je porodica Krasniqi bila umešana.¹⁴⁹⁶ Prema rečima svedoka 62, ta porodica je bila u zavadi s porodicom Muharrema, Xhevdeta i Rexhepa Gjocija i porodicom Brahimia i Avdija Krasniqija, ujaka braće Gjoci.¹⁴⁹⁷ Svedok je u svom svedočenju rekao da su se u vezi sa zavodom između tih porodica dogodila četiri incidenta, od kojih je prvi bio ubistvo Muharrema Gjocija 27. avgusta 1981. godine.¹⁴⁹⁸ Drugi incident se dogodio 1990. godine.¹⁴⁹⁹ Godine 1992. ili 1993. Muhamet Krasniqi, sin Istrefa i Nurije Krasniqi, sekirom je ranio Avdija Krasniqija.¹⁵⁰⁰ Otprilike šest meseci nakon tog incidenta, Skender Krasniqi, takođe sin Istrefa i Nurije Krasniqi, pucao je na Brahimia Krasniqija iz lovačke puške i ranio ga.¹⁵⁰¹ Poslednji incident se dogodio 26. juna 1998. godine, dan nakon što je OVK preuzeo kontrolu nad

¹⁴⁹⁶ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 4, 19-22; svedok 62, T. 5528, 5534-5535, 5604-5605, 5610-5611, 5617.

¹⁴⁹⁷ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 7-14; svedok 62, T. 5555, 5559-5560, 5562-5563, 5591-5598.

¹⁴⁹⁸ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 7-11; svedok 62, T. 5591-5593.

¹⁴⁹⁹ Svedok 62, T. 5592, 5596.

¹⁵⁰⁰ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 11; svedok 62, T. 5595-5596.

¹⁵⁰¹ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 12; svedok 62, T. 5596.

područjem oko Turjaka i nakon što su Brahim i Avdi Krasniqi postali komandanti OVK za to područje, i u njemu je Muhamet Krasniqi pogođen iz vatrenog oružja u vrat blizu svoje porodične kuće.¹⁵⁰² On je svedoku ispričao da je, kad je u njega pucano, nedaleko odatle, iza nekog grmlja, video Brahima Krasniqija.¹⁵⁰³ Muhamet Krasniqi je preminuo 27. jula 1998. godine.¹⁵⁰⁴ Svedok 62 je u svom svedočenju naveo da su od 1992. pa sve do 1998. godine dve - tri porodice, uključujući porodicu Avdija i Brahima Krasniqija, po Turjaku širile glasine, motivisane postojećom krvnom osvetom između porodica, da su članovi porodice Nuriye i Istrefa Krasniqija srpski kolaboracionisti.¹⁵⁰⁵

305. U ponoć 12. jula 1998. godine, Smajl Gashi i grupa od četiri vojnika obučениh u crne uniforme s oznakama OVK, od kojih su najmanje trojica bila naoružana, došli su u kuću Istrefa i Nuriye Krasniqi, objasnivši da ih šalje Rustem Tetaj.¹⁵⁰⁶ Rekli su da su dobili naređenje da Istrefa i Nuriye Krasniqi odvedu u štab u Glođane, opština Dečani, i da će ih sutra ujutro vratiti.¹⁵⁰⁷ Svedok je izjavio da su njihove crne uniforme bile iste kao one koje su nosili pripadnici Togrove jedinice.¹⁵⁰⁸ Istref i Nuriye Krasniqi odvedeni su te noći crnim vozilom s pogonom na četiri točka i svedok ih više nikada nije video.¹⁵⁰⁹

306. Dana 14. jula 1998. godine, svedok 62 je otišao kod Rustema Tetaja u Luku/Lluka, opština Dečani, da se raspita u vezi s otmicom Istrefa i Nuriye Krasniqi.¹⁵¹⁰ Rustem Tetaj mu je rekao da ne zna ništa o toj otmici, ali mu svedok 62 nije poverovao.¹⁵¹¹ Istog dana, svedok 62 je otišao kod Dina Krasniqija, komandanta OVK za područje Vranovca, opština Peć, da se raspita gde su Istref i Nuriye Krasniqi.¹⁵¹² Din Krasniqi je bio iznenađen vešću o otmici, rekao da ne može da veruje da se to dogodilo i obećao da će se o tome raspitati kod ljudi u štabu u Glođanu, kao i kod komandanata na drugim mestima.¹⁵¹³ Dana 15. jula 1998. godine, kad je svedok po drugi put otišao da se vidi s Dinom Krasniqijem, rečeno mu je da postoje dve različite verzije o tome gde su

¹⁵⁰² Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 14; svedok 62, T. 5597-5598, 5635.

¹⁵⁰³ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 14; svedok 62, T. 5597, 5614.

¹⁵⁰⁴ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 18; svedok 62, T. 5597.

¹⁵⁰⁵ Svedok 62, T. 5563-5565, 5567-5569, 5573-5574, 5576-5577, 5621-5622, 5634-5635, 5637-5638.

¹⁵⁰⁶ Svedok 62, T. 5531-5533, 5535-5537, 5540, 5622-5624.

¹⁵⁰⁷ Svedok 62, T. 5533-5534, 5536-5537, 5540, 5545.

¹⁵⁰⁸ Dok. pr. br. P345 (svedok 62, izjava svedoka, 12. jun 2007. godine), par. 19; svedok 62, T. 5563.

¹⁵⁰⁹ Svedok 62, T. 5538.

¹⁵¹⁰ Svedok 62, T. 5540-5542, 5587, 5625-5626.

¹⁵¹¹ Svedok 62, T. 5545, 5617, 5626-5627.

¹⁵¹² Svedok 62, T. 5547-5548, 5631.

Istref i Nurije Krasniqi.¹⁵¹⁴ Prema prvoj verziji, supružnici su bili na ispitivanju u štabu u Glodanu i nakon toga su pušteni na slobodu u Rzniću, opština Dečani.¹⁵¹⁵ Druga verzija je bila da su bili odvedeni u štab u Glodanu, ali da ih je neko nakon toga, zbog postojeće zavade među porodicama, bez znanja štaba odveo odatle i da nema daljih informacija o tome gde su.¹⁵¹⁶ Svedok je smatrao da je ta druga verzija istinita.¹⁵¹⁷

307. Rustem Tetaj je u svom svedočenju rekao da su u Turjaku postojale dve krvne osvete; jedna između dve porodice koje su se obe prezivale Krasniqi i druga između porodice jednog čoveka po imenu Smajl Gashi i jedne druge porodice.¹⁵¹⁸ Tetaj je negde u leto 1998. godine otišao u to selo da pokuša da nagovori te porodice na pomirenje.¹⁵¹⁹ Izjavio je da je za to da je optužen za otmicu Istrefa Krasniqija saznao iz knjige Tahira Zemaja.¹⁵²⁰

308. Sadri Selca, oficir za obaveštajne poslove FARK,¹⁵²¹ u svom svedočenju je rekao da je od svog kurira Namera Kuqija, iz Junika, opština Dečani, čuo da je Rustem Tetaj u jednom vozilu odveo jedan stariji bračni par, Nurije i Istrefa Krasniqija.¹⁵²² Naser Kuqi je to čuo od stanovnika sela Turjak, opština Peć.¹⁵²³ Iako se u službenim beleškama koje je svedok sačinio navodi podatak da je Imer Krasniqi iz Turjaka bio priveden na informativni razgovor zbog kolaboracije sa srpskom policijom, Sadri Selca je izjavio da ne veruje da su Nurije i Istref Krasniqi kolaborirali sa srpskom policijom.¹⁵²⁴

309. Komandant OVK Cufë Krasniqi¹⁵²⁵ je u svom svedočenju rekao da ga je negde pre septembra 1998. godine Tahir Zemaj pitao da li zna šta se dogodilo s Nurije i Istrefom Krasniqijem.¹⁵²⁶ Zemaj mu je rekao da njihov slučaj vodi komandant vojne

¹⁵¹³ Svedok 62, T. 5548, 5554, 5631, 5633.

¹⁵¹⁴ Svedok 62, T. 5549.

¹⁵¹⁵ Svedok 62, T. 5549.

¹⁵¹⁶ Svedok 62, T. 5549, 5555, 5590, 5630-5631, 5633.

¹⁵¹⁷ Svedok 62, T. 5552, 5590.

¹⁵¹⁸ Rustem Tetaj, T. 3784-3785.

¹⁵¹⁹ Rustem Tetaj, T. 3783-3784.

¹⁵²⁰ Rustem Tetaj, T. 3785.

¹⁵²¹ Sadri Selca, T. 10858-10860, 10864.

¹⁵²² Sadri Selca, T. 10867-10869, 10883; dok. pr. br. P1229 (službena beleška koju je sačinio Sadri Selca, 25. avgust 1998. godine).

¹⁵²³ Sadri Selca, T. 10883.

¹⁵²⁴ Sadri Selca, T. 10870-10872, 10884-10885; dok. pr. br. P896 (nedatirane službene beleške koje je sačinio Sadri Selca), str. 8.

¹⁵²⁵ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), str. 1, par. 1.

¹⁵²⁶ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 88; Cufë Krasniqi, T. 5726-5727.

policije OVK Fadil Nimoni.¹⁵²⁷ Cufë Krasniqi je Zemaju rekao da se raspita kod pripadnika vojne policije koji patroliraju po selima.¹⁵²⁸

310. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Nurije (posmrtni ostaci označeni sa R-14) i Istrefom Krasniqijem (posmrtni ostaci označeni sa R-15). Branimir Aleksandrić¹⁵²⁹ je u svom svedočenju rekao da su tela označena sa R-14 i R-15 pronađena 12. septembra 1998. godine.¹⁵³⁰ Na kraju betonskog zida kanala, sa njegove spoljne strane, nalazila se gomila šljunka.¹⁵³¹ Uklanjanjem šljunka otkrivena su tela označena sa R-14 i R-15.¹⁵³² Telo označeno sa R-14 nalazilo se levo od oštećenja od metaka na betonskom zidu, a telo označeno sa R-15 desno od tih oštećenja.¹⁵³³ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-14 pripada Nurije Krasniqi.¹⁵³⁴ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 5. decembra 2003. godine ustanovljene su frakture lobanje koje odgovaraju strelnim ranama, s ulaznim otvorom na potiljku.¹⁵³⁵ Frakture koje odgovaraju strelnim ranama takođe su zabeležene na levom ramenu i ruci.¹⁵³⁶ Obdukcijom je utvrđeno da je smrt nastupila usled strelne rane glave.¹⁵³⁷ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-15 pripada Istrefu Krasniqiju.¹⁵³⁸ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 12. oktobra 2005. godine ustanovljene su višestruke frakture, uključujući jednu kompresionu frakturu, kao i defekti na kičmi, rebrima, podlaktici i laktu, od koji su neki odgovarali strelnim ranama.¹⁵³⁹ Zaključeno je da je smrt nastupila usled višestrukih strelnih rana grudi.¹⁵⁴⁰ Dušan Dunjić¹⁵⁴¹ je u svom

¹⁵²⁷ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 88.

¹⁵²⁸ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 88.

¹⁵²⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁵³⁰ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 128, 203-204.

¹⁵³¹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 134; Branimir Aleksandrić, T. 9553.

¹⁵³² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 134-135; Branimir Aleksandrić, T. 6772-6773, 9553; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 34-35; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 1:05'03" – 1:12'05"; dok. pr. br. P694 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-14), str. 3-5.

¹⁵³³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 136.

¹⁵³⁴ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 74.

¹⁵³⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 75-76.

¹⁵³⁶ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 76.

¹⁵³⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 77.

¹⁵³⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 78.

¹⁵³⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 79-80.

¹⁵⁴⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 81.

¹⁵⁴¹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

svedočenju rekao da su obdukcijom posmrtnih ostataka označenih sa R-15 izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljene frakture obe kosti podlaktice; one nisu mogle nastati usled pada niz strminu u kanal.¹⁵⁴² Prema svedokovim rečima, veća je verovatnoća da su te frakture bile posledica udarca.¹⁵⁴³

311. Kao što je gore rečeno, svedok 62 je u svom svedočenju naveo da je 12. jula 1998. godine oko ponoći grupa vojnika obučanih u crne uniforme s oznakama OVK došla u kuću Nurije i Istrefa Krasniqija u Turjaku i odvela ih. Svedok 62 je dalje rekao da su ti vojnici izjavili da ih šalje Rustem Tetaj, da imaju naređenje da Nurije i Istrefa Krasniqija odvedu u štab u Glođanu i da će ih sutra ujutro vratiti. Nurije i Istref Krasniqi se nikada nisu vratili kući. Sadri Selca je u svom iskazu izneo dokaze iz druge ruke preko više posrednika, čiji izvor nije poznat, koji Rustema Tetaja takođe dovode u vezu s odvođenjem Nurije i Istrefa Krasniqija. Međutim, svedok 62 je rekao da je Rustem Tetaj poricao da je izdao takvo naređenje, a sam Rustem Tetaj je u svom svedočenju izjavio da je za to da se optužuje za otmicu Istrefa Krasniqija saznao kasnije, iz jedne knjige. Prema rečima svedoka 62, Din Krasniqi, komandant OVK za područje Vranovca, obećao je da će se o tome raspitati i kasnije mu rekao da postoje dve različite priče o tome šta se dogodilo sa supružnicima. Prema prvoj priči, oni su bili na ispitivanju u štabu u Glođanu, nakon čega su pušteni u Rzniću na slobodu. Prema drugoj priči, supružnici su bili na ispitivanju u štabu u Glođanu, nakon čega ih je neko odveo, iz razloga vezanih za krvnu osvetu. Obe priče se podudaraju s dokazima koji pokazuju da su Nurije i Istref Krasniqi odvedeni u štab u Glođanu. One su međusobno oprečne kad je u pitanju to šta se posle dogodilo. Cufë Krasniqi je u svom iskazu izneo dokaze iz druge ruke da je OVK sproveo istragu o sudbini Nurije i Istrefa Krasniqija, koju je vodio komandant vojne policije OVK Fadil Nimoni. U septembru 1998. godine, njihovi posmrtni ostaci su pronađeni jedni blizu drugih na području kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi ozbiljno upućuju na to da su Nurije i Istref Krasniqi ubijeni. Na osnovu gorenavedenih dokaza, Pretresno veće se uverilo da su vojnici OVK odveli Nurije i Istrefa Krasniqija iz njihovog doma i doveli ih u štab OVK u Glođanu. Pretresno veće se takođe van razumne sumnje uverilo da su Nurije i Istref Krasniqi ubijeni dok su bili u nadležnosti OVK. Pretresno veće se, pored toga, uverilo da je postojala tesna veza između tog zločina i oružanog sukoba na Kosovu i da u vreme

¹⁵⁴² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 374; dok. pr. br. P697 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-15), str. 6.

¹⁵⁴³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 374.

počinjenja zločina žrtve nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, što su izvršioci znali ili morali da znaju.

312. Svedok 62 je u svom svedočenju naveo da je između porodica Nurije i Istrefa Krasniqija i porodice pripadnika OVK Avdija i Brahima Krasniqija postojala krvna osveta i da su ovi drugi širili glasine da su Nurije i Istref Krasniqi kolaboracionisti. Prema rečima svedoka 62, Muhamet Krasniqi, sin Nurije i Istrefa Krasniqija, ranjen je 26. juna 1998. godine u vrat, pri čemu je svedok 62 taj incident doveo u vezu sa krvnom osvetom. Dokazi pokazuju da je Rustem Tetaj 9. ili 10. jula 1998. godine učestvovao u pokušaju da se prekine krvna osveta. Kao što se navodi u odeljku 7 dole, svedok 17 je u svom svedočenju rekao da mu je na sastanku održanom 12. jula 1998. godine u kući Dina Krasniqija u Vranovcu predat spisak na kojem se pominju "dve žene-kolaboracionisti, Turjak-Kosurić". Dokazima nije pokazano da se to odnosi na Nurije i Istrefa Krasniqija. Pretresno veće smatra da na osnovu dokaza ne može izvesti nikakav zaključak o razlozima za ubistva Nurije i Istrefa Krasniqija.

313. Sva trojica optuženih se za ubistvo Nurije i Istrefa Krasniqija terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se tim vidom krivične odgovornosti baviti u odeljku 7 dole.

6.12.7 Ubistvo Zdravka Radunovića

314. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Zdravka Radunovića kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz svedokinje 68, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka. Pretresno veće nije prihvatilo izjave koje su navodni izvršioci otmice dali za MUP, zbog ozbiljnih sumnji u njihovu pouzdanost. Za dalju raspravu o tim neprihvaćenih izjavama, Pretresno veće upućuje na odeljak 2.1 gore.

315. Svedokinja 68 je u svom svedočenju rekla da je Zdravka Radunovića, Crnogorca, poslednji put videla oko 07:00 časova 16. jula 1998. godine.¹⁵⁴⁴ On joj je tada rekao da ide na posao i da poseti neke rođake u Đakovici i Dobriću/Dobirxha, opština Đakovica, koje su nekoliko dana pre toga napali pripadnici OVK.¹⁵⁴⁵ Svedokinja se sa Zdravkom Radunovićem poslednji put čula oko 13:30 časova, kad joj je on telefonom javio da

¹⁵⁴⁴ Dok. pr. br. P1016 (svedokinja 68, izjava svedoka, 9. oktobar 2007. godine), par. 4, 6; svedokinja 68, T. 9273.

kreće iz Đakovice za Dobrić.¹⁵⁴⁶ Pošto se Zdravko Radunović nije vratio u svoje selo, svedokinja je oko 21:00 čas nazvala MUP Peć, kada joj je saopšteno da su oni u 18:00 časova primili informaciju od MUP Đakovica da su Zdravka Radunovića u selu Dujak, opština Đakovica, oteli uniformisani pripadnici OVK.¹⁵⁴⁷ U septembru 1998. godine, službenici MUP Đakovica su svedokinji rekli da su uhapsili Leka i Krista Pěrvorfija, dvojicu pripadnika OVK iz Dujaka koji su u tom selu oteli Zdravka Radunovića.¹⁵⁴⁸ Oni su joj takođe rekli da su njih dvojica predala Zdravka Radunovića svom komandantu zvanom Vuk i da je on kasnije odveden u Glođane, opština Dečani, gde je glavni Ramush Haradinaj.¹⁵⁴⁹ U januaru 1999. godine, službenici MUP Peć su svedokinji saopštili da je, prema izjavi Leka i Krista Pěrvorfija, Zdravko Radunović ubijen i da su njegovi posmrtni ostaci bačeni na području Radonjićkog jezera.¹⁵⁵⁰

316. Pretresnom veću su predloženi i sudskomedicinski dokazi u vezi sa Zdravkom Radunovićem (posmrtni ostaci označeni sa R-8/1). Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-8/1 pripadaju Zdravku Radunoviću.¹⁵⁵¹ U izveštaju o obdukciji izvršenoj 5. decembra 2003. godine kaže se da su pregledani ljudski posmrtni ostaci bili potpuno skeletizovani, razglobljeni i uglavnom nepotpuni.¹⁵⁵² Zaključeno je da se uzrok smrti ne može utvrditi.¹⁵⁵³ Dušan Dunjić¹⁵⁵⁴ je posvedočio da su posmrtni ostaci označeni sa R-8/1 bili nepotpuni i da je puno kostiju nedostajalo.¹⁵⁵⁵ Ti posmrtni ostaci su greškom stavljeni u istu vreću kao i telo označeno sa R-8.¹⁵⁵⁶ Na pronađenom delu lobanje video se trag izlazne strelne rane.¹⁵⁵⁷

¹⁵⁴⁵ Dok. pr. br. P1016 (svedokinja 68, izjava svedoka, 9. oktobar 2007. godine), par. 6-7.

¹⁵⁴⁶ Dok. pr. br. P1016 (svedokinja 68, izjava svedoka, 9. oktobar 2007. godine), par. 8.

¹⁵⁴⁷ Dok. pr. br. P1016 (svedokinja 68, izjava svedoka, 9. oktobar 2007. godine), par. 10-11.

¹⁵⁴⁸ Dok. pr. br. P1016 (svedokinja 68, izjava svedoka, 9. oktobar 2007. godine), par. 12, 14-16; svedokinja 68, T. 9265-9268, 9273-9274.

¹⁵⁴⁹ Svedokinja 68, T. 9267-9268.

¹⁵⁵⁰ Svedokinja 68, T. 9266-9267, 9269, 9271-9272.

¹⁵⁵¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 52.

¹⁵⁵² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 53-54.

¹⁵⁵³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 55.

¹⁵⁵⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁵⁵⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 278; dok. pr. br. P665 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-8 i R-8/1).

¹⁵⁵⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 276; dok. pr. br. P659 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-8), str. 1; dok. pr. br. P662 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-8 i R-8/1); dok. pr. br. P663 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-8/1), str. 1.

¹⁵⁵⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 281; dok. pr. br. P663 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-8/1), str. 1-2, 4; dok. pr. br. P666 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-8/1).

317. Kao što je gore rečeno, Pretresnom veću su predloženi direktni dokazi da je Zdravko Radunović poslednji put viđen u jutarnjim časovima 16. jula 1998. godine, kad je kretao na posao, a da se poslednji put javio, telefonom, istog dana u 13:30 časova, kad je rekao da iz Đakovice kreće za Dobrić. Svedokinja 68 je kasnije dobila informaciju od službenika MUP da su Zdravka Radunovića u Dujaku oteli vojnici OVK, da je prebačen u Glodane i ubijen, kao i da je njegovo telo bačeno na području Radonjičkog jezera. Ti dokazi iz druge ruke koje je svedokinja 68 iznela u svom svedočenju jedini su dokazi koji su Pretresnom veću predloženi u vezi s navodnom otmicom i kasnijim događajima. Iz njih se ne vidi pod kojim okolnostima je MUP saznao za tu otmicu. Štaviše, to su dokazi iz druge ruke preko više posrednika, čiji izvor svedokinja 68 nije konkretno navela. Iz tih razloga, Pretresno veće se neće oslanjati na dokaze iz druge ruke koje je svedokinja 68 u svom svedočenju iznela u vezi s navodnom otmicom i kasnijim događajima. U septembru 1998. godine, telo Zdravka Radunovića je pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera.

318. Dok je jednom obdukcijom, izvršenom 5. decembra 2003. godine, zaključeno da se uzrok smrti Zdravka Radunovića ne može utvrditi, u Dunjićevom izveštaju o obdukciji iz 1998. se kaže da je na pronađenom delu lobanje uočen trag izlazne strelne rane. Čak i ako se pretpostavi da je Zdravko Radunović ubijen, da bi se dokazale optužbe iz ove tačke potrebno je utvrditi umešanost OVK. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Na osnovu činjenice da je Zdravko Radunović išao da poseti rođake u Dobriću zato što su njih nekoliko dana pre toga napali pripadnici OVK ne može se utvrditi da je njegov nestanak bio u dovoljnoj meri povezan sa OVK. Kao što je gore objašnjeno, Pretresno veće se neće oslanjati na dokaze iz druge ruke koje je svedokinja 68 u svom svedočenju iznela u vezi s navodnom otmicom i kasnijim događajima. Iz tih razloga, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van razumne sumnje zaključiti ko je počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Stoga Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.8 Ubistvo Velizara Stošića

319. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Velizara Stošića kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz Miomira Stošića, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

320. Miomir Stošić, Srbin iz Belog Polja/Bellopojë, opština Peć,¹⁵⁵⁸ je u svom svedočenju rekao da je njegov otac Velizar Stošić nestao 17. jula 1998. godine ili otprilike tog datuma, dok je biciklom išao na imanje svoje porodice kod Lođe/Loxhë, opština Peć.¹⁵⁵⁹ Sem činjenice da je u julu 1998. godine situacija na tom području bila napeta, svedok nije mogao navesti nikakve pojedinosti ili činjenice u vezi s očevim nestankom.¹⁵⁶⁰ Svedok je očev nestanak prijavio Crvenom krstu u Peći i MUP, a otprilike mesec dana nakon njegovog nestanka lokalna policija mu je javila da je očevo bicikl pronađen na njihovom imanju kod Lođe.¹⁵⁶¹

321. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi sa Velizarom Stošićem (posmrtni ostaci označeni sa R-8). Branimir Aleksandrić¹⁵⁶² je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-8, zajedno s još osam tela, pronađeno 11. septembra 1998. godine uz betonski zid kanala Radonjičkog jezera, na mestu gde su na tom zidu sa spoljne strane primećena oštećenja od metaka.¹⁵⁶³ Oko vrata tog tela pronađena je čvrsto stegnuta omča napravljena od alpinističkog kanapa, debljine oko jedan centimetar, čiji je obim odgovarao prosečnom obimu vrata odrasle osobe.¹⁵⁶⁴ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-8 pripada Velizaru Stošiću.¹⁵⁶⁵ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 11. oktobra 2005. godine ustanovljena su velika oštećenja glave, naneta kombinacijom

¹⁵⁵⁸ Miomir Stošić, T. 5493-5494.

¹⁵⁵⁹ Miomir Stošić, T. 5495-5498, 5655-5658; dok. pr. br. P341 (fotografija Velizara Stošića).

¹⁵⁶⁰ Miomir Stošić, T. 5498-5499.

¹⁵⁶¹ Miomir Stošić, T. 5500-5501.

¹⁵⁶² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁵⁶³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 61-62; dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 20; dok. pr. br. P416 (razne fotografije), str. 3; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 18; dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 2; dok. pr. br. P649 (razne fotografije), str. 2.

¹⁵⁶⁴ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 111, 113, 118-119; Branimir Aleksandrić, T. 6769-6770; dok. pr. br. P415 (razne fotografije), str. 16; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:52'49" – 0:53'12", 0:53'28" – 0:54'24".

¹⁵⁶⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 48.

dejstva udarca tupine mehaničkog oružja i projektila ispaljenih iz vatrenog oružja.¹⁵⁶⁶ Defekti i frakture koji su odgovarali strelnim ranama zabeleženi su i na levoj lopatičnoj i na desnoj butnoj kosti.¹⁵⁶⁷ Na osnovu obdukcionog pregleda je zaključeno da je smrt žrtve nastupila usled višestrukih strelnih rana glave i nogu.¹⁵⁶⁸ Dušan Dunjić¹⁵⁶⁹ je posvedočio da su, obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine, s obe strane glave i na desnoj butnoj kosti pronađene rupe od metaka, kao i da je u levom kolenu pronađen jedan metak.¹⁵⁷⁰

322. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da je Velizar Stošić nestao 17. jula 1998. godine ili otprilike tog datuma, na području između Belog Polja i Lođe. Njegovo telo je pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinskim dokazima je utvrđeno prisustvo višestrukih fraktura koje odgovaraju strelnim ranama: prema tome, oni ozbiljno upućuju na to da je Velizar Stošić ubijen. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi da je Velizar Stošić bio u nadležnosti OVK ni dokazi o okolnostima ili izvršiocima ubistva. Bicikl koji je Velizar Stošić vozio na dan kad je nestao pronađen je na jednom polju kod Lođe. Pretresnom veću su predloženi dokazi da je selo Lođa tada bilo pod kontrolom OVK.¹⁵⁷¹ Čak i da je Velizar Stošić nestao na teritoriji pod kontrolom OVK, to razumno ne isključuje mogućnost da su ubistvo počinile druge snage ili lica, koji nisu bili povezani s OVK.

323. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Velizar Stošić ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može zaključiti ko je počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno

¹⁵⁶⁶ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 49-50.

¹⁵⁶⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 50.

¹⁵⁶⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 51.

¹⁵⁶⁹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁵⁷⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 266-267; dok. pr. br. P659 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-8), str. 2-3; dok. pr. br. P661 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-8), str. 2-3, 9.

¹⁵⁷¹ Rrustem Tetaj, T. 3691-3692, 3807-3809, 3810-3811; dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 77; Cufë Krasniqi, T. 5805, 5816, 5818-5819; dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 35; dok. pr. br. P165 (analiza bitke za Lođu izneta u zapisniku sa sastanka održanog 5. jula 1998. godine).

dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.9 Ubistvo Malusha Shefkija Mehe

324. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Malusha Shefkija Mehe kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz Hasime Racaj, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

325. Hasime Racaj, iz Peći,¹⁵⁷² izjavila je da je njen muž 27. jula 1998. godine oko 08:00 časova izašao iz kuće da kupi neke lekove i da ga je tada poslednji put videla živog.¹⁵⁷³ Prema njenim rečima, njen muž Malush Meha je bio mentalno bolestan.¹⁵⁷⁴ Tri dana kasnije svedokinja je prijavila njegov nestanak "Humanitarnoj organizaciji" u Peći.¹⁵⁷⁵

326. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Malushe Shefkijem Mehom (posmrtni ostaci označeni sa R-16). Branimir Aleksandrić¹⁵⁷⁶ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-16 pronađeno 12. septembra 1998. godine na području kanala Radonjičkog jezera.¹⁵⁷⁷ Pronađeno je uz spoljnu ivicu betonskog kanala, na dubini od oko 30 centimetara.¹⁵⁷⁸ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-16 pripada Malushu Mehi.¹⁵⁷⁹ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 5. decembra 2003. godine ustanovljena je velika fraktura na levoj polovini karlične kosti, koja je odgovarala strelnoj rani.¹⁵⁸⁰ Iz posmrtnih ostataka su takođe izvađena tri metka.¹⁵⁸¹

¹⁵⁷² Dok. pr. br. P1235 (Hasime Racaj, izjava svedoka, 16. april 2007. godine), str. 1.

¹⁵⁷³ Dok. pr. br. P1235 (Hasime Racaj, izjava svedoka, 16. april 2007. godine), par. 9.

¹⁵⁷⁴ Dok. pr. br. P1235 (Hasime Racaj, izjava svedoka, 16. april 2007. godine), par. 7, 17.

¹⁵⁷⁵ Dok. pr. br. P1235 (Hasime Racaj, izjava svedoka, 16. april 2007. godine), par. 11.

¹⁵⁷⁶ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁵⁷⁷ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 128, 141.

¹⁵⁷⁸ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 141, 143; Branimir Aleksandrić, T. 6766-6767; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 36; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:52'35", 1:12'46" – 1:21'11".

¹⁵⁷⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 82.

¹⁵⁸⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 83-84.

¹⁵⁸¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 84.

Zaključeno je da je smrt nastupila usled strelne rane trupa.¹⁵⁸² Dušan Dunjić¹⁵⁸³ je u svom svedočenju rekao da su obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljene frakture desne lopatične kosti i leve polovine karlične kosti, koje nisu mogle nastati usled pada.¹⁵⁸⁴

327. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da je Malush Shefki Meha nestao 27. jula 1998. godine u Peći. Njegovi posmrtni ostaci su pronađeni na području kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi upućuju na to da je Malush Shefkija Meha ubijen. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi da je Malush Shefki Meha bio u nadležnosti OVK ni dokazi o okolnostima ili izvršiocima ubistva. Pretresnom veću su predloženi dokazi da je on bio mentalno bolestan.

328. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Malush Shefki Meha ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može zaključiti ko je počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.10 Ubistvo Xhevata Berishe

329. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Xhevata Berishe kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz Luana Tetaja, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka. Pretresno veće je analizu svedočenja Luana Tetaja dalo u odeljku 6.11 gore.

330. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi s Xhevatom Berishom (posmrtni ostaci označeni sa R-5). Branimir Aleksandrić¹⁵⁸⁵ je u

¹⁵⁸² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 85.

¹⁵⁸³ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁵⁸⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 391; dok. pr. br. P702 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-16), str. 1-2, 6.

¹⁵⁸⁵ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-5, zajedno s još osam tela, pronađeno 11. septembra 1998. godine uz betonski zid kanala Radonjičkog jezera, na mestu gde su na tom zidu sa spoljne strane primećena oštećenja od metaka.¹⁵⁸⁶ Osoblje OMPF je zaključilo da posmrtni ostaci označeni sa R-5 pripadaju Xhevatu Berishi.¹⁵⁸⁷ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljeno je da je žrtva zadobila strelnu ranu glave.¹⁵⁸⁸ Strelne rane su zabeležene i na desnoj ruci, grudima i kičmi.¹⁵⁸⁹ Zaključeno je da je smrt nastupila usled strelne rane glave; moguće je da su i strelne rane grudi bile smrtonosne.¹⁵⁹⁰

331. Kao što je rečeno u odeljku 6.11, Pretresnom veću su predloženi dokazi da su Xhevat Berisha, njegov otac Misin Berisha i brat Sali Berisha poslednji put viđeni u selu Glođane, opština Peć, u junu ili julu 1998. godine. U septembru 1998. godine, telo Xhevata Berishe je pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi ozbiljno upućuju na to da je Xhevat Berisha ubijen. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Pretresno veće je o ubistvu Salija i Misina Berishe govorilo u odeljku 6.11 gore i njegovi zaključci o mogućim izvršiocima tih ubistava su relevantni i za ubistvo Xhevata Berishe. Osim dokaza razmatranih u tom odeljku, Pretresnom veću nisu predloženi nikakvi dokazi da su Xhevata Berishu oteli pripadnici OVK ili da je bio u nadležnosti OVK, kao ni dokazi o okolnostima ili izvršiocima ubistva.

332. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Xhevat Berisha ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van razumne sumnje zaključiti ko je počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i

¹⁵⁸⁶ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 4, 6, 61-62; dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 20; dok. pr. br. P416 (razne fotografije), str. 3; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 18; dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 2; dok. pr. br. P649 (razne fotografije), str. 2.

¹⁵⁸⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 40.

¹⁵⁸⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 42. Vidi i dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 245; dok. pr. br. P650 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-5), str. 4; dok. pr. br. P652 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-5).

¹⁵⁸⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 42. Vidi i dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 244-245; dok. pr. br. P650 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-5), str. 1-2, 4; dok. pr. br. P652 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-5).

¹⁵⁹⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 42-43.

da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.11 Ubistvo Qemajla Gashija

333. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Qemajla Gashija kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz Medina Gashija, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka. Nema potrebe da se sadržaj svedočenja Medina Gashija prepričava.¹⁵⁹¹ Iz razloga koji su izloženi u nastavku, Pretresno veće se ne može osloniti gotovo ni na jedan njegov deo.

334. Pretresnom veću su predloženi sudskomedicinski dokazi u vezi sa Qemajlom Gashijem (posmrtni ostaci označeni sa R-2). Branimir Aleksandrić¹⁵⁹² je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-2, zajedno s još osam tela, pronađeno 11. septembra 1998. godine uz betonski zid kanala Radonjićkog jezera, na mestu gde su na tom zidu sa spoljne strane primećena oštećenja od metaka.¹⁵⁹³ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-2 pripada Qemajlu Gashiju.¹⁵⁹⁴ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine ustanovljene su frakture kostiju lobanje, leve lopatične kosti, kostiju leve ruke, rebara i gornjeg dela kičmenog stuba, za koje je zaključeno da odgovaraju strelnim ranama.¹⁵⁹⁵ Ostale frakture su zabeležene na obe polovine karlične kosti i na bazi kičmenog stuba i one su odgovarale najmanje dvama različitim strelnim ranama karlice.¹⁵⁹⁶ Na osnovu obdukcionog pregleda je zaključeno da je smrt nastupila usled strelnih rana karlice.¹⁵⁹⁷ Dušan Dunjić¹⁵⁹⁸ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-2 bilo odeveno u farmerke i majicu kratkih rukava sa crvenim i

¹⁵⁹¹ Medin Gashi, T. 4840-4899, 4910-4936.

¹⁵⁹² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str. 1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁵⁹³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 61-62; dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 20; dok. pr. br. P416 (razne fotografije), str. 3; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 18; dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 2; dok. pr. br. P649 (razne fotografije), str. 2.

¹⁵⁹⁴ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 28.

¹⁵⁹⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 29-30.

¹⁵⁹⁶ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 30.

¹⁵⁹⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 31.

¹⁵⁹⁸ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

zelenim prugama.¹⁵⁹⁹ Obdukcijom posmrtnih ostataka izvršenom u septembru 1998. godine ustanovljen je prostrel karlice s ulaznim otvorom na desnoj polovini karlične kosti i izlaznim otvorom na njenoj levoj polovini, a ustanovljene su i višestruke frakture rebra, kostiju leve ruke, leve lopatične kosti i desne strane donje vilice.¹⁶⁰⁰ Frakture van karličnog predela odgovarale su povredama nanetim dejstvom tupine zamahnutog mehaničkog oruđa i nisu mogle biti posledica pada.¹⁶⁰¹ Te frakture su najverovatnije zadobijene zaživotno i, ako nisu lečene, verovatno su mogle dovesti do smrti usled iskrvarenja.¹⁶⁰²

335. Pretresno veće smatra da je svedočenje Medina Gashija u vezi s ovom tačkom konfuzno, nedosledno i da se ne podudara s izjavama koje je on ranije dao stranama u postupku ni s izjavom koju je njegova sestra dala tužilaštvu. Jedina činjenica iz njegovog svedočenja koja je, po mišljenju Pretresnog veća, pouzdana jeste da je Qemajl Gashi negde u leto 1998. godine bio u štabu OVK u školi u Baranu. Međutim, nije jasno zašto je Qemajl Gashi bio tamo, da li je bio žrtva ili je pružao usluge OVK, šta mu se tamo dogodilo, da li je uopšte odlazio iz Barana i, ako jeste, kuda je onda otišao. U septembru 1998. godine, telo Qemajla Gashija je pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinski dokazi ozbiljno upućuju na to da je Qemajl Gashi ubijen. Pretresno veće je u odeljku 6.1 gore objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je neko telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Iz tih razloga, čak i ako se pretpostavi da je Qemajl Gashi ubijen, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van svake razumne sumnje zaključiti ko je počinio ubistvo, s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan i da li je ubistvo izvršeno dok je žrtva bila u nadležnosti OVK. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

¹⁵⁹⁹ Dok. pr. br. P807 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-2), str. 3; dok. pr. br. P809 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-2), str. 5-6.

¹⁶⁰⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 207-208; dok. pr. br. P807 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-2), str. 6; dok. pr. br. P809 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-2), str. 2-3.

¹⁶⁰¹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 208-209.

¹⁶⁰² Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 209.

6.12.12 Ubistvo Sanije Balaj

336. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Sanije Balaj kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze više svedoka, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

337. Shaban Balaj, kosovski Albanac iz Donjeg Streoca, opština Dečani, bio je vojnik OVK od kraja marta 1998. do avgusta 1998. godine, kad je napustio OVK.¹⁶⁰³ Shaban Balaj je 1998. godine živio sa svojom sestrom Sanije Balaj u Donjem Streocu.¹⁶⁰⁴ Shaban Balaj je posvedočio da Sanije Balaj nije bila pripadnik OVK.¹⁶⁰⁵ Međutim, ona je jednom prilikom, kad je u Mališevu/Malishevë kupovala hranu za ljude iz svog sela, nosila uniformu OVK i pušku Shabana Balaja.¹⁶⁰⁶ Svedok je u svom svedočenju rekao da je 12. avgusta 1998. godine, u 08:30 časova, Sanije Balaj otišla iz Donjeg Streoca automobilom, zajedno sa svedokovim rođacima.¹⁶⁰⁷ Sanije Balaj je nosila civilnu odeću.¹⁶⁰⁸ Nameravala je da ode u Peć i tamo kupi mobilni telefon, za šta joj je Shaban Balaj dao 2.700 nemačkih maraka.¹⁶⁰⁹ Dan pre putovanja, Shaban Balaj je od komandanta OVK dobio propusnicu za njeno putovanje u Rosulje/Rosuje, opština Peć.¹⁶¹⁰ Nakon njenog odlaska, Shaban Balaj Sanije Balaj više nikad nije video živu.¹⁶¹¹ Dana 12. avgusta 1998. godine, između 14:00 i 16:00 časova, svedokovi rođaci su se vratili.¹⁶¹² Rekli su mu da su sa Sanije Balaj putovali do Barana, opština Peć, gde su ih zaustavili na jednom kontrolnom punktu OVK.¹⁶¹³ Svedokovi rođaci su rekli da su ih zaustavili Metë Krasniqi, Avni Krasniqi, Iber Krasniqi, Vesel Dizdari i još jedna osoba, koju svedok tada nije poznao.¹⁶¹⁴ Svedok je kasnije saznao da se taj čovek zove Idriz Gashi, zvani Galani.¹⁶¹⁵ Svedokovim rođacima je kasnije rečeno da je Sanije Balaj ispitivao Cufë Krasniqi, ali da se ona već vratila u Donji Streoc.¹⁶¹⁶ Svedok je za Metëa, Avnija, Ibera i Cufëa Krasniqija i Galanija rekao da je to bila "samozvana OVK [...]"

¹⁶⁰³ Dok. pr. br. P922 (Shaban Balaj, izjava svedoka, 2. jun 2007. godine), par. 4, 17; Shaban Balaj, T. 8649, 8703.

¹⁶⁰⁴ Shaban Balaj, T. 8649, 8680.

¹⁶⁰⁵ Shaban Balaj, T. 8652, 8702, 8704.

¹⁶⁰⁶ Dok. pr. br. P922 (Shaban Balaj, izjava svedoka, 2. jun 2007. godine), par. 15; Shaban Balaj, T. 8652, 8702-8704.

¹⁶⁰⁷ Shaban Balaj, T. 8649-8650, 8653, 8686.

¹⁶⁰⁸ Shaban Balaj, T. 8652-8653.

¹⁶⁰⁹ Shaban Balaj, T. 8650, 8682.

¹⁶¹⁰ Shaban Balaj, T. 8655.

¹⁶¹¹ Shaban Balaj, T. 8653.

¹⁶¹² Shaban Balaj, T. 8653, 8686.

¹⁶¹³ Shaban Balaj, T. 8651, 8653-8654, 8656, 8660, 8686.

¹⁶¹⁴ Shaban Balaj, T. 8653-8654, 8660, 8686.

¹⁶¹⁵ Shaban Balaj, T. 8654, 8657-8658, 8697-8698.

kojom niko nije komandovao."¹⁶¹⁷ Shaban Balaj i njegovi rođaci su zatim otišli da potraže ljude koji su zaustavili Sanije Balaj.¹⁶¹⁸ U blizini Vranovca, opština Peć, svedok je sreo Metëa Krasniqija.¹⁶¹⁹ Metë Krasniqi je rekao svedoku da je on zaustavio Sanije Balaj i da je ona zatim odvedena u Glođane, opština Dečani.¹⁶²⁰ Svedok nije verovao Metëu Krasniqiju.¹⁶²¹ Svedok je zatim otišao u Zlopek/Qellopek, opština Peć, gde je razgovarao s Veselom Dizdarijem.¹⁶²² Vesel Dizdari je rekao svedoku da je Sanije Balaj zaustavio Metë Krasniqi.¹⁶²³ Vesel Dizdari je savetovao svedoku da traži Sanije Balaj zato što su, po njegovom mišljenju, Metë, Avni i Iber Krasniqi, kao i Galani, bili opasni ljudi.¹⁶²⁴ Svedok je kasnije od Vesela Dizdarija saznao da je Sanije Balaj ispitivao Cufë Krasniqi.¹⁶²⁵ Dana 13. i 14. avgusta 1998. godine, Shaban Balaj je sreo Cufëa Krasniqija.¹⁶²⁶ Cufë Krasniqi je rekao svedoku da su Avni i Iber Krasniqi doveli Sanije Balaj na ispitivanje kao srpskog kolaboracionistu.¹⁶²⁷ Cufë Krasniqi je ispitivao Sanije Balaj i zatim je pustio, a ispitivanju je prisustvovao i Galani, koji je video novac koji je Sanije Balaj nosila sa sobom.¹⁶²⁸ Cufë Krasniqi je dodao da su Sanije Balaj, nakon što ju je on pustio, Iber i Avni Krasniqi odveli na prijateljski način.¹⁶²⁹

338. Dana 13. avgusta 1998. godine, Shaban Balaj se sastao s komandantom FARK Tahinom Zemajem u Papračanu, opština Dečani, i rekao mu da je Sanije Balaj nestala.¹⁶³⁰ Tahir Zemaj je rekao da će on preduzeti mere, nakon čega je, prema izjavi Shabana Balaja, razgovarao s ljudima koji su zaustavili Sanije Balaj.¹⁶³¹ Kad se Shaban Balaj kasnije vratio u Barane, Tahir Zemaj ga je upoznao s Fadilom Nimanijem i Hysenom Gashijem.¹⁶³² Tokom sledećih četiri - pet dana, Fadil Nimani i Hysen Gashi

¹⁶¹⁶ Shaban Balaj, T. 8653, 8686-8687.

¹⁶¹⁷ Shaban Balaj, T. 8651, 8653, 8688, 8693.

¹⁶¹⁸ Shaban Balaj, T. 8654-8655.

¹⁶¹⁹ Shaban Balaj, T. 8655-8656.

¹⁶²⁰ Shaban Balaj, T. 8656-8657, 8701. V. takođe dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 15.

¹⁶²¹ Shaban Balaj, T. 8657.

¹⁶²² Shaban Balaj, T. 8657-8659.

¹⁶²³ Shaban Balaj, T. 8659-8660.

¹⁶²⁴ Shaban Balaj, T. 8657, 8660. V. takođe dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 16.

¹⁶²⁵ Shaban Balaj, T. 8658-8659.

¹⁶²⁶ Shaban Balaj, T. 8664, 8666-8667.

¹⁶²⁷ Shaban Balaj, T. 8668.

¹⁶²⁸ Shaban Balaj, T. 8668-8669, 8689.

¹⁶²⁹ Shaban Balaj, T. 8696.

¹⁶³⁰ Shaban Balaj, T. 8663-8664. V. dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 10.

¹⁶³¹ Shaban Balaj, T. 8663-8664.

¹⁶³² Shaban Balaj, T. 8664-8665.

su ispitivali svedoka o nestanku Sanije Balaj i beležili njegove odgovore.¹⁶³³ Fadil Nimani je četvrtog ili petog dana rekao Shabanu Balaju da je Sanije Balaj mrtva.¹⁶³⁴

339. Dva - tri dana nakon ovog nestanka, supruga Shabana Balaja mu je rekla da su Ramush Haradinaj i Gani Gjukaj došli u njegovu kuću da izraze saučešće.¹⁶³⁵ Svedok je bio mišljenja da Ramush Haradinaj nije bio umešan u nestanak i smrt Sanije Balaj.¹⁶³⁶ Jednog od sledećih dana, Shaban Balaj je otišao do kuće Metëa Krasniqija da reši pitanje nestanka Sanije Balaj.¹⁶³⁷ U skladu s Kanonom tog područja, Shabana Balaja je pratilo 20 ljudi, uključujući seoske starešine.¹⁶³⁸ Ljudi iz te grupe su rekli Dinu Krasniqiju da obavesti Metëa Krasniqija da žele da se, kako nalaže Kanon, telo Sanije Balaj vrati u njeno rodno selo Donji Streoc.¹⁶³⁹ Tri - četiri dana kasnije, Metë Krasniqi je prisustvovao sastanku na kojem se okupilo 50-60 ljudi, gde je priznao da je on zaustavio Sanije Balaj, ali se kleo da on nije odgovoran za njenu smrt.¹⁶⁴⁰ Metë Krasniqi je rekao da su za smrt Sanije Balaj odgovorni Avni Krasniqi i čovek zvani "pukovnik Galani".¹⁶⁴¹ Metë Krasniqi je takođe izjavio da je njeno telo zakopano u mestu Lugu i Isufit, u blizini Vranovca, opština Peć, ali da su ga kasnije premestili Avni i Iber Krasniqi, kao i čovek kog su zvali Togeri.¹⁶⁴² Avnija i Ibera Krasniqija je izvesni Galani naterao da telo premeste.¹⁶⁴³ Metë Krasniqi je dodao da je Togeri prevezao telo svojim džipom.¹⁶⁴⁴ Zymer Hasanaj im je rekao da premeste telo.¹⁶⁴⁵ Svedok je 2002. godine saznao da je Togeri, u stvari, Idriz Balaj, ali nije verovao da je Idriz Balaj bio umešan u smrt Sanije Balaj ili u premeštanje tela.¹⁶⁴⁶ Shaban Balaj je otišao u Lugu i Isufit da traži njeno telo.¹⁶⁴⁷ U jednom klancu, u blizini nekog bunara, svedok je pronašao mesto sa sveže iskopanom zemljom, "gde je pronašao... njenu krv".¹⁶⁴⁸ Mada svedok ne objašnjava po čemu je znao da je to njena krv, bio je uveren da je Sanije Balaj tu

¹⁶³³ Shaban Balaj, T. 8665-8666.

¹⁶³⁴ Shaban Balaj, T. 8666.

¹⁶³⁵ Shaban Balaj, T. 8670.

¹⁶³⁶ Shaban Balaj, T. 8670-8671, 8705.

¹⁶³⁷ Shaban Balaj, T. 8671-8672, 8689-8690.

¹⁶³⁸ Shaban Balaj, T. 8671-8672, 8690. Kanon je zbirka običajnih pravila koja se koristi u severnoj Albaniji i na Kosovu.

¹⁶³⁹ Shaban Balaj, T. 8672, 8690-8691.

¹⁶⁴⁰ Shaban Balaj, T. 8672-8673, 8691-8693.

¹⁶⁴¹ Shaban Balaj, T. 8673, 8692-8693.

¹⁶⁴² Shaban Balaj, T. 8673-8674, 8677, 8688, 8693.

¹⁶⁴³ Shaban Balaj, T. 8673-8675, 8693.

¹⁶⁴⁴ Shaban Balaj, T. 8674.

¹⁶⁴⁵ Shaban Balaj, T. 8673.

¹⁶⁴⁶ Shaban Balaj, T. 8674-8675.

¹⁶⁴⁷ Shaban Balaj, T. 8677-8678.

¹⁶⁴⁸ Shaban Balaj, T. 8678.

zakopana i da je to mesto zatrpano.¹⁶⁴⁹ Svedok je bio mišljenja da je Sanije Balaj ubijena radi novca koji je nosila sa sobom onoga dana kad je nestala.¹⁶⁵⁰

340. Svedok 72 je izjavio da je 12. avgusta 1998. godine Sanije Balaj putovala automobilom iz sela Donji Streoc, opština Dečani, u Rosulje, opština Peć.¹⁶⁵¹ Automobil je prošao kroz selo Barane, opština Peć, u kojem se nalazilo između stotinu i tri stotine vojnika.¹⁶⁵² Među tim vojnicima su bili Metë Krasniqi, Avni Krasniqi i Vesel Dizdari.¹⁶⁵³ Na kontrolnom punktu, Metë Krasniqi, s kojim su bila još dvojica-trojica vojnika, dao je znak da se automobil zaustavi.¹⁶⁵⁴ Avni Krasniqi je izvadio svesku u kojoj je bilo zabeleženo ime Sanije Balaj, kao osobe koju treba ispitati.¹⁶⁵⁵ Sanije Balaj je odvedena u zgradu škole, koju je OVK koristio kao kasarnu.¹⁶⁵⁶ Jedan svedokov rođak je kasnije saznao da su Sanije Balaj poslali Ganiju Gjukaju, u Streoc, opština Dečani.¹⁶⁵⁷ Međutim, vojnici OVK u tom selu su rekli da je nisu videli.¹⁶⁵⁸

341. Cufë Krasniqi, komandant OVK iz Vranovca, opština Peć,¹⁶⁵⁹ u svom svedočenju je rekao da je jednoga dana u avgustu 1998. godine bio u osnovnoj školi u Baranu, opština Peć, gde je OVK bio stacioniran u tri zgrade.¹⁶⁶⁰ Svedok je bio s Nazifom Ramabajom kada su Avni i Iber Krasniqi, dva pripadnika vojne policije i rođaci svedoka, došli da se vide s njima.¹⁶⁶¹ Prijavili su da je vojna policija lišila slobode jednu ženu osumnjičenu da je srpski kolaboracionista i dovela je u staru zgradu škole, gde je bila smeštena jedinica vojne policije OVK.¹⁶⁶² Komandir te jedinice vojne policije, Hasan Gashi,¹⁶⁶³ nije bio tu toga dana.¹⁶⁶⁴ Avni i Iber Krasniqi su obavestili Cufëa Krasnija i Ramabaju da je ona, kada ju je zaustavila vojna policija, kazala da putuje iz Streoca, opština Dečani, u Peć, ali da im je postala sumnjiva zbog pravca koji

¹⁶⁴⁹ Shaban Balaj, T. 8678.

¹⁶⁵⁰ Shaban Balaj, T. 8650, 8679, 8682, 8689.

¹⁶⁵¹ Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 6.

¹⁶⁵² Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 8.

¹⁶⁵³ Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 8.

¹⁶⁵⁴ Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 9.

¹⁶⁵⁵ Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 9.

¹⁶⁵⁶ Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 9-10.

¹⁶⁵⁷ Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 12-13.

¹⁶⁵⁸ Dok. pr. br. P1238 (svedok 72, izjava svedoka, 13. jun 2007. godine), par. 13.

¹⁶⁵⁹ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine.), str. 1, par. 1-2.

¹⁶⁶⁰ Cufë Krasniqi, T. 5771, 5777, 5818.

¹⁶⁶¹ Cufë Krasniqi, T. 5771, 5782, 5818, 5832.

¹⁶⁶² Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 24; Cufë Krasniqi, T. 5771-5773, 5775, 5777.

¹⁶⁶³ Na osnovu dokaza, Pretresno veće zaključuje da su Hasan i Hysen Gashi jedna ista osoba.

¹⁶⁶⁴ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), par. 24, 72; Cufë Krasniqi, T. 5714-5715, 5777.

je izabrala.¹⁶⁶⁵ Pored toga, Avni i Iber Krasniqi su im rekli da su posumnjali da ona radi za jednog Srbina po imenu Dragan Ćorović, čije je ime bilo upisano u svesci koju su pronašli kod nje.¹⁶⁶⁶ Ramabaja je rekao Cufëu Krasniqiju da ispita tu ženu.¹⁶⁶⁷ Svedok ju je pronašao u jednoj prostoriji u zgradi stare škole, nosila je civilnu odeću, a čuvao ju je jedan naoružani vojnik OVK kog su zvali Galanj.¹⁶⁶⁸ Svedok je tek posle 2002. godine saznao da je Galanjevo pravo ime Idriz Gashi.¹⁶⁶⁹ Cufë Krasniqi je osumnjičenu prepoznao jer ju je ranije video na jednom video-insertu u grupi devojaka koje su pevale neku pesmu posvećenu OVK.¹⁶⁷⁰ Ona je rekla svedoku da se zove Sanije Balaj i objasnila da je htela da kupi telefon u Peći, a da je krenula dužim putem jer je bio bezbedniji i jer je usput htela da poseti svoju tetku u Klinčini, opština Peć.¹⁶⁷¹ Avni i Iber Krasniqi su intervenisali rekavši da Sanije Balaj laže, a Cufë Krasniqi im je naredio da napuste prostoriju, što su oni i uradili.¹⁶⁷² Svedok je video da Sanije Balaj poseduje određenu svotu novca, što ga je uverilo da je svedokinja zaista nameravala da kupi telefon.¹⁶⁷³ Posle otprilike pet minuta ispitivanja, Cufë Krasniqi je odlučio da je pusti.¹⁶⁷⁴ Svedok joj je rekao da štab OVK iz njenog sela Streoc treba da joj dâ odobrenje da ode u Peć.¹⁶⁷⁵ Ona se složila da je Avni i Iber Krasniqi odvezu kući crvenim automobilom marke folksvagen golf.¹⁶⁷⁶ Cufë Krasniqi ju je poslednji put video kako odlazi automobilom s Avnijem i Iberom Krasniqijem.¹⁶⁷⁷ O tim događajima je obavestio Nazifa Ramabaja.¹⁶⁷⁸ Otprilike dva ili tri dana nakon ispitivanja, brat Sanije Balaj, Shaban Balaj, došao je da poseti svedoka u školi i pitao ga gde mu se nalazi sestra.¹⁶⁷⁹ Rekao je Cufëu Krasniqiju da ona onog dana kad su je ispitivali nije došla kući.¹⁶⁸⁰ Kasnije je Nazif Ramabaja rekao Cufëu Krasniqiju da je u Prapačanu, opština Dečani, sprovedena istraga i da svedok treba da ode tamo da dâ izjavu o Sanije

¹⁶⁶⁵ Cufë Krasniqi, T. 5771-5772.

¹⁶⁶⁶ Cufë Krasniqi, T. 5772, 5778.

¹⁶⁶⁷ Cufë Krasniqi, T. 5771-5773, 5832.

¹⁶⁶⁸ Cufë Krasniqi, T. 5773-5774, 5779, 5824, 5832.

¹⁶⁶⁹ Cufë Krasniqi, T. 5779, 5788.

¹⁶⁷⁰ Cufë Krasniqi, T. 5774, 5824-5825, 5833, 5856-5857.

¹⁶⁷¹ Cufë Krasniqi, T. 5774-5775.

¹⁶⁷² Cufë Krasniqi, T. 5775-5776.

¹⁶⁷³ Cufë Krasniqi, T. 5778.

¹⁶⁷⁴ Cufë Krasniqi, T. 5777-5778, 5833.

¹⁶⁷⁵ Cufë Krasniqi, T. 5776-5777.

¹⁶⁷⁶ Cufë Krasniqi, T. 5779-5780, 5823.

¹⁶⁷⁷ Cufë Krasniqi, T. 5780, 5823-5824.

¹⁶⁷⁸ Cufë Krasniqi, T. 5833-5834.

¹⁶⁷⁹ Cufë Krasniqi, T. 5780-5782, 5789.

¹⁶⁸⁰ Cufë Krasniqi, T. 5790.

Balaj.¹⁶⁸¹ U Prapačanu, Cufë Krasniqi je Fadilu Nimoniju, lokalnom komandiru vojne policije koji je vodio istragu, ispričao šta se dogodilo.¹⁶⁸² Svedok je izjavio da su toga dana u Prapačanu bili i Avni i Iber Krasniqi, kao i Avnijev brat Metë Krasniqi, ali da Idriz Gashi nije bio tamo.¹⁶⁸³ Prema rečima Cufëa Krasniqija, Tahir Zemaj je znao za istragu.¹⁶⁸⁴

342. Avni Krasniqi iz Vranovca, opština Peć,¹⁶⁸⁵ je u svom svedočenju rekao da je vojnoj policiji FARK pristupio u Baranu, opština Peć, u julu 1998. godine i da je Hasan Gashi bio komandir vojne policije.¹⁶⁸⁶ Gashi je bio pod komandom Nazifa Ramabaj.¹⁶⁸⁷ Avni Krasniqi je u svom svedočenju rekao da je jednog poslepodneva u avgustu 1998. godine s nekim drugim vojnim policajcima, među kojima je bio Ahmet Ukaj, video kako dva vojnika, koje svedok nije mogao da identifikuje, dovode Sanije Balaj u Crvenu školu u Baranu, gde je bila vojna kasarna.¹⁶⁸⁸ Avni Krasniqi je video kroz prozor kako Cufë Krasniqi ispituje Sanije Balaj u zgradi škole.¹⁶⁸⁹ Svedok je zatim čuo da je Sanije Balaj dopušteno da se vrati kući, mada nije znao ko ju je pustio, ali je izjavio da je ona čekala u zgradi škole da joj stignu rođaci i odvedu je kući.¹⁶⁹⁰ Sat ili sat i po kasnije, svedok je video kako Idriz Gashi, zvani Galani, ulazi u školu, razgovara sa Cufëom Krasniqijem i zatim odlazi sa Sanije Balaj.¹⁶⁹¹ Galani je nosio crnu uniformu, kapu s oznakom OVK i bio je naoružan.¹⁶⁹² Galani je rekao svedoku da je on komandant za Lugu i Drinit i da su ga na taj položaj postavili Ramush Haradinaj i Sali Veseli, kojima je bio podređen.¹⁶⁹³ Svedok je potvrdio da je u to vreme mnogo ljudi sebe nazivalo komandantima.¹⁶⁹⁴ Naređenje OVK o premeštaju, koje je potpisao Ramush Haradinaj od 7. jula 1998. godine, pokazuje da je "borac" Idriz Gashi, na sopstveni zahtev, premešten s područja Dukadin na drugo područje.¹⁶⁹⁵ Prilikom izlaska iz zgrade škole, Galani je u ruci nosio neku malu belu svesku, psovao je svedoka i druge

¹⁶⁸¹ Cufë Krasniqi, T. 5783-5785, 5825-5826.

¹⁶⁸² Cufë Krasniqi, T. 5784, 5786, 5834.

¹⁶⁸³ Cufë Krasniqi, T. 5787-5788.

¹⁶⁸⁴ Cufë Krasniqi, T. 5786.

¹⁶⁸⁵ Avni Krasniqi, T. 10709, 10712.

¹⁶⁸⁶ Avni Krasniqi, T. 10720-10722, 10780.

¹⁶⁸⁷ Avni Krasniqi, T. 10722, 10781.

¹⁶⁸⁸ Avni Krasniqi, T. 10721, 10723-10725, 10806-10807.

¹⁶⁸⁹ Avni Krasniqi, T. 10724, 10726, 10729, 10808.

¹⁶⁹⁰ Avni Krasniqi, T. 10729-10730, 10816.

¹⁶⁹¹ Avni Krasniqi, T. 10726-10727, 10729-10730, 10808-10809, 10816.

¹⁶⁹² Avni Krasniqi, T. 10728, 10736.

¹⁶⁹³ Avni Krasniqi, T. 10728, 10732, 10784, 10787.

¹⁶⁹⁴ Avni Krasniqi, T. 10787.

vojnike koji su tu stajali i pitao ih kako su mogli da je puste, govoreći da su u njenoj svesci zapisana imena srpskih kriminalaca.¹⁶⁹⁶ Takođe je ta imena pročitao svedoku i drugim vojnicima.¹⁶⁹⁷ Svedok je znao da su neka od tih imena bila imena policajaca iz Peći.¹⁶⁹⁸

343. Galani je zatim naredio svedoku da njega i Sanije Balaj odvede u štab u Glođanu, opština Dečani.¹⁶⁹⁹ Njih troje su ušli u automobil, Avni Krasniqi je vozio, Galani je sedeo na prednjem sedištu, a Sanije Balaj na zadnjem i oni su krenuli u pravcu Glođana.¹⁷⁰⁰ Nakon otprilike 20 minuta vožnje, u mestu Lugu i Isufit, Sanije Balaj je pitala Galanija da li mogu da nešto privatno porazgovaraju, pa je Galani rekao Avniju Krasniqiju da zaustavi automobil.¹⁷⁰¹ Galani i Sanije Balaj su izašli i udaljili se.¹⁷⁰² Sanije Balaj je imala tašnu ili "stvari" koje je ostavila u automobilu.¹⁷⁰³ Avni Krasniqi je ostao u automobilu.¹⁷⁰⁴ Nakon otprilike 40 sekundi čuo je pucnje iz pištolja.¹⁷⁰⁵ Kad se Galani vratio, Avni Krasniqi ga je pitao šta je uradio, a Galani mu je na to rekao da ništa ne govori ili će i njega snaći ista sudbina.¹⁷⁰⁶ Svedok se takođe seća da je Galani u jednom momentu viknuo na neku decu, koja su u blizini čuvala stoku, da se sklone.¹⁷⁰⁷ Avni Krasniqi je zatim odvezao Galanija natrag u Barane, opština Peć, gde je ostavio taj automobil, uzeo svoj automobil i otišao kući.¹⁷⁰⁸ Svedokov brat, Metë Krasniqi, rekao je svedoku da se kasnije istog tog dana posvađao s Galanijem oko onog što se desilo i da mu je Galani rekao da je ubio Sanije Balaj.¹⁷⁰⁹ Svedok je čuo da je Galani i drugima rekao da je ubio Sanije Balaj po naređenju Salija Veselija.¹⁷¹⁰

344. Iste večeri, došli su Iber Krasniqi i Galani i povelili Avnija Krasniqija da pokopa Sanije Balaj.¹⁷¹¹ Galani je pokazao Avniju Krasniqiju mesto na kom je ona ubijena, a u

¹⁶⁹⁵ Dok. pr. br. P172 (Naređenje OVK o premeštaju koje je potpisao Ramush Haradinaj, 7. juli 1998. godine).

¹⁶⁹⁶ Avni Krasniqi, T. 10727, 10731, 10816.

¹⁶⁹⁷ Avni Krasniqi, T. 10730.

¹⁶⁹⁸ Avni Krasniqi, T. 10727.

¹⁶⁹⁹ Avni Krasniqi, T. 10731-10732, 10809.

¹⁷⁰⁰ Avni Krasniqi, T. 10732-10733.

¹⁷⁰¹ Avni Krasniqi, T. 10734-10735, 10817.

¹⁷⁰² Avni Krasniqi, T. 10735, 10806, 10817.

¹⁷⁰³ Avni Krasniqi, T. 10737.

¹⁷⁰⁴ Avni Krasniqi, T. 10735, 10806.

¹⁷⁰⁵ Avni Krasniqi, T. 10735, 10817.

¹⁷⁰⁶ Avni Krasniqi, T. 10735-10736, 10818.

¹⁷⁰⁷ Avni Krasniqi, T. 10736-10737, 10818.

¹⁷⁰⁸ Avni Krasniqi, T. 10736, 10738.

¹⁷⁰⁹ Avni Krasniqi, T. 10738-10741, 10818.

¹⁷¹⁰ Avni Krasniqi, T. 10741.

¹⁷¹¹ Avni Krasniqi, T. 10742-10743, 10826.

tom momentu su stigli Ahmet Ukaj i još neki ljudi koji su od nekog deteta čuli za to ubistvo.¹⁷¹² Galani je bio naoružan i uperio je pušku u ljude koji su prilazili rekavši im da stanu.¹⁷¹³ Avni Krasniqi je za to vreme pokopavao Sanije Balaj, a Galani je naredio Ahmetu Ukaju da mu pomogne.¹⁷¹⁴ Avni Krasniqi i Ahmet Ukaj su pokopali Sanije Balaj u plitku jamu koja nije bila dublja od 30-40 centimetara.¹⁷¹⁵ Tri dana kasnije, Galani, Togeri i još dve osobe su crnim džipom došli u Crvenu školu u Baranu, pokupili Avniju Krasniqija i odveli ga da iskopa telo Sanije Balaj i ponovo ga pokopa na nekom drugom mestu.¹⁷¹⁶ Galani im je to naredio i rekao im da odnesu telo na bezbednije mesto.¹⁷¹⁷ Galani je ostao u Baranu, a ostali su otišli.¹⁷¹⁸ Svedok je posvedočio da je Togera video mnogo puta pre toga.¹⁷¹⁹ Svedok je sa sobom poveo Ibera Krasniqija kao pomoć i iz bezbednosnih razloga.¹⁷²⁰ Avni Krasniqi, Iber Krasniqi i još dve osobe su otkopali telo, položili ga na ćebe i zatim smestili u prtljažnik džipa.¹⁷²¹ Avnija Krasniqija i Ibera Krasniqija su zatim odvezli u Bistricu/Bistricë, gde su se oni iskricali, a svedok ne zna gde su Togeri i ostali nakon toga otišli.¹⁷²²

345. Avni Krasniqi je u svom svedočenju rekao da je istraga o smrti Sanije Balaj sprovedena i da ga je čovek po imenu Fadil Nimonaj pozvao na razgovor.¹⁷²³ Prema rečima ovog svedoka, Galani je tada pobegao s tog područja.¹⁷²⁴ Metë Krasniqi je rekao svedoku da su ga Ramush Haradinaj i Gjane Gjukaj pitali šta se dogodilo sa Sanije Balaj i da im je on rekao da je ubijena i ko ju je ubio.¹⁷²⁵

346. Zymer Hasanaj, vojnik OVK u Malog Vranovca/Vranoc i Vogël, opština Peć,¹⁷²⁶ u svom svedočenju je rekao da se na dan ubistva Sanije Balaj, u avgustu 1998. godine, vratio kući oko 18:00 časova, gde mu je njegov sin Durim rekao za jedan incident čiji je

¹⁷¹² Avni Krasniqi, T. 10742.

¹⁷¹³ Avni Krasniqi, T. 10742-10743.

¹⁷¹⁴ Avni Krasniqi, T. 10743.

¹⁷¹⁵ Avni Krasniqi, T. 10744.

¹⁷¹⁶ Avni Krasniqi, T. 10744-10745, 10750, 10842, 10847.

¹⁷¹⁷ Avni Krasniqi, T. 10747, 10749-10750.

¹⁷¹⁸ Avni Krasniqi, T. 10746-10748, 10842.

¹⁷¹⁹ Avni Krasniqi, T. 10841, 10847-10848.

¹⁷²⁰ Avni Krasniqi, T. 10745-10746, 10752-10754.

¹⁷²¹ Avni Krasniqi, T. 10746-10747, 10844.

¹⁷²² Avni Krasniqi, T. 10747-10748.

¹⁷²³ Avni Krasniqi, T. 10781.

¹⁷²⁴ Avni Krasniqi, T. 10781.

¹⁷²⁵ Avni Krasniqi, T. 10781-10783.

¹⁷²⁶ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 1-2; Zymer Hasanaj, T. 8720.

bio svedok.¹⁷²⁷ Durim je ispričao svom ocu kako je s još nekim dečacima čuvao stoku na mestu zvanom Lugu i Isufit i da su negde između 12:00 i 14:00 časova videli dvojicu ljudi kako iz vozila izvlače neku ženu.¹⁷²⁸ Jedan od tih ljudi doviknuo je dečacima da odu odatle.¹⁷²⁹ Oni su ga poslušali, nakon čega je Durim čuo tri pucnja.¹⁷³⁰ Zymer Hasanaj je odlučio da ode s Durimom na mesto incidenta koji mu je sin opisao, koje se nalazilo na oko deset minuta hoda od Malog Vranovca.¹⁷³¹ Otišli su tamo s drugim ljudima iz sela, među kojima je bio i Ahmet Ukaj.¹⁷³² U Lugu i Isufit, neki naoružani čovek im je naredio da se zaustave – prema izjavi Hasanaja, bio je to verovatno neki borac OVK.¹⁷³³ Ahmet Ukaj je ostao u Lugu i Isufit oko sat vremena nakon što se Hasanaj s Durimom vratio kući, a onda je otišao kod Hasanaja da mu ispriča šta se dogodilo u njegovom odsustvu.¹⁷³⁴ Ukaj je ispričao Hasanaju da je u Lugu i Isufit video dva čoveka, Idriza Gashija i Avnija Krasniqija.¹⁷³⁵ Ukaj je Hasanaju rekao i to da mu je Gashi zapretio da nikom ne govori da je on ubio ženu po imenu Sanije Balaj.¹⁷³⁶ Te iste noći, Hasanaj je otišao sa Ukajem da o tom incidentu obavesti komandanta OVK u Malom Vranovcu, Dina Krasniqija.¹⁷³⁷ Hasanaj je tražio od Dina Krasniqija da incident prijavi Nazifu Ramabaju, komandantu iz Barana, opština Peć.¹⁷³⁸ Din Krasniqi je rekao da će preduzeti dalje mere po tom pitanju i da će osoba koja je za to odgovorna biti kažnjena.¹⁷³⁹

347. Ahmet Ukaj, vojnik OVK iz Malog Vranovca, opština Peć,¹⁷⁴⁰ u svom svedočenju je rekao da je jednoga jutra u avgustu 1998. godine video kako neku mladu ženu, za koju je kasnije saznao da je Sanije Balaj, dovode u zgradu Crvene škole u

¹⁷²⁷ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 16; Zymer Hasanaj, T. 8738.

¹⁷²⁸ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 16; Zymer Hasanaj, T. 8738. V. takođe dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 12; Ahmet Ukaj, T. 10665-10660.

¹⁷²⁹ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 16.

¹⁷³⁰ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 16. V. takođe dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 12; Ahmet Ukaj, T. 10665-10660.

¹⁷³¹ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 16-17; dok. pr. br. P925 (fotografije područja Lugu i Isufit).

¹⁷³² Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 17.

¹⁷³³ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 18.

¹⁷³⁴ Zymer Hasanaj, T. 8731.

¹⁷³⁵ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 18.

¹⁷³⁶ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 20.

¹⁷³⁷ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 20-21.

¹⁷³⁸ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 21.

¹⁷³⁹ Dok. pr. br. P923 (Zymer Hasanaj, izjava svedoka, 1. oktobar 2007. godine), par. 21.

¹⁷⁴⁰ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 1; Ahmet Ukaj, T. 10656.

Baranu, opština Peć.¹⁷⁴¹ Sanije Balaj je bila s grupom ljudi koje svedok nije prepoznao.¹⁷⁴² Petnaestak minuta kasnije, svedok ju je video kako odlazi s četiri-pet ljudi koje svedok takođe nije prepoznao.¹⁷⁴³ Iste večeri, Ahmet Ukaj se, po povratku u svoje selo Vranovac, sreo sa Zymerom Hasanajem.¹⁷⁴⁴ Ovaj mu je rekao da je neko ubijen u Lugu i Isufit.¹⁷⁴⁵ Svedok, Zymer Hasanaj, Hysen Ukaj i drugi su zatim otišli u Lugu i Isufit da utvrde šta se dogodilo.¹⁷⁴⁶ U šumi, svedok je sreo Idriza Gashija, zvanog Galani, za kog je svedok čuo da je komandant u Lugu i Drinit, opština Klina.¹⁷⁴⁷ Galani ju uperio kalašnjikov u grupu i, kad su mu rekli zašto su došli, priznao da je ubio tu ženu.¹⁷⁴⁸ Galani je rekao grupi da ju je ubio jer je kod nje pronašao neku svesku.¹⁷⁴⁹ Galani je pročitao naglas neka srpska imena iz te sveske i rekao da su u svesci zapisani i brojevi telefona Srba.¹⁷⁵⁰ Svedok je prepoznao imena srpskih policajaca za koje je čuo da rade u opštini Dečani.¹⁷⁵¹ Galani je zatim Hysenu Ukaju i svedoku naredio da ostanu, a drugima da idu i u tom momentu se iz grmlja pojavio Avni Krasniqi.¹⁷⁵² Galani je naredio svedoku da pomogne Avniju Krasniqiju da pokopa ženu.¹⁷⁵³ Kad je svedok video telo, prepoznao je onu istu ženu koju su toga jutra doveli u Barane.¹⁷⁵⁴ Bila je pogođena u grudi iz vatrenog oružja.¹⁷⁵⁵ Nakon što je svedok pomogao Avniju Krasniqiju da položi telo u iskopanu jamu, vratio se Galaniju, koji mu je ponovo rekao da je on ubio tu ženu.¹⁷⁵⁶ Galani je zatim svedoku i Hysenu Ukaju rekao da idu, pa su se oni vratili u Vranovac, gde je svedok celu priču ispričao Zymeru Hasanaju.¹⁷⁵⁷ Nekoliko

¹⁷⁴¹ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 8-10; Ahmet Ukaj, T. 10660, 10668.

¹⁷⁴² Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 9; Ahmet Ukaj, T. 10668.

¹⁷⁴³ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 10.

¹⁷⁴⁴ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 12.

¹⁷⁴⁵ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 12.

¹⁷⁴⁶ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 13.

¹⁷⁴⁷ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 11, 15, 17.

¹⁷⁴⁸ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 15.

¹⁷⁴⁹ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 15.

¹⁷⁵⁰ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 15.

¹⁷⁵¹ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 15; Ahmet Ukaj, T. 10663.

¹⁷⁵² Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 16.

¹⁷⁵³ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 18.

¹⁷⁵⁴ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 19.

¹⁷⁵⁵ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 19.

¹⁷⁵⁶ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 20.

¹⁷⁵⁷ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 21.

dana kasnije, nakon što su ga u okviru istrage pozvali na razgovor, svedok je o tom događaju izvestio Fadila Nimonija.¹⁷⁵⁸

348. Svedok 17 je u svom svedočenju rekao da je jedinica vojne policije u Baranu, opština Peć, formirana 13. jula 1998. godine i da je Hasan Gashi bio izabran za šefa policije.¹⁷⁵⁹ Prema izjavi svedoka 17, Avni i Iber Krasniqi nisu bili vojni policajci iz sastava 3. brigade, ali je potvrdio da je moguće da je Avni Krasniqi vršio dužnosti vojnog policajca čak i bez odobrenja 3. brigade.¹⁷⁶⁰ Svedok je takođe rekao da Metë Krasniqi nije bio u sastavu 3. brigade.¹⁷⁶¹ Međutim, istina je da je *de facto* vršio dužnosti vojnog policajca u Baranu i da je tamo imao kancelariju.¹⁷⁶² Prema rečima svedoka 17, Metë Krasniqi je zaustavio Sanije Balaj.¹⁷⁶³ Neki rođaci Sanije Balaj su u avgustu 1998. godine prijavili njen nestanak Tahiru Zemaju.¹⁷⁶⁴ Tahir Zemaj je dao uputstvo dvojici pripadnika vojne policije OVK, Hysenu Gashiju i Fadilu Nimaniju, da sprovedu istragu o njenom nestanku.¹⁷⁶⁵ Istovremeno, Sadriju Selci, koji je bio zadužen za bezbednost u 3. brigadi, takođe je izdato uputstvo da istraži taj nestanak.¹⁷⁶⁶ Prema Službenoj belešci od 26. avgusta 1998. godine, koju je potpisao Sadri Selca, Sanije Balaj je Metë Krasniqi odveo "komandantu", koji je ovlastio Cufëa da s njom razgovara.¹⁷⁶⁷ Kad ju je Cufë pustio, čovek zvani Galan ju je odneo na neko nepoznato mesto i ubio.¹⁷⁶⁸ Prema Belešci, "Togeri ju je onda najverovatnije odneo do Radonjičkog jezera."¹⁷⁶⁹ U Belešci se takođe navodi da je Sanije Balaj ubijena zato što je priznala da radi za srpsku policiju.¹⁷⁷⁰ Neko vreme nakon nestanka Sanije Balaj, svedok 17 je pitao Metëa Krasniqija šta se s njom dogodilo i on mu je priznao da ju je on uhapsio, ali da ju je zatim predao dvojici drugih ljudi, Idrizu Gashiju i Avniju

¹⁷⁵⁸ Dok. pr. br. P1226 (Ahmet Ukaj, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 22; Ahmet Ukaj, T. 10660-10661.

¹⁷⁵⁹ Svedok 17, T. 7666-7667, 7695, 7698-7699.

¹⁷⁶⁰ Svedok 17, T. 7669-7671, 7736.

¹⁷⁶¹ Svedok 17, T. 7668-7669, 7671, 7703-7704, 7723, 7725.

¹⁷⁶² Svedok 17, T. 7671, 7704, 7726, 7729, 7733, 7738, 7803.

¹⁷⁶³ Svedok 17, T. 7733.

¹⁷⁶⁴ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 75.

¹⁷⁶⁵ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 76; svedok 17, T. 7805-7806.

¹⁷⁶⁶ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 76; svedok 17, T. 7654, 7673, 7792, 7805.

¹⁷⁶⁷ Dok. pr. br. P897 (Službena beleška koju je potpisao Sadri Selca, 26. avgust 1998. godine).

¹⁷⁶⁸ Dok. pr. br. P897 (Službena beleška koju je potpisao Sadri Selca, 26. avgust 1998. godine).

¹⁷⁶⁹ Dok. pr. br. P897 (Službena beleška koju je potpisao Sadri Selca, 26. avgust 1998. godine).

¹⁷⁷⁰ Dok. pr. br. P897 (Službena beleška koju je potpisao Sadri Selca, 26. avgust 1998. godine).

Krasniqiju.¹⁷⁷¹ Svedok 17 se ranije bio sreo sa Idrizom Gashijem, koji mu je rekao da je on vojnik Ramusha Haradinaja, ali da želi da pristupi brigadi FARK.¹⁷⁷²

349. Rustem Tetaj, bivši oficir JNA,¹⁷⁷³ u svom svedočenju je rekao da je za lišavanje slobode i ubistvo Albanke po imenu Sanije Balaj iz sela Streoc, opština Dečani, čuo negde u junu 1998. godine.¹⁷⁷⁴ Tetaju su Metë Krasniqi i Faton Mehmetaj, vojnik OVK iz Vranovca, opština Peć, rekli da je Metë Krasniqi lišio slobode i pogubio tu ženu po naređenju Mehmetaja.¹⁷⁷⁵ Ovaj drugi je Tetaju rekao da je Sanije Balaj uhapšena i pogubljena zato što je bila osumnjičena za davanje informacija srpskom MUP i tajnoj policiji.¹⁷⁷⁶ Po rečima svedoka, Ramush Haradinaj, Tahir Zemaj i Gani Gjokaj su insistirali da se istraže okolnosti smrti Sanije Balaj.¹⁷⁷⁷

350. Sadri Selca, obaveštajni oficir FARK stacioniran u Baranu, opština Peć,¹⁷⁷⁸ posvedočio je da je Shaban Balaj došao u kasarnu u Baranu i rekao svedoku da mu je nestala sestra, Sanije Balaj.¹⁷⁷⁹ Shaban Balaj je rekao svedoku da je, na dan nestanka, Sanije kod sebe imala oko 2.000 nemačkih maraka.¹⁷⁸⁰ Svedok je zatim istražio nestanak Sanije Balaj.¹⁷⁸¹ U izjavi koju je svedok dao i potpisao 28. avgusta 1998. godine, Hysen i Ahmet Ukaj su izjavili da je Metë Krasniqi odveo Sanije Balaj do mesta na kom je bila smeštena vojna policija.¹⁷⁸² Kako se navodi u izjavi, sa Sanije Balaj je razgovarao Cufë Krasniqi, nakon čega su je Galani i Avni Krasniqi odvezli crvenim automobilom marke golf na mesto poznato kao Isufova dolina.¹⁷⁸³ Hysen i Ahmet Ukaj su u izjavi naveli da su u Isufovu dolinu otišli sa Zymerom Hasanajem i drugima, gde su videli telo, a Galan je naredio Ahmetu da pomogne Avniju Krasniqiju da telo pokopa u Isufovoj dolini, u blizini nekog izvora.¹⁷⁸⁴ Svedok je izjavio da Metë Krasniqi nije bio u

¹⁷⁷¹ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 79; svedok 17, T. 7805.

¹⁷⁷² Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 80.

¹⁷⁷³ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 1; Rustem Tetaj, T. 3604-3605.

¹⁷⁷⁴ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 26.

¹⁷⁷⁵ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 26-27; Rustem Tetaj, T. 3776.

¹⁷⁷⁶ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 26-27.

¹⁷⁷⁷ Rustem Tetaj, T. 3775-3778.

¹⁷⁷⁸ Sadri Selca, T. 10858-10860, 10864.

¹⁷⁷⁹ Sadri Selca, T. 10865-10866, 10880-10882, 10887.

¹⁷⁸⁰ Sadri Selca, T. 10886-10887.

¹⁷⁸¹ Sadri Selca, T. 10865.

¹⁷⁸² Sadri Selca, T. 10867; dok. pr. br. P898 (izjava Hysena i Ahmeta Ukaja, 28. avgust 1998. godine).

¹⁷⁸³ Sadri Selca, T. 10867; dok. pr. br. P898 (izjava Hysena i Ahmeta Ukaja, 28. avgust 1998. godine).

¹⁷⁸⁴ Sadri Selca, T. 10867; dok. pr. br. P898 (Izjava Hysena i Ahmeta Ukaja, 28. avgust 1998. godine).

3. brigadi FARK, ali da je sarađivao i sa FARK i sa OVK i da je bio samozvani policajac.¹⁷⁸⁵

351. Pred Pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi sa Sanije Balaj (posmrtni ostaci označeni sa R-1). Branimir Aleksandrić¹⁷⁸⁶ je u svom svedočenju rekao da je telo označeno sa R-1 pronađeno zajedno s još osam tela 11. septembra 1998. godine na polju pored kanala, uz betonski zid, na mestu gde su na tom zidu sa spoljne strane primećena oštećenja od metaka.¹⁷⁸⁷ Preciznije, telo označeno sa R-1 je pronađeno pored zida, u blizini žbunja.¹⁷⁸⁸ Telo označeno sa R-1 je pronađeno na tlu, pri čemu je gornja polovina tela bila umotana u plastičnu kesu, a donja polovina u jutani džak.¹⁷⁸⁹ Međutim, prema rečima Dušana Dunjića, gornji deo tela bio je umotan u grubi pamučni džak, a donja polovina u najlonsku kesu.¹⁷⁹⁰ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da telo označeno sa R-1 pripada Sanije Balaj.¹⁷⁹¹ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 8. decembra 2003. godine otkriveno je nekoliko strelnih rana: jedna na zadnjem delu glave – ulazna rana se nalazila na zadnjem delu lobanje - i jedna na karlici, a postojala je mogućnost da je strelnih rana bilo i na grudnom košu i desnoj ruci.¹⁷⁹² Na osnovu obdukcije je zaključeno da je uzrok smrti bila strelna rana na glavi, a moguće je da su i strelne rane u predelu karlice bile smrtonosne.¹⁷⁹³ Dušan Dunjić¹⁷⁹⁴ je pretpostavio da ova osoba nije ubijena na tom mestu, već da je telo premeštano posle smrti.¹⁷⁹⁵ Na telu je bila duga haljina s

¹⁷⁸⁵ Sadri Selca, T. 10862, 10864.

¹⁷⁸⁶ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str.1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

¹⁷⁸⁷ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 61-62; dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 20; dok. pr. br. P416 (razne fotografije), str. 3; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 18; dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 2; dok. pr. br. P649 (razne fotografije), str. 2.
¹⁷⁸⁸ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 65; dok. pr. br. P415 (razne fotografije), str. 14; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 16, br. 89, str. 19; dok. pr. br. P452 (video snimak izvlačenja tela na području kanala), 0:22'10".

¹⁷⁸⁹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 64; Branimir Aleksandrić, T. 6758; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 19, broj 102; dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 188; dok. pr. br. P801 (fotografije tela označenog sa R-1).

¹⁷⁹⁰ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 188.

¹⁷⁹¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, broj 24.

¹⁷⁹² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, broj 26.

¹⁷⁹³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, broj 27.

¹⁷⁹⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (biografija Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁷⁹⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 188, 710; Dušan Dunjić, T. 7306-7307.

tamnoplavim i belim uspravnim prugama i belom dugmadi.¹⁷⁹⁶ Obdukcijom posmrtnih ostataka u septembru 1998. godine na glavi je otkrivena rana od metka ispaljenog iz ručnog oružja.¹⁷⁹⁷ Ulazna rana se nalazila na levoj strani baze lobanje; izlazna rana je bila na zadnjem delu lobanje, malo ispod srednjeg dela.¹⁷⁹⁸ Prema rečima svedoka, realno je pretpostaviti da je strelna rana na glavi nastala zaživotno i da je bila mogući uzrok smrti.¹⁷⁹⁹

352. Budući da su Pretresnom veću predloženi brojni dokazi u vezi s navodima o ubistvu Sanije Balaj, Veće će te dokaze detaljno razmotriti. Dana 12. avgusta 1998. godine, Sanije Balaj je na jednom kontrolnom punktu nedaleko od Barana zaustavila grupa vojnika OVK, među kojima je bio i Metë Krasniqi. Sanije Balaj je odvedena u jednu zgradu u Baranu. Svedok 72 je u svom svedočenju rekao da je među vojnicima na kontrolnom punktu bio Avni Krasniqi i da je on izvadio neku svesku u kojoj je bilo navedeno ime Sanije Balaj kao osobe koju treba ispitati. Međutim, Avni Krasniqi poriče da je bio na tom kontrolnom punktu. Naprotiv, on je rekao da je video kako dva vojnika, koje nije mogao da identifikuje, odvedu Sanije Balaj u zgradu u mestu Barane. Suprotno tome, Cufë Krasniqi je u svom svedočenju rekao da su Avni i Iber Krasniqi došli kod njega i obavestili ga da je Sanije Balaj lišena slobode pod sumnjom da je srpski kolaboracionista. Nakon što je pritvorena, Cufë Krasniqi ju je kratko ispitivao u vezi sa kolaboracijom. Video je da ona ima neku svesku s imenima Srba i znatnu svotu novca. Cufë Krasniqi je rekao da je Avni Krasniqi na početku prisustvovao ispitivanju, da mu je zatim rečeno da izađe, ali da se sve do kraja razgovora zadržao u neposrednoj blizini. Avni Krasniqi je negirao da je uopšte prisustvovao ispitivanju, ali je izjavio da je posmatrao razgovor kroz prozor. Nakon kratkog ispitivanja, Cufë Krasniqi je odlučio da pusti Sanije Balaj iz pritvora OVK. Nakon što je puštena, prema rečima Anija Krasniqija, Idriz Gashi, zvan Galani, pročitao je imena Srba iz sveske Sanije Balaj. Avni Krasniqi je prepoznao da su neka od njih imena srpskih policajaca. Idriz Gashi je zatim naredio da je odvedu u Glodane. Posle toga, Sanije Balaj je ušla u vozilo s više vojnika OVK, među kojima su bili barem Idriz Gashi i Avni Krasniqi. Osim naređenja

¹⁷⁹⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 198; Dušan Dunjić, T. 6847; dok. pr. br. P802 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-1), str. 1-2; dok. pr. br. P804 (fotografije posmrtnih ostataka označene sa R-1), str. 5.

¹⁷⁹⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 194.

¹⁷⁹⁸ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 194; dok. pr. br. P802 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-1), str. 1-2, 6; dok. pr. br. P805 (fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-1).

¹⁷⁹⁹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 196.

koje je izdao Idriz Gashi, Pretresnom veću nije predložen nijedan drugi dokaz o naređenju OVK da Sanije Balaj bude odvedena u Glođane, niti o tome da je iko drugi osim Idriza Gashija i Avnija Krasniqija znao za taj plan. Naprotiv, dokazi upućuju na to da je Cufë Krasniqi mislio da se Sanije Balaj složila da je Avni Krasniqi odveze kući.

353. Vojnici su krenuli južno od Barana i zaustavili se na mestu Lugu i Isufit. Avni Krasniqi tvrdi da je Sanije Balaj tamo tražila da nasamo razgovara s Idrizom Gashijem i da je bez prisile izašla iz vozila s Idrizom Gashijem. Avni Krasniqi je ostao u automobilu i ubrzo nakon toga čuo nekoliko pucnjeva. Međutim, Pretresnom veću su predloženi i dokazi iz druge ruke o tome kako su dvojica muškaraca izvukla neku ženu iz jednog automobila i da se ubrzo posle toga začulo nekoliko pucnjeva. Uzimajući u obzir situaciju u kojoj se ona nalazila, Pretresno veće ne može da pretpostavi šta bi mogao da bude razlog iz kojeg bi Sanije Balaj tražila da razgovara nasamo, kao što se navodi u svedočenju Avnija Krasniqija. Pretresno veće zaključuje da je Idriz Gashi, delujući sam ili sa Avnijem Krasniqijem, izašao iz automobila sa Sanije Balaj, otišao nešto dalje u šumu, nekoliko puta pucao u nju i tako je ubio.

354. Kasnije tog dana, 12. avgusta 1998. godine, vojnici OVK iz obližnjeg sela Mali Vranovac sreli su Idriza Gashija u mestu Lugu i Isufit, u blizini posmrtnih ostataka Sanije Balaj. Idriz Gashi im je rekao da je on ubio Sanije Balaj i pročitao naglas imena Srba iz njene sveske. Ahmet Ukaj je u svom svedočenju rekao da je među tim imenima prepoznao neka imena srpskih policajaca. Avni Krasniqi i neki od lokalnih vojnika OVK pokopali su telo Sanije Balaj na tom mestu, po naređenju Idriza Gashija. Avni Krasniqi je u svom svedočenju rekao da su se 15. avgusta 1998. godine, takođe po naređenju Idriza Gashija, on, Iber Krasniqi i Idriz Balaj vratili na to mesto, iskopali telo i umotali ga u ćebe. Idriz Balaj je to telo zatim odvezao iz Lugu i Isufit i odneo na neko drugo mesto. U septembru 1998. godine, njeno telo je pronađeno u kanalu Radonjičkog jezera. Telo je bilo umotano u plastičnu kesu i jutani džak. Mada je Dušan Dunjić opisao samo strelnu ranu na glavi, kasnijom obdukcijom posmrtnih ostataka pronađeno je nekoliko strelnih rana. Sudskomedicinskim dokazima je konstatovano da je uzrok smrti bila strelna rana na glavi ili karlici.

355. Na osnovu izvedenih dokaza i uprkos tome što Idriz Gashi nije imao priliku da iznese svoju verziju događaja, u kontekstu predmeta koji razmatra i kako bi utvrdilo da li su počinioci ubistva bili povezani s OVK, Pretresno veće zaključuje da je Idriz Gashi ubio Sanije Balaj. Pretresnom veću su predloženi dokazi o tome da je Idriz Gashi tvrdio

da je komandant OVK. Dokazi takođe upućuju na činjenicu da je u to vreme više lica prisvajalo titulu komandanta tog područja. Osim toga, u jednom naredenju OVK koje je potpisao Ramush Haradinaj, Idriz Gashi se pominje kao "borac" premešten s područja Dukadžina u julu 1998. godine. Uzimajući u obzir više nedoslednosti u svedočenjima Avnija Krasniqija i nekoliko drugih svedoka i imajući u vidu njegovu ulogu u tim događajima, Pretresno veće zaključuje da se ne može u potpunosti osloniti na svedočenje Avnija Krasniqija u vezi s njegovim učešćem u ubistvu.

356. Pretresno veće se uverilo da je ovaj zločin bio tesno povezan s oružanim sukobom na Kosovu i da Sanije Balaj u vreme počinjenja zločina nije aktivno učestvovala u neprijateljstvima, kao i da je izvršilac to znao ili morao da zna.

357. Idriz Balaj se na osnovu nijednog vida odgovornosti ne tereti za ubistvo, osim kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće razmatra njegovo učešće samo u tom kontekstu. Uzimajući u obzir nedoslednosti između svedočenja Avnija Krasniqija i drugih svedoka, kao što je gore napomenuto, Pretresno veće zaključuje da njegovo svedočenje o učešću Idriza Balaja nije dovoljno potkrepljeno. Shaban Balaj je mogao da iznese samo dokaze iz druge ruke, čiji je izvor bio Metë Krasniqi, da je Idriz Balaj učestvovao u ponovnom pokopavanju. Izvor informacija Metëa Krasniqija nije poznat. Pored toga, Avni Krasniqi je u svom svedočenju rekao da je telo preneto umotano u ćebe, dok sudskomedicinski dokazi pokazuju da je telo pronađeno umotano u dve kese. Zbog ovih nedoslednosti i uzimajući u obzir svedočenje Avnija Krasniqija, Pretresno veće ne može da zaključi da li je Idriz Balaj učestvovao u prenošenju tela Sanije Balaj do kanala Radonjićkog jezera.

358. Pretresno veće je saslušalo svedočenja više svedoka o istrazi koju je OVK sproveo u vezi sa smrću Sanije Balaj. Ramush Haradinaj, Tahir Zemaj i Gani Gjukaj su insistirali na toj istrazi. Vojni policajci OVK Fadil Nimani i Hysen Gashi su sprovedi istragu i obavili razgovore barem sa Shabanom Balajem, Avnijem Krasniqijem, Cufëom Krasniqijem i Ahmetom Ukajem. Sadri Selca je takođe vodio istragu po tom pitanju, a Zymer Hasanaj je prijavio taj slučaj Dinu Krasniqiju, koji je rekao da odgovorni treba da budu kažnjeni. Pored toga, Ramush Haradinaj i Gani Gjukaj posetili su rođake Sanije Balaj da izraze saučešće.

359. Pretresnom veću su predloženi dokazi o tome da je Sanije Balaj bila osumnjičena za kolaboraciju sa Srbima. Međutim, Pretresno veće ne može da zaključi da je to razlog ubistva Sanije Balaj, budući da dokazi dopuštaju i prihvatljive alternative. Sva trojica

optuženih, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete se za ubistvo Sanije Balaj. Pretresno veće će se tim vidom krivične odgovornosti baviti zasebno, u odeljku 7 dole.

6.12.13 Ubistvo Sejda Nocija

360. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo Sejda Nocija, kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze Avdullaha Avdije, svedoka 64 i svedoka 71, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

361. Avdullah Avdija, pripadnik OVK,¹⁸⁰⁰ rekao je u svom svedočenju da ga je jednoga dana početkom jula 1998. godine Besim Alija Rama, njegov nadređeni u OVK, obavestio da OVK traži Sejda Nocija.¹⁸⁰¹ Svedok je od ostalih seljana čuo da je Deli Delija, rođak Sejda Nocija, Besimu Aliji Rami obećao da će Sejda Nocija dovesti kod OVK.¹⁸⁰² Prema rečima svedoka, Deli Deliji nije bio pripadnik OVK.¹⁸⁰³ Svedoku su ljudi čijih se imena ne seća rekli da je iste noći Besim Alija Rama, naoružan i obučen u uniformu OVK, otišao u kuću u mestu Košare, opština Đakovica, gde su Sejd Noci i Deli Delija tada boravili, i pozvao Deli Delija.¹⁸⁰⁴ Kad je Sejd Noci shvatio da ga zove Besim Alija Rama, rekao je Deli Deliji da ga traži OVK.¹⁸⁰⁵ Nakon kratkog razgovora s Deli Delijom, Besim Alija Rama je otišao.¹⁸⁰⁶ Sutradan je svedok video Deli Delija i Besima Aliju Ramu kako razgovaraju u Juniku, opština Dečani.¹⁸⁰⁷ Svedok je prenočio u kući u mestu Košare, gde su boravili i Deli Delija i Sejd Noci.¹⁸⁰⁸ Sledećeg dana, Sejd Noci je pitao svedoka da li može da mu pomogne da pobegne u Albaniju jer je veoma uplašen zato što ga traži OVK.¹⁸⁰⁹ Svedok mu je rekao da ne može da mu pomogne zato što je pripadnik OVK.¹⁸¹⁰ Sejd Noci je na kraju rešio da otputuje u Junik, preda se OVK

¹⁸⁰⁰ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), str. 2, par. 1, 11, 15; Avdullah Avdija, T. 10568-10569.

¹⁸⁰¹ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 8; Avdullah Avdija, T. 10580-10581.

¹⁸⁰² Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 8.

¹⁸⁰³ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 8.

¹⁸⁰⁴ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 9.

¹⁸⁰⁵ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 9.

¹⁸⁰⁶ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 9.

¹⁸⁰⁷ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 10.

¹⁸⁰⁸ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 10.

¹⁸⁰⁹ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 11.

¹⁸¹⁰ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 11.

i otkrije zašto ga traže.¹⁸¹¹ Sejd Noci, Deli Delija i svedok su toga dana krenuli u Junik, a na jednom punktu na ulazu u to mesto zaustavila su ih trojica-čtetvorica vojnika OVK.¹⁸¹² Budući da je svedok nosio uniformu OVK, mogao je da prođe i produži prema gradu.¹⁸¹³ Deli Delija i Sejd Noci su ostali na tom punktu i svedok ih više nikada nije video.¹⁸¹⁴ Svedok je kasnije od ljudi u Tropoji u Albaniji čuo da je Sejda Nocija odveo OVK.¹⁸¹⁵

362. Svedok 64, službenik MUP, bio je zadužen za prikupljanje fotografskih i video-dokaza o istrazi sprovedenoj na području kanala Radonjičkog jezera od 11. do 26. septembra 1998. godine.¹⁸¹⁶ Dana 18. i 19. septembra 1998. godine svedok 64 je napravio video-snimak postupka identifikovanja koji je sproveden u hotelu "Paštrik".¹⁸¹⁷ On je posvedočio da je u jednom momentu svedok 71, očigledno nervozan zbog toga što ga svedok 64 snima video-kamerom, rekao sudiji Radomiru Gojkoviću da su on i Sejd Noci bili kidnapovani i odvedeni u kuću Ramusha Haradinaja.¹⁸¹⁸ Prema izjavi svedoka 64, koji je pregledao video-snimak, svedok 71 je rekao da su njega kasnije pustili, a da je Sejd Noci ubijen.¹⁸¹⁹ Kada je relevantni deo video-snimka svedoka 64 prikazan pred Pretresnim većem, zvučni zapis nije bio jasan i video-snimak nije potkrepio ono što je o tom razgovoru izneo svedok 64.¹⁸²⁰ Svedok 71 je u svom svedočenju rekao da su ga vojnici OVK odveli u štab OVK u Glođanu, gde su ga ispitivali o nekom mladiću a zatim pustili.¹⁸²¹

363. Pred pretresnim većem su izvedeni i sudskomedicinski dokazi u vezi sa Sejdom Nocijem (posmrtni ostaci označeni sa R-21, R-24 i R-27B). Branimir Aleksandrić¹⁸²² je u svom svedočenju rekao da su posmrtni ostaci označeni sa R-21 i R-24 pronađeni oko

¹⁸¹¹ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 11-12.

¹⁸¹² Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 13; Avdullah Avdija, T. 10575-10577.

¹⁸¹³ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 13.

¹⁸¹⁴ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 13; Avdullah Avdija, T. 10578, 10580-10581; dok. pr. br. P1224 (mapa koju je označio Avdullah Avdija).

¹⁸¹⁵ Dok. pr. br. P1223 (Avdullah Avdija, izjava svedoka, 11. novembar 2007. godine), par. 14.

¹⁸¹⁶ Dok. pr. br. P907 (svedok 64, izjava svedoka, 23, 24. i 27. avgust 2007. godine), par. 6, 9-13.

¹⁸¹⁷ Dok. pr. br. P907 (svedok 64, izjava svedoka, 23, 24. i 27. avgust 2007. godine), par. 106-109.

¹⁸¹⁸ Dok. pr. br. P907 (svedok 64, izjava svedoka, 23, 24. i 27. avgust 2007. godine), par. 108.

¹⁸¹⁹ Dok. pr. br. P907 (svedok 64, izjava svedoka, 23, 24. i 27. avgust 2007. godine), par. 108.

¹⁸²⁰ Svedok 71, T. 10034-10037; D66 (video-snimak kanala Radonjičkog jezera i hotel "Paštrik", 12-19. septembar 1998. godine), 1:48'00" – 1:49'50"; dok. pr. br. P1024 (kopija dela D66 poboljšanog kvaliteta).

¹⁸²¹ Svedok 71, T. 10022-10028, 10046-10049.

¹⁸²² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str.1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

650 metara nizvodno od kanala Radonjičkog jezera, jedni blizu drugih (na rastojanju od oko četiri metra), na suvom delu kanjona, neposredno iznad nivoa vode.¹⁸²³ Dana 12. septembra 1998. godine, šezdesetak metara nizvodno od R-21 i R-24, pronađene su jedna crna jakna, dve golenjače, leva lopatična kost, deo kičmenog stuba i nekoliko rebara i ti posmrtni ostaci su označeni sa R-27.¹⁸²⁴ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-21, R-24 i R-27B pripadaju Sejdu Nociju.¹⁸²⁵ Obdukcijama tih posmrtnih ostataka u decembru 2003. godine zaključeno je da frakture leve lopatične kosti i leve ruke upućuju na strelne rane.¹⁸²⁶ Uzrok smrti nije utvrđen.¹⁸²⁷ Dušan Dunjić¹⁸²⁸ je u svom svedočenju rekao da su, prilikom obdukcije koja je izvršena u septembru 1998. godine, otkrivene frakture lobanje, levog ramena, leve ruke i desne noge, koje su sve mogle da budu posledica pada u kanal.¹⁸²⁹

364. Kao što je gore navedeno, Pretresno veće je saslušalo iskaz Avdullaha Avdije o tome kako je on, početkom jula 1998. godine, saznao da OVK traži Sejda Nocija. Negde u to vreme, on je poslednji put viđen na jednom punktu gde su bila tri-četiri vojnika OVK, u neposrednoj blizini Junika, gde je pošao da se preda OVK. Svedočenje svedoka 64 nije uverilo Pretresno veće da su svedok 71 i Sejd Noci odvedeni zajedno, zato što snimak na koji se svedok 64 poziva u svojoj izjavi ne potkrepljuje njegov iskaz po tom pitanju. Pored toga, prilikom svog svedočenja pred Pretresnim većem, svedok 71 nije pomenuo da je Sejd Noci s njim odveden u Glođane. Posmrtni ostaci Sejda Nocija su pronađeni u kanjonu, nizvodno od kanala Radonjičkog jezera. Sudskomedicinskim dokazima nije utvrđen uzrok smrti. Mada dokazi MKNL upućuju na to da su frakture

¹⁸²³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 164, 171-172, 175, 177-178; Branimir Aleksandrić, T. 6807-6808, 6810, 9585; dok. pr. br. P452 (video-snimak izvlačenja tela iz kanala), 1:57'46"- 1:57'56", 1:59'24"- 1:59'33"; dok. pr. br. P1115 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak C, izveštaji od 15. i 16. septembra 1998. godine), str. 4, 10.

¹⁸²⁴ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 128, 164, 171, 197, 200, 201-204; Branimir Aleksandrić, T. 9602-9603, 9613-9614; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 52, fotografija donjeg dela tela, str. 53; dok. pr. br. P747 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-27), str. 1-2; dok. pr. br. P749 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-27), str. 2-3; dok. pr. br. P1115 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak C, izveštaji od 15. i 16. septembra 1998. godine), str. 5, 11.

¹⁸²⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 95.

¹⁸²⁶ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 97.

¹⁸²⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 97.

¹⁸²⁸ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁸²⁹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 464; dok. pr. br. P727 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-21), str. 2; dok. pr. br. P739 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-24), str. 2.

pronađene na posmrtnim ostacima Sejda Nocija prouzrokovane projektilima ispaljenim iz vatrenog oružja, Dušan Dunjić dopušta mogućnost da je do tih fraktura došlo i prilikom pada tela u kanal. Pretresno veće zaključuje da dokazi koji su mu predloženi ne dopuštaju da se van razumne sumnje zaključi da je Sejd Noci ubijen. Iz tog razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.12.14 Ubistvo petoro neidentifikovanih ljudi

365. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za ubistvo petoro ljudi kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresnom veću su predloženi sudskomedicinski dokazi u vezi s ovih petoro ljudi (posmrtni ostaci označeni sa R-10/1, R-29, R-30, R-32 i R-18/1 i R-33).

366. Branimir Aleksandrić je u svom svedočenju rekao da su posmrtni ostaci označeni sa R-10/1, R-29, R-30, R-32 i R-18/1, kao i R-33 pronađeni 15. septembra 1998. godine na raznim mestima u kanalu Radonjičkog jezera i u kanjonu nizvodno od kanala.¹⁸³⁰ Na osnovu analize DNK koju je izvršila MKNL, posmrtni ostaci označeni sa R-10/1 identifikovani su kao ostaci jednog člana porodice Misina Berishe.¹⁸³¹ Obdukcijom koja je izvršena 8. decembra 2003. godine otkriveni su potpuno skeletonizovani posmrtni ostaci osobe starosti između 10 i 17 godina.¹⁸³² Obdukcijom je ustanovljen višestruki prelom desne ruke, ali nije utvrđen uzrok smrti.¹⁸³³ Dušan Dunjić¹⁸³⁴ je u svom svedočenju rekao da su posmrtni ostaci označeni sa R-10/1 stavljeni u istu vreću kao i telo označeno sa R-10, ali da oni ne pripadaju telu R-10.¹⁸³⁵ Obdukcijom posmrtnih

¹⁸³⁰ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 206-207, 215-216, 219-221, 224, 229-230, 232, 235-236, 240, 242, 267; Branimir Aleksandrić, T. 9583-9584; dok. pr. br. P449 (razne fotografije), str. 55, 57, fotografija donjeg dela tela, 61; dok. pr. br. P459 (razne fotografije), str. 59, fotografija gornjeg dela tela, 61; dok. pr. br. P756 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-29), str. 2-3; dok. pr. br. P757 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-30), str. 1; dok. pr. br. P759 (obdukcione fotografije posmrtnih ostataka označenih sa R-30), str. 2-3; dok. pr. br. P769 (fotografije obdukcije posmrtnih ostataka označenih sa R-33), str. 2; dok. pr. br. P1115 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak C, izveštaji od 15. i 16. septembra 1998. godine), str. 12; dok. pr. br. P1122 (fotografija posmrtnih ostataka označenih sa R-29); dok. pr. br. P1123 (fotografija posmrtnih ostataka označenih sa R-29); dok. pr. br. P1127 (fotografija posmrtnih ostataka označenih sa R-30); dok. pr. br. P1131 (fotografija lobanje označene sa R-33).

¹⁸³¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 60.

¹⁸³² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenice br. 61-62.

¹⁸³³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 62.

¹⁸³⁴ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁸³⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 311; dok. pr. br. P677 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10/1), str. 1.

ostataka koja je izvršena u septembru 1998. godine ustanovljen je prelom desne podlaktice, čiji uzrok nije mogao da bude pad.¹⁸³⁶

367. Dana 5. decembra 2003. godine, obdukcijom posmrtnih ostataka označenih sa R-29, ustanovljeno je da je u pitanju telo muškarca starog između 33 i 45 godina, na čijem čelu je pronađena povreda koja odgovara povredi nastaloj usled udarca tupine mehaničkog oruđa.¹⁸³⁷ Utvrđeno je da je uzrok smrti bila strelna rana grudi i povreda na glavi nastala usled udarca tupine mehaničkog oruđa.¹⁸³⁸ Dana 8. decembra 2003. godine, izvršena je obdukcija posmrtnih ostataka označenih sa R-30 i pronađeni su samo delovi nogu bez vidljivih povreda.¹⁸³⁹ Uzrok smrti nije utvrđen.¹⁸⁴⁰

368. Dana 8. decembra 2003. godine, obdukcijom tela označenog sa R-32 i R-18/1 ustanovljeno je da je reč o telu muškarca starog između 17 i 22 godine.¹⁸⁴¹ Prilikom obdukcije pronađene su višestruke frakture lobanje, koje odgovaraju strelnoj rani.¹⁸⁴² Primećene su i frakture desne lopatične kosti i kuka, koje takođe odgovaraju strelnim ranama.¹⁸⁴³ Utvrđeno je da su uzrok smrti bile strelne rane na grudima, glavi i karlici.¹⁸⁴⁴ Dušan Dunjić¹⁸⁴⁵ je u svom svedočenju rekao da su, prilikom obdukcije posmrtnih ostataka koja je izvršena u septembru 1998. godine, ustanovljene ulazne rane od vatrenog oružja na desnom ramenu i desnoj butnoj kosti, koje, ako su nanete zaživotno, upućuju na to da su uzrok smrti bile strelne rane na grudima, glavi i karlici.¹⁸⁴⁶ Otkrivene su i frakture lobanje, torza i udova, verovatno nastale usled udarca tupine mehaničkog oruđa.¹⁸⁴⁷ Dana 5. decembra 2003. godine, prilikom obdukcije jedne potpuno skeletonizovane lobanje označene sa R-33, otkriveno je da je u pitanju lobanja

¹⁸³⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 313; dok. pr. br. P677 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-10/1), str. 2.

¹⁸³⁷ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 128.

¹⁸³⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 129.

¹⁸³⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 131.

¹⁸⁴⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 131.

¹⁸⁴¹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 133.

¹⁸⁴² Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 133.

¹⁸⁴³ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 133.

¹⁸⁴⁴ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 134.

¹⁸⁴⁵ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 2-3, 23, 40, 151; dok. pr. br. P620 (*curriculum vitae* Dušana Dunjića), str. 2.

¹⁸⁴⁶ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 580; dok. pr. br. P764 (zapisnik o ekspertizi posmrtnih ostataka označenih kao R-32), str. 4.

¹⁸⁴⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 581; dok. pr. br. P718 (zapisnik o ekspertizi posmrtnih ostataka označenih kao R-18/1), str. 1; dok. pr. br. P764 (zapisnik o ekspertizi posmrtnih ostataka označenih kao R-32), str. 2-4.

muškarca starosti do 30 godina.¹⁸⁴⁸ Ustanovljene su frakture čeonog dela lobanje.¹⁸⁴⁹ Uzrok smrti nije utvrđen.¹⁸⁵⁰

369. Pretresno veće na osnovu izvedenih dokaza zaključuje da su u septembru 1998. godine kod kanala Radonjičkog jezera i u kanjonu nizvodno od kanala pronađeni skupovi ostataka petoro ljudi. Ti neidentifikovani skupovi ostataka označeni su sa R-10/1, R-29, R-30, R-32, kao i sa R-18/1 i R-33. Pretresnom veću nisu predloženi dokazi o tome kad je tih petoro ljudi poslednji put viđeno ni o drugim okolnostima događaja koji su doveli do njihove smrti. Pored toga, Pretresnom veću nisu predloženi dokazi o tome ko su bile te osobe, koja je bila njihova nacionalna pripadnost ili eventualna pripadnost nekoj političkoj grupi, kao ni o tome koji je bio njihov civilni, odnosno vojni status. Jedini izuzetak su ostaci označeni sa R-10/1, koji su pripadali jednom članu porodice Misina Berishe (Pretresno veće je razmotrilo navodno ubistvo Misina Berishe u odeljku 6.11, gore). Sudskomedicinski dokazi izneti gore u vezi s posmrtnim ostacima označenim sa R-29 i R-32, kao i R-18/1, izričito upućuju na to da su te osobe ubijene. U odeljku 6.1 gore, Pretresno veće je objasnilo da se samo na osnovu činjenice da je jedno telo pronađeno na području kanala Radonjičkog jezera ne može izvesti zaključak o tome ko je počinio ubistvo niti s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Frakture na posmrtnim ostacima označenim sa R-10/1 i R-33 ne rasvetljavaju to kako su izazvane, osim da frakture na posmrtnim ostacima označenim sa R-10/1 nisu mogle biti posledica pada. Stoga te povrede ne mogu da potkrepe zaključak o ubistvu. Na posmrtnim ostacima označenim sa R-30, koje čine samo kosti nogu, nema povreda koje potkrepljuju zaključak o ubistvu.

370. Pretresno veće zaključuje da dokazi kojima raspolaže ne dopuštaju da se van razumne sumnje zaključi da su lica čiji su posmrtni ostaci označeni sa R-10/1, R-30 i R-33 ubijena. Čak i ako se pretpostavi da su R-29 i R-32 kao i R-18/1 ubijeni, Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza koji su mu predloženi ne može van razumne sumnje zaključiti ko je počinio ta ubistva ili s kojom je grupom izvršilac eventualno bio povezan. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

¹⁸⁴⁸ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 136.

¹⁸⁴⁹ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 136.

¹⁸⁵⁰ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, činjenica br. 136.

6.13 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Ivana Zarića i drugih (tačka 24)

371. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Ivana Zarića i drugih kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Ramush Haradinaj i Idriz Balaj se terete za počinjenje ili za pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Lahi Brahimaj se alternativno tereti da je naredio, podsticao ili pomagao i podržavao počinjenje tih zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze svedoka 3, svedoka 66 i svedokinje 31.

372. Svedok 3 je posvedočio da se u selu Grabanica, opština Klina, nalazio mlin koji je radio barem do 19. maja 1998. godine.¹⁸⁵¹ Nekoliko dana pre 19. maja 1998. godine, on je bio u selu i video jednog mladog Srbina i dva mlada Roma u kolima s konjskom zapregom, natovarenim kukuruzom.¹⁸⁵² Svedok 3 ih je pitao kuda idu i oni su odgovorili da idu u Grabanicu.¹⁸⁵³ Prema rečima svedoka 3, oni nikada nisu napustili selo.¹⁸⁵⁴

373. Svedok 66 je u svom svedočenju rekao da je Rome Burima Bejtu i Agrona Berishu i Srbina Ivana Zarića poslednji put video 19. maja 1998. godine u 09:30 časova.¹⁸⁵⁵ Te tri osobe su napuštale Dolac/Dolc, opština Klina, u zaprežnim kolima Burima Bejte.¹⁸⁵⁶ Vozili su kukuruz u mlin u Grabanici, opština Klina, da se tamo samelje.¹⁸⁵⁷ Svedok nije mogao da se sam seti tačnog datuma, ali je to saznao od svoje sestre.¹⁸⁵⁸ Kad se te tri osobe nisu vratile iz mlina, dva svedokova rođaka su istoga dana oko 14:00 ili 15:00 časova otišla da se raspitaju za njih u Grabanici.¹⁸⁵⁹ Rođaci su, po povratku, ispričali svedoku da su ih u Grabanici zaustavila tri-četiri Albanci naoružana poluautomatskim puškama, koji su im tražili lične karte i zabeležili njihova imena.¹⁸⁶⁰ Na pitanje rođaka, Albanci su odgovorili da nikada nisu videli ljude koje ti rođaci traže.¹⁸⁶¹

374. Sledećeg dana, 20. maja 1998. godine, nekoliko svedokovih rođaka napustilo je selo oko podneva i krenulo u Grabanicu da ponovo potraži ta nestala lica.¹⁸⁶² Tamo su

¹⁸⁵¹ Svedok 3, T. 7898, 7905, 7912-7914, 7916, 7985.

¹⁸⁵² Svedok 3, T. 7915, 8029-8030.

¹⁸⁵³ Svedok 3, T. 7916, 8030-8031.

¹⁸⁵⁴ Svedok 3, T. 7915-7916.

¹⁸⁵⁵ Svedok 66, T. 8413-8415, 8417-8419, 8422-8423, 8431.

¹⁸⁵⁶ Svedok 66, T. 8422-8423, 8431.

¹⁸⁵⁷ Svedok 66, T. 8419, 8422-8423, 8431.

¹⁸⁵⁸ Svedok 66, T. 8423.

¹⁸⁵⁹ Svedok 66, T. 8424, 8427.

¹⁸⁶⁰ Svedok 66, T. 8424-8425, 8427-8428.

¹⁸⁶¹ Svedok 66, T. 8424-8425.

¹⁸⁶² Svedok 66, T. 8426, 8428.

naišli na 40 do 50 ljudi, od kojih je skoro polovina bila u uniformama, a troje ili četvero njih pretili su svedokovim rođacima, uperivši u njih puške, govoreći da te nestale osobe nisu nikada bile u njihovom selu i zahtevajući od rođaka da odu.¹⁸⁶³ Svedok je za te događaje saznao od tih svojih rođaka, po njihovom povratku.¹⁸⁶⁴ Tri-četiri dana nakon nestanka Burima Bejte, Agrona Berishe i Ivana Zarića, svedok je video kola s konjskom zapregom Burima Bejte, kad su ih tri dečaka Albanca iz sela Zajmovo/Zajm, opština Klina, provezla pored njegove kuće.¹⁸⁶⁵ Svedok i njegova majka su prepoznali konja, a svedok je prepoznao i beli džak kukuruza.¹⁸⁶⁶ Policija, kojoj je svedok predao decu i objasnio situaciju u vezi s nestalim osobama, kasnije je rekla svedoku da su ta deca iz Prline/Përlinë, opština Klina, i da su kola našla pred svojom kućom.¹⁸⁶⁷

375. Svedokinja 31 je dobro poznavala Burima Bejtu, Ivana Zarića i Agrona Berishu.¹⁸⁶⁸ Svedokinja je u svom svedočenju rekla da je tu trojicu mladića poslednji put videla jednog jutra oko 10:00 časova.¹⁸⁶⁹ Svedokinja nije mogla da se seti meseca i godine kad se to dogodilo, ali misli da je to bilo 1998. godine ili 1999. godine.¹⁸⁷⁰ Njih trojica su se vozila u kolima s konjskom zapregom.¹⁸⁷¹ Nosili su džak kukuruza u mlin u Grabanici, opština Klina.¹⁸⁷² Uveče istoga dana, nakon što su čekale da se Bejta i njegova dva saputnika vrate, svedokinja 31 i majka Burima Bejte su krenule da ih traže.¹⁸⁷³ U Grabanici, svedokinja je srela veliki broj naoružanih ljudi ("preko sto njih") u uniformama OVK.¹⁸⁷⁴ U mlinu je čovek koji je otvorio vrata Bejtinom majci rekao da toga dana nije video Burima Bejtu.¹⁸⁷⁵

376. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće zaključuje da su 19. maja 1998. godine ili neposredno pre tog datuma, Ivan Zarić, Srbin, i Agron Berisha i Burim Bejta, dva Roma, napustili Dolac u kolima s konjskom zapregom i krenuli prema Grabanici. Poslednji put su viđeni u Grabanici. Nekoliko dana nakon njihovog nestanka, rođaci su uzeli konja i kola od neke dece koja su pronašla kola u Prlini. Njihovi posmrtni ostaci

¹⁸⁶³ Svedok 66, T. 8426-8429.

¹⁸⁶⁴ Svedok 66, T. 8428-8429.

¹⁸⁶⁵ Svedok 66, T. 8429-8430. V. takođe Svedokinja 31, T. 9520-9521.

¹⁸⁶⁶ Svedok 66, T. 8429-8430.

¹⁸⁶⁷ Svedok 66, T. 8429-8431.

¹⁸⁶⁸ Svedokinja 31, T. 9513-9514.

¹⁸⁶⁹ Svedokinja 31, T. 9515-9517.

¹⁸⁷⁰ Svedokinja 31, T. 9515.

¹⁸⁷¹ Svedokinja 31, T. 9516-9517, 9521.

¹⁸⁷² Svedokinja 31, T. 9516.

¹⁸⁷³ Svedokinja 31, T. 9517.

¹⁸⁷⁴ Svedokinja 31, T. 9518-9519.

¹⁸⁷⁵ Svedokinja 31, T. 9520.

nisu pronađeni. Uzimajući u obzir činjenicu da ti ljudi više nikada nisu viđeni, Pretresno veće prihvata da su oni, najverovatnije, mrtvi. Pretresnom veću nije predložen nijedan dokaz o tome da su mladići bili u nadležnosti OVK, kao ni dokazi o okolnostima u kojima su umrli ili o izvršiocima ubistva. Mada su Pretresnom veću predloženi dokazi da je Grabanica bila pod kontrolom OVK kad su tri mladića ušla u to selo, ono ne može da zaključi da li su oni ponovo napustili selo i, ako jesu, kada su ga napustili i kako. U vreme kad su Ivan Zarić, Agron Berisha i Burim Bejta navodno nestali, na tom području su bila u toku vojna dejstva. Veću su predloženi dokazi o napadu OVK na Dolac uveče 12. maja 1998. godine i o tome kako su srpske snage 19. maja 1998. godine počele da granatiraju Grabanicu i na kraju ušle u selo 21. maja 1998. godine.¹⁸⁷⁶ Prema tome, u svetlu intenzivnih borbenih dejstava na tom području i činjenice da nema posmrtnih ostataka, pa tako ni dokaza o uzroku smrti, Pretresno veće ne može razumno isključiti mogućnost da su mladići ili bili zahvaćeni borbenim dejstvima ili da su za njihov nestanak odgovorne druge snage ili lica, koji nisu bili povezani s OVK. Pretresnom veću nisu predloženi dokazi o navodnim delima optuženih u vezi s ovim događajem, za koje se alternativno terete. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.14 Okrutno postupanje i ubistvo Ukëa Rexhepaja i Nesreta Alijaja (tačka 26)

377. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i ubistvo Ukëa Rexhepaja i Nesreta Alijaha kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Lahi Brahima se alternativno tereti da je podsticao i pomagao ili podržavao počinjenje tih zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz svedoka 54.

378. Svedok 54 je u svom svedočenju rekao da su ga 20. maja – svedoku je datum kasnije rekla majka - Ukë Rexhepaj, Aškalija iz opštine Klina i Nesret Alijaj pokupili iz kuće Ibera Januzaja u Grabanici, opština Klina.¹⁸⁷⁷ Zajedno su otišli u Dolovo, opština Klina, da nahrane stoku.¹⁸⁷⁸ Na pola puta do odredišta zaustavila su ih dva čoveka i zapretila im da će pucati na njih.¹⁸⁷⁹ Ti ljudi su bili obučeni u tamnozeleno maskirne

¹⁸⁷⁶ Cufë Krasniqi, T. 5815; dok. pr. br. P355 (mapa na kojoj je svedok plavom bojom označio takozvano slobodno područje); dok. pr. br. P1166 (Borbeni izveštaj od 13. maja 1998. godine), str.1.

¹⁸⁷⁷ Svedok 54, T. 8271, 8273-8275, 8277-8278.

¹⁸⁷⁸ Svedok 54, T. 8275, 8277.

¹⁸⁷⁹ Svedok 54, T. 8275, 8277.

uniforme i nosili su lake mitraljeze.¹⁸⁸⁰ Govorili su albanski.¹⁸⁸¹ Oni su ih pretresli i oduzeli im bicikle i sve što su imali u džepovima.¹⁸⁸² Zatim su Ukë Rexhepaju i Nesretu Alijaju stavili poveze na oči i vezali im ruke.¹⁸⁸³ Obojicu su ugurali u neki automobil i rekli im da će ih vratiti.¹⁸⁸⁴ Mahnuli su jednom čoveku po imenu Ismet, koji je bio u šumi, i pozvali ga, rekavši mu da dođe po svedoka 54.¹⁸⁸⁵ Ismet i svedok 54 su išli pešice pet minuta a onda stigli do neke kuće.¹⁸⁸⁶ Ismet ga je zatim, ne zatraživši od svedoka nikakva uputstva, odveo natrag do kuće Ibera Januzaja.¹⁸⁸⁷ Svedok više nikada nije video Ukëa Rexhepaja i Nesreta Alijaja.¹⁸⁸⁸

379. Pretresno veće zaključuje da su 20. maja 1998. godine ili otprilike tog datuma, Ukëa Rexhepaja i Nesreta Alijaha negde između Grabanice i Dolova odvela dva naoružana i uniformisana čoveka, koja su govorila albanski. Nakon ovog događaja, Ukëa Rexhepaj i Nesret Alijah više nikada nisu viđeni niti su pronađeni njihovi posmrtni ostaci. Pretresno veće zaključuje da su dokazi kojima raspolaže nedovoljni da zaključi da su lica koja su odvela Ukëa Rexhepaja i Nesreta Alijaha bila pripadnici OVK ili da su bila povezana s OVK. Uzimajući u obzir činjenicu da ta dva čoveka posle tog dana više nisu viđena, Pretresno veće prihvata da su Ukë Rexhepaj i Nesret Alijah najverovatnije mrtvi. Pošto njihovi posmrtni ostaci nisu pronađeni, nema sudskomedicinskih dokaza o uzroku njihove smrti. Pretresno veće smatra da se na osnovu dokaza ne može van razumne sumnje zaključiti da su Ukë Rexhepaj i Nesret Alijah ubijeni. Pretresnom veću nisu predloženi dokazi o navodnom zlostavljanju, ni dokazi o navodnim delima Lahija Brahimaja u vezi s ovim događajem, za što se alternativno tereti. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi ove optužbe.

6.15 Okrutno postupanje i mučenje svedoka 6 (tačka 28)

380. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i mučenje svedoka 6 kao kršenje zakona i običaja

¹⁸⁸⁰ Svedok 54, T. 8276.

¹⁸⁸¹ Svedok 54, T. 8276.

¹⁸⁸² Svedok 54, T. 8275.

¹⁸⁸³ Svedok 54, T. 8276.

¹⁸⁸⁴ Svedok 54, T. 8275-8276.

¹⁸⁸⁵ Svedok 54, T. 8275, 8277-8278.

¹⁸⁸⁶ Svedok 54, T. 8275, 8280.

¹⁸⁸⁷ Svedok 54, T. 8275, 8280-8281.

¹⁸⁸⁸ Svedok 54, T. 8277.

ratovanja. Alternativno, Lahi Brahimaj se tereti za počinjenje, ili za pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantni iskaz svedoka 6, kao i iskaze drugih svedoka.

381. Svedok 6, Albanac katoličke veroispovesti,¹⁸⁸⁹ rekao je u svom svedočenju da se oko podneva 13. juna 1998. godine zajedno sa svojom porodicom vozio prema severu, putem Đakovica-Klina.¹⁸⁹⁰ Na ulazu u Dolovo, opština Klina, zaustavila ih je VJ i rekla im da ne idu dalje.¹⁸⁹¹ Okrenuli su se natrag prema Đakovici, a oko 13:00 časova, na glavnom putu u blizini mesta Volujak, opština Klina, zaustavilo ih je više od deset vojnika OVK.¹⁸⁹² Svi su bili naoružani; neki od njih su nosili civilnu odeću, a neki maskirne uniforme, ali niko nije imao nikakve oznake.¹⁸⁹³ Pregledali su dokumente svedoka 6, pretresli njega i automobil i pronašli policijski pištolj i fotografiju svedoka 6 s jednim penzionisanim policajcem Albancem u uniformi.¹⁸⁹⁴ Svedoku 6 su oduzeli pištolj i dokumente, uključujući i dozvolu za oružje.¹⁸⁹⁵ Svedok 6 i njegova porodica su proveli oko dva sata čekajući pored puta u svom automobilu.¹⁸⁹⁶ Svedok je zatim čuo kako im s glavnog puta prilazi neki automobil, kao i pucnjavu.¹⁸⁹⁷ Vojnici su dovezli svetloplavi automobil marke opel kadet s registarskim tablicama Đakovice do mesta gde je bio parkiran svedok 6.¹⁸⁹⁸ Jedan od vojnika je pitao svedoka 6 da li prepoznaje automobil, a on je odgovorio da ga ne prepoznaje.¹⁸⁹⁹ Dvadesetak minuta kasnije, oko 15:00 ili 16:00 časova, dva vojnika su odvezla automobil svedoka 6 i opel kadet, pri čemu su se svedok 6 i njegova porodica prethodno rasporedili u ta dva automobila.¹⁹⁰⁰ Svedok 6 je bio u opel kadetu, gde je pronašao album s fotografijama u kojem je prepoznao Nenada, jednog policajca srpske ili crnogorske nacionalnosti koji je radio u

¹⁸⁸⁹ Svedok 6, T. 5166-5167, 5238-5239, 5263-5264, 5305, 5399.

¹⁸⁹⁰ Svedok 6, T. 5168-5171, 5293, 5386; dok. pr. br. P331 (mapa na kojoj je svedok označio kuda je putovao).

¹⁸⁹¹ Svedok 6, T. 5171, 5173, 5179, 5188-5190, 5352; dok. pr. br. P331 (mapa na kojoj je svedok označio kuda je putovao).

¹⁸⁹² Svedok 6, T. 5171, 5173-5174, 5190-5191, 5193, 5293-5294; dok. pr. br. P331 (mapa na kojoj je svedok označio kuda je putovao).

¹⁸⁹³ Svedok 6, T. 5193-5194.

¹⁸⁹⁴ Svedok 6, T. 5194, 5352-5355, 5399.

¹⁸⁹⁵ Svedok 6, T. 5194, 5352-5353.

¹⁸⁹⁶ Svedok 6, T. 5194-5195.

¹⁸⁹⁷ Svedok 6, T. 5195.

¹⁸⁹⁸ Svedok 6, T. 5195-5196.

¹⁸⁹⁹ Svedok 6, T. 5195.

¹⁹⁰⁰ Svedok 6, T. 5196, 5203-5204, 5316.

Đakovici.¹⁹⁰¹ Vojnici su u jednom trenutku rekli svedokovoj supruzi i deci da izađu, što su oni i uradili.¹⁹⁰² Automobili su stigli u Jablanicu, opština Đakovica.¹⁹⁰³

382. Pre 18:00 časova 13. juna 1998, dok je još uvek bilo dnevnog svetla, vojnici su proveli svedoka 6 kroz kapiju, ušli u dvorište i odveli ga u prostoriju odmah levo od ulaza u dvorište.¹⁹⁰⁴ U toj prostoriji, vojnici su ga naizmenično udarali nogama i tukli bejzbol palicama i drugim predmetima, od čega je svedok zadobio povrede i izgubio svest.¹⁹⁰⁵ U tom premlaćivanju je, između ostalih, učestvovao Nazmi Brahimaj.¹⁹⁰⁶ Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da su mu postavljali pitanja, ali da mu niko nije objasnio zašto ga tuku.¹⁹⁰⁷ Svedok 6 se ne seća da je te večeri video Lahija Brahimaja.¹⁹⁰⁸ Neke osobe koje svedok 6 nije prepoznao vezale su svedoka i Nenada, čiju je fotografiju svedok 6 video u opel kadetu, i ostavili ih u toj prostoriji preko noći.¹⁹⁰⁹ Sledećeg dana posle podne, 14. juna 1998. godine, dok je još uvek bilo dnevnog svetla, neke osobe koje svedok 6 nije prepoznao premestile su ga u jednu jednospratnu kuću od crvene cigle koja je imala četiri sobe i nalazila se u sredini nekog dvorišta.¹⁹¹⁰ Svedok 6 je ostao u jednoj sobi te kuće sve vreme boravka u Jablanici.¹⁹¹¹ Soba je imala prozor koji je bio zatvoren drvenim daskama kroz koje je prolazilo veoma malo svetlosti.¹⁹¹² U sobi nije bilo sijalice.¹⁹¹³ Prve četiri nedelje, svedok je bio zatvoren u toj sobi, a vojnike je viđao samo kad su dolazili da ga tuku.¹⁹¹⁴ Lahi i Nazmi Brahimaj bi došli, obično ostali pet-deset minuta i tukli svedoka 6 pesnicama i bejzbol palicama.¹⁹¹⁵ Nazmi i Lahi Brahimaj su takođe ponekad bili prisutni kad bi drugi vojnici tukli svedoka 6.¹⁹¹⁶ Ponekad bi Lahi, Nazmi i Hamza Brahimaj, došli u sobu gde su ga držali, ali ga ne bi tukli.¹⁹¹⁷ Vojnici OVK, uključujući Lahija i Nazmija Brahimaja,

¹⁹⁰¹ Svedok 6, T. 5196-5197, 5354.

¹⁹⁰² Svedok 6, T. 5200.

¹⁹⁰³ Svedok 6, T. 5197-5201, 5203; dok. pr. br. P331 (mapa na kojoj je svedok označio kuda je putovao).

¹⁹⁰⁴ Svedok 6, T. 5204-5205, 5213-5215, 5316, 5322; dok. pr. br. P333 (fotografija kompleksa Jablanica na kojoj je svedok označio gde su Nenada i njega tukli).

¹⁹⁰⁵ Svedok 6, T. 5207-5211, 5214-5215, 5324, 5350-5351.

¹⁹⁰⁶ Svedok 6, T. 5209.

¹⁹⁰⁷ Svedok 6, T. 5210, 5400.

¹⁹⁰⁸ Svedok 6, T. 5372.

¹⁹⁰⁹ Svedok 6, T. 5210, 5213, 5215-5216, 5304, 5316; dok. pr. br. P333 (fotografija kompleksa u Jablanici na kojoj je svedok označio gde su Nenada i njega tukli).

¹⁹¹⁰ Svedok 6, T. 5204-5205, 5216, 5316, 5324; dok. pr. br. P332 (fotografija kompleksa u Jablanici).

¹⁹¹¹ Svedok 6, T. 5205, 5213, 5216, 5316-5317, 5325, 5347.

¹⁹¹² Svedok 6, T. 5216, 5325-5326.

¹⁹¹³ Svedok 6, T. 5401

¹⁹¹⁴ Svedok 6, T. 5217-5218, 5220.

¹⁹¹⁵ Svedok 6, T. 5208-5209, 5219-5220, 5372-5373.

¹⁹¹⁶ Svedok 6, T. 5220-5221, 5373.

¹⁹¹⁷ Svedok 6, T. 5220.

optuživali su svedoka 6 da sarađuje sa Srbima ili da je njihov špijun.¹⁹¹⁸ Svedok 6 je otekao od batina koje je dobio.¹⁹¹⁹ Bio je bolestan i često bez svesti.¹⁹²⁰ Gani Brahimaj, koji tu radio kao kuvar, svakoga dana mu je donosio po komad hleba s marmeladom i malo vode.¹⁹²¹

383. Prve četiri nedelje svog zatočenja, svedok 6 nije znao imena ljudi koji su ga držali u pritvoru.¹⁹²² Imena Lahija, Nazmia i Hamze Brahimaja je saznao kad su se oni jedan drugom obraćali u dvorištu.¹⁹²³ Nazmija Brahimaja je viđao gotovo svakog dana.¹⁹²⁴ Gani Brahimaj je svedoku rekao ime Nazmija Brahimaja.¹⁹²⁵ Čuo je kako su se drugi obraćali Nazmiju kao "zameniku komandanta".¹⁹²⁶ Svedok 6 je u Jablanici svakodnevno viđao i Hamzu.¹⁹²⁷ Čuo je kako mu se drugi obraćaju tim imenom.¹⁹²⁸ Mnogo kasnije, saznao je da se Hamza preziva Brahimaj.¹⁹²⁹ Svedok 6 je u Jablanici video i Lahija Brahimaja i čuo kako mu se drugi obraćaju kao Lahiju ili Maxhupu.¹⁹³⁰ Gani Brahimaj je rekao svedoku 6 da je nadimak Lahija Brahimaja Maxhup.¹⁹³¹ Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da, tokom boravka u Jablanici, ne bi prošla ni dva dana da ne vidi Lahija Brahimaja.¹⁹³² Lahi Brahimaj je nosio ili maskirnu ili crnu uniformu.¹⁹³³ Svedok 6 je posvedočio da je Lahi Brahimaj bio pripadnik OVK.¹⁹³⁴ Tokom poslednjih nedelju i po boravka u Jablanici ili otprilike toliko, svedok 6 je provodio noć u istoj sobi, ali je tokom dana mogao da se kreće po kući i dvorištu.¹⁹³⁵ Više ga nisu tukli.¹⁹³⁶ Jeo je, između ostalog, hleb i pasulj.¹⁹³⁷ Prao je sudove na livadi.¹⁹³⁸ Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je imao osećaj da može da pobegne, ali da "nije hteo da

¹⁹¹⁸ Svedok 6, T. 5351-5352, 5398-5400.

¹⁹¹⁹ Svedok 6, T. 5220.

¹⁹²⁰ Svedok 6, T. 5326.

¹⁹²¹ Svedok 6, T. 5218-5219, 5240, 5244, 5326-5329, 5341.

¹⁹²² Svedok 6, T. 5208, 5218, 5232, 5295-5297, 5347.

¹⁹²³ Svedok 6, T. 5208-5209, 5245.

¹⁹²⁴ Svedok 6, T. 5219.

¹⁹²⁵ Svedok 6, T. 5378.

¹⁹²⁶ Svedok 6, T. 5245.

¹⁹²⁷ Svedok 6, T. 5219.

¹⁹²⁸ Svedok 6, T. 5246.

¹⁹²⁹ Svedok 6, T. 5209.

¹⁹³⁰ Svedok 6, T. 5245.

¹⁹³¹ Svedok 6, T. 5218-5219.

¹⁹³² Svedok 6, T. 5218, 5372.

¹⁹³³ Svedok 6, T. 5245.

¹⁹³⁴ Svedok 6, T. 5246.

¹⁹³⁵ Svedok 6, T. 5217, 5231-5232, 5241-5243, 5332-5334, 5386, 5391.

¹⁹³⁶ Svedok 6, T. 5243, 5259.

¹⁹³⁷ Svedok 6, T. 5329.

¹⁹³⁸ Svedok 6, T. 5244, 5333-5334, 5341, 5361, 5395.

rizikuje".¹⁹³⁹ Svedoka 6 su posetili njegova supruga, otac i jedan od njegovih sinova.¹⁹⁴⁰ Neka osoba koju svedok 6 nije poznavao dala im je neki papir na kojem je pisalo da će ga pustiti za nedelju dana.¹⁹⁴¹ Svedok 6 je u Jablanici povremeno viđao i po 100-200 vojnika, koji su išli da donesu oružje iz Albanije.¹⁹⁴² Većina njih nije bila uniformisana ili su bili samo delimično uniformisani.¹⁹⁴³ Osim zatvorenika, svedok 6 je u Jablanici viđao i druge civile.¹⁹⁴⁴

384. Dana 25. jula 1998. godine, svedok 6 je od Nazmija Brahimaja dobio dva rešenja koja je ovaj potpisao kao zamenik komandanta OVK u Jablanici, podzona Dukađin; u jednom rešenju se navodi da se svedok 6 pušta na slobodu, a u drugom da mu se oduzimaju automobil i pištolj.¹⁹⁴⁵ U rešenju o puštanju na slobodu se navodi da se svedok 6 uslovno pušta na slobodu i da će "[ako] ponovi greške, [protiv svedoka] biti pokrenut krivični postupak."¹⁹⁴⁶ Svedok 6 je pušten istoga dana.¹⁹⁴⁷ Svedok 6 je tražio da mu vrate automobil, pištolj, vozačku dozvolu, ličnu kartu i novčanik, ali to nije dobio.¹⁹⁴⁸ Svedoku 6 nije nikada rečeno zbog čega je bio pritvoren.¹⁹⁴⁹ Nakon što je pušten na slobodu, otac mu je rekao da su ljudi iz njihovog sela došli da mole da on bude pušten.¹⁹⁵⁰ Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je odatle otišao s modricama na leđima, frakturom leve podlaktice kod ručnog zgloba i otvorenom ranom na zadnjoj strani desne ruke ili ramena.¹⁹⁵¹ Svedok 6 se žalio na trajne bolove po celom telu.¹⁹⁵² On je takođe rekao da je postao nesposoban da obavlja fizičke poslove i da ne može da podigne ništa teže od pet kilograma.¹⁹⁵³ On je istakao da su njegovi zdravstveni problemi posledica batina koje je dobio u Jablanici i da je pre svog boravka tamo bio dobroga zdravlja.¹⁹⁵⁴ Dana 30. jula 1998. godine, svedok 6 je otišao kod lekara u

¹⁹³⁹ Svedok 6, T. 5243, 5349.

¹⁹⁴⁰ Svedok 6, T. 5252.

¹⁹⁴¹ Svedok 6, T. 5252.

¹⁹⁴² Svedok 6, T. 5246, 5360-5361.

¹⁹⁴³ Svedok 6, T. 5246.

¹⁹⁴⁴ Svedok 6, T. 5246.

¹⁹⁴⁵ Svedok 6, T. 5253-5256, 5379; dok. pr. br. P335 (rešenja koja je potpisao Nazmi Brahimaj).

¹⁹⁴⁶ Svedok 6, T. 5255-5256; dok. pr. br. P335 (rešenja koja je potpisao Nazmi Brahimaj).

¹⁹⁴⁷ Svedok 6, T. 5206, 5252-5255, 5297-5298.

¹⁹⁴⁸ Svedok 6, T. 5254, 5256, 5304, 5342, 5361, 5378-5380, 5398, 5403.

¹⁹⁴⁹ Svedok 6, T. 5252-5253.

¹⁹⁵⁰ Svedok 6, T. 5252.

¹⁹⁵¹ Svedok 6, T. 5210, 5243, 5259, 5265-5268, 5373-5375.

¹⁹⁵² Svedok 6, T. 5268, 5373-5374, 5401.

¹⁹⁵³ Svedok 6, T. 5243, 5268.

¹⁹⁵⁴ Svedok 6, T. 5259, 5401.

Đakovicu, koji je napravio rendgenski snimak i prepisao mu lekove.¹⁹⁵⁵ Rendgenskim snimkom otkrivena je fraktura leve ulne.¹⁹⁵⁶ Taj lekar nije lečio njegovu levu podlakticu.¹⁹⁵⁷ Svedok 6 je otišao kod drugog lekara, koji mu je prepisao tablete protiv bolova.¹⁹⁵⁸ U vreme svog svedočenja, svedok 6 je još uvek uzimao lekove zbog povreda koje je zadobio tokom zatočenja.¹⁹⁵⁹

385. Svedok 6 je ponovo sreo Nazmija Brahimaja oko godinu dana nakon boravka u pritvoru i prepoznao ga.¹⁹⁶⁰ Dana 24. februara 2004. godine, svedok 6 ga je prepoznao i na foto-panelu.¹⁹⁶¹ Tom prilikom je na istom tom foto-panelu prepoznao i Lahija Brahimaja.¹⁹⁶²

386. Pekka Haverinen, finski policajac koji je radio kao istražitelj MKSJ od juna 2002. do marta 2005. godine,¹⁹⁶³ posvedočio je da je svedoku 6 prilikom razgovora obavljenog 25. februaru 2004. godine pokazao sedam foto-panela.¹⁹⁶⁴ Svedok 6 je na tim foto-panelima prepoznao Ramusha Haradinaja i Lahija Brahimaja.¹⁹⁶⁵ Svedok 6 je rekao Haverinenu da je Haradinaja prepoznao zato što ga je viđao u novinama i na televiziji.¹⁹⁶⁶ Ramusha Haradinaja nije poznavao iz razdoblja rata, a ne seća se ni da ga je video u zatvoru OVK u Jablanici.¹⁹⁶⁷ Svedok 6 je potpisao foto-panele, ali nema oznaka s relevantnim brojevima.¹⁹⁶⁸

387. Svedokinja 23 je u svom svedočenju rekla da je 12. juna 1998. godine, oko 13:00 časova, sa svedokom 6 i ostalim članovima porodice putovala iz Bardosana/Bardhasa, opština Đakovica, u Napolje/Nepolë, opština Peć.¹⁹⁶⁹ Na putu između Peći i Prištine, na

¹⁹⁵⁵ Svedok 6, T. 5259, 5261-5262, 5298-5299, 5312-5313; dok. pr. br. P336 (lekarski nalaz posle pregleda svedoka 6).

¹⁹⁵⁶ Dok. pr. br. P336 (lekarski nalaz posle pregleda svedoka 6).

¹⁹⁵⁷ Svedok 6, T. 5265-5268.

¹⁹⁵⁸ Svedok 6, T. 5267-5268.

¹⁹⁵⁹ Svedok 6, T. 5269, 5401.

¹⁹⁶⁰ Svedok 6, T. 5269-5271.

¹⁹⁶¹ Dok. pr. br. P375/P376 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 10, 14, dodatak 4. V. takođe svedok 6, T. 5371-5372.

¹⁹⁶² Svedok 6, T. 5371-5372; dok. pr. br. P375/P376 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 10, 15, Dodatak 5.

¹⁹⁶³ Dok. pr. br. P375/P376 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 1; Pekka Haverinen, T. 6299-6300.

¹⁹⁶⁴ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 8, 10; Pekka Haverinen, T. 6339-6340.

¹⁹⁶⁵ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 11, 15, Dodatak 2, Dodatak 5.

¹⁹⁶⁶ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 12.

¹⁹⁶⁷ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 12.

¹⁹⁶⁸ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 12, 15; Pekka Haverinen, T. 6348-6350.

¹⁹⁶⁹ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 2.

kontrolnom punktu na mostu u Dolovu, opština Klina, zaustavila ih je srpska policija.¹⁹⁷⁰ Policija im je rekla da je zbog OVK opasno putovati u Napolje.¹⁹⁷¹ Porodica je odlučila da se vrati, ali ih je na putu nazad, u blizini mesta Crna stena na putu Klina-Đakovica, zaustavilo 10-15 naoružanih ljudi.¹⁹⁷² Neki od njih su nosili maskirne uniforme.¹⁹⁷³ Ti ljudi su oko dva sata ispitivali ovu porodicu.¹⁹⁷⁴ Svedoka 6 su ispitivali o pištolju koji je nosio i fotografiji koju je imao u automobilu, na kojoj je snimljen zajedno s nekim albanskim policajcem.¹⁹⁷⁵ Svedok 6 je tim ljudima morao da da svoj pištolj.¹⁹⁷⁶ Nakon otprilike dva sata, svedokinja je čula kako se iz pravca Đakovice približava neki automobil, nakon čega je usledila pucnjava.¹⁹⁷⁷ Svedokinja nije videla šta se dogodilo i ne seća se detalja u vezi s automobilom.¹⁹⁷⁸ Svedokinji su naredili da uđe u taj drugi automobil, zajedno sa svedokom 6 i još jednim članom porodice.¹⁹⁷⁹ Ostali članovi porodice ušli su u porodični automobil.¹⁹⁸⁰ Oba automobila vozili su vojnici OVK.¹⁹⁸¹ Svi su se odvezli do jednog mesta u Napolju, gde su svedokinja 23 i ostali članovi porodice ostavljeni, s izuzetkom svedoka 6, a vojnici OVK su se odvezli u dva automobila sa svedokom 6.¹⁹⁸² Nakon tog incidenta, svedokinja je rekla svom bratu i jednom rođaku da je OVK odveo svedoka 6.¹⁹⁸³ Počeli su da se raspituju i saznali da je svedok 6 pritvoren u selu Jablanica.¹⁹⁸⁴ Svedokinja je u Napolju ostala tri-četiri dana i svakog dana je viđala kako neko vozi njen automobil po selu.¹⁹⁸⁵ Pet nedelja kasnije, svedok 7 je dobio dopis od OVK u kojem se navodi da on, svedokinja i neki drugi

¹⁹⁷⁰ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 2; svedokinja 23, T. 10539.

¹⁹⁷¹ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 2.

¹⁹⁷² Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 2-3; svedokinja 23, T. 10528.

¹⁹⁷³ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10539-10540.

¹⁹⁷⁴ P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10528.

¹⁹⁷⁵ Svedokinja 23, T. 10540.

¹⁹⁷⁶ Svedokinja 23, T. 10540-10541.

¹⁹⁷⁷ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10529-10531.

¹⁹⁷⁸ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10529.

¹⁹⁷⁹ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10529-10534.

¹⁹⁸⁰ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10529-10534.

¹⁹⁸¹ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10532-10537.

¹⁹⁸² Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3; svedokinja 23, T. 10532-10533.

¹⁹⁸³ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3.

¹⁹⁸⁴ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 3-4.

¹⁹⁸⁵ Svedokinja 23, T. 10535, 10547-10548.

članovi porodice mogu da posete svedoka 6 u Jablanici, što su i uradili.¹⁹⁸⁶ Svedokinja 23 je primetila da je svedok 6 mnogo oslabio i da je loše izgledao.¹⁹⁸⁷ Svedokinja je bila sa svedokom 6 oko sat vremena u dvorištu kompleksa i bilo im je dopušteno da razgovaraju samo o tome kako su.¹⁹⁸⁸ Svedok 6 je nosio košulju kratkih rukava i jaknu, pa svedokinja nije mogla da vidi vidljive povrede na telu.¹⁹⁸⁹ Neka osoba, za koju je svedokinja mislila da je komandant OVK, rekla im je da mogu da dođu za nedelju dana i odvedu svedoka 6 kući.¹⁹⁹⁰ Nedelju dana kasnije, 25. jula 1998. godine, brat svedoka 6 je otišao u Jablanicu i doveo svedoka 6 kući.¹⁹⁹¹ Svedokinja 23 je tada videla da svedok 6 ima mnogo modrica po telu, ali ne i po licu.¹⁹⁹² Svedok 6 je otišao lekaru i na rendgenskom snimku se pokazalo da mu je slomljena ruka.¹⁹⁹³ Svedok 6 joj je rekao da su ga sve vreme tukli i da mu je ruka bila slomljena još kad ga je posetila, ali da su mu rekli da za vreme posete skine zavoj.¹⁹⁹⁴

388. Svedok 16 je u svom svedočenju rekao da su mu suseljani rekli da su svedoka 6 neke svedoku 16 nepoznate osobe odvele i pritvorile u Jablanici, opština Đakovica.¹⁹⁹⁵ Grupa seljana, uključujući i svedoke 16 i 7, odvezla se u Jablanicu da traži da ga puste na slobodu.¹⁹⁹⁶ Između Žabelja, opština Đakovica, i Jablanice, naišli su na kontrolni punkt na kojem su bili vojnici OVK.¹⁹⁹⁷ Svedok 16 je rekao vojnicima da su došli da pitaju šta se dogodilo sa svedokom 6.¹⁹⁹⁸ Jedan od vojnika im je rekao da mogu da produže prema Jablanici, ali da ne ulaze u selo.¹⁹⁹⁹ Seljani su zaustavili automobil pred Jablanicom.²⁰⁰⁰ Prišla su im dva vojnika, jedan u uniformi OVK, a drugi u crnoj uniformi, i pozdravila ih stisnutom pesnicom.²⁰⁰¹ Svedok 16 im je rekao da su seljani

¹⁹⁸⁶ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 4.

¹⁹⁸⁷ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 4; svedokinja 23, T. 10550-10551.

¹⁹⁸⁸ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 4; svedokinja 23 T. 10538; dok. pr. br. D118 (fotografija koja prikazuje kompleks u Jablanici).

¹⁹⁸⁹ Svedokinja 23, T. 10550, 10558-10559.

¹⁹⁹⁰ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 4.

¹⁹⁹¹ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 2, 4.

¹⁹⁹² Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 4; svedokinja 23, T. 10538-10539, 10559.

¹⁹⁹³ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 4; svedokinja 23, T. 10538-10539, 10551-10552.

¹⁹⁹⁴ Dok. pr. br. P1221 (svedokinja 23, izjava svedokinje, 18. januar 2003. godine), str. 4.

¹⁹⁹⁵ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 3-4.

¹⁹⁹⁶ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 4-5, 14.

¹⁹⁹⁷ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 5.

¹⁹⁹⁸ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 6.

¹⁹⁹⁹ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 6.

²⁰⁰⁰ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 7.

²⁰⁰¹ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 7.

došli da pitaju komandanta šta se dogodilo sa svedokom 6.²⁰⁰² Jedan od vojnika je potvrdio da je svedok 6 tu pritvoren i rekao da će komandant doći da ih vidi.²⁰⁰³ Seljani su čekali prekoputa kompleksa OVK, koji je bio prvi objekat u Jablanici, s leve strane puta kad se dolazi iz pravca Žabelja, a sastojao se od jedne duge zgrade koja je ličila na staju i jedne dvospratne zgrade.²⁰⁰⁴ Jedan naoružan čovek stigao je džipom, repetirao automat, pozdravio seljane stisnutom pesnicom i predstavio se kao komandant.²⁰⁰⁵ Rekao je da je svedok 6 uhapšen i osuđen, ali da će biti pušten.²⁰⁰⁶ Nikom iz te grupe nije dopustio da poseti svedoka 6.²⁰⁰⁷ Kad su seljani rekli da su svi oni Albanci i da imaju istog predsednika, Rugovu, komandant je odgovorio da nisu isti jer se seljani ne bore i dodao da on ne priznaje Rugovu.²⁰⁰⁸ Komandant je zatim otišao do kompleksa OVK, a seljani su se vratili kućama.²⁰⁰⁹ Svedok 16 nije mogao da opiše komandanta i ne bi mogao da ga prepozna.²⁰¹⁰

389. Svedok 7 je u svom svedočenju rekao da je krajem juna 1998. godine čuo od jednog prijatelja da je svedok 6 uhapšen i odveden u štab OVK u Jablanici, opština Đakovica.²⁰¹¹ Taj prijatelj je to čuo od nekog rođaka svedoka 7, koji je video kako OVK odvozi svedoka 6 u Jablanicu.²⁰¹² Svedok 7 se zatim sa seoskim starešinama odvezao u Jablanicu da zatraži da svedok 6 bude oslobođen.²⁰¹³ Svedok 7 je rekao da je štab OVK bio smešten u prvom kompleksu sa leve strane, na ulazu u selo iz pravca Žabelja, opština Đakovica.²⁰¹⁴ To je bila velika kuća u ograđenom kompleksu, gde se nalazio velik broj vojnika OVK.²⁰¹⁵ Kad su stigli u štab OVK, svedok 7 i seoske starešine objasnili su stražaru na prednjoj kapiji zašto su došli; stražar je odgovorio da će morati da razgovaraju sa komandantom zvanim Maxhupi.²⁰¹⁶ Nešto kasnije, do prednje kapije su stigla dva čoveka u crnim uniformama s oznakama OVK, naoružani pištoljima, a

²⁰⁰² Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 8.

²⁰⁰³ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 9.

²⁰⁰⁴ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 10.

²⁰⁰⁵ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 11-13.

²⁰⁰⁶ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 13.

²⁰⁰⁷ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 14, 18.

²⁰⁰⁸ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 15-17.

²⁰⁰⁹ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 18.

²⁰¹⁰ Dok. pr. br. P1237 (svedok 16, izjava svedoka, 6. maj 2004. godine), par. 19.

²⁰¹¹ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april 2004. godine), par. 3.

²⁰¹² Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 4.

²⁰¹³ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 5.

²⁰¹⁴ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 6.

²⁰¹⁵ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 6.

²⁰¹⁶ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 7.

jedan od njih se predstavio kao komandant Maxhupi.²⁰¹⁷ Svedok 16 je tražio da se Maxhupi predstavi pravim imenom, ali bez uspeha.²⁰¹⁸ Svedok 16 je zatim objasnio da su došli da traže da svedok 6 bude oslobođen.²⁰¹⁹ Maxhupi je odgovorio da je on osudio svedoka 6 i da će morati da izdrži kaznu kod OVK, ali nije rekao zbog čega ga je osudio.²⁰²⁰ Maxhupi nije dopustio posetiocima da vide svedoka 6, ali je obećao svedoku 7 da će moći da ga vidi za dve nedelje.²⁰²¹ Maxhupi je zatim pitao ljude iz grupe zašto se ne bore na liniji fronta, na šta je neko odgovorio da su oni očekivali da njihov vođa u ratu bude Rugova.²⁰²² Maxhupi je na to veoma ljutito odgovorio da Rugovu smatra izdajnikom koji podržava srpsku vlast.²⁰²³

390. Sledeće dve nedelje svedok 7 je svakodnevno odlazio u Jablanicu, ali mu nijednom nisu dozvolili da uđe u kompleks.²⁰²⁴ Trinaest dana nakon otmice svedoka 6, svedok 7 je stražaru na kapiji kompleksa u Jablanici saopštio da je Maxhupi rekao da za dve nedelje može da poseti svedoka 6.²⁰²⁵ Stražar je rekao da će obavestiti komandanta Maxhupija da je svedok tu i pustio ga da uđe u kompleks.²⁰²⁶ Nešto kasnije, čovek koji se predstavio kao Maxhupi stigao je u kompleks u vojnom džipu.²⁰²⁷ Svedok mu je objasnio da je svedok 6 pritvoren pre dve nedelje, a da je Maxhupi rekao da će se svedoku dopustiti da vidi svedoka 6 tek nakon dve nedelje.²⁰²⁸ Maxhupi je rekao svedoku da mu on neće dozvoliti da vidi svedoka 6, a zatim mu je naredio da napusti kompleks.²⁰²⁹ Iako se svedok 7 tokom sledećih dana vraćao u Jablanicu (ali nije ulazio u kompleks), Maxhupija više nije sreo.²⁰³⁰ Tokom tih poseta, svedok 7 je zadobio poverenje jednog vojnika OVK, koji mu je rekao da je svedok 6 živ i da radi u kuhinji i služi hranu.²⁰³¹ Jednoga dana, svedoku 7 je dopušteno da uđe u kompleks i on je odveden kod nekog komandanta koga nikada ranije nije video.²⁰³² Taj komandant je

²⁰¹⁷ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 8.

²⁰¹⁸ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 9-10.

²⁰¹⁹ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 10-12.

²⁰²⁰ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 13.

²⁰²¹ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 14, 16.

²⁰²² Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 15.

²⁰²³ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 15.

²⁰²⁴ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 18.

²⁰²⁵ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 19.

²⁰²⁶ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 20.

²⁰²⁷ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 21.

²⁰²⁸ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 21-22.

²⁰²⁹ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 23-25.

²⁰³⁰ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 26-27.

²⁰³¹ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 27-28.

²⁰³² Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 29-30.

svedoku 7 rekao da ide, jer je svedok 6 već osuđen.²⁰³³ Međutim, nakon razgovora s tim čovekom, svedok 7 je otišao da potraži onog vojnika OVK s kojim se sprijateljio i rekao mu je da se sastao s komandantom.²⁰³⁴ Vojnik je izrazio sumnju u pogledu toga da je svedok 7 razgovarao s komandantom, a onda je ušao u kompleks i obavestio svedoka 6 da je svedok 7 napolju i da ga pozdravlja.²⁰³⁵ Taj vojnik je tako postao kurir koji je prenosio poruke između svedoka 6 i svedoka 7.²⁰³⁶ Nedelju dana kasnije, jedan vojnik OVK je rekao svedoku 7 da će mu biti dopušteno da poseti svedoka 6.²⁰³⁷ Svedok 7 je zatim otišao kući i vratio se s još dve osobe od kojih je jedna bila svedokinja 23, pa su tako njih troje posetili svedoka 6 i zadržali se s njim dva sata.²⁰³⁸ Svedok 7 je kasnije saznao od svedoka 6 da im je posetu odobrio Nazmi Brahimaj, za koga je svedok 7 u svom svedočenju rekao da je Maxhupijev brat.²⁰³⁹ Nazmi Brahimaj je rekao svedoku 7 da bi toga dana pustio svedoka 6, ali da nema dokumente, misleći pritom na dozvolu za oružje svedoka 6, njegovu vozačku dozvolu i potvrde za pištolj i vozilo koji su svedoku 6 oduzeti, ali je dodao da će to da se reši za otprilike nedelju dana.²⁰⁴⁰ Nedelju dana nakon ovog susreta, svedok 6 je pušten na slobodu.²⁰⁴¹ Svedok 7 je izjavio da su stanovnici sela iz kojeg je bio svedok 6 bili uglavnom pristalice LDK, ali da ne zna zašto je svedok 6 bio otet.²⁰⁴²

391. Kao što je gore navedeno, svedok 6 je u svom svedočenju rekao da su ga 13. juna 1998. godine ili otprilike tog datuma vojnici OVK žestoko pretukli u kompleksu u Jablanici. Svedok 6 je takođe rekao da je sledeće četiri nedelje ili otprilike toliko vremena proveo u jednoj prostoriji tog kompleksa i da su ga vojnici OVK redovno tukli. Prema rečima svedoka 6, bio je u lošem fizičkom stanju i snosi trajne fizičke posledice tog premlaćivanja. Pretresno veće smatra da je svedok 6 verodostojan svedok i uverilo se da mu je premlaćivanje nanelo teške fizičke povrede i patnje. U svetlu težine tog premlaćivanja i njegovog ponavljanja, Pretresno veće se takođe uverilo da su izvršioci tog premlaćivanja morali nameravati da mu nanesu te patnje i povrede. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK okrutno postupali prema svedoku 6.

²⁰³³ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 29-30.

²⁰³⁴ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 31.

²⁰³⁵ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 31-32.

²⁰³⁶ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 32.

²⁰³⁷ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 34.

²⁰³⁸ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 35-36.

²⁰³⁹ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 36.

²⁰⁴⁰ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 37-38.

²⁰⁴¹ Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 39.

²⁰⁴² Dok. pr. br. P1248 (svedok 7, izjava svedoka, 28. april), par. 40-41.

392. Svedok 6 i svedokinja 23 su u svojim svedočenjima rekli da su 13. juna 1998. godine ili otprilike tog datuma, vojnici OVK pretresli svedoka 6 i njegov automobil i pronašli policijski pištolj, kao i fotografiju svedoka 6 s nekim policajcem Albancem. Svedokinja 23 je rekla da su vojnici ispitivali svedoka 6 o tim predmetima. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da mu lica koja su ga tukla tokom prvog dana njegovog boravka u kompleksu u Jablanici nisu objasnila zašto ga tuku. Međutim, on je takođe rekao da su ga tokom boravka u kompleksu u Jablanici neki vojnici OVK optužili da sarađuje sa Srbima i špijunira za njih. Svedok 7 i svedok 16 su posvedočili da im je komandant kompleksa u Jablanici rekao da je svedok 6 osuđen ili kažnjen, i da je ljutito govorio o predsedniku Rugovi i onima koji se ne bore. Kad je svedok 6 pušten, predato mu je rešenje Nazima Brahimaja u kojem se navodi da će: "[ako] ponovi greške, protiv [svedoka 6] biti pokrenut krivični postupak". Na osnovu tih dokaza, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK zlostavljali svedoka 6 da bi ga kaznili zato što su smatrali da kolaborira sa Srbima i da bi ga diskriminirali na političkoj osnovi. Iz tog razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK mučili svedoka 6.

393. Pretresno veće se takođe uverilo da su ti zločini tesno vezani za oružani sukob na Kosovu i da u vreme počinjenja zločina svedok 6 nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima, kao i da su izvršioci to znali ili morali da znaju.

394. Sva trojica optuženih se u tački 28 terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će razmotriti navode o udruženom zločinačkom poduhvatu u odeljku 7 dole u tekstu. Lahi Brahimaj se takođe, alternativno, tereti za počinjenje ili za pomaganje ili podržavanje zločina iz te tačke Optužnice.

395. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je Lahi Brahimaj učestvovao u nekim premlaćivanjima kojima je bio podvrgnut i da je ponekad bio prisutan kad su ga drugi tukli. Svedok 6 je takođe rekao da je Lahi Brahimaj bio među onima koji su ga optužili da sarađuje sa Srbima i špijunira za njih. Svedok 6 je imao dovoljno prilika da vidi Lahija Brahimaja tokom otprilike četiri nedelje tokom kojih su ga tukli. Pored toga, svedok 6 je rekao da je u sledećih nekoliko nedelja više puta video Lahija Brahimaja u kompleksu u Jablanici. Prema rečima svedoka 6, čuo je da mu se drugi obraćaju s Lahi ili Maxhup, a od Ganija Brahimaja je čuo da je Maxhup nadimak Lahija Brahimaja. Svedok 6 je kasnije prepoznao Lahija Brahimaja na foto-panelu. U vezi s ovim, vidi odeljak 2.3 gore. Pretresno veće se stoga van razumne sumnje uverilo da je Lahi Brahimaj lično učestvovao u okrutnom postupanju i mučenju svedoka 6 i zaključuje da

mu treba izreći osuđujuću presudu za počinjenje tih zločina. Shodno tome, Pretresno veće ne treba da razmatra pitanje da li je on pomagao i podržavao njihovo počinjenje.

6.16 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Nenada Remišlara i četvoro neidentifikovanih ljudi (tačka 30)

396. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Nenada Remišlara i četvoro neidentifikovanih ljudi kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze svedoka 73, Nebojše Avramovića, Zorana Stijovića i svedoka 6.

397. Svedok 73 je izjavio da je 13. juna 1998. godine Nenad Remišlar, koji je radio kao saobraćajni policajac u Đakovici, svojim plavim automobilom marke opel kadet, s registarskim tablicama Đakovice, krenuo iz Biče, opština Klina, u Đakovicu.²⁰⁴³ Bio je u civilnoj odeći.²⁰⁴⁴ Deset dana kasnije, Dragan Šimigić, kolega s posla i policajac MUP na službi u Đakovici, obavestio je svedoka da Nenada Remišlara sve to vreme nije bilo na poslu.²⁰⁴⁵ Nenadov otac Aleksandar Remišlar saznao je od jednog neidentifikovanog Albanca da mu je sin, zajedno s jednim Albancem katolikom, otet u blizini sela Rakovina/Rakovinč, opština Đakovica, i zatvoren u Jablanici, u istoj opštini.²⁰⁴⁶ Taj neidentifikovani Albanac je rekao da je Nenad Remišlar još uvek živ i da ga štiti jedan vojnik OVK koji ga poznaje.²⁰⁴⁷ Neidentifikovani Albanac je te informacije dobio od onog Albanca katolika.²⁰⁴⁸

398. Nebojša Avramović je posvedočio da su službenici MUP Rade Popović (sic), Nikola Jovanović i Nenad Remišlar nestali krajem aprila ili početkom maja 1998. godine na području puta Đakovica–Peć.²⁰⁴⁹ Iz izveštaja koje je tada pročitao, Avramović je zaključio da su Rade Popović (sic) i Nikola Jovanović bili na dužnosti.²⁰⁵⁰

²⁰⁴³ Dok. pr. br. P1242 (svedok 73, izjava svedoka, 13. novembar 2007. godine), par. 4.

²⁰⁴⁴ Dok. pr. br. P1242 (svedok 73, izjava svedoka, 13. novembar 2007. godine), par. 5.

²⁰⁴⁵ Dok. pr. br. P1242 (svedok 73, izjava svedoka, 13. novembar 2007. godine), par. 8.

²⁰⁴⁶ Dok. pr. br. P1242 (svedok 73, izjava svedoka, 13. novembar 2007. godine), par. 10-11.

²⁰⁴⁷ Dok. pr. br. P1242 (svedok 73, izjava svedoka, 13. novembar 2007. godine), par. 11.

²⁰⁴⁸ Dok. pr. br. P1242 (svedok 73, izjava svedoka, 13. novembar 2007. godine), par. 10.

²⁰⁴⁹ Dok. pr. br. P380 (Nebojša Avramović, izjava svedoka, 4. jun 2007. godine), par. 13; Nebojša Avramović, T. 6600-6602. V. takođe dok. pr. br. P385 (mapa područja koje, prema izjavi svedoka Avramovića, nije bilo bezbedno za Srbe.)

²⁰⁵⁰ Nebojša Avramović, T. 6604.

Njihov nadređeni prijavio je da su nestali.²⁰⁵¹ Avramović je u svom svedočenju rekao da se u izveštaju koji su dostavili Remištarovi rođaci i njegovi nadređeni navodi da je Nenad Remištar otet na putu Đakovica-Priština, kad je išao na posao iz svoje kuće u Glini.²⁰⁵² Pretresno veće smatra da se svedokov iskaz o Radetu Popoviću, u stvari, odnosi na Radeta Popadića, kao što se vidi iz veze s Nikolom Jovanovićem, pomenute u odeljku 6.12.2 gore.

399. Zoran Stijović, načelnik Analitičke službe Centra RDB Priština od 1995. do 1999. godine, u svom svedočenju je rekao da je RDB posedovao informacije da je Nenad Remištar, srpski policajac, zatočen u Jablanici.²⁰⁵³

400. Svedok 6, Albanac katoličke veroispovesti,²⁰⁵⁴ u svom svedočenju je rekao da su se dana 13. juna 1998. godine pre 18:00 časova on i Nenad nalazili u jednoj prostoriji pored ulaza u kompleks u Jablanici.²⁰⁵⁵ Svedok 6 je znao Nenada kao policajca srpske ili crnogorske nacionalnosti, koji je radio u Đakovici.²⁰⁵⁶ Svedok 6 je od Zokana Kuqija čuo da je Nenad iz sela Biča, opština Klina.²⁰⁵⁷ Svedok 6 je video Nazmija Brahimaja i grupu vojnika kako Nenada udaraju nogama i tuku bejzbol palicama i drugim predmetima, ostavivši ga onesveštenog, s modricama i nesposobnog da hoda.²⁰⁵⁸ Ti vojnici nisu dali nikakvo objašnjenje zašto tuku Nenada.²⁰⁵⁹ Svedok 6 se ne seća da je te večeri video Lahija Brahimaja.²⁰⁶⁰ Svedoka 6 i Nenada su vezali i ostavili u toj prostoriji preko noći.²⁰⁶¹ Posle podne sledećeg dana, 14. juna 1998. godine, Nenada su odvela dva vojnika.²⁰⁶² Svedok 6 više nikada nije video Nenada.²⁰⁶³ Kasnije je čuo od policajca Pavla Zuvića da je Nenad ubijen u Jablanici i da mu je telo možda bačeno negde u planine u blizini Peći ili Kline.²⁰⁶⁴

²⁰⁵¹ Nebojša Avramović, T. 6604.

²⁰⁵² Nebojša Avramović, T. 6605.

²⁰⁵³ Dok. pr. br. P931 (Zoran Stijović, izjava svedoka, 27. septembar 2007. godine), par. 2, 55.

²⁰⁵⁴ Svedok 6, T. 5166-5167, 5238-5239, 5263-5264, 5305, 5399.

²⁰⁵⁵ Svedok 6, T. 5204, 5213-5215, 5293, 5316; dok. pr. br. P333 (fotografija kompleksa u Jablanici na kojoj je svedok označio gde su njega i Nenada tukli).

²⁰⁵⁶ Svedok 6, T. 5196-5197, 5354.

²⁰⁵⁷ Svedok 6, T. 5197, 5354.

²⁰⁵⁸ Svedok 6, T. 5208-5211, 5324.

²⁰⁵⁹ Svedok 6, T. 5211.

²⁰⁶⁰ Svedok 6, T. 5372.

²⁰⁶¹ Svedok 6, T. 5210, 5213, 5215-5216, 5304, 5316; dok. pr. br. P333 (fotografija kompleksa u Jablanici na kojoj je svedok označio gde su njega i Nenada tukli).

²⁰⁶² Svedok 6, T. 5211, 5213, 5216, 5316-5317, 5324.

²⁰⁶³ Svedok 6, T. 5317-5318, 5324.

²⁰⁶⁴ Svedok 6, T. 5279, 5313-5314, 5323-5324.

401. Otprilike dve nedelje nakon 13. juna, kad je stigao svedok 6, u prostoriju gde se on nalazio stigla je grupa od još četiri zatočenika, jedan Bosanac i tri Crnogorci.²⁰⁶⁵ Svedok 6 je rekao da je taj Bosanac bio Musliman i da je on čuo kako su vojnici, dok su tukli tog čoveka, rekli da je radio u preduzeću “Elektrokosovo” u Dečanima, da je prekinuo snabdevanje strujom i da radi za Srbiju.²⁰⁶⁶ Lica koja svedok 6 nije poznavao i koja ne može da opiše, naizmenično su tu četvoricu novopristiglih ljudi udarala nogama, šamarala i tukla bejzbol palicama; jedna osoba im je takođe nanosila površinske ubode nožem, naročito onom Bosancu.²⁰⁶⁷ Krvarili su iz rana i pljuvali krv.²⁰⁶⁸ Krvi je bilo i na podu.²⁰⁶⁹ Te četiri osobe su ostale u toj prostoriji tri-četiri dana.²⁰⁷⁰ Tokom tog vremena, svedok 6 je u prostoriji viđao Nazmija i Hamzu Brahimaja.²⁰⁷¹ Jedne večeri oko 22:00 časa, tu četvoricu zatočenika odvela su lica koje svedok 6 nije prepoznao.²⁰⁷² Svedok 6 ih nikada više nije video.²⁰⁷³

402. Iskaz svedoka 73 podudara se sa svedočenjem svedoka 6 i svedokinje 23 (vidi odeljak 6.15 gore) i Pretresno veće se uverilo da je Nenad, o kom govori svedok 6, Nenad Remištar. Pretresno veće se takođe uverilo da je Nenadu Remištaru premlaćivanjem naneta teška fizička patnja. Imajući u vidu težinu premlaćivanja, Pretresno veće se takođe uverilo da su počiniooci morali imati nameru da prouzrokuju takve patnje. Iz tih razloga, Pretresno veće se uverilo da su vojnici OVK počinili krivično delo okrutnog postupanja prema Nenadu Remištaru. Na osnovu nacionalne pripadnosti žrtve, njegovog posla policajca i odsustva bilo kakvog alternativnog razumnog objašnjenja za njegovo pritvaranje i zlostavljanje, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK zlostavljali Nenada Remištara da bi ga kaznili, zastrašili i/ili izvršili diskriminaciju nad njim. Iz tog razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK mučili Nenada Remištara.

403. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da su posle podne 14. juna 1998. godine dva vojnika OVK odvela Nenada Remištara iz prostorije u kojoj su on i svedok 6 prenoćili. Svedok 6 je takođe rekao da više nikada nije video Nenada Remištara.

²⁰⁶⁵ Svedok 6, T. 5217, 5226-5227, 5329, 5387.

²⁰⁶⁶ Svedok 6, T. 5227, 5329-5330, 5397.

²⁰⁶⁷ Svedok 6, T. 5228, 5330-5331.

²⁰⁶⁸ Svedok 6, T. 5228.

²⁰⁶⁹ Svedok 6, T. 5230.

²⁰⁷⁰ Svedok 6, T. 5227, 5330, 5387.

²⁰⁷¹ Svedok 6, T. 5228.

²⁰⁷² Svedok 6, T. 5230.

²⁰⁷³ Svedok 6, T. 5230.

Pretresno veće je od svedoka 73 čulo za više dokaza iz druge ruke o tome da je Nenad Remištar bio u Jablanici, da je bio živ i pod zaštitom jednog vojnika OVK. Ovi višestruki dokazi iz druge ruke sugerišu da je prvobitni izvor bio sam svedok 6. Pretresno veće je mišljenja da su direktni dokazi svedoka 6 pouzdaniji od višestrukih dokaza iz druge ruke. Što se tiče smrti Nenada Remištara, svedok 6 je mogao da iznese samo dokaze iz druge ruke da je on ubijen u Jablanici, što je svedok saznao od jednog srpskog policajca. Pretresnom veću nisu predloženi dokazi koji potkrepljuju te dokaze iz druge ruke. Uzimajući u obzir činjenicu da Nenad Remištar više nikada nije viđen, Pretresno veće prihvata da je on, po svemu sudeći, mrtav. Budući da nisu pronađeni njegovi posmrtni ostaci, nema iskaza veštaka o uzroku njegove smrti. Pretresno veće zaključuje da se na osnovu raspoloživih dokaza ne može van razumne sumnje zaključiti da je Nenad Remištar ubijen.

404. Pretresno veće se uverilo da su okrutno postupanje i mučenje bili tesno vezani za oružani sukob na Kosovu i da Nenad Remištar nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima u vreme počinjenja zločina, kao i da su izvršioci to znali ili morali da znaju.

405. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da su, negde krajem juna 1998. godine, u prostoriju u kojoj se nalazio u kompleksu u Jablanici došli jedan Bosanac i tri Crnogorci. Prema rečima svedoka 6, on je video kako ih neka lica na smenu udaraju nogama, šamaraju i tuku bejzbol palicama, kao i da im jedno lice nanosi i površinske rane nožem. Svedok 6 u svom svedočenju je rekao da su oni krvarili iz tih rana i pljuvali krv. On je rekao da su u toj prostoriji proveli tri-četiri dana pre nego što su ih odveli. Svedok 6 nije dao nikakve informacije o izvršiocima. Na osnovu dokaza izvedenih u okviru tačaka 27-32 i činjenice da su izvršioci bili u mogućnosti da u to vreme dobiju pristup toj prostoriji u kompleksu u Jablanici, Pretresno veće se uverilo da su to bili vojnici OVK ili osobe povezane sa OVK. Pretresno veće se takođe uverilo da je toj četvorici ljudi tim premlaćivanjem i ubodima naneta teška fizička patnja i povrede. Imajući u vidu težinu zlostavljanja, Pretresno veće se takođe uverilo da su počinio morali imati nameru da nanesu takvu patnju i povrede. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK ili lica povezana sa OVK počinili krivično delo okrutnog postupanja prema toj četvorici ljudi.

406. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je čuo da su izvršioci, dok su tukli onog Bosanca, rekli da on radi za preduzeće "Elektrokosovo" u Dečanima, da je prekinuo

snabdevanje strujom i da radi za Srbiju. Pretresno veće se uverilo da je svrha njegovog premlaćivanja bila da bude kažnjen za svoje navodne aktivnosti. Pretresnom veću nisu predloženi dokazi o tome zašto su zlostavljana ona tri Crnogorca. Iz tih razloga, Pretresno veće se van razumne sumnje uverilo da su vojnici OVK ili lica povezana s OVK mučila Bosanca, ali ne i da su mučila tri Crnogorca. U Optužnici se ne navodi činjenica da su taj Bosanac i tri Crnogorca ubijeni. Pretresno veće stoga zaključuje da je optužba za ubistvo ograničena na Nenada Remišara.

407. Pretresno veće se takođe uverilo da su ti zločini tesno povezani s oružanim sukobom na Kosovu i da žrtve nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima u vreme počinjenja zločina, kao i da su izvršioci to znali ili morali da znaju.

408. Sva trojica optuženih se u tački 30 terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će razmotriti taj vid odgovornosti u odeljku 7 dole.

6.17 Štab OVK u Jablanici (tačka 32)

6.17.1 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Pala Krasniqija

409. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Pala Krasniqija kao kršenje zakona i običaja ratovanja.

410. U tački 32 Optužnice optuženi se terete za ratne zločine koje su, kako se navodi, počinili nad tri žrtve. Paragrafi 99-100 se odnose na Pala Krasniqija, paragrafi 101-102 se odnose na Skendera Kuqija, a paragrafi 103-106 na svedoka 3. U paragrafima 99-100 konkretno se ne navodi nijedno delo ili propust bilo kog od optuženih. U paragrafima 101-102 konkretno se ne navodi nijedno delo ili propust Lahija Brahimaja i Idriza Balaja. U Optužnici se isto tako ne navodi nijedno delo ili propust ovih optuženih u vezi s konkretnim činjenicama navedenim u paragrafima 99-102. Ipak, u tački 32 sva trojica optuženih se, po svemu sudeći, terete za sve navodne zločine nad sve tri žrtve, na osnovu jednog ili više alternativnih vidova odgovornosti.

411. Osim tačke 32 (i tačke 31 koja se odnosi na iste činjenične navode), sve tačke Optužnice, u kojima se neki optuženi tereti za bilo koji vid odgovornosti osim za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu, opisuju navedena dela ili propuste tog optuženog. Pored toga, u tački 32 se u paragrafu 102 navodi da je Ramush Haradinaj izdao nalog da

se posmrtni ostaci Skendera Kuqija ekshumiraju i vrata njegovoj porodici. Haradinaj se, alternativno, tereti za pomaganje i podržavanje počinjenja zločina opisanih u tački 32. Prema shvatanju Pretresnog veća, u Optužnici se navodi da Haradinajevi nalozi predstavljaju pomaganje i podržavanje okrutnog postupanja, mučenja i ubistva Skendera Kuqija. U svetlu toga, činjenica da se druga dvojica optuženih uopšte ne pominju u činjeničnim navodima vezanim za Skendera Kuqija sugerije da tužilaštvo nije imalo nameru da ih tereti ni za jedan drugi vid odgovornosti za navodne zločine počinjene nad ovom žrtvom. Isto tako, to sugerije da tužilaštvo nije imalo nameru da bilo kojeg od optuženih tereti za neki drugi vid odgovornosti za navodne zločine počinjene nad Palom Krasniqijem.

412. Pretresno veće stoga zaključuje da je, na kraju, alternativne vidove odgovornosti kojima se tereti u tački 32 primereno ograničiti na one optužene koji su eventualno imenovani u vezi s činjeničnim navodima za svaku od te tri žrtve. Stoga se nijedan od optuženih ne tereti, alternativno, za zločine koji su novodno počinjeni nad Palom Krasniqijem. Samo se Haradinaj tereti, alternativno, za zločine koji su navodno počinjeni nad Skenderom Kuqijem (vidi odeljak 6.17.2). Što se tiče svedoka 3, svi optuženi se terete alternativno (vidi odeljak 6.17.3).

413. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze više svedoka o navodnim zločinima počinjenim nad Palom Krasniqijem, kao i iskaze sudskomedicinskih veštaka.

414. Mahir Demaj, kosovski Albanac,²⁰⁷⁴ izjavio je da su on i Pal Krasniqi, koji su obojica želeli da pristupe OVK, putovali autobusom 1998. godine, mada ne može da se seti tačnog datuma.²⁰⁷⁵ Na putu između Trstenika/Trëstenik, opština Peć, i Kline zaustavila ih je grupa naoružanih srpskih civila.²⁰⁷⁶ Ti civili su pozvali uniformisanu policiju, koja je odmah počela da ih tuče i udara nogama.²⁰⁷⁷ Zatim su ih odveli u policijsku stanicu u Klini, gde su ih ispitivali i nastavili da ih tuku pesnicama, čizmama i nekom metalnom alatkom.²⁰⁷⁸ Negde oko ponoći, Mahiru Demaju i Palu Krasniqiju je bilo dopušteno da napuste policijsku stanicu.²⁰⁷⁹ Oni su se sakrili, ali ih je policija ubrzo

²⁰⁷⁴ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 3.

²⁰⁷⁵ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 3, 4, 5, Addendum, par. 2.

²⁰⁷⁶ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 5.

²⁰⁷⁷ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 5.

²⁰⁷⁸ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 5.

²⁰⁷⁹ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 6.

pronašla i vratila u Klinu, odakle su ih ponovo pustili.²⁰⁸⁰ Njih dvojica nisu imala nameru da se jave u policijsku stanicu, kao što im je bilo naloženo, već su produžili u Grabanicu, opština Klina, gde su naišli na neke pripadnike OVK; jedan pripadnik OVK im je pokazao put za Jablanicu, opština Đakovica.²⁰⁸¹ Po dolasku u Jablanicu, Pala Krasniqi i Mahira Demaja su odveli u improvizovanu bolnicu, gde je Mahiru Demaju pružena pomoć zbog povreda.²⁰⁸² Mahir Demaj se seća da je u bolnici lečeno najmanje deset lica, a jedno od njih bio je pripadnik OVK, ranjen metkom.²⁰⁸³ Mahir Demaj je izjavio da su ga sledećeg dana pustili i da se pridružio grupi svojih rođaka s kojima je krenuo prema Juniku, opština Dečani, da preuzme oružje iz Albanije.²⁰⁸⁴ Pal Krasniqi je ostao u Jablanici.²⁰⁸⁵ Mahir Demaj je poslednji put video Pala Krasniqija u civilnoj odeći, nosio je farmerke.²⁰⁸⁶ Pal Krasniqi je rekao da će ostati s prijateljima u Jablanici.²⁰⁸⁷

415. Albanac Ded Krasniqi²⁰⁸⁸ je rekao u svom svedočenju da je 10. jula 1998. godine njegov sin Pal Krasniqi otišao sa svojim prijateljem Mahirom Demajem u Jablanicu, da pristupi OVK.²⁰⁸⁹ Pal Krasniqi je nosio prugastu majicu kratkih rukava s crvenom prugastom kragom, svetloplavu i belu sportsku obuću i plave sportske pantalone s belom prugom.²⁰⁹⁰ Na putu su ih uhapsili na policijskom kontrolnom punktu u Velikoj Kruši.²⁰⁹¹ Srpska policija ih je pretukla i odvela u Klinu.²⁰⁹² Dana 11. jula 1998. godine, oko 06:00 časova, Pal Krasniqi je nazvao Deda Krasniqija iz Kline i ispričao mu šta se dogodilo.²⁰⁹³ Svedok je svom sinu savetovao da ode u Jablanicu, kao što je i planirao.²⁰⁹⁴ Dede Deda, svedokov nećak i prijatelj Pala Krasniqija ispričao je svedoku da ga je, sredinom avgusta 1998. godine, Pal Krasniqi nakratko nazvao iz Jablanice.²⁰⁹⁵ Prema rečima Dede Dede, Pal Krasniqi je rekao da ima mnogo para i da želi da se nađe

²⁰⁸⁰ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 6.

²⁰⁸¹ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 7, 8, 9.

²⁰⁸² Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 10, 11.

²⁰⁸³ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 12.

²⁰⁸⁴ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 13.

²⁰⁸⁵ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 13.

²⁰⁸⁶ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 14.

²⁰⁸⁷ Dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 14.

²⁰⁸⁸ Ded Krasniqi, T. 4767-4768.

²⁰⁸⁹ Ded Krasniqi, T. 4768-4770, 4774, 4805.

²⁰⁹⁰ Ded Krasniqi, T. 4787-4789.

²⁰⁹¹ Ded Krasniqi, T. 4770, 4807.

²⁰⁹² Ded Krasniqi, T. 4770, 4773-4774, 4807, 4833.

²⁰⁹³ Ded Krasniqi, T. 4770, 4807, 4829. V. takođe dok. pr. br. P1240 (Mahir Demaj, izjava svedoka, 26. april 2007. godine), par. 8.

²⁰⁹⁴ Ded Krasniqi, T. 4771.

²⁰⁹⁵ Ded Krasniqi, T. 4818-4821, 4835-4837.

s njim.²⁰⁹⁶ Dede Deda je rekao da su dogovorili da se sastanu istoga dana u Đakovici, ali se Pal Krasniqi nije pojavio.²⁰⁹⁷ Jednoga dana nakon rata, svedok se sreo s Mahirom Demajem u Peći i pitao ga za sina.²⁰⁹⁸ Demaj je bio uplašen i rekao svedoku da ne traži sina, dodavši da se "niko neće usuditi ništa da kaže o tome".²⁰⁹⁹ Demaj je takođe rekao svedoku da su on i Pal Krasniqi otišli u Jablanicu, da su njega tamo odveli u bolnicu zbog povreda koje je zadobio tokom premlaćivanja, a da je Pal pristupio OVK.²¹⁰⁰ Prema onome što je Demaj ispričao svedoku, otprilike pet dana nakon što su krenuli u Jablanicu, Pal Krasniqi je posetio Demaja u bolnici.²¹⁰¹ Bio je u pratnji dvojice vojnika.²¹⁰² Demaj je tada poslednji put video svedokovog sina.²¹⁰³

416. Ded Krasniqi je posvedočio da je 1998. godine njegov brat zajedno s nekim seljanima otišao u Jablanicu da se raspita za svedokovog sina.²¹⁰⁴ Svedokovom bratu su rekli da je Pal Krasniqi "otišao u Peć", što je značilo da je nestao i da se više nikada neće vratiti.²¹⁰⁵ Godine 2000, svedok je počeo da traži svog sina.²¹⁰⁶ Prvo je otišao u Jablanicu i razgovarao s nekim pripadnikom OVK po imenu Hamez Ukshini, koji je svedoku rekao da se Pal Krasniqi ne nalazi na spisku pripadnika OVK koji su došli u Jablanicu i otišli iz nje.²¹⁰⁷ Nakon toga, svedok je otišao u Klinu da vidi Alusha Agushija, komandanta OVK.²¹⁰⁸ Agushi je svedoku rekao da je njegov sin bio s njim "do prve ofanzive u septembru."²¹⁰⁹ Alush Agushi je nešto zabeležio i rekao Dedu Krasniqiju da će mu se javiti za dve nedelje, ali se više nije javio svedoku.²¹¹⁰

417. U oktobru ili novembru 2000. godine, svedok 6 je posetio Deda Krasniqija.²¹¹¹ On je Dedu Krasniqiju rekao da je bio u zatvoru u Jablanici zajedno s njegovim sinom, koga su tamo zlostavljali.²¹¹² Dedovog sina su optužili da je špijun srpske policije.²¹¹³

²⁰⁹⁶ Ded Krasniqi, T. 4820-4821, 4835.

²⁰⁹⁷ Ded Krasniqi, T. 4820-4821, 4835-4837.

²⁰⁹⁸ Ded Krasniqi, T. 4771-4772, 4809.

²⁰⁹⁹ Ded Krasniqi, T. 4772, 4809.

²¹⁰⁰ Ded Krasniqi, T. 4772-4773, 4810.

²¹⁰¹ Ded Krasniqi, T. 4773-4774, 4810.

²¹⁰² Ded Krasniqi, T. 4810.

²¹⁰³ Ded Krasniqi, T. 4773-4774.

²¹⁰⁴ Ded Krasniqi, T. 4817-4818, 4822.

²¹⁰⁵ Ded Krasniqi, T. 4817-4818, 4822-4825.

²¹⁰⁶ Ded Krasniqi, T. 4775-4776.

²¹⁰⁷ Ded Krasniqi, T. 4775-4778.

²¹⁰⁸ Ded Krasniqi, T. 4775, 4779, 4810.

²¹⁰⁹ Ded Krasniqi, T. 4783-4784, 4810-4812.

²¹¹⁰ Ded Krasniqi, T. 4780-4781.

²¹¹¹ Ded Krasniqi, T. 4790, 4793, 4795.

²¹¹² Ded Krasniqi, T. 4794.

²¹¹³ Ded Krasniqi, T. 4794.

418. Svedok 6 je posvedočio da je Pal Krasniqi stigao u Jablanicu, opština Peć, jednoga dana sredinom jula 1998, dan nakon što je tamo stigao neki čovek iz Zahaća/Zahaq, opština Peć.²¹¹⁴ Svedok 6 je doneo hranu i vodu u prostoriju u kojoj su bili ti ljudi.²¹¹⁵ Svedok 6 je od Pala Krasniqija saznao da je on iz Mece, opština Đakovica, i da je katolik.²¹¹⁶ Nosio je sportsku odeću, trenerku koja je sa strane imala belu prugu.²¹¹⁷ Svedok 6 je video kako vojnici tuku Pala Krasniqija bejzbol palicom.²¹¹⁸ Pal Krasniqi je zbog toga bio u lošem stanju.²¹¹⁹ Istoga dana oko 13:00 časova, svedok 6 je video kad je Pal Krasniqi pokušao da pobegne kroz prozor zajedno s onim čovekom iz Zahaća i jednim čovekom iz Grabanice, opština Klina.²¹²⁰ Hamza Brahimaj i drugi vojnici uhvatili su Pala Krasniqija, pretukli ga pred svedokom 6 i vratili u njegovu prostoriju.²¹²¹ Pal Krasniqi je bio otečen i krvav, pljuvao je krv i ležao na podu, bez snage da jede ili pije.²¹²² Pred kraj boravka svedoka 6 u Jablanici, zdravstveno stanje Pala Krasniqija se popravilo i mogao je da šeta dvorištem.²¹²³ Dana 25. jula 1998. godine, svedok 6 je napustio Jablanicu.²¹²⁴ Pal Krasniqi je tada bio jedina osoba koja je tamo bila zatočena.²¹²⁵ Svedok 6 ga više nikada nije video.²¹²⁶

419. Svedok 3 je u svom svedočenju rekao da je, negde početkom ili sredinom jula 1998. godine, došao u jednu prostoriju u zgradi štaba OVK u Jablanici, gde je ostao sledeće dve noći i tri dana.²¹²⁷ U toj prostoriji su bile pritvorene još dve osobe.²¹²⁸ Jedna od njih bio je Skender Kuqi; drugi čovek je nosio sportsku trenerku sa žutim i belim dugmetima sa strane, mada je svedok 3 rekao da ga je neko posle izvesnog vremena presvukao jer je smrdeo.²¹²⁹ Taj čovek je imao teške povrede, telo mu je bilo otečeno i

²¹¹⁴ Svedok 6, T. 5206, 5231-5233, 5247-5249, 5252-5255, 5293, 5297-5298, 5334, 5386, 5388-5389, 5391; dok. pr. br. P334 (fotografija Pala Deda Krasniqija, sa štakama, i još jednom osobom).

²¹¹⁵ Svedok 6, T. 5204-5205, 5332-5333, 5335-5337; dok. pr. br. P332 (fotografija kompleksa u Jablanici).

²¹¹⁶ Svedok 6, T. 5238, 5335, 5358.

²¹¹⁷ Svedok 6, T. 5247.

²¹¹⁸ Svedok 6, T. 5235, 5335.

²¹¹⁹ Svedok 6, T. 5235, 5237.

²¹²⁰ Svedok 6, T. 5236-5238, 5338-5339, 5389-5390.

²¹²¹ Svedok 6, T. 5237, 5239-5240, 5338, 5390.

²¹²² Svedok 6, T. 5240-5241.

²¹²³ Svedok 6, T. 5341, 5359-5360.

²¹²⁴ Svedok 6, T. 5206, 5255, 5297-5298; dok. pr. br. P335 (odluke koje je potpisao Nazmi Brahimaj).

²¹²⁵ Svedok 6, T. 5239, 5251, 5359-5360.

²¹²⁶ Svedok 6, T. 5241, 5250-5251.

²¹²⁷ Svedok 3, T. 7937-7938, 7942-7943, 7945, 7948, 8008-8010; dok. pr. br. D118 (fotografija daščare u Jablanici koja se, kako se navodi, koristila kao zatvor (pogled s livadom)).

²¹²⁸ Svedok 3, T. 7946.

²¹²⁹ Svedok 3, T. 7947.

nije mogao da se pomeri.²¹³⁰ Vršio je nuždu u prostoriji.²¹³¹ Noću su svoj trojici zatočenika bile vezane ruke.²¹³² Svedok 3 je jednom video Nazmija Brahimaja i Miftara Brahimaja kada su došli u tu prostoriju.²¹³³ Video je i Nasera Brahimaja, zvanog Rusi, koga je dugo poznavao, kako više puta ulazi u prostoriju da tuče drugu dvojicu pritvorenika.²¹³⁴ Svedok je odlučio da pobegne, pa je drugoj dvojici pritvorenika s kojima se tu nalazio rekao da mu se pridruže ako žele.²¹³⁵ Negde sredinom dana, svedok 3 je pobegao kroz prozor.²¹³⁶ Svedok 3 je video kako Skender Kuqi pokušava da krene za njim, ali nije video da li je to uradio i drugi čovek.²¹³⁷ Najmanje deset dana kasnije, on se s Lahijem Brahimajem vratio u štab OVK u Jablanici i otišao da poseti onog čoveka čiji identitet nije znao, a koji je bio u istom stanju kao kad ga je svedok 3 poslednji put video.²¹³⁸ Brahimaj je pitao tog čoveka da li je svedok 3 osoba kojoj je Skender Kuqi obećao 10.000 nemačkih maraka da mu pomogne da pobegne.²¹³⁹ Čovek je odgovorio da nije i prekrstio se.²¹⁴⁰

420. Branimir Aleksandrić²¹⁴¹ je u svom svedočenju rekao da je, zajedno s još osam drugih tela, telo označeno s R-9 pronađeno 11. septembra 1998. godine u blizini kanala, uz betonski zid, na mestu gde su na tom zidu sa spoljne strane primećena oštećenja od metaka.²¹⁴² Na spoljnoj strani betonskog zida tačno iznad tela označenog s R-9, videli su se tragovi metaka.²¹⁴³ Na osnovu analize DNK koju je izvršilo osoblje MKNL zaključeno je da posmrtni ostaci označeni sa R-9 pripadaju Palu Krasniqiju.²¹⁴⁴ Obdukcijom tih posmrtnih ostataka izvršenom 5. decembra 2003. godine ustanovljene

²¹³⁰ Svedok 3, T. 7950, 8028.

²¹³¹ Svedok 3, T. 7951, 8028.

²¹³² Svedok 3, T. 7951, 8010.

²¹³³ Svedok 3, T. 7949, 8017.

²¹³⁴ Svedok 3, T. 7949-7950, 8018.

²¹³⁵ Svedok 3, T. 7955, 7957.

²¹³⁶ Svedok 3, T. 7957-7959, 8019-8020; dok. pr. br. P914 (fotografija na kojoj je svedok 3 označio kojim putem je pobegao i prostoriju Lahija Brahimaja).

²¹³⁷ Svedok 3, T. 7957.

²¹³⁸ Svedok 3, T. 7946, 7962, 8026-8028.

²¹³⁹ Svedok 3, T. 7962.

²¹⁴⁰ Svedok 3, T. 7947-7948, 7962.

²¹⁴¹ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), str. 1, par. 1, 4, 6, 9, 11-12, 245; Branimir Aleksandrić, T. 6732-6733, 6737; dok. pr. br. P1113 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak A), str.1; dok. pr. br. P1114 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine, Dodatak B).

²¹⁴² Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 61-62; dok. pr. br. P414 (razne fotografije), str. 20; dok. pr. br. P416 (razne fotografije), str. 3; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 18; dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 2; dok. pr. br. P649 (razne fotografije), str. 2.

²¹⁴³ Dok. pr. br. P1260 (Branimir Aleksandrić, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 102; dok. pr. br. P418 (razne fotografije), str. 12, 15; dok. pr. br. P645 (razne fotografije), str. 3.

²¹⁴⁴ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 56.

su strelne rane na glavi, trupu i gornjim udovima.²¹⁴⁵ Zaključeno je da su uzrok smrti te višestruke strelne rane.²¹⁴⁶ Obdukcijom koja je izvršena u septembru 1998. godine na levoj strani donje vilice pronađena je ulazna rana od metka ispaljenog iz ličnog naoružanja, a izlazna rana je pronađena na desnoj strani lobanje.²¹⁴⁷ Obdukcijom su ustanovljene frakture na obe nadlaktice, desnoj podlaktici i desnoj butnoj kosti; te frakture nisu mogle biti posledica pada.²¹⁴⁸ Step en raspadanja podudara se s konstatacijom da je smrt nastupila u periodu između aprila i avgusta 1998. godine²¹⁴⁹ Dominique Lecomte²¹⁵⁰ je konstatovala da je žrtva označena sa R-9 bila mrtva približno dva-tri meseca.²¹⁵¹

421. Kao što se navodi gore, svedok 6 je rekao da je, negde sredinom jula 1998. godine, video vojnike OVK u kompleksu u Jablanici kako tuku Pala Krasniqija bejzbol palicom, nakon čega je Pal Krasniqi bio u teškom fizičkom stanju. On je takođe posvedočio da su Pala Krasniqija, nakon pokušaja bekstva, vojnici OVK ponovo tukli, od čega je otekao, bio krvav, pljuvao krv i ležao na podu nesposoban da jede ili pije. Svedok 3 je rekao da je u kompleks u Jablanici došao negde početkom ili sredinom jula 1998. godine i da je dve noći i tri dana proveo u jednoj prostoriji s još dve osobe, od kojih mu je jedna bila nepoznata. Taj čovek je, prema rečima svedoka 3, bio otečen, imao je teške povrede, nije mogao da se kreće i vršio je nuždu u toj prostoriji. Svedok 3 je takođe rekao da je video kako je jedan vojnik OVK nekoliko puta ulazi u prostoriju i tuče tog čoveka. Prema rečima svedoka 3, on je najmanje deset dana nakon svog povratka u kompleks u Jablanici ponovo video istog tog čoveka u istom teškom stanju. Svedok 3 je izjavio da je video da se taj čovek prekrstio. Svedok 6 je posvedočio da je Pal Krasniqi rekao da je katolik. Opisi odeće koje su dali svedok 3 i svedok 6 se uglavnom podudaraju. Pretresno veće se uverilo da je čovek o kome je svedok 3 svedočio i koga nije poznavao bio Pal Krasniqi. Sudskomedicinski dokazi potvrđuju da je Pal Krasniqi zadobio teške fizičke povrede. Pretresno veće se uverilo da su vojnici OVK naneli Palu Krasniqiju tešku fizičku patnju i povrede. Imajući u vidu težinu

²¹⁴⁵ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 57-58.

²¹⁴⁶ Usaglašene činjenice, 26. novembar 2007. godine, br. 59.

²¹⁴⁷ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 291; Dušan Dunjić, T. 6844; dok. pr. br. P668 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-9), str. 1-2, 5-6; dok. pr. br. P670 (fotografije R-9), str. 4.

²¹⁴⁸ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 291; dok. pr. br. P668 (izveštaj o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa R-9), str. 2, 6.

²¹⁴⁹ Dok. pr. br. P618 (Dušan Dunjić, izjava svedoka, 8. jun 2007. godine), par. 292.

²¹⁵⁰ Dok. pr. br. P926 (*curriculum vitae* Dominique Lecomte); Dominique Lecomte, T. 8758.

premlaćivanja, koje se nastavilo uprkos tome što je Pal Krasniqi bio u teškom fizičkom stanju, Pretresno veće se takođe uverilo da su izvršioci morali imati nameru da nanesu takvu patnju i povrede. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK počinili delo okrutnog postupanja nad Palom Krasniqijem. Ded Krasniqi je rekao da ga je svedok 6 obavestio da su Pala Krasniqija, dok je bio u kompleksu u Jablanici, tukli i optužili da špijunira za Srbe. Budući da svedok 6 u svom svedočenju nije potvrdio ove dokaze iz druge ruke, Pretresno veće ne može zaključiti van razumne sumnje šta je bila svrha tog premlaćivanja. Iz tog razloga, Pretresno veće zaključuje da nije dokazano van razumne sumnje da je nad Palom Krasniqijem, kako se navodi, počinjeno krivično delo mučenja.

422. Na osnovu izvedenih dokaza, Pal Krasniqi je u boljem zdravstvenom stanju poslednji put viđen živ 25. jula 1998. godine. Ded Krasniqi je posvedočio da je, negde 1998. godine, njegov brat otišao u Jablanicu da se raspita za Pala Krasniqija i da mu je on kasnije rekao da mu je jedna osoba koju nije poznao rekla da je Pal Krasniqi "otišao u Peć". Ded Krasniqi je Pretresnom veću izneo više dokaza iz druge ruke da se jednoga dana, sredinom avgusta 1998. godine, Dede Deda Krasniqi čuo telefonom s Palom Krasniqijem i saznao da se on nalazi u Jablanici s velikom svotom novca. Pretresnom veću su takođe predloženi dokazi iz druge ruke da on tog dana nije došao na sastanak s Dedom Dedom Krasniqijem u Đakovici. Ded Krasniqi je takođe rekao da mu je komandant OVK Alush Agushi rekao da je Pal Krasniqi bio s njim do prve ofanzive u septembru 1998. godine. Pretresno veće ne prihvata ove nepotkrepljene dokaze iz druge ruke koji se kose s dokazima sudskih veštaka, od kojih nijedan nije bio mišljenja da je moguće da je Pal Krasniqi umro neposredno pre nego što je njegovo telo pronađeno u kanalu Radonjićkog jezera. Na osnovu dokaza se ne može konstatovati da je Pal Krasniqi ikada prestao da bude u nadležnosti OVK. Opis odeće Pala Krasniqija u kompleksu u Jablanici iz svedočenja svedoka 6 odgovara odeći pronađenoj na njegovim posmrtnim ostacima. Imajući u vidu i teško zlostavljanje Pala Krasniqija od strane pripadnika OVK, u čijim rukama je poslednji put viđen, Pretresno veće se uverilo van razumne sumnje da je Pal Krasniqi ubijen dok je bio u nadležnosti OVK.

²¹⁵¹ Dok. pr. br. D166 (Drugi izveštaj sudskih veštaka Lecomte i Vorhauer, 15. jun 2007. godine), str. 20; Dominique Lecomte, T. 8769-8782.

423. Pretresno veće se takođe uverilo da su ti zločini bili tesno povezani sa oružanim sukobom na Kosovu i da Pal Krasniqi u vreme njihovog počinjenja nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima, kao i da su izvršioci to znali ili morali da znaju.

424. Sva trojica optuženih se u tački 32 terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se ovim vidom odgovornosti baviti u odeljku 7 dole.

6.17.2 Okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Skendera Kuqija

425. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Skendera Kuqija, kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Ramush Haradinaj se u Optužnici tereti, alternativno, za pomaganje i podržavanje počinjenja zločina nad Skenderom Kuqijem. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze određenog broja svedoka.

426. Albanac Qerim Kuqi je u svom svedočenju rekao da je njegov rođak Skender Kuqi živeo u Ljutoglavi 1998. godine.²¹⁵² Skender Kuqi je bio vlasnik radnje u obližnjem Zahaću.²¹⁵³ U julu 1998. godine svedok je posetio Skendera Kuqija u njegovoj radnji.²¹⁵⁴ Deset minuta posle dolaska svedoka, dva čoveka su se dovezla automobilom do radnje.²¹⁵⁵ Ti ljudi su nosili vojničke maskirne jakne bez oznaka.²¹⁵⁶ Nosili su crvene i crne maske i bili naoružani automatima.²¹⁵⁷ Ušli su u radnju i počeli da viču na srpskom jeziku.²¹⁵⁸ Uperili su puške u svedoka i pretresli mu džepove.²¹⁵⁹ Zatim su Skendera Kuqija izveli iz radnje i odveli u garažu, gde se nalazio Kuqijev automobil marke mercedes.²¹⁶⁰ Tri minuta nakon što su došli, ti ljudi su otišli sa Skenderom Kuqijem, u njegovom automobilu i automobilu kojim su se dovezli.²¹⁶¹ Skender Kuqi je vozio svoj automobil, a pored njega je bio jedan od tih ljudi.²¹⁶² Svedok je video da ta dva automobila zajedno odlaze, jedan iza drugog, u pravcu Kline.²¹⁶³ Svedok posle toga više nikad nije video Skendera Kuqija.²¹⁶⁴ Svedok je

²¹⁵² Qerim Kuqi, T. 9988-9990.

²¹⁵³ Qerim Kuqi, T. 9990; dok. pr. br. D32 (mapa lokacija relevantnih za Optužnicu).

²¹⁵⁴ Qerim Kuqi, T. 9991.

²¹⁵⁵ Qerim Kuqi, T. 9991, 9997.

²¹⁵⁶ Qerim Kuqi, T. 9997, 10003.

²¹⁵⁷ Qerim Kuqi, T. 9998-9999.

²¹⁵⁸ Qerim Kuqi, T. 9998-9999.

²¹⁵⁹ Qerim Kuqi, T. 9999-10000.

²¹⁶⁰ Qerim Kuqi, T. 9999-10001, 10005.

²¹⁶¹ Qerim Kuqi, T. 10000-10001.

²¹⁶² Qerim Kuqi, T. 10001.

²¹⁶³ Qerim Kuqi, T. 10002.

kasnije ispričao Ademu Kuqiju, bratu Skendera Kuqija, šta se dogodilo.²¹⁶⁵ Godine 1998, Adem Kuqi je bio policajac bez posla, pošto je otpušten iz srpske policije.²¹⁶⁶ Nekoliko nedelja posle tih događaja, Adem Kuqi je rekao svedoku da je Skender Kuqi umro, ali nije ništa rekao o okolnostima njegove smrti.²¹⁶⁷

427. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je jednog dana, otprilike sredinom jula 1998. godine, bio u dvorištu kompleksa u Jablanici gde su ga držali zatočenog, kada je video kako je došao mercedes 190 metalizirane boje, a takođe je video da lica čiji identitet nije znao izvlače jednog gojaznog čoveka iz prtljažnika automobila.²¹⁶⁸ Svedok 6 je od Pala Krasniqija čuo da je taj čovek bio jedan Albanac musliman iz Zahaća, opština Peć.²¹⁶⁹ Svedok 6 je rekao da je video vojnike OVK kako tuku tog čoveka.²¹⁷⁰ Svedok 6 je doneo hranu i vodu u prostoriju u kojoj je držan taj čovek koji mu nije bio poznat.²¹⁷¹ Čovek je bio u lošem fizičkom stanju, ležao je na podu, sa zatvorenim očima i oteklinama po telu.²¹⁷² Tog istog dana oko 13:00 časova, svedok 6 je video da taj isti čovek pokušava da pobegne kroz prozor zajedno s Palom Krasniqijem i još jednim čovekom iz Grabanice, opština Klina.²¹⁷³ Hamza Brahimaj i drugi vojnici uhvatili su tog čoveka iz Zahaća i pretukli ga pred svedokom 6.²¹⁷⁴ Svedok 6 je od Ganija Brahimaja, koji je radio u kompleksu u Jablanici kao kuvar, saznao da su sledećeg dana lica koja svedok 6 nije poznavao poslala čoveka iz Zahaća na lečenje u Glođane, opština Dečani, i da je on tamo umro.²¹⁷⁵ Svedok 6 je rekao da nije poznavao osobu po imenu Skender Kuqi.²¹⁷⁶

428. Svedok 3²¹⁷⁷ je u svom svedočenju rekao da je negde početkom ili sredinom jula 1998. godine došao u jednu prostoriju u zgradi štaba OVK u Jablanici, gde je ostao

²¹⁶⁴ Qerim Kuqi, T. 9990, 10005.

²¹⁶⁵ Qerim Kuqi, T. 9990, 10004.

²¹⁶⁶ Qerim Kuqi, T. 9990.

²¹⁶⁷ Qerim Kuqi, T. 10004-10005.

²¹⁶⁸ Svedok 6, T. 5206, 5231-5232, 5252-5255, 5293, 5297-5298, 5331-5332, 5337, 5386, 5388-5389, 5391.

²¹⁶⁹ Svedok 6, T. 5231, 5331-5333, 5340-5341.

²¹⁷⁰ Svedok 6, T. 5231-5232, 5335, 5337-5338.

²¹⁷¹ Svedok 6, T. 5204-5205, 5332-5333, 5335-5337; dok. pr. br. P332 (fotografija kompleksa kuća u Jablanici).

²¹⁷² Svedok 6, T. 5235, 5332-5333, 5337.

²¹⁷³ Svedok 6, T. 5236-5238, 5338-5339, 5389-5390.

²¹⁷⁴ Svedok 6, T. 5237, 5239-5240, 5338, 5390, 5395.

²¹⁷⁵ Svedok 6, T. 5218-5219, 5231, 5233, 5239-5240, 5332, 5341, 5388-5391.

²¹⁷⁶ Svedok 6, T. 5368.

²¹⁷⁷ Svedok 3, T. 7891-7892, 7894, 7912, 7981-7982, 7985.

sledeće dve noći i tri dana.²¹⁷⁸ U toj prostoriji su bile zatočene još dve osobe.²¹⁷⁹ Svedok 3 je poznavao jednu od njih, to je bio njegov nekadašnji učitelj Skender Kuqi.²¹⁸⁰ Kuqi je imao višestruke povrede, desna strana glave bila mu je pocrnela i stenjao je i jaukao od bola.²¹⁸¹ Progovorio je nekoliko reči sa svedokom 3, ali je inače s teškoćom govorio.²¹⁸² Kuqi je vršio nuždu u toj prostoriji.²¹⁸³ Noću su svoj trojici zatočenika vezivali ruke.²¹⁸⁴ Druge noći došao je doktor da pregleda Kuqija.²¹⁸⁵ Svedok 3 je jednom video da su u tu prostoriju došli Nazmi Brahimaj i Miftar Brahimaj.²¹⁸⁶ Takođe je video da je Naser Brahimaj zvani Rusi, snažan plavokosi čovek kojeg je dugo poznavao, više puta ulazio u tu prostoriju da tuče druga dva zatočenika.²¹⁸⁷ Svedok je odlučio da pobjegne i rekao je ostaloj dvojici zatočenika da ga slede ako žele.²¹⁸⁸ Oko podneva, svedok 3 je pobjegao kroz prozor, čuo je ispaljene hice i uspeo da se domogne šume.²¹⁸⁹ Video je da je Kuqi pokušao da pođe za njim.²¹⁹⁰ Posle tog incidenta, više nikad nije video Kuqija.²¹⁹¹ Barem deset dana kasnije, svedok 3 se s Lahijem Brahimajem vratio u štab OVK u Jablanici.²¹⁹² Brahimaj je pitao jednog neidentifikovanog čoveka da li je svedok 3 taj kojem je Skender Kuqi obećao 10.000 nemačkih maraka kako bi mu pomogao da pobjegne.²¹⁹³ Taj čovek je odgovorio odrečno.²¹⁹⁴

429. Rrustem Tetaj je u svom svedočenju rekao da mu je u julu 1998. godine Imer Jusaj rekao da je Skendera Kuqija oteo OVK i da ga drže u Jablanici, opština Đakovica.²¹⁹⁵ Tetaj je stupio u kontakt s Fatonom Mehemetajem, koji mu je rekao da

²¹⁷⁸ Svedok 3, T. 7937-7938, 7942-7943, 7945, 7948, 8008-8010; dok. pr. br. D118 (fotografija daščare u Jablanici, koja je navodno korišćena kao zatvor (pogled s livadom).

²¹⁷⁹ Svedok 3, T. 7946.

²¹⁸⁰ Svedok 3, T. 7946.

²¹⁸¹ Svedok 3, T. 7946, 7950-7951, 8016-8017.

²¹⁸² Svedok 3, T. 7956-7957.

²¹⁸³ Svedok 3, T. 7951.

²¹⁸⁴ Svedok 3, T. 7951, 8010.

²¹⁸⁵ Svedok 3, T. 8016-8017.

²¹⁸⁶ Svedok 3, T. 7949, 8017.

²¹⁸⁷ Svedok 3, T. 7949-7950, 8018.

²¹⁸⁸ Svedok 3, T. 7955, 7957.

²¹⁸⁹ Svedok 3, T. 7957-7959, 8019-8020; dok. pr. br. P914 (fotografija na kojoj je svedok 3 označio kojim putem je pobjegao, kao i sobu Lahija Brahimaja).

²¹⁹⁰ Svedok 3, T. 7957-7958; dok. pr. br. P914 (fotografija na kojoj je svedok 3 označio kojim putem je pobjegao, kao i sobu Lahija Brahimaja).

²¹⁹¹ Svedok 3, T. 7962.

²¹⁹² Svedok 3, T. 7962, 8015, 8026-8028.

²¹⁹³ Svedok 3, T. 7962.

²¹⁹⁴ Svedok 3, T. 7947-7948, 7962.

²¹⁹⁵ Rrustem Tetaj, T. 3680, 3852-3853.

treba da stupi u kontakt s Ramushem Haradinajem.²¹⁹⁶ Posle toga se sastao s Haradinajem, koji nije znao za tu otmicu, i zajedno su otišli u lokalni štab OVK u Jablanici, gde su se sastali s Nazmijem Brahimajem.²¹⁹⁷ Haradinaj je rekao Brahimaju da Skendera Kuqija treba odmah pustiti na slobodu pošto to “šteti našem cilju”.²¹⁹⁸ Brahimaj je njih dvojicu obavestio da je Skender Kuqi pokušao da pobjegne i da su mu zbog toga vojnici naneli lakše povrede, ali da će biti pušten čim se oporavi.²¹⁹⁹ Posle tri-četiri dana, svedok se vratio u Jablanicu zajedno s jednim rođakom Skendera Kuqija i tada im je Nazmi Brahimaj rekao da je Skender Kuqi poslat u improvizovanu bolnicu u Rzniću, opština Dečani.²²⁰⁰ On je dodao da zbog nedostatka medicinskih kapaciteta nisu uspeli da mu spasu život i da je sahranjen blizu jedne šume u Jablanici.²²⁰¹ Tetaj je zatim pomogao da se noću otkopa grob kako bi telo vratio porodici.²²⁰² Telo je bilo pokopano bez sanduka.²²⁰³ Tetaj je video da je na njemu bilo modrica, ali otvorenih rana nije bilo.²²⁰⁴ Prilikom jednog kasnijeg susreta, Nazmi Brahimaj je svedoku vratio prsten i nešto novca koji su pripadali Skenderu Kuqiju kako bi ih dao Kuqijevoj ženi.²²⁰⁵ Automobil Skendera Kuqija nije vraćen pošto je bio oštećen.²²⁰⁶

430. Negde u periodu od juna do avgusta 1998. godine, Haki Shehu, koji je radio kao lekar u vojnoj bolnici u Rzniću, opština Dečani, lečio je pacijenta Skendera Kuqija.²²⁰⁷ Njega su pred vratima bolnice ostavila lica u vojnim uniformama koja nisu razgovarala ni sa kim.²²⁰⁸ Haki Shehu je primetio da je Skender Kuqi imao modrice i da mu je lice bilo malo otečeno.²²⁰⁹ Skender Kuqi je umro jer su mu potpuno otkazali bubrezi.²²¹⁰

²¹⁹⁶ Rustem Tetaj, T. 3680.

²¹⁹⁷ Rustem Tetaj, T. 3680-3681, 3686, 3778, 3852; dok. pr. br. P267 (fotografija Jablanice koju je označio Rustem Tetaj).

²¹⁹⁸ Rustem Tetaj, T. 3681-3682, 3778, 3852.

²¹⁹⁹ Rustem Tetaj, T. 3682.

²²⁰⁰ Rustem Tetaj, T. 3682-3683, 3779-3780.

²²⁰¹ Rustem Tetaj, T. 3683, 3686-3688, 3779-3782, 3853; dok. pr. br. P267 (fotografija Jablanice koju je označio Rustem Tetaj).

²²⁰² Rustem Tetaj, T. 3684, 3853.

²²⁰³ Rustem Tetaj, T. 3836-3837.

²²⁰⁴ Rustem Tetaj, T. 3782, 3845-3846.

²²⁰⁵ Rustem Tetaj, T. 3854.

²²⁰⁶ Rustem Tetaj, T. 3854.

²²⁰⁷ Dok. pr. br. D59 (potpisana izjava koju je 14. oktobra 2002. godine policiji UNMIK pod zakletvom dao Haki Shehu).

²²⁰⁸ Dok. pr. br. D59 (potpisana izjava koju je 14. oktobra 2002. godine policiji UNMIK pod zakletvom dao Haki Shehu).

²²⁰⁹ Dok. pr. br. D59 (potpisana izjava koju je 14. oktobra 2002. godine policiji UNMIK pod zakletvom dao Haki Shehu).

²²¹⁰ Dok. pr. br. D59 (potpisana izjava koju je 14. oktobra 2002. godine policiji UNMIK pod zakletvom dao Haki Shehu).

431. Harjit Sandhu, istražitelj tužilaštva,²²¹¹ u svom svedočenju je rekao da je 9. marta 2004. godine Genc Kuqi odveo njega i tim OMPF do jednog groba na groblju u Duboviku, opština Dečani, za koji je Genc Kuqi rekao da je grob njegovog oca Skendera Kuqija.²²¹² Harjit Sandhu je gledao kako tim OMPF obeležava taj grob sa "SSA 01", fotografiše grob i njegovu okolinu i ekshumira posmrtnu ostatku.²²¹³ Posmrtnu ostatku su stavili u vreću za posmrtnu ostatku označenu sa "SSA 01 01" i poneli ih sa sobom kad su krenuli.²²¹⁴ Tužilaštvo je kasnije od OMPF dobilo dva izveštaja o obdukciji posmrtnih ostataka obeležena brojem slučaja "SSA/001B", s datumima 12. april 2004. i decembar 2004. godine, kao i razne fotografije groblja, groba i ekshumacije.²²¹⁵ U izveštajima o obdukciji posmrtnih ostataka koje je sačinio OMPF zaključeno je da posmrtni ostaci pripadaju odraslom muškarcu starosti od 40 do 60 godina, visine 176 centimetara, koji je pre ili posle smrti zadobio višestruke frakture, kao i da se uzrok smrti nije mogao utvrditi.²²¹⁶

432. Cufë Krasniqi, komandant OVK,²²¹⁷ u svom svedočenju je rekao je da je određenog dana razgovarao s bratom Skendera Kuqija, Ademom Kuqijem.²²¹⁸ Adem Kuqi je rekao svedoku da traži svog brata, kojeg je zarobio OVK i za kojeg je verovao da se nalazi na tom području.²²¹⁹ Cufë Krasniqi je rekao Adem Kuqiju da nema informacija o njegovom bratu, ali da može da zatraži od dvojice svojih vojnika da mu pomognu u potrazi za njim.²²²⁰ Posle dve nedelje, neko je u Čelopeku/Qallapek, opština Peć, rekao Cufëu Krasniqiju da je Adem Kuqi našao svog brata Skendera, ali da je on mrtav.²²²¹

²²¹¹ Dok. pr. br. P1220 (Harjit Sandhu, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 2-4; Harjit Sandhu, T. 10357.

²²¹² Dok. pr. br. P1220 (Harjit Sandhu, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 5-9, 11-12; Harjit Sandhu, T. 10360-10361; 10364.

²²¹³ Dok. pr. br. P1220 (Harjit Sandhu, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 11, 13, 17; Harjit Sandhu, T. 10362-10363, 10369; dok. pr. br. P1219 (fotografija OMPF i foto-panel za telo označeno sa SSA 01).

²²¹⁴ Dok. pr. br. P1220 (Harjit Sandhu, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 13-14; Harjit Sandhu, T. 10363, 10369.

²²¹⁵ Dok. pr. br. P1220 (Harjit Sandhu, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 15, 17; Harjit Sandhu, T. 10363; dok. pr. br. P1218 (izveštaji o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa SSA01-001B); dok. pr. br. P1219 (fotografija OMPF i foto-panel za telo označeno sa SSA 01).

²²¹⁶ Harjit Sandhu, T. 10371-10373; dok. pr. br. P1218 (izveštaji o obdukciji posmrtnih ostataka označenih sa SSA01-001B).

²²¹⁷ Dok. pr. br. P351 (Cufë Krasniqi, izjava svedoka, 14. jun 2007. godine), str. 1, par. 1-2.

²²¹⁸ Cufë Krasniqi, T. 5722.

²²¹⁹ Cufë Krasniqi, T. 5722-5723.

²²²⁰ Cufë Krasniqi, T. 5723-5724.

²²²¹ Cufë Krasniqi, T. 5724, 5726.

433. Kao što je gore navedeno, Qerim Kuqi je u svom svedočenju rekao da je poslednji put video Skendera Kuqija u julu 1998. godine, kada su ga naoružani ljudi odveli iz njegove radnje u Zahaću i odvezli se s njim u njegovom mercedesu. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je negde sredinom jula 1998. godine video da je u kompleks u Jablanici jedan čovek dovezen u prtljažniku automobila marke mercedes i da su ga, kad je došao, vojnici OVK tukli. Prema rečima svedoka 6, Pal Krasniqi mu je rekao da je taj čovek iz Zahaća. Svedok 6 je takođe rekao da je kasnije, u jednoj prostoriji u kompleksu, video tog čoveka u lošem fizičkom stanju, kako leži na podu, otečenog tela i sa zatvorenim očima. Svedok 3 je rekao da je negde početkom ili sredinom jula 1998. godine došao u kompleks u Jablanici, gde je proveo par dana u jednoj prostoriji sa svojim bivšim učiteljem Skenderom Kuqijem i još jednim čovekom. Svedok 3 je u svom svedočenju rekao da je Skender Kuqi imao višestruke povrede, da je stenjao i jaukao od bola, da je teško govorio i da je izvršio nuždu u toj prostoriji. Svedok 3 je, pored toga, naveo da je video da je jedan vojnik OVK više puta ulazio u tu prostoriju i tukao Skendera Kuqija i da je na kraju došao lekar da ga pregleda. Svedok 6 je rekao da je video kako je taj čovek pokušao da pobegne i kako su ga vojnici OVK uhvatili, a zatim tukli. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je čuo da je taj čovek iz Zahaća poslat na lečenje u Glođane, gde je umro. Rustem Tetaj je naveo dokaze iz druge ruke da je Skender Kuqi poslat iz kompleksa u Jablanici u bolnicu u Rzniću, gde je umro. Pretresno veće se uverilo da se iskaz svedoka 6 odnosi na Skendera Kuqija. Pretresno veće se takođe uverilo da su vojnici OVK naneli Skenderu Kuqiju tešku fizičku patnju i povrede. U svetlu težine tog premlaćivanja, koje je nastavljeno uprkos lošem fizičkom stanju Skendera Kuqija, Pretresno veće se takođe uverilo da su izvršioci morali imati nameru da nanesu takvu patnju i povrede. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK počinili krivično delo okrutnog postupanja nad Skenderom Kuqijem.

434. Prema rečima svedoka 17, ime Skendera Kuqija bilo je na spisku koji mu je dostavljen tokom sastanka održanog 12. jula 1998. godine u kući Dina Krasniqija u Vranovcu. Pretresno veće će razmotriti značaj tog spiska u odeljku 7 dole. Pretresno veće ne može iz tog iskaza da izvede bilo kakve zaključke o tome šta je bila svrha tog premlaćivanja i zaključuje da navod o krivičnom delu mučenja Skendera Kuqija nije dokazan van razumne sumnje.

435. Gorenavedeni dokazi iz druge ruke o tome da je Skender Kuqi poslat u bolnicu u Rzniću i da je tamo umro podudaraju se s izjavom koju je dr Haki Shehu dao policiji UNMIK. U toj izjavi se navodi da su Skendera Kuqija ostavila na ulazu u bolnicu vojna lica koja nisu zastala ni da porazgovaraju s nekim u bolnici. Lekar je na telu Skendera Kuqija ustanovio modrice i naveo da je umro zato što su mu potpuno otkazali bubrezi. Pretresnom veću nisu predloženi dokazi koji pokazuju da je Skender Kuqi ranije imao problema s bubrezima. Rustem Tetaj je u svom svedočenju rekao da je prisustvovao ekshumaciji leša Skendera Kuqija, na kojem je takođe primetio modrice. Harjit Sandhu je rekao da je 2004. godine Genc Kuqi pokazao gde se nalazi grob njegovog oca Skendera Kuqija. U izveštajima o obdukciji posmrtnih ostataka koje je sačinio OMPF zaključuje se da su na telu ustanovljene višestruke frakture. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće je ubeđeno da su uslovi kojima je Skender Kuqi bio izložen dok se nalazio u nadležnosti OVK, uključujući teško premlaćivanje i odsustvo pravovremene lekarske nege za čoveka koji je očigledno bio u teškom stanju, uzrokovali njegovu smrt. Naposljetku, ono je ubeđeno da su ta dela i propusti počinjeni s namerom da se hotimično nanese teške telesne povrede za koje je izvršilac trebalo razumno da zna da bi mogle dovesti do smrti. Pretresno veće, prema tome, zaključuje da je Skender Kuqi ubijen dok je bio u nadležnosti OVK.

436. Pretresno veće se takođe uverilo da su ti zločini tesno povezani s oružanim sukobom na Kosovu i da u vreme počinjenja zločina Skender Kuqi nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima, kao i da su izvršioci to znali ili morali da znaju.

437. U tački 32 Optužnice sva trojica optuženih se terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se tim vidom odgovornosti baviti u odeljku 7 dole. Ramush Haradinaj se tereti, alternativno, za pomaganje i podržavanje počinjenja ubistva, okrutnog postupanja i mučenja Skendera Kuqija. Pretresnom veću su predloženi dokazi da Ramush Haradinaj nije znao da je Skender Kuqi bio u kompleksu u Jablanici dok to nije saznao od Rustema Tetaja, posle čega je tražio da se Skender Kuqi pusti na slobodu. Na osnovu tih dokaza, Pretresno veće ne može da zaključi da je Ramush Haradinaj pomagao i podržavao gorenavedene zločine i zaključuje da ga treba osloboditi optužbi za pomaganje i podržavanje okrutnog postupanja, mučenja i ubistva Skendera Kuqija.

6.17.3 Okrutno postupanje i mučenje svedoka 3 i još dvojice ljudi

438. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje, mučenje i ubistvo svedoka 3 i još dvojice ljudi kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Idriz Balaj i Lahi Brahimaj se terete za počinjenje ili planiranje, podsticanje ili pomaganje i podržavanje počinjenja zločina nad svedokom 3. Ramush Haradinaj se, alternativno, tereti za pomaganje i podržavanje počinjenja zločina nad svedokom 3. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze određenog broja svedoka.

439. Svedok 3 je u svom svedočenju rekao da se 21. maja 1998. godine povukao s još četiri ili pet lica iz Grabanice, opština Klina, pošto nisu uspjeli da odbrane selo od srpskih snaga.²²²² Negde između Bokšića/Bokshiq i Glođana, oba mesta u opštini Peć, sreli su Lahija Brahimaja i Alusha Agushija zvanog Mal ili Pip koji je bio iz Drenovca, opština Klina.²²²³ Svedok 3 je ranije mnogo puta sretao Lahija Brahimaja i dobro ga je poznao.²²²⁴ Brahimaj i Agushi su ljutito optužili ovu grupu ljudi da su izdajnici jer su napustili položaje.²²²⁵ Svedok 3 je nastavio za Glođane, gde su mu seljani rekli da im je Lahi Brahimaj naredio da ne smeju da pruže nikakvu pomoć onima koji se povlače iz Grabanice.²²²⁶ Svedok 3 je zatim otišao u Jablanicu, opština Đakovica.²²²⁷ Posle otprilike nedelju dana, svedok 3 je napustio Jablanicu jer je od seljana u čijoj je kući boravio čuo da lokalni štab OVK traži one koji su napustili Grabanicu da bi ih vratio u nju i da traži od onih kod kojih su se ti ljudi sklonili da ih predaju štabu.²²²⁸

440. Negde na početku ili sredinom jula 1998. godine, svedok 3 je bio u kući Tala Zeke u Zabelju, opština Đakovica, kada je Lahi Brahimaj došao da ga traži.²²²⁹ Brahimaj je rekao svedoku 3 da mora da pođe s njim i sa svedokom se odvezao u automobilu marke mercedes.²²³⁰ Na automobilu je bio napis "OVK" i slika orla; meštani Jablanice rekli su svedoku 3 da je taj automobil pripadao Skenderu Kuqiju.²²³¹ Brahimaj

²²²² Svedok 3, T. 7916, 7922, 7993.

²²²³ Svedok 3, T. 7922-7924, 7991-7992.

²²²⁴ Svedok 3, T. 7895, 7924, 7976-7977.

²²²⁵ Svedok 3, T. 7923-7924, 7989, 7991.

²²²⁶ Svedok 3, T. 7924-7925, 7928, 7989, 7992-7993.

²²²⁷ Svedok 3, T. 7928, 7993, 8006.

²²²⁸ Svedok 3, T. 7929-7930, 7933-7937, 7993, 8006.

²²²⁹ Svedok 3, T. 7937-7938, 7942-7943, 8008.

²²³⁰ Svedok 3, T. 7943-7944.

²²³¹ Svedok 3, T. 7944, 8029.

je odveo svedoka 3 u jednu prostoriju u štabu OVK u Jablanici, a zatim je otišao.²²³² Nekoliko minuta kasnije, nekoliko lica je ušlo u tu prostoriju i bejzbol palicama tuklo svedoka 3 dok se nije onesvestio.²²³³ Svedok 3 je uspeo da vidi samo jednog od njih, koji je nosio uniformu.²²³⁴ Svedok 3 je naredne dve noći i tri dana ostao zatočen u toj prostoriji.²²³⁵ U njoj su bila zatočena još dva lica.²²³⁶ Noću su svoj trojici zatočenika vezivali ruke.²²³⁷

441. Svedok 3 je Nazmija Brahimaja i Miftara Brahimaja video jednom, kada su došli u prostoriju u kojoj je bio zatočen.²²³⁸ On je takođe video da je Naser Brahimaj zvani Rusi, kojeg je dugo poznavao, u više navrata ulazio u tu prostoriju da tuče drugu dvojicu zatočenika.²²³⁹ U jednom trenutku, Lahi Brahimaj je odveo svedoka 3 u susednu prostoriju koja je bila Brahimajeva soba.²²⁴⁰ Osim Brahimaja, u toj sobi su bili još jedan muškarac i dve žene, sve četvoro u crnim uniformama.²²⁴¹ Dvojica muškaraca su na rukavima imali oznake "PU" (vojna policija).²²⁴² Brahimaj je ispitivao svedoka 3 i optužio ga da podržava srpsku policiju i da je zadržao automat.²²⁴³ Brahimaj je ženama rekao da vežbaju na svedoku 3 i one su ga 5 do 10 minuta udarale baterijskom lampom po šakama.²²⁴⁴ Brahimaj je svedoku 3 dao svoj revolver i rekao mu da se ubije.²²⁴⁵ Svedok 3 je uzeo revolver i nasmejao se, posle čega mu je jedna od žena oduzela revolver i vratila ga Brahimaju.²²⁴⁶ Drugi čovek koji je bio u toj sobi optužio je svedoka 3 za kolaboraciju sa Srbima i zapretio da će mu prerezati grkljan.²²⁴⁷ Neko je svedoka 3 vratio u njegovu prostoriju.²²⁴⁸ Svedok je odlučio da pobjegne i drugog dvojici s kojima je bio zatočen rekao da, ako žele, treba da pođu za njim.²²⁴⁹ Otprilike oko podneva,

²²³² Svedok 3, T. 7943, 7945; dok. pr. br. D118 (fotografija daščare u Jablanici, koja je navodno korišćena kao zatvor (pogled s livadom)).

²²³³ Svedok 3, T. 7943, 7945-7946, 7948, 8009.

²²³⁴ Svedok 3, T. 7946.

²²³⁵ Svedok 3, T. 7945, 7948, 8009-8010.

²²³⁶ Svedok 3, T. 7946.

²²³⁷ Svedok 3, T. 7951, 8010.

²²³⁸ Svedok 3, T. 7949, 8017.

²²³⁹ Svedok 3, T. 7949-7950, 8018.

²²⁴⁰ Svedok 3, T. 7951, 7958; dok. pr. br. P914 (fotografija na kojoj je svedok 3 označio kojim putem je pobjegao, kao i sobu Lahija Brahimaja).

²²⁴¹ Svedok 3, T. 7952.

²²⁴² Svedok 3, T. 8020.

²²⁴³ Svedok 3, T. 7952-7953.

²²⁴⁴ Svedok 3, T. 7953-7954.

²²⁴⁵ Svedok 3, T. 7954.

²²⁴⁶ Svedok 3, T. 7954-7955.

²²⁴⁷ Svedok 3, T. 7955-7956.

²²⁴⁸ Svedok 3, T. 7955.

²²⁴⁹ Svedok 3, T. 7955, 7957.

svedok 3 je pobjegao kroz prozor, čuo je da su ispaljeni hici, ali je uspeo da stigne do šume.²²⁵⁰

442. Svedok 3 je lutao od sela do sela, iako su se ljudi plašili da mu pomognu jer su čuli da je begunac kojeg traže.²²⁵¹ Vratio se u Jablanicu, gde je ostao otprilike 10 do 12 dana.²²⁵² Mislio je da je bezbedno da se vrati u Jablanicu jer je kalašnjikov koji je uzeo od jednog teško ranjenog saborca tokom borbe za Grabanicu vraćen njegovom pravom vlasniku, pa je smatrao da više nije u opasnosti.²²⁵³ Mislio je da je to što puška nije bila vraćena možda bio razlog što se prema njemu ranije tako postupalo.²²⁵⁴ Sreo je Lahija Brahimaja, koji ga je pod pretnjom oružjem odveo kući, gde im se priključila jedna žena, a zatim do jednog automobila marke mercedes.²²⁵⁵ I Lahi Brahimaj i ta žena nekoliko puta su ošamarili svedoka 3.²²⁵⁶ Odvezli su se do štaba OVK i tu je ponovo video čoveka kojeg nije poznao, a kojeg su držali u istoj prostoriji sa svedokom.²²⁵⁷ Brahimaj je pitao tog čoveka da li je svedok 3 taj kojem je Skender Kuqi obećao 10.000 nemačkih maraka da mu pomogne da pobjegne.²²⁵⁸ Taj čovek je odrečno odgovorio.²²⁵⁹ Brahimaj, svedok 3 i navedena žena zatim su se vratili u automobil koji je vozio Brahimaj, pri čemu je svedok 3 sedeo pored njega, a žena je držala pištolj uperen u svedokov potiljak.²²⁶⁰ U jednom trenutku, Brahimaj je zaustavio automobil i stavio svedoka 3 u prtljažnik.²²⁶¹ Kasnije je ponovo zaustavio automobil, otvorio prtljažnik, izvukao pištolj i pitao svedoka 3 da li da povuče oroz. Svedok 3 je odgovorio potvrdno, Lahi je opalio i svedok 3 je video plamen iz pištolja, čuo škljocanje i osetio bol, ali je tada shvatio da nije pogođen.²²⁶² Brahimaj je zatvorio prtljažnik i nastavio da vozi.²²⁶³ Otprilike u 18:00 ili 19:00 časova stigli su u Glođane, opština Dečani.²²⁶⁴ Brahimaj je odveo svedoka 3 u jednu kuću, a zatim otišao.²²⁶⁵ Jedan čovek je svedoku 3 ponudio

²²⁵⁰ Svedok 3, T. 7957-7959, 8019-8020; dok. pr. br. P914 (fotografija na kojoj je svedok 3 označio kojim putem je pobjegao, kao i sobu Lahija Brahimaja).

²²⁵¹ Svedok 3, T. 7957, 7959-7960, 8010-8011, 8016.

²²⁵² Svedok 3, T. 7960, 7968, 8012, 8015-8016, 8026.

²²⁵³ Svedok 3, T. 8003-8005, 8012.

²²⁵⁴ Svedok 3, T. 8012.

²²⁵⁵ Svedok 3, T. 7944-7945, 7961-7962, 8027.

²²⁵⁶ Svedok 3, T. 7962.

²²⁵⁷ Svedok 3, T. 7962, 8026-8028.

²²⁵⁸ Svedok 3, T. 7962.

²²⁵⁹ Svedok 3, T. 7947-7948, 7962.

²²⁶⁰ Svedok 3, T. 7962.

²²⁶¹ Svedok 3, T. 7962-7963.

²²⁶² Svedok 3, T. 7963, 8029.

²²⁶³ Svedok 3, T. 7963.

²²⁶⁴ Svedok 3, T. 7963-7964.

²²⁶⁵ Svedok 3, T. 7964.

hranu i pitao ga da li u Glođanu ima rođaka kod kojih bi mogao da prespava, a onda mu je ponudio mesto za spavanje u kući.²²⁶⁶ Otprilike u 23:00 časa, taj čovek mu je rekao da može slobodno da ide, posle čega su došli Miftar i Naser Brahimaj i vratili svedoka 3 u Jablanicu.²²⁶⁷ Svedok 3 je čuo da jedan vojnik govori o tom čoveku iz kuće u Glođanu kao komandantu.²²⁶⁸

443. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je jednog dana otprilike sredinom jula 1998. godine, dan posle dolaska jednog čoveka iz Zahaća u Jablanicu, a samo dva ili tri sata posle dolaska Pala Krasniqija (vidi odeljak 6.17.1 gore), stigao i treći čovek koji je bio iz Grabanice, opština Klina.²²⁶⁹ Svedok 6 je odneo hranu i vodu u njegovu sobu.²²⁷⁰ Svedok 6 je posvedočio da čoveka iz Grabanice nisu tukli.²²⁷¹ Tog istog dana, oko 13:00 časova, taj čovek iz Grabanice uspeo je da pobegne kroz prozor svoje sobe, dok su čovek iz Zahaća i Pal Krasniqi uhvaćeni u pokušaju da pobegnu.²²⁷²

444. Pekka Haverinen, finski policajac koji je radio kao istražitelj MKSJ od juna 2002. do marta 2005. godine,²²⁷³ posvedočio je da je svedoku 3 tokom razgovora vođenog u maju 2004. godine pokazao sedam foto-panela.²²⁷⁴ Svedok 3 je na njima prepoznao Lahija Brahimaja i Ramusha Haradinaja.²²⁷⁵ Svedok 3 je označio brojeve kojim su obeležene fotografije Haradinaja i Brahimaja i na tim foto-panelima se potpisao.²²⁷⁶

445. Kao što je gore navedeno, svedok 3 je u svom svedočenju rekao da ga je negde početkom ili sredinom jula 1998. godine Lahi Brahimaj odveo u jednu prostoriju u kompleksu u Jablanici i da je zatim otišao. Svedok 3 je dalje posvedočio da je nekoliko minuta kasnije više lica, od kojih je najmanje jedno nosilo uniformu, ušlo u tu prostoriju i bejzbol palicama tuklo svedoka 3 sve dok nije izgubio svest. Na osnovu dokaza

²²⁶⁶ Svedok 3, T. 7964-7965.

²²⁶⁷ Svedok 3, T. 7964, 7966-7967.

²²⁶⁸ Svedok 3, T. 7966-7967.

²²⁶⁹ Svedok 6, T. 5206, 5233, 5247-5249, 5252-5255, 5293, 5297-5298, 5331-5332, 5334-5335, 5386, 5388-5389, 5391.

²²⁷⁰ Svedok 6, T. 5204-5205, 5332-5333, 5335-5337; dok. pr. br. P332 (fotografija kompleksa kuća u Jablanici).

²²⁷¹ Svedok 6, T. 5235, 5237, 5336.

²²⁷² Svedok 6, T. 5236-5238, 5338-5339, 5389-5390.

²²⁷³ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 1; Pekka Haverinen, T. 6299-6300.

²²⁷⁴ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 28, 31.

²²⁷⁵ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine), par. 34, 38, Dodatak 16; Pekka Haverinen, T. 6301.

²²⁷⁶ Dok. pr. br. P375 (Pekka Haverinen, izjava svedoka, 26. jun 2007. godine.), par. 34, 38, Dodatak 21; Pekka Haverinen, T. 6301.

izvedenih u okviru tačaka od 27 do 32 i mogućnosti tih osoba da tada dobiju pristup toj prostoriji u kompleksu u Jablanici, Pretresno veće se uverilo da su to bili vojnici OVK ili osobe povezane s OVK. Svedok 6, koji se u isto vreme nalazio u istom kompleksu, posvedočio je da je jedan čovek stigao iz Grabanice i da je on jedini od trojice koji je pobjegao. Ti dokazi se podudaraju s onim što je svedok 3 rekao o tome što mu se dogodilo. Pretresno veće se, prema tome, uverilo da se svedočenje svedoka 6 odnosi na svedoka 3. Međutim, svedok 6 je u svom svedočenju takođe naveo da svedoka 3 nisu tukli, što izgleda protivreči svedočenju svedoka 3. Pretresno veće smatra da su i svedok 3 i svedok 6 pouzdani svedoci. Svedok 6 je izgleda imao malo, ili nimalo, neposrednog kontakta sa svedokom 3. Dokazi ne ukazuju na to da je svedok 6 video prvobitno premlaćivanje svedoka 3, niti da je ušao u njegovu prostoriju kada je doneo hranu i vodu. Takođe nije jasno da je svedok 6 video svedoka 3 kada je pobjegao iz svoje prostorije. Pretresno veće, prema tome, smatra da svedok 6 nije bio u situaciji da potvrdi da li su svedoka 3 tukli ili ne, pa njegov iskaz tumači tako kao da on nije imao saznanja o tome da su svedoka 3 tukli. Shodno tome, Pretresno veće prihvata svedočenje svedoka 3 u vezi s tom stvari.

446. Svedok 3 je u svom svedočenju rekao da je u toj istoj prostoriji proveo naredne dve noći i tri dana. On je takođe rekao da ga je Lahi Brahimaj jednom prilikom odveo u drugu prostoriju u kojoj su bili dve žene i jedan muškarac, svi u crnim uniformama. Prema rečima svedoka 3, Lahi Brahimaj ga je ispitivao i optužio da podržava srpsku policiju i da je zadržao automatsko oružje. Svedok 3 je takođe naveo da je Lahi Brahimaj rekao tim ženama da “vežbaju” na svedoku 3, posle čega su one pet do deset minuta baterijskim lampama tukle svedoka 3 po šakama. Naposletku, svedok 3 je rekao da ga je drugi čovek koji je bio u toj prostoriji optužio za kolaboraciju sa Srbima i da mu je zapretio da će mu prerezati grkljan.

447. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće se uverilo da je tim premlaćivanjem svedoku 3 naneta teška fizička patnja i da su izvršioci imali nameru da tu patnju nanesu. Pretresno veće se takođe uverilo da je cilj premlaćivanja svedoka 3 bio da se on kazni zbog toga što je zadržao oružje, kao i da bude diskriminisan zbog njegovih navodnih veza sa Srbima. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da su vojnici OVK ili lica povezana s OVK izvršili krivično delo okrutnog postupanja i mučenja svedoka 3.

448. Pretresno veće je takođe ubeđeno da su ti zločini tesno povezani s oružanim sukobom na Kosovu i da u vreme počinjenja zločina svedok 3 nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima, kao i da su izvršioci to znali ili morali da znaju.

449. Svedok 3 je u svom svedočenju rekao da ga je, najmanje deset dana nakon što je pobjegao iz kompleksa u Jablanici, Lahi Brahimaj ponovo pronašao i, zajedno s jednom ženom, pod pretnjom oružjem odvezao u kompleks, a zatim u Glođane. Prema rečima svedoka 3, neko vreme pošto su napustili Jablanicu, Lahi Brahimaj ga je stavio u prtljažnik automobila, nastavio da vozi, zaustavio automobil, izvukao ga iz prtljažnika i pucao iz pištolja, čime je kod svedoka 3 stvorio utisak da se nad njim vrši pogubljenje. Pretresno veće se uverilo da je svedok 3 prepoznao Lahija Brahimaja, kojeg je dobro poznavao. Na osnovu tih dokaza, Pretresno veće se takođe uverilo da je Lahi Brahimaj naneo tešku duševnu patnju svedoku 3 i da je to uradio s namerom. Shodno tome, Pretresno veće zaključuje da je navod o zločinu okrutnog postupanja dokazan van razumne sumnje. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće ne može da utvrdi eventualan cilj relevantan da bi se ustanovilo da je to okrutno postupanje doseglo stepen mučenja. Shodno tome, Pretresno veće zaključuje da navod o krivičnom delu mučenja nije dokazan van razumne sumnje.

450. U tački 32 Optužnice sva trojica optuženih terete se kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se tim vidom odgovornosti baviti u odeljku 7 dole. Sva trojica optuženih terete se, alternativno, i drugim vidovima odgovornosti za zločine nad svedokom 3. Pretresnom veću nisu predloženi dokazi o navodnom učešću Idriza Balaja u zločinima počinjenim nad svedokom 3. Pretresno veće, prema tome, zaključuje da njega treba osloboditi te optužbe. Ramush Haradinaj se tereti, alternativno, za pomaganje i podržavanje zločina nad svedokom 3 koji se navode u pomenutoj tački. Čak i ako se pretpostavi da je komandant u Glođanu o kojem je govorio svedok 3 bio Ramush Haradinaj, svedok 3 je u svom svedočenju rekao da je Ramush Haradinaj prema njemu dobro postupao i dozvolio mu da, posle nekoliko sati, ode. Na osnovu dokaza, Pretresno veće ne može da zaključi da je Ramush Haradinaj pomagao i podržavao počinjenje gorenavedenih zločina i zaključuje da ga treba osloboditi optužbi za pomaganje i podržavanje počinjenja krivičnog dela okrutnog postupanja i mučenja svedoka 3.

451. Optužnica, alternativno, tereti Lahija Brahimaja za počinjenje, planiranje, podsticanje ili pomaganje i podržavanje izvršenja zločina nad svedokom 3, za koje se

tereti u tački 32. Dokazi o premlaćivanju i ispitivanju pokazuju, kako se gore podseća, da je Lahi Brahimaj doveo svedoka 3 u jednu prostoriju u kompleksu u Jablanici. Ubrzo posle toga u tu prostoriju su s bejzbol palicama došli vojnici OVK ili lica povezana s OVK i tukli svedoka 3. Dokazi takođe pokazuju da je svedok 3 držan u toj istoj prostoriji dok ga Lahi Brahimaj nije odveo u drugu sobu i da je svedoka 3 ispitivao, dok su ga drugi tukli. Pretresno veće zaključuje da uloga Lahija Brahimaja u ispitivanju dokazuje da je on, po dolasku svedoka 3 u kompleks u Jablanici, imao nameru da svedoku 3 nanese tešku fizičku patnju s ciljem da ga kazni za to što je zadržao oružje i da u odnosu nad njim izvrši diskriminaciju zbog njegovih navodnih veza sa Srbima. Iz tih razloga, Pretresno veće je ubeđeno van razumne sumnje da je Lahi Brahimaj počinio gorenavedeno krivično delo okrutnog postupanja i mučenja po tački 32. Shodno tome, Pretresno veće ne mora da razmatra da li je Lahi Brahimaj planirao, podsticao ili pomagao i podržavao počinjenje tih zločina. Pored toga, Pretresno veće je ustanovilo da je Lahi Brahimaj lično ubacio svedoka 3 u prtljažnik automobila i izvršio prividno pogubljenje, te zaključuje da Lahi Brahimaj treba da bude proglašen krivim za počinjenje tog krivičnog dela okrutnog postupanja prema svedoku 3. Shodno tome, Pretresno veće ne mora da razmatra da li je Lahi Brahimaj planirao, podsticao ili pomagao i podržavao počinjenje tog zločina.

452. U paragrafu 104 Optužnice navodi se da su vojnici OVK pretukli “dvojicu nepoznatih zatvorenika”. U svetlu dokaza izvedenih u sklopu tačke 32, to bi moglo posredno da se odnosi na Pala Krasniqija i Skendera Kuqija, o kojima je bilo reči gore, u odeljku 6.17.1, odnosno 6.17.2. Međutim, ako su “dvojica nepoznatih zatvorenika” neke druge osobe, a ne Pal Krasniqi i Skender Kuqi, Pretresno veće zaključuje da nisu izvedeni dokazi koji potkrepljuju tvrdnju da su oni bili tamo ili da su ih tukli, pa da, shodno tome, svu trojicu optuženih treba osloboditi svih optužbi u vezi s navodima o toj dvojici zatvorenika.

6.18 Okrutno postupanje i mučenje Nasera Like i drugih (tačka 34)

453. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za okrutno postupanje i mučenje Nasera Like i drugih u vezi s događajima u maju i julu 1998. godine, kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Idriz Balaj i Lahi Brahimaj se terete za počinjenje, planiranje ili pomaganje i podržavanje počinjenja tih zločina. Ramush Haradinaj se tereti da je naredio, podsticao ili pomagao i podržavao

počinjenje zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze Fadila Fazliua, svedoka 3 i svedoka 6. Kao što je objašnjeno u odeljku 2.2 gore, Pretresno veće nije saslušalo svedočenje Nasera Like.

454. Fadil Fazliu iz Grabanice, opština Klina,²²⁷⁷ u svom svedočenju je rekao da je 20. maja 1998. godine uveče, posle okončanja srpskog napada koji je počeo prethodne večeri, pobegao iz sela s Naserom Likom, koji je bio iz istog sela.²²⁷⁸ Fadil Fazliu i Naser Lika su stigli u kuću Tala Zeke u Žabelju, opština Đakovica, oko 22:00 ili 23:00 časa.²²⁷⁹ U večernjim satima 22. maja 1998. godine, grupa od sedam-osam vojnika OVK došla je u kuću Tala Zeke.²²⁸⁰ Prema rečima Fadila Fazliua, ti ljudi, uključujući Nazmija Brahimaja i osobu koja se navodi kao Tahir (komandant Žabelja), prvo su porazgovarali s prisutnima i ispitali njihovu spremnost da se vrate u Grabanicu i bore protiv Srba.²²⁸¹ Tu je bio prisutan i čovek zvani Ujku, što znači 'vuk', koji je bio jedini vojnik OVK koji je prema Fadilu Fazliuu i Naseru Liki bio neprijatan.²²⁸² Sledećeg dana, 23. maja 1998. godine, Ujku se vratio s Arbnorom Zenelijem i ponovo počeo da vređa prisutne.²²⁸³ Tahir i Arbnor Zeneli su prekreli Ujkua zbog njegovog ponašanja prema tim ljudima.²²⁸⁴ Arbnor Zeneli je onda rekao prisutnim da treba svi da idu u Jablanicu, opština Đakovica, i porazgovaraju o mobilizaciji.²²⁸⁵ Posle toga, Fadil Fazliu i Naser Lika su s još dvojicom ljudi iz svog sela, Fadilom Selmanijem i Alijem Berishom, krenuli u Jablanicu s Tahikom i još nekoliko vojnika.²²⁸⁶ Fadil Fazliu je u svom svedočenju rekao da je pošao dobrovoljno i da ga na to nisu prisilili.²²⁸⁷ U

²²⁷⁷ Fadil Fazliu, T. 7397; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 1.

²²⁷⁸ Fadil Fazliu, T. 7413-7415, 7460-7461; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 3-4.

²²⁷⁹ Fadil Fazliu, T. 7417-7418, 7423; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 4.

²²⁸⁰ Fadil Fazliu, T. 7423; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 4.

²²⁸¹ Fadil Fazliu, T. 7423-7425, 7427-7430; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 4-5.

²²⁸² Fadil Fazliu, T. 7429, 7464-7465; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 4-6.

²²⁸³ Fadil Fazliu, T. 7430-7431; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 5-6.

²²⁸⁴ Fadil Fazliu, T. 7431, 7464-7465; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 5.

²²⁸⁵ Fadil Fazliu, T. 7430-7432; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 5-6.

²²⁸⁶ Fadil Fazliu, T. 7431-7432; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 6.

²²⁸⁷ Fadil Fazliu, T. 7435, 7466-7467; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 6.

Jablanicu su stigli u poslepodnevnim časovima, verovatno 24. maja 1998. godine.²²⁸⁸ Ti ljudi su ušli u dvorište štaba OVK u Jablanici.²²⁸⁹ Pošto im je ponuđena hrana, Fadil Fazliu, Naser Lika i deset do petnaest drugih ljudi razgovarali su s Lahijem i Nazmijem Brahimajem o pitanju mobilizacije i pripremama da se suprotstave srpskim snagama.²²⁹⁰ Na kraju je zaključeno da je nemoguće nabaviti dovoljno oružja, posle čega su Fadil Fazliu, Naser Lika i drugi napustili dvorište i ispred kapije štaba našli Arbnora Zenelija, koji ih je tamo čekao da ih odvede gde god žele.²²⁹¹ Arbnor Zeneli je Fadila Fazliua i Nasera Liku odvezao u kuću Haxhija Bajramija, gde su se Fadil Fazliu i Naser Lika rastali.²²⁹² Fadil Fazliu je rekao da je bio u društvu Nasera Like od trenutka kada su pobjegli iz Grabanice do dolaska u kuću Haxhija Bajramija.²²⁹³ Fadil Fazliu je izjavio da nikada nije video da je iko zlostavljan u štabu u Jablanici.²²⁹⁴ Fadil Fazliu je posvedočio da je siguran da Ramush Haradinaj nije bio prisutan u štabu u Jablanici, mada je dodao da ga ne bi ni prepoznao jer ga tada nije poznavao.²²⁹⁵

455. Svedok 3 je u svom svedočenju rekao da poznaje Nasera Liku i Fadila Fazliua.²²⁹⁶ Krajem maja 1998. godine, svedok 3 je s njima bio u kući Tala Zeke u Žabelju, opština Đakovica.²²⁹⁷ On je posvedočio da su u kuću došli Ujku, Tahir Qorri i treća osoba koja je mogla biti Sadri Berisha.²²⁹⁸ Svedok 3 je video da trojica ljudi silom odvođe niz stepenice Nasera Liku i Fadila Fazliua, tukući i udarajući ih nogama, pri čemu ih je Ujku nazivao izdajnicima.²²⁹⁹ Sva trojica su bila naoružana i nosila su uniforme; Ujku je nosio crnu uniformu, a druga dvojica maskirne uniforme.²³⁰⁰ Svedok

²²⁸⁸ Fadil Fazliu, T. 7439; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 6.

²²⁸⁹ Fadil Fazliu, T. 7439-7440; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 6.

²²⁹⁰ Fadil Fazliu, T. 7439-7443; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 6-7.

²²⁹¹ Fadil Fazliu, T. 7440, 7442-7443, 7469; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 7-8.

²²⁹² Fadil Fazliu, T. 7443, 7470-7471; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 8.

²²⁹³ Fadil Fazliu, T. 7471-7472; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 7.

²²⁹⁴ Fadil Fazliu, T. 7472-7475; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 8.

²²⁹⁵ Fadil Fazliu, T. 7476; dok. pr. br. D155 (Fadil Fazliu, izjava svedoka odbrane, 15. jun 2006. godine), str. 7.

²²⁹⁶ Svedok 3, T. 7930-7931, 7978-7981.

²²⁹⁷ Svedok 3, T. 7931, 7933-7934, 7937-7938, 7993, 8033.

²²⁹⁸ Svedok 3, T. 7935, 7938-7939, 8007-8008.

²²⁹⁹ Svedok 3, T. 7935, 7938, 7940, 8007, 8032-8033.

²³⁰⁰ Svedok 3, T. 7940.

3 je bio uveren da su oni pripadnici OVK.²³⁰¹ Svedok 3 je rekao da je video Ujkua nekoliko puta pre toga, da je čuo da ga seljani iz Jablanice zovu tim imenom i da je od njih čuo da je Ujku pripadnik vojne policije OVK.²³⁰² Nekoliko nedelja kasnije, svedok 3 je ponovo sreo Nasera Liku, koji mu je rekao da su ga ti ljudi odveli u Jablanicu i pretukli.²³⁰³

456. Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je bio zatočen u Jablanici od 13. juna do 25. jula 1998. godine.²³⁰⁴ On je naveo da ne poznaje osobu koja se zove Naser Lika, nije ga prepoznao na fotografiji koju mu je pokazao istražitelj Međunarodnog suda i rekao je da tog čoveka nikada nije video ni u Jablanici ni na nekom drugom mestu.²³⁰⁵

457. Kao što je gore navedeno, Pretresnom veću su predloženi dokazi da su u maju 1998. godine Naser Lika i Fadil Fazliu s nekoliko vojnika OVK napustili kuću Tala Zeke u Žabelju i otišli u Jablanicu. Svedok 3 je rekao da je video da dvojicu ljudi na silu odvođe niz stepenice u kući Tala Zeke, pri čemu su ih ljudi za koje misli da su bili pripadnici OVK udarali nogama, tukli i nazivali izdajnicima. On je takođe naveo da mu je nekoliko nedelja kasnije Naser Lika rekao da su ga ti ljudi odveli u Jablanicu, gde su ga tukli. Dokazi u celini ukazuju na to da su Naser Lika i Fadil Fazliu bili i u kući Tala Zeke u Žabelju i u Jablanici. Međutim, iskaz Fadila Fazliua protivreči iskazu svedoka 3 po tome što Fadil Fazliu potvrđuje da su njih dvojica zaista otišla u Jablanicu u pratnji vojnika OVK, ali navodi da su otišli dobrovoljno i da ih ni u jednom trenutku nisu zlostavljali ili zatočili. Prema tome, dokazi kojima raspolaže Pretresno veće ne dozvoljavaju da se van razumne sumnje zaključi da su Naser Lika i Fadil Fazliu u maju 1998. godine bili izloženi okrutnom postupanju i mučenju.

458. Veću nisu predloženi dokazi o incidentima u julu 1998. godine, koji se navode u paragrafu 108 pod tačkama 33 i 34 Optužnice, kao ni dokazi o navodnim delima optuženih u vezi s tim događajima, kako se oni alternativno terete u Optužnici. Iz tih razloga, Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi po toj tački Optužnice.

²³⁰¹ Svedok 3, T. 7939-7940.

²³⁰² Svedok 3, T. 7938-7939.

²³⁰³ Svedok 3, T. 7940-7942.

²³⁰⁴ Svedok 6, T. 5206, 5252-5255, 5293, 5297-5298, 5386.

²³⁰⁵ Svedok 6, T. 5368, 5381-5382, 5392-5394.

6.19 Silovanje svedokinje 61 i okrutno postupanje i mučenje svedoka 1 i svedokinje 61
(tačke 36 i 37)

459. Sva trojica optuženih se, kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, terete za silovanje, okrutno postupanje i mučenje svedokinje 61 i okrutno postupanje i mučenje svedoka 1 kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Alternativno, Idriz Balaj se tereti za počinjenje ili planiranje počinjenja tih zločina. Pretresno veće je saslušalo relevantne iskaze svedokinje 61, svedoka 1, svedoka 56 i Roela Versonnena.

460. Svedokinja 61, Romkinja iz opštine Dečani,²³⁰⁶ u svom svedočenju je rekla da su jednog dana u leto 1998. godine, oko ponoći, čovek koga je svedokinja nazvala Togger i još četvorica ljudi, svi naoružani i u crnim uniformama s oznakama na mišici, došli u njenu kuću.²³⁰⁷ Vojnike nije mogla da opiše jer je bio mrak.²³⁰⁸ Ti ljudi su pitali svekra svedokinje gde mu je sin i rekli da treba nešto da ga pitaju.²³⁰⁹ Zatim su mužu svedokinje vezali ruke iza leđa i pešice povelili njega i svedokinja u jednu jednospratnu kuću u Rzniću, opština Dečani.²³¹⁰ Ta kuća se najčešće pominjala kao "štab OVK" i nalazila se blizu puta za Glođane.²³¹¹ Svedoka 1 su dvojica ljudi odvela do bunara blizu te kuće.²³¹² Druga dva lica odvela su svedokinja 61 u kuću.²³¹³ Svedokinja su odveli pravo u sobu u kojoj se nalazio sto, nekoliko stolica, televizor i jedan krevet.²³¹⁴ U sobi nije bilo nikog osim Toggera i svedokinje.²³¹⁵ Jedan od vojnika koji su svedokinja 61 odveli iz kuće ostao je kod vrata, ali mu je Togger rekao da ide i dodao da će ga pozvati ako mu bude potreban.²³¹⁶ Svetla su bila upaljena i svedokinja je jasno videla Toggerovo lice.²³¹⁷ Togger je imao nož i pištolj, koje je stavio na sto.²³¹⁸ Od stražara je zatražio da mu donese drveni štap, koji je takođe stavljen na sto.²³¹⁹ Za stolom, Togger je svedokinja ispitivao otprilike pola sata i pitao je da li je njen muž sarađivao sa srpskom

²³⁰⁶ Svedokinja 61, T. 3970-3972, 4028-4029.

²³⁰⁷ Svedokinja 61, T. 3977-3985, 3987-3988, 4014-4015, 4032.

²³⁰⁸ Svedokinja 61, 4043.

²³⁰⁹ Svedokinja 61, T. 3982, 3984.

²³¹⁰ Svedokinja 61, T. 3988, 3990-3991, 4016-4017, 4032-4033.

²³¹¹ Svedokinja 61, T. 3988, 4003, 4016-4022; dok. pr. br. P269 (fotografija Rznića koju je označila svedokinja 61).

²³¹² Svedokinja 61, T. 3991, 4005-4007.

²³¹³ Svedokinja 61, T. 4006

²³¹⁴ Svedokinja 61, T. 3991-3992, 4034.

²³¹⁵ Svedokinja 61, T. 3991.

²³¹⁶ Svedokinja 61, T. 3991, 4041.

²³¹⁷ Svedokinja 61, T. 3991, 3993, 4034, 4036-4037.

²³¹⁸ Svedokinja 61, T. 3992-3993.

²³¹⁹ Svedokinja 61, T. 3993.

policijom.²³²⁰ Posle ispitivanja, Togér je rekao svedokinji da ide u krevet i da se svuče.²³²¹ Ugasio je svetlo, ali je ostalo osvetljenje od televizora; prišao je krevetu i svukao odeću.²³²² Togér je zatim silovao svedokinja nekoliko puta tokom otprilike sat i po.²³²³ Svedokinja se plašila da će je ubiti.²³²⁴ Togér je svedokinji rekao da mužu ne kaže šta se dogodilo.²³²⁵ Pošto se svedokinja obukla, Togér joj je rekao da ide.²³²⁶ Oko 03:00 časa, svedokinja je sa mužem otišla kući.²³²⁷ Muž je svedokinji ispričao da su ga stavili u bunar, s vodom do struka i zatvorenim poklopcem, i da su ga tamo držali sve dok ih oboje nisu pustili na slobodu.²³²⁸ Svedokinja 61 nije lično videla svedoka 1 u bunaru.²³²⁹ Svedokinja 61 je u svom iskazu navela da je odeća svedoka 1 bila mokra od struka naniže i da se on presvukao kada su stigli kući.²³³⁰ Kada je svedokinja došla kući, ispričala je mužu i rođacima koji su bili prisutni šta se dogodilo.²³³¹ Otprilike u 05:00 časova svedokinjin muž i svekar otišli su u štab OVK i prijavili taj incident.²³³² Kasnije su tri osobe došle u svedokinjinu kuću i pitale je šta se dogodilo.²³³³ Jedna od tih osoba bila je u uniformi OVK, a druge u civilnoj odeći.²³³⁴ Svedokinja je navela da se jedan od njih zvao Shemsedin Ceku.²³³⁵ Svedokinja im je ispričala šta joj se dogodilo; oni su otišli, a onda su se vratili i rekli svedokinji da su razgovarali s Togérom, koji je najpre negirao optužbe, ali im je kasnije priznao šta joj je uradio.²³³⁶ Otprilike dve nedelje posle tog incidenta, svedokinja i njena porodica napustili su svoje selo zbog žestokih borbi između OVK i srpskih snaga.²³³⁷ Svedokinja nije od ranije znala čoveka kojeg je zvala Togér, niti njegovo pravo ime.²³³⁸ Posle tog incidenta, svedokinji je muž rekao da je prepoznao čoveka koji je došao u njihovu kuću i odveo ih, navevši da se on zove Togér.²³³⁹ Njega su Togér zvala i četvorica ljudi koja su ga pratila do kuće

²³²⁰ Svedokinja 61, T. 3991-3992, 4034.

²³²¹ Svedokinja 61, T. 3993.

²³²² Svedokinja 61, T. 3993-3994, 4044-4045, 4047.

²³²³ Svedokinja 61, T. 3994-3996.

²³²⁴ Svedokinja 61, T. 3993-3996.

²³²⁵ Svedokinja 61, T. 3996.

²³²⁶ Svedokinja 61, T. 3996.

²³²⁷ Svedokinja 61, T. 3996, 4008, 4045.

²³²⁸ Svedokinja 61, T. 4005-4007.

²³²⁹ Svedokinja 61, T. 4005-4007.

²³³⁰ Svedokinja 61, T. 4007.

²³³¹ Svedokinja 61, T. 3996, 4046.

²³³² Svedokinja 61, T. 3997, 4007-4008.

²³³³ Svedokinja 61, T. 3997-3998.

²³³⁴ Svedokinja 61, T. 3998.

²³³⁵ Svedokinja 61, T. 4050.

²³³⁶ Svedokinja 61, T. 3997-3999.

²³³⁷ Svedokinja 61, T. 3999, 4006.

²³³⁸ Svedokinja 61, T. 3981-3982, 4000-4001, 4005.

²³³⁹ Svedokinja 61, T. 3981-3982, 4003, 4005.

svedokinje.²³⁴⁰ Svedokinja ga je opisala kao čoveka koji je govorio albanski jezik, u ranim dvadesetim godinama, s crnom kosom, nešto višeg od svedokinje koja je visoka 1,58 m.²³⁴¹ Idriz Balaj je visok 1,78 metara.²³⁴² Svedokinja 61 je posvedočila da je Toger imao male neravnine ili bubuljice na obrazima i na vratu, možda od brijanja, ali svedokinja nije uočila ništa posebno na njegovom grlu ili vratu.²³⁴³ Svedokinja 61 je videla Togera barem jednom posle navedenog incidenta.²³⁴⁴ On je vozio crni džip.²³⁴⁵ Svedokinji je pokazan foto-panel s osam fotografija, među kojima je bila i fotografija Idriza Balaja, ali ga ona nije prepoznala.²³⁴⁶ Kada je svedokinja videla optuženog Idriza Balaja na televiziji nakon što su ga uhapsili i odveli u Hag, pomislila je da on ne liči na Togera i da Idriz Balaj izgleda starije.²³⁴⁷ Svedokinja je takođe navela da danas ne bi mogla da prepozna Togera.²³⁴⁸

461. Svedok 1 iz opštine Dečani naveo je da su jednog dana početkom avgusta 1998. godine, oko ponoći, Toger i još četvoro ljudi silom ušli u svedokovu kuću.²³⁴⁹ Ti ljudi su bili naoružani i svi su nosili crne uniforme s oznakama OVK na rukavima i džepovima na grudima.²³⁵⁰ Dvojica su nosila maske.²³⁵¹ Toger je naredio svedoku 1 i svedokinji 61 da pođu s njima.²³⁵² Ti ljudi su svedoku 1 vezali ruke iza leđa i pešice povelu svedoka 1 i svedokinja 61 u štab lokalnog OVK u Rzniću.²³⁵³ Štab OVK se nalazio u jednoj jednospratnoj kući koja je pripadala lokalnoj školi.²³⁵⁴ Kuća se sastojala od dve-tri sobe.²³⁵⁵ Po dolasku u štab, Toger je svedokinja 61 odveo u kuću, a ona dvojica ljudi s maskama ubacila su svedoka 1 u bunar ispred kuće.²³⁵⁶ Prema rečima svedoka, stajao je u vodi do vrata.²³⁵⁷ Oko 04:00 časa, svedoka 1 i svedokinja 61 su

²³⁴⁰ Svedokinja 61, T. 4001.

²³⁴¹ Svedokinja 61, T. 4000, 4061, 4063.

²³⁴² T. 10519-10520.

²³⁴³ Svedokinja 61, T. 4002-4003, 4044, 4047.

²³⁴⁴ Svedokinja 61, T. 3999, 4050.

²³⁴⁵ Svedokinja 61, T. 3999, 4050.

²³⁴⁶ Svedokinja 61, T. 4048-4049.

²³⁴⁷ Svedokinja 61, T. 4050-4051.

²³⁴⁸ Svedokinja 61, T. 4000.

²³⁴⁹ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 1-3; dok. pr. br. P1251 (Svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 4.

²³⁵⁰ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3.

²³⁵¹ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3.

²³⁵² Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3.

²³⁵³ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3.

²³⁵⁴ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3.

²³⁵⁵ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3.

²³⁵⁶ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3; dok. pr. br. P1253 (Svedok 1, izjava svedoka, 11. avgust 2006. godine), par. 7.

²³⁵⁷ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3.

pustili i oni su otišli kući.²³⁵⁸ Na putu kući, svedokinja 61 je plakala i rekla svedoku 1 da joj je Togera nešto uradio dok su bili u kući.²³⁵⁹ Kada su stigli kući, svedokinja 61 je rekla svedoku 1 da ju je Togera silovao.²³⁶⁰ Tog istog dana oko 05:00 časova, svedok je otišao kod lokalnog komandanta OVK Shemsedina Cekaja i ispričao mu šta se dogodilo.²³⁶¹ Svedok je rekao da je Cekaj zbog toga pozvao jednog visokog oficira OVK i prigovorio zbog onog što se dogodilo svedoku 1 i svedokinji 61.²³⁶² Sledećeg dana, Cekaj i taj oficir OVK došli su po svedoka u njegovu kuću i odveli ga u štab OVK u Rzniću.²³⁶³ Tamo je svedok 1 ispričao Ramushu Haradinaju šta se dogodilo njemu i svedokinji 61.²³⁶⁴ Ramush Haradinaj je rekao da nije moguće da Togera uradi tako nešto i svedok 1 je optužen da je lažov.²³⁶⁵ Svedok je takođe rekao da je dan posle incidenta svedoku 56 ispričao šta se dogodilo.²³⁶⁶ Otprilike 31. avgusta 1998. godine, svedok 1 i njegovi rođaci napustili su selo.²³⁶⁷ Shemsedin Cekaj je u svom svedočenju rekao da nije znao za taj incident i da je za njega prvi put čuo kada ga je o tome pitao istražitelj MKSJ.²³⁶⁸

462. Svedok 1 je u svom svedočenju rekao da je Togera video u više navrata pre i posle tog incidenta početkom avgusta.²³⁶⁹ Dana 15. i 16. oktobra 2002. godine, svedoku 1 je pokazan foto-panel s osam fotografija.²³⁷⁰ Svedok je izjavio da “bez ikakve sumnje” prepoznaje sliku broj 6 kao fotografiju čoveka kojeg je zvao Togera.²³⁷¹ Slika broj 6 je fotografija optuženog Idriza Balaja.²³⁷²

463. Svedok 56 je u svom svedočenju rekao da su jednog dana 1998. godine, oko 23:00 časa, četvorica-petorica ljudi došla u njegovu kuću, pitala ga gde mu je sin i

²³⁵⁸ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 5.

²³⁵⁹ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3; dok. pr. br. P1252 (Svedok 1, izjava svedoka, 28. maj 2006. godine), par. 38.

²³⁶⁰ Dok. pr. br. P1251 (svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 4; dok. pr. br. P1252 (Svedok 1, izjava svedoka, 28. maj 2006. godine), par. 38.

²³⁶¹ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 3, 5; dok. pr. br. P1251 (Svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 3.

²³⁶² Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 5; dok. pr. br. P1251 (Svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 3.

²³⁶³ Dok. pr. br. P1251 (svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 3.

²³⁶⁴ Dok. pr. br. P1251 (svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 3.

²³⁶⁵ Dok. pr. br. P1251 (svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 3.

²³⁶⁶ Dok. pr. br. P1252 (svedok 1, izjava svedoka, 28. maj 2006. godine), par. 39.

²³⁶⁷ Dok. pr. br. P1250 (svedok 1, izjava svedoka, 24. avgust 2002. godine), str. 2; dok. pr. br. P1252 (Svedok 1, izjava svedoka, 28. maj 2006. godine), par. 35.

²³⁶⁸ Shemsedin Cekaj, T. 4517-4518.

²³⁶⁹ Dok. pr. br. P1252 (svedok 1, izjava svedoka, 28. maj 2006. godine), par. 30-35.

²³⁷⁰ Dok. pr. br. P1251 (svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 9, Dodatak 1.

²³⁷¹ Dok. pr. br. P1251 (svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 9.

²³⁷² Dok. pr. br. P1251 (svedok 1, izjava svedoka, 16. oktobar 2002. godine), str. 9, Dodatak 1-2.

odvela u “štab” njegovog sina i snahu koji su živeli u njegovoj kući.²³⁷³ Prema rečima svedoka, ti ljudi su bili iz OVK.²³⁷⁴ Pošto su se zajedno vratili kući oko 04:00 časa, sin je ispričao svedoku 56 da su ga stavili u bunar i da su njegovoj ženi “radili šta su hteli”.²³⁷⁵ Svedok 56 je primetio da je odeća njegovog sina bila mokra.²³⁷⁶ Prema rečima svedoka 56, njegovog sina i snahu su kolima odveli od kuće i kolima ih vratili.²³⁷⁷ Svedok 56 je čuo snahu kako kaže njegovom sinu: “radio mi je šta je hteo” i “uradili su mi nešto, a ti znaš šta su mi uradili”.²³⁷⁸ Svedok 56 je takođe čuo da je njegova snaha pominjala ime Toger, ali o tome nisu navedene dalje pojedinosti.²³⁷⁹ Jutro posle incidenta, svedok 56 je otišao do komandanta OVK za to selo, Shemsedina Cekaja, ali je on spavao.²³⁸⁰ Otprilike dva sata kasnije, Shemsedin Cekaj i još jedan komandant došli su u kuću svedoka 56 i razgovarali s njegovim rođacima o onome što se dogodilo.²³⁸¹ Svedok 56 nije učestvovao u tom razgovoru.²³⁸² Svedok 56 je takođe rekao da je njegov sin ponekad kopao rovove za OVK, ali nije znao da li je njegov sin to radio dobrovoljno.²³⁸³

464. Roel Versonnen, istražitelj MKSJ,²³⁸⁴ u svom svedočenju je rekao da je sa svedokom 1 obavio razgovor 15. i 16. oktobra 2002. godine.²³⁸⁵ Versonnen je svedoku 1 pokazao foto-panel koji je sačinio njegov tim, s fotografijama osam muškaraca.²³⁸⁶ Osim Versonnena, razgovoru su tada prisustvovali samo svedok 1 i prevodilac.²³⁸⁷ Versonnen je pitao svedoka 1 da li može da prepozna ili identifikuje nekog od lica na foto-panelu.²³⁸⁸ Versonnen nije tražio od svedoka 1 da traži neko određeno lice, niti je

²³⁷³ Svedok 56, T. 7101-7103, 7111, 7114-7115, 7126, 7128-7129.

²³⁷⁴ Svedok 56, T. 7113.

²³⁷⁵ Svedok 56, T. 7103-7104, 7108-7109, 7111, 7128-7129.

²³⁷⁶ Svedok 56, T. 7111-7112.

²³⁷⁷ Svedok 56, T. 7126-7127.

²³⁷⁸ Svedok 56, T. 7109-7110.

²³⁷⁹ Svedok 56, T. 7108-7109, 7112-7113, 7127.

²³⁸⁰ Svedok 56, T. 7101, 7105-7106.

²³⁸¹ Svedok 56, T. 7105.

²³⁸² Svedok 56, T. 7102, 7105-7106, 7116-7117.

²³⁸³ Svedok 56, T. 7113-7114.

²³⁸⁴ Dok. pr. br. P1225 (Roel Versonnen, izjava svedoka, 12. februar 2007. godine.), par. 2; Roel Versonnen, T. 10610, 10902.

²³⁸⁵ Dok. pr. br. P1225 (Roel Versonnen, izjava svedoka, 12. februar 2007. godine.), par. 8-9; Roel Versonnen, T. 10896.

²³⁸⁶ Dok. pr. br. P1225 (Roel Versonnen, izjava svedoka, 12. februar 2007. godine.), par. 6, 12; Roel Versonnen, T. 10896, 10902; dok. pr. br. P1230 (foto-panel pokazan svedoku 1), str. 2.

²³⁸⁷ Dok. pr. br. P1225 (Roel Versonnen, izjava svedoka, 12. februar 2007. godine.), par. 13; Roel Versonnen, T. 10896, 10910.

²³⁸⁸ Dok. pr. br. P1225 (Roel Versonnen, izjava svedoka, 12. februar 2007. godine.), par. 12-13; Roel Versonnen, T. 10896.

svedoku 1 rekao da se na toj seriji fotografija nalazi osumnjičeni.²³⁸⁹ Versonnen je stajao pored svedoka 1 kada mu je pokazao foto-panel.²³⁹⁰ Svedok 1 je pogledao foto-panel i odmah pokazao na sliku broj 6, rekavši da je to osoba koju je pominjao kao Togera.²³⁹¹ Slika broj 6 je fotografija optuženog Idriza Balaja.²³⁹² Versonnen se nije sećao da li je svedok 1 dao opis Togera.²³⁹³ Versonnen nije mogao da se seti da li je video smernice Tužilaštva za identifikaciju i misli da s njima nije bio upoznat u vreme kada je obavljao razgovor sa svedokom 1.²³⁹⁴ Versonnen nije tražio od svedoka 1 da potpiše foto-panel.²³⁹⁵

465. Kao što je gore navedeno, Pretresnom veću su predloženi dokazi da su jedne noći, oko ponoći, u leto 1998. godine petorica ljudi u crnim uniformama s oznakama OVK odvela svedokinju 61 i svedoka 1 iz njihove kuće u štab OVK u Rzniću. Tamo su svedoke razdvojili. Svedok 1 je naveo da su ga dvojica od te petorice ljudi stavila u bunar, gde su ga ostavili da stoji u vodi. Svedokinja 61 je rekla da su je druga dvojica odvela u jednu sobu, gde su je ostavili nasamo s čovekom koji ju je otprilike pola sata ispitivao o tome da li je njen muž sarađivao sa srpskom policijom. Taj čovek je na sto stavio nekoliko komada oružja, a zatim ju je tokom otprilike sat i po više puta seksualno penetrirao. Svedokinja 61 se plašila da će je on ubiti. Svedokinja 61 i svedok 1 vratili su se kući otprilike u 03:00 ili 04:00 časa. Svedokinja 61 je ispričala svedoku 1 šta joj se desilo, što je čuo i svedok 56. Svedok 1 je ispričao svedokinji 61 i svedoku 56 da su ga stavili u bunar i oboje su primetili da mu je odeća mokra.

466. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće se uverilo da je jedan vojnik OVK hotimično seksualno penetrirao svedokinju 61, znajući da se to događa bez njenog pristanka. Pretresno veće je takođe ubeđeno da je to svedokinji 61 nanelo tešku fizičku i duševnu patnju i da predstavlja ozbiljan napad na njeno ljudsko dostojanstvo. Pretresno veće stoga zaključuje da je taj vojnik OVK počinio krivično delo silovanja i okrutnog postupanja nad svedokinjom 61. Uzimajući u obzir okolnosti pod kojima je to silovanje počinjeno, a posebno to da je svedokinja 61 otprilike pola sata ispitivana o tome da li je njen muž sarađivao sa srpskom policijom, Pretresno veće zaključuje da je to silovanje

²³⁸⁹ Dok. pr. br. P1225 (Roel Versonnen, izjava svedoka, 12. februar 2007. godine.), par. 13.

²³⁹⁰ Dok. pr. br. P1225 (Roel Versonnen, izjava svedoka, 12. februar 2007. godine.), par. 13; Roel Versonnen, T. 10896.

²³⁹¹ Roel Versonnen, T. 10897-10899.

²³⁹² Roel Versonnen, T. 10900; dok. pr. br. P1230 (foto-panel pokazan svedoku 1), str. 1-2.

²³⁹³ Roel Versonnen, T. 10908.

²³⁹⁴ Roel Versonnen, T. 10905-10906.

²³⁹⁵ Roel Versonnen, T. 10906-10907.

imalo za cilj da kazni i/ili zastraši svedokinju 61. Pretresno veće, prema tome, zaključuje da je taj vojnik OVK počinio krivično delo mučenja svedokinje 61. Pretresno veće je takođe ubeđeno da su ti zločini bili tesno povezani s oružanim sukobom na Kosovu.

467. Pretresno veće zaključuje da takođe nije dokazano da su vojnici OVK svedoku 1, time što su ga stavili u bunar ili eventualnim drugim postupcima, naneli tešku duševnu ili fizičku patnju ili povrede, ili izvršili ozbiljan napad na njegovo ljudsko dostojanstvo. Shodno tome, Pretresno veće nije uvereno van razumne sumnje da je u slučaju svedoka 1 počinjeno okrutno postupanje ili mučenje.

468. Sva trojica optuženih se u tačkama 36 i 37 Optužnice terete kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu. Pretresno veće će se tim vidom odgovornosti baviti odvojeno u odeljku 7 dole. Idriza Balaja Optužnica takođe tereti, alternativno, da je počinio ili planirao zločine navedene u tačkama 36 i 37.

469. Svedok 1 je naveo da je jedan od petorice ljudi koji su njega i svedokinju 61 odveli iz njihove kuće bio Toger, koga je svedok 1 poznavao od ranije. Svedokinja 61 je posvedočila da su se jednom od te petorice ljudi ostala četvorica obraćala sa Toger. Ona je takođe rekla da joj je, posle tog incidenta, svedok 1 rekao da je prepoznao jednog od tih ljudi i da je to bio Toger. Pretresno veće zaključuje da je Toger bio među ljudima koji su svedokinju 61 i svedoka 1 odveli iz njihove kuće. Na osnovu svih dokaza, Pretresno veće je ubeđeno da je Idriz Balaj Toger.²³⁹⁶ I svedokinja 61 i svedok 1 naveli su da su dvojica od petorice naoružanih ljudi odveli svedoka 1 do bunara. Svedokinja 61 je rekla da su je druga dva čoveka odvela u jednu sobu u kući, dok je svedok 1 naveo da ju je Toger odveo u kuću. Svedok 1 nije bio u situaciji da vidi ko je odveo svedokinju 61 u sobu u kojoj je silovana. Pretresno veće zaključuje da ti dokazi ostavljaju razumnu sumnju u vezi s tim da li je Toger ili neki drugi vojnik OVK silovao svedokinju 61. Budući da je ona u svom iskazu navela da je bilo suviše mračno da bi mogla da vidi vojnike koji su došli u njenu kuću, moguće je da je Togera zamenila s nekim drugim. Pored toga, svedokinja 61 nije prepoznala Idriza Balaja na foto-panelu MKSJ i rekla da, kada je Idriza Balaja videla na televiziji 2005. godine, on nije izgledao kao čovek koji ju je silovao, već da je izgledao starije. Ona je u sudnici takođe rekla da više ne bi mogla

²³⁹⁶ Shemsedin Cekaj, T. 4394; dok. pr. br. P1213 (Ylber Haskaj, izjava svedoka, 5. novembar 2007. godine), par. 14; Ylber Haskaj, T. 10339; dok. pr. br. P371 (Bogdan Tomaš, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 26; i drugi dokazi razmotreni u zaključcima vezanim za ovu tačku i u odeljku 6.8.

da prepozna čoveka koji ju je silovao. Pretresno veće zaključuje da je njeno sećanje u vezi s počinioцем ili nedovoljno za svrhe identifikacije ili ne odgovara opisu Idriza Balaja. Što se tiče svedoka 1, on nije bio u situaciji da zna ko je počinio silovanje. Uzimajući u obzir sumnje koje proističu iz tog svedočenja, Pretresno veće se neće osloniti na dokaze iz druge ruke prema kojima je Toger priznao da je silovao svedokinju 61. Na osnovu izvedenih dokaza, Pretresno veće ne može da zaključi van razumne sumnje da je Idriz Balaj bio osoba koja je silovala svedokinju 61, niti da je on planirao da to učini neko drugi. Shodno tome, Pretresno veće zaključuje da Idriza Balaja treba osloboditi optužbe za počinjenje ili planiranje počinjenja krivičnog dela silovanja, okrutnog postupanja i mučenja u slučaju svedokinje 61.

7. Učešće optuženih u udruženom zločinačkom poduhvatu

470. Tužilaštvo tereti svu trojicu optuženih za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu. Cilj tog navodnog udruženog zločinačkog poduhvata bio je “da se potpuna kontrola OVK nad operativnom zonom Dukađin konsoliduje protivpravnim uklanjanjem i zlostavljanjem srpskih civila i zlostavljanjem civila Albanaca i Roma/Egipćana sa Kosova, kao i drugih civila, koji su kolaborirali ili za koje se smatralo da kolaboriraju sa srpskim snagama ili na drugi način ne podržavaju OVK”.²³⁹⁷ Taj cilj je podrazumevao počinjenje zločina kojima se optuženi terete u Optužnici. Pretresno veće je zaključilo da su vojnici OVK počinili dela okrutnog postupanja, mučenja, silovanja i ubistva, kako se terete u tačkama 6, 14, 20, 22 (u vezi s ubistvom Nurije i Istrefa Krasniqija i ubistvom Sanije Balaj), 28, 30, 32, 36 i 37 (u vezi sa svedokinjom 61).

471. Tužilaštvo je predložilo malo direktnih dokaza u vezi s navodnim zajedničkim zločinačkim ciljem. Jakup Krasniqi, član Generalštaba OVK krajem 1996. ili početkom 1997. godine i portparol OVK od 11. juna 1998. godine,²³⁹⁸ u svom svedočenju je rekao da politika OVK nikada nije podrazumevala uzimanje za metu civila bilo koje nacionalnosti.²³⁹⁹ U političkom saopštenju OVK od 29. aprila 1998. godine osuđuje se nasilje upereno protiv civilnog stanovništva i lica u zatočenju.²⁴⁰⁰ Krasniqi je priznao da je OVK zaustavljao ljude na kontrolnim punktovima, pritvarao ih i ispitivao, a zatim ih puštao na slobodu.²⁴⁰¹ On je naveo da eventualni zločini koje su počinili pojedinci iz OVK nad nedužnim civilima i licima koja nisu učestvovala u borbama predstavljaju krivična dela koja su počinili odmetnuti elementi, bez znanja, odobrenja ili podrške ikoga ko je imao vlast ili komandu.²⁴⁰² Svedok je posvedočio da su “kolaboracionisti”

²³⁹⁷ Optužnica, par. 26.

²³⁹⁸ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 4, Dodatak 14 (saopštenje OVK u listu *Bujku*, 12. jun 1998. godine); dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3296, 3298, 3307, 3313, 3355, 3427-3429; Jakup Krasniqi, T. 4953, 4973, 4989, 5022, 5024, 5070, 5072, 5074-5075, 5078.

²³⁹⁹ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 6; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3329, 3363, 3439-3441, 3443, 3445, 3449; dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), Dodatak 18 (intervju Jakupa Krasniqija listu *Koha Ditore*, 12. jul 1998. godine), str. 4; Jakup Krasniqi, T. 4959-4961.

²⁴⁰⁰ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), Dodatak 12 (političko saopštenje OVK, 29. april 1998. godine), str. 2.

²⁴⁰¹ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3449; Jakup Krasniqi, T. 5114-5115, 5152-5153.

²⁴⁰² Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), par. 6; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3440-3441.

ubijani tokom borbe, na frontu, “dok su služili neprijatelju”, ali da ne zna ni za jednog “kolaboracionistu” koji je pogubljen posle hapšenja.²⁴⁰³ Svedok je pojam “kolaboracioniste” definisao kao lice koje je regrutovano u srpske službe bezbednosti, policiju ili vojsku, pa je tako služilo srpskom režimu.²⁴⁰⁴

472. U dva saopštenja OVK od 13. maja 1998. godine, odnosno od 13. jula 1998. godine, navodi se da je OVK izveo akcije protiv kolaboracionista tokom marta, aprila, maja i jula 1998. godine.²⁴⁰⁵ Međutim, u tim saopštenjima OVK ne precizira se kakve su to akcije bile.²⁴⁰⁶ U jednom ranijem saopštenju od 27. februara 1998. godine, govori se o “nizu napada na snage srpske policije i njihove kolaboracioniste” tokom januara i februara 1998. godine.²⁴⁰⁷ Od konkretnih napada koji se pominju, dva su izvršena protiv policije, treći je izvršen protiv “jednog lica koje je kolaboriralo s okupatorom”, a četvrti protiv “jednog bliskog Arkanovog saradnika”. Krasniqi je istakao da su saopštenja OVK imala za cilj da informišu javnost o aktivnostima OVK, ali da su takođe korišćena u propagandne svrhe, da bi se podigao moral OVK, povećao ugled OVK i podstakla regrutacija.²⁴⁰⁸ On je posvedočio da su se događaji navedeni u tim saopštenjima zaista odigrali, ali da su u njima preuveličavani uspesi i organizacioni nivo OVK, a umanjivani njegovi neuspesi i gubici.²⁴⁰⁹

473. Pretresnom veću su predloženi neki dokazi o tome da su ljudi koje je tražio OVK stavljeni na spiskove koju su zatim distribuirani unutar OVK. Svedok 17 je posvedočio da je 12. jula prisustvovao sastanku u kući Dina Krasniqija u Vranovcu, opština Peć,

²⁴⁰³ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3321; Jakup Krasniqi, T. 5066, 5115, 5117.

²⁴⁰⁴ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), Dodatak 18 (intervju Jakupa Krasniqija listu *Koha Ditore*, 12. jul 1998. godine), str. 4; dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3320, 3326-3327, 3437; Jakup Krasniqi, T. 5060-6062, 5064-5065, 5153.

²⁴⁰⁵ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), Dodatak 13 (saopštenje OVK u listu *Koha Ditore*, 13. maj 1998. godine), str. 1, Dodatak 16 (saopštenje OVK u listu *Koha Ditore*, 13. jul 1998. godine); dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3350; Jakup Krasniqi, T. 4972.

²⁴⁰⁶ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, izjava svedoka, 24. maj 2007. godine), Dodatak 13 (saopštenje OVK u listu *Koha Ditore*, 13. maj 1998. godine), str. 1, Dodatak 16 (saopštenje OVK u listu *Koha Ditore*, 13. jul 1998. godine).

²⁴⁰⁷ Dok. pr. br. P966 (saopštenje OVK u listu *Zëri*, 27. februar 1998. godine).

²⁴⁰⁸ Dok. pr. br. P340 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3339-3341, 3346, 3350, 3353-3354, 3377, 3419-3420; Jakup Krasniqi, T. 4953-4954, 4967-4968, 4980, 5011, 5035.

²⁴⁰⁹ Dok. pr. br. P328 (Jakup Krasniqi, transkript u predmetu *Limaj i drugi*, 10-12. februar 2005. godine), str. 3321-3327, 3350-3351, 3420; Jakup Krasniqi, T. 4967-4968, 4978-4980, 5011-5012, 5038, 5044.

zajedno sa, između ostalih, komandantima sela u dolini Barane, opština Peć.²⁴¹⁰ Na tom sastanku svedoku su dali spisak osoba.²⁴¹¹ Na tom spisku, kako ga je svedok preneo u svojim beleškama, bila su sledeća imena: Zenel (nečitko prezime), Ali (nečitko prezime), Mehmet Alia, Tahir Zhukri, Zenun Gashi (sa sinom), Zenel Mehmeti, Shekrelet Sadiku (sa porodicom), “dve žene kolaboracionisti, Turjak – Kosturić”, Misin Berisha “– Rom, Glođane” i Skënder Sali Kuçi “– Ljutoglava”.²⁴¹² Svedok nije poznao nijednu osobu na tom spisku.²⁴¹³ Pred Pretresnim većem su izvedeni dokazi o konačnoj sudbini tri osobe sa tog spiska, ali ne i dokazi koji se odnose na ostalih osam osoba. Svedok 17 nije znao od koga je dobio taj spisak.²⁴¹⁴ On nije mogao da se seti da li su mu imena s tog spiska dostavljena usmeno ili u pisanom obliku.²⁴¹⁵ Svedok jeste shvatio da se te osobe traže, ali ne i ko ih traži ili zbog čega ih traži, a to nije pitao.²⁴¹⁶ Na osnovu tih dokaza, Pretresno veće ne može da izvede zaključke o svrsi tog spiska, o tome ko je taj spisak izdao i po čijem nalogu, o eventualnoj vezi između distribuiranja tog spiska i počinjenja zločina kojima se optuženi terete u Optužnici, kao ni o eventualnoj vezi između tog spiska i bilo kojeg od optuženih.

474. Rustem Tetaj, bivši oficir JNA iz Donje Luke, opština Dečani,²⁴¹⁷ u svom svedočenju je rekao da je znao za mnogo ljudi koje su “na crnu listu” stavila dva vojnika OVK čija su imena Faton Mehmetaj i Fitnete Ramosaj, zato što nisu bili lojalni OVK, što su bili simpatizeri DLK ili što su radili za srpski MUP ili druge slične organe.²⁴¹⁸ Ti spiskovi su podeljeni seoskim stražarima OVK u nekoliko sela koja su gajila simpatije prema OVK kako bi te ljude mogli da spreče da uđu u dotična sela.²⁴¹⁹ Cilj toga je bio da se “kompromituju” ili diskredituju oni koji su stavljeni na “crnu

²⁴¹⁰ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 56; svedok 17, T. 7583-7586.

²⁴¹¹ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 57-58; svedok 17, T. 7584.

²⁴¹² Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 57; dok. pr. br. P886 (Beleške svedoka 17), str. 13-14

²⁴¹³ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 58; svedok 17, T. 7694.

²⁴¹⁴ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 57; svedok 17, T. 7584, 7699.

²⁴¹⁵ Svedok 17, T. 7694.

²⁴¹⁶ Dok. pr. br. P885 (svedok 17, izjava svedoka, 14. avgust 2007. godine), par. 57-58; svedok 17, T. 7696-7697, 7700.

²⁴¹⁷ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 1; Rustem Tetaj, T. 3604-3605.

²⁴¹⁸ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 14-15, 29; Rustem Tetaj, T. 3671.

²⁴¹⁹ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 29; Rustem Tetaj, T. 3863, 3858-3859, 3863.

listu”.²⁴²⁰ Rustem Tetaj je u svom svedočenju rekao da su i njega stavili na takav spisak i da ga je Faton Mehmetaj pozvao na ispitivanje početkom maja 1998. godine.²⁴²¹ Iako je smatrao da je prilikom tog ispitivanja zastrašivan, u toku dvočasovnog ispitivanja ni u jednom trenutku nije zlostavljan.²⁴²² Rustem Tetaj nije naveo nijedan drugi primer osobe koja je stavljena na takav spisak.

475. Pretresno veće smatra da su direktni dokazi kojima raspolaže nedovoljni da bi zaključilo da je postojao udruženi zločinački poduhvat čiji je cilj bio počinjenje zločina kojima se optuženi terete u Optužnici. U odsustvu dovoljnih direktnih dokaza, ostaje mogućnost da se iz indirektnih dokaza, prevashodno iz dokaza o zločinima koje su počinili vojnici OVK, izvede zaključak da je postojao udruženi zločinački poduhvat s ciljem počinjenja tih zločina. Međutim, to mora biti jedini razuman zaključak na osnovu dokaza.²⁴²³ U vezi s ubistvima Sanije Balaj i Istrefa i Nurije Krasniqi, Pretresno veće je, u odeljcima 6.1, 6.12.6, i 6.12.12 gore, zaključilo da postoje razumne alternative učešću OVK u tim zločinima, odnosno da su te tri osobe ubila lica koja nisu postupala po smernicama politike OVK, niti u sklopu sprovođenja te politike. U vezi s tim, Pretresno veće, kada je reč o Sanije Balaj, konkretno smatra da je Ramush Haradinaj, između ostalih, insistirao na tome da se sprovede istraga o njenoj smrti i da su takve istražne radnje zaista bile preduzete.

476. Svi zločini navedeni u tačkama 28, 30 i 32 počinjeni su u kompleksu u Jablanici, gde je bilo zatočeno devet žrtava za koje se optuženi terete u tim tačkama Optužnice. Pretresno veće je zaključilo da su vojnici OVK učestvovali u zlostavljanju devet zatočenika i ubistvu dvoje njih. Najmanje dva zatočenika puštena su iz pritvora. Pred Pretresnim većem su izvedeni dokazi da su u zlostavljanju učestvovala četiri čoveka čija su imena navedena, uključujući Lahija Brahimaja. Pred Pretresnim većem nisu izvedeni dokazi o tome ko je odlučio da se otvori taj zatočenički objekat, kada je ta odluka doneta i s kojom svrhom je on osnovan. Pretresnom veću je predloženo malo dokaza o učešću vojnika OVK izvan Jablanice u događajima koji su se desili u kompleksu. Vredan pomena izuzetak, detaljno opisan u odeljku 6.17.2 gore, jeste intervencija Ramusha Haradinaja i Rustema Tetaja kako bi Skender Kuqi bio pušten iz zatočenja. Iako događaji u kompleksu u Jablanici izgleda ukazuju na to da su zločini koji su tamo

²⁴²⁰ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 29; Rustem Tetaj, T. 3671, 3858-3859.

²⁴²¹ Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 30.

²⁴²² Dok. pr. br. P265 (Rustem Tetaj, izjava svedoka, 17. april 2007. godine), par. 30.

počinjeni vršeni sistematski, dokazi kojima Pretresno veće raspolaže ipak nisu dovoljni da bi se zaključilo da je postojao zajednički zločinački cilj koji su optuženi delili, kako to navodi tužilaštvo. Zločini navedeni u tačkama 6, 14, 20, 28, 30, 32, 36 i 37 počinjeni su tokom pet meseci u raznim selima u tri opštine. Pretresno veće, na osnovu dokaza predloženih u vezi s tim tačkama, ne može da zaključi da su pripadnici OVK zločine činili sistematski, u sklopu jedinstvenog cilja.

477. U odeljku 4.2 gore, Pretresno veće je pregledalo druge dokaze koji su relevantni za pitanje postojanja udruženog zločinačkog poduhvata, posebno one u vezi sa Srbima koji su napustili svoje domove u periodu na koji se odnosi Optužnica. Međutim, u pomenutom odeljku, Pretresno veće je zaključilo da je, pored onih koji su otišli iz straha, osnovanog ili ne, da će ih OVK napasti, bilo i onih koji su otišli iz uopštene bojazni će se ih zahvatiti oružani sukob između srpskih snaga i OVK. Pretresno veće na osnovu tih dokaza nije moglo da izvede neki opšti zaključak o navodnom napadu na civilno stanovništvo. Pored toga, ti dokazi ne omogućavaju Pretresnom veću ni da izvede zaključak o zajedničkom zločinačkom cilju, kako navodi tužilaštvo.

478. Pretresno veće iz gorenavedenih direktnih i indirektnih dokaza ne može da zaključi da je OVK imao cilj da protivpravno ukloni i zlostavlja srpske civile ili da zlostavlja civile Albance i Rome/Egipćane sa Kosova, kao i druge civile, koji su kolaborirali ili za koje se smatralo da su kolaborirali sa srpskim snagama ili na drugi način ne podržavaju OVK. Pretresno veće se, prema tome, nije van razumne sumnje uverilo u postojanje udruženog zločinačkog poduhvata, kako se navodi u Optužnici, u kojem su učestvovala trojica optuženih. Pretresno veće zaključuje da svu trojicu optuženih treba osloboditi optužbi po tačkama 6, 14, 20, 22 (u vezi s ubistvom Nurije i Istrefa Krasniqija i ubistvom Sanije Balaj), 30, 36 i 37. Pored toga, Ramusha Haradinaja i Idriza Balaja treba osloboditi optužbi po tačkama 28 i 32. Lahi Brahimaj se neće smatrati odgovornim, po tačkama 28 i 32, kao učesnik udruženog zločinačkog poduhvata. Pretresno veće se u njegovom slučaju bavilo alternativnim vidovima odgovornosti po pomenutim tačkama u odeljcima 6.15 i 6.17.3 gore.

²⁴²³ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 458.

8. Kumulativne osuđujuće presude

479. Pretresno veće je zaključilo da Lahiju Brahimaju treba izreći osuđujuću presudu za optužbe po tačkama 28 i 32, budući da su zadovoljeni elementi krivičnih dela okrutnog postupanja i mučenja. Međutim, dopustivo je izreći kumulativne osuđujuće presude shodno različitim statutornim odredbama radi kažnjavanja istog kažnjivog ponašanja samo ako “svaka od dotičnih odredbi sadrži materijalno različit element koji druga ne sadrži”, a element je materijalno različit “ako zahtijeva dokaz činjenice koji drugi element ne zahtijeva”.²⁴²⁴ Kada taj kriterijum nije zadovoljen, izreći će se osuđujuća presuda po užoj od te dve odredbe.²⁴²⁵ Uže definisano krivično delo obuhvata ono šire definisano jer počinjenje prvog nužno povlači i počinjenje potonjeg.²⁴²⁶

480. Elementi svakog od dva krivična dela mučenja i okrutnog postupanja analizirani su u odeljku 5.1.2 gore. Za oba krivična dela potrebno je da žrtva pretrpi tešku fizičku ili duševnu patnju, da je ta patnja rezultat dela ili propusta i da je delo koje je izvršio izvršilac namerno. Krivično delo mučenja ima još jedan dodatni element, a to je da motiv tog dela ili propusta morao imati konkretnu svrhu kao što je iznudiivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treće lice ili diskriminacija, iz bilo kog razloga, žrtve ili trećeg lica. Krivično delo okrutnog postupanja ne iziskuje dokazivanje nekog dodatnog elementa, osim onih traženih za krivično delo mučenja. Prema tome, kada krivična dela mučenja i okrutnog postupanja proističu iz istog kažnjivog ponašanja optuženih, Pretresno veće će izreći osuđujuću presudu samo u vezi s optužbom za mučenje.

481. U konkretnom slučaju, Pretresno veće je ubeđeno da je Lahi Brahimaj počinio krivična dela okrutnog postupanja i mučenja, kako se navodi u tačkama 28 i 32. Prema tački 28, to proističe iz istog kažnjivog ponašanja, pa će Pretresno veće, prema tome, izreći osuđujuću presudu samo za mučenje. Međutim, prema tački 32, Pretresno veće je zaključilo da postoje dva incidenta kažnjivog ponašanja koja su odvojena i vremenski i

²⁴²⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 412; Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 78; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 387; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 168, 173; Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 218; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 355; Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić i Martinović*, par. 584; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 163.

²⁴²⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 413; Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 79; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 387; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 168; Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 218; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 355; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 163.

²⁴²⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 218; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 163.

geografski. U prvom, to ponašanje predstavlja i okrutno postupanje i mučenje, te će, prema tome, na osnovu odredbi o kumulativnim osuđujućim presudama, Pretresno veće izreći osuđujuću presudu samo za mučenje. U drugom incidentu, kažnjivo ponašanje predstavljalo je samo okrutno postupanje. Za taj incident, Pretresno veće će izreći osuđujuću presudu za okrutno postupanje.

9. Odmeravanje kazne

9.1 Odredbe o odmeravanju kazne

482. Relevantne odredbe Statuta i Pravilnika Međunarodnog suda jesu sledeće:

Član 24 Statuta

Krivične sankcije

1. Krivične sankcije koje izriče pretresno veće ograničene su na kaznu zatvora. Prilikom određivanja kazne zatvora pretresno veće imaće u vidu opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije.
2. Prilikom izricanja kazni, pretresna veća uzimaju u obzir faktore poput težine krivičnog dela i ličnih prilika osuđenika.
3. Uz kaznu zatvora, pretresna veća mogu naložiti povraćaj eventualne imovine i imovinske koristi stečene kažnjivim ponašanjem, uključujući i sredstvima prisile, pravim vlasnicima.

Pravilo 101

Kazne

- A) Osoba proglašena krivom može biti osuđena na kaznu zatvora, uključujući i doživotnu kaznu zatvora.
- (B) Prilikom odmeravanja kazne pretresno veće uzima u obzir faktore pomenute u članu 24(2) Statuta, te faktore kao što su:
- (i) sve otežavajuće okolnosti;
 - (ii) sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i značajnu saradnju osuđenog s tužiocem pre ili posle izricanja presude;
 - (iii) opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije;
 - (iv) eventualno vreme koje je osuđena osoba već izdržala od kazne za isto delo koju je eventualno izrekao nacionalni sud, u skladu s članom 10(3) Statuta.
- (C) Osuđenom će se u izdržavanje kazne uračunati eventualno vreme koje je proveo u pritvoru čekajući na predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak.

483. Sledeći faktori se moraju uzeti u obzir pri određivanju kazne: (i) težina krivičnih dela i ukupnost kažnjivog ponašanja optuženog; (ii) lične prilike osuđenika, uključujući olakšavajuće okolnosti; (iii) opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije; (iv) u izdržavanje kazne uračunaće se eventualno vreme koje je osuđeni proveo u pritvoru čekajući na predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak; i (v) u izdržavanje kazne uračunaće se eventualno vreme koje je osuđena osoba već izdržala od kazne za isto delo koju je eventualno izrekao nacionalni sud.²⁴²⁷ Poslednji faktor nije primenjiv u ovom predmetu.

9.2 Svrha kažnjavanja

484. Praksa Međunarodnog suda ukazuje na to da su dve glavne svrhe kažnjavanja retribucija i odvraćanje.²⁴²⁸

485. Kazna, kao oblik retribucije, izražava društvenu osudu krivičnog dela i osobe koja ga je počinila.²⁴²⁹ Da bi se ispunio cilj retribucije, Pretresno veće stoga mora izreći kaznu koja na odgovarajući način odražava ličnu krivicu počinioaca.²⁴³⁰ Pretresno veće smatra da se taj cilj odražava u obavezi Pretresnog veća da uzme u obzir težinu krivičnih dela i ukupnost kažnjivog ponašanja.

486. U krivičnom pravu i individualno i opšte odvraćanje jesu važni ciljevi kažnjavanja.²⁴³¹ Princip tog individualnog odvraćanja jeste da obeshrabri počinioaca od ponovnog vršenja krivičnih dela u budućnosti, dok opšte odvraćanje ima za cilj da obeshrabri druge od činjenja sličnih krivičnih dela.²⁴³² U ovom predmetu, uzimajući u obzir okolnosti u kojima su zločini izvršeni, Pretresno veće smatra da je mali rizik da će Lahi Brahimaj počiniti iste zločine u budućnosti, što znatno umanjuje relevantnost individualnog odvraćanja.

487. Što se tiče opšteg odvraćanja, osobe koje smatraju da su van dohvata međunarodnog krivičnog prava treba upozoriti da moraju da poštuju norme materijalnog krivičnog prava ili će se suočiti ne samo s krivičnim gonjenjem, nego, ako im budu

²⁴²⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 679.

²⁴²⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 185; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 806; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 402.

²⁴²⁹ Presuda o kazni u predmetu *Jokić*, par. 31; Presuda o kazni u predmetu *Mrđa*, par. 14.

²⁴³⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1075.

²⁴³¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1076.

izrečene osuđujuće presude, i sa sankcijama.²⁴³³ Pretresno veće smatra da odgovarajuća kazna za optuženog u ovom predmetu suštinski doprinosi postizanju učinka opšteg odvracanja.

488. Smatra se da je rehabilitacija takođe relevantna, mada manje važna, svrha izricanja kazne.²⁴³⁴

9.3 Faktori kod odmeravanja kazne

9.3.1 Težina krivičnih dela i ukupnost kažnjivog ponašanja

489. Težina krivičnog dela je osnovni faktor kod odmeravanja kazne.²⁴³⁵ Pretresno veće smatra da je primereno da težinu krivičnih dela koje je optuženi počinio razmotri zajedno s drugim otežavajućim okolnostima, budući da odvojeno razmatranje tih aspekata ne bi imalo nikakvog praktičnog smisla.²⁴³⁶ Primenom tog pristupa, Pretresno veće izbegava zamku da neki konkretan faktor bude dvostruko uračunat u svrhu odmeravanja kazne, što je, kako je zaključilo Žalbena veće, nedopustivo.²⁴³⁷ Određivanje težine zločina kako bi se izrekla odgovarajuća kazna zahteva da se razmotre specifične okolnosti predmeta, kao i oblik i stepen učešća osuđenog lica u zločinu.²⁴³⁸ Otežavajuće okolnosti moraju biti u direktnoj vezi s izvršenjem krivičnog dela za koje se optuženi tereti.²⁴³⁹ Diskreciono je pravo Pretresnog veća da zaključi da je položaj vlasti počinio učinio težom njegovu direktnu odgovornost, po članu 7 (1)

²⁴³² Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1077-1078; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 45.

²⁴³³ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1078.

²⁴³⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 806; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1079; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 402.

²⁴³⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 182; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 731; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 442; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 683; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Momir Nikolić*, par. 11; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 442.

²⁴³⁶ Presuda o kazni u predmetu *Bralo*, par. 27; Prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 1139.

²⁴³⁷ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Deronjić*, par. 106-107; Drugostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 143.

²⁴³⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 182; Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 249; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 731; Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 101; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 683; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1061; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 18; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Babić*, par. 39; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 409.

²⁴³⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, para 911.

Statuta.²⁴⁴⁰ Kao otežavajuće okolnosti biće uzeti u obzir samo faktori koji su dokazani van razumne sumnje.²⁴⁴¹

490. Pretresnom veću su predloženi dokazi da je Lahi Brahimać lično učestvovao u premlaćivanju svedoka 6 koje se ponavljalo u periodu od oko četiri nedelje. U nekim prilikama, Lahi Brahimać je bio prisutan dok su drugi vojnici vršili premlaćivanje. Pored toga, Lahi Brahimać je lično doveo jednu drugu žrtvu, svedoka 3, iz jedne kuće u Žabelju i zatim ga zatvorio u jednoj prostoriji u kompleksu u Jablanici. Ubrzo pošto je Lahi Brahimać izašao iz te prostorije, ušlo je nekoliko ljudi i svedoka 3 tuklo bejzbol palicama sve dok se nije onesvestio. Lahi Brahimać je kasnije odveo svedoka 3 u jednu prostoriju gde ga je lično ispitivao u prisustvu drugih pojedinaca. Lahi Brahimać je zatim pozvao dve žene koje su bile prisutne u toj prostoriji da “vežbaju” na svedoku 3. Te dve osobe su pet do deset minuta baterijskom lampom tukle po rukama svedoka 3. Tokom te epizode, Lahi Brahimać je svedoku 3 dao revolver i nagovarao ga da sebi oduzme život. Drugo lice koje se nalazilo u toj prostoriji zapretilo je svedoku da će mu prerezati grkljan. Prilikom jednog odvojenog kasnijeg incidenta, Lahi Brahimać je držao svedoka 3 na nišanu i odvezao ga u svoju kuću, gde im se priključila jedna žena. Lahi Brahimać i ta osoba su žrtvu išamarali, a potom je naterali da uđe u automobil i odvezli se. Tokom jednog dela vožnje, Lahi Brahimać je vozio automobil, dok je žena držala pištolj uperen u glavu žrtve. U jednom trenutku, Lahi Brahimać je zaustavio automobil i stavio svedoka 3 u prtljažnik automobila. Kasnije je Lahi Brahimać otvorio prtljažnik, izvadio svoje oružje i pitao svedoka 3 da li da povuče obarač. Kada je svedok 3 odgovorio potvrdno, pucao je iz oružja. Svedok 3 je nakratko mislio da je pogođen, ali je ubrzo shvatio da nije. U odeljcima 6.15 i 6.17.3 gore, Pretresno veće je zaključilo da Lahija Brahimaćja treba osuditi po dve optužbe za mučenje i po jednoj optužbi za okrutno postupanje.

491. Lahi Brahimać se nalazio na visokim funkcijama u OVK. On je bio ne samo član Generalštaba OVK, već neko vreme i zamenik komandanta operativnog štaba zone Dukađin tokom juna i početkom jula 1998. godine.²⁴⁴² Ti položaji vlasti, iako on u

²⁴⁴⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 183; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 745; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 451; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 90-91; Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić i Martinović*, par. 613.

²⁴⁴¹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 763.

²⁴⁴² Jakup Krasniqi T. 5009, 5055-5056, 5070, 5075, 5077-5078, 5138, 5140-5141; Rustem Tetaj T. 3657-3658, 3661, 3744; dok. pr. br. P141 (zapisnik sa sastanka štaba zone Dukađin od 23. juna 1998. godine), str. 6-8; dok. pr. br. P142 (detaljni zapisnik sa sastanka štaba zone Dukađin od 23. juna 1998. godine), str. 3.

vreme kada je počinjena većina zločina nije bio zamenik komandanta, smatraju se otežavajućim faktorima. Pretresno veće takođe koristi svoje diskreciono pravo u vezi s tim aspektom jer je Brahimaj te zločine počinio u prisustvu pripadnika OVK nižeg ranga i bio je prisutan kada su se drugi vojnici ponašali slično. Pretresno veće zaključuje da je to moralo da podsticajno deluje na vojnike da počine ili nastave da čine takve zločine. Rukovodioci visokog ranga treba da budu prvi koji će se suzdržati od počinjenja zločina kako bi sprečili da drugi takvo ponašanje shvate kao dopustivo i počnu da ga oponašaju.

492. Pretresno veće je uzelo u obzir posebnu ranjivost svedoka 3 i svedoka 6 koji su držani u pritvoru.²⁴⁴³ Oni su bili ne samo lišeni slobode, već i zatočeni pod takvim uslovima da su bili u potpunosti prepušteni na milosti i nemilost lica koja su ih držala u zatočeništvu u Jablanici. Naposletku, Pretresno veće je razmotrilo fizičku i duševnu patnju koju su te dve žrtve pretrpele i čije posledice još osećaju.²⁴⁴⁴ Svedok 6 je u svom svedočenju rekao da je video premlaćivanje Skendera Kuqija i da je kasnije saznao da su Kuqija poslali na lečenje u Glođane, gde je umro. Saznanje o takvoj sudbini drugog zatočenika, i to dok je i sam još bio zatočen i podvrgavan zlostavljanju, moralo je da uveća strah svedoka 6 za sopstveni život. Svedok 6 je takođe svedočio o hroničnim bolovima u celom telu i nesposobnosti da obavlja bilo kakav fizički rad, što je sve bilo posledica onoga što je pretrpeo u Jablanici. U vreme kada je svedočio, 2007. godine, svedok 6 je još uzimao lekove za povrede koje su mu nanete gotovo deceniju ranije.

493. Pretresno veće je zaključilo da Lahiju Brahimaju treba izreći osuđujuću presudu za dva slučaja mučenja i jedan slučaj okrutnog postupanja. Pretresno veće je uzelo u obzir inherentnu težinu tih zločina i činjenicu da je Lahi Brahimaj, koji se nalazio na visokim položajima u OVK, direktno učestvovao u njihovom počinjenju. Pretresno veće je takođe uzelo u obzir ranjivost žrtava i fizičku i duševnu patnju koju su pretrpele. Svi ti faktori čine težinu krivičnih dela i ukupnost kažnjivog ponašanja u ovom predmetu.

²⁴⁴³ Vidi Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 352; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 683; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Deronjić*, par. 124.

²⁴⁴⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 167; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 683.

9.3.2 Lične prilike Lahija Brahimaja

494. Prihvatanje i primena olakšavajućih okolnosti ne umanjuje težinu krivičnih dela.²⁴⁴⁵ Za dokazivanje olakšavajućih faktora potrebna je jedino ocena verovatnoće.²⁴⁴⁶ Jedini olakšavajući faktor koji se konkretno navodi u Pravilniku jeste “značajn[a] saradnj[a] osuđenog s tužiocem pre ili posle izricanja presude”.²⁴⁴⁷ U ostale olakšavajuće faktori spadaju: dobrovoljna predaja;²⁴⁴⁸ dobar karakter, uključujući neosuđivanost;²⁴⁴⁹ ponašanje u pritvoru;²⁴⁵⁰ lične i porodične prilike;²⁴⁵¹ i godine starosti.²⁴⁵² Dobrovoljna predaje predstavlja olakšavajući faktor budući da donosi znatne koristi međunarodnoj zajednici i zbog toga što može da podstakne druga optužena lica da se predaju u budućnosti.²⁴⁵³ Čak i dokumentovanim dobrom ponašanju u pritvoru ne pridaje se značajna težina kao olakšavajućem faktoru.²⁴⁵⁴ Čak i mladost optuženog lica u vreme izvršenja zločina mora se s oprezom uzeti u obzir kao olakšavajući faktor.²⁴⁵⁵ Načelno, optuženim licima koja su u vreme izvršenja zločina imala 25 godina neće se kao olakšavajući faktor uzeti u obzir njihove godine.²⁴⁵⁶

495. Brahimajeva odbrana nije predočila nijedan argument u vezi s olakšavajućim faktorima, uključujući eventualne lične prilike.²⁴⁵⁷ Bez obzira na to, Pretresno veće će ispitati informacije kojima raspolaže kako bi utvrdilo da li postoje olakšavajuće okolnosti. Lahi Brahimaj se dobrovoljno predao Međunarodnom sudu odmah pošto je

²⁴⁴⁵ Osuđujuća presuda u predmetu *Erdemović*, par. 46; Presuda o kazni u predmetu *Bralo*, par. 42; Presuda o kazni u predmetu *Zelenović*, par. 44.

²⁴⁴⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 697.

²⁴⁴⁷ Pravilo 101(B)(ii).

²⁴⁴⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 696; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Babić*, par. 43.

²⁴⁴⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 459; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 696; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1090; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Babić*, par. 43.

²⁴⁵⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 696, 728; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1091; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Babić*, par. 43; Drugostepena presuda u predmetu *Blagoje Simić i drugi*, par. 266.

²⁴⁵¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 362 i 408; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 696; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1091; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Babić*, par. 43; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 266.

²⁴⁵² Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 696; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Babić*, par. 43; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 266.

²⁴⁵³ Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić i Martinović*, par. 600.

²⁴⁵⁴ Presuda o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, par. 168; Presuda o kazni u predmetu *Deronjić*, par. 273.

²⁴⁵⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 284; Prvostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 124; Presuda o kazni u predmetu *Banović*, par. 75-76; Prvostepena presuda u predmetu *Orić*, par. 756-757.

²⁴⁵⁶ Presuda o kazni u predmetu *Češić*, par. 91; Presuda o kazni u predmetu *Mrđa*, par. 93; Presuda o kazni u predmetu *Bralo*, par. 47-48; Prvostepena presuda u predmetu *Orić*, par. 756-757.

saznao da je protiv njega podignuta Optužnica.²⁴⁵⁸ Pretresno veće to smatra olakšavajućim faktorom. U ime Lahija Brahimaja dostavljene su preporuke u prilog njegovim zahtevima za privremeno puštanje na slobodu, gde se navode mišljenja nekoliko lica o dobrom karakteru Lahija Brahimaja.²⁴⁵⁹ Sadržina tih pisama toliko je uopštene prirode da Pretresno veće ne može tome da prida nikakvu težinu kao olakšavajućoj okolnosti. Lahi Brahimaj ima četvoro dece uzrasta od četiri do devet godina.²⁴⁶⁰ Pretresno veće uvažava činjenicu da boravak u zatvoru svakog optuženog dovodi njegovu porodicu u tešku situaciju, pa će zato u svrhe ublaženja kazne uzeti u obzir porodične prilike Lahija Brahimaja. Kako pokazuju ranije donete odluke u ovom predmetu, Lahi Brahimaj je prihvatio razgovor s istražiteljima tužilaštva, što pokazuje određen stepen saradnje s tužilaštvom.²⁴⁶¹ Pošto njegov dobrovoljni pristanak na razgovor nije bio značajan, posebno s obzirom na to da je pružio samo ograničene informacije, to se neće uzeti kao olakšavajući faktor u ovom predmetu. Budući da nema dokumentacije u vezi s ponašanjem Lahija Brahimaja u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija (PJUN), Pretresno veće ne može da uzme u obzir taj faktor. Lahi Brahimaj je imao 28 godina u periodu kada su počinjeni zločini, a 38 godina u vreme kada se izriče ova Presuda.²⁴⁶² Lahi Brahimaj u trenutku kada se izriče ova Presuda nije u tako poodmaklim godinama da bi boravak u zatvoru za njega bio teži nego za druge, niti je u vreme kada je počinio zločine bio toliko mlad da bi za njega moglo da se kaže da za svoje postupke snosi manju odgovornost od drugih.

496. Da zaključimo, Pretresno veće je kao olakšavajuće okolnosti uzelo u obzir dobrovoljnu predaju Lahija Brahimaja Međunarodnom sudu i njegovu porodičnu situaciju.

²⁴⁵⁷ T. 11195-11197.

²⁴⁵⁸ Odluka po zahtevu u ime Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 14. decembar 2007. godine, par. 8, 13.

²⁴⁵⁹ Dalja odluka u vezi s privremenim puštanjem na slobodu Lahija Brahimaja, 3. maj 2006. godine, par. 32; Odluka po zahtevu u ime Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 14. decembar 2007. godine, par. 8.

²⁴⁶⁰ Odluka po zahtevu u ime Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 14. decembar 2007. godine, par. 10, 21.

²⁴⁶¹ Odluka po interlokutornoj žalbi Lahija Brahimaja na odluku Pretresnog veća kojom se odbija njegovo privremeno puštanje na slobodu, 9. mart 2006. godine, par. 12-18; Dalja odluka u vezi s privremenim puštanjem na slobodu Lahija Brahimaja, 3. maj 2006. godine, par. 31.

²⁴⁶² Četvrta izmenjena optužnica, 16. oktobar 2007. godine, par. 11.

9.3.3 Opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije

497. Prilikom odmeravanja odgovarajuće kazne, Pretresno veće je dužno da uzme u obzir “opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije”. To ne znači da je Pretresno veće obavezno da sledi tu praksu.²⁴⁶³ Međunarodni sud može da izrekne veću kaznu od one koje bi bila predviđena odgovarajućim zakonom u bivšoj Jugoslaviji i Žalbeno veće je mišljenja da se tom praksom izricanja kazne ne krši načelo *nulla poena sine lege* jer je okrivljeni morao biti svestan činjenice da zločini za koje je protiv njega podignuta optužnica predstavljaju najteža kršenja međunarodnog humanitarnog prava koja se kažnjavaju najtežim kaznama.²⁴⁶⁴ Štaviše, Pretresno veće može odstupiti od prakse izricanja kazni na sudovima bivše Jugoslavije ako je ta praksa neprimerena u svetlu međunarodnog prava.²⁴⁶⁵

498. U članu 24(1) Statuta i pravilu 101(B)(iii) Pravilnika pominje se konkretna praksa na sudovima bivše Jugoslavije. Međutim, na Međunarodnom sudu je ustaljena praksa da pravni izvori koje treba konsultovati na osnovu tih odredaba ne budu ograničeni na praksu sudova iz bivše Jugoslavije, već obuhvataju i sve relevantne zakone u bivšoj Jugoslaviji koji su bili na snazi u vreme počinjenja predmetnih krivičnih dela.²⁴⁶⁶ Krivično pravo na Kosovu u periodu obuhvaćenom Optužnicom, pošto se ona odnosi na ratne zločine, bilo je regulisano Krivičnim zakonom koji je Savezna skupština SFRJ usvojila 28. septembra 1976. godine i koji je stupio na snagu 1. jula 1977. godine (dalje u tekstu: Krivični zakon).²⁴⁶⁷ Tim Krivičnim zakonom je za ratne zločine protiv civila, uključujući ubijanje, mučenje i nečovečno postupanje, bila predviđena kazna od najmanje pet godina zatvora ili smrtna kazna, ili, umesto smrtne kazne, kazna zatvora od 20 godina.²⁴⁶⁸

²⁴⁶³ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Tadić*, par. 21; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 813, 816 i 820; Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 117; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 418; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 347-349; Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 260; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 681-682; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 1085; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 17, 69; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Jokić*, par. 38; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 398.

²⁴⁶⁴ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Tadić*, par. 21; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 817; Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 262; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 681; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 398; Drugostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*, par. 264.

²⁴⁶⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 377.

²⁴⁶⁶ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 85.

²⁴⁶⁷ Član 104 (1) Krivičnog zakona.

²⁴⁶⁸ Članovi 38 (2), 142 Krivičnog zakona.

499. Pretresno veće je prilikom određivanja kazne u ovom predmetu uzelo u obzir te faktore koji se odnose na praksu izricanja kazni u bivšoj Jugoslaviji.

9.3.4 Uračunavanje trajanja pritvora

500. Na osnovu pravila 101(C) Pravilnika, optuženom će se u izdržavanje kazne uračunati vreme koje je eventualno proveo u pritvoru čekajući predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje. Lahi Brahimač se predao i bio je prebačen u PJUN 9. marta 2005. godine. On se u pritvoru nalazi od tog datuma, izuzimajući period privremenog boravka na slobodi od 21. decembra 2007. godine do 4. januara 2008. godine. Lahi Brahimač, prema tome, ima pravo da mu se u izdržavanje kazne uračuna 1.109 dana.

9.4 Određivanje kazne

501. Pretresno veće je uzelo u obzir sve gorenavedene okolnosti i zaključuje da je u ovom slučaju primereno da se izrekne jedinstvena kazna zatvora u trajanju od šest godina. Kako je gore navedeno, Lahi Brahimač ima pravo da mu se u izdržavanje kazne uračuna vreme koje je proveo u pritvoru, koje s datumom donošenja ove Presude iznosi 1.109 dana.

10. Dispozitiv

502. Pretresno veće zaključuje da Ramush Haradinaj **NIJE KRIV** ni po jednoj tački Optužnice. Na osnovu pravila 99(A) Pravilnika, Pretresno veće nalaže da se Ramush Haradinaj odmah pusti na slobodu iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija.

503. Pretresno veće zaključuje, pri čemu sudija Höpfel ima suprotno mišljenje, da Idriz Balaj **NIJE KRIV** ni po jednoj tački Optužnice. Na osnovu pravila 99(A) Pravilnika, Pretresno veće nalaže da se Idriz Balaj pusti na slobodu iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija nakon što se privedu kraju dogovori o njegovom transferu vlastima nadležnim za sprovođenje kazne koju je on služio u vreme kada je prebačen u sedište Međunarodnog suda.

504. Pretresno veće zaključuje da je Lahi Brahimaj **KRIV** po sledećim tačkama Optužnice:

tačka 28: mučenje, kao kršenje zakona i običaja ratovanja;

tačka 32: mučenje i okrutno postupanje, kao kršenja zakona i običaja ratovanja;

ali zaključuje da Lahi Brahimaj **NIJE KRIV** ni po jednoj drugoj tački Optužnice.

505. Veće ovim osuđuje Lahija Brahimaja na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od šest godina. Na osnovu pravila 101(C) Pravilnika, on ima pravo da mu se u izdržavanje kazne uračuna vreme koje je proveo u pritvoru, koje s datumom donošenja ove Presude iznosi 1.109 dana. Na osnovu pravila 103(C) Pravilnika, Lahi Brahimaj će ostati u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne privedu kraju dogovori o njegovom prebacivanju u državu u kojoj će služiti kaznu.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu se merodavnim smatra tekst na engleskom.

Dana 3. aprila 2008. godine
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Frank Höpfel

/potpis na originalu/
sudija Alphons Orie,
predsedavajući

/potpis na originalu/
sudija Ole Bjørn Støle

11. Delimično suprotno mišljenje sudije Höpfela po tački 14

1. U ovoj Presudi, Pretresno veće je zaključilo da su vojnici OVK počinili ubistva majke svedoka 4 i 19, njihove sestre "S" i njihove sestre "M", kao što se navodi u odeljku 6.8 Presude. Pretresno veće je takođe zaključilo da je Idriz Balaj bio uz sestru "S" kada je i nakon što je regrutovana u OVK, kao i da je bio prisutan kada su odveli njenu majku i sestru "M".

2. Iako se slažem sa zaključcima Pretresnog veća u vezi s tačkom 14 u gorenavedenim aspektima, uz dužno poštovanje, ne slažem se sa zaključkom većine da nema dokaza na osnovu kojih bi se utvrdilo da je Idriz Balaj svesno doprineo počinjenju ubistva sestre "S" ili ga omogućio. Taj stav iziskuje da obrazložim svoje neslaganje.

3. Kao što se gore navodi, Idriz Balaj je bio uz sestru "S" u više prilika, kada je i nakon što je regrutovana u OVK, na način na koji je to opisano. On je bio prisutan i kada su odveli njenu majku i sestru "M". Te činjenice, po mom mišljenju, potvrđuju njegovu znatnu pomoć u počinjenju ta tri ubistva. Moje je mišljenje da to nije bila samo karika u lancu događaja u svakoj od te tri epizode, već da je svojim doprinosom znatno pomogao počinjenju ubistava, budući da je stavljanje žrtava pod kontrolu OVK na navedeni način dovelo žrtve u direktnu i ozbiljnu opasnost. Ta opasnost se i ostvarila i rezultirala njihovom smrću.

4. Svedok 4 je naveo da je, tokom poseta porodici, Idriz Balaj imao vodeću ulogu u svim tim incidentima: "[...] svaki put kad su došli, Toger je bio glavni".²⁴⁶⁹ Kao što se podseća u odeljku 6.8 gore, prema pouzdanim iskazima iz druge ruke svedoka 4 i 19, sestra "S" je primala naređenja od Togera. Svedok 4 je u svom svedočenju rekao da je Toger zapretio sestri "S" da će je ubiti ako ne izvrši njegovo naređenje da nekoga ubije. Prema rečima svedoka 19, Toger joj je, posle njene druge posete, naložio da se u određeno vreme vrati u bazu. Kako je naveo svedok 4, Toger je došao da traži sestru "S" posle njene druge posete. To znači da je Idriz Balaj, pored nadređenog položaja koji je imao u odnosu na ranjivu i nenaoružanu porodicu, imao i posebno blizak odnos sa sestrom "S" koji se odlikovao njegovom čvrstom i zastrašujućom kontrolom nad njom. Pored toga, gorepomenuta pretnja smrću nedvosmisleno pokazuje ubedenost samog Idriza Balaja u to da on ima kontrolu nad njenim životom i smrću.

²⁴⁶⁹ Svedok 4, T. 1533-1534.

5. Prema rečima svedoka 4, sestra "S" mu je, prilikom drugog dolaska kući nakon što je regrutovana u OVK, rekla da je smeštena u školi u Rzniću gde je stacioniran štab OVK. To potvrđuje svedočenje svedoka 19 da mu je sestra "S" rekla da mora da se vrati u bazu do određenog vremena, kao i iskaz svedoka 4 da ju je otpratio deo puta ka Rzniću. Pretresno veće je pred sobom imalo druge dokaze, kao što je navedeno u odeljku 6.19 gore, koji potvrđuju prisustvo Idriza Balaja u štabu OVK u Rzniću. S obzirom na vodeću ulogu Idriza Balaja u šikaniranju ove porodice, kao i na njegov posebno blizak odnos sa sestrom "S" i strogu kontrolu koju je imao nad njom, ja zaključujem da je on znao da će sestra "S" biti ubijena i da je znao da će odvođenje sestre "S" i čvrsta kontrola nad njom pomoći u počinjenju tog zločina. Zbog detaljnih informacija kojima Pretresno veće raspolaže u vezi s kontrolom Idriza Balaja nad sestrom "S", moje je mišljenje da je dokazana *mens rea* za pomaganje i podržavanje ubistva sestre "S", za razliku od *mens rea* u odnosu na druge dve žrtve.

6. Ja sam, prema tome, ubeđen van razumne sumnje da je Idriz Balaj kriv za pomaganje i podržavanje u počinjenju ubistva sestre "S", što je, po mom mišljenju, trebalo da rezultira njegovom osuđujućom presudom po tački 14.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu se merodavnim smatra tekst na engleskom.

Dana 3. aprila 2008. godine

U Hagu,

Holandija

/potpis na originalu/

sudija Frank Höpfel

Dodaci

A. Istorijat postupka

1. *Optužnica*. Prvobitna optužnica protiv Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja potvrđena je 4. marta 2005. godine.²⁴⁷⁰ Dana 26. aprila 2006. godine, tužilaštvo je zatražilo odobrenje da izmeni Prvobitnu optužnicu kako bi dodalo dve nove tačke i određeni broj novih navoda.²⁴⁷¹ Dana 25. oktobra 2006. godine, Pretresno veće II potvrdilo je Izmenjenu optužnicu.²⁴⁷² Tog istog dana, tužilaštvo je zatražilo odobrenje da dalje izmeni Izmenjenu optužnicu.²⁴⁷³ Dok se po tom zahtevu još rešavalo, tužilaštvo je zatražilo odobrenje da izmeni Izmenjenu optužnicu i da predloženu Drugu izmenjenu optužnicu zameni Revidiranom drugom izmenjenom optužnicom.²⁴⁷⁴ Dana 12. januara 2007. godine, Pretresno veće II je potvrdilo Revidiranu drugu izmenjenu optužnicu.²⁴⁷⁵ U Revidiranoj drugoj izmenjenoj optužnici izbačene su tačke 1 i 2 Izmenjene optužnice, a i tačkama 3, 4, 5, 6, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 35 37 dodato je krivično delo mučenja u osnovi.²⁴⁷⁶ Optuženi su se ponovo izjasnili o krivici po svim optužbama sadržanim u tim tačkama na pretpretresnoj konferenciji održanoj 1. marta 2007. godine.²⁴⁷⁷ Dana 13. juna 2007. godine, tužilaštvo je zatražilo odobrenje da izmeni Revidiranu drugu izmenjenu optužnicu.²⁴⁷⁸ Dana 5. septembra 2007. godine, Pretresno veće je potvrdilo Revidiranu treću izmenjenu optužnicu.²⁴⁷⁹ Izmena se odnosila na identifikaciju dve ranije neidentifikovane žrtve.²⁴⁸⁰ Pošto ona nije dovela do dodavanja eventualne nove optužbe protiv optuženih, nije bilo potrebno novo izjašnjavanje o krivici.²⁴⁸¹ Dana 28. septembra 2007. godine, tužilaštvo je zatražilo odobrenje da izmeni Treću izmenjenu optužnicu.²⁴⁸² Dana 15. oktobra 2007. godine,

²⁴⁷⁰ Odluka o pregledu Optužnice, 4. mart 2005. godine. godine.

²⁴⁷¹ Zahtev za odobrenje za izmenu Optužnice, 26. april 2006. godine.

²⁴⁷² Odluka po zahtevu za izmenu Optužnice i po prigovorima na formu Izmenjene optužnice, 25. oktobar 2006. godine.

²⁴⁷³ Zahtev tužilaštva kojim se traži odobrenje za izmenu Optužnice, 25. oktobar 2006. godine.

²⁴⁷⁴ Zahtev kojim se traži odobrenje za izmenu Izmenjene optužnice tako što će biti zamenjena Revidiranom drugom izmenjenom optužnicom, 10. novembar 2006. godine.

²⁴⁷⁵ Odluka po zahtevu za izmenu Izmenjene optužnice, 12. januar 2007. godine.

²⁴⁷⁶ *Ibid.*, par. 7.

²⁴⁷⁷ T. 265-266.

²⁴⁷⁸ Zahtev kojim se traži odobrenje za izmenu Revidirane druge izmenjene optužnice, 13. jun 2007. godine.

²⁴⁷⁹ Odluka po zahtevu tužilaštva kojim se traži odobrenje za izmenu Revidirane druge izmenjene optužnice, 5. septembar 2007. godine.

²⁴⁸⁰ *Ibid.*, par. 15.

²⁴⁸¹ *Ibid.*, par. 11-15.

²⁴⁸² Zahtev tužilaštva kojim se traži odobrenje za izmenu Treće izmenjene optužnice, 28. septembar 2007. godine.

Pretresno veće je potvrdilo Četvrtu izmenjenu optužnicu.²⁴⁸³ Ta izmena se odnosila na identifikaciju jedne ranije neidentifikovane žrtve.²⁴⁸⁴ Pošto ona nije dovela do dodavanja eventualne nove optužbe protiv optuženih, nije bilo potrebno novo izjašnjavanje o krivici.²⁴⁸⁵

2. *Smanjenje Optužnice.* Dana 6. februara 2007. godine, Pretresno veće je pozvalo tužilaštvo da smanji obim Optužnice.²⁴⁸⁶ Dana 13. februara 2007. godine, tužilaštvo je to odbilo.²⁴⁸⁷ Dana 22. februara 2007. godine, Pretresno veće je odlučilo da ne smanji obim Optužnice, uz obrazloženje da izbacivanje tačaka ili incidenata “može (i) da ima za posledicu to da optužnica više realno ne odražava tezu u celini i (ii) da može da utiče na sposobnost tužilaštva da izvede dokaze o razmerama navodnog rasprostranjenog ili sistematskog napada i udruženog zločinačkog poduhvata”.²⁴⁸⁸

3. *Hapšenje, prebacivanje i prvo pristupanje.* Pošto mu je uručena Optužnica, Haradinaj, koji je bio predsednik vlade Kosova u sklopu privremenih demokratskih institucija samouprave u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti br. 1244 (1990), podneo je ostavku i predao se Međunarodnom sudu. Brahimaj se takođe dobrovoljno predao Međunarodnom sudu kada je saznao za Optužnicu. Balaj je služio kaznu zatvora u trajanju od 13 godina na koju ga je osudio lokalni sud zbog ubistva na Kosovu. Trojica optuženih prebačena su u sedište Međunarodnog suda 9. marta 2005. godine i upućena su u pritvor u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija.²⁴⁸⁹

4. Dana 9. marta 2005. godine, vršilac dužnosti predsednika dodelio je predmet Pretresnom veću II Međunarodnog suda.²⁴⁹⁰ Prvo pristupanje Sudu sve trojice optuženih održano je pred sudijom Carmelom Agiusom 14. marta 2005. godine.²⁴⁹¹ Sva trojica optuženih izjasnila su se da nisu kriva ni po jednoj optužbi.²⁴⁹² Sledećeg dana, sudija Agius je odredio tročlano sudsko veće koje su činili sudija Agius, sudija Hans Hendrik Brydensholt i sudija Albin Eser, a sudija Brydensholt imenovan je za pretpretresnog

²⁴⁸³ Odluka po zahtevu tužilaštva kojim se traži odobrenje za izmenu Treće izmenjene optužnice, 15. oktobar 2007. godine.

²⁴⁸⁴ *Ibid.*, par. 5.

²⁴⁸⁵ *Ibid.*, par. 6.

²⁴⁸⁶ Zahtev tužiocu da iznese predloge za smanjenje obima Optužnice, 6. februar 2007. godine.

²⁴⁸⁷ Odgovor tužilaštva na Zahtev Pretresnog veća tužiocu da iznese predloge za smanjenje obima Optužnice, 13. februar 2007. godine, par. 4.

²⁴⁸⁸ Odluka na osnovu pravila 73bis(D), 22. februar 2007. godine, par. 9.

²⁴⁸⁹ Nalog za pritvor, 11. mart 2005. godine.

²⁴⁹⁰ Nalog kojim se predmet dodeljuje pretresnom veću, 9. mart 2005. godine.

²⁴⁹¹ Nalog kojim se imenuje sudija za prvo pristupanje optuženih Sudu, 11. mart 2005. godine.

²⁴⁹² T. 1-51.

sudiju.²⁴⁹³ Dana 14. jula 2006. godine, pošto je sudijama Brydensholtu i Eseru istekao mandat, sudija Agius je imenovao sebe, sudiju O-Gon Kwona i sudiju Kimberly Prost u tročlano sudsko veće za pretpretresni postupak, a sudiju Kwona za pretpretresnog sudiju.²⁴⁹⁴

5. *Dodeljivanje branilaca.* Dana 31. marta 2005. godine, Haradinaj je imenovao g. Bena Emmersona, QC, g. Rodneya Dixona i g. Michaela O'Reillyja za svoje branioca.²⁴⁹⁵ Dana 18. aprila 2005. godine, sekretar Suda je dodelio g. Gregora Guy-Smitha za Balajevog branioca, a g. Richarda Harveya za Brahimajevog branioca.²⁴⁹⁶ Dana 26. jula 2006. godine, g. Paul Troop je dodeljen za Brahimajevog kobranioca.²⁴⁹⁷ Dana 9. februara 2007. godine, gđa Colleen Rohan dodeljena je za Balajevog kobranioca.²⁴⁹⁸

6. *Dodeljivanje predmeta Pretresnom veću I.* Vršilac dužnosti predsednika Suda, sudija Parker, dodelio je predmet Pretresnom veću I (dalje u tekstu: Pretresno veće) 15. januara 2007. godine.²⁴⁹⁹ Sledećeg dana, sudija Alphons Orie imenovao je sebe za pretpretresnog sudiju.²⁵⁰⁰ Dana 17. januara 2007. godine, sudija Parker imenovao je *ad litem* sudije Franka Höpfela i Olea Bjørna Stølea u ovaj predmet u svrhe pretpretresnog rada.²⁵⁰¹ Dana 19. januara 2007. godine, predsednik Međunarodnog suda imenovao je iste *ad litem* sudije u Pretresno veće za suđenje.²⁵⁰²

7. *Početak suđenja.* Dana 24. januara 2007. godine, sudija Orie zakazao je pretpretresnu konferenciju za 1. mart 2007. godine i početak suđenja za 5. mart 2007. godine.²⁵⁰³

8. *Pretpretresni podnesci.* Tužilaštvo je podnelo svoj pretpretresni podnesak 29. januara 2007. godine.²⁵⁰⁴ Svaki od optuženih podneo je pretpretresni podnesak 12. februara 2007. godine.²⁵⁰⁵

²⁴⁹³ Nalog u vezi sa sastavom Pretresnog veća i imenovanjem pretpretresnog sudije, 15. mart 2005. godine.

²⁴⁹⁴ Nalog u vezi sa sastavom Pretresnog veća i imenovanjem pretpretresnog sudije, 14. jul 2006. godine.

²⁴⁹⁵ Punomoćje advokata, 31. mart 2005. godine.

²⁴⁹⁶ Odluka sekretara Suda u vezi s dodeljivanjem branioca Balaju, 18. april 2005. godine; Odluka sekretara Suda u vezi s dodeljivanjem branioca Lahiju Brahimaju, 19. april 2005. godine.

²⁴⁹⁷ Odluka sekretara u vezi s dodeljivanjem kobranioca Lahiju Brahimaju, 26. jul 2006. godine.

²⁴⁹⁸ Odluka sekretara u vezi s dodeljivanjem kobranioca Idrizu Balaju, 9. februar 2007. godine.

²⁴⁹⁹ Nalog kojim se predmet ponovo dodeljuje pretresnom veću, 15. januar 2007. godine.

²⁵⁰⁰ Nalog kojim se imenuje pretpretresni sudija, 16. januar 2007. godine.

²⁵⁰¹ Nalog kojim se imenuju *ad litem* sudije za rad na suđenju, 17. januar 2007. godine.

²⁵⁰² Nalog kojim se imenuju *ad litem* sudije u predmetu pred pretresnim većem, 19. januar 2007. godine.

²⁵⁰³ Nalog o rasporedu, 24. januar 2007. godine.

²⁵⁰⁴ Pretpretresni podnesak tužilaštva, 29. januar 2007. godine.

9. *Preliminarni zahtevi.* Dana 5. februara 2007. godine, Balajeva odbrana je tražila objašnjenje paragrafa 29 Optužnice od 12. januara 2007. godine.²⁵⁰⁶ Pretresno veće je zaključilo da odbrana nije navela nikakve trajne nejasnoće ili neispravljene nedostatke Optužnice, koja je, kada se pročita zajedno s Pretpretresnim podneskom tužilaštva, davala dovoljno obaveštenje o delokrugu primene paragrafa 29.²⁵⁰⁷

10. *Zahtevi za privremeno puštanje na slobodu.* Dana 16. aprila 2005. godine, dežurni sudija Iain Bonomy odobrio je Haradinajev zahtev za puštanje na slobodu na 48 sati.²⁵⁰⁸ Dana 6. juna 2005. godine, Pretresno veće II odobrilo je Haradinaju privremeni boravak na slobodi do izdavanja naloga za povratak u pritvor Međunarodnog suda.²⁵⁰⁹ Haradinaj je bio dužan da 24 sata unapred obavesti UNMIK svaki put kada reši da putuje između Prištine i Glođana.²⁵¹⁰ U toku prvih 90 dana privremenog boravka na slobodi, Haradinaju nije bilo dozvoljeno “da se pojavljuje u javnosti ili na bilo koji način uključi u neku javnu političku aktivnost”.²⁵¹¹ Haradinaju je bilo dozvoljeno da “preuzme administrativne i organizacione aktivnosti u svojstvu predsednika Saveza za budućnost Kosova”, pod uslovom da te aktivnosti nisu u sukobu s uslovima privremenog boravka na slobodi.²⁵¹²

11. Dana 12. oktobra 2005. godine, Pretresno veće II je, razmotrivši dalje podneske Haradinajevе odbrane, promenilo taj režim i dozvolilo Haradinaju da se pojavljuje u javnosti i angažuje u političkim aktivnostima u meri u kojoj UNMIK zaključi da su one važne za “pozitivan razvoj političke i bezbednosne situacije na Kosovu”.²⁵¹³ Kao odgovor na žalbu tužilaštva, Žalbeno veće je UNMIK-u uvelo dodatnu obavezu i da obavesti tužilaštvo i da uzme u obzir odgovor tužilaštva pre nego što odobri eventualnu

²⁵⁰⁵ Pretpretresni podnesak Ramusha Haradinaja, 12. februar 2007. godine; Pretpretresni podnesak Idriza Balaja, 12. februar 2007. godine; Pretpretresni podnesak u ime Lahija Brahimaja, 12. februar 2007. godine.

²⁵⁰⁶ Zahtev okrivljenog Idriza Balaja za objašnjenje paragrafa 29 Optužnice od 12. januara 2007. godine, 12. april 2007. godine.

²⁵⁰⁷ Odluka po preliminarnom zahtevu Idriza Balaja u vezi s paragrafom 29 Optužnice, 31. maj 2007. godine.

²⁵⁰⁸ Odluka po hitnom zahtevu odbrane u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 16. april 2005. godine.

²⁵⁰⁹ Odluka po zahtevu Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 6. jun 2005. godine.

²⁵¹⁰ *Ibid.*, par. 53, potpar. 6b.

²⁵¹¹ *Ibid.*, par. 53, potpar. 5.

²⁵¹² *Ibid.*

²⁵¹³ Odluka po zahtevu odbrane u ime Ramusha Haradinaja kojom se traži preispitivanje uslova privremenog puštanja na slobodu odobrenog 6. juna 2005. godine, 12. oktobar 2005. godine.

političku aktivnost.²⁵¹⁴ Dana 1. februara 2007. godine, zbog početka suđenja, Pretresno veće je pozvalo Haradinaja da se vrati s privremenog boravka na slobodi.²⁵¹⁵

12. Dana 10. oktobra 2005. godine, Brahimajeva odbrana je zatražila njegovo privremeno puštanje na slobodu.²⁵¹⁶ Dana 3. novembra 2005. godine, Pretresno veće II je odbilo taj zahtev.²⁵¹⁷ Brahimajeva odbrana je uložila žalbu i Žalbeno veće je uputilo Pretresno veće da preispita odluku.²⁵¹⁸ Dana 3. maja 2006. godine, Pretresno veće je ponovo odbilo Brahimajev zahtev.²⁵¹⁹

13. Dana 29. juna 2007. godine, Haradinajeva odbrana je zatražila njegovo privremeno puštanje na slobodu u kraćem trajanju za vreme letnje pauze u radu Međunarodnog suda.²⁵²⁰ Dana 11. jula 2007. godine, tužilaštvo je uložilo prigovor na taj zahtev.²⁵²¹ Dana 16. jula 2007. godine, Haradinaj je uložio repliku.²⁵²² Dana 20. jula 2007. godine, Pretresno veće je odbilo zahtev, uz obrazloženje da bi privremeno puštanje Haradinaja na slobodu doprinelo stvaranju atmosfere u kojoj se svedoci ne bi osećali bezbedno da svedoče.²⁵²³

14. Dana 3. oktobra 2007. godine, Haradinajeva odbrana je zatražila hitno privremeno puštanje na slobodu iz razloga saosećajnosti posle smrti Haradinajevog bliskog rođaka.²⁵²⁴ Tog istog dana, tužilaštvo je zatražilo da se odrede strogi uslovi tog privremenog puštanja na slobodu.²⁵²⁵ Dana 3. oktobra 2007. godine, Pretresno veće je odobrilo Haradinajevo privremeno puštanje na slobodu od 3. do 7. oktobra 2007.

²⁵¹⁴ Odluka po modifikovanom zahtevu Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 10. mart 2006, par. 104.

²⁵¹⁵ Nalog kojim se Ramush Haradinaj poziva da se vrati s privremenog boravka na slobodi, 2. februar 2007. godine.

²⁵¹⁶ Zahtev odbrane u ime Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 10. oktobar 2005. godine.

²⁵¹⁷ Odluka po zahtevu Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 3. novembar 2005. godine.

²⁵¹⁸ Odluka po interlokutornoj žalbi Lahija Brahimaja na odluku Pretresnog veća kojom se odbija njegovo privremeno puštanje na slobodu, 9. mart 2006. godine, par. 30-31.

²⁵¹⁹ Dalja odluka po zahtevu Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 3. maj 2006. godine, par. 42-43.

²⁵²⁰ Zahtev Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu u kraćem trajanju, 29. jun 2007. godine.

²⁵²¹ Odgovor tužilaštva na zahtev u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu u kraćem trajanju, 11. jul 2007. godine, par. 38.

²⁵²² Replika u ime Ramusha Haradinaja na odgovor tužilaštva na zahtev odbrane za privremeno puštanje na slobodu u kraćem trajanju, 16. jul 2007. godine.

²⁵²³ Odluka po zahtevu u ime Ramusha Haradinaja privremeno puštanje na slobodu, 20. jul 2007. godine, par. 24, 27, 29-30.

²⁵²⁴ Zahtev u ime Ramusha Haradinaja za hitno privremeno puštanje na slobodu, 3. oktobar 2007. godine.

²⁵²⁵ Odgovor na zahtev Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 3. oktobar 2007. godine.

godine.²⁵²⁶ Izuzimajući prisustvo sahrani, Haradinaju je naloženo da ne napušta svoju kuću u Glodanu i da izbegava medije i političke kontakte.²⁵²⁷

15. Dana 7. decembra 2007. godine, Haradinajeva odbrana je zatražila njegovo privremeno puštanje na slobodu za vreme zimske pauze u radu Međunarodnog suda.²⁵²⁸ Dana 12. decembra 2007. godine, tužilaštvo je uložilo prigovor na taj zahtev.²⁵²⁹ Dana 14. decembra 2007. godine, Pretresno veće je odobrilo privremeno puštanje na slobodu Ramusha Haradinaja od 21. decembra 2007. do 4. januar 2008. godine.²⁵³⁰ Pretresno veće je Haradinaju naložilo da sve vreme boravi u svojoj kući u Prištini pod nadzorom UNMIK i da se ne uključuje ni u kakve političke aktivnosti.²⁵³¹ Pretresno veće je, pored toga, zatražilo da UNMIK svakog drugog dana podnosi izveštaj o tome da li se on pridržava uslova i odredbi privremenog puštanja na slobodu.²⁵³² Dana 4. januara 2008. godine, Haradinaj se vratio u pritvor PJUN u Hagu.

16. Dana 7. decembra 2007. godine, Brahimajeva odbrana je zatražila njegovo privremeno puštanje na slobodu iz humanitarnih razloga za vreme zimske pauze u radu Međunarodnog suda.²⁵³³ Dana 12. decembra 2007. godine, tužilaštvo se usprotivilo tom zahtevu.²⁵³⁴ Dana 14. decembra 2007. godine, Pretresno veće je odobrilo privremeno puštanje Brahimaja na slobodu od 21. decembra 2007. do 4. januara 2008. godine.²⁵³⁵ Dana 4. januara 2008. godine, Brahimaj se vratio u pritvor PJUN u Hagu.

17. *Usaglašene činjenice i formalno primanje na znanje opštepoznatih činjenica.* Dana 26. novembra 2007. godine, strane u postupku dostavile su usaglašene činjenice u vezi s ekshumacijom i identifikacijom leševa, kao i rezultatima obdukcije.²⁵³⁶ Dana 30.

²⁵²⁶ Odluka po zahtevu odbrane u ime Ramusha Haradinaja za hitno privremeno puštanje na slobodu, 3. oktobar 2007. godine.

²⁵²⁷ *Ibid.*

²⁵²⁸ Zahtev u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu u kraćem trajanju, 7. decembar 2007. godine.

²⁵²⁹ Odgovor kojim se tužilaštvo protiv Haradinajevom zahtevu za privremeno puštanje na slobodu, 12. decembar 2007. godine.

²⁵³⁰ Odluka po zahtevu u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 14. decembar 2007. godine.

²⁵³¹ *Ibid.*

²⁵³² *Ibid.*, str. 8-9.

²⁵³³ Zahtev Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu u kraćem trajanju za vreme pauze u radu Suda, 7. decembar 2007. godine; Obaveštenje Lahija Brahimaja o ukidanju poverljivog statusa njegovog Zahteva od 7. decembra 2007. godine, 10. decembar 2007. godine.

²⁵³⁴ Odgovor kojim se tužilaštvo protivi zahtevu Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 12. decembar 2007. godine.

²⁵³⁵ Odluka po zahtevu u ime Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu u kraćem trajanju, 14. decembar 2007. godine, par. 25.

²⁵³⁶ Zajednički zahtev u vezi s usaglašenim činjenicama, 26. novembar 2007. godine.

novembra 2007. godine strane u postupku dostavile su dodatne usaglašene činjenice u vezi s kontinuitetom nadzora nad određenim dokumentima.²⁵³⁷

18. *UNMIK*. Dana 12. januara 2007. godine, Balajeva odbrana je zatražila da Pretresno veće naloži UNMIK da ukine ograničenja iz pravila 70 u vezi s određenim dokumentima.²⁵³⁸ Dana 31. januara 2007. godine, tužilaštvo se usprotivilo nalogu za obelodanjivanje dokumenata bez saglasnosti UNMIK, davaocu materijala na osnovu pravila 70.²⁵³⁹ Dana 12. februara 2007. godine, UNMIK je odgovorio da se već saglasio s obelodanjivanjem približno polovine materijala koji je tražila Balajeva odbrana i da upravo procenjuje da li može da se obelodani još neki materijal.²⁵⁴⁰ Dana 5. aprila 2007. godine, tužilaštvo je obavestilo Pretresno veće da je u dotičnom materijalu otkrilo tri dokumenta za koja veruje da predstavljaju “potencijalno ekskulpatorni materijal”.²⁵⁴¹ Tužilaštvo je takođe obavestilo Pretresno veće da je UNMIK odbio da se saglasi s obelodanjivanjem traženih dokumenata odbrani.²⁵⁴² Dana 19. aprila 2007. godine, Pretresno veće je pozvalo UNMIK da imenuje jednog upućenog predstavnika koji će stupiti pred Veće.²⁵⁴³ Dana 10. maja 2007. godine, Pretresno veće je održalo pretres sa stranama u postupku i trojicom predstavnika UNMIK, na kojem je postignut kompromis u vezi s dostavljanjem ta tri dokumenta odbrani u redigovanom obliku od strane UNMIK.²⁵⁴⁴ Pored toga, dogovoreno je da se svi eventualni budući zahtevi odbrane UNMIK-u upućuju preko pravnih saradnika Pretresnog veća, bez potrebe da Pretresno veće preispituje takav zahtev.²⁵⁴⁵ Balajeva odbrana je na kraju tog pretresa povukla svoj zahtev od 12. januara 2007. godine.²⁵⁴⁶

19. *Snimanje priprema svedoka za svedočenje*. Posle nekoliko incidenata u kojima je izgleda došlo do nepodudarnosti između onoga što je svedok izjavio pred sudom i onoga što je taj isti svedok rekao tokom pripreme za svedočenje s predstavnicima

²⁵³⁷ Zajednički zahtev u vezi s dodatnim usaglašenim činjenicama, 30. novembar 2007. godine.

²⁵³⁸ Podnesak odbrane Idriza Balaja kojim se traži da Veće naloži UNMIK da ukine ograničenja na osnovu pravila 70 u vezi s određenim dokumentima, 12. januar 2007. godine.

²⁵³⁹ Odgovor tužilaštva na zahtev Idriza Balaja da se naloži obelodanjivanje materijala zaštićenog na osnovu pravila 70, 31. januar 2007. godine.

²⁵⁴⁰ Podnesak Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) u vezi sa Zahtevom okrivljenog Idriza Balaja kojim se traži da Veće naloži UNMIK da ukine mere zaštite poverljivosti na osnovu pravila 70(B), 12. februar 2007. godine, par. 6-7.

²⁵⁴¹ Izveštaj tužilaštva u vezi s materijalom UNMIK-a na osnovu pravila 70, koji podleže pravilu 68, 5. april 2007. godine, par. 3.

²⁵⁴² *Ibid.*, par. 4.

²⁵⁴³ Odluka po zahtevu tužilaštva od 5. aprila 2007. godine, kojom se traži da Veće preispita materijal UNMIK-a na osnovu pravila 70, koji potencijalno podleže pravilu 68, 19. april 2007. godine, par. 3.

²⁵⁴⁴ T. 3923.

²⁵⁴⁵ T. 3907-3911.

tužilaštva, sva tri tima odbrane zatražila su da Pretresno veće naloži tužilaštvu da pravi audio-snimke svojih priprema svedoka za svedočenje.²⁵⁴⁷ Dana 22. marta 2007. godine, tužilaštvo je dostavilo odgovor.²⁵⁴⁸ Dana 23. maja 2007. godine, Pretresno veće je odlučilo da ne primeni svoje ovlašćenje i naloži tužilaštvu da pravi audio-snimke svojih priprema svedoka za svedočenje, već je uputilo tužilaštvo da ubuduće dostavi dopunsku izjavu koju će svedok potpisati i u kojoj će se, kad god bude moguće, navesti svi eventualni novi, dodatni ili drugačiji dokazi prikupljeni od svedoka.²⁵⁴⁹

20. *Postupak za nepoštovanje suda protiv Shefqeta Kabashija.* Dana 5. juna 2007. godine, Shefqet Kabashi je pristupio Pretresnom veću kao svedok, ali je, pošto je položio zakletvu, odbio da odgovara na pitanja vezana za suštinu ovog predmeta.²⁵⁵⁰ Tog istog dana, Pretresno veće je izdalo Nalog umesto Optužnice, kojim je naložilo da se Kabashi krivično goni zbog nepoštovanja Međunarodnog suda.²⁵⁵¹ Pretresno veće je odlučilo da samo postupa u tom predmetu i pozvalo Kabashija da pristupi 7. juna 2007. godine.²⁵⁵² Kabashi se nije pojavio zakazanog datuma, već se vratio u Sjedinjene Države, gde ima boravište, bez odobrenja Pretresnog veća. Dana 20. novembra 2007. godine, Kabashiju je pružena još jedna mogućnost da svedoči u predmetu *Haradinaj i drugi* i on je stupio pred Pretresno veće preko video-konferencijske veze, ali opet nije odgovorio na pitanja vezana za suštinu ovog predmeta.²⁵⁵³ Kabashi nije bio voljan da putuje u sedište Međunarodnog suda da bi se pojavio u postupku koji se protiv njega vodio za nepoštovanje suda. Dana 11. decembra 2007. godine, Pretresno veće je prosledilo predmet tužilaštvu da dalje istraži to pitanje i pokrene krivično gonjenje.²⁵⁵⁴ Pretresno veće je takođe uputilo tužilaštvo da istraži Kabashijevo ponašanje od 5. juna 2007. godine nadalje, budući da je imalo razloga da veruje da je on izvršio nepoštovanje suda 20. novembra 2007. godine.²⁵⁵⁵ Pretresno veće je obavestilo tužilaštvo da Nalog umesto Optužnice može smatrati potvrđenom optužnicom i da može da je izmeni ili

²⁵⁴⁶ T. 3925.

²⁵⁴⁷ Podnesci odbrane u vezi s postupkom pripreme svedoka tužilaštva za svedočenje, 22. mart 2007. godine, par. 2-3.

²⁵⁴⁸ Pismeni podnesak tužilaštva kojim se ono protivi *verbatim* snimanju priprema svedoka za svedočenje, 22. mart 2007. godine.

²⁵⁴⁹ Odluka po zahtevu odbrane za audio-snimanje pripreme svedoka tužilaštva za svedočenje, 23. maj 2007. godine.

²⁵⁵⁰ T. 5414, i dalje.

²⁵⁵¹ Nalog umesto Optužnice u vezi s nepoštovanjem Suda od strane Shefqeta Kabashija, 5. jun 2007. godine.

²⁵⁵² *Ibid.*

²⁵⁵³ T. 10939-10941.

²⁵⁵⁴ Odluka da se predmet prosledi tužilaštvu, 11. decembar 2007. godine, par. 7.

²⁵⁵⁵ *Ibid.*, par. 7.

povuče, kako proceni da je prikladno.²⁵⁵⁶ Dana 13. decembra 2007. godine, tužilaštvo je podnelo optužnicu protiv Kabashija.²⁵⁵⁷ Tužilaštvo je tražilo da Pretresno veće (i) potvrdi novu optužnicu; (ii) izda nalog za Kabashijevo hapšenje, pritvor i prebacivanje na Međunarodni sud; i da (iii) posle potvrde, obelodani optužnicu.²⁵⁵⁸ Dana 19. decembra 2007. godine, tužilaštvo je podnelo *addendum* u kojem je obrazložilo da traži odobrenje da izmeni Nalog umesto Optužnice.²⁵⁵⁹ Dana 18. februara 2008. godine, Pretresno veće je odobrilo tužilaštvu da izmeni optužnicu protiv Kabashija i naložilo mu da obelodani optužnicu u javnosti.²⁵⁶⁰ U vreme donošenja ove Presude, Kabashi nije bio u pritvoru Međunarodnog suda.

21. *Postupak za nepoštovanje suda protiv Avnija Krasniqija.* Dana 17. oktobra 2007. godine, tužilaštvo je podnelo zahtev za izdavanje naloga *subpoena* za svedočenje Avnija Krasniqija, svedoka koji je odbio da pristupi Međunarodnom sudu.²⁵⁶¹ Dana 19. oktobra 2007. godine, Pretresno veće je naložilo Avniju Krasniqiju da 29. oktobra 2007. godine pristupi Međunarodnom sudu kao svedok.²⁵⁶² Krasniqi je uporno odbijao da svedoči, navodeći kao razlog strah za svoju bezbednost i bezbednost svoje porodice.²⁵⁶³ Dana 30. oktobra 2007. godine, tužilaštvo je zatražilo od Pretresnog veća da ga uputi da sprovede istragu o tom svedoku zbog mogućeg nepoštovanja Međunarodnog suda.²⁵⁶⁴ Dana 31. oktobra 2007. godine, Pretresno veće je naložilo tužilaštvu da istraži odbijanje tog svedoka da pristupi Sudu i svedoči kako bi se mogla pripremiti i podneti optužnica za nepoštovanje Suda.²⁵⁶⁵ Dana 2. novembra 2007. godine, tužilaštvo je protiv Avnija Krasniqija podiglo optužnicu za nepoštovanje Međunarodnog suda.²⁵⁶⁶ Pretresno veće je tu optužnicu potvrdilo 5. novembra 2007. godine, i ona je obelodanjena u javnosti 9.

²⁵⁵⁶ *Ibid.*, par. 6.

²⁵⁵⁷ Podnošenje Optužnice protiv Shefqeta Kabashija od strane tužilaštva, 13. decembar 2007. godine, Dodatak A.

²⁵⁵⁸ *Ibid.*, par. 11.

²⁵⁵⁹ *Addendum* zahtevu tužilaštva od 13. decembra 2007. godine u vezi s Optužnicom protiv Shefqeta Kabashija, 19. decembar 2007. godine.

²⁵⁶⁰ Odluka kojom se odobrava izmena Optužnice, 18. februar 2008.

²⁵⁶¹ 22. zahtev tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena ad testificandum*, 17. oktobar 2007. godine.

²⁵⁶² *Subpoena ad testificandum*, 19. oktobar 2007. godine.

²⁵⁶³ Zapisnik o uručanju naloga *subpoena*, 29. oktobar 2007; Nalog tužilaštvu da sprovede istragu radi pripreme i podnošenja optužnice za nepoštovanje Suda, 31. oktobar 2007. godine, par. 3.

²⁵⁶⁴ Prihvatanje poziva Pretresnog veća tužilaštvu da razmotri pokretanje postupka za nepoštovanje Suda protiv Avnija Krasniqija, 30. oktobar 2007. godine.

²⁵⁶⁵ Nalog tužilaštvu da sprovede istragu radi pripreme i podnošenja optužnice za nepoštovanje Suda, 31. oktobar 2007. godine.

²⁵⁶⁶ Podnošenje Optužnice za nepoštovanje Suda protiv Avnija Krasniqija od strane tužilaštva, 5. novembar 2007. godine.

novembra 2007. godine.²⁵⁶⁷ Dana 12. novembra 2007. godine, tužilaštvo je korigovalo Optužnicu.²⁵⁶⁸ Nalog za hapšenje Avnija Krasniqija izdat 5. novembra 2007. godine izvršen je 9. novembra 2007. godine i Avni Krasniqi je prebačen u sedište Međunarodnog suda 10. novembra 2007. godine.²⁵⁶⁹ Pošto se konsultovao sa svojim braniocem, Avni Krasniqi je odlučio da svedoči u predmetu *Haradinaj i drugi*, što je i učinio 14. i 15. novembra 2007. godine.²⁵⁷⁰ Dana 15. novembra 2007. godine, tužilaštvo je podnelo zahtev za povlačenje optužnice protiv njega.²⁵⁷¹ Na kraju svedočenja, Avni Krasniqi je obavešten da je zahtev tužilaštva odobren i da će biti pušten na slobodu čim Sekretarijat izvrši potrebne praktične pripreme.²⁵⁷² On je ubrzo posle toga pušten na slobodu. Dana 5. decembra 2007. godine, Pretresno veće je pismeno potvrdilo povlačenje optužnice.²⁵⁷³

22. *Postupak za nepoštovanje suda protiv Sadrija Selce.* Dana 31. maja 2007. godine, tužilaštvo je podnelo zahtev za izdavanje naloga *subpoena* za svedočenje Sadrija Selce, svedoka koji je odbio da pristupi Međunarodnom sudu.²⁵⁷⁴ Dana 1. juna 2007. godine, Pretresno veće je izdalo traženi nalog *subpoena*.²⁵⁷⁵ Selca je uporno odbijao da svedoči pred Međunarodnim sudom, navodeći da je njegovo zdravstveno stanje jedan od razloga zbog kojih ne želi da postupi po nalogu *subpoena*.²⁵⁷⁶ Dana 28. juna 2007. godine, Pretresno veće je uputilo Selcu da predstavniku UNMIK dostavi celokupnu medicinsku dokumentaciju koja potvrđuje njegovu tvrdnju.²⁵⁷⁷ Dana 1. avgusta 2007. godine, UNMIK je podneo izveštaj sa Selcinom izjavom i dva lekarska nalaza u prilogu.²⁵⁷⁸ Dana 23. avgusta 2007. godine, Pretresno veće je pozvalo tužilaštvo da razmotri sve okolnosti u vezi sa Selcom i obavesti Pretresno veće da li bi

²⁵⁶⁷ Odluka u vezi s pregledom Optužnice, 5. novembar 2007; Ukidanje poverljivog statusa, 9. novembar 2007. godine.

²⁵⁶⁸ Podnošenje korigovane Optužnice od strane tužilaštva, 12. novembar 2007. godine.

²⁵⁶⁹ Nalog za pritvor, 13. novembar 2007. godine.

²⁵⁷⁰ Odluka kojom se odobrava zahtev tužilaštva za povlačenje optužnice za nepoštovanje Suda protiv Avnija Krasniqija, 5. decembar 2007. godine.

²⁵⁷¹ Zahtev tužilaštva za povlačenje optužnice za nepoštovanje Suda protiv Avnija Krasniqija, 15. novembar 2007. godine.

²⁵⁷² T. 10850.

²⁵⁷³ Odluka kojom se odobrava zahtev tužilaštva za povlačenje optužnice za nepoštovanje Suda protiv Avnija Krasniqija, 5. decembar 2007. godine.

²⁵⁷⁴ Zahtev tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena* (svedok SST 7/18), 31. maj 2007. godine.

²⁵⁷⁵ *Subpoena ad testificandum*, 1. jun 2007. godine.

²⁵⁷⁶ Zapisnik o uručanju koji je podnela UNMIK-ova Policijska služba Kosova, 15. jun 2007. godine.

²⁵⁷⁷ Zahtev za dostavljanje lekarskih nalaza svedoka za kojeg je izdat nalog *subpoena* i zahtev za pomoć Sudu, 28. jun 2007. godine.

²⁵⁷⁸ Podnesak UNMIK, 1. avgust 2007. godine.

tužilaštvo protiv njega trebalo da preduzme istragu zbog nepoštovanja Suda.²⁵⁷⁹ Dana 19. oktobra 2007. godine, tužilaštvo je tražilo da ga Pretresno veće uputi da sprovede istragu protiv svedoka zbog mogućeg nepoštovanja Međunarodnog suda.²⁵⁸⁰ Dana 31. oktobra 2007. godine, Pretresno veće je uputilo tužilaštvo da istraži odbijanje svedoka da pristupi Sudu i svedoči kako bi se mogla pripremiti i podneti optužnica za nepoštovanje Suda.²⁵⁸¹ Dana 7. novembra 2007. godine, Pretresno veće je potvrdilo optužnicu protiv Sadrija Selce za nepoštovanje Međunarodnog suda.²⁵⁸² Tog istog dana, Pretresno veće je izdalo nalog za hapšenje Selce.²⁵⁸³ Optužnica je obelodanjena u javnosti 13. novembra 2007. godine.²⁵⁸⁴ Tog istog dana, izvršen je nalog za hapšenje i optuženi je prebačen u Hag.²⁵⁸⁵ Pošto se konsultovao sa svojim braniocem, Selca je odlučio da svedoči u predmetu *Haradinaj i drugi*, što je i učinio 15. novembra 2007. godine. Tog istog dana, tužilaštvo je podnelo zahtev za povlačenje optužnice protiv njega.²⁵⁸⁶ Na kraju njegovog svedočenja 15. novembra 2007. godine, Selca je obavešten da je zahtev tužilaštva odobren i da će biti pušten na slobodu čim Sekretarijat izvrši potrebne praktične pripreme.²⁵⁸⁷ On je ubrzo posle toga pušten na slobodu. Dana 5. decembra 2007. godine, Pretresno veće je pismeno potvrdilo povlačenje optužnice.²⁵⁸⁸

23. *Svedok 8.* Dana 5. aprila 2007. godine, Pretresno veće je prekinulo unakrsno ispitivanje svedoka 8 i pozvalo strane u postupku da dostave argumentaciju o tome da li njegovo svedočenje ima dovoljnu dokaznu vrednost da bi se nastavilo.²⁵⁸⁹ Tužilaštvo je tvrdilo da je svedočenje svedoka 8 dosledno kada se radi o ključnim pitanjima vezanim za relevantne tačke Optužnice.²⁵⁹⁰ Odbrana je tvrdila da je svedočenje svedoka 8 očito nepouzđano i neuverljivo i da mora da se briše iz spisa.²⁵⁹¹ Pretresno veće je zaključilo

²⁵⁷⁹ Poziv tužilaštvu da razmotri pokretanje postupka za nepoštovanje suda protiv Sadrija Selce, 23. avgust 2007. godine.

²⁵⁸⁰ Odgovor na poziv u vezi sa Sadrijem Selcom, 19. oktobar 2007. godine, par. 7.

²⁵⁸¹ Nalog na osnovu pravila 77(C)(i) u vezi sa svedokom 18, 31. oktobar 2007. godine.

²⁵⁸² Odluka u vezi s pregledom Optužnice, 7. novembar 2007. godine.

²⁵⁸³ Nalog za hapšenje i nalog za predaju Sadrija Selce, 7. novembar 2007. godine.

²⁵⁸⁴ Nalog za ukidanje poverljivog statusa, 13. novembar 2007. godine.

²⁵⁸⁵ *Ibid.*

²⁵⁸⁶ Zahtev tužilaštva za povlačenje optužnice za nepoštovanje Suda protiv Sadrija Selce, 15. novembar 2007. godine.

²⁵⁸⁷ T. 10891.

²⁵⁸⁸ Odluka kojom se odbrava zahtev tužilaštva za povlačenje optužnice za nepoštovanje Suda protiv Sadrija Selce, 5. decembar 2007. godine.

²⁵⁸⁹ T. 2594-2596.

²⁵⁹⁰ Pismeni podnesak tužilaštva u vezi sa svedokom 8 i Zahtev da Pretresno veće pozove jednog svedoka na osnovu pravila 98, 23. april 2007. godine, par. 5.

²⁵⁹¹ Poverljiva argumentacija u ime Ramusha Haradinaja u vezi sa svedočenjem svedoka 8, 24. april 2007. godine, par. 5, 21-25, 27, 30; Poverljiva argumentacija u ime Idriza Balaja u vezi sa svedočenjem

da je taj svedok toliko nepouzdan i neverodostojan da na njegovo svedočenje ne može da se osloni da bi izvelo eventualne zaključke u vezi s činjenicama koje se navode u Optužnici, pa je zato odlučilo da svedoka 8 ne poziva kako bi se završilo njegovo unakrsno ispitivanje.²⁵⁹²

24. *Nalog subpoena i video-konferencijska veza za Nasera Liku.* Dana 25. maja 2007. godine, tužilaštvo je podnelo zahtev za izdavanje naloga *subpoena* za svedočenje Nasera Like, svedoka koji je odbio da pristupi Međunarodnom sudu.²⁵⁹³ Dana 12. juna 2007. godine, Pretresno veće je izdalo traženi nalog *subpoena*.²⁵⁹⁴ Lika je uporno odbijao da svedoči pred Međunarodnim sudom.²⁵⁹⁵ Dana 30. avgusta 2007. godine, tužilaštvo je zatražilo da se Lika primora da svedoči putem video-konferencijske veze.²⁵⁹⁶ Dana 14. septembra 2007. godine, Pretresno veće je odobrilo taj zahtev jer se uverilo da Lika zbog zdravstvenog stanja ne može da doputuje u Hag.²⁵⁹⁷ Međutim, 13. novembra 2007. godine, na dan kada je bilo zakazano njegovo svedočenje, Lika se ponovo nije pojavio.²⁵⁹⁸ Dana 15. novembra 2007. godine, kanadske vlasti su uhapsile Liku, nakon neodazivanja nalogu Kanade da se pojavi na lokaciji na kojoj je bila organizovana video-konferencijska veza. Pretresno veće je 15. novembra 2007. godine, ponovo pokušalo da sasluša njegovo svedočenje putem video-konferencijske veze. Međutim, Lika nije mogao na vreme da bude doveden na lokaciju video-konferencijske veze da bi se svedočenje obavilo tog dana.²⁵⁹⁹ Dana 20. novembra 2007. godine, Pretresno veće je odobrilo novi zahtev tužilaštva da se Likino svedočenje obavi putem video-konferencijske veze 26. i 27. novembra 2007. godine.²⁶⁰⁰ Dana 26. novembra 2007. godine, tužilaštvo je obavestilo Pretresno veće da je Lika u bolnici i da nije u mogućnosti da svedoči.²⁶⁰¹ Pretresno veće je obavешteno da će tek za sedam do deset dana moći da se oceni kada će Lika biti u mogućnosti da svedoči, što je bilo znatno

svedoka 8, 25. april 2007. godine, par. 16-17; Poverljiva argumentacija u ime Lahija Brahimaja u vezi sa svedočenjem svedoka 8, 26. april 2007. godine, par. 10, 17-19.

²⁵⁹² Odluka u vezi s tim da li da se nastavi saslušanje svedoka 8 i pozove svedok Veća, 20. jun 2007. godine.

²⁵⁹³ Zahtev tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena*, 25. maj 2007. godine.

²⁵⁹⁴ *Subpoena ad testificandum*, 12. jun 2007. godine.

²⁵⁹⁵ Zapisnik o uručenju od 16. juna 2007. godine, 20. jun 2007. godine; T. 6171, 6390.

²⁵⁹⁶ Zahtev tužilaštva za izdavanje naloga za prinudno svedočenje putem video-konferencijske veze, 30. avgust 2007. godine.

²⁵⁹⁷ Odluka po zahtevu za video-konferencijsku vezu (svedok 30), 14. septembar 2007. godine.

²⁵⁹⁸ T. 10621-10624, 10628, 10635.

²⁵⁹⁹ T. 10631-10632, 10640-10646, 10762, 10876, 10892-10893.

²⁶⁰⁰ Zahtev tužilaštva da se svedočenje svedoka 30 sasluša putem video-konferencijske veze u sredu 21. novembra 2007. godine, 16. novembar 2007. godine; T. 10954-10956.

²⁶⁰¹ T. 10975.

posle ionako produženog vremena koje je tužilaštvu dodeljeno za izvođenje dokaza.²⁶⁰²
Naser Lika nikada nije svedočio.²⁶⁰³

25. *Završni podnesci i završne reči.* Dana 30. novembra 2007. godine, uzimajući u obzir da je tužilaštvo završilo izvođenje svojih dokaza i pošto je od svih timova odbrane dobilo obaveštenje da oni neće dostavljati podneske na osnovu pravila 98bis Pravilnika niti pozivati svedoke, Pretresno veće je izdalo nalog o rasporedu za podnošenje završnih podnesaka i iznošenje završnih reči.²⁶⁰⁴ U tom nalogu su navedeni uslovi i rok za završne pretresne podneske, koji su podneti 14. januara 2008. godine.²⁶⁰⁵ Završne reči su održane 21, 22. i 23. januara 2008. godine.²⁶⁰⁶ Dana 28. marta 2008. godine, Pretresno veće je izdalo nalog o rasporedu kojim je izricanje presude zakazano za 3. april 2008. godine.²⁶⁰⁷

²⁶⁰² T. 10975.

²⁶⁰³ T. 10975.

²⁶⁰⁴ Nalog o rasporedu za završne pretresne podneske i završne reči, 30. novembar 2007. godine.

²⁶⁰⁵ Završni podnesak tužilaštva, 14. januar 2008. godine; Završni podnesak u ime Ramusha Haradinaja, 14. januar 2008. godine; Završni podnesak u ime Lahija Brahimaja, 14. januar 2008. godine; Završni podnesak Idriza Balaja, 14. januar 2008. godine.

²⁶⁰⁶ T. 11027-11262.

²⁶⁰⁷ Nalog o rasporedu za izricanje presude, 28. mart 2008. godine.

B. Spisak predmeta* sa skraćenicama

* Predmeti pred MKSJ, ukoliko nije drugačije navedeno.

<i>Aleksovski</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Zlatka Aleksovskog</i> , Presuda (po žalbi), 24. mart 2000. godine.
<i>Babić</i>	Presuda po žalbi na kaznu: <i>Tužilac protiv Milana Babića</i> , Presuda po žalbi na kaznu, 18. jul 2005. godine.
<i>Blaškić</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Tihomira Blaškića</i> , Presuda (po žalbi), 29. jul 2004. godine.
<i>Blagojević i Jokić</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Vidoja Blagojevića i Dragana Jokića</i> , Presuda, 17. januar 2005. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Vidoja Blagojevića i Dragana Jokića</i> , Presuda (po žalbi), 9. maj 2007. godine.
<i>Banović</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Predraga Banovića</i> , Presuda o kazni, 28. oktobar 2003. godine.
<i>Bralo</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Miroslava Brale</i> , Presuda o kazni, 7. decembar 2005. godine.
<i>Brđanin</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Radoslava Brđanina</i> , Presuda, 1. septembar 2004. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Radoslava Brđanina</i> Presuda (po žalbi), 3 april 2007. godine.
<i>Čelebići</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Zejnila Delalića, Zdravka Mucića, Hazima Delića i Esada Landže</i> , Presuda, 16. novembar 1998. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Zejnila Delalića, Zdravka Mucića, Hazima Delića i Esada Landže</i> , Presuda (po žalbi), 20. februar 2001. godine.
<i>Češić</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Ranka Češića</i> , Presuda o kazni, 11. mart 2004. godine.
<i>Deronjić</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Miroslava Deronjića</i> , Presuda o kazni, 30. mart 2004. godine. Presuda po žalbi na kaznu u predmetu <i>Tužilac protiv Miroslava Deronjića</i> , Presuda (po žalbi), 20. jul 2005. godine.
<i>Erdemović</i>	Osuđujuća presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Dražena Erdemovića</i> , Osuđujuća presuda, 29. novembar 1996. godine.
<i>Furundžija</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Ante Furundžije</i> , Presuda, 10. decembar 1998. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Ante Furundžije</i> , Presuda (po žalbi), 21. jul 2000. godine.
<i>Galić</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> , Presuda (po žalbi), 30. novembar 2006. godine.
<i>Hadžihasanović i Kubura</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Envera Hadžihasanovića i Amira Kubure</i> , Presuda, 15. mart 2006. godine.

<i>Halilović</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Sefera Halilovića</i> , Presuda, 16. novembar 2005. godine.
<i>Jelisić</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Gorana Jelisića</i> , Presuda, 14. decembar 1999. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Gorana Jelisića</i> , Presuda, 5. jul 2001. godine.
<i>Jokić</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , Presuda o kazni, 18. mart 2004. godine. Presuda po žalbi na kaznu u predmetu <i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , Presuda po žalbi na kaznu, 30. avgust 2005. godine.
<i>Kamuhanda</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Jeana de Dieu Kamuhande</i> , Presuda, 19. septembar 2005. godine (MKSR).
<i>Kayishema i Ruzindana</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Clémenta Kayisheme i Obeda Ruzindane</i> , Presuda, 1. jun 2001. godine (MKSR).
<i>Kordić i Čerkez</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza</i> , Presuda (po žalbi), 17. decembar 2004. godine.
<i>Krajišnik</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Momčila Krajišnika</i> , Presuda, 27. septembar 2006. godine.
<i>Krnojelac</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Milorada Krnojelca</i> , Presuda, 15. mart 2002. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Milorada Krnojelca</i> , Presuda (po žalbi), 17. septembar 2003. godine.
<i>Krstić</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Radislava Krstića</i> , Presuda (po žalbi), 19. april 2004. godine.
<i>Kunarac i drugi</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca, Radomira Kovača, Zorana Vukovića</i> , Presuda (po žalbi), 12. jun 2002. godine.
<i>Kupreškić i drugi</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića i Vladimira Šantića</i> , Presuda po žalbama, 23. oktobar 2001. godine.
<i>Kvočka i drugi</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Miroslava Kvočke, Milojice Kosa, Mlađe Radića, Zorana Žigića i Dragoljuba Prcaća</i> , Presuda, 2. novembar 2001. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Miroslava Kvočke, Milojice Kosa, Mlađe Radića, Zorana Žigića i Dragoljuba Prcaća</i> , Presuda (po žalbi), 28. februar 2005. godine.
<i>Limaj i drugi</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Fatmira Limaja, Haradina Bale i Isaka Musliua</i> , Presuda, 30. novembar 2005. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Fatmira Limaja, Haradina Bale i Isaka Musliua</i> , Presuda, 27. septembar 2007. godine.

<i>Slobodan Milošević</i>	Odluka na osnovu pravila 98bis u predmetu <i>Tužilac protiv Slobodana Miloševića</i> , Odluka po predlogu za donošenje oslobađajuće presude, 16. jun 2004. godine.
<i>Martić</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Milana Martića</i> , Presuda, 12. jun 2007. godine.
<i>Mrđa</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Darka Mrđe</i> , Presuda o kazni, 31. mart 2004. godine.
<i>Mrkšić i drugi</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina</i> , Presuda, 27. septembar 2007. godine.
<i>Naletilić i Martinović</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Mladena Naletilića i Vinka Martinovića</i> , Presuda, 3. maj 2006. godine.
<i>Dragan Nikolić</i>	Presuda po žalbi na kaznu u predmetu <i>Tužilac protiv Dragana Nikolića</i> , Presuda po žalbi na kaznu, 4. februar 2005. godine.
<i>Momir Nikolić</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Momira Nikolića</i> , Presuda o kazni, 2. decembar 2003. godine. Presuda po žalbi na kaznu u predmetu <i>Tužilac protiv Momira Nikolića</i> , Presuda po žalbi na kaznu, 8. mart 2006. godine.
<i>Orić</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Nasera Orića</i> , Presuda, 30. jun 2006. godine.
<i>Simić i drugi</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Blagoja Simića, Miroslava Tadića i Sime Zarića</i> , Presuda (po žalbi), 28. novembar 2006. godine.
<i>Stakić</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Milomira Stakića</i> , Presuda, 31. jul 2003. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Milomira Stakića</i> , Presuda (po žalbi), 22. mart 2006. godine.
<i>Strugar</i>	Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Pavla Strugara</i> , Presuda, 31. januar 2005. godine.
<i>Tadić</i>	Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu <i>Tužilac protiv Duška Tadića</i> , Odluka po interlokutornoj žalbi odbrane na nadležnost suda, 2. oktobar 1995. godine. Prvostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Duška Tadića</i> , Presuda, 7. maj 1997. godine. Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Duška Tadića</i> , Presuda (po žalbi), 15. jul 1999. godine. Presuda po žalbi na kaznu u predmetu <i>Tužilac protiv Duška Tadića</i> , Presuda o žalbi na kaznu, 26. januar 2000. godine.
<i>Vasiljević</i>	Drugostepena presuda u predmetu <i>Tužilac protiv Mitra Vasiljevića</i> , Presuda (po žalbi), 25. februar 2004. godine.
<i>Zelenović</i>	Presuda o kazni u predmetu <i>Tužilac protiv Dragana Zelenovića</i> , Presuda o kazni, 4. april 2007. godine.